

EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN

VUOSIKERTOMUS 2017

TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

Katsaus unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen toimintaan

Luxembourg, 2018

curia.europa.eu

EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN

UNIONIN TUOMIOISTUIN
L-2925 LUXEMBOURG
LUXEMBOURG
P. +352 4303-1

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN
L-2925 LUXEMBOURG
LUXEMBOURG
P. +352 4303-1

Euroopan unionin tuomioistuimen internetosoite: curia.europa.eu

Printed by Court of Justice of the European Union in Luxembourg

Käsikirjoitus on valmistunut helmikuussa 2018.

Toimielin ja toimielimen nimissä toimivat henkilöt eivät vastaa jäljempänä esitettyjen tietojen mahdollisesta käytöstä.

Luxemburg: Euroopan unionin tuomioistuin / Tietopalveluiden pääosasto / Tiedotus – Julkaisut ja sähköiset tiedotusvälineet / Euroopan unionin julkaisutoimisto

© Euroopan unioni, 2018

Kuvat © Georges Fessy

Kuvat © Gediminas Karbauskis

Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan.

Sellaisten valokuvien tai muiden asiakirjojen käyttö tai jäljentäminen, joihin Euroopan unionilla ei ole tekijänoikeuksia, on kiellettyä ilman tekijänoikeuksien haltijoiden lupaa.

Print	ISBN 978-92-829-2809-7	ISSN 2467-0855	doi: 10.2862/130495	QD-AP-18-001-FI-C
PDF	ISBN 978-92-829-2800-4	ISSN 2467-1088	doi: 10.2862/026557	QD-AP-18-001-FI-N
EPUB	ISBN 978-92-829-2834-9	ISSN 2467-1088	doi: 10.2862/21069	QD-AP-18-001-FI-E

PAINETTU LUONTOYSTÄVÄLLELLE PAPERILLE

SISÄLLYS

Unionin tuomioistuimen presidentin K. Lenaertsin esipuhe	8
--	---

LUKU I / UNIONIN TUOMIOISTUIN

A/ UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KEHITYS JA TOIMINTA VUONNA 2017	12
B/ UNIONIN TUOMIOISTUIMEN OIKEUSKÄYTÄNTÖ VUONNA 2017	14
I Perusoikeudet	14
II Unionin kansalaisuus	18
III Institutionaaliset määräykset	21
1. Unionin toimielinten toimivalta	21
2. Unionin oikeudelliset toimet	22
2.1 Toimien oikeudellinen muoto	22
2.2 Toimien antamismenettely	23
3. Oikeus tutustua asiakirjoihin	25
4. Sopimussuhteen ulkopuolinen unionin vastuu	28
IV Unionin oikeus ja kansallinen oikeus	29
V Unionin oikeudenkäyntiasiat	32
VI Maatalous	33
VII Liikkumisvapaudet	34
1. Työntekijöiden vapaa liikkuvuus	34
2. Sijoittautumisvapaus	35
3. Palvelujen tarjoamisen vapaus	36
VIII Rajavalvonta-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka	38
1. Turvapaikkapolitiikka	38
1.1 Pakolaisasema	38
1.2 Kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittely	39
1.3 Kansainvälinen suojelu muuttoliikekriisin tapauksessa	43
2. Maahanmuuttopolitiikka	46

IX Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa	48
1. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetut asetukset N:o 44/2001 ja N:o 1215/2012	48
2. Avioeroon sovellettavaa lakia koskeva asetus N:o 1259/2010	50
3. Perintöasioita koskeva asetus N:o 650/2012	51
X Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa	52
XI Kilpailu	54
1. SEUT 101 artikla	54
1.1 Emoyhtiön vastuu	54
1.2 Vertikaaliset sopimukset	55
2. SEUT 102 artikla	56
3. Yrityskeskittymät	57
4. Kilpailusääntöjen soveltamismenettely	58
5. Valtiontuki	60
XII Verosäännökset	63
XIII Lainsäädäntöjen lähentäminen	66
1. Immateriaalioikeus	66
2. Henkilötietojen suoja	68
3. Televiestintä	71
4. Sähköinen kaupankäynti	72
5. Yritysten luovutukset	72
6. Elintarvikkeet	73
XIV Talous- ja rahapolitiikka	74
XV Sosiaalipolitiikka	76
XVI Kuluttajansuoja	77
XVII Ympäristö	79
1. Ympäristövastuu	79
2. Päästöoikeuksien kauppa	80
3. Suojelualueet	80
4. Århusin yleissopimus	82
XVIII Yhteinen kauppapolitiikka	83

XIX Kansainväliset sopimukset	85
XX Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	88
C/ UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA VUONNA 2017	94
D/ UNIONIN TUOMIOISTUIMEN OIKEUDENKÄYNTITILASTOT	98
E/ UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO	126
1. Unionin tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2017	127
2. Protokollajärjestys	128
3. Unionin tuomioistuimen entiset jäsenet	130

LUKU II / UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN

A/ UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA VUONNA 2017	136
B/ UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN OIKEUSKÄYTÄNTÖ VUONNA 2017	138
Suuntauksat unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännössä vuonna 2017	138
I Oikeudenkäyntimenettely	140
1. Unionin tuomioistuinten toimivalta	140
2. Kannekelpoisten toimien käsite	141
3. Sellaisen asianajajan suorittama edustus, joka ei ole kolmas osapuoli	142
II Toimielimiä koskeva oikeus	143
III Yrityksiin sovellettavat kilpailusäännöt	146
1. SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan alaan kuuluvat asiat	146
2. Yrityskeskittymien alaa koskevat asiat	149
IV Valtiontuki	152
1. Tutkittavaksi ottaminen	152
2. Hallinnollinen menettely	152
3. Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut	154
V Teollisoikeudet	155
1. Valituslautakuntien kokoonpano asian palauttamisen jälkeen	155

2. EU-tavaramerkki	156
a. Valituslautakuntien harjoittaman valvonnan laajuus ja luonne	156
b. Sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu	157
c. Ehdottomat kieltäytymisperusteet	158
d. Suhteelliset hylkäysperusteet	160
3. Mallit	162
4. Kasvinjalostajanoikeudet	163
VI Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka – rajoittavat toimenpiteet	164
1. Ukraina	164
2. Tunisian tasavalta	167
VII Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	168
VIII Terveiden suojeleminen	169
IX Tulliliitto	170
X Polkumyynti	172
XI Rahoitusalan valvonta	174
XII Unionin toimielinten julkiset hankinnat	176
XIII Välityslauseke	177
XIV Oikeus tutustua toimielinten asiakirjoihin	178
1. Määrävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevan menettelyn hallinnolliseen asiakirja-aineistoon sisältyvät asiakirjat	178
2. Jäsenvaltion jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn yhteydessä laatimat asiakirjat	179
3. ECHAN hallussa kemikaalin käyttölupahakemukseen liittyvän menettelyn yhteydessä olevat asiakirjat	180
4. Tarjouskilpailun kaikkiin eriin liittyviä tarjouspyyntöjä koskevat asiakirjat	181
XV Julkishallinto	182
XVI Vahingonkorvausasiat	187
XVII Muutoksenhakuasiat	191
XVIII Välitoimihakemukset	192

C/ UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA VUONNA 2017	196
I Organisaatioon kohdistuvat vaikutukset, jotka liittyvät kahden uuden tuomarin virkaan astumiseen	197
II Tuomioistuimen avustamiseen liittyvä tehtävä	198
III Hallinnolliseen apuun liittyvä tehtävä	201
D/ UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN OIKEUDENKÄYNTITILASTOT	204
E/ UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO	230
1. Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2017	231
2. Protokollajärjestys	232
3. Unionin yleisen tuomioistuimen entiset jäsenet	235

Unionin tuomioistuimen presidentti
Koen LENAERTS

Vuoden 2017 avainsanoja olivat avoimuus ja yhteistyö.

Euroopan unionin tuomioistuimen jäsenet sekä jäsenvaltioiden perustuslakituomioistuinten ja korkeimpien oikeuksien presidentit yhteen koonneiden tuomaripäivien, joiden yhteydessä juhlistettiin Rooman sopimuksen 60-vuotispäivää ja joiden aiheena oli verkostoitunut eurooppalainen lainkäyttötoiminta laadukkaan lainkäytön takeena, jälkimmäisissä kyseisen vuoden huhtikuussa päätettiin nimittäin unionin tuomioistuimen johdolla perustaa Euroopan unionin tuomioistuinverkosto. Tällä verkostolla, jonka toiminta alkoi 3.1.2018, pyritään vahvistamaan unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välistä yhteistyötä luomalla monikielinen foorumi, jonka avulla ne voivat jakaa täysin suojatussa ympäristössä kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla voidaan edistää unionin oikeuskäytännön ja jäsenvaltioiden oikeuskäytäntöjen tuntemusta sekä syventää ennakkoratkaisuihin liittyvää vuorovaikutusta unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välillä.

Tässä yhteydessä haluan kiittää erityisesti informaatioteknologia-, tutkimus- ja dokumentaatio-, tiedotus- ja käännöspalveluja, joiden sitoutuminen ja tehokkuus ovat suuressa määrin lisänneet tämän aloitteen herättämää kiinnostusta ja innostusta siihen osallistuvissa 67 perustuslakituomioistuimessa tai ylimmän oikeusasteen tuomioistuimessa.

Toimielimen kehityksestä on mainittava, että unionin lainsäädäntöelinten joulukuussa 2015 päättämän unionin tuomioistuinrakenteen uudistamisen kolmesta vaiheesta kaksi ensimmäistä on käytännössä saatettu päätökseen. Unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden määrän kaksinkertaistamiseen vuoteen 2019 mennessä liittyvään ensimmäiseen vaiheeseen kuuluvaa yhtä nimitystä vielä odotetaan, mutta uudistuksen toinen vaihe saatiin jo kokonaan päätökseen, kun kaksi uutta tuomaria aloitti tehtävissään kesä- ja lokakuussa 2017.

Samaan aikaan kun kyseisen huomattavan uudistuksen ensimmäiset hedelmät ovat alkaneet näkyä oikeudenkäyntien keston huomattavana lyhentymisenä, unionin tuomioistuin osoitti unionin lainsäätäjän kehotuksesta Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle 14.12.2017 kertomuksen, jossa todetaan, ettei ennakkoratkaisujen antamista koskevan toimivallan siirtäminen osittain unionin yleiselle tuomioistuimelle ole tässä vaiheessa tarpeen, mutta otetaan myönteinen kanta unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen välisen, erityisesti suoria kanteita koskevan toimivallan jaon ja unionin tuomioistuimen suorittaman valitusten käsittelyn laajempaan pohtimiseen.

Vuonna 2017 toimielimen sisällä järjestettiin uudelleen toimielimen hallintopalveluja, millä pyritään työtaakan jatkuvan kasvun ja nopean teknologisen kehityksen varittämässä toimintaympäristössä saavuttamaan huomattavia synergioita ja ohjaamaan hallintopalveluja palvelemaan vielä paremmin lainkäyttötoiminnan tarpeita. 1.1.2018 voimaan tulleen uudelleenjärjestelyn tarkoituksena on myös mahdollistaa se, että toimielin kehittää avoimuuden ja yhteistyön hengessä toimintaansa eri sidosryhmiensä, erityisesti kansallisten tuomioistuinten, kanssa.

Käytännössä toimielimen hallinnon rakenne on keskitetty aikaisemman neljän pääosaston sijasta kolmen eli hallinnon pääosaston, monikielisyyspääosaston – joka on unionin toimielimissä ensimmäinen laatuaan – ja tietopalvelujen pääosaston ympärille samalla kun tutkimus ja dokumentaatio sekä projektit ja terminologian koordinointi on liitetty suoraan unionin tuomioistuimen kirjaamon alaisuuteen.

Tilastollisesti kulunut vuosi oli erittäin vilkas. Toimielimen muodostavissa tuomioistuimissa vireille saatettujen asioiden määrä (1 656) kasvoi vuoteen 2016 (1 604) nähden. Kasvu koski erityisesti unionin tuomioistuinta, jossa saatettiin viime vuonna vireille ennätysmäärä asioita (739). Vuonna 2017 ratkaistujen asioiden määrä puolestaan säilyi korkealla tasolla (1 594 asiaa, kun määrä vuonna 2016 oli 1 628).

Tässä kertomuksessa annetaan lukijalle kattava kuvaus toimielimen kehityksestä ja toiminnasta vuonna 2017. Aikaisempien vuosien tapaan huomattavan osan siitä muodostavat unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen lainkäyttötoiminnan tiiviit mutta perusteelliset esittelyt. Kutakin tuomioistuinta koskevat tilastotiedot niitä edeltävine lyhyine johdantoineen täydentävät ja havainnollistavat arviointia.

Haluan tässä yhteydessä kiittää lämpimästi työtovereitani ja koko henkilöstöä heidän panoksestaan ja huomattavasta työstään toimielimemme ja sen kautta koko eurooppalaisen projektin puolesta. Muistuttakoon Euroopan unionin ”ainutlaatuisen ylikansallisen integraatiomallinsa”, joka on mahdollistanut ”modernin Euroopan pisimmän rauhanajan”, vuoksi lokakuussa 2017 saama Asturian ruhtinattaren rauhanpalkinto meitä tarpeesta toimia väsymättä näiden perusarvojen puolesta ja sitoutua niihin varauksetta maailmassa, jossa terrorismi, siirtolaiskriisit ja kansallismielisyyden lisääntyminen ovat edelleen läsnä.

LUKU I
UNIONIN TUOMIOISTUIN

A/ UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KEHITYS JA TOIMINTA VUONNA 2017

Presidentti Koen LENAERTS

Ensimmäisessä jaksossa esitetään kokonaiskuva unionin tuomioistuimen toiminnasta vuonna 2017. Tässä osassa (A) aiheena on aluksi tuomioistuimen ja sen lainkäyttötoiminnan kehitys kuluneena vuonna. Toisessa osassa (B) esitellään edellisvuosien tavoin oikeuskäytännön pääasiallinen kehitys alakohtaisesti jaoteltuna, kolmas ja neljäs osa sisältävät yksityiskohtia kirjaamon toiminnasta kyseessä olevan vuoden aikana (C) sekä vuoden 2016 oikeudenkäyntitilastot (D) ja viidennessä osassa esitellään unionin tuomioistuimen kokoonpano samana vuonna (E).

1.1 Vuonna 2017 tuomioistuimen kokoonpano oli erityisen vakaa sekä unionin tuomioistuimen tuomareiden että julkisasiamiesten osalta, sillä kyseisenä vuonna kukaan ei lähtenyt toimielimestä eikä aloittanut tehtävissään.

1.2 Toimielimen toiminnasta voidaan mainita, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU, Euratom) 2015/2422 (EUVL 2015, L 341, s. 14) perustuva unionin tuomioistuinrakenteen uudistaminen, jonka on määrä johtaa unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden määrän kaksinkertaistamiseen vuoteen 2019 mennessä, jatkui kuluneen vuoden aikana. Uudistuksen ensimmäiseen vaiheeseen kuuluvaa yhtä nimitystä vielä odotetaan, mutta sen toinen vaihe saatiin jo kokonaan päätökseen, kun kaksi uutta tuomaria aloitti tehtävissään 8.6. ja 4.10.2017 pidetyissä juhlallisissa istunnoissa.

2. Oikeudenkäyntitilastoista voidaan viitata vuosikertomuksen tämän jakson C osan johdantoon sisältyviin kuluneen vuoden tietoihin ja tiivistää tässä yhteydessä lyhyesti ainoastaan kyseisistä tiedoista ilmenevät keskeiset suuntaukset.

Ensimmäinen merkittävä seikka koskee unionin tuomioistuimessa vuonna 2017 vireille saatettujen asioiden määrää. Unionin tuomioistuimessa kirjattiin kyseisenä vuonna 739 uutta asiaa, joiden määrä ylittää vuodelta 2015 peräisin olleen entisen ennätyksen (713) ja on näin uusi ennätys toimielimen historiassa. Ennätys johtuu erityisesti ennakkoratkaisupyyntöjen määrän (533 eli +13 % vuonna 2016 syntyneeseen entiseen ennätykseen nähden) kasvusta, joka selittyy suurelta osin lentomatikustajille maksettavista korvauksista annetun asetuksen (EY) N:o 261/2004¹ tulkintaa koskevien samankaltaisten asioiden (43 asiaa) vireille saattamisesta. Samalla jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevien kanteiden määrän kasvukehitys jatkui (41 vuonna 2017 ja 31 vuonna 2016). Valitusten määrä unionin tuomioistuimessa vuonna 2017 (141) puolestaan laski kahteen edellisvuoteen verrattuna (206 vuonna 2015 ja 168 vuonna 2016).

Toinen kuluneen vuoden merkittävä tilastotieto liittyy unionin tuomioistuimen ratkaisemien asioiden määrään, sillä unionin tuomioistuin ylsi vuonna 2017 ratkaisemallaan 699 asialla käytännössä samanlaiseen tuotteliaisuuteen kuin edellisvuonna (704 asiaa). Edellä mainittujen "lentomatikustusasioiden" yhdistämisen vuoksi vuoden 2017 tase on näin ollen tasapainossa (697 vireille saatettua ja 699 ratkaistua asiaa).

^{1/} Matkustajille heidän lennolle pääsytensä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetetus (EY) N:o 261/2004 (EUVL 2004, L 46, s. 1).

Oikeudenkäyntien keskimääräisestä kehosta unionin tuomioistuimessa voidaan todeta, että vaikka ennakkoratkaisuasioiden käsittelyn kesto hieman pidentyi vuoteen 2016 nähden (jolloin se oli historiallisen lyhyt 15 kuukautta), se pysyi alle 16 kuukaudessa (15,7 kuukautta), mikä on edelleen huomattavaa, kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen tulkittavaksi saatettujen tiettyjen uusien säännösten monitahoisuus. Valitusten käsittelyajat pitenevät enemmän (17,1 kuukautta, kun kesto oli 12,9 kuukautta vuonna 2016), mikä johtuu suurelta osin siitä, että kuluneen vuoden aikana ratkaistiin monitahoisia kilpailuasioita, joista 14 muutoksenhakumenettelyä koski aineistoltaan mittavia kylpyhuonekalusteiden valmistajien kartelleja.

B/ UNIONIN TUOMIOISTUIMEN OIKEUSKÄYTÄNTÖ VUONNA 2017

I PERUSOIKEUDET

Vuoden 2017 kuluessa unionin tuomioistuin otti useaan kertaan kantaa perusoikeuksiin Euroopan unionin oikeusjärjestyksessä. Osa näistä ratkaisuista on selostettu tässä vuosikertomuksessa.¹ Tässä luvussa on mainittava erityisesti lausunto 1/15 sekä tuomiot **G4S Secure Solutions** (C-157/15), **Boungaoui ja ADDH** (C-188/15), **Florescu** (C-258/14) ja **Jyske Finans** (C-688/15).

Suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin otti 26.7.2017 antamassaan **lausunnossa 1/15** (EU:C:2017:592) kantaa kansainvälisen sopimuksen, eli matkustajarekisteritietojen siirtämistä ja käsittelyä koskevan Kanadan ja Euroopan unionin välillä neuvotellun ja vuonna 2014 allekirjoitetun sopimuksen, yhteensopivuuteen perussopimusten ja – ensimmäistä kertaa – Euroopan unionin perusoikeuskirjan määräysten kanssa. Suunniteltu sopimus mahdollistaa kaikkien Kanadan ja Euroopan unionin välisillä lennoilla matkustavien henkilöiden matkustajarekisteritietojen (PNR-tietojen) järjestelmällisen ja jatkuvan siirron Kanadan toimivaltaiselle viranomaiselle niiden käyttöä ja säilyttämistä varten sekä niiden mahdollisen myöhemmän siirron muille viranomaisille ja muihin kolmansiiin maihin terrorismin ja vakavan kansainvälisen rikollisuuden torjumiseksi.

Siltä osin kuin PNR-tiedot voivat suunnitellun sopimuksen mukaan olla eri käsittelyjen kohteena, unionin tuomioistuin totesi, että ne vaikuttavat perusoikeuskirjan 7 artiklassa taattuun yksityiselämän kunnioittamista koskevaan perusoikeuteen ja että ne kuuluvat myös kyseisen perusoikeuskirjan 8 artiklan soveltamisalaan, koska ne merkitsevät tässä artiklassa tarkoitettuja henkilötietojen käsittelyä. Näiden perusoikeuksiin puuttumisten mahdollisesta oikeuttamisesta unionin tuomioistuin totesi, että suunnitellun sopimuksen tavoite, eli yleisen turvallisuuden varmistaminen siirtämällä PNR-tietoja Kanadaan ja käyttämällä niitä terrorismirikosten ja vakavan kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa, on unionin yleisen edun mukainen tavoite, jolla voidaan oikeuttaa vakavatkin puuttumiset perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin perusoikeuksiin, kunhan nämä puuttumiset toteutetaan täysin välttämättömän rajoissa.

Mahdollisuudesta siirtää Kanadaan arkaluonteisia tietoja, kuten tietoja rodusta tai etnisestä alkuperästä, poliittisista mielipiteistä, uskonnollisesta tai filosofisesta vakaumuksesta, ammattiliiton jäsenyydestä taikka matkustajan terveydestä tai seksuaalisesta käyttäytymisestä, unionin tuomioistuin totesi, että kun otetaan huomioon perusoikeuskirjan 21 artiklassa vahvistetun syrjintäkiellon vastaisen tietojenkäsittelyn riski, näiden tietojen siirto edellyttäisi täsmällistä ja erityisen vahvaa oikeuttamisperustetta, joka olisi lähtöisin muista perusteista kuin yleisen turvallisuuden suojaaminen terrorismilta ja vakavalta kansainväliseltä rikollisuudelta. Unionin tuomioistuin katsoi, että tässä tapauksessa tällaista

^{1/} Seuraavat tuomiot on selostettu: tuomio 13.6.2017, **Florescu ym.** (C-258/14, EU:C:2017:448), joka esitellään luvussa I "Perusoikeudet"; tuomio 10.5.2017, **Chavez-Vilchez ym.** (C-133/15, EU:C:2017:354), joka esitellään luvussa II "Unionin kansalaisuus"; tuomio 16.2.2017, **C. K. ym.** (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127); tuomio 7.3.2017, **X ja X** (C-638/16 PPU, EU:C:2017:173); tuomio 15.3.2017, **Al Chodor ym.** (C-528/15, EU:C:2017:213); tuomio 25.10.2017, **Shiri** (C-201/16, EU:C:2017:805); tuomio 26.7.2017, **Jafari** (C-646/16, EU:C:2017:586) ja tuomio 6.9.2017, **Slovakia ja Unkari v. neuvosto** (C-643/15 ja C-647/15, EU:C:2017:631), jotka esitellään luvussa VIII.1 "Turvapaikkapolitiikka"; tuomio 7.3.2017, **RPO** (C-390/15, EU:C:2017:174) ja tuomio 16.5.2017, **Berlioz Investment Fund** (C-682/15, EU:C:2017:373), jotka esitellään luvussa XII "Verosäännökset"; tuomio 29.11.2017, **King** (C-214/16, EU:C:2017:914), joka esitellään luvussa XV "Sosiaalipolitiikka"; tuomio 20.12.2017, **Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation** (C-664/15, EU:C:2017:987), joka esitellään luvussa XVII.4 "Århusin yleissopimus", ja tuomio 28.3.2017, **Rosneft** (C-72/15, EU:C:2017:236), joka esitellään luvussa XX "Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka".

oikeuttamisperustetta ei ollut. Se päätteli tästä, että sopimuksen määräykset näiden tietojen siirrosta sekä niiden käsittelystä ja säilyttämisestä eivät sopineet yhteen perusoikeuksien kanssa.

Sitä vastoin unionin tuomioistuin totesi, että muiden kuin arkaluonteisten tietojen osalta suunnitellun sopimuksen määräykset eivät ylitä täysin välttämättömän rajoja siltä osin kuin ne mahdollistavat kaikkien lentomatkestajien PNR-tietojen siirron Kanadaan. PNR-tietojen automaattisella analyysillä on tarkoitus tunnistaa riski, joka voisi mahdollisesti aiheutua yleiselle turvallisuudelle henkilöistä, jotka eivät ole toimivaltaisten viranomaisten tiedossa ja joihin voitaisiin kyseisen riskin takia kohdistaa perusteellinen tutkinta rajoilla. Tämä käsittely helpottaa ja nopeuttaa turvatarkastuksia, jotka koskevat Chicagon yleissopimuksen² 13 artiklan nojalla kaikkia lentomatkestajia, jotka haluavat tulla Kanadaan tai lähteä tästä maasta, koska he ovat velvollisia noudattamaan Kanadan voimassa olevassa oikeudessa asetettuja maahantulon ja maastalähdön edellytyksiä. Samoista syistä niin kauan kuin lentomatkestajat ovat Kanadassa tai ovat lähdössä tästä kolmannesta maasta, kyseisten tietojen ja suunnitellun sopimuksen tavoitteen välinen tarpeellinen yhteys säilyy, joten tällä sopimuksella ei ylitetä täysin välttämättömän rajoja pelkästään siksi, että sen avulla voidaan järjestelmällisesti säilyttää ja käyttää heidän PNR-tietojaan.

PNR-tietojen käytöstä silloin, kun lentomatkestajat oleskelevat Kanadassa, unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että kun lentomatkestajien on heidän PNR-tietojensa tarkastamisen jälkeen sallittu tulla kyseisen kolmannen maan alueelle, näiden tietojen käytön heidän oleskellessaan Kanadassa on perustuttava uusiin kyseisen käytön oikeuttaviin olosuhteisiin. Tämä käyttö edellyttää siis sääntöjä tällaisen käytön aineellisista ja menettelyllisistä edellytyksistä muun muassa kyseisten tietojen suojaamiseksi väärinkäytön vaaroilta. Tällaisten sääntöjen on perustuttava objektiivisiin kriteereihin, joissa määritellään olosuhteet, joissa, ja edellytykset, joilla suunnitellussa sopimuksessa tarkoitetut Kanadan viranomaiset saavat käyttää kyseisiä tietoja.

Sen takaamiseksi käytännössä, että näitä edellytyksiä noudatetaan täysimääräisesti, säilytettyjen PNR-tietojen käyttö silloin, kun lentomatkestajat oleskelevat Kanadassa, lähtökohtaisesti edellyttää asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen etukäteisvalvontaa ja sitä, että kyseisen tuomioistuimen tai elimen ratkaisu annetaan perustellusta pyynnöstä, jonka toimivaltaiset viranomaiset esittävät muun muassa rikoksen estämisen, selvittämisen tai syyteharkintamenettelyssä.

Suunnitellussa sopimuksessa sallittu kaikkien lentomatkestajien PNR-tietojen jatkuva säilytys heidän lähdettyään Kanadasta ei merkitse puuttumista, joka rajoittuisi täysin välttämättömään. Siltä osin kuin kyse on lentomatkestajista, joiden osalta terrorismin tai vakavan kansainvälisen rikollisuuden riskiä ei ole tunnistettu heidän Kanadaan saapumisensa ajankohdasta siihen asti, kun he lähtevät tästä kolmannesta maasta, heidän PNR-tietojensa ja suunnitellun sopimuksen tavoitteen välillä ei heidän kyseisestä maasta lähdettyään ole edes sellaista välillistä yhteyttä, joka oikeuttaisi kyseisten tietojen säilyttämisen. Sitä vastoin sellaisilta lentomatkestajilta, joiden osalta tunnistetaan objektiivisia seikkoja, joiden perusteella voidaan katsoa, että he voisivat Kanadasta lähdettyäänkin merkitä tällaista riskiä, on hyväksyttävää säilyttää PNR-tiedot heidän tässä maassa oleskelunsa päättymisenkin jälkeen jopa viiden vuoden ajan.

Koska kaikki suunnitellun sopimuksen sisältämät perusoikeuksiin puuttumiset eivät rajoitu täysin välttämättömään eivätkä ole siten täysin oikeutettuja, unionin tuomioistuin katsoi, ettei suunniteltua sopimusta voida tehdä nykyisessä muodossaan.

Unionin tuomioistuin otti suuren jaoston kokoonpanossa 14.3.2017 antamissaan tuomioissa **G4S Secure Solutions** (C-157/15, [EU:C:2017:203](#)) ja **Bougnoui ja ADDH** (C-188/15, [EU:C:2017:204](#)) kantaa siihen, oliko *työnantajan asettama*

^{2/} Kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimus, joka allekirjoitettiin Chicagossa 7.12.1944 (*Yhdistyneiden kansakuntien sopimussarja*, nide 15, nro 102).

kielto käyttää näkyvästi uskonnollisia tunnusmerkkejä työpaikalla yhteensopiva direktiivin 2000/78³ kanssa. Näissä tuomioissa kyseistä direktiiviä tulkittiin muun muassa perusoikeuskirjan 10 artiklan 1 kohdassa vahvistetun omantunnon ja uskonnon vapautta koskevan oikeuden valossa.

Ensin mainittu asia koski naispuolista työntekijää, joka oli irtisanottu sillä perusteella, että huolimatta yrityksen sisäisestä säännöstä, jossa kielletään kaikkien poliittisten, filosofisten tai uskonnollisten tunnusmerkkien näkyvä käyttäminen työpaikalla, hän oli ilmaissut useita kertoja aikomuksensa käyttää islamilaista huivia työaikana. Jälkimmäisessä asiassa naispuolinen työntekijä oli irtisanottu sen jälkeen, kun hänen työnantajansa oli tälle työntekijälle osoitetun asiakkaan tekemän valituksen jälkeen pyytänyt häntä olemaan käyttämättä huivia, jotta suhteessa sen asiakkaisiin noudatettaisiin neutraalisuusvaatimusta.

Unionin tuomioistuin totesi, että perusoikeuskirjan 10 artiklan 1 kohdassa turvattu oikeus omantunnon ja uskonnon vapauteen vastaa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimuksen) 9 artiklassa turvattua oikeutta ja että perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaisesti sen merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin viimeksi mainitulla oikeudella. Koska Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja sitten perusoikeuskirjassa annetaan laaja merkitys käsitteelle ”uskonto” siltä osin kuin niissä sisällytetään kyseiseen käsitteeseen henkilöiden vapaus tunnustaa uskontoaan, unionin tuomioistuin katsoi, että tätä direktiivin 2000/78 1 artiklassa tarkoitettua käsitettä on tulkittava siten, että siihen sisältyvät sekä forum internum eli se, että henkilöllä on vakaumus, että forum externum eli uskon julkinen tunnustaminen.

Koska ensin mainitussa asiassa kyseessä olevassa sisäisessä säännössä viitataan näkyvän poliittisen, filosofisen tai uskonnollisen tunnusmerkin käyttämiseen ja siinä tarkoitetaan siis erotuksetta kaikkea tällaisten vakaumusten tunnustamista, unionin tuomioistuin katsoi, että tämän säännön on näin ollen katsottava kohtelevan samalla tavoin kaikkia yrityksen työntekijöitä, kun sillä veloitetaan yleisesti ja erotuksetta muun muassa neutraaliin pukeutumiseen, mikä sulkee pois tällaisten tunnusmerkkien käyttämisen. Näissä olosuhteissa unionin tuomioistuin totesi, että islamilaisen huivin käyttämistä koskeva kielto, joka perustuu tällaiseen sisäiseen sääntöön, ei merkitse direktiivin 2000/78 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua uskontoon tai vakaumukseen perustuvaa välitöntä syrjintää. Unionin tuomioistuin totesi sen sijaan, että tämä sama sisäinen sääntö voi merkitä tämän direktiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua välillistä syrjintää, jos on osoitettu, että siinä vahvistettu näennäisesti puolueeton velvollisuus merkitsee tosiasiallisesti sitä, että tiettyyn uskontoon kuuluvat tai tietyn vakaumuksen omaavat henkilöt saatetaan erityisen epäedulliseen asemaan, paitsi jos se on puolueettomasti perusteltavissa oikeutetulla tavoitteella, kuten sillä, että työnantaja pyrkii asiakassuhteissaan poliittiseen, filosofiseen ja uskonnolliseen neutraliteettiin, ja jos tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava.

Jälkimmäisessä asiassa unionin tuomioistuin korosti lisäksi, että ominaisuus, joka liittyy muun muassa uskontoon, voi vain erittäin rajoitetuissa tilanteissa olla todellinen ja ratkaiseva työhön liittyvä vaatimus. Tällä käsitteellä viitataan työtehtävien luonteen tai niiden yhteyksien, joissa tehtävät suoritetaan, objektiivisesti edellyttämään vaatimukseen eikä se kata subjektiivisia näkökohtia, kuten työnantajan halua ottaa asiakkaan erityistoivomukset huomioon. Unionin tuomioistuin totesi näin ollen, että työnantajan halua ottaa huomioon asiakkaan toivomukset siitä, ettei sen palveluita enää suorittaisi työntekijä, joka käyttää islamilaista huivia, ei voida pitää direktiivissä tarkoitettuna todellisena ja ratkaisevana työhön liittyvänä vaatimuksena.

^{3/} Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/78/EY (EUVL 2000, L 303, s. 16).

Tuomiossa *Jyske Finans* (C-668/15, [EU:C:2017:278](#)), joka annettiin 6.4.2017, unionin tuomioistuin otti kantaa direktiivin 2000/43⁴ 2 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdassa säädettyyn *kaikenlaisen etniseen alkuperään perustuvan välittömän tai välillisen syrjinnän kieltoon*. Tässä asiassa asianomainen henkilö oli syntynyt Bosnia ja Hertsegovinassa ja asui Tanskassa, jonka kansalaisuuden hän oli saanut vuonna 2000. Kun hän hankki tanskalaisen avopuolisensa kanssa lainan turvin käytetyn auton, luottoyhtiö vaati hänen henkilöllisyydestään lisätodistusta eli jäljennöstä passista tai oleskeluluvasta, koska hänen ajokortissaan mainittiin hänen syntymämaanaan muu kuin Euroopan unionin tai Euroopan vapaakauppajärjestön (EFTA) jäsenvaltio. Tällaista vaatimusta ei esitetty hänen Tanskassa syntyneelle avopuolisolleen. Asianomainen henkilö piti tämän luottoyhtiön käytäntöä syrjivänä ja saattoi asian käsiteltäväksi Tanskan yhdenvertaisuuslautakuntaan, joka myönsi hänelle korvauksen välillisestä syrjinnästä. Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa valittajana ollut luottolaitos katsoi noudattaneensa rahanpesun estämistä koskevan säännösten⁵ mukaisia velvoitteitaan ja kiisti väitteen tämän käytännön syrjivyydestä.

Tarkastellessaan ensinnäkin, merkitsikö kyseinen käytäntö etniseen alkuperään perustuvaa välitöntä syrjintää, unionin tuomioistuin tutki, oliko syntymämaan katsottava liittyvän välittömästi tai erottamattomasti tiettyyn etniseen alkuperään. Se totesi, ettei etnistä alkuperää voida määrittää yhden ainoan kriteerin perusteella vaan sen on päinvastoin perustuttava joukkoon seikkoja, joista jotkin ovat luonteeltaan objektiivisia ja toiset subjektiivisia, kuten erityisesti yhteiseen kansalaisuuteen, uskoon, kieleen, kulttuuriseen ja perinteelliseen taustaan ja elinympäristöön. Näin ollen se katsoi, että syntymämaa ei voi yksinään olla perustana sellaiselle yleiselle olettamalle kuulumisesta tiettyyn etniseen ryhmään, joka voisi osoittaa, että kyseisten kahden käsitteen välillä on välitön tai erottamaton yhteys. Ei siis voida katsoa, että kyseessä oleva vaatimus henkilöllisyyden todistamisesta toisellakin asiakirjalla perustuisi välittömästi etniseen alkuperään ja että tämä käytäntö merkitsisi etniseen alkuperään välittömästi perustuvaa erilaista kohtelua.

Toiseksi unionin tuomioistuin tutki sitä, merkitsikö kyseinen käytäntö, vaikka se olisikin puolueeton, etniseen alkuperään perustuvaa välillistä syrjintää, joka saattaa tiettyä rotua tai etnistä alkuperää olevat henkilöt erityisen epäedulliseen asemaan muihin henkilöihin nähden. Se totesi, että sitä, onko kyseessä epäedullinen kohtelu, ei voida arvioida yleisesti ja abstraktisti vaan se on todettava tapauskohtaisesti ja konkreettisesti kyseessä olevan suotuisan kohtelun kannalta. Näin ollen se hylkäsi argumentin, jonka mukaan pääasiassa kyseessä olevan syntymämaata koskevan puolueettoman kriteerin käyttäminen vaikuttaa yleisesti henkilöihin, jotka ovat ”tiettyä etnistä alkuperää”, todennäköisemmin kuin ”muihin henkilöihin”. Vastaavasti se hylkäsi argumentin, jonka mukaan tällaisen kriteerin käyttäminen saattaa epäedulliseen asemaan henkilöt, joiden etnisenä alkuperänä on muu maa kuin unionin tai EFTAn jäsenvaltio.

Koska pääasiassa kyseessä ollut käytäntö ei liittynyt välittömästi eikä myöskään välillisesti asianomaisen henkilön etniseen alkuperään, unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 2000/43 2 artiklan 2 kohdan a ja b alakohta eivät olleet esteenä sille.

Tuomiossa *Florescu ym.* (C-258/14, [EU:C:2017:448](#)) unionin tuomioistuimen suuri jaosto tulkitsi 13.6.2017 *Euroopan yhteisön ja Romanian välillä vuonna 2009 tehtyä yhteisymmärryspöytäkirjaa*, jonka 5 kohdan mukaan unioni maksaa unionin myöntämän rahoitustuen erät Romanian edellyttäen, että julkisen talouden rakenteelliset uudistukset toteutetaan tyydyttävällä tavalla, sekä *useita unionin primaarioikeuden määräyksiä, erityisesti perusoikeuskirjan 17 artiklaa*. Pääasian oikeusriita koski *Romanian lainsäädäntöä, jossa kielletään kumuloimasta julkisen sektorin nettoeläkettä sellaisten tulojen kanssa, jotka saadaan työskentelystä julkisen laitoksen palveluksessa, silloin kun tämän*

^{4/} Rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29.6.2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/43/EY (EUVL 2000, L 180, s. 22).

^{5/} Rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoitukseen 26.10.2005 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/60/EY (EUVL 2005, L 309, s. 15).

vanhuuseläkkeen suuruus ylittää tietyn rajan. Pääasian valittajat olivat työskennelleet samanaikaisesti sekä tuomareina että yliopisto-opettajina. Jäädessään eläkkeelle tuomarinviroistaan heillä oli aluksi oikeus saada vanhuuseläkkeen lisäksi yliopisto-opetukseen perustuvia palkkatuloja. Kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön antamisen jälkeen tällainen kumulaatio kiellettiin. Pääasian valittajat vetosivat kansallisessa tuomioistuimessa siihen, että tämä lainsäädäntö oli unionin oikeuden ja etenkin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (EU-sopimuksen) ja perusoikeuskirjan määräysten vastainen siitä huolimatta, että tämä lainsäädäntö oli annettu edellä mainitun yhteisymmärryspöytäkirjan noudattamiseksi.

Unionin tuomioistuin totesi, että yhteisymmärryspöytäkirjan oikeusperustana on SEUT 143 artikla, jossa unionille annetaan toimivalta antaa keskinäistä apua jäsenvaltiolle, jonka rahayksikkö ei ole euro ja jolla on maksutasevaikeuksia tai jota tällaiset vaikeudet uhkaavat vakavasti. Se katsoi näin ollen, että koska tällä yhteisymmärryspöytäkirjalla konkretisoidaan unionin ja jäsenvaltion välillä talousohjelmasta tehty sitoumus, se on katsottava SEUT 267 artiklassa tarkoitetuksi unionin toimielimen toimeksi, jota unionin tuomioistuinta voidaan pyytää tulkitsemaan. Unionin tuomioistuin huomautti, että kyseisessä yhteisymmärryspöytäkirjassa ei, vaikka se onkin velvoittava, ole erityisiä määräyksiä, joilla velvoitettaisiin antamaan kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö. Tämän vuoksi kansallisten viranomaisten oli yhteisymmärryspöytäkirjassa mainittujen kriteerien mukaisesti päätettävä siitä, mitä toimenpiteitä ne pitivät soveltuvimpina näiden tavoitteiden toteuttamisen kannalta.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin tarkasteli kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta SEU 6 artiklan sekä omistusoikeutta koskevan perusoikeuskirjan 17 artiklan kanssa. Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että tällä lainsäädännöllä pyritään panemaan toimeen yhteisymmärryspöytäkirjaan sisältyvät Romanian sitoumukset, minkä vuoksi perusoikeuskirjaa ja erityisesti sen 17 artiklaa voidaan soveltaa pääasiassa kyseessä olevaan oikeusriitaan. Se huomautti kuitenkin, että kyseinen lainsäädäntö on luonteeltaan poikkeus ja että se on tarkoitettu väliaikaiseksi. Se totesi myös, että sillä ei aseteta kyseenalaiseksi eläkeoikeuden periaatetta vaan rajoitetaan tämän oikeuden käyttöä tarkasti määritellyissä ja rajatuissa olosuhteissa. Kyseinen lainsäädäntö kunnioittaa siis valittajien omistusoikeuden keskeistä sisältöä heidän eläkkeidensä osalta. Toiseksi unionin tuomioistuin katsoi, että tämän lainsäädännön tavoitteita, jotka koskevat julkisen sektorin palkkamenojen supistamista ja eläkejärjestelmän uudistamista Romanian rahoitus- ja talouskriisin poikkeuksellisessa tilanteessa, on pidettävä yleisen edun mukaisina. Kyseessä olevan lainsäädännön soveltuvuutta ja tarpeellisuutta tarkastellessaan unionin tuomioistuin toi vielä esille, että jäsenvaltioilla on, kun ne tekevät päätöksiä tällaisessa erityisessä taloudellisessa tilanteessa, laaja harkintavalta ja että ne pystyvät parhaiten määrittelemään toimenpiteet, joilla tavoiteltu päämäärä kyetään saavuttamaan. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että unionin oikeus ei ollut esteenä kyseessä olevalle kansalliselle lainsäädännölle.

II UNIONIN KANSALAIKUUS

Unionin kansalaisuuden osalta on paikallaan mainita kolme tuomiota. Ensimmäinen koskee edellytyksiä, joiden täytyessä muu jäsenvaltio kuin unionin kansalaisen lähtövaltio voi päättää tämän karkottamisesta, kun taas toinen ja kolmas tuomio koskevat unionin kansalaisen perheenjäsenen, joka on kolmannen valtion kansalainen, johdettua oleskeluoikeutta.

Tuomiossa **Petrea** (C-184/16, [EU:C:2017:684](#)), joka annettiin 14.9.2017, unionin tuomioistuin otti kantaa *direktiivin 2004/38⁶ soveltamiseen tilanteessa, jossa maahantulokiellon päätöksen kohteena oleva henkilö palaa asianomaiseen jäsenvaltioon kyseisen kiellon vastaisesti*. Tässä asiassa Kreikan viranomaiset olivat vuonna 2011 tehneet Romanian kansalaista koskevan karkottamispäätöksen, johon liittyi maahantulokiello, koska hän oli vakava uhka yleiselle järjestykselle ja yleiselle turvallisuudelle. Asianomainen henkilö palasi Kreikkaan vuonna 2013 ja haki unionin kansalaisen rekisteröintitodistusta, joka hänelle myönnettiin. Havaittuaan hänen olleen edelleen maahantulokiellossa Kreikan viranomaiset päättivät peruuttaa kyseisen todistuksen ja määrätä hänet uudelleen palautettavaksi Romaniaan. Kyseinen henkilö riitautti tämän päätöksen.

Unionin tuomioistuin totesi, että oleskeluluvan antamista jäsenvaltion kansalaiselle ei ole pidettävä oikeuksia luovana toimena vaan sellaisena jäsenvaltion toimena, jolla on tarkoitus todeta, millaisessa asemassa toisen jäsenvaltion kansalainen on unionin oikeussääntöjen perusteella. Tällaisella rekisteröintitodistuksellakin on siten pelkkä toteava luonne, joten sen antaminen ei sinällään voi olla perustana asianomaisen perustellulle luottamukselle oikeuteensa oleskella asianomaisen jäsenvaltion alueella. Lisäksi jäsenvaltiot voivat direktiivin 2004/38 27 artiklan 1 kohdan nojalla rajoittaa unionin kansalaisen tai hänen perheenjäsentensä, näiden kansalaisuudesta riippumatta, vapaata liikkuvuutta ja oleskelua yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvistä syistä. Unionin tuomioistuimen mukaan maahantulokiellon luonteestakin jo ilmenee, että se pysyy voimassa niin kauan kuin sitä ei ole poistettu. Näin ollen jo pelkkä toteamus sen rikkomisesta antaa toimivaltaisille viranomaisille mahdollisuuden tehdä uuden karkottamispäätöksen. Unionin tuomioistuin katsoi siten, että direktiivi 2004/38 ja luottamuksensuojan periaate eivät ole esteenä asianomaisen oleskeluluvan peruuttamiselle tai tätä koskevan uuden karkottamispäätöksen tekemiselle esillä olevan asian olosuhteissa.

Lisäksi unionin tuomioistuin otti kantaa siihen, onko tehokkuusperiaate esteenä oikeuskäytännölle, jonka mukaan palauttamispäätöksen kohteena oleva jäsenvaltion kansalainen ei voi vedota kyseiseen päätökseen tekemänsä muutoksenhaun tueksi maahantulokiellon päätöksen, joka häneen on aikaisemmin kohdistettu, lainvastaisuuteen. Unionin tuomioistuin muistutti, että silloin, kun unionin oikeuden säännöksiä ei ole annettu, jäsenvaltioiden asiana on antaa menettelysäännöt oikeussuojakeinoja varten, mutta nämä menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa olla sellaisia, että näiden oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa. Tässä asiassa unionin oikeus ei ole mitenkään esteenä sille, ettei kansallisessa laissa sallita vetoamista palauttamispäätöksen kaltaista, yksittäistapausta koskevaa toimea vastaan sellaisen maahantulokiellon päätöksen lainvastaisuuteen, josta on tullut lopullinen joko siksi, että kyseiseen päätökseen tehtävän muutoksenhaun määräaika on päättynyt, tai siksi, että muutoksenhaku päätökseen on hylätty. Unionin tuomioistuin täsmensi, että asianomaisella on kuitenkin pitänyt olla tehokkaasti käytössään mahdollisuus riitauttaa ajoissa tämä viimeksi mainittu päätös direktiivin 2004/38 säännösten perusteella.

Siitä, edellytetäänkö direktiivin 2004/38 30 artiklassa, että direktiivin 27 artiklan 1 kohdan nojalla tehdystä päätöksestä ilmoitetaan asianomaiselle tämän ymmärtämällä kielellä, vaikkei hän ole pyytänyt tällaista ilmoitusta, unionin tuomioistuin totesi, että jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta asianomainen ymmärtää päätöksen, jolla rajoitetaan hänen maahantulo- tai oleskeluoikeuttaan yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvistä syistä, sisällön ja seuraukset. Kuitenkaan ei edellytetä, että tällaisesta päätöksestä ilmoitetaan hänelle kielellä, jota hän ymmärtää tai jota hänen voidaan kohtuudella olettaa ymmärtävän, kun hän ei ole pyytänyt tällaista ilmoitusta.

^{6/} Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77).

Tuomiossa **Chavez-Vilchez ym.** (C-133/15, [EU:C:2017:354](#)) suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin esitti 10.5.2017 täsmennyksiä *johdettuun oleskeluoikeuteen, johon kolmannen maan kansalainen voi SEUT 20 artiklan perusteella vedota alaikäisen lapsen, joka on unionin kansalainen, vanhempansa*. Ennakkoratkaisupyyntöissä oli kyse useasta kolmannen maan kansalaisesta, jotka ovat yhden tai useamman sellaisen lapsen, jotka ovat Alankomaiden kansalaisia ja joiden isät ovat niin ikään Alankomaiden kansalaisia, äitejä. Nämä lapset asuivat Alankomaissa lähtökohtaisesti tai yksinomaisesti äitinsä kanssa. Asianomaiset henkilöt olivat tehneet sosiaaliavustusta ja lapsilisää koskevia hakemuksia, jotka Alankomaiden toimivaltaiset viranomaiset olivat hylänneet, koska heillä ei ollut oleskeluoikeutta Alankomaissa. Alankomaalainen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi oli saatettu kyseisten hakemusten hylkäämistä koskevia oikeusriitoja, kysyi unionin tuomioistuimelta, saattoivatko valittajat vedota SEUT 20 artiklaan perustuvaan oleskeluoikeuteen lapsen, joka on unionin kansalainen, äiteinä.

Unionin tuomioistuin muistutti oikeuskäytännöstään, jonka mukaan SEUT 20 artikla on esteenä kansallisille toimenpiteille – ja myös päätöksille, joilla unionin kansalaisten perheenjäseniltä, jotka ovat kolmannen maan kansalaisia, evätään oleskeluoikeus –, joiden vaikutuksesta unionin kansalaiset eivät tosiasiaassa voi käyttää pääosaa oikeuksista, jotka heillä on unionin kansalaisen asemansa perusteella.⁷ Sen seurauksena, että äideillä on mahdollisesti velvollisuus lähteä unionin alueelta, olisi vaara, että heidän lapsensa eivät tosiasiaassa voisi käyttää pääosaa näistä oikeuksista, koska he joutuisivat itse lähtemään unionin alueelta, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava. Tämän vaaran arvioimiseksi on selvítettävä, kuka vanhemmista vastaa lapsen tosiasiallisesta huollosta ja onko lapsen ja vanhemman, joka on kolmannen maan kansalainen, välillä tosiasiallinen riippuvuussuhde. Tässä yhteydessä kansallisten viranomaisten on unionin tuomioistuimen mukaan otettava huomioon perusoikeuskirjan 7 artiklassa vahvistettu perhe-elämän kunnioittamista koskeva oikeus sekä kyseisen perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 kohdassa tunnustettu lapsen etu.

Lisäksi unionin tuomioistuin täsmensi, että se, että toinen vanhempi, joka on unionin kansalainen, on todellisuudessa kykenevä ja valmis vastaamaan yksin päivittäisestä ja tosiasiallisesta huollosta, on merkityksellinen seikka, jonka perusteella pelkästään ei voida kuitenkaan todeta, ettei vanhemman, joka on kolmannen maan kansalainen, ja lapsen välillä ole sellaista riippuvuussuhdetta, että lapsen olisi pakko lähteä unionin alueelta, jos kyseiseltä kolmannen maan kansalaiselta evätään oleskeluoikeus. Tällaisen toteamuksen on näet perustuttava asianomaisen lapsen edun mukaisesti kaikkien sellaisten käsiteltävään asiaan liittyvien seikkojen huomioon ottamiseen, joita ovat muun muassa lapsen ikä, hänen fyysinen ja tunnetason kehityksensä, hänen tunnesiteensä lujuus sekä siihen vanhempaan, joka on unionin kansalainen, että siihen vanhempaan, joka on kolmannen maan kansalainen, ja vaara, jonka lapsen erottaminen viimeksi mainitusta aiheuttaisi lapsen tasapainolle. Todistustaakan osalta unionin tuomioistuin totesi, että vanhemman, joka on kolmannen maan kansalainen, on esitettävä seikat, joiden perusteella voidaan osoittaa, että sellaisen päätöksen johdosta, jolla häneltä evätään oleskeluoikeus, hänen lapsensa ei voisi tosiasiallisesti käyttää pääosaa oikeuksista, jotka liittyvät unionin kansalaisen asemaan, koska hän joutuisi lähtemään unionin alueelta. Unionin tuomioistuin korosti kuitenkin, että kansallisten viranomaisten on huolehdittava siitä, ettei todistustaakkaa koskevan kansallisen säännösten soveltaminen vaarana SEUT 20 artiklan tehokasta vaikutusta.

Suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin otti 14.11.2017 antamassaan tuomiossa **Lounes** (C-165/16, [EU:C:2017:862](#)) kantaa *johdettuun oleskeluoikeuteen, johon unionin ulkopuolisen maan kansalainen voi SEUT 21 artiklan perusteella vedota unionin kansalaisen perheenjäsenenä jäsenvaltiossa, jossa tämä unionin kansalainen on oleskellut ennen sen kansalaisuuden hankkimista alkuperäisen kansalaisuutensa lisäksi*. Tässä asiassa kantaja, joka on Algerian kansalainen, oli saapunut Yhdistyneeseen kuningaskuntaan kuuden kuukauden vierailuviisumilla ja oleskellut Yhdistyneen kuningaskunnan alueella laittomasti sen jälkeen. Hän oli tavannut Espanjan kansalaisen, joka oli saanut kansalaistamisen kautta Britannian kansalaisuuden Espanjan kansalaisuutensa lisäksi. Heidän avioiduttuaan kantaja

^{7/} Unionin tuomioistuimen tuomio 8.3.2011, **Ruiz Zambrano** (C-34/09, [EU:C:2011:124](#)) ja unionin tuomioistuimen tuomio 6.12.2012, **O. ja S.** (C-356/11 ja C-357/11, [EU:C:2012:776](#)).

oli hakenut oleskelukorttia Yhdistyneessä kuningaskunnassa Euroopan talousalueen (ETA) kansalaisen perheenjäsenenä. Britannian viranomaiset olivat hylänneet tämän hakemuksen sillä perusteella, että direktiivin 2004/38⁸ täytäntöönpanosta annetun Britannian lain mukaan hänen puolisoaan ei pidetty ”ETA-kansalaisena” hänen saatuaan Britannian kansalaisuuden ja että näin ollen kantaja ei voinut vaatia oleskelukorttia ETA-kansalaisen perheenjäsenenä. Brittiläinen tuomioistuin, jossa kantaja oli nostanut kanteen tästä hylkäämispäätöksestä, kysyi unionin tuomioistuimelta tämän päätöksen ja Britannian lainsäädännön yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa.

Unionin tuomioistuin korosti ensinnäkin, että direktiivin 2004/38, jossa rajataan edellytykset, jotka koskevat sitä, miten unionin kansalaiset voivat käyttää oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, tarkoituksena ei ole säännellä unionin kansalaisten oleskelua jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia he ovat, koska heillä on siellä ehdoton oleskeluoikeus kansainvälisoikeudellisen periaatteen mukaisesti. Unionin tuomioistuin katsoo, että kantajan vaimon saatua Britannian kansalaisuuden direktiivi 2004/38 ei enää sääntele hänen oleskeluaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Tämän vuoksi hänen aviomiehensä, kantaja, ei voi saada johdettua oleskeluoikeutta Yhdistyneessä kuningaskunnassa tämän direktiivin perusteella.

Toiseksi unionin tuomioistuin tarkasteli kysymystä siitä, voiko kantaja saada johdetun oleskeluoikeuden tässä jäsenvaltiossa SEUT 21 artiklan 1 kohdan, jossa annetaan jokaiselle unionin kansalaiselle oikeus vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella, perusteella. Unionin tuomioistuin totesi, että tässä määräyksessä unionin kansalaisille annettujen oikeuksien – erityisesti oikeuden viettää normaalia perhe-elämää vastaanottavassa jäsenvaltiossa – tehokas vaikutus edellyttää, että kantajan vaimon kaltaisessa tilanteessa oleva unionin kansalainen voi vastaanottavassa jäsenvaltiossa edelleen nauttia näitä oikeuksia sen jälkeen, kun hän on hankkinut tämän valtion kansalaisuuden alkuperäisen kansalaisuutensa lisäksi, ja viettää perhe-elämää puolisonsa kanssa, joka on kolmannen maan kansalainen. Unionin tuomioistuin katsoi, että unionin ulkopuolisen valtion kansalaisella voi kantajan tilanteessa olla vastaanottavassa jäsenvaltiossa johdettu oleskeluoikeus SEUT 21 artiklan 1 kohdan nojalla edellytyksillä, jotka eivät saa olla ankarampia kuin edellytykset, joista direktiivissä 2004/38 säädetään tällaisen oikeuden myöntämiseksi kolmannen maan kansalaiselle, joka on sellaisen unionin kansalaisen perheenjäsen, joka on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen asettautumalla toiseen jäsenvaltioon kuin siihen, jonka kansalainen hän on.

III INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

1. UNIONIN TOIMIELINTEN TOIMIVALTA

Unionin tuomioistuin pysytti 26.7.2017 antamassaan tuomiossa **Tšekki v. komissio** (C-696/15 P, [EU:C:2017:595](#)) muutoksenhaussa unionin yleisen tuomioistuimen tuomion,⁹ jolla oli hylätty kaksi kumoamiskannetta liikennepolitiikan

^{8/} Mainittu edellä alaviitteessä 6.

^{9/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 8.10.2015, **Tšekki v. komissio** (T-659/13 ja T-660/13, [EU:T:2015:771](#)).

yhteydessä annetuista delegoiduista asetuksista N:o 885/2013¹⁰ ja N:o 886/2013,¹¹ joilla täydennetään direktiiviä 2010/40.¹² Tšekin tasavalta oli kanteissaan vedonnut erityisesti siihen, että riidanalaiset asetukset antamalla *komissio oli ylittänyt delegoidun toimivaltansa* velvoittamalla jäsenvaltiot perustamaan valvontaelimiä, joiden tehtävänä on arvioida, täytetäänkö näissä asetuksissa asetetut vaatimukset. Valituksenalaisessa tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin oli katsonut, että komissio oli noudattanut sekä SEUT 290 artiklan mukaisia toimivaltansa rajoja että direktiivissä 2010/40 vahvistetun valtuutuksen rajoja.

Unionin tuomioistuin korosti, että säädösvallan siirrolla SEUT 290 artiklan nojalla komissiolle annetaan toimivalta täydentää tai muuttaa lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn toimen tiettyjä, muita kuin sen keskeisiä osia. Tässä määräyksessä edellytetään kuitenkin, että lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävässä toimessa määritellään nimenomaisesti paitsi säädösvallan siirron tavoitteet, myös sen sisältö, soveltamisala ja kesto ilman, että unionin tuomioistuimet voisivat korjata kyseisessä määräyksessä edellytettyjen rajojen puuttumista. Siitä, mitkä osat lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytystä toimesta on luokiteltava keskeisiksi, unionin tuomioistuin huomautti, että sen määrittäminen ei kuulu pelkästään unionin lainsäätäjän harkintavaltaan vaan sen on perustuttava objektiivisiin seikkoihin, jotka voivat olla tuomioistuinvalvonnan kohteena. Alan tiettyä osaa on siten pidettävä keskeisenä muun muassa silloin, jos sen hyväksyminen edellyttää poliittisia valintoja, jotka kuuluvat unionin lainsäätäjän omiin tehtäviin, tai jos sillä voidaan puuttua kyseessä olevien henkilöiden perusoikeuksiin niin merkittävästi, että unionin lainsäätäjän toimet ovat tarpeen.

Näiden periaatteiden nojalla unionin tuomioistuin vahvisti, että tässä tapauksessa direktiivi 2010/40 oli riittävä oikeudellinen perusta komissiolle kansallisten valvontaelinten perustamista varten ja että niiden perustaminen ei merkinnyt myöskään kyseisen alan keskeistä osaa.

2. UNIONIN OIKEUDELLISET TOIMET

2.1 Toimien oikeudellinen muoto

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto hyväksyi 25.10.2017 antamassaan tuomiossa **komissio v. neuvosto (CMR-15)** (C-687/15, [EU:C:2017:803](#)) komission nostaman kumoamiskanteen kansainvälisen televiestintäliiton (ITU) maailman radioviestintäkonferenssista 2015 (WRC-15) 26.10.2015 hyväksytyistä neuvoston päätelmistä sillä perusteella, että neuvosto oli rikkonut SEUT 218 artiklan 9 kohdassa edellytetyt olennaisia menettelymääräyksiä.

Riidanalaisen toimen muodon osalta unionin tuomioistuin palautti mieleen ensiksikin, että SEU 13 artiklan 2 kohdassa määrätään, että kukin unionin toimielin toimii sille perussopimuksissa annetun toimivallan rajoissa sekä niissä määrättyjen menettelyjen, edellytysten ja tavoitteiden mukaisesti. Tältä osin se totesi, että unionin toimielinten päätöksentekoa koskevat säännöt vahvistetaan perussopimuksissa eivätkä ne ole jäsenvaltioiden eivätkä toimielinten

10/ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/40/EU (ITS-direktiivi) täydentämisestä kuorma-autojen ja hyötyajoneuvojen turvallisia ja valvottuja pysäköintipaikkoja koskevien tietopalvelujen tarjoamisen osalta 15.5.2013 annettu komission delegoitu asetetus (EU) N:o 885/2013 (EUVL 2013, L 247, s. 1).

11/ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/40/EU täydentämisestä datan ja menettelyjen osalta, joiden avulla mahdollisuuksien mukaan tarjotaan liikenneturvallisuuteen liittyviä yleisiä vähimmäisliikennetietoja ilmaiseksi käyttäjille, 15.5.2013 annettu komission delegoitu asetetus (EU) N:o 886/2013 (EUVL 2013, L 247, s. 6).

12/ Tieliikenteen älykkäiden liikennejärjestelmien käyttöönoton sekä tieliikenteen ja muiden liikennemuotojen rajapintojen puitteista 7.7.2010 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/40/EU (EUVL 2010, L 207, s. 1).

itsensä määrättävissä, vaan ainoastaan perussopimuksissa voidaan erityistapauksissa valtuuttaa toimiin muuttamaan niissä määrättyä päätöksentekomenettelyä. SEUT 218 artiklan 9 kohdan nojalla annettavien toimien oikeudellisesta muodosta unionin tuomioistuin totesi, että se, että unionin toimiin poikkeaa perussopimuksissa määrätystä oikeudellisesta muodosta (tässä tapauksessa päätöksen antaminen), merkitsee olennaisen menettelymääräyksen rikkomista, joka voi johtaa kyseessä olevan toimen kumoamiseen, jos tästä poikkeamisesta voi aiheutua epäselvyyttä kyseisen toimen luonteesta tai sitä annettaessa noudatettavasta menettelystä, mikä johtaa oikeusvarmuuden vaarantumiseen tässä määräyksessä edellytettyjen olennaisten menettelymääräysten vastaisesti.

Toiseksi sen seikan osalta, että riidanalaisessa toimessa ei mainita oikeudellista perustaa, johon toimi perustuu, unionin tuomioistuin viittasi oikeuskäytäntöön, jonka mukaan asianmukaisen oikeudellisen perustan valinnalla on perustuslaillinen merkitys, sillä koska unionilla on vain annettua toimivaltaa, unionin on liitettävä antamansa toimet Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (EUT-sopimuksen) määräyksiin, joissa sille todellakin annetaan toimivalta tähän tarkoitukseen. Niinpä SEUT 218 artiklan 9 kohdassa määrätystä oikeudellisesta muodosta poikkeaminen ja oikeudellisen perustan ilmoittamatta jättäminen aiheuttaa sekaannusta riidanalaisen toimen luonteen ja oikeudellisen ulottuvuuden sekä sen menettelyn suhteen, jota sitä hyväksyttäessä piti noudattaa, ja tämä sekaannus oli omiaan heikentämään unionia sen puolustaessa kantaansa maailman radiaviestintäkonferenssista 2015.

2.2 Toimien antamismenettely

Tässä yhteydessä on tuotava esille kolme tuomiota. Ensimmäinen koskee velvollisuutta kuulla parlamenttia unionin lainsäädäntömenettelyssä. Toinen liittyy eurooppalaiseen kansalaisaloitteeseen. Kolmas on tuomio **Slovakia ja Unkari v. neuvosto** (C-643/15 ja C-647/15, [EU:C:2017:631](#)), joka koskee turvapaikanhakijoiden siirtoja koskevia sitovia väliaikaisia toimenpiteitä.¹³

Tuomiossaan **RPO** (C-390/15, [EU:C:2017:174](#)), joka annettiin 7.3.2017, unionin tuomioistuin vahvisti suuren jaoston kokoonpanossa *direktiivin 2006/112¹⁴ niiden säännösten pätevyyden, joiden perusteella jäsenvaltiot voivat soveltaa painettujen julkaisujen, kuten kirjojen, lehtien ja aikakauslehtien, myyntiin alennettua arvonlisäverokantaa ja jättää digitaaliset julkaisut tämän erityisjärjestelyn ulkopuolelle, lukuun ottamatta fyysisillä alustoilla toimitettuja digitaalisia kirjoja*. Pääasian oikeusriidassa Puolan perustuslakituomioistuimen käsiteltävänä oli vaatimus sellaisten säännösten, joissa suljetaan alennetun arvonlisäverokannan soveltamisen ulkopuolelle digitaaliset julkaisut, toteamista yhteensoveltumattomiksi Puolan perustuslain kanssa, minkä vuoksi se pohti direktiivin 2006/112, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2009/47,¹⁵ vastaavien säännösten pätevyyttä. Se esitti unionin tuomioistuimelle kysymyksen siitä, oliko parlamentti ollut riittävästi mukana lainsäädäntömenettelyssä, jonka päätteeksi annettiin direktiivi 2009/47, jolla muutettiin direktiivin 2006/112 säännöksiä, joiden perusteella painettuihin julkaisuihin voidaan soveltaa alennettua arvonlisäverokantaa. Puolan perustuslakituomioistuin kysyi unionin tuomioistuimelta myös, jätetäänkö kyseisissä direktiivin 2006/112 säännöksissä noudattamatta yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.¹⁶

13/ Tämä tuomio on esitelty luvussa VIII.1 "Turvapaikkapolitiikka".

14/ Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY (EUVL 2006, L 347, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta alennettujen arvonlisäverokantojen osalta 5.5.2009 annetulla neuvoston direktiivillä 2009/47/EY (EUVL 2009, L 116, s. 18).

15/ Direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta alennettujen arvonlisäverokantojen osalta 5.5.2009 annettu neuvoston direktiivi 2009/47/EY (EUVL 2009, L 116, s. 18).

16/ Unionin tuomioistuimen vastaus tähän toiseen kysymykseen on esitelty luvussa XII "Verosäännökset".

Direktiivin 2009/47 antamiseen johtaneesta lainsäädäntömenettelystä unionin tuomioistuin totesi aluksi, että tämän direktiivin lopullinen versio sisälsi muutoksia suhteessa ehdotukseen, jonka perusteella parlamenttia oli kuultu, ja muistutti, että parlamentin kuuleminen perussopimuksissa määrätyissä tapauksissa on olennainen menettelymääräys, jonka noudattamatta jättäminen aiheuttaa kysymyksessä olevan toimen pätemättömyyden. Tämä velvollisuus kuulla parlamenttia merkitsee, että parlamenttia on kuultava uudelleen aina, kun lopulta hyväksytty teksti kokonaisuutena tarkasteltuna poikkeaa keskeiseltä sisällöltään siitä tekstistä, josta parlamenttia on jo kuultu, paitsi jos tehdyt muutokset ovat olennaisilta osiltaan parlamentin itsensä esittämien toiveiden mukaisia. Koska direktiivin 2009/47 riidanalaisen säännöksen lopullinen versio oli pelkästään toimituksellinen yksinkertaistus direktiiviehdotuksessa, josta parlamenttia oli kuultu, olevasta tekstistä, jonka keskeinen sisältö oli säilytetty kokonaisuudessaan, unionin tuomioistuin katsoi, että neuvosto ei ollut velvollinen kuulemaan parlamenttia uudelleen ennen sen antamista.

Unionin tuomioistuin käsiteli 12.9.2017 antamassaan tuomiossa **Anagnostakis v. komissio** (C-589/15 P, [EU:C:2017:663](#)) suuren jaoston kokoonpanossa unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta¹⁷ tehtyä valitusta, jolla oli hylätty kumoamiskanne *komission päätöksestä olla rekisteröimättä ehdotettua eurooppalaista kansalaisaloitetta, joka oli toimitettu asetuksen N:o 211/2011¹⁸ 4 artiklan 2 kohdan b alakohdan perusteella. Kyseisen ehdotuksen tarkoituksena oli vakiinnuttaa unionin oikeuteen "häättilaa koskeva periaate", jonka mukaan silloin, kun valtion rahoituksellinen ja poliittinen olemassaolo on vaarassa julkisen velan johdosta, tämä velka voitaisiin poistaa.*

Asetuksen N:o 211/2011 4 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa säädetystä komission velvollisuudesta ilmoittaa kansalaisaloitteen järjestäjille heidän ehdotuksensa epäämisen perusteet unionin tuomioistuin korosti, että kun otetaan huomioon eurooppalaisen kansalaisaloitteen merkitys kansalaisten välineenä osallistua demokratian toteuttamiseen unionissa, komission on perusteltava selvästi kaikki päätökset ehdotetun kansalaisaloitteen rekisteröinnin epäämisestä. Koska kyseessä oleva ehdotettu eurooppalainen kansalaisaloite oli kuitenkin hyvin suppea eikä se ollut selkeä, unionin tuomioistuin vahvisti unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnin, jonka mukaan komission epäämispäätöstä oli tässä tapauksessa perusteltu riittävästi.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin toi esille, että ehdotetun eurooppalaisen kansalaisaloitteen rekisteröintiä koskeva päätös on tehtävä hyvän hallinnon periaatteen mukaisesti, johon liittyy erityisesti toimivaltaisen toimielimen velvollisuus suorittaa huolellinen ja puolueeton tutkinta, jossa otetaan lisäksi huomioon kaikki käsiteltävään asiaan liittyvät merkitykselliset seikat. Komission on tulkittava ja sovellettava asetuksen N:o 211/2011 4 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädettyä ehdotettujen eurooppalaisten kansalaisaloitteiden rekisteröintiedellytystä, jonka mukaan ehdotus ei saa selvästi ylittää komission toimivaltaa tehdä ehdotus unionin säädökseksi, siten, että eurooppalainen kansalaisaloite on helppo tehdä. Komissio voi siis evätä ehdotetun eurooppalaisen kansalaisaloitteen rekisteröinnin ainoastaan, jos kyseinen ehdotettu kansalaisaloite ylittää selvästi – kun otetaan huomioon sen kohde ja tavoitteet – komission toimivallan. Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että EUT-sopimuksen määräyksiä, joihin kansalaisaloitteen järjestäjä oli tässä tapauksessa vedonnut tukeakseen kumoamiskannettaan päätöksestä evätä sen ehdotuksen rekisteröinti, eli SEUT 122 artiklan 1 ja 2 kohtaa ja SEUT 136 artiklan 1 kohtaa ei voitu käyttää oikeusperustana tässä ehdotuksessa tarkoitettua "häättilaa koskevan periaatteen" vahvistamiselle.

^{17/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 30.9.2015, **Anagnostakis v. komissio** (T-450/12, [EU:T:2015:739](#)).

^{18/} Kansalaisaloitteesta 16.2.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 211/2011 (EUVL 2011, L 65, s. 1 ja oikaisu EUVL 2012, L 94, s. 49).

3. OIKEUS TUTUSTUA ASIAKIRJoihin

Vuonna 2017 unionin tuomioistuimella oli tilaisuus antaa useita merkittäviä tuomioita, jotka koskevat oikeutta tutustua asiakirjoihin. Tässä oikeuskäytännössä se saattoi erityisesti esittää uusia täsmennyksiä asetuksessa N:o 1049/2001¹⁹ tarkoitetun olemassa olevan asiakirjan käsitteestä sähköisten tietokantojen yhteydessä, tämän asetuksen soveltamisesta jäsenvaltioiden oikeudenkäyntimenettelyssä toimittamiin kirjelmiin, yleisen luottamuksellisuusolettaman soveltamisesta EU Pilot -menettelyyn liittyviin asiakirjoihin sekä tutkintatoimien käsitteestä. Unionin tuomioistuin otti kantaa myös asetuksen N:o 1049/2001 tulkintaan Århusin yleissopimuksen soveltamisen yhteydessä.²⁰

Tuomiossa *Typke v. komissio* (C-491/15 P, [EU:C:2017:5](#)), joka annettiin 11.1.2017 ja jolla pysytetään valituksenalainen unionin yleisen tuomioistuimen tuomio,²¹ unionin tuomioistuin otti kantaa sähköisissä tietokannoissa olemassa olevan asiakirjan käsitteeseen. Tässä tapauksessa valittaja oli pyytänyt Euroopan unionin henkilöstövalintatoimistolta (EPSO) oikeutta saada tutustua "taulukko", joka käsitti joukon tietoja, jotka sisältyivät EPSOn hallussa sähköisessä muodossa oleviin asiakirjoihin, joita ei voitu poimia sen tietokannasta tavanomaisella haulla.

Unionin tuomioistuimen mukaan on selvää, että sähköisestä tietokannasta on mahdollista poimia kaikki sen sisältämät tiedot, mutta sen perusteella, että tällaisesta tietokannasta on mahdollista luoda asiakirja, ei kuitenkaan voida päätellä, että kyseinen asiakirja on luokiteltava asetuksessa N:o 1049/2001 tarkoitetuksi olemassa olevaksi asiakirjaksi. Unionin tuomioistuin muistutti, että oikeus tutustua toimielinten asiakirjoihin koskee ainoastaan olemassa olevia ja kyseessä olevan toimielimen hallussa olevia asiakirjoja ja että asetukseen N:o 1049/2001 ei voida vedota toimielimen velvoittamiseksi luomaan asiakirja, jota ei ole olemassa.

Unionin tuomioistuin totesi, että kaikki tiedot, jotka voidaan poimia sähköisestä tietokannasta sen tavanomaisen käytön yhteydessä ennalta ohjelmoitujen hakutyökalujen avulla, on luokiteltava olemassa olevaksi asiakirjaksi siitä huolimatta, että näitä tietoja ei ole vielä saatu näkyviin kyseisessä muodossa tai että toimielinten henkilöstö ei ole tehnyt koskaan hakuja niiden osalta. Siten täyttääkseen asetuksessa N:o 1049/2001 asetetut vaatimukset toimielimet voivat joutua laatimaan asiakirjan tiedoston sisältämistä tiedoista olemassa olevia hakutyökaluja käyttämällä. Sen sijaan kaikkia tietoja, joiden poimiminen tietokannasta vaatii huomattavaa investointia, on pidettävä uutena asiakirjana. Tästä seuraa, että kaikki tiedot, joiden saaminen edellyttää joko sähköisen tietokannan organisaation tai nyt tietojen poimimiseen käytettävissä olevien hakutyökalujen muuttamista, on luokiteltava uudeksi asiakirjaksi.

Tuomiossa *komissio v. Breyer* (C-213/15 P, [EU:C:2017:563](#)), joka annettiin 18.7.2017 ja jolla pysytetään valituksenalainen unionin yleisen tuomioistuimen tuomio,²² suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin otti kantaa siihen, kuuluuko oikeudenkäynnin asianosaisena olevalle toimielimelle osoitettu pyyntö tutustua jäsenvaltion oikeudenkäyntimenettelyssä toimittamiin kirjelmiin asetuksen N:o 1049/2001 soveltamisalaan. Tässä tapauksessa muutoksenhakuasian vastapuoli oli maaliskuussa 2011 pyytänyt komissiota antamaan sille oikeuden tutustua kirjelmiin, jotka ltävällän tasavalta oli toimittanut unionin tuomioistuimelle sitä vastaan nostetussa jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa menettelyssä, jossa oli kyse direktiivin täytäntöönpanon laiminlyönnistä. Tämä oikeudenkäyntimenettely päättyi unionin tuomioistuimen vuonna 2010 antamaan tuomioon. Komissio epäsi

^{19/} Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 (EYVL 2001, L 145, s. 43).

^{20/} Ks. myös luku XVII.4 "Århusin yleissopimus".

^{21/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 2.7.2015, *Typke v. komissio* (T-214/13, [EU:T:2015:448](#)).

^{22/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 27.2.2015, *Breyer v. komissio* (T-188/12, [EU:T:2015:124](#)).

oikeuden tutustua näihin kirjelmiin, joista sillä oli kopiot, koska ne eivät sen mielestä kuuluneet asetuksen N:o 1409/2001 soveltamisalaan. Unionin yleinen tuomioistuin, jossa oli nostettu kumoamiskanne, kumosi komission epäämispäätöksen.

Unionin tuomioistuin huomautti ensinnäkin, että asetuksen N:o 1049/2001 soveltamisala määräytyy siinä lueteltujen toimielinten eikä erityisten asiakirjaryhmien tai jonkin näistä toimielimistä hallussa olevan asiakirjan laatijan perusteella. Siten se seikka, että asiakirjat, jotka ovat jonkin asetuksessa N:o 1049/2001 tarkoitetun toimielimen hallussa, ovat jäsenvaltion laatimia ja niillä on yhteys tuomioistuinkäsittelyyn, ei sulje tällaisia asiakirjoja tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Unionin tuomioistuin totesi myös, että se, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä ja unionin tuomioistuinten työjärjestyksissä ei määrätä kolmansien oikeudesta tutustua tuomioistuinkäsittelyssä toimitettuihin kirjelmiin, ei voi johtaa siihen, että kyseistä asetusta ei sovelleta pyyntöön, joka koskee oikeutta tutustua asiakirjoihin, jotka jäsenvaltio on laatinut unionin tuomioistuinten tuomioistuinkäsittelyä varten ja jotka ovat toimielimen hallussa. Se katsoi siten, että riidanalaiset kirjelmät kuuluivat asetuksen N:o 1049/2001 soveltamisalaan kyseisen asetuksen soveltamisalaan kuuluvan toimielimen hallussa olevina asiakirjoina.

Toiseksi tarkastellessaan SEUT 15 artiklan 3 kohdan yleistä rakennetta ja tavoitteita unionin tuomioistuin totesi, että se, että SEUT 15 artiklan 3 kohdan neljännen alakohdan mukaista asiakirjoihin tutustumista koskevaa järjestelmää ei voida soveltaa unionin tuomioistuimeen tämän hoitaessa lainkäyttötehtäviä, ei estä tämän järjestelmän soveltamista toimielimeen. Kun otetaan huomioon, että asetus N:o 1049/2001 mahdollistaa sen, että unionin tuomioistuimissa käytäviin menettelyihin liittyvien asiakirjojen luovuttaminen tarvittaessa kielletään tällaisten menettelyjen suojan takaamiseksi, SEUT 15 artiklan 3 kohdan neljäs alakohta ei edellytä tulkintaa, jonka mukaan kaikki riidanalaiset kirjelmät on väistämättä suljettava asetuksen N:o 1049/2001 soveltamisalan ulkopuolelle. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen unionin yleisen tuomioistuin todenneen perustellusti, että kyseiset kirjelmät, komission itsensä laatimien kirjelmien tavoin, eivät kuuluneet SEUT 15 artiklan 3 kohdan neljännessä alakohdassa tarkoitetun asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta tehtävän poikkeuksen piiriin.

Lisäksi 11.5.2017 antamallaan tuomiolla **Ruotsi v. komissio** (C-562/14 P, [EU:C:2017:356](#)) unionin tuomioistuin pysytti muutoksenhaussa unionin yleisen tuomioistuimen tuomion,²³ jolla tämä oli hylännyt kanteen, jolla useat kansalaiset vaativat kumoamaan komission päätöksen, jolla heiltä on evätty oikeus tutustua asetuksen N:o 1049/2001 perusteella kahteen tietojensaantipyntöön, jotka komissio oli lähettänyt Saksan liittotasavallalle EU Pilot -menettelyssä, jonka tarkoituksena on jäsenvaltioon kohdistuvan jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn valmistelu tai sen välttäminen.

Unionin tuomioistuin totesi, että niin kauan kuin EU Pilot -menettelyn puitteissa toimitettavan tutkinnan oikeudenkäyntiä edeltävässä vaiheessa on olemassa vaara jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn luonteen tai tämän menettelyn kulun muuttumisesta tai tämän menettelyn tarkoitusten vaarantumisesta, yleisen luottamuksellisuusolettaman soveltaminen komission ja asianomaisen jäsenvaltion välillä vaihdettuihin asiakirjoihin on oikeutettua. Se täsmensi vielä, että tämä vaara on olemassa siihen asti, kunnes EU Pilot -menettely on päätetty ja jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevan virallisen menettelyn aloittamista vastaan on lopullisesti poissuljettu, ja että komissio voi siten nojautua yleiseen luottamuksellisuusolettamaan evätessään asiakirjoihin tutustumisen arvioimatta pyydettyjä asiakirjoja konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti. Tämä yleinen oletta ei kuitenkaan estä mahdollisuutta osoittaa, että tietty asiakirja, jonka sisältämien tietojen ilmaisemista on pyydetty, ei kuulu mainitun oletta alaan tai että olemassa on asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan virkkeen loppuosassa tarkoitettu ylivoimainen yleinen etu, joka oikeuttaa tiedon antamisen kyseisen asiakirjan sisällöstä.

^{23/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 25.9.2014, **Spirlea v. komissio** (T-306/12, [EU:T:2014:816](#)).

Tuomiossa **Ranska v. Schlyter** (C-331/15 P, [EU:C:2017:639](#)), joka julistettiin 7.9.2017 ja jolla pysytetään valituksenalainen unionin yleisen tuomioistuimen tuomio,²⁴ unionin tuomioistuin otti kantaa siihen, *kuuluuko komission direktiivissä 98/34²⁵ säädetyssä teknisiä määräyksiä koskevassa menettelyssä antama yksityiskohtainen lausunto asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan kolmannessa luetelmakohtassa tarkoitetun tutkintatoimen alaan.*

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että tutkintatoimia ovat komission jäsennelly ja muodollinen menettely, jonka tarkoituksena on tietojen kerääminen ja analysointi, jotta kyseinen toimielin voisi muodostaa kannan EU- ja EUT-sopimuksissa määrättyjä tehtäviään suorittaessaan. Se täsmensi tältä osin, että kyseisen menettelyn tarkoituksena ei välttämättä ole havaita rikkomista tai sääntöjenvastaisuutta tai aloittaa rikkomusmenettelyä niiden johdosta, mutta tutkinnan käsite voi kattaa myös komission toiminnan, jonka tarkoituksena on määrittää tosiseikasto tietyn tilanteen arvioimiseksi. Ei myöskään ole välttämätöntä, että komission omaksuma kanta tehtäviensä hoitamiseksi olisi esitetty SEUT 288 artiklan neljännessä alakohdassa tarkoitetun päätöksen muodossa. Tällainen kanta voidaan esittää myös kertomuksen tai suosituksen muodossa.

Unionin tuomioistuin totesi, että koska tässä tapauksessa komission antama yksityiskohtainen lausunto on virallinen toimenpide, jolla täsmennetään kyseisen toimielimen oikeudellista kantaa jäsenvaltion ilmoittaman teknistä määräystä koskevan ehdotuksen yhteensopivuudesta muun muassa tavaroiden vapaan liikkuvuuden ja palvelujen tarjoajien sijoittautumisvapauden kanssa, se kuuluu tutkintamenettelyihin.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että koska direktiivin 98/34 missään säännöksessä ei säädetä sen 9 artiklan 2 kohdan nojalla annettujen yksityiskohtaisten lausuntojen luottamuksellisuudesta, kyseisen direktiivin taustalla olevaa avoimuuden vaatimusta sovelletaan yleensä kyseisiin yksityiskohtaisiin lausuntoihin. Se täsmensi lisäksi, että tämä avoimuuden vaatimus ei kuitenkaan estä sitä, että komissio voi yksittäistapauksen olosuhteiden perusteella asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan kolmanteen luetelmakohtaan perustuen evätä oikeuden tutustua yksityiskohtaiseen lausuntoon, joka on annettu kyseisen direktiivin 9 artiklan 2 kohdan nojalla, kunhan se osoittaa, että oikeus tutustua kyseessä olevaan yksityiskohtaiseen lausuntoon konkreettisesti ja tosiasiallisesti vahingoittaa tavoitetta estää unionin oikeuden kanssa ristiriidassa olevan teknisen määräyksen antaminen.

Unionin tuomioistuin hyväksyi 13.7.2017 antamassaan tuomiossa **Saint-Gobain Glass Deutschland v. komissio** (C-60/15 P, [EU:C:2017:540](#)) Saint-Gobain Glass Deutschlandin valituksen unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta,²⁶ jolla oli hylätty sen kumoamiskanne *komission päätöksestä evätä oikeus tutustua kokonaisuudessaan Saksan liittotasavallan komissiolle direktiivin 2003/87²⁷ 10 a artiklassa tarkoitetun kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien jakomenettelyn yhteydessä toimittamaan asiakirjaan.* Tämä epämisspäätös perustui asetuksen N:o 1049/2001²⁸ 4 artiklan 3 kohdan ensimmäiseen alakohtaan, jonka nojalla oikeus tutustua asiakirjaan evätään, jos sen sisältämien tietojen ilmaiseminen vahingoittaisi vakavasti vireillä olevaa päätöksentekomenettelyä.

Unionin tuomioistuin kumosi tuomiollaan valituksenalaisen tuomion ja katsoi, että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 3 kohdan ensimmäistä alakohtaa tulkitessaan. Se

^{24/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 16.4.2015, **Schlyter v. komissio** (T-402/12, [EU:T:2015:209](#)).

^{25/} Teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 22.6.1998 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/34/EY (EYVL 1998, L 204, s. 37), sellaisena kuin se on muutettuna 20.7.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/48/EY (EYVL L 217, s. 18).

^{26/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 11.12.2014, **Saint-Gobain Glass Deutschland v. komissio** (T-476/12, [EU:T:2014:1059](#)).

^{27/} Kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta yhteisössä ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta 13.10.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY (EUVL 2003, L 275, s. 32).

^{28/} Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 (EYVL 2001, L 145, s. 43).

myös kumosi komission päätöksen evätä oikeus tutustua asiakirjoihin. Unionin tuomioistuin katsoi, että tässä säännöksessä tarkoitettua päätöksentekomenettelyä koskevaa poikkeusta on tulkittava suppeasti, kun otetaan huomioon ilmaisemisen tuottama yleinen etu ja se, että pyydetyt tiedot liittyvät ympäristöpäästöihin. Unionin tuomioistuin täsmensi, että tämän poikkeuksen on ymmärrettävä liittyvän päätöksen tekemiseen, eikä se kata päätöksen tekemiseen johtanutta hallinnollista menettelyä kokonaisuudessaan. Näin ollen hallinnollisessa menettelyssä käsitelyihin asioihin suoraan liittyvien asiakirjojen osalta pelkkä viittaus siihen kielteisten seurausten vaaraan, joka liittyy niiden sisältämien tietojen ilmaisemiseen ja siihen mahdollisuuteen, että asianomaiset voivat vaikuttaa menettelyyn, ei voi riittää osoittamaan, että sisäisten asiakirjojen sisällön ilmaisemisella vahingoitettaisiin vakavasti vireillä olevaa päätöksentekomenettelyä.

Lisäksi unionin tuomioistuin totesi, että vaatimusta asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan suppeasta tulkinnasta on noudatettava tiukasti varsinkin, koska asiakirjat, joiden toimittamista on pyydetty, sisältävät ympäristötietoja. Århusin yleissopimuksen 4 artiklan 4 kappaleen a kohdassa määrätään kuitenkin, että ympäristötietoa koskeva pyyntö voidaan evätä ainoastaan, jos tiedon ilmaiseminen vaikuttaisi haitallisesti viranomaisten neuvottelujen luottamuksellisuuteen, jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään tällaisesta luottamuksellisuudesta, eikä siinä viitata sen hallinnollisen menettelyn kokonaisuuteen, jonka päätteeksi kyseiset viranomaiset toimivat. Se seikka, jonka mukaan hallinnollista menettelyä ei ollut vielä saatettu päätökseen riidanalaisen päätöksen tekemisajankohtana, ei yksinään osoita, että komission päätöksentekomenettelyä olisi vahingoitettu vakavasti, jos pyydettyjen asiakirjojen sisältö olisi ilmaistu.

4. SOPIMUSSUHTEEN ULKOPUOLINEN UNIONIN VASTUU

Suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin otti 4.4.2017 antamassaan tuomiossa ***oikeusasiamies v. Staelen*** (C-337/15 P, [EU:C:2017:256](#)) muutoksenhaun yhteydessä kantaa *sopimussuhteen ulkopuoliseen unionin vastuuseen Euroopan oikeusasiamiehen huolellisuusveloitteen laiminlyönnistä kantelun käsittelyssä*. Unionin yleinen tuomioistuin oli katsonut valituksenalaisessa tuomiossa,²⁹ että oikeusasiamiehen huolellisuusveloitteen laiminlyönnit tämän käsitellessä kantelua, joka koski sitä, miten Euroopan parlamentti hallinnoi avoimen kilpailun perusteella laadittua soveltuvien hakijoiden luetteloa, merkitsivät itsessään unionin oikeuden riittävän ilmeistä rikkomista. Näiden laiminlyöntien seurauksena unionin yleinen tuomioistuin oli määrännyt kyseiseen soveltuvien hakijoiden luetteloon kilpailun läpäisseenä hakijana merkitylle kantelijalle maksettavaksi 7 000 euroa korvauksena luottamuksen menetyksestä Euroopan oikeusasiamiehen toimistoon ja ajan ja energian hukkaamisen tunteesta.

Palautettuaan mieleen oikeusasiamiehen tehtävät ja velvollisuudet unionin tuomioistuin totesi, että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan, että ”jo pelkästään” se, että oikeusasiamies laiminlyö huolellisuusveloitteen, merkitsi riittävän ilmeistä rikkomista, joka voi saada aikaan sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun. Jotta voidaan päätellä oikeusasiamiehen laiminlyöneen hänelle kuuluvan huolellisuusveloitteen riittävän ilmeisesti, unionin tuomioistuimen mukaan on tarpeen todeta, että koska hän ei ole toiminut kaikella vaaditulla huolellisuudella ja varovaisuudella, hän on sivuuttanut vakavalla ja ilmeisellä tavalla harkintavaltansa rajat hänellä olevien tutkintavaltuuksien käyttämisen osalta. Vahingosta, jonka unionin yleinen tuomioistuin oli katsonut syntyneen, unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen luokitellessaan kantelijan väittämän luottamuksen menetyksen oikeusasiamiehen toimistoon korvattavissa olevaksi henkiseksi kärsimykseksi. Koska unionin yleisen tuomioistuimen päätökseltä velvoittaa oikeusasiamies maksamaan korvaus puuttui oikeudellinen perusta, unionin tuomioistuin kumosi tämän päätöksen.

^{29/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 29.4.2015, ***Staelen v. oikeusasiamies*** (T-217/11, [EU:T:2015:238](#)).

Koska asia oli ratkaisukelpoinen, unionin tuomioistuin totesi tämän jälkeen asiakirja-aineistosta ilmenevän, että oikeusasiamies oli tutkintaa suorittaessaan syyllistynyt useaan huolellisuusveloitteen riittävän ilmeiseen rikkomiseen ja aiheuttanut kantelijalle todellista ja varmaa henkistä kärsimystä. Unionin tuomioistuin määräsi siten uudelleen oikeusasiamiehen maksamaan 7 000 euroa korvauksena kyseisestä henkisestä kärsimyksestä, joka johtui lähinnä ”psykologisen loukkauksen” tunteesta, jota kantelija oli kokenut sen tavan vuoksi, jolla hänen kanteluaan oli käsitelty.

Unionin tuomioistuin otti 30.5.2017 julistetussa tuomiossa **Safa Nicu Sepahan v. neuvosto** (C-45/15 P, [EU:C:2017:402](#)) suuren jaoston kokoonpanossa kantaa *oikeuteen saada korvausta vahingosta, joka on aiheutunut yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan nojalla annetusta varojen jäädyttämispäätöksestä*. Tällä tuomiolla unionin tuomioistuin hylkäsi iranilaisen yhtiön Safa Nicu Sepahanin ja neuvoston valitukset unionin yleisen tuomioistuimen 25.11.2014 antamasta tuomiosta,³⁰ jolla oli kumottu kantajaan kohdistuneet varojen jäädyttämistä koskevat rajoittavat toimenpiteet³¹ ja määrätty tälle yhtiölle maksettavaksi 50 000 euroa korvauksena kumottujen toimenpiteiden seurauksena aiheutuneesta aineettomasta vahingosta mutta hylätty sen vaatimukset väitetyn aineellisen vahingon korvaamisesta. Valituksessaan Safa Nicu Sepahan riitautti sekä aineellisen vahingon korvaamista koskevien vaatimusten hylkäämisen että aineettoman vahingon perusteella maksettavan korvauksen määrän.

Aineettoman vahingon perusteella maksettavasta korvauksesta unionin tuomioistuin totesi, että unionin yleinen tuomioistuin oli katsonut perustellusti, että se, että neuvosto oli lähes kolmen vuoden ajan laiminlyönyt velvollisuutensa koota tiedot tai todisteet Safa Nicu Sepahania koskevien rajoittavien toimenpiteiden perusteeksi, merkitsi riittävän ilmeistä rikkomista, joka voi synnyttää sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun SEUT 340 artiklan toisen kohdan nojalla. Vaikka lainvastaisten rajoittavien toimenpiteiden kumoaminen voi olla tietynlainen korvaus aineettomasta vahingosta, tästä ei kuitenkaan seuraa, että tällainen korvausmuoto riittää kaikissa tapauksissa varmistamaan, että tämä vahinko korvataan kokonaisuudessaan. Unionin tuomioistuin katsoi siten, että unionin yleinen tuomioistuin oli arvioinut oikeuden ja kohtuuden mukaan aineettoman vahingon määrän, josta Safa Nicu Sepahanilla oli oikeus saada korvausta.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi sen osalta, että unionin yleinen tuomioistuin ei ollut katsonut unionin olevan vastuussa väitetystä aineellisesta vahingosta, että vahingon, josta vaaditaan korvausta SEUT 340 artiklan toisen kohdan nojalla, on oltava todellinen ja varma ja että sen on seurattava riittävän välittömästi toimielinten lainvastaaisesta menettelystä. Sen asianosaisen tehtävänä, joka vetoaa unionin vastuuseen, on esittää riittävät todisteet sekä väitetyn vahingon olemassaolosta ja laajuudesta että vahingon ja toteutettujen rajoittavien toimenpiteiden välisestä syy-yhteydestä, minkä vuoksi unionin tuomioistuin totesi unionin yleisen tuomioistuimen perustellusti katsoneen, ettei Safa Nicu Sepahanin väitteitä ollut näytetty riittävästi toteen.

IV UNIONIN OIKEUS JA KANSALLINEN OIKEUS

Suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin esitti 10.10.2017 antamassaan tuomiossa **Farrell** (C-413/15, [EU:C:2017:745](#)) täsmennyksiä edellytyksiin, joiden täytyessä yksityisoikeudellinen elin, jonka hoidettavaksi jäsenvaltio

30/ Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 25.11.2014, **Safa Nicu Sepahan v. neuvosto** (T-384/11, [EU:T:2014:986](#)).

31/ Neuvosto oli toteuttanut nämä rajoittavat toimenpiteet Irania vastaan ydinaseiden levittämisen estämiseksi Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 961/2010 täytäntöönpanosta 23.5.2011 annetulla neuvoston täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 503/2011 (EUVL 2011, L 136, s. 26) ja Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EU) N:o 961/2010 kumoamisesta 23.3.2012 annetulla neuvoston asetuksella (EU) N:o 267/2012 (EUVL 2012, L 88, s. 1).

on antanut toisen direktiivin 84/5³² 1 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun tehtävän korvata omaisuusvahingot tai henkilövahingot, jotka on aiheuttanut tuntematon ajoneuvo tai ajoneuvo, jonka osalta ei ole täytetty moottoriajoneuvojen pakollista vakuuttamisvelvollisuutta, voi vedota kolmannen direktiivin 90/232³³ säännöksiin, joilla voi olla välitön oikeusvaikutus. Pääasian oikeusriita koski *korvausta, joka toimivaltaisen kansallisen elimen (Motor Insurers Bureau of Ireland) oli maksettava pääasian kantajalle auto-onnettomuudessa aiheutuneista henkilövahingoista*.

Tämä tuomio on jatkoa 19.4.2007 annetulle ensimmäiselle tuomiolle *Farrell*,³⁴ joka perustui samaan pääasian oikeusriitaan ja jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi yhtäältä, että kolmannen direktiivin 1 artikla on esteenä sellaiselle kansalliselle sääntelylle, jonka mukaan pakollinen liikennevakuutus ei kata henkilövahinkoja, jotka ovat aiheutuneet moottoriajoneuvon sellaisessa osassa matkustaville henkilöille, johon ei ole suunniteltu eikä rakennettu istuimia matkustajia varten, ja toisaalta, että kyseinen artikla täyttää kaikki edellytykset, jotta sillä voidaan katsoa olevan välitön oikeusvaikutus, ja sillä annetaan siten oikeuksia, joihin yksityiset voivat suoraan vedota kansallisissa tuomioistuimissa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että kansallisen tuomioistuimen oli selvitettävä, voidaanko tähän säännökseen vedota pääasiassa kyseessä olevan kaltaista elintä vastaan.

Tämän tuomion seurauksena ensimmäinen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi, että kyseinen toimivaltainen kansallinen elin oli valtion ilmentymä ja että pääasian kantajalla oli siten oikeus korvausten saamiseen siltä. Kyseinen elin valitti tuomiosta esillä olevassa asiassa ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen, koska se katsoi, ettei se ole valtion ilmentymä eikä sitä vastaan voida sen vuoksi vedota edes välittömiä oikeusvaikutuksia synnyttäviin direktiivin säännöksiin, joita ei ole saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuimelle esitettiin uusi ennakkoratkaisupyynnö tuomiosta *Foster ym.*³⁵ vahvistettujen arviointiperusteiden selvittämiseksi siltä osin, minkä tyyppisiä elimiä voidaan pitää valtion ilmentymänä.

Unionin tuomioistuin täsmensi, että kyseiset arviointiperusteet, joiden mukaan yksityiset voivat vedota direktiivin ehdottomiin ja riittävän täsmällisiin säännöksiin sellaisia elimiä tai yksiköitä vastaan, jotka toimivat valtion alaisina tai ovat valtion määräysvallassa tai joilla on sellaisia erityisen laajoja toimivaltuuksia, jotka poikkeavat niistä oikeuksista, jotka johtuvat yksityisten välisiin suhteisiin sovellettavista oikeussäännöistä, eivät voi olla kumulatiivisia. SEUT 288 artiklaa, joka koskee unionin oikeudellisia toimia, on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sille, että sellaista elintä vastaan, joka ei täytä kaikkia edellä mainitun tuomion *Foster ym.* arviointiperusteita, voidaan vedota direktiivin säännöksiin, joilla voi olla välitön oikeusvaikutus.

Tutkiessaan, oliko näin pääasiassa kyseessä olevan elimen tapauksessa, unionin tuomioistuin totesi, että sellaista yksityisoikeudellista elintä vastaan, jonka hoidettavaksi jäsenvaltio on antanut yleisen edun mukaisen tehtävän korvata omaisuusvahingot tai henkilövahingot, jotka on aiheuttanut tuntematon ajoneuvo tai ajoneuvo, jonka osalta ei ole täytetty moottoriajoneuvojen pakollista vakuuttamisvelvollisuutta, ja jolla on tätä varten erityisen laajoja toimivaltuuksia, kuten toimivalta velvoittaa liikennevakuutustoimintaa kyseisen jäsenvaltion alueella harjoittavat vakuutusenantajat liittymään siihen ja rahoittamaan sitä, voidaan vedota direktiivin säännöksiin, joilla voi olla välitön oikeusvaikutus.

32/ Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 30.12.1983 annettu toinen neuvoston direktiivi 84/5/ETY (EYVL 1984, L 8, s. 17), sellaisena kuin se on muutettuna 14.5.1990 annetulla kolmannella neuvoston direktiivillä 90/232/ETY (EYVL 1990, L 129, s. 33).

33/ Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14.5.1990 annettu kolmas neuvoston direktiivi 90/232/ETY (EYVL 1990, L 129, s. 33).

34/ Unionin tuomioistuimen tuomio 19.4.2007, *Farrell* (C-356/05, [EU:C:2007:229](#)).

35/ Unionin tuomioistuimen tuomio 12.7.1990, *Foster ym.* (C-188/89, [EU:C:1990:313](#)).

Unionin tuomioistuin käsitteli 5.12.2017 antamassaan tuomiossa **M.A.S. ja M.B.** (C-42/17, [EU:C:2017:936](#)) suuren jaoston kokoonpanossa Italian perustuslakituomioistuimen esittämää *ennakkoratkaisupyyntöä, jolla pyydettiin täsmennystä unionin tuomioistuimen tuomiossa Taricco ym. (C-105/14, [EU:C:2015:555](#))³⁶ vahvistamaan kansallisten tuomioistuinten velvollisuuteen jättää soveltamatta vanhentumista koskevia kansallisia säännöksiä tapauksessa, jossa SEUT 325 artiklaa todetaan rikotun.*

Asiassa **Taricco ym.** unionin tuomioistuin oli katsonut, että Italian rikosoikeudenkäynneissä sovellettavat vanhentumissäännöt, joiden mukaan arvonlisäverorikoksiin sovellettava vanhentumisaika pidentyi sen katketessa ainoastaan neljänneksellä sen alkuperäisestä kestosta, ovat omiaan merkitsemään sellaisten velvollisuuksien laiminlyöntiä, jotka jäsenvaltioille on asetettu SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdalla, siinä tapauksessa, että nämä kansalliset säännökset estäisivät tehokkaiden ja ennalta ehkäisevien seuraamusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, tai siinä säädettäisiin vanhentumisajoista, jotka ovat pidemmät sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat asianomaisen jäsenvaltion taloudellisiin etuihin, kuin sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin. Unionin tuomioistuin katsoi myös, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on antaa tällaisissa tapauksissa SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdalle täysi oikeusvaikutus jättämällä tarvittaessa soveltamatta kansallisen oikeuden säännöksiä.

Perustuslakituomioistuin pohti ennakkoratkaisupyynnössään, loukataanko tällä kansallisten tuomioistuinten velvollisuudella mahdollisesti rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta. Tältä osin se viittasi ensinnäkin Italian oikeusjärjestyksessä säädettyjen vanhentumissääntöjen aineelliseen luonteeseen, jonka vuoksi edellytyksenä on, että nämä säännöt ovat oikeussubjekteille kohtuullisesti ennakoitavissa kyseisten rikosten tekohetkellä eikä sääntöjä voida taannehtivasti muuttaa rikoksentekijälle epäedullisemmiksi, ja toiseksi vaatimukseen, jonka mukaan kaikilla kansallisilla rikosoikeudellisilla säännöksillä on oltava riittävän tarkasti määritelty oikeusperusta kansallisten tuomioistuinten arvioinnin rajaamiseksi ja ohjaamiseksi.

Tuomion *Taricco ym.* 53 kohtaan viitaten unionin tuomioistuin totesi, että kun toimivaltaisten kansallisten tuomioistuinten on päätettävä, että ne jättävät soveltamatta kyseessä olevia kansallisia säännöksiä, niiden on huolehdittava siitä, että rikoksesta syytettyjen henkilöiden perusoikeuksia kunnioitetaan, ja rikosoikeudellisten seuraamusten määräämisen osalta, että rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johtuvia syytettyjen oikeuksia kunnioitetaan.

Se totesi ensinnäkin, että jäsenvaltioiden on noudatettava perusoikeuskirjan 49 artiklassa vahvistettua ja jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen kuuluvaa rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta, ja asian laita on näin silloin kun ne ovat säätäneet niille SEUT 325 artiklan mukaisesti kuuluvien velvollisuuksien yhteydessä siitä, että arvonlisäverosääntöjen rikkomisista määrätään rikosoikeudellisia seuraamuksia. Toiseksi unionin tuomioistuin huomautti, että perusoikeuskirjan 49 artiklassa vahvistetulla oikeudella on sama merkitys ja kattavuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa vahvistetulla oikeudella, sellaisena kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on sitä tulkinnut todetessaan rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johtuvista vaatimuksista, että rikosoikeudellisten säännösten on oltava tiettyjen saatavuutta ja ennustettavuutta koskevien vaatimusten mukaisia sekä rikoksen että seuraamuksen määrittelemisen osalta. Lisäksi unionin tuomioistuin totesi, että sovellettavan lain täsmällisyyden vaatimus merkitsee, että laissa määritellään selkeästi rikokset ja niistä määrättävät rangaistukset, ja että rikoslain taannehtivuuskiellon periaate estää muun muassa sen, että tuomioistuin voi rikosoikeudenkäynnin aikana joko määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia käyttäytymisestä, jota ei ole kielletty ennen rikoksen tekemistä voimaan saatetussa kansallisessa säännössä, tai ankaroitaa tällaisen menettelyn kohteena olevien henkilöiden rikosoikeudelliseen vastuuseen sovellettavaa järjestelmää.

36/ Unionin tuomioistuimen tuomio 8.9.2015, **Taricco ym.** (C-105/14, [EU:C:2015:555](#)).

Unionin tuomioistuin täsmensi tämän jälkeen, että jos kansallinen tuomioistuin päätyisi katsomaan, että velvollisuus jättää kyseiset rikoslain säännökset soveltamatta on ristiriidassa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa, sillä ei olisi velvollisuutta noudattaa tätä velvollisuutta, vaikka siten olisi mahdollista lopettaa unionin oikeuden vastainen kansallinen tilanne. Kansallisen lainsäätäjän on siis toteutettava tarvittavat toimenpiteet säätääkseen vanhentumissäännöistä, joilla SEUT 325 artiklan mukaisia velvoitteita voidaan noudattaa.

V UNIONIN OIKEUDENKÄYNTIASIAT

Unionin oikeudenkäyntiasioista on pantava merkkeille tuomio, joka koskee unionin tuomioistuimille asetettua kieltoa lausua kanteen ulkopuolisesta seikasta. Lisäksi on mainittava tuomio **A ym.** (C-158/14) ja tuomio **Rosneft** (C-72/15), jotka koskevat erityisesti yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla toteutettujen toimenpiteiden pätevydestä esitetyn ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamista.³⁷

Unionin tuomioistuin täsmensi 14.11.2017 julistetussa tuomiossa **British Airways v. komissio** (C-122/16 P, [EU:C:2017:861](#)) suuren jaoston kokoonpanossa *unionin tuomioistuimia koskevaa kieltoa lausua kanteen ulkopuolisesta seikasta*. Valituksenalaisessa tuomiossa,³⁸ joka koski lentoyhtiö British Airwaysin ja komission välistä oikeusriitaa, unionin yleinen tuomioistuin oli omasta aloitteestaan ottanut huomioon oikeusjärjestyksen perusteisiin liittyvänä kumoamisperusteena riidanalaisen päätöksen perustelujen virheellisyyden.³⁹ Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan komissio oli perusteluissa selostanut yhtä ainoaa yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua SEUT 101 artiklan, ETA-sopimuksen 53 artiklan ja EY:n ja Sveitsin välisen sopimuksen 8 artiklan rikkomista. Tämän päätöksen päätösosassa sen sijaan todettiin, että kutakin näistä artikloista oli erikseen rikottu yhdellä kokonaisuutena pidettävällä jatkettulla rikkomisella. Unionin yleinen tuomioistuin oli kuitenkin katsonut, ettei tämä toteamus voinut johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen kokonaisuudessaan, koska päätöstä ei voitu kumota enemmälti kuin oli vaadittu kannekirjelmään sisältyvissä vaatimuksissa, jotka koskivat vain osittaista kumoamista.

Unionin tuomioistuin pysytti unionin yleisen tuomioistuimen tuomion. Se totesi, että koska unionin tuomioistuimet eivät voi lausua kanteen ulkopuolisesta seikasta, niiden antamassa kumoamistuomiossa ei voida ylittää sitä, mitä kantaja on vaatinut. Unionin tuomioistuin totesi, että vaikka unionin tuomioistuinten antamalla kumoamistuomiolla on ehdoton oikeusvoima sekä tuomion tuomiolauselman että niiden perustelujen osalta, jotka ovat tuomiolauselman välttämätön tuki, tämä oikeusvoima ei voi aiheuttaa sellaisen vastaavasta syystä lainvastaisen toimen tai sen osan kumoamista, jota ei ole saatettu unionin tuomioistuinten arvioitavaksi. Laillisuutta valvovien tuomioistuinten toimivalta ottaa omasta aloitteestaan huomioon oikeusjärjestyksen perusteisiin liittyvä kumoamisperuste ei kuitenkaan merkitse toimivaltaa muuttaa omasta aloitteestaan kantajan esittämiä vaatimuksia. Oikeudelliset perusteet ovat kyllä välttämättömiä kannekirjelmään sisältyvien vaatimusten tukemiseksi mutta ne ovat kuitenkin eri asia kuin vaatimukset, jotka määrittelevät unionin tuomioistuinten käsiteltäväksi saatetun oikeusriidan rajat.

Tästä seuraa, että unionin tuomioistuimet eivät ylitä niiden käsiteltäväksi saatetun oikeusriidan rajoja eivätkä ne sovelta millään tavalla virheellisesti niitä menettelysääntöjä, jotka koskevat oikeusriidan kohteen ja kanneperusteiden esittämistä kanteessa, ottaessaan omasta aloitteestaan huomioon oikeusjärjestyksen perusteita koskevan kumoamisperusteen. Asia olisi toisin, jos tuomioistuimet tutkittuun niiden arvioitavaksi saatetun toimen asiakysymyksen

^{37/} Nämä kaksi tuomiota on esitelty luvussa XX ”Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka”.

^{38/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 16.12.2015, **British Airways v. komissio** (T-48/11, [EU:T:2015:988](#)).

^{39/} SEUT 101 artiklan, ETA-sopimuksen 53 artiklan sekä Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen 8 artiklan mukaisesta menettelystä 9.11.2010 tehty komission päätös K(2010) 7694 lopullinen (asia COMP/39258 – Lentorahti).

kumoaisivat kyseisen toimen omasta aloitteestaan huomioon ottamallaan perusteella niiden käsiteltäviksi laillisessa järjestyksessä saatettuja vaatimuksia laajemmin sillä perusteella, että tällainen kumoaminen on välttämätöntä kyseisessä tarkastelussa oma-aloitteisesti todetun lainvastaisuuden korjaamiseksi.

Unionin tuomioistuin totesi olevan riidaton, että unionin yleisen tuomioistuimen toteama perustelujen virheellisyys oli loukannut British Airwaysin puolustautumisoikeuksia, mutta se seikka, ettei riidanalaisen päätöksen laillisuutta tutkita kaikilta osin oma-aloitteisesti, ei loukkaa perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitettua tuomioistuinten antaman tehokkaan oikeussuojan periaatetta. Vaikka SEUT 263 artiklassa määrätty laillisuusvalvonta, jota täydentää asetuksen (EY) N:o 1/2003⁴⁰ 31 artiklassa säädetty sakon määrä koskeva täysi harkintavalta, merkitsee, että unionin tuomioistuimet harjoittavat sekä oikeudellisiin seikkoihin että tosiseikkoihin kohdistuvaa valvontaa ja että niillä on toimivalta arvioida todisteita, kumota riidanalainen päätös tai muuttaa sakkojen määrää, ei ole vastoin tehokkaan oikeussuojan periaatetta, että unionin tuomioistuinten harjoittama valvonta rajataan asianosaisten oikeudenkäyntikirjelmässään esittämien vaatimusten mukaisesti, sillä tämä periaate ei edellytä, että unionin tuomioistuinten olisi ulotettava valvontansa päätöksen sellaisiin osiin, jotka eivät ole sen käsiteltävänä olevan oikeusriidan kohteena.

VI MAATALOUS

Tuomiossa *APVE ym.* (C-671/15, [EU:C:2017:860](#)), joka annettiin 14.11.2017, unionin tuomioistuimella oli tilaisuus ottaa kantaa suuren jaoston kokoonpanossa *yhteisen maatalouspolitiikan ja unionin kilpailuoikeuden väliseen suhteeseen*. Pääasiassa oli kyse Ranskan kilpailuviranomaisen päätöksestä, jolla se oli todennut tuottajaorganisaatioiden ja tuottajaorganisaatioiden liittojen endiivien tuotannon ja kaupan pitämisen alalla käyttöön ottamat menettelytavat kilpailua rajoittaviksi ja määrännyt niistä taloudellisen seuraamuksen. Cour de cassation (ylin tuomioistuin, Ranska), jonka käsiteltävänä oli valitus tämän päätöksen muuttamisesta annetusta muutoksenhakutuomioistuimen ratkaisusta, kysyi unionin tuomioistuimelta, oliko SEUT 101 artiklaa, luettuna yhdessä yhteisen maatalouspolitiikan alalla annetun johdetun oikeuden tiettyjen erityissäännösten kanssa,⁴¹ tulkittava siten, että menettelytavat, joilla pääasiassa kyseessä olevalla alalla toimivat tuottajaorganisaatiot, tuottajaorganisaatioiden liitot ja muut järjestöt vahvistavat kollektiivisesti vähimmäismyyntihinnat, harjoittavat yhteistoimintaa markkinoille saatettavien määrien osalta ja vaihtavat strategisia tietoja, suljetaan tässä artiklassa määrätyn kartelli kiellon soveltamisalan ulkopuolelle.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että yhteisen maatalouspolitiikan ja vääristymättömän kilpailun järjestelmän käyttöön ottamisen tavoitteiden toteuttamiseksi SEUT 42 artiklassa tunnustetaan yhteisen maatalouspolitiikan ensisijaisuus kilpailua koskeviin perussopimuksen tavoitteisiin nähden ja unionin lainsäätäjän toimivalta sulkea pois kilpailuoikeuden soveltamisalalta tietyt menettelytavat, joita olisi yhteisen maatalouspolitiikan ulkopuolella pidettävä kilpailua rajoittavina. Erityisesti hedelmä- ja vihannesalalla annettujen unionin oikeuden säännösten valossa menettelytavat, jotka ovat tarpeen, jotta tuottajaorganisaatiot ja niiden liitot saavuttavat yhden tai useamman niille yhteisessä maatalouspolitiikassa asetetuista tavoitteista (sen varmistaminen, että tuotanto on suunniteltua ja kysynnän mukaista, tuotteiden tarjonnan keskittäminen ja markkinoille saattaminen, tuotantokustannusten

40/ [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1).

41/ Ks. tiettyjen kilpailusääntöjen soveltamisesta maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan 4.4.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 26 (EYVL 1962, 30, s. 993) 2 artikla, hedelmä- ja vihannesalan yhteisestä markkinajärjestelystä 28.10.1996 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2200/96 (EYVL 1996, L 297, s. 1) 11 artiklan 1 kohta, tiettyjen kilpailusääntöjen soveltamisesta maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan 24.7.2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1184/2006 (EUVL 2006, L 214, s. 7) 2 artikla, hedelmä- ja vihannesalan erityissäännöistä 26.9.2007 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1182/2007 (EUVL 2007, L 273, s. 1) 3 artiklan 1 kohta sekä maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä ja tiettyjä maataloustuotteita koskevista erityissäännöksistä 22.10.2007 annetun neuvoston asetuksen N:o 1234/2007 (yhteisiä markkinajärjestelyjä koskeva asetus) (EUVL 2007, L 299, s. 1) 122 artiklan ensimmäinen kohta ja 175 ja 176 artikla.

optimoiminen ja tuottajahintojen vakauttaminen), jäävät SEUT 101 artiklan 1 kohdassa säädetyn kartelliellon ulkopuolelle. Näiden poissulkemisten ulottuvuutta on kuitenkin tulkittava suppeasti eivätkä maataloustuotteiden yhteiset markkinajärjestelyt muodosta tilaa, jossa ei ole kilpailua. Lisäksi yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteita toteuttaviin menettelytapoihin sovelletaan suhteellisuusperiaatetta.

Jäsenvaltion hyväksymän yhden ja saman tuottajaorganisaation tai yhden ja saman tuottajaorganisaatioiden liiton tuottajajäsenten välillä sovitusta menettelytavoista unionin tuomioistuin täsmensi, että kartelliellon ulkopuolelle voivat jäädä ainoastaan menettelytavat, jotka liittyvät tosiasiallisesti ja tiukasti kyseiselle tuottajaorganisaatiolle tai tuottajaorganisaatioiden liitolle annettujen tavoitteiden tavoittelemiseen, kun ne muodostuvat koordinointi- ja yhteistoimintamuodoista saman tuottajaorganisaation tai tuottajaorganisaatioiden liiton jäsenten välillä. Tämä voi koskea erityisesti strategisten tietojen vaihtamista, markkinoille saatettavien maataloustuotteiden määrän koordinointia sekä tiettyjen maataloustuottajien hintapolitiikan koordinointia, kun näillä menettelytavoilla pyritään toteuttamaan kyseisille tuottajaorganisaatioille ja tuottajaorganisaatioiden liitoille asetetut tavoitteet ja ne ovat niihin nähden ehdottoman oikeasuhteisia. Sitä vastoin vähimmäismyyntihintojen kollektiivista vahvistamista tuottajaorganisaatioissa tai tuottajaorganisaatioiden liitossa ei voida pitää tarpeellisena kyseisten markkinoiden yhteisen markkinajärjestelyn puitteissa, eikä oikeasuhteisena hintojen sääntelyn tai tarjonnan keskittämisen tavoitteeseen nähden, kun se ei mahdollista sitä, että tuottajat, jotka itse pitävät kaupan oman tuotantonsa, soveltavat näitä vähimmäishintoja alempia hintoja, ja kun sen vaikutuksesta maataloustuotteiden markkinoilla olemassa oleva jo alhaisempi kilpailun taso heikkenee.

VII LIIKKUMISVAPAUDET

1. TYÖNTEKIJÖIDEN VAPAA LIIKKUVUUS

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti 18.7.12017 antamassaan tuomiossa **Erzberger** (C-566/15, [EU:C:2017:562](#)) kantaa siihen, ovatko *Saksan yhteistoiminnasta yrityksissä annetussa laissa säädetyt tietyt rajoitukset oikeuteen osallistua yhtiön hallintoneuvostossa järjestettäviin työntekijöiden edustajien vaaleihin yhteensopivia SEUT 45 artiklassa taatun työntekijöiden vapaan liikkuvuuden kanssa*. Tässä laissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus näissä vaaleissa rajataan koskemaan ainoastaan jäsenvaltion alueella sijaitsevien konsernin yritysten työntekijöitä, eikä siinä anneta näitä oikeuksia työntekijöille, jotka lähtevät työpaikastaan mennäkseen samaan konserniin kuuluvan, toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan tytäryhtiön palvelukseen, toisin sanoen työntekijöille, jotka käyttävät SEUT 45 artiklassa taattua oikeuttaan.

Unionin tuomioistuimen mukaan sen, että nämä työntekijät menettävät edellä mainitut oikeudet, ei voida katsoa merkitsevän työntekijöiden vapaan liikkuvuuden rajoittamista. Unionin primaarioikeudella ei taata työntekijälle, että muuttaminen toiseen jäsenvaltioon kuin hänen lähtöjäsenvaltioonsa olisi sosiaalisissa kysymyksissä neutraalia, koska tällainen muutto, kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden järjestelmien ja lainsäädäntöjen välillä vallitsevat erot, voi olla tältä osin asianomaiselle henkilölle enemmän tai vähemmän edullinen tai epäedullinen. Siten työntekijöiden vapaa liikkuvuus ei anna kyseiselle työntekijälle oikeutta vedota vastaanottavassa jäsenvaltiossa työehtoihin, joita häneen sovellettiin lähtöjäsenvaltiossa tämän viimeksi mainitun valtion kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Näin ollen unionin oikeus ei ole esteenä sille, että kollektiivista työntekijöiden edustamista ja etujen puolustamista kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvan yhtiön hallinnointi- ja valvontaelimissä koskevalla alalla, jota ei tähän päivään mennessä ole vielä yhdenmukaistettu tai edes yhteen sovitettu unionin tasolla, jäsenvaltio säättää, että sen antamia sääntöjä sovelletaan vain sen kansallisella alueella sijaitsevien yritysten työntekijöihin.

2. SIOJITTAUTUMISVAPAAUS

Unionin tuomioistuin antoi 14.9.2017 tuomion *Trustees of the P Panayi Accumulation & Maintenance Settlements* (C-646/15, [EU:C:2017:682](#)), jossa se totesi, että *sijoittautumisvapautta koskevat EUT-sopimuksen määräykset ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevassa Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännössä säädetyn kaltaiselle trustin hallussa olevaan omaisuuteen liittyvien piilevien arvonnousujen verottamiselle, kun edunvalvojen enemmistö siirtää asuinpaikkansa toiseen jäsenvaltioon.*

Tässä asiassa Kyproksen kansalainen oli perustanut vuonna 1992 Yhdistyneen kuningaskunnan oikeuden mukaisia trusteja lastensa ja muiden perheenjäsentensä hyväksi. Kyseinen Kyproksen kansalainen asui näiden trustien perustamisajankohtana perheineen Yhdistyneessä kuningaskunnassa, kuten myös aluksi trustien edunvalvojina toimineet. Vuonna 2004 tämä Kyproksen kansalainen ja hänen vaimonsa erosivat edunvalvojan tehtävistään ja nimittivät tilalleen kolme uutta edunvalvojaa, jotka kaikki asuivat Kyproksella. Koska trustien edunvalvojen enemmistö ei siten enää asunut Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Yhdistyneen kuningaskunnan veroviranomaiset katsoivat trustien hallinnon muuttaneen Kyprokselle. Näiden viranomaisten mukaan tällainen muutto merkitsi sitä, että heidän katsottiin välittömästi ennen muuton ajankohtaa luovuttaneen trustin omaisuuden muodostaneet varat ja välittömästi hankkineen ne takaisin markkinahintaan, mikä saattoi johtaa arvonnousun verottamiseen.

Tällaisen verottamisen yhdenmukaisuudesta unionin oikeuden kanssa unionin tuomioistuin vahvisti aluksi, että kyseiset trustit voivat vedota sijoittautumisvapauteen, koska niitä voidaan pitää SEUT 54 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettuina muina oikeushenkilöinä. Vahvistettuaan lisäksi, että sijoittautumisvapautta voidaan soveltaa tilanteessa, jossa jäsenvaltio verottaa trustin hallussa olevan omaisuuden arvonnousua siitä syytä, että kyseisen trustin hallinnollinen kotipaikka siirretään toiseen jäsenvaltioon, unionin tuomioistuin tutki, oliko riidanalainen veron kantaminen yhteensopiva tämän vapauden kanssa. Unionin tuomioistuin vahvisti ensin sijoittautumisvapauden rajoittamisen siltä osin kuin hallinnollisen kotipaikkansa Yhdistyneessä kuningaskunnassa säilyttävien trustien ja trustien, joiden hallinnollinen kotipaikka siirretään toiseen jäsenvaltioon, erilainen verotus voi saada luopumaan tällaisista kotipaikan siirroista. Tällaisen rajoituksen mahdollisesta oikeuttamisesta yleistä etua koskevilla syillä unionin tuomioistuin totesi, että vaikka kyseinen lainsäädäntö on omiaan takaamaan verotusvallan jaon säilymisen jäsenvaltioiden välillä, sillä mennään kuitenkin pidemmälle kuin tämän verotusvallan jaon säilyttämiseksi on tarpeen, koska siinä säädetään yksinomaan kyseisen veron välittömästä kantamisesta. Näin ollen kyseisellä lainsäädännöllä on katsottava rajoitettavan perusteettomasti sijoittautumisvapautta.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto katsoi 25.10.2017 antamassaan tuomiossa *Polbud-Wykonawstwo* (C-106/16, [EU:C:2017:804](#)), että *SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa voidaan soveltaa jäsenvaltion oikeuden mukaan perustetun yhtiön sääntömääräisen kotipaikan siirtämiseen toisen jäsenvaltion alueelle, vaikka tämä yhtiö harjoittaa taloudellista toimintaansa pääasiallisesti tai jopa ainoastaan ensimmäisessä jäsenvaltiossa ja säilyttää siellä tosiasiallisen kotipaikkansa.* Pääasian oikeudenkäynti koski päätöstä, jolla oli hylätty puolalaisen rajavastuuyhtiön Polbud-Wykonawstwon (jäljempänä Polbud) hakemus sen poistamiseksi Puolan kaupparekisteristä sen siirrettyä kotipaikkansa Luxemburgiin. Puolan lainsäädännön mukaan kansallinen yhtiö on asetettava selvitystilaan, kun sen sääntömääräinen kotipaikka siirretään ulkomaille. Polbudin rekisteristä poistamista koskeva hakemus oli kuitenkin hylätty, koska sen selvitystilaan liittyviä asiakirjoja ei ollut esitetty. Polbud riitautti kansallisten selvitysmenettelyä koskevien vaatimusten soveltamisen, koska yhtiö ei ollut menettänyt oikeushenkilöllisyyttään vaan se oli edelleen olemassa Luxemburgin oikeuden mukaisena yhtiönä. Sąd Najwyższy (Puolan ylin tuomioistuin) kysyi unionin tuomioistuimelta sijoittautumisvapauden sovellettavuudesta sekä Puolan lainsäädännön yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että SEUT 49 ja SEUT 54 artiklassa sijoittautumisvapaus myönnetään jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustetuille yhtiöille, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on unionin alueella. Unionin tuomioistuin täsmensi, että tämä perusvapaus käsittää jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustetun yhtiön, kuten Polbudin, oikeuden muuttua toisen jäsenvaltion oikeuden

soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi, kunhan tämän toisen jäsenvaltion lainsäädännössä määritetyt edellytykset ja erityisesti liityntäkriteeri, jonka mukaisesti kyseinen jäsenvaltio katsoo yhtiön kuuluvan sen kansallisen oikeusjärjestyksen piiriin, täyttyvät.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että SEUT 49 ja SEUT 54 artikla ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan sääntömääräisen kotipaikan siirtämisen edellytyksenä on selvitysmenettelyn toteuttaminen yhtiössä. Unionin tuomioistuimen mukaan tällainen lainsäädäntö on omiaan haittaamaan yhtiön rajat ylittävää muuttamista tai jopa estämään sen ja muodostaa näin ollen sijoittautumisvapauden rajoituksen. Unionin tuomioistuin myönsi, että tällaista rajoitusta voidaan lähtökohtaisesti pitää oikeutettuna yleistä etua koskevista pakottavista syistä. Se katsoi kuitenkin, että Puolan lainsäädäntö ylittää sen, mikä on tarpeen todetun velkojien, vähemmistöosakkaiden ja työntekijöiden suojelua koskevan päämäärän saavuttamiseksi. Erityisesti unionin tuomioistuin korosti, että tässä lainsäädännössä säädetään yleisesti velvollisuudesta toteuttaa selvitysmenettely eikä siinä oteta huomioon todellista riskiä näille intresseille aiheutuvasta vahingosta eikä sen mukaan voida valita vähemmän rajoittavia toimenpiteitä, joilla kyseiset intressit voitaisiin suojata.

Lopuksi unionin tuomioistuin hylkäsi kyseisen lainsäädännön oikeuttamiseksi esitetyn väärinkäytösten estämistä koskevan perusteen ja totesi, ettei sitä, että yhtiön sääntömääräinen tai tosiasiallinen kotipaikka sijoitetaan tietyn jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jotta hyödyttäisiin edullisemmasta lainsäädännöstä, ole sellaisenaan pidettävä väärinkäyttönä. Pelkästään sen perusteella, että yhtiö siirtää kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon, ei myöskään voida soveltaa yleistä petoksen olettamaa ja perustella toimenpidettä, joka haittaa EUT-sopimuksessa taatun perusvapauden käyttämistä. Tässä asiassa unionin tuomioistuin katsoi, että yleinen velvollisuus toteuttaa selvitysmenettely merkitsee tällaista olettamaa ja että näin ollen kansallinen lainsäädäntö ei ole oikeasuhteinen.

3. PALVELUJEN TARJOAMISEN VAPAAUS

Unionin tuomioistuin otti 13.6.2017 suuren jaoston tuomiossa *The Gibraltar Betting and Gaming Association* (C-591/15, [EU:C:2017:449](#)) kantaa SEUT 56 artiklan ja SEUT 355 artiklan 3 kohdan tulkintaan. Tämä tuomio liittyy oikeusriitaan, jossa Gibraltariin sijoittautuneiden rahapelitoiminnan harjoittajien toimialajärjestö oli katsonut Yhdistyneen kuningaskunnan muun muassa etäviestinpelejä koskevan uuden verojärjestelmän unionin oikeuden ja erityisesti palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien määräysten vastaiseksi. Selvittääkseen, voitiinko tässä asiassa vedota SEUT 56 artiklaan vai ei, unionin tuomioistuinta pyydettiin ratkaisemaan, *muodostaako se, että Gibraltariin sijoittautuneet toimijat tarjoavat rahapelipalveluita Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleville asiakkaille, unionin oikeuden kannalta "täysin jäsenvaltion sisäisen tilanteen"*.

Unionin tuomioistuin toi aluksi esille, että Gibraltar on Euroopassa sijaitseva alue, jonka suhteista ulkovaltoihin huolehtii jäsenvaltio eli Yhdistynyt kuningaskunta. Tähän alueeseen sovelletaan unionin oikeutta SEUT 355 artiklan 3 kohdan mukaisesti, jollei vuoden 1972 liittymisasiakirjassa nimenomaisesti määrätä poikkeuksista, joissa ei kuitenkaan ole kyse palvelujen tarjoamisen vapaudesta.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin tarkasteli kysymystä siitä, muodostaako kyseisten palvelujen tarjoaminen täysin jäsenvaltion sisäisen tilanteen, toisin sanoen tilanteen, jonka kaikki osatekijät rajoittuvat yhden ainoan jäsenvaltion sisälle. Vaikka pitää paikkansa, että Gibraltar ei kuulu Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, tämä seikka ei kuitenkaan voi olla ratkaiseva sen määrittämiseksi, onko kaksi aluetta rinnastettava yhteen ainoaan jäsenvaltioon perusvapauksia koskevien oikeussääntöjen soveltamista varten. Lisäksi Gibraltarin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisen kaupankäynnin rinnastaminen jäsenvaltioiden väliseen kaupankäyntiin merkitsisi SEUT 355 artiklan 3 kohdassa tämän alueen ja tämän jäsenvaltion välille tunnustetun suhteen kieltämistä. Tästä seuraa unionin tuomioistuimen mukaan, että se, että Gibraltariin sijoittautuneet toimijat tarjoavat palveluita Yhdistyneeseen kuningaskuntaan

sijoittautuneille henkilöille, merkitsee unionin oikeuden kannalta täysin jäsenvaltion sisäistä tilannetta, johon ei ole sovellettava palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia EUT-sopimuksen määräyksiä.

Lopuksi unionin tuomioistuin korosti, että SEUT 355 artiklan 3 kohdan, luettuna yhdessä SEUT 56 artiklan kanssa, mainitulla tulkinnalla ei ole minkäänlaisia vaikutuksia Gibraltarin kansainvälisen oikeuden mukaiseen asemaan, eikä sitä näin ollen voida käsittää niin, että sillä loukataan Gibraltarin omaa ja erillistä asemaa.

Tuomiossa *Asociación Profesional Elite Taxi* (C-434/15, [EU:C:2017:981](#)), joka annettiin 20.12.2017, unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti kantaa siihen, *kuuluuko välityspalvelu, jonka tarkoituksena on älypuhelimien sovelluksen avulla luoda korvausta vastaan yhteys omia ajoneuvojaan käyttävien ei-ammattimaisten kuljettajien ja kaupunginsisäisiä kuljetuksia haluavien henkilöiden välille, palvelujen tarjoamisen vapautta koskevan SEUT 56 artiklan sekä direktiivien 2006/123⁴² ja 2000/31⁴³ soveltamisalaan*. Tässä asiassa taksinkuljettajien ammatillinen järjestö oli nostanut kanteen, jossa se vaati espanjalaista tuomioistuinta toteamaan, että Uber Systems Spain SL:n toiminnalla rikottiin vilpillistä kilpailua koskevaa kansallista lainsäädäntöä. Tämä tuomioistuin katsoi, että Uberin toimintaa ei voitu pitää sopimattomana, jos sen toiminta kuului direktiivin 2006/123 tai direktiivin 98/34⁴⁴ soveltamisalaan, minkä vuoksi se päätti esittää unionin tuomioistuimelle kysymyksen Uberin toiminnan määrittelystä kyseisten direktiivien sekä SEUT 56 artiklan kannalta.

Unionin tuomioistuin huomautti heti alkuun, että Uberin toiminta ei koostu pelkästään välityspalvelusta, jolla luodaan älypuhelimien sovelluksen avulla yhteys omaa ajoneuvoaan käyttävän ei-ammattimaisen kuljettajan ja kaupunginsisäistä kuljetusta haluavan henkilön välille. Puheena olevan välityspalvelun tarjoaja luo samaan aikaan tarjouksen kaupunginsisäisestä kuljetuspalvelusta, jonka se saattaa käytettäville erityisesti tietoteknisin välinein ja jonka yleisestä toiminnasta se vastaa suhteessa niihin henkilöihin, jotka haluavat tarttua kyseiseen tarjoukseen. Kyseinen palvelu perustuu sellaisten ei-ammattimaisten kuljettajien joukkoon, joille Uber toimittaa sovelluksen, jota ilman nämä kuljettajat eivät yhtäältä päätyisi tarjoamaan kuljetuspalveluita eivätkä kaupunginsisäisiä kuljetuksia haluavat henkilöt toisaalta käyttäisi mainittujen kuljettajien palveluita. Uber käyttää lisäksi ratkaisevaa vaikutusvaltaa kyseisten kuljettajien tarjoamien palveluiden edellytyksiin, kuten matkan enimmäishinnan sekä ajoneuvojen ja niiden kuljettajien laadun suhteen.

Pääasiassa kyseessä olevan välityspalvelun on näin ollen katsottava olevan erottamaton osa kokonaispalvelua, jonka pääasiallinen osatekijä on kuljetuspalvelu. Tästä seuraa unionin tuomioistuimen mukaan, että tämä palvelu ei ole direktiivissä 98/34, johon viitataan direktiivissä 2000/31, tarkoitettu ”tietoyhteiskunnan palvelu” vaan SEUT 58 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan tällaisten palvelujen tarjoamisen vapautteen sovelletaan liikennettä koskevan osaston määräyksiä, sekä direktiivin 2 artiklan 2 kohdan d alakohdassa, jonka mukaan direktiiviä ei sovelleta kuljetusalan palveluihin, tarkoitettu ”kuljetusalan palvelu”. Unionin tuomioistuin katsoi siten, että tällainen välityspalvelu ei voi kuulua SEUT 56 artiklan, direktiivin 2006/123 eikä direktiivin 2000/31 soveltamisalan piiriin.

Tästä seuraa niin ikään, että koska unionin lainsäätäjä ei ole antanut liikennettä koskevan osaston perusteella yhteisiä sääntöjä kaupunkiliikenteen yksilöllisistä kuljetuspalveluista ja niihin erottamattomasti yhteydessä olevista palveluista, kuten kyseessä olevista välityspalveluista, unionin oikeuden nykytilassa jäsenvaltioiden asiana on EUT-sopimuksen yleisiä määräyksiä noudattaen säännellä edellytyksiä tällaisen välityspalvelun tarjoamiseksi.

42/ Palveluista sisämarkkinoilla 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY (EUVL 2006, L 376, s. 36).

43/ Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY (EYVL 2000, L 178, s. 1).

44/ Teknisiä standardeja ja määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 22.6.1998 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/34/EY (EYVL 1998, L 204, s. 37), sellaisena kuin se on muutettuna 20.7.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/48/EY (EYVL 1998, L 217, s. 18).

VIII RAJAVALVONTA-, TURVAPAikka- JA MAAHANMUUTTOPOLITIikka

1. TURVAPAikkAPOLITIikka

Maailmassa joitakin vuosia jatkuneen muuttoliikekriisin laajuuden ja sen seurauksena poikkeuksellisen suuren määrän kansainvälistä suojelua hakevien unioniin tulon vuoksi unionin tuomioistuimen ratkaistavana on ollut useita unionin turvapaikkapolitiikkaan liittyviä asioita. Näistä on mainittava yhdeksän asiaa, joista yksi koskee direktiiviä 2004/83⁴⁵ ja kahdeksan asetusta N:o 604/2013⁴⁶ (jäljempänä Dublin III -asetus). Direktiivin 2004/83 tulkinnasta annettu tuomio koskee pakolaisaseman myöntämättä jättämistä Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituserien ja periaatteiden vastaisten tekojen vuoksi. Dublin III -asetuksen tulkinnasta annetuista tuomioista ensimmäinen koskee jäsenvaltiolla olevaa velvollisuutta myöntää viisumi humanitaarisista syistä, jotta myöhemmin sen alueella voidaan tehdä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus. Kuudessa muussa asiassa kansainvälistä suojelua hakevat pyrkivät eri perustein riitauttamaan jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten päätöksen siirtää heidät toiseen jäsenvaltioon, jotta se käsittelisi heidän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa. Viimeinen asia koskee neuvoston toteuttamia väliaikaisia toimenpiteitä turvapaikanhakijoiden siirtämiseksi uudessa tilanteessa.

1.1 Pakolaisasema

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto tutki 31.1.2017 antamassaan tuomiossa *Lounani* (C-573/14, [EU:C:2017:71](#)) direktiivin 2004/83 12 artiklan 2 kohdan c alakohdan ja 3 kohdan kannalta *edellytyksiä, joiden täytyessä hakijalta voidaan evätä pakolaisasema Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituserien ja periaatteiden vastaisten tekojen vuoksi*. Pääasiassa Marokon kansalainen oli tuomittu Belgiassa terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta sen johtavana jäsenenä. Tämä rikostuomio perustui muun muassa siihen, että hän oli tukenut tätä ryhmää logistisesti ja osallistunut aktiivisesti järjestelyihin, joissa vapaaehtoisia lähetettiin Irakiin, vaikka hän itse ei ollut tehnyt, yrittänyt tehdä tai uhannut tehdä terroritekoa. Tämän rikostuomion seurauksena asianomainen henkilö oli hakenut turvapaikkaa vedoten pelkoon tulla vainotuksi siinä tapauksessa, että hän palaa alkuperämaahansa, sen riskin takia, että Marokon viranomaiset luokittelevat hänet radikaaliksi islamistiksi ja jihadistiksi. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohti, voidaanko direktiivin 2004/83 12 artiklassa tarkoitettua pakolaisaseman poissulkemista koskevaa lauseketta soveltaa tällaiseen turvapaikanhakijaan.

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan, ettei käsite ”Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituserien ja periaatteiden vastaiset teot” rajoitu terroritekojen tekemiseen. Tätä käsitettä täsmennetään muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien terrorismintorjuntaan liittyvistä toimenpiteistä antamissa päätöslauselmissa, joiden mukaan pakolaisaseman myöntämättä jättämisen soveltaminen voi ulottua myös sellaisten henkilöiden värväämiseen,

45/ Kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29.4.2004 annettu neuvoston direktiivi 2004/83/EY (EUVL 2004, L 304, s. 12 sekä oikaisu EUVL 2005, L 204, s. 24 ja EUVL 2011, L 278, s. 13).

46/ Kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 604/2013 (EUVL 2013, L 180, s. 31).

organisointiin, kuljettamiseen tai varustamiseen, jotka matkustavat maahan, joka ei ole heidän asuinmaansa tai jonka kansalaisia he eivät ole, muun muassa tehdäkseen, suunnitellakseen tai valmistellakseen terroritekoja. Ei myöskään ole tarpeen, että kansainvälisen suojelun hakija olisi tuomittu jostakin puitepäätöksen 2002/475,⁴⁷ jolla pyritään lähentämään terrorismirikosten määritelmiä toisiinsa kaikissa jäsenvaltioissa, 1 artiklassa säädetystä terrorismirikoksesta.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin huomautti, että kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen lopullisen arvioinnin tekevät toimivaltaiset kansalliset viranomaiset kansallisten tuomioistuinten valvonnassa ja että näiden viranomaisten on arvioitava kussakin yksittäistapauksessa niiden tiedossa olevat täsmälliset tosiseikat sen ratkaisemiseksi, onko olemassa vakavaa aihetta epäillä, että kansainvälisen suojelun hakijan suorittamat teot kuuluvat tämän poissulkemisperusteen soveltamisalaan. Tässä asiassa huomioon otettavista seikoista unionin tuomioistuin kiinnitti huomiota siihen, että asianomainen henkilö toimi johtavassa asemassa kansainvälisessä terroristiryhmässä. Sillä, ettei tämä ryhmä ollut tehnyt terroritekoja, ei ollut tässä suhteessa merkitystä. Unionin tuomioistuin antoi myös erityisen merkityksen sille, että jäsenvaltion tuomioistuimet olivat antaneet lainvoimaisen tuomion osallistumisesta terroristiryhmän toimintaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin totesi, että sellaiset teot, joilla osallistutaan terroristiryhmän toimintaan, kuten ne, joista asianomainen henkilö on tuomittu, voivat olla pakolaisaseman myöntämättä jättämisen peruste, vaikka ei ole osoitettu, että hän olisi itse tehnyt, yrittänyt tehdä tai uhannut tehdä terroriteon.

1.2 Kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittely

Unionin tuomioistuin esitti 16.2.2017 julistetussa tuomiossa **C. K. ym.** (C-578/16 PPU, [EU:C:2017:127](#)) täsmennyksiä *Dublin III -asetuksen 17 artiklassa säädettyyn harkintavaltalausekkeeseen, jonka nojalla jäsenvaltio voi poikkeuksellisesti käsitellä sille jätetyn kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen siinäkin tapauksessa, ettei se tässä asetuksessa määriteltyjen perusteiden mukaan ole vastuussa hakemuksen käsittelystä.* Tässä asiassa Syyrian kansalainen ja Egyptin kansalainen olivat saapuneet Euroopan unionin alueelle Kroatian myöntämän viisumin turvin ennen turvapaikkahakemuksen jättämistä Sloveniassa. Slovenian viranomaiset olivat toimittaneet Kroatian viranomaisille vastaanottopyynnön, koska Kroatia oli vastuussa heidän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa käsittelystä Dublin III -asetuksen 12 artiklan 2 kohdan nojalla. Kroatia hyväksyi pyynnön. Koska Syyrian kansalainen oli raskaana, asianomaisten henkilöiden siirtoa olisi kuitenkin pitänyt lykätä lapsen syntymään saakka. Tämän jälkeen asianomaiset henkilöt vastustivat siirtoa vedoten siihen, että se vaikuttaisi kielteisesti Syyrian kansalaisen (jolla oli ollut riskiraskaus ja joka oli synnytyksestä lähtien kärsinyt psykiatrisista ongelmista) terveydentilaan, mikä voisi vaikuttaa myös hänen vastasyntyneen lapsensa hyvinvointiin, sekä siihen, että he olivat joutuneet rasististen puheiden ja väkivallan kohteeksi Kroatiaassa. Erityisesti Syyrian kansalaisen terveydentilan vuoksi unionin tuomioistuin käsiteli asian kiireellisessä menettelyssä.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että kysymys siitä, soveltaako jäsenvaltio harkintavaltalauseketta, ei kuulu yksin kansallisen lainsäädännön ja perustuslakituomioistuimen siitä tekemän tulkinnan alaan, vaan se on SEUT 267 artiklassa tarkoitettu unionin oikeuden tulkintaa koskeva kysymys.

Unionin tuomioistuin totesi tuomioon **N. S. ym.**⁴⁸ perustuvan oikeuskäytäntönsä mukaisesti, että myös silloin, kun ei ole perusteltuja syitä katsoa, että turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevassa jäsenvaltiossa on

^{47/} Terrorismin torjumisesta 13.6.2002 tehty neuvoston puitepäätös 2002/475/YOS (EYVL 2002, L 164, s. 3).

^{48/} Unionin tuomioistuimen tuomio 21.12.2011, **N. S. ym.** (C-411/10 ja C-493/10, [EU:C:2011:865](#)).

systemisiä puutteita, hakijan siirto voidaan toteuttaa vain olosuhteissa, joissa on poissuljettua, että tämä siirto aiheuttaa todellisen ja todetun riskin siitä, että asianomainen altistuu epäinhimilliselle tai halventavalle kohtelulle, joka on kielletty perusoikeuskirjan 4 artiklassa. Unionin tuomioistuin lisäsi, että tällaista kohtelua merkitsisi sellaisen turvapaikanhakijan siirto, jolla on erityisen vakava psyykinen tai fyysinen sairaus, jos tämä siirto aiheuttaisi todellisen ja todetun riskin siitä, että asianomaisen terveydentila heikkenee merkittävästi ja korjaantumattomasti. Unionin tuomioistuimen mukaan jäsenvaltion, jonka on suoritettava siirto, viranomaisten ja tarvittaessa tuomioistuinten on hälvennettävä kaikki perustellut epäilyt siirron vaikutuksesta asianomaisen terveydentilaan toteuttamalla tarvittavat varotoimet, jotta tämän henkilön siirto sujuu olosuhteissa, joissa hänen terveydentilaansa suojataan asianmukaisesti ja riittävästi. Siinä tapauksessa, että mainitut varotoimet eivät asianomaisen turvapaikanhakijan sairauden erityisen vakavuuden vuoksi riitä varmistamaan, että hänen siirtonsa ei aiheuta todellista riskiä siitä, että hänen terveydentilansa heikkenee merkittävästi ja korjaamattomasti, asianomaisen jäsenvaltion viranomaisten on lykättävä tämän henkilön siirron täytäntöönpanoa niin pitkäksi aikaa, kun hänen terveydentilansa ei mahdollista siirtoa. Jos näyttää siltä, että asianomaisen turvapaikanhakijan terveydentila ei tule lyhyellä tähtämellä paranemaan tai että menettelyn lykkääminen pitkäksi ajaksi saattaisi heikentää asianomaisen tilaa, jäsenvaltio voi päättää käsitellä itse hänen hakemuksensa käyttäen harkintavaltalauseketta. Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohtaa, kun se luetaan perusoikeuskirjan 4 artiklan valossa, ei voida pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa tulkita siten, että se merkitsisi tälle jäsenvaltiolle velvollisuutta soveltaa sitä näin. Siinä tapauksessa, että asianomaisen turvapaikanhakijan terveydentila estää pyynnön esittänyttä jäsenvaltiota ryhtymästä hänen siirtoonsa ennen Dublin III -asetuksen 29 artiklan 1 kohdassa säädetyn kuuden kuukauden määräajan päättymistä, hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio vapautuu unionin tuomioistuimen mukaan joka tapauksessa velvollisuudestaan ottaa asianomainen vastaan ja tämä velvollisuus siirtyy näin ensin mainitulle jäsenvaltiolle.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto käsitteli 7.3.2017 antamassaan tuomiossa **X ja X** (C-638/16 PPU, [EU:C:2017:173](#)) kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä *sellaisen jäsenvaltion velvoitteita, jolle on tehty viisumisäännöstön⁴⁹ 25 artiklan 1 kohdan a alakohdan perusteella viisumihakemus kolmannen valtion alueella sijaitsevassa ulkomaanedustuksen toimipaikassa tarkoituksena tehdä heti tähän jäsenvaltioon saavuttaessa kansainvälistä suojelua koskeva hakemus*. Tässä asiassa syyrialainen aviopari ja heidän kolme alaikäistä lastaan, jotka asuivat Syyriassa, olivat tehneet Belgian suurlähetystössä Libanonissa hakemukset viisumien myöntämisestä humanitaarisista syistä ennen Syyriaan palaamistaan. Hakemusten tarkoituksena oli alueellisesti rajoitettujen viisumien saaminen, jotta he voisivat lähteä Syyriasta tehdäkseen turvapaikkahakemuksen Belgiassa. Kantajat korostivat erityisesti sitä, että Syyrian turvallisuustilanne oli epävakaa, ja sitä, että koska he tunnustivat ortodoksista kristinuskoa, he olivat vaarassa joutua vainotuiksi uskonnollisen vakaumuksensa vuoksi. Heidän hakemuksensa tultua hylätyksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jolle oli valitettu tästä hylkäämispäätöksestä, pohti jäsenvaltioille tässä yhteydessä jätetyn harkintavallan laajuutta, kun otetaan erityisesti huomioon perusoikeuskirjasta ja etenkin sen 4 ja 18 artiklasta johtuvat velvoitteet.

Unionin tuomioistuin huomautti aluksi, että viisumisäännöstö on laadittu koskemaan viisumien myöntämistä jäsenvaltioiden alueella oleskeluun enintään 90 päivän ajaksi minkä hyvänsä 180 päivän jakson aikana. On kuitenkin selvää, että syyrialaisen perheen viisumihakemuksilla oli muu tarkoitus kuin lyhytaikainen viisumi, koska tämän perheen tarkoituksena oli hakea turvapaikkaa Belgiasta heti kyseiseen jäsenvaltioon saavuttuaan ja saadakseen oleskeluluvan, jonka voimassaoloaika ei ole rajoitettu 90 päivään. Näin ollen unionin tuomioistuin totesi, että vaikka tällaiset hakemukset olisi nimenomaisesti tehty viisumisäännöstön nojalla, ne eivät kuulu sen soveltamisalaan. Unionin lainsäätäjät ei myöskään ole tähän mennessä antanut ainoakaan säädöstä edellytyksistä pitkäaikaisten viisumien ja oleskelulupien myöntämiseksi jäsenvaltioissa kolmansien maiden kansalaisille humanitaarisista syistä,

^{49/} Yhteisön viisumisäännöstön laatimisesta 13.7.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 810/2009 (viisumisäännöstö) (EUVL 2009, L 243, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 26.6.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 610/2013 (EUVL 2013, L 182, s. 1).

ja näin ollen tällaiset hakemukset kuuluvat yksinomaan kansallisen oikeuden soveltamisalaan. Koska tätä tilannetta ei siten ole säännelty unionin oikeudessa, siihen ei sovelleta perusoikeuskirjan määräyksiä.

Unionin tuomioistuin lisäsi, että päinvastainen johtopäätös merkitsisi sitä vastoin kolmansien maiden kansalaisten oikeuttamista tekemään viisumihakemuksia, joiden tarkoituksena on kansainvälisen suojelun saaminen heidän itse valitsemassaan jäsenvaltiossa, mikä on vastoin Dublin III -asetuksella perustetun järjestelmän yleistä rakennetta. Päinvastainen johtopäätös merkitsisi myös sitä, että jäsenvaltiot olisivat viisumisäännösten nojalla velvollisia sallimaan sen, että tällaiset kansalaiset esittävät kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jäsenvaltioiden ulkomaanedustuksen toimipaikoissa, jotka sijaitsevat kolmannen maan alueella. Unionin säädöksissä, joilla säännellään kansainvälistä suojelua koskeviin hakemuksiin sovellettavia menettelyjä, ei säädetä tällaisesta velvollisuudesta vaan niissä päinvastoin jätetään niiden soveltamisalan ulkopuolelle jäsenvaltioiden edustustoissa tehdyt hakemukset.

Tuomio **Al Chodor ym.** (C-528/15, [EU:C:2017:213](#)), joka julistettiin 15.3.2017, koskee *sellaisten objektiivisten perusteiden käsitettä, joiden pohjalta on syytä olettaa, että kansainvälistä suojelua hakeva siirtomenettelyn kohteena oleva henkilö saattaa paeta*. Tämä käsite mainitaan Dublin III -asetuksen 2 artiklan n alakohdassa, jossa määritellään "pakenemisen vaara". Silloin, kun on olemassa huomattava pakenemisen vaara, kyseisen asetuksen 28 artiklan 2 kohdassa sallitaan kansainvälisen suojelun hakijoiden säilöönotto, kun säilöönotto tehdään yksilöllisen arvioinnin pohjalta, kun se on oikeasuhteinen eikä muita vähemmän pakottavia keinoja voida soveltaa tehokkaasti.

Tässä asiassa kaksi Irakin kansalaista oli joutunut Tšekin tasavallassa poliisin tarkastamiksi, jolloin oli huomattu Eurodac-tietokannan perusteella, että he olivat hakeneet turvapaikkaa Unkarista. Odotettaessa heidän siirtoaan tähän jäsenvaltioon asianomaiset henkilöt oli otettu säilöön pakenemisen vaaran vuoksi. Tämä säilöönotto oli kuitenkin todettu lainvastaiseksi sillä perusteella, että Tšekin lainsäädännössä ei määritelty objektiivisia perusteita pakenemisen vaaran arvioimiseksi.

Unionin tuomioistuin huomautti, että vaikka asetuksilla on yleensä välitön oikeusvaikutus kansallisissa oikeusjärjestyksissä, tiettyjen säännösten täytäntöönpano voi edellyttää täytäntöönpanotoimien toteuttamista jäsenvaltioissa. Tästä on kyse Dublin III -asetuksen 2 artiklan n alakohdassa, jossa edellytetään nimenomaisesti, että pakenemisen vaaran olemassaolo määritellään "lainsäädännössä määriteltyin" objektiivisin perustein. Unionin tuomioistuin totesi, että nämä perusteet on muotoiltava kansallisessa oikeudessa ja vahvistettava yleisesti sovellettavassa sitovassa säännöksessä ja että tällaisen säännöksen puuttumisesta seuraa, ettei kyseisen asetuksen 28 artiklan 2 kohtaa voida soveltaa. Unionin tuomioistuin korosti tältä osin, että vakiintunut oikeuskäytäntö, jossa hyväksytään vakiintunut hallintokäytäntö, ei voi riittää.

Tähän johtopäätökseen päätyessään unionin tuomioistuin korosti, että kansainvälisen suojelun hakijoiden säilöönotto merkitsee vakavaa puuttumista heidän vapautta koskevaan oikeuteensa, joka on vahvistettu perusoikeuskirjan 6 artiklassa. Tässä säilöönotossa on siksi noudatettava tiukkoja takeita, jotka ovat lakisääteinen perusta, selvyys, ennakoitavuus, saatavuus ja suoja mielivallalta. Ainoastaan säännös, joka on yleisesti sovellettava, voi täyttää nämä vaatimukset. Tällaisella säännöksellä asetetaan sitovalla ja etukäteen tiedossa olevalla tavalla rajat kansallisten viranomaisten liikkumavaralle kunkin konkreettisen tapauksen olosuhteiden arvioinnissa. Sitovassa säännöksessä vahvistetut perusteet soveltuvat lisäksi parhaiten kyseisten viranomaisten harkintavallan ulkoiseen valvontaan, jotta hakijoita voidaan suojata mielivaltaisilta vapaudenriistoilta.

Tuomiossa **Mengesteab** (C-670/16, [EU:C:2017:587](#)) ja tuomiossa **Shiri** (C-201/16, [EU:C:2017:805](#)) unionin tuomioistuimen suuri jaosto totesi, että vastaanotto- ja takaisinottomenettelyjä on sovellettava erilaisia pakottavia määräaikoja noudattaen ja että näillä määräajoilla on tarkoitus säännellä näitä menettelyjä mutta ne myös osaltaan auttavat

määrittämään hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion, minkä vuoksi niiden noudattaminen on voitava saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi.

Ensimmäisessä asiassa, joka käsiteltiin kiireellisessä menettelyssä ja jossa annettiin 26.7.2017 tuomio *Mengesteab*, unionin tuomioistuin esitti täsmennyksiä *Dublin III -asetuksen 21 artiklan 1 kohdassa säädettyihin määräaikoihin, jotka koskevat vastaanottopyynnön tekemistä*. Tässä artiklassa säädetään, että jos tällaista pyyntöä ei tehdä kolmen kuukauden kuluessa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättämispäivästä tai, jos saadaan Eurodac-osuma, kahden kuukauden kuluessa tämän osuman saamisesta, vastuu hakemuksen käsittelystä säilyy sillä jäsenvaltiolla, jossa hakemus on jätetty. Syyskuussa 2015 Eritrean kansalainen oli pyytänyt turvapaikkaa Saksan viranomaisilta, jotka olivat tuolloin antaneet hänelle todistuksen turvapaikanhakijaksi ilmoittautumisesta, sillä Saksan oikeudessa erotetaan toisistaan vaihe, jossa turvapaikkaa pyydetään, ja virallinen turvapaikkahakemus. Toimivaltaiset viranomaiset olivat saaneet viimeistään tammikuussa 2016 alkuperäisen todistuksen, jäljennöksen siitä tai sen sisältämät pääasialliset tiedot, ja heinäkuussa 2016 asianomainen henkilö oli lopulta voinut jättää virallisen turvapaikkahakemuksen. Eurodac-järjestelmästä tehdyssä haussa oli kuitenkin ilmennyt, että asianomaiselta henkilöltä oli otettu sormenjäljet Italiassa, minkä vuoksi Saksan viranomaiset olivat elokuussa 2016 pyytäneet Italian viranomaisia ottamaan hänet vastaan. Vaikka toimivaltainen viranomainen oli saanut kantajan todistuksen yli kolme kuukautta ennen vastaanottopyynnön esittämistä, virallinen turvapaikkahakemus oli sen sijaan jätetty alle kolme kuukautta ennen tämän pyynnön esittämistä. Marraskuussa 2016 kantaja oli lopulta määrätty siirrettäväksi Italiaan.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin *Dublin III -asetuksen 21 artiklan 1 kohdassa säädettyjen määräaikojen noudattamatta jättämisen seurauksista*, että päätöstä henkilön siirtämisestä muuhun jäsenvaltioon kuin siihen, jossa kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on tehty, ei voida pätevästi tehdä näiden määräaikojen päättymisen jälkeen. Tämän jälkeen se totesi, että kansainvälistä suojelua hakeva henkilö voi vedota hänestä tehtyä siirtopäätöstä koskevassa oikeussuojakeinossa tässä artiklassa asetetun määräajan päättymiseen myös silloin, jos pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio on valmis ottamaan tämän hakijan vastaan. Tällä tavoin tuomioistuin, jossa on haettu muutosta siirtopäätökseen, voi varmistua siitä, että riitautettu siirtopäätös on tehty soveltaen oikein asetuksessa säädettyä vastaanottomenettelyä.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi *Dublin III -asetuksen 21 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa säädettyjen kahden määräajan välisestä suhteesta*, että vastaanottopyyntöä ei voida pätevästi esittää yli kolmen kuukauden kuluttua kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättämisestä, vaikka tämä pyyntö on esitetty alle kahden kuukauden kuluttua Eurodac-osuman saamisesta. Tämän viimeksi mainitun osuman saaminen ei oikeuta ylittämään vastaanottopyynnön esittämiseksi asetettua kolmen kuukauden määräaikaa, joka lasketaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jättämisestä.

Kolmanneksi kolmen kuukauden määräajan alkamisajankohdasta, eli *Dublin III -asetuksen 20 artiklan 2 kohdassa* tarkoitetusta hakemuksen jättämispäivästä, unionin tuomioistuin totesi, että tällainen hakemus katsotaan jätetyksi, kun kyseisestä asetuksesta seuraavien veloitteiden täytäntöönpanosta vastaava viranomainen on saanut viranomaisen laatiman asiakirjan, jossa vahvistetaan kolmannen maan kansalaisen hakeneen kansainvälistä suojelua, ja tarvittaessa silloin, kun tämä viranomainen on saanut pelkästään tällaiseen asiakirjaan sisältyvät pääasialliset tiedot. Voidakseen aloittaa tehokkaasti menettelyn hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi toimivaltaisen viranomaisen on saatava varma tieto siitä, että kolmannen maan kansalainen on hakenut kansainvälistä suojelua, eikä tällöin ole tarpeen, että tässä tarkoituksessa laadittu asiakirja on tarkasti määrättyssä muodossa tai että se sisältää merkityksellisiä lisätietoja tässä asetuksessa vahvistettujen perusteiden soveltamisen tai varsinkaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen aineellisen tutkinnan kannalta. Tässä menettelyn vaiheessa ei myöskään ole tarpeen, että henkilökohtainen puhuttelu on jo järjestetty.

Toisessa asiassa, jossa annettiin 25.10.2017 tuomio *Shiri*, unionin tuomioistuin esitti täsmennyksiä *Dublin III -asetuksen 29 artiklan 1 ja 2 kohdan määräaikoihin, jotka koskevat kansainvälisen suojelun hakijan siirtopäätöstä*. Tässä artiklassa säädetään, että jos siirtoa ei toteuteta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun toinen jäsenvaltio on

suostunut pyyntöön ottaa asianomainen henkilö vastaan tai takaisin, tai muutoksenhaun johdosta annetun lopullisen päätöksen tekemisestä, vastuu siirtyy pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle. Pääasian oikeusriidassa Irakin kansalainen vastusti kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa hylkäämistä Itävallassa ja siirtämistään Bulgariaan, jossa hän oli aikaisemmin jättänyt tällaisen hakemuksen. Maaliskuussa 2015 Itävallan viranomaiset olivat pyytäneet Bulgarian viranomaisia ottamaan hänet vastaan ja nämä olivat suostuneet pyyntöön. Heinäkuussa 2015 henkilö oli määrätty siirrettäväksi Bulgariaan. Tätä siirtoa ei kuitenkaan toteutettu kuuden kuukauden määräajassa, minkä vuoksi asianomainen henkilö katsoi vastuun siirtyneen Itävallan tasavallalle.

Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysyttyä, riittääkö pelkkä kuuden kuukauden määräajan päätyminen tällaiseen vastuun siirtymiseen jäsenvaltioiden välillä, unionin tuomioistuin totesi, että jos hakijan siirtoa ei toteuteta tässä määräajassa, vastuu kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä siirtyy suoraan lain nojalla pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle, eikä edellytyksenä ole se, että hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio kieltäytyy ottamasta asianomaista henkilöä vastaan tai takaisin.

Unionin tuomioistuin katsoi tämän jälkeen, että kansainvälisen suojelun hakijalla on oltava käytössään tehokas ja nopea oikeussuojakeino, jonka ansiosta hän voi vedota siihen, että tämä kuuden kuukauden määräaika on päättynyt, riippumatta siitä, onko se päättynyt ennen siirtopäätöksen tekemistä vai sen jälkeen. Erotuksena määräajoista, joilla säänneltiin vastaanottopyynnön esittämistä (joista oli kyse asiassa *Mengesteab*), Dublin III -asetuksen 29 artiklan mukaisilla määräajoilla säännellään paitsi siirtopäätöksen tekemistä myös sen täytäntöönpanoa. Ne voivat siten päättyä siirtopäätöksen tekemisen jälkeen. Tässä asiassa Itävallan lainsäädännössä tunnustettu oikeus vedota siirtopäätöksen tekemisen jälkeisiin seikkoihin kyseistä päätöstä koskevassa muutoksenhaussa riittää perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitetun tehokkaasta ja nopeasta oikeussuojakeinosta säätämistä koskevan velvollisuuden täyttymiseen.

1.3 Kansainvälinen suojelu muuttoliikekriisin tapauksessa

Tuomiossa *Jafari* (C-646/16, [EU:C:2017:586](#)) ja tuomiossa *A.S.* (C-490/16, [EU:C:2017:585](#)), jotka annettiin 26.7.2016, ensimmäinen nopeutetussa menettelyssä ja jälkimmäinen etusijan saaneessa käsittelyssä, unionin tuomioistuimen suuren jaoston oli ratkaistava, *vaikuttiko kansainvälistä suojelua haluavien kolmannen maan kansalaisten poikkeuksellisen suuren määrän saapuminen viisumien myöntämistä koskeviin sääntöihin ja kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseen*. Pääasioiden oikeudenkäynneissä afganistanilainen perhe ja Syyrian kansalainen olivat ylittäneet Serbian ja Kroatian välisen rajan. Kroatian viranomaiset olivat järjestäneet heidän kuljetuksensa Slovenian rajalle saakka auttaakseen heitä matkustamaan muihin jäsenvaltioihin, joissa he voivat hakea kansainvälistä suojelua. Afganistanilainen perhe oli jättänyt hakemuksen Itävallassa ja Syyrian kansalainen Sloveniassa. Slovenian viranomaiset olivat kuitenkin pyytäneet Kroatian viranomaisia ottamaan Syyrian kansalaisen vastaan, koska Dublin III -asetuksen 13 artiklan 1 kohdan mukaan vastuussa on jäsenvaltio, jonka ulkoraja on ylitetty luvottomasti. Itävallan viranomaiset olivat puolestaan tehneet pyynnön afganistanilaisen perheen vastaanottamisesta Kroatian viranomaisille saman asetuksen 21 artiklan perusteella. Afganistanilaisen perheen ja Syyrian kansalaisen riitautettua kansainvälistä suojelua koskevien hakemustensa hylkäämistä ja päätöksen siirtää heidät Kroatiaan ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet esittivät unionin tuomioistuimelle kysymyksen Dublin III -asetuksen asiaa koskevien säännösten keskinäisestä suhteesta.

Tuomiossa *Jafari* unionin tuomioistuin vastasi aluksi kysymykseen siitä, vastaako se, että Kroatian viranomaiset sietivät sellaisten henkilöiden maahantulon alueelleen, jotka halusivat kulkea tuon jäsenvaltion kautta jättääkseen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen jossakin toisessa jäsenvaltiossa, Dublin III -asetuksen 12 artiklassa tarkoitettua viisumin myöntämistä. Unionin tuomioistuin katsoi, että määritelmän mukaan viisumi on ”jäsenvaltion myöntäm[ä] lup[a] tai sen tekem[ä] päätö[s]”, joka ”vaaditaan kauttakulkua varten tai maahantuloon” kyseisessä jäsenvaltiossa tai useammassa jäsenvaltiossa. Yhtäältä viisumin käsite viittaa kansallisen hallintoviranomaisen muodollisesti toteuttamaan toimeen eikä pelkkään sietämiseen ja toisaalta viisumi ei ole sidoksissa jäsenvaltion

alueelle pääsyyn, sillä viisumia edellytetään juuri kyseisen pääsyn sallimiseksi. Näin ollen jäsenvaltion alueelle pääsy, jonka tämän jäsenvaltion viranomaiset ovat mahdollisesti pelkääneet, ei ole viisumi. Unionin tuomioistuin lisäsi, että se, että tämä alueelle pääsy tapahtuu tilanteessa, jolle on ominaista kansainvälistä suojelua haluavien kolmannen maan kansalaisten poikkeuksellisen suuren määrän saapuminen, ei ole omiaan muuttamaan tätä päätelmää.

Edelleen tuomiossa *Jafari*, kuten myös tuomiossa *A.S.*, unionin tuomioistuin otti kantaa luvattoman ylittämisen käsitteeseen, jota käytetään Dublin III -asetuksen 13 artiklan 1 kohdassa (sitä määrittelemättä). Unionin tuomioistuimen mukaan tätä säännöstä on tulkittava siten, että sellaisen kolmannen maan kansalaisen, joka on päästetty ensimmäisen jäsenvaltion alueelle, vaikka hän ei täytä kyseisessä jäsenvaltiossa lähtökohtaisesti asetettuja maahantulon edellytyksiä, jotta hän voisi kulkea kyseisen alueen kautta toiseen jäsenvaltioon jättääkseen siellä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, on katsottava ”ylittän[een] – luvottomasti” tuon ensimmäisen jäsenvaltion rajan. Unionin tuomioistuimen mukaan se, onko kyseinen ylittäminen siedetty vai sallittu sovellettavien sääntöjen vastaisesti, tai se, onko se sallittu humanitaarisiin syihin vedoten kolmannen maan kansalaisille lähtökohtaisesti asetetuista maahantulon edellytyksistä poiketen, ei voi tehdä kyseistä rajan ylittämistä laillista. Jäsenvaltiota, joka on päättänyt sallia humanitaarisiin syihin vedoten sellaisen kolmannen maan kansalaisen saapumisen alueelleen, jolla ei ole viisumia ja joka ei kuulu viisumivapauden piiriin, ei voida vapauttaa vastuusta tätä henkilöä kohtaan Dublin III -asetuksen rakennetta kyseenalaistamatta. Kuten edellä on todettu, sillä, että raja on ylitetty tilanteessa, jolle on ominaista kolmannen maan kansalaisten poikkeuksellisen suuren määrän saapuminen, ei ole vaikutusta. Tästä viimeksi mainitusta seikasta unionin tuomioistuin toi esille, että unionin lainsäätäjät on ottanut huomioon sen, että tällainen tilanne saattaa syntyä, ja se on tämän johdosta antanut jäsenvaltioiden käyttöön välineitä, joilla on tarkoitus voida selviytyä tällaisesta tilanteesta asianmukaisesti, säätämättä kuitenkaan, että kyseisessä tapauksessa sovellettaisiin erityisjärjestelmää, jonka mukaan hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio määritetään. Tämä pätee erityisesti Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa jäsenvaltioille annettuun mahdollisuuteen päättää käsitellä kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset siinäkin tapauksessa, etteivät ne kyseisessä asetuksessa määriteltyjen perusteiden mukaan ole vastuussa hakemusten käsittelystä (harkintavaltalauseke). Kuten tuomiossaan *C. K. ym.* (C-578/16 PPU),⁵⁰ unionin tuomioistuin huomautti kuitenkin myös, että kansainvälisen suojelun hakijan siirtoa ei saa toteuttaa, jos kyseinen siirto aiheuttaa todellisen riskin siitä, että asianomainen altistuu perusoikeuskirjan 4 artiklan vastaiselle epäinhimilliselle tai halventavalle kohtelulle. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin hyväksyi mahdollisuuden, että jos hakemuksen käsittelystä vastuussa olevassa jäsenvaltiossa on olemassa tällainen riski sen vuoksi, että sinne saapuu poikkeuksellisen suuri määrä kolmannen maan kansalaisia, jotka haluavat saada kansainvälistä suojelua, siirtoa tähän jäsenvaltioon ei voitaisi toteuttaa.

Unionin tuomioistuin sovelsi tuomiossa *A.S.* tuomiossa *Jafari* vahvistettuja periaatteita. Se totesi, että kansainvälisen suojelun hakija voi riitauttaessaan siirtopäätöksen Dublin III -asetuksen 27 artiklan 1 kohdassa säädettyjen muutoksenhakekeinojen yhteydessä vedota saman asetuksen 13 artiklan 1 kohdassa esitetyn jäsenvaltion rajan luvattomaan ylittämistä koskevan vastuuperusteen virheelliseen soveltamiseen. Unionin tuomioistuin vetosi tuomion *Ghezelbash*⁵¹ mukaiseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan tällainen hakija voi tehokasta oikeussuojakeinoa koskevan oikeutensa nojalla vedota viisumin myöntämisperusteen virheelliseen soveltamiseen, ja totesi, että sen tuossa tuomiossa vahvistamat perustelut pätevät myös Dublin III -asetuksen 13 artiklan 1 kohdassa esitettyyn perusteeseen.

Edelleen tuomiossa *A.S.* unionin tuomioistuin tarkasteli kysymystä siirtopäätöksestä nostettavan kanteen vaikutuksesta Dublin III -asetuksen 13 artiklan 1 kohdassa sekä saman asetuksen 29 artiklan 2 kohdassa säädettyjen määräaikojen kulumiseen. Unionin tuomioistuin huomautti, että kummallakin näillä kahdella säännöksellä pyritään rajoittamaan

^{50/} Tämä tuomio on esitelty tässä vuosikertomuksessa luvussa VIII.1.2 ”Kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittely”.

^{51/} Unionin tuomioistuimen tuomio 7.6.2016, *Ghezelbash* (C-63/15, [EU:C:2016:409](#)).

ajallisesti jäsenvaltion vastuuta Dublin III -asetuksen perusteella. Kyseisen 13 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion vastuu, joka perustuu jäsenvaltion rajan ylittämistä koskevaan perusteeseen, päättyy 12 kuukauden kuluttua päivästä, jona kyseinen rajan ylittäminen tapahtui, ja kyseisen 29 artiklan mukaan kansainvälisen suojelun hakijan siirto on toteutettava kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion suostumuksesta tai muutoksenhaun tai uudelleen käsittelyn johdosta annetun lopullisen päätöksen tekemisestä, jos sillä on lykkäävä vaikutus Dublin III -asetuksen 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Unionin tuomioistuin totesi, että muutoksen hakemisella siirtopäätökseen ei ole vaikutusta mainitun 13 artiklan 1 kohdassa säädetyn määräajan, joka on edellytys siinä esitetyn perusteen soveltamiselle, kulumiseen. Toisaalta se totesi, että 29 artiklan 1 ja 2 kohdassa asetettu määräaika alkaa kulua vasta siitä, kun kyseisen muutoksenhaun johdosta on tehty lopullinen päätös, ja näin on myös silloin, kun asiaa käsittelevä tuomioistuin on päättänyt esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön, kunhan muutoksenhaulla on lykkäävä vaikutus. Tämä jälkimmäinen määräaika liittyy siirtopäätöksen täytäntöönpanoon, ja sitä voidaan soveltaa vasta, kun siirto on periaatteellisesti hyväksytty, eli aikaisintaan silloin, kun pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio on suostunut pyyntöön ottaa asianomainen henkilö vastaan tai takaisin.

Edelleen muuttoliikekriisin yhteydessä, 6.9.2017, suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin antoi asiassa **Slovakia ja Unkari v. neuvosto** (C-643/15 ja C-647/15, [EU:C:2017:631](#)) tuomion, jolla se *hylkäsi turvapaikanhakijoiden pakollista siirtoa koskevien väliaikaisten toimenpiteiden käyttöön ottamisesta annetun neuvoston päätöksen 2015/1601⁵² kumoamisesta nostetut kanteet kokonaisuudessaan*. Auttaakseen Italiaa ja Kreikkaa selviytymään maahanmuuttajien valtavasta joukoittaisesta maahantulosta vuoden 2015 kesällä Euroopan unionin neuvosto oli antanut SEUT 78 artiklan 3 kohdan perusteella riidanalaisen päätöksen, jossa säädetään lähes 120 000:n selvästi kansainvälisen suojelun tarpeessa olevan henkilön siirroista näistä kahdesta jäsenvaltiosta muihin jäsenvaltioihin kahden vuoden aikana. Slovakia ja Unkari, jotka olivat äänestäneet neuvostossa tämän päätöksen antamista vastaan, vaativat unionin tuomioistuinta kumoamaan päätöksen, ja ne vetosivat yhtäältä perusteisiin, joilla pyritään osoittamaan se, että päätöstä annettaessa on tehty menettelyvirheitä tai virheitä, jotka liittyvät soveltumattoman oikeusperustan valintaan, ja toisaalta siihen, että päätös ei sovellu muuttoliikekriisiin vastaamiseen eikä ole sen yhteydessä tarpeellinen.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että vaikka SEUT 78 artiklan 3 kohdassa määrätään, että neuvosto hyväksyy siinä tarkoitetut väliaikaiset toimenpiteet komission ehdotuksesta ja parlamenttia kuultuaan, siihen ei sisälly nimenomaista viittausta tavalliseen lainsäätämisyjärjestykseen. Näin ollen päätös 2015/1601 voitiin hyväksyä muussa kuin lainsäätämisyjärjestyksessä, ja se on siten muu kuin lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävä toimi. Tästä seuraa, että toisin kuin kantajina olleet jäsenvaltiot väittivät, riidanalaista päätöstä annettaessa ei ollut tarpeen noudattaa kansallisten parlamenttien osallistumisoikeutta tai neuvoston käsittelyn ja äänestysten julkisuutta koskevia vaatimuksia, koska näitä vaatimuksia on noudatettava vain lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävien toimien osalta. Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että neuvosto ei ollut velvollinen antamaan riidanalaista päätöstä yksimielisesti, vaikka se joutui poikkeamaan komission alkuperäisestä ehdotuksesta tiettyjen muutosten hyväksymisen vuoksi. Kaksi komission jäsenen kollegion valtuuttamaa komission jäsentä oli hyväksynyt muutetun ehdotuksen komission puolesta, mikä vastasi SEUT 293 artiklan 2 kohdan tavoitetta, jolla pyritään suojaamaan komission aloitevaltaa.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että vaikka SEUT 78 artiklan 3 kohdan nojalla hyväksytyillä väliaikaisilla toimenpiteillä voidaan lähtökohtaisesti poiketa lainsäädäntötoimien säännöksistä, tällaiset poikkeukset on rajattava sekä aineellisen että ajallisen soveltamisalansa osalta siten, että niillä vastataan väliaikaisen välineen avulla nopeasti ja tehokkaasti vain täsmällisesti määritettyyn kriisitilanteeseen, mikä merkitsee sitä, että näiden toimenpiteiden tarkoituksena ei voi olla korvata tai muuttaa pysyvästi ja yleisesti kyseisiä lainsäädäntötoimia ja että niistä ei voi

^{52/} Italian ja Kreikan hyväksi toteutettavien kansainvälistä suojelua koskevien väliaikaisten toimenpiteiden käyttöön ottamisesta 22.9.2015 annettu neuvoston päätös (EU) 2015/1601 (EUVL 2015, L 248, s. 80).

seurata, että lainsäädäntötoimia korvataan tai muutetaan pysyvästi ja yleisesti, jolloin kierrettäisiin SEUT 78 artiklan 2 kohdassa määrättyä tavallista lainsäätämisyjärjestystä. Se totesi kuitenkin, että riidanalaiseen päätökseen sisältyvät poikkeukset ovat tämän vaatimuksen mukaisia, koska niitä sovelletaan vain kahden vuoden ajan (jota voidaan tarvittaessa pidentää) ja koska ne koskevat rajattua määrää kansainvälistä suojelua Kreikassa tai Italiassa hakevia henkilöitä, joilla on jokin tässä päätöksessä tarkoitetuista kansalaisuuksista ja jotka ovat saapuneet tai saapuvat näihin jäsenvaltioihin tietyn ajanjakson kuluessa.

Suhteellisuusperiaatetta tarkastellessaan unionin tuomioistuin totesi, että unionin toimielimillä on laaja harkintavalta aloilla, joilla niiltä edellytetään poliittisten valintojen tekemistä ja joilla niiden on suoritettava monitahoisia arvioiteja. Tällaisissa tilanteissa näihin aloihin kuuluva toimenpide voidaan katsoa lainvastaiseksi ainoastaan, jos kyseinen toimenpide on ilmeisen soveltumaton kyseisten toimielinten tavoitteleman päämäärän saavuttamiseen. Tässä asiassa unionin tuomioistuin totesi, että riidanalaisessa päätöksessä säädetty siirtomekanismi ei ole tavoitteensa – jona on helpottaa paineita, jotka kohdistuvat Italian ja Kreikan turvapaikkajärjestelmiin, joille maahanmuuttajien toistuvasta valtavasta joukoittaisesta maahantulosta vuonna 2015 on aiheutunut vakavia ongelmia – saavuttamiseen selvästi soveltumaton toimenpide. Neuvosto saattoi sille tässä yhteydessä myönnettävän laajan harkintavallan pohjalta arvioida perustellusti, että kun otettiin huomioon erityinen hätätilanne, jossa riidanalainen päätös oli hyväksyttävä, siirrettävät henkilöt oli välttämätöntä jakaa sitovalla tavalla. Päätöksen pätevyyttä ei voida kyseenalaistaa sen tehokkuutta koskevien jälkikäteisten arvioiden perusteella, kuten sillä, että päätöksen nojalla on tehty vain pieni määrä siirtoja, koska se voi selittyä lukuisilla seikoilla, joita neuvosto ei päätöksen antamisajankohtana kyennyt ennakoimaan ja joihin kuuluu muun muassa se, että jotkin jäsenvaltiot eivät ole tehneet yhteistyötä.

Unionin tuomioistuin toi myös esille, että riidanalaisen päätöksen tehdessään neuvosto oli velvollinen toteuttamaan myös rahoituksen osalta jäsenvaltioiden yhteisvastuun ja oikeudenmukaisen vastuunjaon periaatteita, joita SEUT 80 artiklan perusteella on turvapaikka-asioita koskevaa unionin yhteistä politiikkaa toteutettaessa noudatettava. Näin ollen neuvosto ei tehnyt ilmeistä arviointivirhettä arvioidessaan, että erityinen hätätilanne huomioon ottaen se oli SEUT 78 artiklan 3 kohdan nojalla yhdessä SEUT 80 artiklan kanssa tarkasteltuna velvollinen toteuttamaan väliaikaisia toimenpiteitä, joihin sisältyi sitovasta siirtomekanismista säätäminen.

Unionin tuomioistuin täsmensi vielä, että jos siirtojen edellytykseksi olisi yhden väliintulijana olleen jäsenvaltion näkemyksen mukaisesti asetettava tiukasti se, että jokaisen kansainvälistä suojelua hakevan ja siirron kohteena olevan jäsenvaltion välillä olisi oltava kulttuurisia tai kielellisiä yhteyksiä, tästä seuraisi se, että hakijoiden jakaminen SEUT 80 artiklan edellyttämää yhteisvastuun periaatetta noudattaen kaikkien jäsenvaltioiden kesken ja sitovan siirtomekanismin hyväksyminen olisi mahdotonta. Kansainvälisen suojelun hakijoiden etniseen alkuperään liittyviä näkökohtia ei voida missään tapauksessa ottaa huomioon, koska se olisi aivan ilmeisesti unionin oikeuden ja erityisesti perusoikeuskirjan 21 artiklan vastaista. Dublin III -asetuksella käyttöön otettu järjestelmä pohjautuu objektiivisiin perusteisiin eikä kansainvälisen suojelun hakijan omiin mieltymyksiin.

2. MAAHANMUUTTOPOLITIikka

Tuomiossa *Fahimian* (C-544/15, [EU:C:2017:255](#)), joka julistettiin 4.4.2017, unionin tuomioistuimen suuren jaoston oli tulkittava *kolmansien maiden kansalaisten opiskelua varten tapahtuvan maahanpääsyn edellytyksistä annetun direktiivin 2004/114*⁵³ 6 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua käsitettä ”uhka yleiselle turvallisuudelle” ja täsmennettävä jäsenvaltioille tätä varten annetun harkintavallan laajuutta. Tämän säännöksen mukaan jäsenvaltioiden

^{53/} Kolmansien maiden kansalaisten opiskelua, opiskelijavaihtoa, palkatonta harjoittelua tai vapaaehtoistyötä varten tapahtuvan maahanpääsyn edellytyksistä 13.12.2004 annettu neuvoston direktiivi 2004/114/EY (EUVL 2004, L 375, s. 12).

on tarkastettava, onko olemassa syitä, jotka liittyvät yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle muodostuvan uhkan olemassaoloon ja jotka voivat oikeuttaa tällaisen kansalaisen maahanpääsyn epäämisen. Pääasian kantaja, joka on Iranin kansalainen, oli suorittanut Master of Science -tutkinnon informaatioteknologian alalla yliopistossa, johon unioni oli kohdistanut rajoittavia toimenpiteitä siitä syystä, että se tuki Iranin hallitusta etenkin sotilaallisella alalla. Kyseinen henkilö oli saanut saksalaisen yliopiston apurahan voidakseen suorittaa siellä tohtoriopintoja, jotka koskivat langattomien järjestelmien turvallisuutta, mutta hänelle ei myönnetty viisumia opiskelua varten. Hän nosti tästä epäämispäätöksestä kanteen ennakkoratkaisua pyytäneessä saksalaisessa tuomioistuimessa. Saksan viranomaiset perustelivat viisumin epäämistä pelolla siitä, että tietoja, jotka kyseinen henkilö voi hankkia tutkimuksensa aikana, saatetaan myöhemmin käyttää Iranissa väärin (kuten esimerkiksi luottamuksellisen tiedon keräämiseen länsimaissa, kansallisiin tukahduttamistoimiin tai yleisesti ihmisoikeusloukkausten yhteydessä).

Unionin tuomioistuin, jota pyydettiin tulkitsemaan direktiiviä 2004/114, totesi, että toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla on silloin, kun kolmannen maan kansalainen on saattanut niiden käsiteltäväksi opiskelua varten myönnettävää viisumia koskevan hakemuksen, laaja harkintavalta tarkastaa kaikkien kyseisen kansalaisen tilanteelle ominaisten merkityksellisten seikkojen perusteella, muodostaako hän vaikkapa vain mahdollisen uhan yleiselle turvallisuudelle. Tässä arvioissa voidaan siten ottaa huomioon paitsi hakijan oma käyttäytyminen myös muita seikkoja, jotka liittyvät muun muassa hänen ammatilliseen uraansa.

Unionin tuomioistuin totesi myös, että direktiivin 2004/114 6 artiklan 1 kohdan d alakohta ei ole esteenä sille, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset kieltäytyvät päästämästä asianomaisen jäsenvaltion alueelle kolmannen maan kansalaista, joka on saanut tutkintotodistuksen yliopistosta, johon on kohdistettu unionin rajoittavia toimenpiteitä sen johdosta, että se tekee huomattavaa yhteistyötä Iranin hallituksen kanssa sotilaallisilla tai niihin liittyvillä aloilla, ja joka aikoo tehdä kyseisessä jäsenvaltiossa tutkimusta yleisen turvallisuuden kannalta arkaluonteisella alalla, jos kyseisten viranomaisten käytössä olevien seikkojen nojalla voidaan pelätä, että tuon henkilön tutkimuksensa aikana hankkimia tietoja voidaan myöhemmin käyttää yleisen turvallisuuden vastaisiin tarkoituksiin. Kansallisten viranomaisten tätä koskevaan harkintavaltaan kohdistuvasta tuomioistuinvalvonnasta unionin tuomioistuin totesi, että vaikka tämä valvonta voi kohdistua vain siihen, ettei ilmeistä virhettä ole tehty, sen täytyy kuitenkin koskea myös menettelyllisten takeiden noudattamista. Kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava, että maahanpääsyn epäämistä koskeva päätös perustuu riittäviin perusteluihin ja riittävän vankkaan tosiseikastoon.

IX OIKEUDELLINEN YHTEISTYÖ

YKSITYISOIKEUDELLISISSA ASIOISSA

1. TUOMIOISTUIMEN TOIMIVALLASTA SEKÄ TUOMIOIDEN TUNNUSTAMISESTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA SIVIILI- JA KAUPPAOIKEUDEN ALALLA ANNETUT ASETUKSET N:o 44/2001 JA N:o 1215/2012

Unionin tuomioistuimella oli 14.9.2017 julistetussa tuomiossa *Nogueira ym.* (C-168/16 ja C-169/16, [EU:C:2017:688](#)) tilaisuus tulkita *asetuksen N:o 44/2001*⁵⁴ 19 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua käsitettä ”paikkakunta, missä työntekijä tavallisesti työskentelee” määrittääkseen, missä tuomioistuimissa lentoyhtiöiden lentohenkilökunta voi nostaa kanteen. Pääasian kuusi kantajaa olivat Irlannin oikeuden mukaan perustetun yhtiön Ryanairin palkkaamia tai sen käyttöön annettuja matkustamomiehistön jäseniä. Kaikki heidän työsopimuksensa oli laadittu englannin kielellä, niihin sovellettiin Irlannin oikeutta ja ne sisälsivät oikeuspaikkalausekkeen irlantilaisten tuomioistuinten hyväksi. Näissä sopimuksissa määrättiin, että kyseisten työntekijöiden työsuoritusten katsottiin tapahtuneen Irlannissa, koska he hoitivat tehtäviään kyseiseen jäsenvaltioon rekisteröidyissä lentokoneissa. Näissä samoissa työsopimuksissa nimettiin kuitenkin Charleroin (Belgia) lentokenttä työntekijöiden ”kotiasemaksi”. He aloittivat ja lopettivat työpäivänsä tällä lentokentällä, ja sopimuksen perusteella heidän oli asuttava alle tunnin matkan päässä ”kotiasemaltaan”. Tarkistaakseen, oliko se toimivaltainen käsittelemään pääasian oikeusriidat, belgialainen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi kantajat olivat saattaneet asian, pyysi unionin tuomioistuinta tulkitsemaan näissä olosuhteissa asetuksessa N:o 44/2001 tarkoitettua käsitettä ”paikkakunta, missä työntekijä tavallisesti työskentelee”. Erityisesti se kysyi unionin tuomioistuimelta, voidaanko tämä käsite rinnastaa siviili-ilmailun alalla asetuksessa N:o 3922/91⁵⁵ tarkoitettuun kotiaseman käsitteeseen. Tämä viimeksi mainittu käsite määritellään siinä paikaksi, jossa lentohenkilökunta systemaattisesti aloittaa ja lopettaa työpäivänsä järjestäen siellä päivittäisen työnsä ja jonka läheisyydessä työntekijöiden on työsopimuksensa täyttämisen ajan asuttava ja oltava ilmakuljettajan käytettävissä.

Unionin tuomioistuin huomautti aluksi työsopimuksesta johtuvien riitojen osalta, että tuomioistuimen toimivaltaa koskevien säännösten tarkoituksena on heikomman sopimuspuolen suojeleminen siten, että työntekijä voi nostaa työnantajaansa vastaan kanteen siinä tuomioistuimessa, jonka hän katsoo olevan lähinnä etujaan. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että kansallisen tuomioistuimen on silloin, kun se ei yksiselitteisesti voi määrittää ”paikkakuntaa, missä työntekijä tavallisesti työskentelee”, toimivaltansa tarkastamiseksi yksilöitävä paikkakunta, josta käsin kyseinen työntekijä pääasiallisesti täytti veloitteensa työnantajaansa nähden. Määrittääkseen konkreettisesti kyseisen paikkakunnan kansallisen tuomioistuimen on tukeuduttava todisteiden kokonaisuuteen (näyttöön perustuva menetelmä), jolloin on otettava huomioon myös paikkakunta, jossa lentokoneita, joilla työ tavallisesti suoritettiin, pidettiin pysäköityinä. Näin ollen käsitettä ”paikkakunta, jossa tai josta käsin työntekijä tavallisesti työskentelee” ei

54/ Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1).

55/ Teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla 16.12.1991 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3922/91 (EYVL 1991, L 373, s. 4), sellaisena kuin se on muutettuna 12.12.2006 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1899/2006 (EUVL 2006, L 377, s. 1).

voida rinnastaa mihinkään muussa unionin oikeuden toimessa kuin asetuksessa N:o 44/2001 olevaan käsitteeseen, varsinkin asetuksessa N:o 3922/91 tarkoitettuun kotiaseman käsitteeseen, kun kyse on lentoyhtiön lentohenkilökunnasta tai sen käyttöön annetusta lentohenkilökunnasta. Asetuksessa N:o 44/2001 ei nimittäin viitata asetukseen N:o 3922/91 eikä sillä tavoitella samoja päämääriä, koska viimeksi mainitun asetuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa tekniset säännöt ja hallinnolliset menettelyt siviili-ilmailun turvallisuuden alalla.

Unionin tuomioistuin korosti, että kotiaseman käsite on kuitenkin merkittävä seikka määritettäessä ”paikkakuntaa, missä työntekijä tavallisesti työskentelee”. Unionin tuomioistuimen mukaan ”kotiaseman” käyttämisestä ”paikkakuntana, josta käsin työntekijä tavallisesti työskentelee” voidaan poiketa ainoastaan siinä tapauksessa, että vaatimukset liittyvät kustakin yksittäistapauksesta ilmenevät tosiseikat huomioon ottaen läheisemmin toiseen paikkakuntaan kuin ”kotiasemaan”.

Toisessa toimivaltaisen tuomioistuimen määrittämistä koskevassa asiassa unionin tuomioistuin otti 17.10.2017 suuren jaoston kokoonpanossa antamassaan tuomiossa *Bolagsupplysningen ja Ilsjan* (C-194/16, [EU:C:2017:766](#)) kantaa asetuksen N:o 1215/2012⁵⁶ 7 artiklan 2 kohdan soveltamiseen. Tässä asetuksessa vahvistetaan sääntö erityisestä toimivallasta sopimukseen perustumatonta vastuuta koskevassa asiassa, ja sen mukaan vastaajaa vastaan voidaan nostaa kanne sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua. Tässä asiassa unionin tuomioistuin esitti täsmennyksiä *vahingon ilmenemispaikan yksilöimisestä tapauksessa, jossa oikeushenkilö väittää persoonallisuusosoituksiaan loukatun internetissä*. Tässä asiassa kantaja, joka on Viron oikeuden mukaan perustettu yhtiö, oli nostanut virolaisessa tuomioistuimessa kanteen Ruotsin oikeuden mukaan perustettua yhtiötä vastaan. Kanne koski vaatimusta oikaista viimeksi mainitun yhtiön internetsivustolla julkaistut väitetysti virheelliset tiedot kantajasta, poistaa niihin liittyvät tällä sivustolla olevan keskustelufoorumin kommentit ja korvata väitetysti aiheutunut vahinko. Asiassa pohdittiin, olivatko virolaiset tuomioistuimet toimivaltaisia väitetyn vahingon ilmenemispaikekkunnan, Viron, tuomioistuin, vaikka riidanalaiset tiedot ja kommentit oli julkaistu ruotsalaisella sivustolla ruotsiksi ilman käännöstä.

Tästä esitettyä ennakkoratkaisukysymystä käsitellyt unionin tuomioistuin palautti mieleen tuomiossa *eDate Advertising ym.*⁵⁷ vahvistetun periaatteen, jonka mukaan silloin kun persoonallisuusosoituksia väitetään loukatun internetsivustolla julkaistuilla sisällöillä, henkilö, joka katsoo oikeuksiaan loukatun, voi nostaa koko vahinkoa koskevan korvauskanteen sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa hänen intressiensä keskus sijaitsee. Tämän tuomion mukaisesti unionin tuomioistuin katsoi, että se seikka, onko kantaja luonnollinen henkilö vai oikeushenkilö, ei ole merkityksellinen. Oikeushenkilön, kuten pääasiassa, intressien keskuksen on oltava se paikka, jossa sen kaupallinen maine on vakiintunein, ja se täytyy siis määrittää sen paikan perusteella, jossa oikeushenkilö harjoittaa olennaista osaa taloudellisesta toiminnastaan. Unionin tuomioistuin lisäsi, että kun oikeushenkilö harjoittaa suurinta osaa toiminnastaan muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa sen sääntömääräinen kotipaikka on, tämä henkilö voi haastaa loukkaukseen väitetysti syyllistyneen tässä muussa jäsenvaltiossa vahingon ilmenemispaikan perusteella.

Unionin tuomioistuin huomautti lopuksi, edelleen tuomion *eDate Advertising ym.* perusteella, että henkilö, joka katsoo oikeuksiaan loukatun, voi myös nostaa vahinkoa kokonaisuudessaan koskevan korvauskanteen sijasta kanteen jokaisen jäsenvaltion, jonka alueella internetissä julkaistu sisältö on tai oli saatavilla, tuomioistuimissa, joilla on kuitenkin toimivalta ratkaista vain asiaa käsittelevän tuomioistuimen jäsenvaltion alueella aiheutettua vahinkoa koskevat asiat. Tätä periaatetta ei kuitenkaan sovelleta vaatimukseen oikaista tiedot ja poistaa internetissä julkaistut sisällöt. Kun otetaan huomioon tällaisten tietojen ja sisältöjen ulottuvuus kaikkialle ja se seikka, että niitä voidaan

^{56/} Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1).

^{57/} Unionin tuomioistuimen tuomio 25.10.2011, *eDate Advertising ym.* (C-509/09 ja C-161/10, [EU:C:2011:685](#)).

lähtökohtaisesti levittää maailmanlaajuisesti, tällainen vaatimus voidaan esittää vain tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen käsittelemään vahingonkorvausvaatimuksen kokonaisuudessaan.

2. AVIOEROON SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA ASETUS N:o 1259/2010

Unionin tuomioistuin otti 20.12.2017 antamassaan tuomiossa *Sahyouni* (C-372/16, [EU:C:2017:988](#)) kantaa tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta avio- ja asumuseroon sovellettavan lain alalla annetun asetuksen N:o 1259/2010 (Rooma III -asetus)⁵⁸ asialliseen soveltamisalaan. Pääasian oikeusriidassa oli kyse siitä, että syyrialainen uskonnollinen tuomioistuin oli purkanut Syyriassa solmitun avioliiton kahden sellaisen henkilön välillä, jotka ovat sekä Syyrian että Saksan kansalaisia ja asuvat nykyisin Saksassa. Tämä ”yksityinen” avioero, joka oli myönnetty aviomiehen yksipuolisesta ilmoituksesta, oli sittemmin tunnustettu Saksassa sillä perusteella, että tähän avioeroon sovellettiin Rooma III -asetuksen nojalla Syyrian oikeutta. Aviovaimon riitautettua tämän päätöksen ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa tämä tuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle useita ennakkoratkaisukysymyksiä kyseisen asetuksen tulkinnasta.

Unionin tuomioistuin oli kuitenkin todennut 12.5.2016 antamallaan määräyksellä,⁵⁹ että siltä puuttuu selvästi toimivalta vastata kyseisiin kysymyksiin muun muassa siksi, että Rooma III -asetusta ei sovelleta kolmannessa valtiossa myönnetyn avioeron tunnustamiseen ja että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ollut esittänyt mitään seikkaa, joka voisi osoittaa, että mainitun asetuksen säännöksiä sovelletaan kansallisen oikeuden nojalla pääasiaan suoraan ja ehdottomasti. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle Rooma III -asetuksen tulkinnasta uuden ennakkoratkaisupyynnön, jossa se totesi, että Saksan oikeuden mukaan tätä asetusta sovelletaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten kolmannessa valtiossa julistettujen yksityisten avioerojen tunnustamiseen Saksassa.

Näiden täsmennysten valossa unionin tuomioistuin katsoi, että jälkimmäinen ennakkoratkaisupyynnöksiä voitiin ottaa tutkittavaksi. Tämän jälkeen se tutki kysymystä siitä, kuuluuko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen ”yksityinen” avioero Rooma III -asetuksen asialliseen soveltamisalaan. Se totesi, että vaikka on totta, ettei tässä asetuksessa määritellä avioeron käsitettä ja ettei yksityisiä avioeroja suljeta nimenomaisesti sen soveltamisalan ulkopuolelle, useat seikat kuitenkin korostavat sitä, että asetus koskee yksinomaan avioeroja, jotka on julistettu valtiollisen tuomioistuimen tai viranomaisen toimesta tai sen valvonnassa. Unionin tuomioistuimen mukaan unionin lainsäätäjän tarkoituksena ei ollut, että sitä sovelletaan muuntyyppisiin avioeroihin, kuten pääasiassa kyseessä olevaan avioeroon, joka perustuu uskonnollisessa tuomioistuimessa annettuun ”yksipuoliseen tahdonilmaisuuksiin”. Unionin tuomioistuimen mukaan tällaisella tulkinnalla varmistetaan myös johdonmukaisuus asetuksen N:o 2201/2003⁶⁰ soveltamisalan kanssa, joka on myös annettu oikeudellista yhteistyötä siviilioikeudellisissa asioissa koskevan politiikan yhteydessä ja joka sen 1 artiklan 2 kohdan ja 2 artiklan 4 alakohdan mukaan koskee yksinomaan tuomioistuimen julistamia avioeroja. Kun otetaan huomioon paitsi Rooma III -asetuksen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä tavoitellut päämäärät, unionin tuomioistuin totesi, että avioero, joka perustuu toisen aviopuolison uskonnollisessa tuomioistuimessa antamaan yksipuoliseen ilmoitukseen, ei kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan.

^{58/} Tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta avio- ja asumuseroon sovellettavan lain alalla 20.12.2010 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 1259/2010 (EUVL 2010, L 343, s. 10). Tällä asetuksella on korvattu asetus N:o 44/2001.

^{59/} Unionin tuomioistuimen määräys 12.5.2016, *Sahyouni* (C-281/15, [EU:C:2016:343](#)).

^{60/} Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2201/2003 (EUVL 2003, L 338, p. 1).

3. PERINTÖASIOITA KOSKEVA ASETUS N:o 650/2012

Unionin tuomioistuimella oli 12.10.2017 antamassaan tuomiossa *Kubicka* (C-218/16, [EU:C:2017:755](#)) tilaisuus ottaa kantaa siihen, oliko *laillista kieltäytyä laatimasta testamenttia sen valtion lain mukaan, jonka kansalainen testamentintekijä on ja jonka tämä oli valinnut sovellettavaksi laiksi, koska jälkisaädös koski sellaisessa toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevaa omaisuutta, joka ei tunnusta tätä jälkisaädöstä*. Unionin tuomioistuin tulkitsi siten ensimmäistä kertaa toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa annettua asetusta N:o 650/2012.⁶¹ Pääasian oikeudenkäynnissä Saksassa asuva puolalainen testamentintekijä, joka oli valinnut asetuksen N:o 650/2012 22 artiklan 1 kohdan nojalla perimyksen sovellettavaksi laiksi Puolan lain, halusi sisällyttää testamenttiinsa Saksassa – eli jäsenvaltiossa, jossa ei tunnusteta tämänkaltaisen jälkisaädöksen esineoikeudellisia vaikutuksia – sijaitsevaa kiinteistöä koskevan esineoikeudellisen erityisjälkisaädöksen, jolla oli välittömiä esineoikeudellisia vaikutuksia perimyksen alkamisajankohtana. Koska ulkomaiset esineoikeudelliset erityisjälkisaädökset muunnetaan Saksassa velvoiteoikeudellisiksi erityisjälkisaädöksiksi, Puolassa toimiva notaari oli kieltäytynyt laatimasta hänelle testamenttia, joka olisi ristiriidassa Saksan esine- ja kiinteistörekisterioikeutta, joka notaarin mielestä oli asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 2 kohdan k ja l alakohdan sekä 31 artiklan perusteella otettava huomioon, koskevan lainsäädännön ja oikeuskäytännön kanssa. Koska asianomainen henkilö oli halunnut sulkea pois velvoiteoikeudellisen erityisjälkisaädöksen käyttämisen, josta aiheutuisi vaikeuksia edustaa alaikäisiä lapsia, hän valitti päätöksestä kieltäytyä esineoikeudellisen erityisjälkisaädöksen sisältävän testamentin laatimisesta.

Unionin tuomioistuin muistutti aluksi, että asetusta N:o 650/2012 sovelletaan perimyksen, joka kattaa kaikenlaisen omaisuuden, oikeuksien ja velvollisuuksien siirtymisen kuolemantapauksen johdosta, olipa kyseessä kuolemanvaraismääräykseen perustuva tahdonvaltainen siirtyminen tai lakimääräiseen perimyksen perustuva siirtyminen. Tämän jälkeen se totesi, että kyseisen asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa luetellaan useita erilaisia sen soveltamisalan ulkopuolelle kuuluvia aloja, kuten k alakohdassa ”esineoikeuksien luonne” ja l alakohdassa ”kiinteään tai irtaimeen omaisuuteen liittyvien oikeuksien kirjaaminen rekisteriin, kirjaamisen oikeudelliset edellytykset mukaan luettuina, ja tällaisten oikeuksien rekisteriin kirjaamisen tai kirjaamatta jättämisen vaikutukset”. Tässä tapauksessa unionin tuomioistuin katsoi, että omistusoikeuden välitön siirtyminen esineoikeudellisella erityisjälkisaädöksellä koskee yksinomaan sellaisia testamentintekijän kuoltua tapahtuvia esineoikeuden siirtämistapoja, jotka asetuksella N:o 650/2012 pyritään nimenomaisesti sallimaan. Tästä seuraa, että asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 2 kohdan k alakohdassa ei tarkoiteta tällaisia siirtämistapoja. Unionin tuomioistuimen mukaan näillä poissulkemisilla ei voida oikeuttaa sitä, että jäsenvaltion viranomainen kieltäytyy tunnustamasta perimyksen sovellettavaksi valitun lain tuntemaan esineoikeudellisen erityisjälkisaädöksen esineoikeudellisia vaikutuksia sillä perusteella, että kyseinen erityisjälkisaädös koskee sellaisessa toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan kiinteistön omistusoikeutta, jonka lainsäädännössä ei tunneta sellaista erityisjälkisaädöstä, jolla on välitön esineoikeudellinen vaikutus perimyksen alkamisajankohtana.

Unionin tuomioistuin katsoi perintölainsäädännön yhtenäisyyden periaatteen perusteella, että koska asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 2 kohdan l alakohta koskee pelkästään kiinteään tai irtaimeen omaisuuteen liittyvien oikeuksien kirjaamista rekisteriin, kirjaamisen oikeudelliset edellytykset mukaan luettuina, ja tällaisten oikeuksien rekisteriin kirjaamisen tai kirjaamatta jättämisen vaikutuksia, tällaisten oikeuksien saannolle asetettavia edellytyksiä ei mainita niiden alojen joukossa, jotka tämän säännöksen perusteella on suljettu kyseisen asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Se korosti tältä osin asetuksen N:o 650/2012 tavoitetta, jona on poistaa vapaata liikkuvuutta haittaavat

^{61/} Toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta 4.7.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 650/2012 (EUVL 2012, L 201, s. 107).

esteet niiden henkilöiden osalta, joille aiheutuu vaikeuksia, kun he valvovat oikeuksiaan perintöasiassa, jolla on rajat ylittäviä vaikutuksia.

Lisäksi unionin tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 650/2012 31 artiklaa, joka koskee esineoikeuksien muuntamista, ei voitu soveltaa tässä tapauksessa. Tämä säännös ei nimittäin koske esineoikeuksien, etenkin esineoikeudellisten tai velvoiteoikeudellisten erityisjälkisäädösten, siirtotapoja, vaan siinä säädetään yksinomaan, että esineoikeuksien sisältöä, sellaisena kuin siitä säädetään perimyksen sovellettavassa laissa, on noudatettava ja että esineoikeudet on pantava täytäntöön siinä jäsenvaltiossa, jossa niihin vedotaan. Koska esineoikeudellisella erityisjälkisäädöksellä siirrettävä esineoikeus oli omistusoikeus, joka tunnustetaan Saksan oikeudessa, kyseisessä 31 artiklassa säädettyä muuntamista ei ollut tarpeen suorittaa.

X OIKEUDELLINEN YHTEISTYÖ RIKOSASIOISSA

Tällä alalla on mainittava kaksi tuomiota, joissa tulkitaan eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehdyn puitepäätöksen 2002/584⁶² säännöksiä.

Tuomiossa *Popławski* (C-579/15, [EU:C:2017:503](#)), joka annettiin 29.6.2017, unionin tuomioistuin otti kantaa siihen, oliko puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan, jonka mukaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraisena kieltäytymisperusteena on etsityn henkilön vakinainen asuinpaikka täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa, täytäntöönpanosta annettu kansallinen lainsäädäntö yhteensopiva tämän puitepäätöksen kanssa. Pääasian oikeusriidassa oli kyse sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanomenettelystä Alankomaissa, jonka puolalainen tuomioistuin oli antanut Alankomaissa asuvasta Puolan kansalaisesta vapausrangaistuksen täytäntöön panemiseksi Puolassa.

Unionin tuomioistuin totesi, että puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohta on esteenä tämän säännöksen täytäntöön panemista koskevalle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan oikeusviranomaisten on joka tapauksessa kieltäydyttävä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta silloin, kun etsitty henkilö asuu vakinaisesti tässä jäsenvaltiossa, ilman että mainituilla viranomaisilla on mitään harkintavaltaa ja ilman että kyseinen jäsenvaltio sitoutuu panemaan etsitylle henkilölle määrätyn vapausrangaistuksen todella itse täytäntöön puitepäätöksen kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla. Unionin tuomioistuimen mukaan tällaisessa tilanteessa vaarana on etsityn henkilön rangaistuksetta jääminen.

Unionin tuomioistuin huomautti aluksi, että puitepäätöksessä 2002/584 vahvistetaan periaate, jonka mukaan jäsenvaltiot panevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella, ja että täytäntöönpanosta kieltäytymisen on katsottava olevan poikkeus, jota on tulkittava suppeasti. Tämän jälkeen se totesi, että puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdasta ilmenee, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytyminen edellyttää täytäntöönpanojäsenvaltion todellista sitoumusta panna täytäntöön etsitylle henkilölle määrätty vapausrangaistus, joten pelkästään sen seikan, että kyseinen jäsenvaltio ilmoittaa ”valmiudestaan” vastata mainitun rangaistuksen täytäntöönpanosta, ei voida katsoa oikeuttavan tällaista kieltäytymistä.

Unionin tuomioistuin huomautti myös, että puitepäätöksen 2002/584 säännöksillä ei ole välitöntä oikeusvaikutusta. Toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin ottamalla huomioon kansallisen oikeuden kokonaisuudessaan

^{62/} Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehty neuvoston puitepäätös 2002/584/YOS (EYVL 2002, L 190, s. 1).

ja soveltamalla siinä hyväksytyjä tulkintatapoja tulkittava kansallisia säännöksiä mahdollisimman pitkälle mainitun puitepäätöksen sanamuodon ja tarkoituksen valossa. Jos kieltäydytään sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta, joka on annettu pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa lainvoimaisella tuomiolla vapausrangaistukseen tuomitun henkilön luovuttamiseksi, täytäntöönpanojäsenvaltion oikeusviranomaisilla on siten velvollisuus itse taata tälle henkilölle määrätyn rangaistuksen tehokas täytäntöönpano, eikä pelkästään antaa tiedoksi pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion viranomaisille valmiutensa panna tämä rangaistus täytäntöön. Puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdassa ei sallita täytäntöönpanojäsenvaltion viranomaisten kieltäytyvän luovuttamisesta pelkästään sillä perusteella, että tämä jäsenvaltio aikoo asettaa mainitun henkilön syytteeseen samoista teoista.

Kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä 10.8.2017 julistetussa tuomiossa **Tupikas** (C-270/17 PPU, [EU:C:2017:628](#)) unionin tuomioistuin otti kantaa *puitepäätöksen 2002/584, sellaisena kuin se on muutettuna puitepäätöksellä 2009/299*,⁶³ 4 a artiklan 1 kohdan tulkintaan, jossa säädetään eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon harkinnanvaraisesta kieltäytymisperusteesta, kun asianomainen henkilö ei ole ollut henkilökohtaisesti läsnä hänen tuomitsemiseensa johtaneessa oikeudenkäynnissä. Pääasian oikeusriita koski sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa Alankomaissa, jonka liettualainen tuomioistuin oli antanut Liettuan kansalaisesta vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa Liettuaan varten. Vaikka oli riidatonta, että asianomainen henkilö oli ollut henkilökohtaisesti läsnä ensimmäisen asteen tuomioistuimen oikeudenkäynnissä, eurooppalainen pidätysmääräys ei sisältänyt tietoja siitä, oliko hän ollut läsnä muutoksenhakua koskevassa oikeudenkäynnissä. Tässä yhteydessä alankomaalainen tuomioistuin halusi tietää, koskeeko eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon harkinnanvarainen kieltäytymisperuste tapauksessa, jossa asianomainen henkilö ei ole henkilökohtaisesti läsnä päätöksen johtaneessa oikeudenkäynnissä, ensimmäisen asteen tuomioistuimen oikeudenkäyntiä vai muutoksenhakua koskevaa oikeudenkäyntiä.

Unionin tuomioistuin huomautti, että käsite ”päätökseen johtanut oikeudenkäynti” on katsottava unionin oikeuden itsenäiseksi käsitteeksi ja sitä on tulkittava yhtenäisesti viimeksi mainitun alueella riippumatta luokitteluista jäsenvaltioissa. Unionin tuomioistuimen mukaan tämän ilmaisun on tulkittava tarkoittavan sellaiseen oikeudelliseen ratkaisuun johtanutta oikeudenkäyntimenettelyä, jolla henkilö, jonka luovuttamista eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon yhteydessä pyydetään, on lopullisesti tuomittu. Jos menettelyyn kuuluu useita oikeusasteita, joissa on annettu peräkkäisiä tuomioita, joista ainakin yksi on annettu vastaajan poissa ollessa, puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklan 1 kohdan ilmaisulla ”päätökseen johtanut oikeudenkäynti” on katsottava tarkoitettavan menettelyä, jonka päätteeksi annettiin viimeinen näistä tuomioista, jos kyseinen tuomioistuin lausui lopullisesti asianomaisen henkilön syyllisyydestä ja tuomitsi hänet vapaudenmenetyksen käsittävän toimenpiteen kaltaiseen rangaistukseen tutkittuaan asian aineellisesti uudelleen tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella. Näin ollen muutoksenhakumenettely kuuluu lähtökohtaisesti tämän puitepäätöksen 2009/299 soveltamisalaan. Lopuksi unionin tuomioistuin vahvisti, että tämä tulkinta on täysin niiden puolustautumisosoikeuksien kunnioittamisen mukainen, jotka puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklassa pyritään varmistamaan.

^{63/} Puitepäätösten 2002/584/YOS, 2005/214/YOS, 2006/783/YOS, 2008/909/YOS ja 2008/947/YOS muuttamisesta henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamiseksi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen edistämiseksi sellaisten päätösten osalta, jotka on tehty vastaajan ollessa poissa oikeudenkäynnistä, 26.2.2009 tehty neuvoston puitepäätös 2009/299/YOS (EUVL 2009, L 81, s. 24).

XI KILPAILU

1. SEUT 101 ARTIKLA

Kartelleista ja muista yhteistoimintajärjestelyistä on pantava merkille kaksi tuomiota, jotka koskevat emoyhtiön vastuuta sekä valikoivaa jakelujärjestelmää. Lisäksi on paikallaan mainita tuomio **APVE ym.** (C-671/15), joka koskee kilpailusääntöjen soveltamisedellytyksiä yhteisen maatalouspolitiikan alalla.⁶⁴

1.1 Emoyhtiön vastuu

Unionin tuomioistuin pysytti 27.4.2017 antamallaan tuomiolla **Akzo Nobel ym. v. komissio** (C-516/15 P, [EU:C:2017:314](#)) valituksenalaisen tuomion⁶⁵ ja totesi, että *se, että komission oikeus määrätä seuraamuksia kahdelle tytäryhtiölle oli vanhentunut, ei ollut esteenä emoyhtiön – jonka osalta oikeus ei ollut vanhentunut – vastuun vahvistamiselle.*

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että perussopimusten laatijoiden valitsema ratkaisu on ollut käyttää yrityksen käsitettä yksilöitäessä kilpailuoikeuden sääntöjen rikkomisen tekijää, jolle voidaan määrätä seuraamus SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan perusteella, ja että oikeuskäytännön mukaan tällä käsitteellä on katsottava tarkoitettavan taloudellista kokonaisuutta, vaikka oikeudellisesti taloudellisen kokonaisuuden muodostaakin useampi kuin yksi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Lisäksi unionin tuomioistuin toi esille, että kysymystä, mikä tai kuka on se oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö, jota komission on pidettävä vastuullisena kilpailusääntöjen rikkomisesta ja jolle komission on langetettava seuraamus määräämällä sakko, ei ole määritelty asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdassa eikä oikeuskäytännössä. Koska emoyhtiön voidaan kumottavissa olevan oletettaman mukaan katsoa olevan vastuussa tytäryhtiön sääntöjenvastaisesta toiminnasta erityisesti silloin, kun siitä huolimatta, että tytäryhtiö on erillinen oikeushenkilö, tämä ei päättä itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään, tällaisessa tapauksessa emoyhtiö ja tytäryhtiö kuuluvat samaan taloudelliseen kokonaisuuteen ja muodostavat näin ollen yhden ainoan unionin kilpailuoikeudessa tarkoitettun yrityksen.

Unionin tuomioistuin muistutti myös, että sen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan emoyhtiö, jonka on todettu olevan vastuussa tytäryhtiönsä kilpailusääntöjen vastaisesta menettelystä, todetaan itse syylliseksi unionin kilpailusääntöjen rikkomiseen, jonka sen katsotaan itse tehneen käyttämällä tytäryhtiössään ratkaisevaa vaikutusvaltaa. Sakon maksamisen osalta taloudellisen yksikön muodostavan kahden yhtiön välillä oleva yhteisvastuusuhte ei unionin tuomioistuimen mukaan voi siksi olla vain eräänlainen vakuus, jonka emoyhtiö antaa taatakseen tytäryhtiölle määrätyn sakon maksamisen. Koska emoyhtiön vastuu on puhtaasti johdannainen, se määräytyy väistämättä niiden tosiseikkojen mukaisesti, joista sen tytäryhtiön tekemä rikkominen muodostuu ja joihin sen vastuu liittyy erottamattomasti.

Unionin tuomioistuimen mukaan se, että komission oikeus käyttää toimivaltaa seuraamusten määräämiseen on vanhentunut tytäryhtiön osalta, ei kuitenkaan välttämättä merkitse vanhentumista emoyhtiön osalta, ja näin on siinäkin tapauksessa, että emoyhtiön vastuu kyseiseltä ajalta perustuisi täysin sen tytäryhtiön toteuttamaan kilpailusääntöjen vastaiseen menettelyyn. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että se, että tietyille tytäryhtiöille

^{64/} Tämä tuomio on esitelty luvussa VI "Maatalous".

^{65/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 15.7.2015, **Akzo Nobel ym. v. komissio** (T-47/10, [EU:T:2015:506](#)).

ei vanhentumisen vuoksi enää voida määrätä seuraamuksia asetuksen N:o 1/2003⁶⁶ 25 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla, ei estä ryhtymästä toimenpiteisiin sellaista emoyhtiötä kohtaan, jonka katsotaan olevan itse ja yhteisvastuullisesti vastuussa samoista kilpailunvastaisista toimista tämän ajanjakson jälkeen ja jonka osalta vanhentumisaika ei ole kulunut. Koska tässä tapauksessa Akzo Nobelin kahden tytäryhtiön osallistuminen kyseessä oleviin kartelleihin oli päättynyt vuonna 1993, kun taas Akzo Nobel oli ollut mukana näissä kilpailusääntöjen rikkomisissa vuoteen 2000 asti, unionin tuomioistuin totesi unionin yleisen tuomioistuimen katsoneen perustellusti, että se, että komission oikeus määrätä seuraamuksia kahdelle tytäryhtiölle oli vanhentunut, ei ollut esteenä emoyhtiön vastuun vahvistamiselle.

1.2 Vertikaaliset sopimukset

Unionin tuomioistuin esitti vertikaalisiin sopimuksiin sisältyvien rajoitusten osalta 6.12.2017 antamassaan tuomiossa **Coty Germany** (C-230/16, [EU:C:2017:941](#)) merkittäviä täsmennyksiä *luksustuotteiden valikoivien jakelujärjestelmien yhteensopivuuteen SEUT 101 artiklan kanssa*. Oikeusriita koski ylellisyyskosmetiikan toimittajan Coty Germany GmbH:n ja näiden tuotteiden valtuutetun jakelijan väliseen valikoivaan jakelusopimukseen sisältyvää rajoitusta, jossa kiellettiin näitä jakelijoita ottamasta sopimustuotteiden internetmyynnissä mukaan kolmansia yrityksiä ulospäin tunnistettavalla tavalla.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyi unionin tuomioistuimelta ensinnäkin, saattoiko riidanalainen rajoitus, jolla pyrittiin ensisijaisesti varmistamaan näiden tuotteiden ylellinen tuotokuva, olla SEUT 101 artiklan 1 kohdan mukainen.

Unionin tuomioistuin palautti mieleen tuomion **Copad**⁶⁷ mukaisen oikeuskäytäntönsä, jonka mukaan valikoivan jakelujärjestelmän käyttöönotto voi olla tarpeen luksustuotteiden laadun säilyttämiseksi ja asianmukaisen käytön varmistamiseksi ja jonka mukaan tällainen järjestelmä on SEUT 101 artiklan 1 kohdan mukainen, jos jälleenmyyjät valitaan objektiivisin laadullisin perustein, jotka on vahvistettu siten, että ne koskevat samalla tavalla kaikkia potentiaalisia jälleenmyyjä, ja joita sovelletaan syrjimättä, ja jos asetetuilla kriteereillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen.

Toinen kysymys koski sitä, oliko SEUT 101 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle sopimusmääräykselle, jossa valtuutettuja jakelijoita kielletään käyttämästä luksustuotteiden internetmyynnissä kolmansien kauppa-alustoja ulospäin tunnistettavalla tavalla. Unionin tuomioistuin totesi, että tällainen sopimusmääräys voi olla SEUT 101 artiklan 1 kohdan mukainen, kun tällä määräyksellä pyritään varmistamaan mainittujen tuotteiden ylellinen tuotokuva, kun se on vahvistettu siten, että se koskee samalla tavoin kaikkia, ja sitä sovelletaan syrjimättä ja kun se on oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi riidanalaisen rajoituksen soveltuvan tavoiteltuun päämäärään nähden, koska siinä edellytettiin, että nämä tuotteet yhdistetään yksinomaan valtuutettuihin jakelijoihin, jolloin Coty saattoi valvoa ympäristöä, jossa näitä tuotteita myydään, ja varmistaa niiden ylellisen tuotekuvan kuluttajien keskuudessa. Tämän rajoituksen oikeasuhteisuudesta unionin tuomioistuin korosti, ettei kyseessä ollut ehdoton rajoitus, kuten asiassa **Pierre Fabre Dermo-Cosmétique**,⁶⁸ koska esillä olevassa asiassa valtuutetut jakelijat saivat myydä internetissä sopimustuotteita sekä omilla internetsivustoillaan että kolmansien kauppa-alustoilla, kun viimeksi mainittujen mukaan ottaminen ei näkynyt kuluttajalle ulospäin tunnistettavalla tavalla. Näin ollen unionin tuomioistuin piti rajoitusta laillisena SEUT 101 artiklan 1 kohdan kannalta.

^{66/} [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1).

^{67/} Unionin tuomioistuimen tuomio 23.4.2009, **Copad** (C-59/08, [EU:C:2009:260](#)).

^{68/} Unionin tuomioistuimen tuomio 13.10.2011, **Pierre Fabre Dermo-Cosmétique** (C-439/09, [EU:C:2011:649](#)).

Vastatessaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kolmanteen ja neljanteen kysymykseen unionin tuomioistuimen oli arvioitava, rajoitetaanko edellä mainitulla kiellolla asiakaskuntaa asetuksen N:o 330/2010⁶⁹ 4 artiklan b alakohdassa tarkoitettulla tavalla tai passiivista myyntiä loppukäyttäjille saman asetuksen 4 artiklan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Unionin tuomioistuin vastasi tähän kieltävästi. SEUT 101 artiklan 3 kohdan mukaisesti asetuksella N:o 330/2010 otetaan käyttöön tiettyntyyppisiä kilpailunrajoituksia edellyttäen, että sekä toimittajan että asiakkaan markkinaosuus on enintään 30 prosenttia merkityksellisillä markkinoilla. Asetuksen N:o 330/2010 4 artiklassa säädetään myös vakavimmista kilpailunrajoituksista, joihin näitä poikkeuksia ei voida soveltaa. Unionin tuomioistuin katsoi tästä, että koska riidanalaisella sopimusmääräyksellä ei kielletty Cotyn jakelijoilta kokonaan internetin käyttöä tuotteiden myyntikanavana, vaan tiettyntyyppinen internetmyynti, eli kolmansien yritysten käyttö ulospäin tunnistettavalla tavalla, määräyksellä ei voitu katsoa rajoitettavan asiakaskuntaa tai passiivista myyntiä loppukäyttäjille asetuksen N:o 330/2010 4 artiklassa tarkoitettulla tavalla.

2. SEUT 102 ARTIKLA

Unionin tuomioistuimella oli 6.9.2017 asiassa *Intel v. komissio* (C-413/14 P, [EU:C:2017:632](#)) antamassaan tuomiossa tilaisuus määritellä suuren jaoston kokoonpanossa *komission alueellinen toimivalta määrätä seuraamuksia määrävän markkina-aseman väärinkäytöstä*. Kyseisen oikeusriidan taustalla oli komission päätös määrätä 1,06 miljardin euron suuruinen sakko Intelille, amerikkalaisen prosessorien (jäljempänä CPU) valmistajalle, tämän käytettyä väärin määrävää asemaansa x86-CPU-maailmanmarkkinoilla, erityisesti antamalla alkuperäislaitevalmistajille uskollisuusalennuksia vastineena yksinomaan Inteliltä tehtävistä hankinnoista.⁷⁰ Unionin tuomioistuin *kumosi unionin yleisen tuomioistuimen tuomion, jolla oli hylätty Intelin tästä päätöksestä nostama kumoamiskanne*.⁷¹ Unionin tuomioistuin katsoi, että unionin yleinen tuomioistuin ei ollut valituksenalaisessa tuomiossa tutkinut kaikkia Intelin esittämiä perusteluja siitä, saattoivatko kyseiset alennukset, sellaisina kuin tämä yhtiö sovelsi niitä tiettyihin asiakkaisiinsa, rajoittaa kilpailua.

Tarkastellessaan ensinnäkin Intelin esille tuomaa kysymystä komission toimivallasta todeta unionin ulkopuolella toteutettu toiminta ja määrätä siitä seuraamuksia unionin tuomioistuin huomautti, että SEUT 101 artiklan soveltamisen yhteydessä se, että sopimuksessa sopimuspuolena olevan yrityksen kotipaikka on kolmannessa valtiossa, ei ole esteenä tämän määräyksen soveltamiselle silloin, kun tällaisesta sopimuksesta aiheutuu vaikutuksia sisämarkkinoilla. Tässä tapauksessa komissio oli riidanalaisessa päätöksessään perustanut toimivaltansa soveltaa SEUT 102 artiklaa sopimukseen, jotka Intel oli tehnyt merkittävän kiinalaisen alkuperäislaitevalmistajan (jäljempänä OEM-valmistaja) kanssa, kyseisten menettelytapojen kvalifioituihin vaikutuksiin Euroopan talousalueella. Unionin tuomioistuin vahvisti, että tämä kriteeri voi olla perusteena komission toimivallalle soveltaa unionin kilpailuoikeutta kansainvälisen oikeuden sääntöjen kannalta, kun on ennakoitavissa, että kyseisellä toiminnalla on välittömiä ja huomattavia vaikutuksia unionin markkinoilla. Unionin tuomioistuin totesi, että jotta ennakoitavuuden vaatimusta koskeva edellytys täytyisi, kuten tässä tapauksessa, on riittävä ottaa huomioon toiminnan todennäköiset vaikutukset kilpailuun. Huolimatta siitä, että CPU:t oli tarkoitettu toimitettaviksi Kiinaan, unionin tuomioistuin totesi, että Intelin toiminta oli osa kilpailunvastaista kokonaisstrategiaa, jolla sen ainoan kilpailijan pääsy markkinoiden tärkeimpien myyntikanavien

^{69/} Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 20.4.2010 annettu komission asetus (EU) N:o 330/2010 (EUVL 2010, L 102, s. 1).

^{70/} [SEUT 102] artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan mukaisesta menettelystä 13.5.2009 tehty komission päätös K(2009) 3726 lopullinen (asia COMP/C-3/37.990 – Intel).

^{71/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 12.6.2014, *Intel v. komissio* (T-286/09, [EU:T:2014:547](#)).

käyttäjäksi pyrittiin estämään, ja korosti, että näihin CPU:ihin pohjautuvia tietokoneita oli suunniteltu myytäväksi muun muassa Euroopan talousalueella.

Intel arvosteli puolustautumisoikeuksiinsa vaikuttavaa olennaista menettelyvirhettä koskevassa valitusperusteessaan sitä, miten unionin yleinen tuomioistuin oli käsitellyt perustetta, jolla se oli ensimmäisessä oikeusasteessa paljastanut, ettei komissio ollut tallentanut Intelin yhden suurimman asiakkaan johtajan kuulemista hallinnollisessa menettelyssä. Unionin tuomioistuin katsoi, että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen erottaessaan toisistaan muodolliset kuulemiset, joihin sovelletaan asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan 1 kohtaa, ja epämuodolliset kuulemiset, jotka eivät kuulu tämän säännöksen soveltamisalaan. Komissiolla on nimittäin velvollisuus tallentaa valitsemassaan muodossa kaikki kuulemiset, jotka se järjestää tämän säännöksen nojalla tutkintansa kohteeseen liittyvien tietojen keräämiseksi. Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että koska komissio ei ollut tukeutunut riidanalaisessa päätöksessä kyseisen kuulemisen yhteydessä saamiinsa tietoihin, Intelin oli näytettävä, että jos se olisi voinut vedota kyseisen kuulemisen asianmukaiseen pöytäkirjaan, se olisi kyennyt vaikuttamaan sen osalta riidanalaisessa päätöksessä tehtyihin arviointeihin. Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, ettei asiassa ollut esitetty tällaista näyttöä.

Unionin tuomioistuin totesi vielä väärinkäyttöä arvioidessaan, että Intelin kauppakumppaneihinsa kohdistamissa riidanalaisissa toimituksissa, joilla pyrittiin sulkemaan sen ainoa vakava kilpailija markkinoilta, oli kyse siitä, että neljälle suurelle OEM-valmistajalle oli annettu alennuksia, joiden ehtona oli, että ne ostaisivat kaikki tai lähes kaikki x86-CPU:nsa Inteliltä, ja siitä, että Intel oli suorittanut OEM-valmistajille maksuja, joilla pyrittiin siihen, että OEM-valmistajat lykkäävät tämän Intelin kilpailijan CPU:ille pohjautuvien tuotteiden markkinoille saattamista, peruuttavat sen tai rajoittavat sitä. Valituksenalaisessa tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin oli katsonut, että määräävässä asemassa olevan yrityksen antaman yksinostoalennuksen luonnehtiminen väärinkäytöksi ei riipu asianomaisen asian tosiseikkojen analyysistä, jolla pyrittäisiin osoittamaan se, että alennus voi rajoittaa kilpailua, koska tämä alennus saattoi luonteensa puolesta rajoittaa kilpailua. Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että komissio oli riidanalaisessa päätöksessä tutkinut asian olosuhteita syvällisesti ja päätellyt tällä perusteella, että yhtä tehokkaan kilpailijan olisi pitänyt näiden alennusten vuoksi soveltaa kestävämpiä hintoja. Unionin tuomioistuimen mukaan AEC-testillä (joka tunnetaan englanniksi nimellä "as efficient competitor test") oli todellista merkitystä, kun komissio arvioi sitä, saattoiko kyseessä olevalla käytännöllä olla kilpailijoihin kohdistuva syrjäyttämisaikutus. Näissä olosuhteissa unionin tuomioistuin totesi, että unionin yleisen tuomioistuimen oli tutkittava kaikki AEC-testin soveltamista koskevat Intelin perustelut, joilla pyrittiin osoittamaan komission tämän testin yhteydessä mahdollisesti tekemät virheet. Unionin tuomioistuin kumosi siten valituksenalaisen tuomion ja palautti asian unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta se tutkisi Intelin esittämien perustelujen valossa, saattoivatko riidanalaiset alennukset rajoittaa kilpailua.

3. YRITYSKESKITTYMÄT

Unionin tuomioistuin totesi 7.9.2017 julistetussa tuomiossa **Austria Asphalt** (C-248/16, [EU:C:2017:643](#)), että asetuksen N:o 139/2004 3 artiklaa on tulkittava siten, että *keskittymän katsotaan syntyvän sellaisen olemassa olevaan yritykseen kohdistuvan määräysvallan muutoksen tuloksena, jossa aikaisemmin luonteeltaan yksinomaisesta määräysvallasta siirrytään yhteiseen määräysvaltaan, ainoastaan sillä edellytyksellä, että kyseisestä toimenpiteestä syntyvä yhteisyritys hoitaa pysyvästi kaiken itsenäiselle taloudelliselle yksikölle kuuluvan toiminnan.*

Pääasia koski rakennuskonsernin kokonaan omistamaa asfaltinsekoituslaitosta, jonka toiminta rajoittui toimituksiin sen emoyhtiölle. Sillä ei siten ollut lainkaan merkityksellistä asemaa markkinoilla. Oikeusriidan taustalla olleessa hankkeessa oli kyse kahden rakennusyrityksen, joista toinen omisti kyseisen asfaltinsekoituslaitoksen, keskittymästä. Hankkeen mukaan sen määräysvalta oli määrä jakaa keskittymän kahden yrityksen välillä, ja sen tuotanto oli tarkoitettu pääasiallisesti näille kahdelle yritykselle.

Unionin tuomioistuin, jolta kysyttiin edellytyksistä, joiden täytyessä yrityskeskittymä voidaan toteuttaa olemassa olevaan yritykseen kohdistuvan määräysvallan muuttuessa asetuksen N:o 139/2004 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla, totesi ensinnäkin, että kyseisen asetuksen tavoitteena on varmistaa, että yritysten uudelleenjärjestelyt eivät aiheuta pysyvää vahinkoa kilpailulle. Keskittymän käsite on näin ollen määriteltävä siten, että se sisältää toimenpiteet, jotka pysyvästi muuttavat kyseisten yritysten määräysvaltaa ja siten markkinoiden rakennetta. Erityisesti asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa keskittymän käsitteen perustekijänä ei pidetä yrityksen perustamista vaan yrityksen määräysvallassa tapahtuvaa muutosta. Unionin tuomioistuin täsmensi, että saman asetuksen 3 artiklan 4 kohta koskee yhteisyrityksiä ainoastaan siltä osin kuin niiden perustamisella on pysyvä vaikutus markkinoiden rakenteeseen ilman, että merkitystä olisi sillä, onko kyseinen nyttemmin yhteisessä määräysvallassa oleva yritys ollut olemassa ennen kyseistä toimenpidettä.

Unionin tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 139/2004 21 artiklan 1 kohdan mukaan vain tätä asetusta sovelletaan kyseisiin 3 artiklassa määriteltyihin keskittymiin, joihin ei siis lähtökohtaisesti sovelleta asetusta N:o 1/2003.⁷² Unionin tuomioistuimen mukaan asetusta N:o 1/2003 sovelletaan sitä vastoin edelleen yritysten toimintaan, joka merkitsemättä asetuksessa N:o 139/2004 tarkoitettua keskittymää on kuitenkin omiaan johtamaan SEUT 101 artiklan vastaiseen yritysten toiminnan keskinäiseen yhteensovittamiseen ja joka tästä syystä kuuluu komission tai kansallisten kilpailuviranomaisten valvonnan piiriin. Unionin tuomioistuin katsoi siten, että asetuksen N:o 139/2004 3 artiklan tulkinta, jonka mukaan yrityksen määräysvallan muuttuminen yksinomaisesta määräysvallasta yhteiseen määräysvaltaan kuuluisi keskittymän käsitteen alaan silloinkin, kun kyseinen yritys ei hoida pysyvästi kaikkea itsenäiselle taloudelliselle yksikölle kuuluvaa toimintaa, ei ole yhteensopiva kyseisen asetuksen 21 artiklan 1 kohdan kanssa.

4. KILPAILUSÄÄNTÖJEN SOVELTAMISMENETTELY

Suuren jaoston 14.3.2017 antamassa tuomiossa *Evonik Degussa v. komissio* (C-162/15 P, [EU:C:2017:205](#)) unionin tuomioistuin otti kantaa sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevista lausunnoista peräisin oleville tiedoille annettavan suojan laajuuteen julkaistaessa SEUT 101 artiklan täytäntöönpanoa koskevia komission päätöksiä. Oikeusriita koski komission päätöstä,⁷³ jolla kilpailuasioita koskevia menettelyjä varten nimitetty kuulemismenettelystä vastaava neuvonantaja oli hylännyt valittajan vuoden 2002 yhteistyötiedonannon⁷⁴ perusteella tekemän yhteistyön puitteissa toimittamien tietojen luottamuksellista käsittelyä koskevan pyynnön. Nämä tiedot sisältyivät laajennettuun toisintoon komission kilpailun pääosaston internetsivustolla julkaistavaksi aiotusta päätöksestä, jolla kilpailusääntöjä todettiin rikutun.⁷⁵ Riidanalaisessa päätöksessä kuulemismenettelystä vastaava neuvonantaja totesi, että hänellä ei ole toimivaltaa lausua valittajan väitteistä, joiden mukaan kyseisten tietojen julkaiseminen johtaisi valittajan perusteettomaan erilaiseen kohteluun suhteessa muihin kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneisiin yrityksiin luottamuksensuojan ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteiden vastaisesti. Unionin tuomioistuin kumosi muutoksenhaun johdosta antamassaan tuomiossa unionin yleisen tuomioistuimen tuomion, jolla kanne oli aikaisemmin hylätty,⁷⁶

^{72/} [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1).

^{73/} Evonik Degussan esittämän luottamuksellista käsittelyä koskevan pyynnön hylkäämisestä 24.5.2012 annettu komission päätös C(2012) 3534 final (asia COMP/F/38.620 – Vetyperoksidi ja perboraatti) (EUVL 2015, C 198, s. 24).

^{74/} Sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annettu komission tiedonanto (EYVL 2002, C 45, s. 3), joka oli voimassa tosiseikkojen tapahtuma-aikaan.

^{75/} [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisen menettelyn soveltamista tehty päätös K(2006) 1766 lopullinen (asia COMP/F/38.620 – Vetyperoksidi ja perboraatti) (EUVL 2006, L 353, s. 54).

^{76/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 28.1.2015, *Evonik Degussa v. komissio* (T-341/12, [EU:T:2015:51](#)).

koska se oli tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että kuulemismenettelystä vastaava neuvonantaja oli perustellusti katsonut, ettei hänellä ollut toimivaltaa.

Unionin tuomioistuin muistutti, että päätöksen 2011/695⁷⁷ 8 artiklalla on tarkoitus panna täytäntöön menettelyllisellä tasolla se suoja, joka unionin oikeudessa annetaan niille tiedoille, jotka komissio on saanut kilpailusääntöjen soveltamismenettelyjen yhteydessä. Vaikka päätöksen 2011/695 8 artiklan 2 kohdasta ilmenee, että kuulemismenettelystä vastaava neuvonantaja voi katsoa, että tiedot voidaan julkistaa, jos kyse ei todellisuudessa ole liikesalaisuudesta tai muista luottamuksellisista tiedoista taikka jos ylivoimainen etu edellyttää niiden julkistamista, asianosaista eivät sitä vastoin rajoita syyt, joihin tämä voi vedota vastustaakseen suunniteltua julkaisemista. Siten 8 artiklassa säädetyn suojan on ymmärrettävä liittyvän kaikkiin syihin, jotka perustuvat unionin oikeuden sääntöihin tai periaatteisiin ja jotka voisivat oikeuttaa kyseessä olevien tietojen luottamuksellisuuden suojaamisen. Unionin tuomioistuin totesi, että päätöksen 2011/695 8 artiklan 2 kohdan merkitys kaventuisi huomattavasti, jos kyseistä säännöstä olisi tulkittava siten, että se mahdollistaisi kuulemismenettelystä vastaavalle neuvonantajalle ainoastaan niiden sääntöjen huomioon ottamisen, joilla erityisesti suojataan tietoja yleisölle julkistamiselta ja joihin kuuluvat muun muassa yksilöiden suojelusta toimielinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä annettuun asetukseen N:o 45/2001⁷⁸ ja Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi annettuun asetukseen N:o 1049/2001⁷⁹ sisältyvät säännöt.

Asian aineellisten perusteiden osalta unionin tuomioistuin hylkäsi valituksen tueksi esitetyt väitteet. Se totesi ensinnäkin, että tietoja, jotka ovat olleet salaisia tai luottamuksellisia mutta jotka ovat yli viisi vuotta vanhoja, on ajan kulumisen vuoksi pidettävä lähtökohtaisesti historiallisina tietoina, joiden salaisuus tai luottamuksellisuus on tästä syystä lakannut. Se täsmensi, että kyseinen arviointi, joka johtaa kumottavissa olevaan oletamaan, pätee sekä luottamuksellista käsittelyä suhteessa unionin tuomioistuimissa käsiteltävien kanne- ja valitusasioiden väliintulijoihin koskevien pyyntöjen että niiden luottamuksellista käsittelyä koskevien pyyntöjen, jotka liittyvät komission aikomukseen julkaista kilpailusääntöjen rikkomisen toteamista koskeva päätös, asiayhteydessä, kuten tässä tapauksessa.

Valittajan esille tuomaan kysymykseen siitä, voidaanko itse asetuksen soveltamatta jättämisestä huolimatta asetukseen N:o 1049/2001 perustuva oikeuskäytäntö, jossa unionin tuomioistuin on tunnustanut sellaisen yleisen oletaman olemassaolon, joka oikeuttaa epäämään SEUT 101 artiklan soveltamiseen liittyvän asiakirja-aineiston julkistamisen, ulottaa koskemaan SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan rikkomista koskevien päätösten julkaisemista, unionin tuomioistuin vastasi kieltävästi. Unionin tuomioistuin tukeutui tältä osin huomattaviin eroihin kolmansien oikeutta tutustua komission asiakirja-aineistoon koskevan järjestelmän (josta säädetään asetuksessa N:o 1049/2001) ja kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyvien päätösten julkaisemista liikesalaisuuksia suojaten koskevan järjestelmän välillä (josta säädetään asetuksen N:o 1/2003 30 artiklassa). Ei-luottamuksellisen toisinnon julkaisemisella päätöksestä, jolla todetaan SEUT 101 artiklan rikkominen, voidaan muun muassa antaa niille, jotka kärsivät vahinkoa, tukea niiden nostaessa vahingonkorvauskanteita. Kyseiset eri intressit on kuitenkin saatettava tasapainoon niiden oikeuksien suojaamisen kanssa, jotka unionin oikeudessa annetaan muun muassa kyseessä oleville yrityksille – kuten salassapitovelvollisuutta tai liikesalaisuuksien säilyttämistä koskeva oikeus.

Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että tällainen julkistaminen ei loukkaa suojaa, jota valittaja voi vaatia vuoden 2002 yhteistyötiedonannon perusteella, sillä kyseinen suoja voi koskea ainoastaan sakon määrän määrittämistä ja

^{77/} Kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan tehtävästä ja toimivaltuuksista tietyissä kilpailuasioita koskevissa menettelyissä 13.10.2011 annettu Euroopan komission puheenjohtajan päätös 2011/695/EU (EUVL 2011, L 275, s. 29).

^{78/} Yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 18.12.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 45/2001 (EYVL 2001, L 8, s. 1).

^{79/} Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 (EYVL 2001, L 145, s. 43).

kyseisessä tiedonannossa erityisesti tarkoitettujen asiakirjojen ja lausuntojen käsittelyä. Ainoa suoja, jota komission kanssa yhteistyötä SEUT 101 artiklan soveltamismenettelyssä tehnyt yritys voi vaatia, koskee yhtäältä sakoista vapauttamista tai niiden alentamista sitä vastaan, että komissiolle toimitetaan oletettua kilpailusääntöjen rikkomista koskevaa sellaista selvitysaineistoa, jolla on huomattavaa lisäarvoa komission hallussa jo olleisiin tietoihin nähden, ja toisaalta sitä, ettei komissio saa julkistaa yhteistyötiedonannon mukaisesti saamiaan asiakirjoja ja kirjallisia lausuntoja.

5. VALTIONTUKI

Valtiontukiasioista on mainittava kolme tuomiota. Ensimmäinen koskee komission valvontaa, joka kohdistuu voimassa olevaan tukeen, joka voidaan myöhemmin luokitella sääntöjenvastaiseksi tueksi. Toinen koskee sitä, voidaanko valtion uskonnolliselle yhteisölle myöntämää verovapautusta pitää SEUT 107 artiklan 1 kohdassa kiellettyinä valtiontukena. Viimeisessä on kyse siitä, voidaanko vapaaehtoiseen kansalliseen maksukyvyyttömyysmenettelyyn asetetulle yritykselle myönnetty valtiontuki peruuttaa.

Unionin tuomioistuin kumosi 25.10.2017 julistetulla tuomiolla **komissio v. Italia** (C-467/15 P, [EU:C:2017:799](#)) unionin yleisen tuomioistuimen tuomion,⁸⁰ jossa oli kyse siitä, että komissio voi luokitella sekä voimassa olevan tuen muuttamisen että myös sen voimassa olevan tuen, jota kyseinen muutos koskee, kokonaisuudessaan uudeksi ja mahdollisesti sääntöjenvastaiseksi tueksi. Tämän asian taustalla oli neuvoston päätös 2003/530,⁸¹ jossa annettiin yhtäältä Italialle lupa maksaa itse unionille määrä, joka sen maidontuottajien oli maksettava unionille vuosia 1995 ja 2001 varten myönnetyn maitokiintiön ylittämisen seurauksena, ja toisaalta kyseisille tuottajille lupa maksaa takaisin velkansa tälle jäsenvaltiolle osamaksulla korotta. Tämän tuen (jäljempänä voimassa oleva tuki) myöntämisen ehdoksi oli asetettu muun muassa velvollisuus maksaa tuki takaisin 14 vuoden pituisen maksuaikataulun rajoissa. Italian sallittua useiden muutosten jälkeen saman tuen maksamisen lykkäämisen vuosina 2010 ja 2011 kyseinen 14 vuoden raja ylittyi. Komissio teki tuolloin riidanalaisen päätöksen, jossa se totesi Italian muuttaneen peräjälkeen voimassa olevaa tukiohjelmää ja jättäneen noudattamatta yhtä tuen hyväksymisehdoista ja luokitteli sekä maksunlykkäyksen erillään tarkasteltuna että myös jo voimassa olevan porrastetun maksuaikataulun kokonaisuudessaan uudeksi ja siten sääntöjenvastaiseksi tueksi (koska toimenpidettä ei ollut ilmoitettu komissiolle).⁸² Se määräsi myönnettyt määrät korkoineen perittäviksi välittömästi takaisin maksunlykkäyksestä hyötyneiltä maidontuottajilta. Italia nosti tästä päätöksestä kanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa, joka kumosi riidanalaisen päätöksen osittain. Komissio valitti tuomiosta ja riitautti unionin yleisen tuomioistuimen tulkinnan asetuksen N:o 659/1999⁸³ 1 artiklan c alakohdassa tarkoitettua käsitteestä ”uusi tuki”.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin totesi, että toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin oli katsonut, tämä käsite ”uusi tuki” voi itse muutoksen lisäksi kattaa myös tuen, jota tämä muutos koskee. Unionin tuomioistuimen mukaan voimassa olevaa tukea, jota on muutettu sen osalta asetettuja soveltuvuusehtoja rikkoen, ei enää voida pitää hyväksyttynä, ja se menettää siis kokonaisuudessaan voimassa olevan tuen luonteensa. Komission ei siten täydy

^{80/} Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 24.6.2015, **Italia v. komissio** (T-527/13, [EU:T:2015:429](#)).

^{81/} Tuen, jota Italian tasavalta aikoo myöntää maidontuottajilleen, soveltuvuudesta yhteismarkkinoille 16.7.2003 tehty neuvoston päätös 2003/530/EY (EUVL 2003, L 184, s. 15).

^{82/} Italian myöntämästä valtiontuesta SA.33726 (11/C) (ex SA.33726 (11/NN)), Maidon lisämaksun maksamisen lykkääminen Italiassa, 17.7.2013 annettu komission päätös 2013/665/EU (EUVL 2013, L 309, s. 40).

^{83/} [SEUT 108] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annettu neuvoston asetetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL 1999, L 83, s. 1).

osoittaa, että muutos vaikuttaa voimassa olevan aikaisemman toimenpiteen olennaiseen sisältöön. Unionin tuomioistuimen mukaan tällaisella tulkinnalla mahdollistetaan valtiontukien valvontajärjestelmän tehokkuuden varmistaminen unionissa kannustamalla kyseessä olevaa jäsenvaltiota noudattamaan tukijärjestelmän hyväksymisehtoja. Silloin, kun jäsenvaltio muuttaa voimassa olevaa tukijärjestelmää rikkoen sen hyväksymisehtoa, tällä jäsenvaltiolla ei ole mitään taetta siitä, ettei mainittu muutos vaikuta hyväksytyyn tukijärjestelmään ja että tukijärjestelmän perusteella myönnetty edut pysyvät siten saavutettuina.

Unionin tuomioistuin totesi näin ollen, että tässä tapauksessa maksunlykkäystä koskeva lainsäädännöllinen muutos ei ollut puhtaasti muodollinen tai hallinnollinen muutos eikä sitä myöskään voitu luokitella asetuksen N:o 794/2004⁸⁴ 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi tukiohjelman alkuperäisen talousarvion kasvuksi.

Asiassa *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, [EU:C:2017:496](#)) 27.6.2017 annettussa tuomiossa unionin tuomioistuimen suuren jaoston oli otettava kantaa siihen, *voidaanko jäsenvaltion uskonnolliselle yhteisölle myöntämiä verovapautuksia pitää SEUT 107 artiklan 1 kohdassa kiellettyinä tukena*. Kysymyksen taustalla olivat erilaiset verovapautukset, joita Espanjan katoliselle kirkolle oli myönnetty vuonna 1979 Pyhän istuimen ja Espanjan välillä ennen sen liittymistä unioniin tehdyn sopimuksen perusteella. Pääasian oikeusriidassa uskonnollinen yhteenliittymä oli vedonnut tähän sopimukseen saadakseen palautetuksi kunnallisveron, jonka se oli maksanut Madridin lähellä sijaitsevassa kirkon ylläpitämässä koulussa tehdyistä kunnostustöistä. Kyseisiä tiloja käytetään paitsi valtion sääntelemään ensimmäisen ja toisen asteen opetukseen, joka vastaa julkisten koulujen opetusta ja joka rahoitetaan kokonaan julkisista varoista, myös muuhun koulutoimintaan, josta peritään koulumaksuja. Veroviranomainen oli hylännyt palauttamisvaatimuksen sillä perusteella, että kansallisessa laissa kunnostustöille säädettyä verovapautusta ei sovellettu uskonnon harjoittamiseen liittymättömään toimintaan.

Kyseisen yhteenliittymän nostettua kanteen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle kysymyksen siitä, onko tällaista verovapautusta pidettävä unionin oikeudessa kiellettyinä valtiontukena. Unionin tuomioistuin vastasi, että tällainen toimenpide voi kuulua SEUT 107 artiklan 1 kohdassa määrätyn kiellon alaan, jos ja siltä osin kuin kyseinen toiminta on taloudellista toimintaa, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.

Unionin tuomioistuin katsoi aluksi, että yhteenliittymän opetustoiminta, jota Espanjan valtio ei tue, on taloudellista toimintaa ja voi siten kuulua SEUT 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, koska se rahoitetaan pääosin yksityisillä koulumaksuilla. Lisäksi se korosti, että riidanalainen vapautus täytti kaksi neljästä edellytyksestä, joiden täytyessä sitä voidaan pitää kiellettyinä valtiontukena, koska koulua ylläpitävälle yhteenliittymälle annettiin valikoiva taloudellinen etu ja koska se merkitsi kunnan tulojen pienenemistä ja siten *valtion varojen käyttämistä*. Kahdesta muusta edellytyksestä unionin tuomioistuin totesi, että riidanalaisen vapautuksen seurauksena yhteenliittymän opetuspalvelujen tarjonta voi olla houkuttelevampaa kuin muiden samoilla markkinoilla toimivien laitosten palvelujen tarjonta ja että tämä vapautus voi siten vääristää kilpailua. Sitä vastoin unionin tuomioistuin korosti, että asetuksen N:o 1998/2006⁸⁵ 2 artiklan nojalla tuen, joka ei ylitä 200 000 euron enimmäismäärää kolmen vuoden jakson aikana, ei katsota vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan eikä vääristävän tai uhkaavan vääristää kilpailua, joten tällaiset toimenpiteet eivät kuulu valtiontuen käsitteen alaan. Unionin tuomioistuin katsoi, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä oli kuitenkin tarkistaa, saavutettiinkö kyseinen kynnyksarvo tässä asiassa.

^{84/} Asetuksen (EY) N:o 659/1999 täytäntöönpanosta 21.4.2004 annettu komission asetus (EY) N:o 794/2004 (EUVL 2004, L 140, s. 1 ja oikaisu EUVL 2004, L 286, s. 3).

^{85/} [SEUT 107 ja SEUT 108] artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen 15.12.2006 annettu komission asetus (EY) N:o 1998/2006 (EUVL 2006, L 379, s. 5).

Espanjan ja Pyhän istuimen välisestä sopimuksesta unionin tuomioistuin totesi, että vaikka tämä sopimus edeltääkin tämän jäsenvaltion liittymistä unioniin, riidanalaista verovapautusta, joka oli sisällytetty kansalliseen oikeusjärjestykseen vuonna 2001 annetulla asetuksella, ei ollut pidettävä voimassa olevana vaan mahdollisesti uutena tukena.

Tuomiossa *Nerea* (C-245/16, [EU:C:2017:521](#)), joka annettiin 6.7.2017, unionin tuomioistuin otti kantaa asetuksen N:o 800/2008 (yleinen ryhmäpoikkeusasetus)⁸⁶ 1 artiklan 7 kohdan c alakohdassa tarkoitettuun käsitteeseen yleistäytäntöönpanomenettely maksukyvyttömyyden vuoksi sekä siihen, *voidaanko vapaaehtoiseen kansalliseen maksukyvyttömyysmenettelyyn asetettua yritystä estää saamasta saman säännöksen nojalla aikaisemmin myönnettyä tukea*. Pääasian kantaja Nerea oli saanut valtiontukea Marchen (Italia) alueellisen toimenpideohjelman yhteydessä. Nerean jätettyä hakemuksen, jotta se suojattaisiin akordilla, jossa liiketoiminta jatkuu, Marchen alue peruutti riidanalaisen tuen sillä perusteella, että asetuksen N:o 800/2008 1 artiklan 7 kohdan c alakohdan nojalla tällaisessa menettelyssä oleva yritys on vaikeuksissa oleva yritys, jonka ei pitäisi saada tukea. Nerean nostettua tästä päätöksestä kanteen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle kaksi ennakkoratkaisukysymystä.

Ensimmäisessä kysymyksessä unionin tuomioistuinta pyydettiin ottamaan kantaa käsitteen asettaminen yleistäytäntöönpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi laajuuteen. Se totesi, ettei asetuksen N:o 800/2008 1 artiklan 7 kohdan c alakohdassa eikä missään muussa tämän asetuksen säännöksessä tehdä eroa eri kansallisissa oikeusjärjestyksissä olemassa olevien maksukyvyttömyyden vuoksi käytävien eri yleistäytäntöönpanomenettelyjen välillä sen perusteella, ovatko ne jäsenvaltioiden hallinto- tai lainkäyttöviranomaisten aloittamia vai yrityksen aloitteesta aloitettuja, kuten tässä tapauksessa. Unionin tuomioistuimen mukaan kyseinen käsite ei kata pelkästään menettelyjä, jotka jäsenvaltioiden hallinto- ja lainkäyttöviranomaiset voivat aloittaa viran puolesta, vaan myös ne, jotka aloitetaan kyseisen yrityksen aloitteesta.

Tarkastellessaan toista kysymystä, joka koski johtopäätöksiä siitä, että Nerea oli asetettu yleistäytäntöönpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi riidanalaisen tuen myöntämisen jälkeen, unionin tuomioistuin totesi, että tuki on katsottava myönnettyksi sillä hetkellä, kun tuensaajalle myönnettiin oikeus tuensaantiin, ja että kyseinen ajankohta on se, jona on arvioitava, onko yritys tukikelpoinen. Asetuksen N:o 800/2008 1 artiklan 7 kohdan c alakohdassa ei myöskään aseteta jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille velvollisuutta suorittaa itsenäistä tutkimusta yrityksen tosiasiallisesta tilanteesta, jotta sen voidaan todeta olevan vaikeuksissa. Siten se seikka, että yritys täyttää kansallisessa lainsäädännössä vahvistetut edellytykset yhtiön asettamiselle yleistäytäntöönpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi, riittää estämään valtiontuen myöntämisen sille asetuksen N:o 800/2008 nojalla, tai jos tällainen tuki on jo myönnetty, sen toteamiseksi, että sitä ei olisi voitu myöntää saman asetuksen nojalla, mikäli kyseiset edellytykset olisivat täyttyneet sinä ajankohtana kun tuki oli myönnetty. Sitä vastoin yritykselle asetuksen N:o 800/2008 ja erityisesti sen 1 artiklan 6 kohdan nojalla myönnettyä tukea ei voida peruuttaa pelkästään sillä perusteella, että kyseinen yritys on asetettu yleistäytäntöönpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi sen ajankohdan jälkeen kun kyseinen tuki on myönnetty sille.

^{86/} Tiettyjen tukimuotojen toteamisesta yhteismarkkinoille soveltuviksi [SEUT 107 ja SEUT 108 artiklan] mukaisesti (yleinen ryhmäpoikkeusasetus) 6.8.2008 annettu komission asetus N:o 800/2008 (EUVL 2008, L 214, s. 3).

XII VEROSÄÄNNÖKSET

Verotuksen alalla annettiin viisi merkille pantavaa tuomiota. Ensimmäinen koskee direktiivin 2006/112⁸⁷ tiettyjen säännösten pätevyyttä. Toinen koskee sitä, voivatko kansalliset tuomioistuimet valvoa toisen jäsenvaltion direktiivin 2011/16⁸⁸ nojalla esittämän verotietoja koskevan pyynnön laillisuutta. Kolmannessa on kyse direktiivin 2008/118⁸⁹ 9 artiklassa tarkoitetuista valmisteverosaatavan syntymistä koskevista edellytyksistä. Neljäs koskee puolustautumisoikeuksien kunnioittamista koskevan periaatteen sisältöä verotarkastusta ja arvonlisäveron määräytymisperusteen määrittämistä koskevissa kansallisissa hallinnollisissa menettelyissä. Viimeinen tuomio liittyy väärinkäytön kieltöä koskevaan periaatteeeseen verotuksen alalla.

Edellä jo mainitussa tuomiossa **RPO** (C-390/15, [EU:C:2017:174](#))⁹⁰ unionin tuomioistuin vahvisti suuren jaoston kokoonpanossa direktiivin 2006/112 sellaisten säännösten pätevyden, joissa suljetaan alennetun arvonlisäverokannan soveltamisen ulkopuolelle digitaalisten kirjojen sähköiset toimitukset, kun jäsenvaltiot voivat soveltaa tällaista alennettua verokantaa digitaalisten kirjojen toimituksiin fyysisillä alustoilla. Ennakkoratkaisupyynnössä tuotiin esille erityisesti kysymys siitä, oliko tämä poissulkeminen perusoikeuskirjan 20 artiklassa vahvistetun yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaista.

Vahvistettuaan, että kyseisillä direktiivin 2006/112 säännöksillä kohdellaan eri tavalla kahta tilannetta, jotka kuitenkin ovat rinnastettavissa toisiinsa sen lukemisen edistämistä koskevan tavoitteen kannalta, unionin tuomioistuin tutki, saattoiko tämä erilainen kohtelu olla oikeutettua. Koska tällainen oikeuttaminen on mahdollista silloin, kun erilainen kohtelu vastaa oikeudellisesti hyväksyttävästi tavoiteltua tavoitetta ja on oikeassa suhteessa tähän tavoitteeseen nähden, unionin tuomioistuin totesi, että sähköisten julkaisujen sulkeminen alennetun arvonlisäverokannan soveltamisen ulkopuolelle on osa sähköistä kauppaa koskevaa erityistä arvonlisäverojärjestelmää, jonka tarkoituksena on se, että sähköisesti suoritettaviin palveluihin sovelletaan selviä, yksinkertaisia ja yhdenmukaisia sääntöjä, jotta voidaan helpottaa verovelvollisten ja kansallisten veroviranomaisten suorittamaa arvonlisäveron hallinnointia. Unionin tuomioistuin korosti unionin lainsäätäjän laajaa harkintavaltaa sen toteuttaessa verotukseen liittyviä toimenpiteitä ja vahvisti, että tämä tavoite on oikeudellisesti hyväksyttävä ja että toimenpide soveltuu sillä tavoitellun tavoitteen toteuttamiseen. Koska myös muut suhteellisuusedellytykseen liittyvät vaatimukset täyttyivät, unionin tuomioistuin vahvisti, että kyseiset direktiivin 2006/112 säännökset ovat yhdenvertaisen kohtelun periaatteen, sellaisena kuin se on ilmaistu perusoikeuskirjan 20 artiklassa, mukaisia.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto tarkasteli 16.5.2017 julistetussa tuomiossa **Berlioz Investment Fund** (C-682/15, [EU:C:2017:373](#)) kysymystä siitä, *voivatko jäsenvaltion tuomioistuimet valvoa toisen jäsenvaltion direktiivin 2011/16 nojalla esittämien verotietoja koskevien pyyntöjen laillisuutta*. Oikeusriidan taustalla oli tilanne, jossa luxemburgilainen yhtiö oli kieltäytynyt noudattamasta täysimääräisesti Luxemburgin viranomaisten päätöstä, jossa se oli velvoitettu toimittamaan Ranskan viranomaisten kyseisen direktiivin nojalla pyytämiä tietoja. Tämä tietopyyntö koski erityisesti ranskalaisen tytäryhtiön maksamia osinkoja, ja sillä pyrittiin selvittämään, olivatko Ranskan oikeudessa säädetyt

87/ Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY (EUVL 2006, L 347, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna direktiivin 2006/112/EY muuttamisesta alennettujen arvonlisäverokantojen osalta 5.5.2009 annetulla neuvoston direktiivillä 2009/47/EY (EUVL 2009, L 116, s. 18).

88/ Hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta 15.2.2011 annettu neuvoston direktiivi 2011/16/EU (EUVL 2011, L 64, s. 1).

89/ Valmisteveroja koskevasta yleisestä järjestelmästä ja direktiivin 92/12/ETY kumoamisesta 16.12.2008 annettu neuvoston direktiivi 2008/118/EY (EUVL 2009, L 9, s. 12).

90/ Tämä tuomio on esitelty myös luvussa III "Institutionaaliset määräykset".

edellytykset näiden osinkojen vapauttamiseksi lähdeverosta täyttyneet. Luxemburgilainen yhtiö oli kuitenkin kieltäytynyt toimittamasta osaa pyydetyistä tiedoista sillä perusteella, että ne eivät olleet ennalta arvioiden olennaisia, minkä vuoksi sille oli määrätty seuraamusmaksu. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi oli saatettu tästä seuraamuksesta nostettu kanne, kysyi unionin tuomioistuimelta, saattoiko se tutkia sitä, oliko Luxemburgin viranomaisten tietojenantamismääräys – ja siten tietopyyntö, johon tämä määräys perustui – perusteltu.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että koska seuraamusmaksun määrääminen luxemburgilaiselle yhtiölle kuuluu direktiivin 2011/16 soveltamiseen, tässä tapauksessa on sovellettava perusoikeuskirjaa. Vahvistettuaan lisäksi, että luxemburgilaisella yhtiöllä on oikeus perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitettuun tehokkaaseen oikeussuojaan sille määrätyn hallinnollisen seuraamuksen osalta, unionin tuomioistuin täsmensi tässä määräyksessä edellytettävän, että kansallisen tuomioistuimen, jolta haetaan muutosta direktiivin 2011/16 nojalla käydyn kansallisten veroviranomaisten tietojenvaihdon yhteydessä tietojen toimittamisesta annetun määräyksen noudattamatta jättämisen seurauksena määrättyyn seuraamusmaksuun, on voitava tutkia tämän tietojenantamismääräyksen lainmukaisuus. Koska ainoastaan vastaanottavan jäsenvaltion verolainsäädännön kannalta ennalta arvioiden olennaiset tiedot voivat olla kyseisen direktiivin mukaisen tietopyynnön kohteena, tämä olennaisuusvaatimus on unionin tuomioistuimen mukaan edellytys yksityiselle pyydettyjen tietojen saamiseksi osoitetun tietojenantamismääräyksen ja tälle tietojenantamismääräyksen noudattamatta jättämisen vuoksi määrätyn seuraamustoimenpiteen lainmukaisuudelle. Unionin tuomioistuin täsmensi kuitenkin, että tietojenantamismääräyksen tuomioistuinvalvonta rajoittuu sen tutkimiseen, että tämä määräys perustuu pyynnön esittäneen viranomaisen riittävän perusteltuun pyyntöön saada tietoja, jotka eivät ole sellaisia, jotka eivät ole ennalta arvioiden selvästikään olennaisia. Tämä valvonta edellyttää, että tuomioistuimella on oltava oikeus tutustua tietopyyntöön ja tarvittaessa kaikkiin muihin tietopyynnön esittäneen viranomaisen toimittamiin tietoihin. Koska tietopyynnön luottamuksellisuuteen voidaan sen sijaan vedota yksityistä vastaan, viimeksi mainitulla on oikeus tutustua ainoastaan tietopyynnön olennaisiin tietoihin voidakseen esittää asiansa menettelyn oikeudenmukaisuuden edellyttämällä tavalla.

Unionin tuomioistuin antoi 29.6.2017 tuomion ***komissio v. Portugali*** (C-126/15, [EU:C:2017:504](#)), jossa se otti kantaa valmisteveroja koskevasta yleisestä järjestelmästä annetun direktiivin 2008/118 9 artiklan ensimmäisessä kohdassa, tulkittuna suhteellisuusperiaatteen valossa, tarkoitettuihin valmisteverosaatavan syntymistä koskeviin edellytyksiin. Tässä asiassa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne, jossa sitä vaadittiin toteamaan, että Portugalin tasavalta ei ollut noudattanut kyseisen direktiivin eikä suhteellisuusperiaatteen mukaisia veloitteitaan, koska se oli säätänyt, että savukepakkausten jakelu ja myynti yleisölle on kiellettyä veromerkissä ilmoitettua vuotta seuraavan vuoden kolmannen kuukauden lopun jälkeen.

Muistutettuaan, että veropetosten, veronkierron ja mahdollisten väärinkäytösten estäminen on direktiivin 2008/118 tavoite, unionin tuomioistuin totesi, että se, että kulutukseen luovutetaan liiallisia määriä savukepakkauksia vuoden lopulla valmisteveron korotusta ennakoivasti, on väärinkäytös, joka jäsenvaltioilla on oikeus estää asianmukaisin toimenpitein. Se lisäsi, että koska direktiivin 9 artiklan ensimmäisessä kohdassa viitataan kansalliseen oikeuteen verosaatavan syntymisedellytysten ja valmisteverokannan määrittämiseksi, tällainen jäsenvaltioille tunnustettu oikeus edellyttää välttämättä, että niillä on mahdollisuus ottaa käyttöön esillä olevassa asiassa tarkoitettua kaltaisia toimenpiteitä.

Unionin tuomioistuin huomautti myös, että jäsenvaltioiden on käytäessään unionin oikeudessa niille annettua toimivaltaa kuitenkin noudatettava suhteellisuusperiaatetta. Se edellyttää, että jäsenvaltiot käyttävät keinoja, joilla valtiosisäisessä oikeudessa tavoiteltu päämäärä voidaan saavuttaa tehokkaasti mutta joilla ei kuitenkaan ylitetä sitä, mikä on tarpeen ja millä aiheutetaan vähiten haittaa kyseessä olevassa unionin säännöstössä asetetuille tavoitteille ja periaatteille. Se totesi, että kyseisellä savukkeiden jakelu- ja myyntikiellolla voitiin saavuttaa sen hyväksyttävät tavoitteet eli veropetosten ja veronkierron estämisen tavoite ja kansanterveyden suojelun tavoite. Koska tätä kieltä sovellettiin kuitenkin kaikissa tapauksissa, myös silloin, kun valmisteverokantaa alennetaan tai se pysyy ennallaan, unionin tuomioistuin totesi, että se ei ollut tarpeen näiden päämäärien saavuttamiseksi, koska ne

voitaisiin saavuttaa vähemmän rajoittavalla ja yhtä asianmukaisella tavalla, jos tätä toimenpidettä sovellettaisiin vain siinä tapauksessa, että savukkeiden valmisteverokantaa korotetaan. Unionin tuomioistuin totesi näin ollen, että Portugalin tasavalta ei ollut noudattanut direktiivin 2008/118 9 artiklan ensimmäisen kohdan ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia velvoitteitaan.

Tuomiossa *Ispas* (C-298/16, [EU:C:2017:843](#)), joka julistettiin 9.11.2017, unionin tuomioistuin täsmensi puolustautumisoikeuksien kunnioittamista koskevan unionin oikeuden yleisen periaatteen sisältöä verotarkastusta ja arvonlisäveron määräytymisperusteen määrittämistä koskevissa kansallisissa hallinnollisissa menettelyissä. Tässä asiassa kantajiin oli kohdistettu verotarkastus, jonka seurauksena heille osoitetuissa jälkiverotuspäätöksissä heidät oli veloitettu maksamaan lisää arvonlisäveroa. Kantajat olivat väittäneet ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että nämä jälkiverotuspäätökset olivat pätemättömiä, koska heidän puolustautumisoikeuksiaan ei ollut kunnioitettu. He vetosivat erityisesti siihen, että veroviranomaisten olisi pitänyt antaa heille viran puolesta oikeus tutustua kaikkiin niihin asian kannalta merkityksellisiin tietoihin, joiden perusteella nämä viranomaiset olivat laatineet verotarkastuskertomuksen ja tehneet kaksi jälkiverotuspäätöstä, jotta he voisivat myöhemmin riitauttaa ne.

Unionin tuomioistuin palautti aluksi mieleen, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen on unionin oikeuden yleinen periaate, jonka nojalla henkilöille, joiden etuihin heille osoitetut päätökset vaikuttavat tuntuvasti, on annettava tilaisuus esittää asianmukaisesti kantansa niistä seikoista, joiden perusteella hallinto aikoo tehdä päätöksensä. Tämä velvoite koskee kansallisia viranomaisia, kun ne tekevät päätöksiä, jotka kuuluvat unionin oikeuden soveltamisalaan. Unionin tuomioistuimen mukaan näin on muun muassa tilanteessa, jossa jäsenvaltio kohdistaa verovelvollisiin verotarkastusmenettelyn noudattaakseen unionin oikeuden soveltamisesta johtuvaa velvoitetta toteuttaa kaikki lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että arvonlisävero kannetaan täysimääräisesti sen alueella, sekä petosten torjumiseksi.

Unionin tuomioistuin totesi siten, että puolustautumisoikeuksien kunnioittamista koskevaa unionin oikeuden yleistä periaatetta on tulkittava siten, että yksityisellä on verotarkastusta ja arvonlisäveron määräytymisperusteen määrittämistä koskevissa hallinnollisissa menettelyissä oltava pyynnöstä eikä viran puolesta mahdollisuus saada tiedot ja asiakirjat, jotka sisältyvät hallinnolliseen asiakirja-aineistoon ja jotka viranomaisen ottaa huomioon tehdessään päätöksen, paitsi, jos näihin tietoihin ja asiakirjoihin tutustumista koskevan oikeuden rajoittamista voidaan perustella yleisen edun mukaisilla tavoitteilla. Tämä yleinen periaate ei nimittäin ole ehdoton vaan sitä voidaan rajoittaa, kunhan rajoitukset tosiasiallisesti palvelevat yleisen edun mukaisia kyseisellä toimenpiteellä tavoiteltuja tavoitteita eikä niillä puututa näin suojattuihin oikeuksiin tavoitellun päämäärän kannalta suhteettomasti ja tavalla, jota ei voida hyväksyä ja jolla loukattaisiin näiden oikeuksien keskeistä sisältöä. Unionin tuomioistuin täsmensi tältä osin, että verotarkastusmenettelyssä ja arvonlisäveron määräytymisperusteen määrittämistä koskevassa menettelyssä tällaisilla rajoituksilla voidaan pyrkiä suojaamaan luottamuksellisuutta ja salassapitovelvollisuutta koskevia vaatimuksia, joita voitaisiin rikkoa, jos annetaan oikeus tutustua tiettyihin tietoihin ja asiakirjoihin.

Tuomiossa *Cussens ym.* (C-251/16, [EU:C:2017:881](#)), joka annettiin 22.11.2017, unionin tuomioistuin otti kantaa väärinkäytön kieltöä koskevaan periaatteeseen verotuksen alalla ja erityisesti arvonlisäverotuksen yhteydessä. Pääasian valittajat olivat rakentaneet useita myytäväksi tarkoitettuja loma-asuntoja, jotka he olivat luovuttaneet vuokralle yli 20 vuoden ajaksi heihin sidoksissa olevalle yhtiölle. Samaan aikaan he olivat tehneet tämän saman yhtiön kanssa sopimuksen, jonka mukaan kyseiset asunnot vuokrataan heille kahdeksi vuodeksi. Nämä kaksi vuokrasopimusta olivat päättyneet kuukautta myöhemmin vuokralaisten luovuttua vastavuoroisesti vuokraoikeuksista, minkä vuoksi valittajat olivat myyneet asunnot kolmansille. Kansallisen lainsäädännön mukaan kyseiset myynnit eivät olleet arvonlisäverotettavia, koska pelkästään pitkäaikainen vuokrasopimus oli arvonlisäveron alainen. Verohallinto piti kyseistä vuokrasopimusta väärinkäyttönä ja vaati valittajia maksamaan lisää arvonlisäveroa myyneistä. Asian käsiteltäväkseen saanut ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi, että kansallisessa oikeudessa ei ole sääntöjä, joiden perusteella verohallinnon olisi pitänyt jättää väärinkäytön muodostavat liiketoimet huomiotta. Näin

ollen se päätti esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksiä sen selvittämiseksi, edellyttääkö unionin oikeuden mukainen väärinkäytön kieltoa koskeva periaate, sellaisena kuin se on vahvistettu tuomiossa *Halifax ym.*,⁹¹ verohallinnon tässä tapauksessa puoltamaa ratkaisua.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että väärinkäytön kieltoa koskeva periaate, sellaisena kuin sitä on sovellettu arvonlisäverotuksen alalla tuomioon *Halifax ym.* perustuvassa oikeuskäytännössä, ei ole direktiivillä vahvistettu sääntö vaan se perustuu oikeuskäytäntöön. Tähän periaatteeseen, jolla on unionin tuomioistuimen mukaan unionin yleisille oikeusperiaatteille tunnusomainen yleinen luonne, vedoten verovelvolliselta voidaan evätä muun muassa oikeus arvonlisäverovapautukseen, vaikka kansallisessa oikeudessa ei ole säännöksiä, joissa olisi säädetty tällaisesta epäämisestä. Vaikka kyseiset liiketoimet oli saatu päätökseen ennen kuin tuomio *Halifax ym.* annettiin, unionin tuomioistuin vahvisti, että oikeusvarmuutta ja luottamuksensuojaa koskevat periaatteet eivät olleet esteenä sille, että pääasiassa sovelletaan tähän tuomioon perustuvaa väärinkäytön kieltoa koskevaa periaatetta. Tulkinnalla, jonka unionin tuomioistuin esittää unionin oikeudesta, selvennetään ja täsmennetään kyseisen oikeuden merkitystä ja ulottuvuutta niin, että tästä tulkinnasta ilmenee, miten mainittua oikeutta täytyy tai olisi täytynyt tulkita ja soveltaa sen voimaantulosta lähtien. Unionin tuomioistuin totesi vielä, että tilanteessa, jossa kyseessä olevan kiinteän omaisuuden omistaja tai vuokralainen ei olisi tosiasiallisesti alkanut käyttää kyseessä olevaa kiinteää omaisuutta ennen kuin tämä myytiin kolmansille ostajille, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen oli tarkistettava, kyseisillä luovutuksilla saatettaisiin saada direktiivin 77/388⁹² tavoitteen vastainen verotuksellinen etu, mikä kuuluisi siten väärinkäytön kieltoa koskevan periaatteen soveltamisalaan.

XIII LAINSÄÄDÄNTÖJEN LÄHENTÄMINEN

1. IMMATERIAALIOIKEUS

Immateriaalioikeuden alalla on mainittava kolme tuomiota. Kahdessa ensimmäisessä on kyse yleisölle välittämisen käsitteestä tekijänoikeuden alalla, ja kolmas koskee yhteisömalleja koskevan niin sanotun korjauslausekkeen tulkintaa.

Asioissa, joissa annettiin kaksi tuomiota *Stichting Brein* (C-527/15, [EU:C:2017:300](#) ja C-610/15, [EU:C:2017:456](#)), jotka julistettiin 26.4. ja 14.6.2017, unionin tuomioistuimen oli tarkasteltava muun muassa *direktiivin 2001/29*⁹³ 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yleisölle välittämisen käsitettä.

Näissä kahdessa asiassa tekijänoikeuksien haltijoiden etujen puolustamisesta vastaava hollantilainen säätiö oli nostanut kanteet ennakkoratkaisua pyytäneissä tuomioistuimissa. Ensimmäisessä asiassa pääasian asianosaisina olivat tämä säätiö ja sellaisen mediasoittimen myyjä, johon oli etukäteen asennettu internetissä saatavilla olevia add-on-tiedostoja, jotka sisältävät hyperlinkkejä yleisön vapaasti käytettävissä oleville internetsivustoille, joilla on asetettu yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattuja teoksia ilman tekijänoikeuden haltijoiden lupaa. Jälkimmäisessä asiassa oikeusriita koski tämän säätiön esittämiä vaatimuksia siitä, että tietyt internetyhteyden tarjoajat veloitetaan

⁹¹ Unionin tuomioistuimen tuomio 21.2.2006, *Halifax ym.* (C-255/02, [EU:C:2006:121](#)).

⁹² Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annettu kuudes neuvoston direktiivi 77/388/ETY (EYVL 1977, L 145, s. 1).

⁹³ Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL 2001, L 167, s. 10).

estämään onlinejakoalusta The Pirate Bayn, joka indeksoimalla suojattuja teoksia koskevia metatietoja ja tarjoamalla käyttöön hakukoneen antaa kyseisen jakoalustan käyttäjille mahdollisuuden paikallistaa nämä teokset ja jakaa niitä vertaisverkossa (peer-to-peer), verkkotunnukset ja IP-osoitteet.

Kummassakin tuomiossa unionin tuomioistuin palautti ensin mieleen aikaisemman oikeuskäytäntönsä,⁹⁴ jonka mukaan direktiivin 2001/29 päätavoitteena on suojan saattaminen korkealle tasolle tekijöiden hyväksi, mikä mahdollistaa sen, että nämä saavat teostensa käytöstä asianmukaisen korvauksen erityisesti silloin, kun teoksia välitetään yleisölle. Tästä seuraa, että ”yleisölle välittämisen” käsite on ymmärrettävä laajasti ja että sitä on arvioitava kulloisessakin asiayhteydessä. Lisäksi direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdasta käy ilmi, että yleisölle välittämisen käsitteessä yhdistyy kaksi kumulatiivista tekijää, eli teoksen ”välittäminen” ja teoksen välittäminen ”yleisölle”.

Unionin tuomioistuimen mukaan sen määrittämiseksi, välittääkö käyttäjä teoksen yleisölle direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, on otettava huomioon useita toisiaan täydentäviä, epäitsenäisiä ja toisistaan riippuvia arviointiperusteita. Näistä arviointiperusteista on mainittava aluksi käyttäjän keskeinen rooli ja hänen toimintansa tarkoituksellisuus. Kyseinen käyttäjä näet toteuttaa välittämistoimen, kun se täysin tietoisena menettelynsä seurauksista tarjoaa asiakkailleen pääsyn suojattuun teokseen, erityisesti silloin, kun ilman tätä välittämistoimea kyseiset asiakkaat eivät voisi tai heidän olisi vaikeaa vastaanottaa levitettyä teosta. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin täsmensi, että yleisön käsite tarkoittaa rajoittamatonta määrää potentiaalisia vastaanottajia ja lisäksi varsin huomattavaa määrää henkilöitä. Unionin tuomioistuin huomautti myös, että jotta kyseessä voisi olla ”yleisölle välittäminen”, suojattu teos on välitettävä tietyllä teknisellä tavalla, joka poikkeaa siihen asti käytetyistä tavoista, tai, jos näin ei ole, ”uudelle yleisölle” eli yleisölle, jota tekijänoikeuden haltijat eivät ole ottaneet huomioon silloin, kun ne antoivat luvan alkuperäiseen yleisölle välittämiseen. Lopuksi unionin tuomioistuin korosti, että sillä, että direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla yleisölle välittämällä tavoitellaan voittoa, on merkitystä.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin katsoi näissä kahdessa tuomiossa, että sekä pääasiassa kyseessä olevan kaltainen mediasoittimen myynti että internetissä toimivan jakoalustan The Pirate Bayn saataville saattaminen ja hallinnointi ovat näissä olosuhteissa direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yleisölle välittämistä.

Unionin tuomioistuin otti 20.12.2017 antamassaan tuomiossa *Acacia ja D'Amato* (C-397/16 ja C-435/16, [EU:C:2017:992](#)) kantaa asetuksen N:o 6/2002⁹⁵ 110 artiklan 1 kohdassa säädetyn niin sanotun korjauslausekkeen tulkintaan. Tämän lausekkeen mukaan yhteisömalliin perustuvaa suojaa ei ole mallilla, joka on moniosaisen tuotteen osa, jota käytetään kyseisen moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi. Tämä tuomio liittyy kahteen oikeusriitaan, joissa kaksi autovalmistajaa, jotka ovat auton kevytmetallivanteille myönnettujen yhteisömallien haltijoita, olivat nostaneet Italiassa ja Saksassa Acaciaa ja sen johtajaa vastaan kanteet yhteisömallien loukkaamisesta, koska nämä valmistivat jäljennösvanteita, jotka olivat ulkoasultaan tai toiminnaltaan samanlaisia kuin alkuperäiset ensiasennusvanteet.

Unionin tuomioistuimelta kysyttiin ensinnäkin, asetetaanko asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa siinä säädetyn suojan poissulkemisen edellytykseksi, että suojattu malli on riippuvainen moniosaisen tuotteen, johon kyseinen osa sisältyy, ulkoasusta. Pääasioiden oikeusriitojen asianosaisina olleet autovalmistajat väittivät, että tämä poissulkeminen ei ollut perusteltua vanteiden osalta, koska niiden muotoa ei määritä sen ajoneuvon ulkoasu, joiden varusteita ne ovat. Unionin tuomioistuin korosti tältä osin asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdan tarkoitusta välttää tiettyjen varaosien kytkösmarkkinoiden syntymistä ja erityisesti välttää sitä, että kuluttaja, joka ostaa pitkäikäisen tuotteen, joka voi olla kallis, olisi ennalta määräämättömäksi ajaksi sidottu ostamaan ulkoisia osia moniosaisen

^{94/} Ks. erityisesti unionin tuomioistuimen tuomio 31.5.2016, *Reha Training* (C-117/15, [EU:C:2016:379](#)) ja unionin tuomioistuimen tuomio 8.9.2016, *GS Media* (C-160/15, [EU:C:2016:644](#)).

^{95/} Yhteisömallista 12.12.2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 6/2002 (EYVL 2002, L 3, s. 1).

tuotteen valmistajalta. Unionin tuomioistuin totesi kirjaimellisen ja teleologisen tulkinnan perusteella, että tämän säännöksen soveltamisala ei rajoitu sellaisen moniosaisen tuotteen osiin, jonka ulkoasusta suojattu malli on riippuvainen, ja korosti, että tällä tulkinnalla edistettiin korjauslausekkeen tarkoitusta rajoittaa varaosien kytkösmarkkinoiden syntymistä.

Unionin tuomioistuin, jolta kysyttiin myös korjauslausekkeessa säädetyn poissulkemisen soveltamedellytyksistä, totesi aluksi, että tätä poissulkemista voidaan soveltaa vain osiin, joiden suoja perustuu yhteisömalliin ja jotka täyttävät siten erityisesti asetuksen N:o 6/2002 4 artiklan 2 kohdassa säädetyt suojan edellytykset. Tässä viimeksi mainitussa säännöksessä moniosaisen tuotteen osana olevaa tuotetta suojataan vain, jos yhtäältä osa, sen jälkeen, kun se on sisällytetty moniosaiseen tuotteeseen, pysyy näkyvässä tuotteen tavanomaisen käytön aikana, ja toisaalta siltä osin kuin nämä osan näkyvät piirteet itsessään täyttävät kyseisen asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädetyt uutuuden ja yksilöllisen luonteen vaatimukset. Tämä pätee juuri niiden vanteiden yhteisömalleihin, joiden haltijoita kyseiset autovalmistajat ovat. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi kyseisten vanteiden olevan 110 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja ”moniosaisen tuotteen osia”, sillä tällainen vanne on auton osa, eikä tätä tuotetta voitaisi sen puuttuessa käyttää tavanomaisella tavalla. Edellytyksestä, jonka mukaan kyseistä tuotetta on käytettävä moniosaisen tuotteen korjaamiseen, unionin tuomioistuin totesi, että tämän korjauslausekkeen soveltamisalan ulkopuolelle jää kaikenlainen osan käyttö mieltymysten vuoksi tai pelkästään mukavuussyistä, kuten muun muassa osan vaihtaminen esteettisistä syistä tai moniosaisen tuotteen yksilöllistämiseksi, ja se edellyttää sitä vastoin, että osan käyttö on tarpeen moniosaisen tuotteen korjaamiseksi, kun tästä on tullut viallinen. Unionin tuomioistuin totesi vielä, että korjaaminen on suoritettava moniosaisen tuotteen alkuperäisen ulko-osun palauttamiseksi. Tältä osin unionin tuomioistuin korosti, että näkyvällä osalla on välttämättä vaikutus moniosaisen tuotteen ulko-osun korjaamiseen tässä säännöksessä tarkoitetulla tavalla. Näillä perusteilla unionin tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohtaa sovelletaan pelkästään sellaisiin moniosaisen tuotteen osiin, jotka ovat ulkoasultaan samanlaisia kuin alkuperäiset osat, eikä näin ole silloin, jos varaosa ei vastaa värinsä tai kokonsa puolesta alkuperäistä osaa tai jos moniosaisen tuotteen ulkoasua on muutettu sen markkinoille saattamisen jälkeen.

Unionin tuomioistuimelta kysyttiin vielä, edellyttääkö asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädetyn poissulkemisen soveltaminen, että moniosaisen tuotteen osan valmistaja tai myyjä varmistaa, että tämä osa voidaan hankkia vain korjaustarkoitukseen, ja jos näin on, millä tavalla se on tehtävä. Unionin tuomioistuin korosti, että moniosaisen tuotteen osan valmistajalla tai myyjällä, joka haluaa vedota tässä säännöksessä tarkoitettuun poikkeukseen, on huolellisuusvelvoite. Niiden tehtävänä on ilmoittaa jatkokäyttäjälle tuotteeseen, sen pakkaukseen, esitteisiin tai myyntiasiakirjoihin tehdyllä selvällä ja näkyvällä merkinnällä se, että kyseiseen osaan sisältyy malli, joiden haltijoita ne eivät ole, ja se, että tämä osa on tarkoitettu käytettäväksi yksinomaan moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulko-osun palauttamiseksi. Niiden täytyy myös varmistaa asianmukaisin keinoin, muun muassa sopimuksin, että nämä jatkokäyttäjät eivät aio käyttää kyseisiä osia tavalla, joka ei sovellu yhteen asetuksen N:o 6/2002 110 artiklan 1 kohdassa säädettyjen edellytysten kanssa, ja pidättäytyä tällaisten osien myynnistä, jos ne tietävät tai niillä on perusteltuja syitä olettaa, että tätä osaa ei käytetä säädettyjen edellytysten mukaisesti.

2. HENKILÖTIETOJEN SUOJA

Henkilötietojen suojaa koskevista asioista on pantava merkille kolme tuomiota. Ensimmäisessä unionin tuomioistuin täsmensi sisämarkkinoilla tarjottavia maksupalveluja koskevia tietojenantovaatimuksia. Toinen tuomio koskee henkilötietojen yhtiörekisteristä poistamiseen liittyviä kysymyksiä. Kolmannessa tuomiossa unionin tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää henkilötietojen käsitettä ammatillisen kokeen yhteydessä. Lisäksi on mainittava **lausunto 1/15** ([EU:C:2017:592](#)), joka koskee matkustajarekisteritietojen (PNR-tietojen) siirtämistä ja käsittelyä

koskevan Kanadan ja EU:n välillä neuvotellun sopimuksen yhteensopivuutta perussopimusten ja perusoikeuskirjan määräysten kanssa.⁹⁶

Unionin tuomioistuin otti 25.1.2017 antamassaan tuomiossa **BAWAG** (C-375/15, [EU:C:2017:38](#)) kantaa maksupalveluja sisämarkkinoilla koskevassa direktiivissä 2007/64⁹⁷ tarkoitettun pysyvän välineen käsitteeseen sekä maksupalveluntarjoajien velvollisuuden antaa tietoja käyttäjille laajuuteen.

Tarkastellessaan mahdollisuutta pitää pankin internetsivustoa pysyvänä välineenä unionin tuomioistuin totesi, että *maksupalvelunkäyttäjän täytyy voida tämän internetsivuston kautta tallentaa* hänelle henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja siten, että tiedot ovat helposti saatavilla myöhempää käyttöä varten tietojen käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisen ajan ja ne voidaan tulostaa muuttumattomina. Lisäksi maksupalveluntarjoajan tai muun ylläpitäjän, jonka tehtäväksi kyseisen sivuston hallinta on annettu, on oltava mahdotonta muuttaa sivuston sisältöä yksipuolisesti.

Maksupalveluntarjoajan velvollisuudesta antaa käyttäjälle tietoja unionin tuomioistuin totesi, että kun nämä tiedot toimitetaan verkkopankin internetsivustolla olevaa sähköpostilaatikkaa käyttäen, ne voidaan katsoa toimitettun pysyvällä välineellä ainoastaan, jos kaksi edellytystä täyttyy. Ensinnäkin kyseisen käyttäjän täytyy voida internetsivuston kautta tallentaa hänelle henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja siten, että hän voi tutustua niihin ja toisintaa ne muuttumattomina asianmukaisen ajan, ilman että kyseisen tarjoajan tai muun ylläpitäjän on mahdollista muuttaa niiden sisältöä yksipuolisesti. Toiseksi, jos maksupalvelunkäyttäjän on käytävä mainitulla internetsivustolla saadakseen mainitut tiedot tietoonsa, näiden tietojen toimittamisen on tapahduttava maksupalveluntarjoajan aktiivisella toiminnalla siten, että tarkoituksena on saattaa kyseisen käyttäjän tietoon se, että nämä tiedot löytyvät mainitulta internetsivustolta ja ovat saatavilla siellä.

Mikäli maksupalvelunkäyttäjän on käytävä tällaisella sivustolla saadakseen asianomaiset tiedot tietoonsa, tiedot on ainoastaan asetettu kyseisen käyttäjän saataville, kun näiden tietojen toimittaminen tapahtuu ilman tällaista maksupalveluntarjoajan aktiivista toimintaa.

Asiassa **Manni** 9.3.2017 antamassaan tuomiossa (C-398/15, [EU:C:2017:197](#)) unionin tuomioistuin otti kantaa *luonnollisen henkilön mahdollisuuden saada yhtiörekisteriin merkityt purettuun yhtiöön liittyvät henkilötietonsa poistetuiksi* direktiivin 95/46⁹⁸ 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan, 12 artiklan b alakohdan ja 14 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohdan perusteella, luettuina yhdessä ensimmäisen direktiivin 68/151⁹⁹ 3 artiklan kanssa. Pääasian oikeusriidan asianosaisina olivat erään yhtiön ainoa hallituksen jäsen sekä kauppakamari, joka oli kieltäytynyt poistamasta yhtiörekisteristä tätä hallituksen jäsentä koskevia tiettyjä henkilötietoja, jotka yhdistivät hänet sellaisen toisen yhtiön konkurssiin, joka oli poistettu yhtiörekisteristä konkurssimenettelyn jälkeen. Kanteensa tueksi kyseinen hallituksen jäsen oli väittänyt, että kyseiset tiedot aiheuttivat vahinkoa hänen nykyiselle taloudelliselle toiminnalleen.

Yhtiörekisterissä pidettyjen henkilötietojen antamisesta ulkopuolisille henkilöille unionin tuomioistuin toi aluksi esille, että näiden rekisterien julkisuuden tarkoituksena on turvata oikeusvarmuus yhtiön ja ulkopuolisten välisissä suhteissa ja suojata erityisesti ulkopuolisten henkilöiden etuja suhteessa osakeyhtiöihin ja rajavastuuyhtiöihin, koska

^{96/} Tämä lausunto on esitelty luvussa I ”Perusoikeudet”.

^{97/} Maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 97/7/EY, 2002/65/EY, 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta ja direktiivin 97/5/EY kumoamisesta 13.11.2007 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/64/EY (EUVL 2007, L 319, s. 1).

^{98/} Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY (EYVL 1995, L 281, s. 31).

^{99/} Niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi 9.3.1968 annettu ensimmäinen neuvoston direktiivi 68/151/ETY (EYVL 1968, L 65, s. 8), sellaisena kuin se on muutettuna 15.7.2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/58/EY (EUVL 2003, L 221, s. 13).

tällaisten yhtiöiden sitoumusten täyttämisen ainoana takeena ulkopuolisille henkilöille on niiden yhtiövarallisuus. Lisäksi kysymyksiä, jotka edellyttävät yhtiörekisteristä ilmenevien henkilötietojen käyttöön saamista, voi tulla esiin vielä useita vuosia kyseisen yhtiön olemassaolon lakkaamisen jälkeen. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että jäsenvaltiot eivät voi taata luonnollisille henkilöille, joiden tiedot on merkitty yhtiörekisteriin kyseisen yhtiön yhteydessä, oikeutta saada tietyn ajan kuluttua tämän yrityksen purkautumisesta heitä koskevat henkilötiedot poistetuiksi.

Koska tämä direktiivin 95/46 säännösten tulkinta saattaa loukata kyseisten henkilöiden perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattuja yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa koskevia oikeuksia, unionin tuomioistuin täsmensi myös, että tämä tulkinta ei johda siihen, että kyseisiin perusoikeuksiin puututtaisiin suhteettomasti. Se korosti, että yhtiörekisteriin merkitään ainoastaan rajoitettu määrä henkilötietoja ja että on lisäksi oikeutettua, että luonnollisilla henkilöillä, jotka haluavat harjoittaa liiketoimintaa osakeyhtiön tai rajavastuuyhtiön avulla, jonka sitoumusten täyttämisen ainoana takeena ulkopuolisille henkilöille on niiden yhtiövarallisuus, on velvollisuus julkistaa tiedot, jotka koskevat heidän henkilötietojaan ja tehtäviään yhtiössä. Unionin tuomioistuimen mukaan ei voida sulkea pois sitä, että erityisissä tilanteissa henkilön konkreettiseen tilanteeseen liittyvien huomattavan tärkeiden ja perusteltujen syiden vuoksi on poikkeuksellisesti oikeutettua, että oikeus saada häntä koskevia henkilötietoja annetaan riittävän pitkän ajan kuluttua yhtiön purkautumisesta käytettäväksi vain ulkopuolisille, joilla on erityinen intressi tutustua niihin. Kunkin jäsenvaltion on kuitenkin ratkaistava, onko tällaisesta oikeuden rajoittamisesta tarkoituksenmukaista säätää sen oikeusjärjestyksessä.

Unionin tuomioistuin vahvisti 20.12.2017 antamallaan tuomiolla **Nowak** (C-434/16, [EU:C:2017:582](#)), että ammatilliseen kokeeseen osallistujan laatimat kirjalliset vastaukset ja mahdolliset tarkastajan tekemät niitä koskevat merkinnät ovat direktiivin 95/46 2 artiklan a alakohdassa tarkoitettuja henkilötietoja. Pääasian valittaja oli epäonnistuttuaan Irlannin tilintarkastajien instituutin järjestämässä kokeessa esittänyt pyynnön saada tutustua kaikkiin henkilötietoihinsa, jotka olivat tämän instituutin hallussa. Tilintarkastajien instituutti oli toimittanut hänelle useita asiakirjoja mutta kieltäytynyt kuitenkin luovuttamasta hänelle hänen koepaperiaan sillä perusteella, että siihen ei sisällynyt häntä koskevia henkilötietoja. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi hylätty osallistuja oli saattanut asian, päätti esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön.

Palautettuaan mieleen, että direktiivin 95/46 2 artiklan a alakohtaan sisältyvän määritelmän mukaan henkilötiedoilla tarkoitetaan "kaikenlaisia tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä – – koskevia tietoja", unionin tuomioistuin totesi, että ammatilliseen kokeeseen osallistuja on luonnollinen henkilö, joka voidaan tunnistaa joko suoraan hänen nimensä perusteella tai epäsuorasti henkilönumeron perusteella, koska nimi tai numero on merkitty koepaperiin tai tämän paperin kansilehdelle. Korostettuaan unionin lainsäätäjän pyrkimystä antaa laaja merkitys henkilötietojen käsitteelle unionin tuomioistuin huomautti, että tätä käsitettä ei ole rajattu arkaluonteisiin tai yksityisiin tietoihin, vaan se voi kattaa kaikenlaiset tiedot, sekä objektiiviset että subjektiiviset tiedot, jotka ilmaistaan mielipiteen tai arvion muodossa, edellyttäen, että ne "koskevat" kyseessä olevaa henkilöä. Ammatilliseen kokeeseen osallistujan laatimat kirjalliset vastaukset ovat hänen henkilöönsä liittyviä tietoja, koska niiden sisältö ilmentää ja auttaa selvittämään osallistujan tietojen ja taitojen tasoa tietyllä alalla ja tarvittaessa hänen päättelyprosessiaan, harkintakykyään ja kriittistä ajatteluaan. Näiden tietojen käyttö, joka ilmenee muun muassa siinä, läpäiseekö osallistuja asianomaisen kokeen vai ei, voi lisäksi vaikuttaa osallistujan oikeuksiin ja etuihin, koska se voi määrittää esimerkiksi hänen mahdollisuutensa päästä haluamaansa ammattiin tai työhön tai vaikuttaa näihin mahdollisuuksiin. Osallistujan vastauksiin liittyvistä tarkastajan tekemistä merkinnöistä unionin tuomioistuin totesi, että ne ovat niin ikään tätä osallistujaa koskevia tietoja.

Unionin tuomioistuin korosti vielä, että siitä, ettei hyväksyttäisi kirjallisen kokeen vastausten ja niihin tehtyjen merkintöjen luokittelua "henkilötiedoiksi", seuraisi, että nämä tiedot suljettaisiin kokonaan pois niiden periaatteiden ja takeiden piiristä, joita henkilötietojen suojan alalla on noudatettava. Tähän luokitteluun ei voi vaikuttaa se, että se avaa lähtökohtaisesti kokeeseen osallistujalle tiedonsaantia ja oikaisua koskevan oikeuden direktiivin 95/46 nojalla, koska tämä oikeus, joka ei ulotu koekysymyksiin ja joka ei mahdollista sitä, että kokeeseen osallistuja korjaa

vääriä vastauksia, palvelee direktiivin tavoitetta, joka on osallistujien yksityisyyden suojele heitä koskevien tietojen käsittelyssä.

3. TELEVIESTINTÄ

Unionin tuomioistuin tarkasteli 26.7.2017 antamassaan tuomiossa **Europa Way ja Persidera** (C-560/15, [EU:C:2017:593](#)) mahdollisuutta, että *jäsenvaltio korvaa direktiivien 2002/20,¹⁰⁰ 2002/21¹⁰¹ ja 2002/77¹⁰² perusteella eräiden markkinatoimijoiden lainvastaisen markkinoilta sulkemisen korjaamiseksi käynnistetyn vastikkeettoman valintamenettelyn radiotaajuuksien jakamiseksi vastikkeellisella menettelyllä, joka perustuu radiotaajuuksien jakamista koskevaan uudelleenmääritettyyn suunnitelmaan radiotaajuuksien lukumäärän rajoittamisen jälkeen.*

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että direktiivin 2002/21 3 artiklan 3 a kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kansallisessa lainsäädännössä kumotaan meneillään oleva toimivaltaisen kansallisen sääntelyviranomaisen radiotaajuuksien jakamiseksi järjestämä valintamenettely, joka on keskeytetty ministerin päätöksellä, kun kansallinen lainsäätävä ja asianomainen ministeri eivät ole toimineet direktiivin 2002/21 4 artiklassa tarkoitettuina muutoksenhakueliminä. Näillä elimillä on tämän saman direktiivin 3 artiklan 3 a kohdan mukaan yksin toimivalta keskeyttää kansallisten sääntelyviranomaisten tekemien päätösten soveltaminen tai kumota ne. Koska tässä tapauksessa kansallinen lainsäätävä ja asianomainen ministeri eivät ole toimineet muutoksenhakueliminä, kansallisten sääntelyviranomaisten riippumattomuutta koskevat vaatimukset ovat näin ollen esteenä kyseessä olevan kaltaiselle väliintulolle.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2002/21 9 artiklaa, direktiivin 2002/20 3, 5 ja 7 artiklaa sekä direktiivin 2002/77 2 ja 4 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sille, että eräiden markkinatoimijoiden lainvastaisen markkinoilta sulkemisen korjaamiseksi käynnistetty vastikkeeton valintamenettely radiotaajuuksien jakamiseksi korvataan vastikkeellisella menettelyllä, joka perustuu radiotaajuuksien jakamista koskevaan uudelleenmääritettyyn suunnitelmaan radiotaajuuksien lukumäärän rajoittamisen jälkeen, kunhan uusi valintamenettely perustuu puolueettomiin, avoimiin, syrjimättömiin ja oikeasuhteisiin valintaperusteisiin ja se on direktiivin 2002/21 8 artiklan 2–4 kohdassa määriteltyjen tavoitteiden mukainen. Kansallisen tuomioistuimen on tarkastettava kaikkien merkityksellisten seikkojen nojalla, ovatko vastikkeellisessa valintamenettelyssä vahvistetut edellytykset omiaan mahdollistamaan uusien tulijoiden tehokkaan pääsemisen digitaalisen television markkinoille suositusta perusteettomasti toimijoita, jotka ovat jo analogisen tai digitaalisen television markkinoilla.

Unionin tuomioistuin toi vielä esille, että luottamuksensuojan periaatetta on tulkittava siten, ettei se ole esteenä radiotaajuuksien jakamiseksi järjestetyn valintamenettelyn kumoamiselle pelkästään sillä perusteella, että eräät toimijat on hyväksytty kyseiseen menettelyyn ja ne olisivat ainoana tarjoajina saaneet maanpäällisiin digitaalisiin radio- ja televisiolähetysiin tarkoitettujen radiotaajuuksien käyttöoikeuksia, jos menettelyä ei olisi kumottu.

100/ Sähköisiä viestintäverkkoja ja -palveluja koskevista valtuutuksista 7.3.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/20/EY (EYVL 2002, L 108, s. 21).

101/ Sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä 7.3.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/21/EY (EYVL 2002, L 108, s. 33).

102/ Kilpailusta sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen markkinoilla 16.9.2002 annettu komission direktiivi 2002/77/EY (EYVL 2002, L 249, s. 21).

4. SÄHKÖINEN KAUPANKÄYNTI

Unionin tuomioistuin katsoi 4.5.2017 antamassaan tuomiossa **Vanderborght** (C-339/15, [EU:C:2017:335](#)), että *SEUT 56 artikla ja tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista annettu direktiivi 2000/31*¹⁰³ ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa kielletään kaikki sähköisen kaupallisen viestinnän muodot, mukaan lukien tällainen viestintä hammaslääkärin perustaman internetsivuston kautta, joiden tarkoituksena on suu- ja hammashoitopalvelujen edistäminen.

Unionin tuomioistuin totesi, että vaikka kaupallisen viestinnän sisältö ja muoto voidaan pätevästi kattaa ammatillisilla säännöillä, tällaisilla säännöillä ei saada yleisesti ja ehdottomasti kieltää kaikkia verkossa tapahtuvia mainonnan muotoja, jotka on tarkoitettu edistämään hammaslääkärin toimintaa.

Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että tiettyä toimintaa koskevan mainonnan kieltö on omiaan rajoittamaan tätä toimintaa harjoittavien henkilöiden mahdollisuutta tehdä itsensä tunnetuksi potentiaaliselle asiakaskunnalleen ja edistää niitä palveluja, joita he tarjoavat viimeksi mainitulle. Näin ollen tällainen kieltö on palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitus.

Unionin tuomioistuin myönsi kuitenkin, että kyseisen lainsäädännön päämääriä, eli hammaslääkärin ammatin suojelua ja arvokkuutta, voidaan pitää yleiseen etuun liittyvinä pakottavina syinä, joilla voidaan perustella palvelujen tarjoamisen vapauden rajoittaminen. Mainosten intensiivinen käyttö tai sellaisten hyökkäävien myyninedistämismiestien valinta, jotka voivat johdattaa potilaita harhaan ehdotetun hoidon suhteen, on hammaslääkärin ammatin kuvaa huonontamalla, hammaslääkärin ja heidän potilaidensa välistä suhdetta muuttamalla sekä epäasianmukaisten tai tarpeettomien hoitojen suorittamista edistämällä omiaan vahingoittamaan terveyden suojelua ja loukkaamaan hammaslääkärin ammatin arvokkuutta.

Näin ollen unionin tuomioistuin totesi, että kaikkien suu- ja hammashoitopalvelujen mainonnan yleinen ja ehdoton kieltö ylittää sen, mikä on tarpeen tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi. Ne voitaisiin saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä, joilla tarpeen vaatiessa rajataan tiukasti ne muodot ja tavat, jotka voivat pätevästi kuulua hammaslääkärin käyttämiin viestintäkeinoihin.

5. YRITYSTEN LUOVUTUKSET

Unionin tuomioistuimella oli 22.6.2017 antamassaan tuomiossa **Federatie Nederlandse Vakvereniging ym.** (C-126/16, [EU:C:2017:489](#)) tilaisuus ottaa ensimmäistä kertaa kantaa siihen, onko *direktiivillä 2001/23*¹⁰⁴ käyttöön otettu yritysten luovutuksiin liittyvä *työntekijöiden suojajärjestelmä sovellettavissa pre-pack-järjestelyn tilanteessa*. Pre-pack-järjestely on varoja koskeva toimenpide, joka valmistellaan ennen yhtiön konkurssiin asettamista tuomioistuimen nimeämän suunnitellun pesänhoitajan avustuksella, ja hän panee sen täytäntöön heti konkurssiin asettamisen jälkeen. Tässä asiassa alankomaalaisen yhtiön konkurssiin asettamispäivänä pesänhoitaja ja uusi yritys olivat allekirjoittaneet pre-

103/ Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY (direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä) (EYVL 2000, L 178, s. 1).

104/ Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annettu neuvoston direktiivi 2001/23/EY (EYVL 2001, L 82, s. 16).

pack-sopimuksen, jonka mukaan viimeksi mainittu sitoutui tarjoamaan työpaikan lähes 2 600:lle yhtiön työntekijälle. Lopulta yli tuhat työntekijää oli irtisanottu eikä heille ollut tarjottu uutta työsopimusta.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa säädetään, että 3 ja 4 artiklassa tarkoitettua työntekijöiden suojajärjestelmää ei sovelleta sellaisen yrityksen luovutukseen, jossa on aloitettu luovuttajaa koskeva konkurssimenettely. Pre-pack-toimenpide, joka tosiasiallisesti edellyttää konkurssia, voi kuulua konkurssimenettelyn käsitteeseen. Lisäksi 5 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että konkurssimenettely aloitetaan luovuttajan varojen selvittämiseksi. Unionin tuomioistuin totesi, että menettely, jolla pyritään kyseisen yrityksen toiminnan jatkamiseen, ei täytä tätä edellytystä. Tässä yhteydessä se täsmensi, että menettelyllä pyritään toiminnan jatkamiseen, kun sillä pyritään turvaamaan yrityksen tai sen elinkelpoisten osien toimintakyky. Pre-pack-toimenpiteen tavoitteena on yrityksen luovutuksen yksityiskohtainen valmistelu, jotta sen elinkelpoisten osien käynnistäminen nopeasti uudelleen on mahdollista konkurssiin asettamisen jälkeen, jotta näin vältetään katkos, joka seuraisi yrityksen toiminnan äkillisestä keskeytymisestä konkurssiin asettamisen päivänä, siten, että kyseisen yrityksen arvo ja työpaikat säilyvät. Näissä olosuhteissa tällaisella toimenpiteellä, joka ei viime kädessä tähtää yrityksen varojen selvittämiseen, tavoitellulla taloudellisella ja sosiaalisella päämäärällä ei voida selittää tai oikeuttaa sitä, että kun kyseinen yritys luovutetaan kokonaan tai osittain, sen työntekijöiltä evättäisiin direktiivissä 2001/23 heille annetut oikeudet. Unionin tuomioistuin totesi näin ollen, että pre-pack-toimenpide ei täytä kaikkia direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa säädettyjä edellytyksiä, joten tällaisen toimenpiteen yhteydessä ei voida poiketa kyseisen direktiivin 3 ja 4 artiklassa säädetystä suojajärjestelmästä.

6. ELINTARVIKKEET

Tuomiossa *Fidenato ym.* (C-111/16, [EU:C:2017:676](#)), joka julistettiin 13.9.2017, unionin tuomioistuin otti kantaa *jäsenvaltioiden mahdollisuuden toteuttaa muuntogeenisiä elintarvikkeita ja rehuja koskevia hätätoimenpiteitä ennalta varautumisen periaatteen perusteella*. Vuonna 1998 komissio oli hyväksynyt geneettisesti muunnetun MON 810 -maissin markkinoille saattamisen tukeutumalla tieteellisen komitean lausuntoon, jonka mukaan ei ollut syytä ajatella, että tällä tuotteella olisi epätoivottuja vaikutuksia ihmisten terveydelle tai ympäristölle. Vuonna 2013 Italian hallitus oli pyytänyt komissiota toteuttamaan hätätoimenpiteitä MON 810 -maissin viljelyn kieltämiseksi kahden italialaisen tutkimuslaitoksen toteuttamien uusien tieteellisten tutkimusten perusteella. Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen tieteellisen lausunnon perusteella komissio oli katsonut, ettei mikään uusi tieteellinen näyttö oikeuttanut pyydettyjä hätätoimenpiteitä. Tästä huolimatta Italian hallitus oli vuonna 2013 antanut asetuksen, jolla kiellettiin MON 810 -maissin viljely Italian alueella. Tämän seurauksena pääasian kantajia oli syytetty MON 810 -maissin viljelemisestä vastoin kyseistä asetusta.

Unionin tuomioistuin totesi, että väliaikaisiin riskinhallintatoimenpiteisiin, jotka voidaan toteuttaa ennalta varautumisen periaatteen perusteella, ja asetuksen N:o 1829/2003¹⁰⁵ 34 artiklan nojalla toteutettaviin hätätoimenpiteisiin ei sovelleta samaa järjestelmää. Asetuksen N:o 178/2002¹⁰⁶ 7 artiklasta näet käy ilmi, että tällaisten väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi edellytetään, että käytettävissä olevien tietojen arvioinnin perusteella terveyshaitan mahdollisuus tunnistetaan, mutta asiasta ei vielä ole tieteellistä varmuutta. Sitä vastoin asetuksen N:o 1829/2003 34 artiklassa sallitaan turvautuminen hätätoimenpiteisiin, kun on ”ilmeistä”, että tässä asetuksessa sallituista tuotteista

^{105/} Muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista 22.9.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1829/2003 (EUVL 2003, L 268, s. 1).

^{106/} Elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä 28.1.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002 (EYVL 2002, L 31, s. 1).

saattaa aiheuttaa ”vakava” riski ihmisten terveydelle, eläinten terveydelle tai ympäristölle. Unionin tuomioistuin päätteli siten, että asetuksen N:o 1829/2003 34 artiklassa, luettuna yhdessä asetuksen N:o 178/2002 7 artiklassa ilmaistun ennalta varautumisen periaatteen kanssa, ei anneta jäsenvaltioille oikeutta toteuttaa tilapäisiä hätätoimenpiteitä pelkästään tämän periaatteen perusteella, ilman että asetuksen N:o 1829/2003 34 artiklassa säädetty edellytykset täyttyvät.

XIV TALOUS- JA RAHAPOLITIikka

Talous- ja rahapolitiikan alalla on mainittava kaksi tuomiota. Ensimmäinen koskee neuvoston päätöstä määrätä jäsenvaltiolle sakko tiettyjen sen budjettia koskevien tietojen väärentämisestä. Toinen, asiassa *Florescu ym.* (C-258/14) annettu tuomio, koskee Romanian kanssa tehtyä yhteisymmärryspöytäkirjaa unionin myöntämästä rahoitustuesta.¹⁰⁷

Asiassa *Espanja v. neuvosto* (C-521/15, [EU:C:2017:982](#)) 20.12.2017 suuren jaoston kokoonpanossa antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin hylkäsi kokonaisuudessaan *Espanjan kuningaskunnan nostaman kumoamiskanteen neuvoston täytäntöönpanopäätöksestä 2015/1289*,¹⁰⁸ jolla oli määrätty sille sakko alijäämätietojen väärentämisestä *Valencian itsehallintoalueella*. Tämä täytäntöönpanopäätös oli annettu asetuksen N:o 1173/2011¹⁰⁹ 8 artiklan 1 kohdan perusteella, jonka mukaan neuvosto voi komission suosituksesta päättää sakon määräämisestä jäsenvaltiolle, joka vääristelee tahallisesti tai törkeän tuottamuksellisesti alijäämäänsä ja velkaansa koskevia tietoja. Se liittyy siten neuvoston tehtävään valvoa euroalueen taloudellista tilannetta ja talousarvion tilannetta.

Unionin tuomioistuimen oli aluksi otettava kantaa toimivaltaansa ratkaista tällainen kanne, sillä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 51 artiklan mukaan jäsenvaltion neuvoston täytäntöönpanopäätöksistä nostamat kumoamiskanteet kuuluvat unionin yleisen tuomioistuimen toimivaltaan, kun nämä päätökset on annettu SEUT 291 artiklan 2 kohdan nojalla. Unionin tuomioistuin totesi, että vaikka riidanalaista päätöstä on pidettävä täytäntöönpanovaltaa käyttäen toteutettuna toimena, koska neuvosto on antanut sen asetuksessa N:o 1173/2011 saamansa toimivallan nojalla, SEUT 291 artiklan 2 kohta ei kuitenkaan muodostanut oikeusperustaa kyseisen toimivallan käyttämiselle. Unionin tuomioistuin täsmensi, että SEUT 291 artiklan 2 kohta koskee vain niitä unionin oikeudellisesti sitovia toimia, jotka lähtökohtaisesti voidaan panna täytäntöön jäsenvaltioissa, mistä ei selvästikään ole kyse asetuksessa N:o 1173/2011, jossa säädetään toimivallasta määrätä jäsenvaltiolle sakko. Tämän vuoksi unionin tuomioistuin vahvisti olevansa toimivaltainen käsittelemään Espanjan kuningaskunnan riidanalaisesta päätöksestä nostaman kanteen.

Siltä osin kuin kyse oli Espanjan kuningaskunnan puolustautumisoikeuksien kunnioittamisesta riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneessa menettelyssä unionin tuomioistuin huomautti, että asetuksessa N:o 1173/2011 annetaan komissiolle toimivalta käynnistää tutkinta, kun se toteaa, että on vahvoja viitteitä jäsenvaltion alijäämää tai velkaa koskevien tietojen vääristelystä, ja samalla komission on kunnioitettava kaikilta osin asianomaisen jäsenvaltion puolustautumisoikeuksia ennen kuin se tekee neuvostolle ehdotuksen sakon määräämisestä. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin täsmensi, että asetuksen N:o 1173/2011 säännökset eivät ole esteenä sille, että Eurostat on kerännyt tiedot, joihin neuvoston päätöksessä sakon määräämisestä tukeudutaan, asianomaiseen jäsenvaltioon

^{107/} Tämä tuomio on esitelty luvussa I ”Perusoikeudet”.

^{108/} Sakon määräämisestä Espanjalle alijäämätietojen väärentämisestä Valencian itsehallintoalueella 13.7.2015 annettu neuvoston täytäntöönpanopäätös (EU) 2015/1289 (EUVL 2015, L 198, s. 19).

^{109/} Julkisen talouden valvonnan tehokkaasta täytäntöönpanosta euroalueella 16.11.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1173/2011 (EUVL 2011, L 306, s. 1).

tekemiensä tarkastuskäyntien yhteydessä ennen komission tutkinnan käynnistämispäätöksen tekemistä. Eurostatilla oli asetuksen N:o 479/2009¹¹⁰ mukaisten toimivaltuuksiensa nojalla oikeus järjestää tällaisia tarkastuskäyntejä Espanjaan ja kerätä tässä yhteydessä viitteitä talous- ja talousarviotietojen mahdollisesta vääristelystä. Koska kyseisten tietojen keräämisolosuhteet olivat lisäksi olleet unionin lainsäätäjän säätämien vaatimusten mukaisia ja koska Espanjan kuningaskunnan puolustautumisoikeudet tutkintamenettelyssä eivät myöskään olleet vaarantuneet Eurostatin eri tarkastuskäyntien vuoksi, unionin tuomioistuin totesi, että neuvosto ei ollut loukannut Espanjan kuningaskunnan puolustautumisoikeuksia tässä tapauksessa.

Espanjan kuningaskunnan vedottua myös hyvää hallintoa koskevan oikeuden loukkaamiseen komission toteuttamassa tutkinnassa kyseisten Eurostatin tarkastuskäyntien jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että tämä perusoikeuskirjan 41 artiklan 1 kohdassa vahvistettu oikeus on unionin oikeuden yleinen periaate, johon jäsenvaltiot voivat vedota. Unionin toimielinten on näin ollen noudatettava puolueettomuusvaatimusta jäsenvaltioita vastaan käynnistämässään hallintomenettelyissä, jotka voivat johtaa jäsenvaltioille vastaisiin päätöksiin. Espanjan kuningaskunnan kyseenalaistettua komission objektiivisen puolueettomuuden tutkintamenettelyn toteuttamisessa unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että sillä perusteella, että tämän tutkintamenettelyn toteuttaminen oli annettu tehtäväksi tiimille, joka koostui pitkälti virkailijoista, jotka olivat osallistuneet Eurostatin aikaisempiin tarkastuskäynteihin, ei sellaisenaan voitu katsoa, että komissio ei ollut noudattanut objektiivisen puolueettomuuden vaatimusta, koska nämä tarkastuskäynnit ja tämä tutkintamenettely kuuluivat eri oikeussääntöjen piiriin ja niillä oli toisistaan poikkeavat tarkoitukset.

Tarkastellessaan aineellisia edellytyksiä, joiden täytyessä neuvosto voi määrätä jäsenvaltiolle sakon asetuksen N:o 1173/2011 8 artiklan 1 kohdassa saamiensa toimivaltuuksien nojalla, unionin tuomioistuin vahvisti lisäksi, että ilmaisua "vääristelee tahallisesti tai törkeän tuottamuksellisesti alijäämää ja velkaa koskevia tietoja" on tulkittava laajasti. Kun otetaan huomioon unionin lainsäätäjän tavoittelema varoittava tarkoitus, tämä ilmaisu käsittää kaikki tapaukset, joissa jäsenvaltiot ovat vääristelleet tietoja, jotka on ilmoitettava Eurostatille asetuksen N:o 479/2009 3 artiklan nojalla, riippumatta siitä, ovatko nämä tiedot ennakoituja vai lopullisia ja onko tietojen vääristely johtanut neuvoston ja komission varmistamien talous- ja budjettipolitiikan yhteensovittamisen ja valvonnan vaarantumiseen. Tarkastellessaan vaatimusta, jonka mukaan asianomaisen jäsenvaltion on täytynyt toimia vähintäänkin törkeän tuottamuksellisesti, unionin tuomioistuin totesi, että tällaisen tuottamuksellisuuden arviointi riippuu siitä, kuinka laajasti kyseinen jäsenvaltio on jättänyt noudattamatta huolellisuusvelvollisuuttaan Eurostatille asetuksen N:o 479/2009 3 artiklan nojalla toimitettavien tietojen laatimisessa ja tarkastamisessa.

Unionin tuomioistuin vahvisti, että rikoslainsäädännön taannehtivuuskiellon periaatetta sovelletaan asetuksen N:o 1173/2011 8 artiklan 1 kohdan nojalla määrätyn sakon kaltaiseen hallinnolliseen seuraamukseen, ja totesi, että kyseistä periaatetta ei ollut loukattu tässä tapauksessa. Koska lisäksi Espanjan kuningaskunnan väite sakon laskennassa tehdystä virheestä hylättiin, unionin tuomioistuin hylkäsi Espanjan nostaman kumoamiskanteen kokonaisuudessaan.

^{110/} Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä tehdyn pöytäkirjan soveltamisesta 25.5.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 479/2009 (EUVL 2009, L 145, s. 1).

XV SOSIAALIPOLITIikka

Sosiaalipolitiikan alalta on syytä panna merkille yksi tuomio. Se koskee työntekijöiden oikeutta palkalliseen vuosilomaan. Lisäksi on mainittava tuomio **G4S Secure Solutions** (C-157/15) ja tuomio **Boungaoui ja ADDH** (C-188/15), joissa oli kyse siitä, oliko työnantajan asettama kieltä näkyvästi uskonnollisia tunnusmerkkejä työpaikalla yhteensopiva direktiivin 2000/78 kanssa.¹¹¹

Tuomiossa **King** (C-214/16, [EU:C:2017:914](#)), joka annettiin 29.11.2017, unionin tuomioistuin otti kantaa työntekijöiden oikeuteen direktiivin 2003/88¹¹² 7 artiklassa taattuun palkalliseen vuosilomaan ja erityisesti mahdollisuuteen siirtää ja kerryttää kumulatiivisesti käyttämättä jääneitä palkallista vuosilomaa koskevia oikeuksia. Tässä asiassa kantaja oli ollut yhtiön palveluksessa ”itsenäistä työskentelyä koskevan pelkästään palkkioperusteisen sopimuksen” perusteella. Tämän sopimuksen mukaan vuosilomasta ei maksettu palkkaa. Hän oli vaatinut työsuhteensa päättyessä työnantajaansa maksamaan rahallisia korvauksia vuosilomasta, jonka hän oli pitänyt ja josta ei ollut maksettu palkkaa, sekä vuosilomasta, jota hän ei ollut pitänyt, koko siltä ajalta, jonka hän oli työskennellyt. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, joka käsitteli muutoksenhakuasteena tätä vaatimusta, esitti useita kysymyksiä muun muassa siitä, oliko kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan työntekijän on otettava ensin lomansa ennen kuin hän saa tietää, onko hänellä oikeus saada palkallisen vuosiloman ajalta palkkaa, ja jonka mukaan vuosilomaa ei voi siirtää sitä lomavuotta pidemmälle, jonka osalta kyseinen loma on myönnetty, yhteensopiva unionin oikeuden kanssa.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että direktiivin 2003/88 7 artikla ja perusoikeuskirjan 47 artikla ovat esteenä sille, että työntekijän on ensin otettava lomansa ennen kuin hän saa tietää, onko hänellä oikeus saada palkallisen vuosiloman ajalta palkkaa. Työntekijä, joka on joutunut tilanteeseen, jossa hänellä voi olla hänen vuosilomansa aikana epävarmuutta hänelle maksettavasta palkasta, ei voi nauttia täysimääräisesti mainitusta lomasta lepo- ja vapaa-aikana palkallista vuosilomaa koskevan oikeuden tarkoituksen mukaisesti. Tällainen tilanne voi niin ikään saada työntekijän luopumaan ottamasta vuosilomaansa. Niistä muutoksenhakekeinoista, jotka työntekijällä on oltava käytettävissä, unionin tuomioistuin totesi, että jäsenvaltioiden on taattava tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden, sellaisena kuin se on vahvistettu perusoikeuskirjan 47 artiklassa, kunnioittaminen. Kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan työntekijän on pakko ottaa ensin palkatonta lomaa ja nostaa tämän jälkeen kanne, jossa vaaditaan palkkaa kyseisen loman ajalta, kun hänen työnantajansa myöntää vain palkatonta lomaa, on ristiriidassa direktiivin 2003/88 7 artiklan kanssa.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2003/88 7 artikla on esteenä kansallisille säännöksille tai käytännöille, joiden mukaan työntekijä ei saa siirtää ja mahdollisesti kerryttää kumulatiivisesti siihen asti, kun hänen työsuhteensa päättyy, sellaisia palkallista vuosilomaa koskevia oikeuksia, jotka ovat jääneet käyttämättä usealta peräkkäiseltä lomavuodelta sen vuoksi, että työnantaja on kieltäytynyt maksamasta tämän loman ajalta palkkaa. Se, että tällaisissa olosuhteissa, kun loman siirtämiselle varattua ajanjaksoa ei ole rajoitettu kansallisessa laissa unionin oikeuden vaatimuksia noudattaen, hyväksyttäisiin työntekijän saavuttamien palkallista vuosilomaa koskevien oikeuksien lakkaaminen, merkitsisi sellaisen menettelyn vahvistamista päteväksi, joka johtaa työnantajan oikeudettomaan hyötymiseen kyseisen direktiivin itse tarkoituksen kustannuksella, jona on työntekijän terveyden kunnioittaminen. Unionin tuomioistuin korosti vielä, että poiketen työntekijän, joka on estynyt ottamasta palkallista vuosilomaa sairauden vuoksi, palkallista vuosilomaa koskevien oikeuksien kumulatiivista kertymistä koskevasta tilanteesta

^{111/} Nämä tuomiot on esitelty luvussa I ”Perusoikeudet”.

^{112/} Tietyistä työajan järjestämisestä koskevista seikoista 4.11.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/88/EY (EUVL 2003, L 299, s. 9).

työnantajan, joka ei anna työntekijälle mahdollisuutta käyttää oikeuttaan palkalliseen vuosilomaan, on vastattava seurauksista.

XVI KULUTTAJANSUOJA

Kuluttajansuojan alalla on tuotava erityisesti esille kolme tuomiota. Ensimmäinen koskee harhaanjohtavaa ja vertailevaa mainontaa, toinen lentomat kustajien oikeuksia ja kolmas tuotevastuuta.

Asiassa **Carrefour Hypermarchés** (C-562/15, [EU:C:2017:95](#)), jossa julistettiin tuomio 8.2.2017, unionin tuomioistuin esitti täsmennyksiä *edellytyksistä, joiden nojalla vertaileva mainonta on sallittua, sellaisina kuin ne on lueteltu direktiivin 2006/114¹¹³ 4 artiklan a ja c alakohdassa*, joiden mukaan vertaileva mainonta ei saa olla harhaanjohtavaa ja siinä on vertailtava puolueettomasti vertailtavien tavaroiden tai palvelujen yhtä tai useampaa olennaista, merkityksellistä, todennettavissa olevaa ja edustavaa piirrettä. Pääasian oikeusriidassa asianosaisina oli kaksi suurta keskenään kilpailevaa vähittäismyyntiyhtiötä eli ITM, joka vastaa Intermarché-liikeketjuun kuuluvien myymälöiden liikestrategiasta ja kauppapolitiikasta, sekä Carrefour-yhtiö, ja siinä oli kyse viimeksi mainitun käynnistämästä mainoskampanjasta, jossa vertailtiin Carrefour-myymlöissä ja kilpailevissa myymälöissä, kuten Intermarché-ketjun myymälöissä, myytävien tunnettujen tuotteiden hintoja toisiinsa.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että direktiivin 2006/114 mukaan vertailevassa mainonnassa on vertailtava puolueettomasti hintoja, eikä se saa olla harhaanjohtavaa. Kun mainostaja ja kilpailija kuuluvat liikeketjuihin, joilla kullakin on erikokoisia ja erityyppisiä myymälöitä ja kun vertailu ei kohdistu samoihin kokoihin ja tyypeihin, vertailun puolueettomuus voi vääristyä, jos mainonnassa ei mainita tätä eroa.

Toiseksi unionin tuomioistuin toi esille, että vertaileva mainonta on harhaanjohtavaa silloin, jos siinä jätetään mainitsematta tai salataan olennaisia tietoja, joita keskivertokuluttaja tarvitsee asiayhteyden mukaan perustellun kaupallisen ratkaisun tekemiseen, tai jos tällainen tieto annetaan epäselvällä, käsittämättömällä tai moniselitteisellä tavalla taikka väärään aikaan ja se voi saada keskivertokuluttajan tekemään kaupallisen ratkaisun, jota hän ei muuten olisi tehnyt. Unionin tuomioistuimen mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltainen mainonta ei kuitenkaan ole harhaanjohtavaa, jos kuluttajalle ei ole annettu tietoa siitä, että kyseessä olevassa mainoksessa vertaillaan hintoja, joita sovelletaan mainostajan liikeketjun myymälöissä, jotka ovat kooltaan tai tyybiltään suurempia, ja hintoja, joita sovelletaan kilpailijoiden liikeketjujen myymälöissä, jotka ovat kooltaan tai tyybiltään pienempiä. Sen lisäksi, että tämän tiedon on käytävä ilmi selvästi, sen on sisällyttävä itse mainokseen.

Tuomiossa **Pešková ja Peška** (C-315/15, [EU:C:2017:342](#)), joka julistettiin 4.5.2017, unionin tuomioistuimella oli tilaisuus tulkita erityisesti *direktiivin 261/2004¹¹⁴ 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja käsitteitä "poikkeukselliset olosuhteet" ja "kohtuulliset toimenpiteet"* asiassa, jossa lentoliikenteen harjoittaja oli kieltäytynyt maksamasta korvausta matkustajille, joiden lento oli saapunut määränpäähensä yli kolme tuntia myöhässä lentokoneen ja linnun yhteentörmäyksen vuoksi.

113/ Harhaanjohtavasta ja vertailevasta mainonnasta 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/114/EY (EUVL 2006, L 376, s. 21).

114/ Matkustajille heidän lennolle pääsytään epäamisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 261/2004 (EUVL 2004, L 46, s. 1).

Unionin tuomioistuin muistutti, että asetuksessa N:o 261/2004 tarkoitettuja poikkeuksellisia olosuhteita ovat tapahtumat, jotka eivät luonteensa tai alkuperänsä vuoksi liity asianomaisen lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen eivätkä ole tämän tosiasiallisesti hallittavissa. Käänteisesti tällainen poikkeuksellinen olosuhde ei ole lentokoneen tiettyjen osien ennenaikainen toimimattomuus, koska tällainen vika on erottamattomasti sidoksissa koneen toimintajärjestelmään. Sitä vastoin unionin tuomioistuin totesi, että lentokoneen ja linnun yhteentörmäys sekä tästä törmäyksestä mahdollisesti aiheutunut vahinko eivät ole erottamattomasti sidoksissa koneen toimintajärjestelmään, joten tällainen yhteentörmäys ei liity luonteensa tai alkuperänsä vuoksi lentoliikenteen harjoittajan toiminnan tavanomaiseen harjoittamiseen eikä ole tämän tosiasiallisesti hallittavissa. Unionin tuomioistuin totesi näin ollen, että lentokoneen ja linnun yhteentörmäys on asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu poikkeuksellinen olosuhde.

Siltä osin kuin kyse on siitä, oliko lentoliikenteen harjoittaja toteuttanut kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet asianomaisen yhteentörmäyksen ehkäisemiseksi, unionin tuomioistuin painotti, että kyseistä liikenteenharjoittajaa ei voida velvoittaa toteuttamaan toimenpiteitä, jotka merkitsevät sille kestäättömiä uhrauksia yrityksensä kapasiteettiin nähden. On kuitenkin niin, että vaikka lentoliikenteen harjoittajan voidaan katsoa olevan velvollinen toteuttamaan tiettyjä ehkäiseviä toimenpiteitä pienentääkseen riskiä mahdollisista yhteentörmäyksistä lintujen kanssa tai jopa poistaakseen nämä riskit, kyseinen liikenteenharjoittaja ei ole vastuussa siitä, että muut tahot (kuten esimerkiksi lentoaseman pitäjät tai toimivaltaiset lennonjohtajat) jättävät noudattamatta velvollisuuttaan toteuttaa toimivaltaansa kuuluvat ehkäisevät toimenpiteet.

Tuomiossa *Wym*. (C-621/15, [EU:C:2017:484](#)), joka annettiin 21.6.2017, unionin tuomioistuin otti kantaa siihen, onko kansallinen todistelujärjestelmä, jonka mukaan tuomioistuin, jossa on nostettu kanne, jolla pyritään saattamaan rokotteen valmistaja vastuuseen kyseisen rokotteen väitetysti puutteellisesta turvallisuudesta, voi tieteellisen yksimielisyyden puuttumisesta huolimatta todeta vakavasti otettavien, täsmällisten ja yhtäpitävien indisioiden perusteella rokotteen puutteellisen turvallisuuden ja tämän puutteellisuuden ja sairauden välisen syy-yhteyden, yhteensopiva direktiivin 85/374¹¹⁵ 4 artiklan kanssa.

Unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 85/374 4 artikla ei ole esteenä tällaiselle todistelujärjestelmälle. Tällainen järjestelmä ei ole omiaan aiheuttamaan tässä säännöksessä tarkoitetun vahinkoa kärsineelle kuuluvan todistustaakan kääntymistä, koska vahinkoa kärsineen tehtävänä on näyttää toteen ne eri indisiot, joiden yhteisvaikutuksesta asiaa käsittelevä tuomioistuin mahdollisesti voi vakuuttua siitä, että rokote on turvallisuudeltaan puutteellinen ja että tämän puutteellisuuden ja aiheutuneen vahingon välillä on syy-yhteys. Lisäksi unionin tuomioistuimen mukaan kaiken muun näytön kuin lääketieteelliseen tutkimukseen perustuvan kiistattoman näytön epäminen johtaisi lisäksi siihen, että valmistajan vastuun toteaminen tehtäisiin kohtuuttoman vaikeaksi tai – jos lääketieteellisen tutkimuksen perusteella ei ole voitu todeta tällaisen syy-yhteyden olemassaoloa tai puuttumista – mahdottomaksi, millä vaarannettaisiin direktiivin tehokas vaikutus ja sillä tavoitellut päämäärät.

Unionin tuomioistuin kuitenkin täsmensi, että kansallisten tuomioistuinten on huolehdittava siitä, että esitetyt indisiot todellakin ovat riittävän vakavasti otettavia, täsmällisiä ja yhtäpitäviä, jotta niiden perusteella voidaan päätellä, että tuotteen puutteellinen turvallisuus osoittautuu – kun huomioon otetaan myös valmistajan puolustukseen esittämät seikat ja argumentit – olevan vahingon syntymisen uskottavin selitys. Kansallisen tuomioistuimen on myös säilytettävä arviointivaltansa siitä kysymyksestä, onko tällaista näyttöä esitetty oikeudellisesti riittävällä tavalla vai ei, aina siihen saakka, kunnes se katsoo olevansa kykenevä muodostamaan lopullisen käsityksensä.

Unionin tuomioistuimen mukaan sillä, että kansallinen lainsäätäjät tai mahdollisesti ylimmän asteen kansallinen tuomioistuin ottaisi käyttöön todistelutavan, jonka mukaan syy-yhteys rokotteen puutteellisen turvallisuuden ja

^{115/} Tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25.7.1985 annettu neuvoston direktiivi 85/374/ETY (EYVL 1985, L 210, s. 29).

vahinkoa kärsineelle aiheutuneen vahingon välillä olisi aina katsottava toteennäytetyksi, jos tietyn tyyppiset ennalta määritetyt syy-yhteyden indisiot täyttyvät, rikottaisiin direktiivin 85/374 4 artiklassa säädettyä todistustaakkaa koskevaa sääntöä ja loukattaisiin tässä direktiivissä käyttöön otetun vastuujärjestelmän tehokkuutta.

XVII YMPÄRISTÖ

1. YMPÄRISTÖVASTUU

Unionin tuomioistuin täsmensi 1.6.2017 antamassaan tuomiossa **Folk** (C-529/15, [EU:C:2017:419](#)) *direktiivissä 2004/35*,¹¹⁶ sellaisena kuin se on muutettuna *direktiivillä 2009/31*,¹¹⁷ tarkoitettua ympäristövastuun käsitettä. Pääasian oikeusriidan taustalla oli Mürzjoella kalastusoikeuden saaneen henkilön tekemä valitus, jonka mukaan vesivoimalan toiminta aiheutti ympäristölle vakavaa haittaa, joka heikensi kalojen luonnollista lisääntymistä.

Ensimmäisen asteen tuomioistuimen mukaan vesivoimalan toiminnalle oli myönnetty lupa kansallisella lainsäädännöllä, minkä vuoksi tätä vahinkoa ei voitu pitää direktiivissä 2004/35 tarkoitettuna ympäristövahinkona. Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että tämän direktiivin 17 artiklaa on tulkittava siten, että tätä direktiiviä sovelletaan ajallisesti ympäristövahinkoihin, jotka ovat aiheutuneet sen voimaantulon jälkeen, vaikka ne johtuvat ennen tätä päivämäärää hyväksytyin laitoksen toiminnasta. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että direktiivi 2004/35 ja erityisesti sen 2 artiklan 1 alakohdan b alakohta, jossa määritellään ympäristövahingon käsite, on esteenä kansallisen oikeuden säännökselle, jossa yleisesti ja automaattisesti suljetaan ympäristövahingon käsitteen ulkopuolelle vahinko, joka vaikuttaa huomattavan haitallisesti kyseessä olevien vesien ekologiseen, kemialliseen tai määrälliseen tilaan tai ekologiseen potentiaaliin, jo pelkästään siitä syystä, että se on aiheutunut kansallisella lainsäädännöllä luvan saaneesta toiminnasta ja että näin ollen kansallisen oikeuden mukaisesti myönnetty lupa kattaa vahingon.

Lisäksi unionin tuomioistuin täsmensi, että jos kansallinen toimivaltainen viranomais on myöntänyt luvan tutkimatta, täyttyvätkö direktiivin 2000/60¹¹⁸ 4 artiklan 7 kohdan a–d alakohdassa säädetty edellytykset, unionin oikeudessa ei veloiteta kansallisia tuomioistuimia tutkimaan itse toimivaltaisen viranomaisen puolesta näiden edellytysten noudattamista.

Direktiivin 2004/35 12 ja 13 artiklan täysimääräinen ja asianmukainen saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä edellyttää, että sen 12 artiklan 1 kohdassa luetellut kolme henkilöiden ryhmää, erityisesti henkilöt, joihin ympäristövahinko todennäköisesti vaikuttaa, voivat ilmoittaa ympäristövahinkoihin liittyvistä havainnoistaan, pyytää toimivaltaista viranomaista ryhtymään kyseisen direktiivin mukaisiin toimenpiteisiin ja saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa tai muussa julkisessa toimivaltaisessa elimessä ilman, että jäsenvaltioilla on tältä osin harkintavaltaa.

116/ Ympäristövastuusta ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta 21.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/35/EY (EUVL 2004, L 143, s. 56).

117/ Hiilidioksidin geologisesta varastoinnista ja neuvoston direktiivin 85/337/ETY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2000/60/EY, 2001/80/EY, 2004/35/EY, 2006/12/EY ja 2008/1/EY ja asetuksen (EY) N:o 1013/2006 muuttamisesta 23.4.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/31/EY (EUVL 2006, L 140, s. 114).

118/ Yhteisön vesipolitiikan puitteista 23.10.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY (EYVL 2000, L 327, s. 1).

2. PÄÄSTÖOIKEUKSIEN KAUPPA

Unionin tuomioistuin otti 26.7.2017 antamassaan tuomiossa *ArcelorMittal Atlantique et Lorraine* (C-80/16, [EU:C:2017:588](#)) kantaa direktiivissä 2003/87¹¹⁹ tarkoitetun kasviuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta annetun päätöksen 2011/278¹²⁰ pätevyteen. Unionin tuomioistuin määritteli tässä yhteydessä asianmukaisen menetelmän, jota komission oli käytettävä määrittäessään unionin laajuiset vertailuarvot päästöoikeuksien maksutta tapahtuvaa jakamista varten teräsalalla vuosina 2013–2020. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin oli pitänyt epäselvänä päätöksen 2011/278 pätevyttä siltä osin, oliko siinä mainitut vertailuarvot määritetty direktiivin 2003/87 mukaisesti. Tästä syystä se oli pyytänyt unionin tuomioistuinta vahvistamaan, saattoiko komissio kyseiset vertailuarvot määrittäessään päättää olla sisällyttämättä kuumen metallin vertailuarvoon kokonaispäästöjä, jotka ovat peräisin kierrätettyjen prosessikaasujen käytöstä sähköntuotannossa, ja sisällyttää tehtaan, joka tuottaa sekä sintrattua malmia että pellettejä, vertailukohtana oleviin laitoksiin määrittäessään sintratuun malmin vertailuarvon.

Unionin tuomioistuin vastasi näihin kysymyksiin myöntävästi ja katsoi siten, ettei ollut mitään sellaista, mikä vaikuttaisi päätöksen 2011/278 pätevyteen. Erityisesti sintratuun malmin vertailuarvon määrittämisestä unionin tuomioistuin korosti, että komissiolla on laaja harkintavalta, kun se määrittää vertailuarvoja yksittäisillä toimialoilla tai toimialojen osilla direktiivin 2003/87 10 a artiklan 2 kohdan nojalla. Tästä syystä tähän alaan kuuluva toimenpide voidaan katsoa lainvastaiseksi ainoastaan, jos se on tarkoitukseensa ilmeisen soveltumaton. Se, että päätöksessä 2011/278 komissio on sisällyttänyt vertailukohtana oleviin laitoksiin tehtaan, joka tuottaa sekä sintrattua malmia että pellettejä, määrittäessään sintratuun malmin vertailuarvon, ei tee tätä päätöstä lainvastaiseksi. Kun kyse on laitoksesta, johon sisältyvät sekä pellettien että sintratuun malmin tuotantoyksiköt, pellettien tuotannon on katsottava olevan päätöksen 2011/278 liitteeseen I sisältyvässä sintratuun malmin määritelmässä tarkoitettu prosessi, joka liittyy suoraan tai välillisesti prosessiyksiköihin, koska nämä kaksi tuotantoyksikköä mahdollistavat yhdessä sellaisen tuotteen valmistuksen, jolla voidaan korvata sintrattu malmi.

3. SUOJELUALUEET

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto määräsi asiassa *komissio v. Puola* (C-441/17 R, [EU:C:2017:877](#)) 20.11.2017 antamallaan välitoimimääräyksellä *Puolan tasavallan keskeyttämään välittömästi poikkeuksellisia ja ehdottoman välttämättömiä tapauksia lukuun ottamatta aktiivisen metsänhoidon toimenpiteet Białowieżan metsässä, joka on yhteisön tärkeänä pitämä alue ja lintujen erityinen suojelualue*. Välitoimihakemus oli esitetty asiassa, jossa Euroopan komissio oli nostanut jäsenyyssveloitteiden noudattamatta jättämisistä koskevan kanteen,¹²¹ jossa vaadittiin toteamaan, että Puolan tasavalta ei ole noudattanut yhtäältä luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta

^{119/} Kasviuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta yhteisössä ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta 13.10.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY (EUVL 2003, L 275, s. 32).

^{120/} Päästöoikeuksien yhdenmukaistettua maksutta tapahtuvaa jakoa koskevien unionin laajuisien siirtymäsäännösten vahvistamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY 10 a artiklan mukaisesti 27.4.2011 annettu komission päätös 2011/278/EU (EUVL 2011, L 130, s. 1).

^{121/} Asia C-441/17, *komissio v. Puola*, vireillä 31.12.2017.

annetun direktiivin 92/43¹²² ja toisaalta luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun direktiivin 2009/147¹²³ mukaisia veloitteitaan toteuttamalla toimenpiteitä, jotka koskevat muun muassa puiden hakkuuta ja kuolleiden tai kuolevien puiden poistamista kirjanpainajan leviämisen estämiseksi.

Unionin tuomioistuin hyväksyi välitoimihakemuksen ja katsoi kaikkien näiden toimien myöntämisedellytysten täyttyneen tässä tapauksessa. Kiireellisyisedellytyksen osalta unionin tuomioistuin katsoi, että aktiivisen metsänhoidon toimenpiteet kyseisessä metsässä voivat aiheuttaa vakavaa ja korjaamatonta vahinkoa ympäristölle. Puiden raivaamisesta ja poistamisesta aiheutuvan vahingon tapahduttua sitä ei nimittäin voida enää myöhemmin korjata, jos Puolan todetaan komission väitteiden mukaisesti jättäneen noudattamatta jäsenyyssveloitteitaan. Lisäksi unionin tuomioistuin totesi, että vertailtavat intressit ovat yhtäältä suojella luontotyyppijä ja lajeja kyseisten aktiivisen metsänhoidon toimenpiteiden mahdollisesti aiheuttamalta uhkalta ja toisaalta torjua niiden metsän luontotyyppien, joissa esiintyy kirjanpainajaa, huononeminen. Koska yksityiskohtaisia tietoja kirjanpainajan lyhyellä aikavälillä mahdollisesti aiheuttamista haitoista ei ole, unionin tuomioistuimen mukaan on kiireellisempää estää kyseisten toimien jatkamisesta syntyvät vahingot kuin kyseisten haittojen aiheutuminen.

Unionin tuomioistuimen mukaan metsänhoidon toimenpiteet on poikkeuksellisesti jätettävä näiden välitoimien soveltamisalan ulkopuolelle silloin, kun kyseiset toimet ovat välttämättömiä, jotta varmistetaan suoraan ja välittömästi ihmisten yleinen turvallisuus. Tällaisia toimenpiteitä voidaan jatkaa vain siltä osin kuin ne ovat ainoa keino varmistaa ihmisten yleinen turvallisuus liikenneväylien tai muiden tärkeiden infrastruktuurien välittömässä läheisyydessä, jos tätä turvallisuutta ei ole mahdollista varmistaa muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä, kuten asianmukaisilla varoitusmerkinnöillä tai väliaikaisilla kielloilla, jotka estävät yleisön pääsyn kyseisten alueiden välittömään läheisyyteen.

Unionin tuomioistuin totesi vielä, että sillä on SEUT 279 artiklan nojalla toimivalta määrätä uhkasakko siinä tapauksessa, ettei asianomainen osapuoli noudata sen määräystä. Tällä perusteella se määräsi Puolan ilmoittamaan komissiolle kaikki toimenpiteet, jotka se on toteuttanut tämän määräyksen noudattamiseksi täysimääräisesti. Unionin tuomioistuin ratkaisee tarvittaessa uudella määräyksellä, onko tätä määräystä mahdollisesti rikottu ja, jos sitä todetaan rikottu, se määrää Puolan maksamaan komissiolle sakkoa vähintään 100 000 euroa päivässä.

Tuomiossa *Vereniging Hoekschewaards Landschap* (C-281/16, [EU:C:2017:774](#)), joka annettiin 19.10.2017, unionin tuomioistuin otti kantaa Atlantin vyöhykkeen luonnonmaantieteellisellä alueella olevista yhteisön tärkeinä pitämistä alueista tehdyn luettelon kahdeksannesta päivityksestä annetun täytäntöönpanopäätöksen 2015/72,¹²⁴ joka annettiin direktiivin 92/43¹²⁵ perusteella, pätevyteen. Kyseisellä päätöksellä komissio oli Alankomaiden kuningaskunnan pyynnöstä pienentänyt yhteisön tärkeänä pitämän Haringvlietin alueen, joka on erityisten suojelutoimien alue tässä jäsenvaltiossa, pinta-alaa jättämällä Leenheerenpolderin kyseisen alueen ulkopuolelle sillä perusteella, että Leenheerenpolderin sisällyttäminen alkujaan mainittuun alueeseen perustui tieteelliseen virheeseen. Unionin tuomioistuin totesi, että vaikka on totta, että jäsenvaltioilla on tiettyä harkintavaltaa silloin, kun ne ehdottavat direktiivin 92/43 4 artiklan 1 kohdan nojalla luetteloa alueista, jotka voidaan yksilöidä yhteisön tärkeinä pitämiksi

^{122/} Luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta 21.5.1992 annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY (EYVL 1992, L 206, s. 7), sellaisena kuin se on muutettuna 13.5.2013 annetulla neuvoston direktiivillä 2013/17/EU (EUVL 2013, L 158, s. 193).

^{123/} Luonnonvaraisten lintujen suojelusta 30.11.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY (EUVL 2010, L 20, s. 7), sellaisena kuin se on muutettuna 13.5.2013 annetulla neuvoston direktiivillä 2013/17/EU (EUVL 2013, L 158, s. 193).

^{124/} Atlantin vyöhykkeen luonnonmaantieteellisellä alueella olevista yhteisön tärkeinä pitämistä alueista tehdyn luettelon kahdeksannesta päivityksestä 3.12.2014 annettu komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2015/72 (EUVL 2015, L 18, s. 385).

^{125/} Luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta 21.5.1992 annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY (EYVL 1992, L 206, s. 7), sellaisena kuin se on muutettuna 20.11.2006 annetulla neuvoston direktiivillä 2006/105/EY (EUVL 2006, L 363, s. 368).

alueiksi, niillä ei sitä vastoin voi olla samaa harkintavaltaa silloin, kun ne ehdottavat komissiolle tällaisen alueen pinta-alan pienentämistä.

On näet niin, että koska jonkin alueen ottaminen luetteloon luo oletettaman siitä, että mainitulla alueella on kokonaisuudessaan merkitystä direktiivissä 92/43 tarkoitetun luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelua koskevan tavoitteen kannalta, jäsenvaltion ehdotus luettelossa olevan alueen pinta-alan pienentämisestä edellyttää sen osoittamista, etteivät kyseiset alueet ole tuon tavoitteen toteuttamisen kannalta olennaisen merkityksellisiä kansallisella tasolla. Komissio voi siten hyväksyä ehdotuksen ja panna sen täytäntöön ainoastaan, jos se päättyy siihen tulokseen, ettei noiden alueiden suojelu ole tarpeellista myöskään koko unionin kannalta.

Koska tässä tapauksessa ei ollut esitetty tieteellistä näyttöä, jolla voidaan osoittaa, että alkuperäisessä ehdotuksessa sisällyttää Leenheerenpolder Haringvlietin alueeseen olisi ollut virhe, unionin tuomioistuin totesi täytäntöönpanopäätöksen 2015/72 pätemättömäksi.

4. ÅRHUSIN YLEISSOPIMUS

On syytä panna merkille kaksi tuomiota, jotka koskevat Århusin yleissopimusta. Ensimmäinen on tuomio **Saint-Gobain Glass Deutschland** (C-60/15 P), jossa on kyse oikeudesta tutustua ympäristötietoihin,¹²⁶ ja toinen koskee muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa.

Tuomiossa **Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation** (C-664/15, [EU:C:2017:987](#)), joka annettiin 20.12.2017, unionin tuomioistuin otti kantaa ympäristöjärjestön asiavaltuuteen tämän vaatiessa oikeutta saada asia käsitellyksi tuomioistuimessa Århusin yleissopimuksen¹²⁷ perusteella.

Unionin tuomioistuin korosti ensinnäkin, että Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleessa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, määrätään, että kansallisessa oikeudessa säädettyjen vaatimusten mukaisesti perustetun ja toimivan ympäristönsuojelujärjestön on voitava riitauttaa tuomioistuimessa sellaista hanketta koskeva lupapäätös, joka voi olla ristiriidassa vesimuodostumien tilan huononemisen ehkäisemistä koskevan velvollisuuden kanssa, sellaisena kuin siitä säädetään direktiivin 2000/60¹²⁸ 4 artiklassa. Vaikka Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappale merkitseekin, että sopimusvaltioilla on harkintavaltaa tämän määräyksen täytäntöönpanossa, unionin tuomioistuimen mukaan sen perusteella ei voida sallia sitä, että sopimusvaltiot asettavat kriteerejä, jotka ovat niin tiukkoja, että ympäristönsuojelujärjestöjen on tosiasiasa mahdotonta riitauttaa tässä määräyksessä tarkoitetut toimet tai laiminlyönnit.

Tässä tapauksessa asiassa sovellettavan kansallisen menettelysäännösten perusteella näyttää siltä, että Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisationin kaltainen ympäristönsuojelujärjestö ei lähtökohtaisesti voi saada asianosaisasemaa vesilainsäädännön mukaisesti käydyssä hallinnollisessa menettelyssä, vaikka se täyttääkin Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 5 kappaleen vaatimukset, jotta sen voidaan katsoa kuuluvan ”yleisöön, jota asia koskee”. Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen ja perusoikeuskirjan 47 artiklan sekä direktiivin 2000/60 14 artiklan 1 kohdan sääntöjä on yhdessä tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle menettelysäännöstölle,

^{126/} Tämä tuomio on esitelty luvussa III.3 ”Oikeus tutustua asiakirjoihin”.

^{127/} Tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskeva, Århusissa 25.6.1998 tehty yleissopimus, joka on hyväksytty Euroopan yhteisöjen puolesta 17.2.2005 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY (EUVL 2005, L 124, s. 1).

^{128/} Yhteisön vesipolitiikan puitteista 23.10.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY (EUVL 2000, L 327, s. 1).

jossa suljetaan ympäristönsuojelujärjestöiltä pois oikeus osallistua asianosaisena lupamenettelyyn, jolla on tarkoitus panna täytäntöön direktiivi 2000/60 ja jossa rajoitetaan tällaisen menettelyn päätteeksi tehtyjen päätösten riitauttamiseksi kanneoikeus vain henkilöihin, joilla on tämä asema. Kansallisen tuomioistuimen on tulkittava kansallista menettelysäännöstöä näiden säännösten mukaisesti tällaisen osallistumisen varmistamiseksi.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin totesi myös, että edellyttäen, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tarkistuksista merkityksellisten tosiseikkojen ja asiassa sovellettavien kansallisen oikeuden sääntöjen osalta muuta ilmene, Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 ja 4 kappaletta, luettuina yhdessä perusoikeuskirjan 47 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että ympäristönsuojelujärjestöön sovelletaan kansallista preklusiosäännöstä, jonka nojalla henkilö menettää asianosaisasemansa menettelyssä eikä voi siis nostaa kannetta tämän menettelyn päätteeksi tehdystä päätöksestä, jos hän ei ole esittänyt väitteitään määräajassa jo hallinnollisessa menettelyssä, viimeistään tämän menettelyn suullisessa vaiheessa.

XVIII YHTEINEN KAUPPAPOLITIikka

Täysistunnossa 16.5.2017 antamassaan **lausunnossa 2/15** ([EU:C:2017:376](#)) unionin tuomioistuimen oli otettava SEUT 218 artiklan 11 kohdan nojalla kantaa *Euroopan unionin toimivaltaan tehdä yksin Singaporen tasavallan kanssa neuvoteltu vapaakauppasopimus*. Kyseessä on "uuden sukupolven" kahdenvälinen vapaakauppasopimus, joka sisältää tullien pienentämistä ja tullien ulkopuolisten tavara- ja palvelukaupan esteiden vähentämistä koskevien perinteisten määräysten lisäksi kauppaan liittyviä muita erilaisia asioita. Suunniteltuun sopimukseen sisältyvät sitoumukset liittyvät markkinoille pääsyyn, sijoitusten suojaan, teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemiseen, kilpailuun ja kestävään kehitykseen. Sopimuksessa otetaan myös käyttöön riitojenratkaisumenettely ja erityinen institutionaalinen kehys, jossa pannaan täytäntöön siinä määrättyt erilaiset tiedonvaihto, yhteistyötä ja sovittelua koskevat velvollisuudet ja menettelyt.

Kun otetaan huomioon vapaakauppasopimuksen luonnoksen tarkoitus ja tavoitteet, unionin tuomioistuin tarkasteli heti alkuun, missä määrin sopimuksen määräykset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan yhteisen kauppapolitiikan alalla, sellaisena kuin siitä määrätään SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa. Koska SEUT 207 artiklan 1 kohdan mukaan yhteinen kauppapolitiikka on osa unionin ulkoista toimintaa, unionin tuomioistuin täsmensi, että vain ne sopimuksen osat, jotka koskevat erityisesti kauppaa yhden tai usean kolmannen valtion kanssa, koska niillä pyritään olennaisesti kaupan edistämiseen, helpottamiseen tai sääntelyyn ja niillä on suoria ja välittömiä vaikutuksia kauppaan, kuuluvat yhteiseen kauppapolitiikkaan. Koska tämä päti sekä toisesta kuudenteen luvussa tarkoitettuihin sitoumuksiin tavarakauden alalla että seitsemännessä luvussa tarkoitettuihin sitoumuksiin, jotka koskevat tullien ulkopuolisia kaupan ja investointien esteitä uusiutuvan energian tuotannon alalla, 11 luvussa tarkoitettuihin teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamista koskeviin sitoumuksiin, 12 luvussa tarkoitettuihin kilpailua koskeviin sitoumuksiin ja 13 luvussa tarkoitettuihin kestävästä kehityksestä koskeviin sitoumuksiin, unionin tuomioistuin vahvisti, että nämä suunnitellun vapaakauppasopimuksen osat kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla.

Sopimuksen kahdeksannessa luvussa tarkoitetuista sitoumuksista, jotka koskevat rajat ylittävän palvelujen tarjoamisen, sijoittautumisen ja luonnollisten henkilöiden väliaikaisen oleskelun esteiden vähentämistä, unionin tuomioistuin totesi, että kyseinen luku kuuluu yhteiseen kauppapolitiikkaan ja siten SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuun unionin yksinomaiseen toimivaltaan, siinä määrättyjä liikennepalvelujen tarjoamista koskevia sitoumuksia lukuun ottamatta. Koska nämä sitoumukset on suljettu pois yhteisestä kauppapolitiikasta SEUT 207 artiklan 5 kohdassa, unionin tuomioistuin tarkasteli unionin toimivaltaa hyväksyä ne SEUT 3 artiklan 2 kohdan perusteella, jossa määrätään unionin yksinomaisesta toimivallasta tehdä kansainvälisiä sopimuksia, kun niiden tekeminen voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta. Unionin tuomioistuimen mukaan tällainen vaikuttamisen

vaara on olemassa silloin, kun sopimuksessa määrätty sitoumukset kuuluvat yhteisten sääntöjen soveltamisalaan, eikä tällöin ole tarpeen, että kansainvälisten sitoumusten kattama ala ja unionin säännösten kattama ala ovat täysin yhdenmukaiset. Koska sopimuksen kahdeksannessa luvussa tarkoitettujen eri liikennepalvelujen tarjoaminen saattoi vaikuttaa unionin yhteisiin sääntöihin meri-, rautatie- ja maantieliikenteen alalla tai muuttaa niiden ulottuvuutta, unionin tuomioistuin katsoi, että unionilla oli yksinomainen toimivalta hyväksyä nämä sitoumukset SEUT 3 artiklan 2 kohdan nojalla. Sisävesiliikennettä koskevista sopimusluonnoksen määräyksistä unionin tuomioistuin totesi, että niissä määrätään vain sitoumuksista, joiden ulottuvuus on äärimmäisen rajallinen ja joilla ei näin ollen voi olla vaikutusta unionin toimivallan luonteeseen kahdeksanteen lukuun sisältyvien sitoumusten osalta. Näillä eri perusteilla unionin tuomioistuin katsoi, että unionilla oli yksinomainen toimivalta kaikkien näiden sitoumusten osalta. Lisäksi unionin tuomioistuin viittasi sekä SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohtaan että liikennepalveluja koskevien sitoumusten osalta SEUT 3 artiklan 2 kohtaan ja vahvisti lisäksi unionin yksinomaisen toimivallan julkisia hankintoja koskevat sitoumukset sisältävän sopimuksen kymmenennen luvun määräysten osalta.

Sopimuksen yhdeksännen luvun A jaksossa määrättyä sijoitusten suojaa tarkastellessaan unionin tuomioistuin erotti suorat sijoitukset muista sijoituksista. Ensin mainittujen sijoitusten osalta se muistutti, että SEUT 207 artiklan 1 kohdan mukaan ulkomaisia suoria sijoituksia koskevat unionin toimet kuuluvat yhteiseen kauppapolitiikkaan erottelematta niitä sen mukaan, onko toimien tarkoitus näiden sijoitusten hyväksyminen vai suojaaminen. Koska suoria sijoituksia koskevien suunniteltujen sitoumusten tavoitteena on edistää, helpottaa ja säännellä kauppaa ja ne ovat omiaan vaikuttamaan suoraan ja välittömästi tähän kauppaan, unionin tuomioistuin vahvisti, että unionilla on SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla yksinomainen toimivalta hyväksyä ne. Sitoumuksista, jotka koskevat muita kuin suoria ulkomaisia sijoituksia, kuten "portfoliosijoituksista", jotka toteutetaan ilman aikomusta vaikuttaa yhtiön johtamiseen tai määräysvallan käyttämiseen siinä ja jotka ovat SEUT 63 artiklassa tarkoitettuja pääomanliikkeitä, se totesi sitä vastoin, että ne eivät kuulu unionin yksinomaiseen toimivaltaan SEUT 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla eivätkä myöskään SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin yksinomaisen toimivallan tilanteisiin. Tämän viimeksi mainitun seikan osalta unionin tuomioistuin hylkäsi komission väitteen, jonka mukaan yhdeksännen luvun A jakso voi vaikuttaa SEUT 63 kohtaan. Unionin tuomioistuimen mukaan SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut "yhteiset säännöt" eivät voi käsittää EUT-sopimuksen määräystä erityisesti sen vuoksi, että unionin kansainvälisen sopimuksen määräykset eivät voi vaikuttaa unionin primaarioikeuden sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta. Unionin tuomioistuimen mukaan pääomien ja maksujen vapaan liikkuvuuden käyttöön ottamista vastavuoroisuuden pohjalta tukevien sitoumusten hyväksymisen voidaan sitä vastoin katsoa olevan välttämätöntä, jotta saavutettaisiin tämä vapaa liikkuvuus, joka on yksi SEUT 216 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista perussopimusten tavoitteista, ja se kuuluu tässä yhteydessä SEUT 4 artiklan 2 kohdan a alakohdan, joka koskee sisämarkkinoita, mukaiseen unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.

Suunnitellun sopimuksen määräyksistä, jotka sisältävät useita tiedonvaihtoa, ilmoituksia, tarkastuksia, yhteistyötä ja sovittelua koskevia velvollisuuksia ja menettelyjä ja joissa otetaan tässä tarkoituksessa käyttöön erityinen institutionaalinen kehys, unionin tuomioistuin huomautti, että näillä sitoumuksilla pyritään varmistamaan sopimuksen aineellisten määräysten tehokkuus ottamalla käyttöön lähinnä organisaatorakenne ja tietyt päätöksentekovaltuuksia. Koska nämä määräykset ovat luonteeltaan liitännäisiä, ne kuuluvat samaan toimivaltaan kuin aineelliset määräykset, joihin ne on liitetty. Tämä sama analyysi on tehty myös 14 lukuun, jonka otsikkona on "Avoimuus", sisältyvien sitoumusten osalta, jotka niin ikään ovat luonteeltaan liitännäisiä suhteessa aineellisiin määräyksiin, joihin ne on liitetty.

Suunnitellun sopimuksen riitojen ratkaisua koskevien määräysten osalta unionin tuomioistuin erotteli toisistaan sijoittajan ja valtion välisiin riitoihin sovellettavan järjestelmän ja unionin ja Singaporen välisiin riitoihin sovellettavan järjestelmän. Ensin mainitusta järjestelmästä se totesi, että se ei ole luonteeltaan vain liitännäinen suhteessa aineellisiin määräyksiin, koska siinä riidat eivät kuulu jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaan. Tällaisen järjestelmän hyväksyminen kuuluu siten välttämättä unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan. Siltä osin kuin on kyse unionin ja Singaporen välisestä riitojenratkaisumenettelystä unionin tuomioistuin muistutti sitä vastoin,

että unionin toimivaltaan kansainvälisiä suhteita koskevissa asioissa ja sen kelpoisuuteen tehdä kansainvälisiä sopimuksia sisältyy pakostakin valta alistua päätöksiin, joita tällaisten sopimusten nojalla perustettu tai nimetty tuomioistuin tai elin, joka ei ole muodollisesti tuomioistuin mutta joka olennaisilta osin toimii tuomiovaltaan liittyvissä tehtävissä, kuten riitojenratkaisuelin, joka perustettiin Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen puitteissa, antaa sopimusten määräysten tulkinnasta ja soveltamisesta. Koska unionin ja Singaporen välinen riitojenratkaisujärjestelmä on lisäksi osa suunnitellun sopimuksen aineellisten määräysten institutionaalisia puitteita ja koska se ei voi johtaa siihen, etteivät riidat kuulu jäsenvaltioiden tai unionin tuomioistuinten toimivaltaan, unionin tuomioistuin totesi, että tämä järjestelmä kuuluu samaan toimivaltaan kuin aineelliset määräykset, joihin se on liitetty.

Kaikilla näillä perusteilla unionin tuomioistuin totesi, että luonnos Singaporen kanssa tehtävästä vapaakauppasopimuksesta kuuluu osittain unionin yksinomaiseen toimivaltaan ja osittain unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan.

Unionin tuomioistuin hyväksyi 25.10.2017 tuomiossa *komissio v. neuvosto* (C-389/15, [EU:C:2017:798](#)) suuren jaoston kokoonpanossa komission nostaman kumoamiskanteen 7.5.2015 annetusta neuvoston päätöksestä 8512/15, jolla annetaan lupa neuvottelujen aloittamiselle alkuperänimityksiä ja maantieteellisiä merkintöjä koskevasta tarkistetusta Lissabonin sopimuksesta.¹²⁹ Unionin tuomioistuin totesi, että sopimuksen tarkistusluonnosta koskevat neuvottelut kuuluvat unionille SEUT 207 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yhteisen kauppapolitiikan alalla SEUT 3 artiklan 1 kohdassa annetun yksinomaisen toimivallan piiriin.

Unionin tuomioistuin palautti mieleen vakiintuneen oikeuskäytäntönsä, jonka mukaan unionin teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa asioissa tekemät kansainväliset sitoumukset kuuluvat yhteisen kauppapolitiikan alaan, kun niillä on erityinen yhteys kansainväliseen kauppaan siksi, että niiden ensisijainen tarkoitus on edistää, helpottaa tai säännellä tätä kauppaa, ja kun ne vaikuttavat suoraan ja välittömästi tähän kauppaan. Se totesi, että yhteisen kauppapolitiikan alaan voivat kuulua erityisesti kansainväliset sopimukset, joiden tavoitteena on taata ja järjestää teollis- ja tekijänoikeuksien suoja sopimuspuolten alueella, mikäli ne täyttävät edellä mainitut kaksi edellytystä.

Kyseisen luonnoksen päämäärästä unionin tuomioistuin täsmensi, että siltä osin kuin sen pääasiallisena tavoitteena on vahvistaa Lissabonin sopimuksella luotua järjestelmää ja ulottaa mainitulla sopimuksella erityisliitossa käyttöön otettu erityinen suoja maantieteellisiin merkintöihin ja näin täydentää Pariisin yleissopimuksessa¹³⁰ taattua erityyppisten teollisoikeuksien suojaa, on katsottava, että se kuuluu sillä sopimuskokonaisuudella, jonka osa se on, tavoitellun päämäärän piiriin, ja erityisesti, että unionin näkökannalta sen tarkoituksena on helpottaa ja säännellä kansainvälistä kauppaa unionin ja mainittuun sopimukseen kuuluvien kolmansien valtioiden välillä.

Tarkistetun sopimusluonnoksen vaikutuksista unionin tuomioistuin totesi, että tämän luonnoksen sisältämällä määräyksillä on välittömiä vaikutuksia unionin ja kyseisten kolmansien maiden väliseen kauppaan, koska niissä annetaan kaikkien kauppaa käyvien tuottajien samoin kuin kaikkien muiden luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden, joita asia koskee, käyttöön tarvittavat keinot voidakseen vaatia yhtenäisin aineellisin ja menettelyllisin edellytyksin, että sopimuksen tarkistusluonnoksessa taattua heidän teollisoikeuksiensa suojaa kunnioitetaan tehokkaasti, jos alkuperänimityksiä tai maantieteellisiä merkintöjä käytetään haitallisesti tai vilpillisesti ulkomailla.

Unionin tuomioistuin totesi, että neuvosto oli virheellisesti katsonut riidanalaisen päätöksen kuuluvan lainsäädännön lähentämiseen sisämarkkinoiden alalla (SEUT 114 artikla) ja siten unionin ja sen jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan, ja näin ollen kumosi tämän päätöksen.

^{129/} Alkuperänimitysten suojaamisesta ja niiden kansainvälisestä rekisteröinnistä tehty Lissabonin sopimus, joka allekirjoitettiin 31.10.1958, jota tarkistettiin Tukholmassa 14.7.1967 ja muutettiin 28.9.1979 (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, osa 828, nro 13172, s. 205).

^{130/} Teollisoikeuden suojelemista koskeva yleissopimus, joka allekirjoitettiin 20.3.1883 Pariisissa, jota tarkistettiin viimeksi 14.7.1967 Tukholmassa ja muutettiin 28.9.1979 (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, osa 828, nro 11851, s. 305).

XIX KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET

Kansainvälisten sopimusten osalta on mainittava kaksi lausuntoa ja yksi tuomio. Lausunnot koskevat Marrakeshin sopimusta teosten saatavuuden helpottamisesta sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi sekä matkustajarekisteritietojen siirtämistä ja käsittelyä koskevaa Kanadan ja Euroopan unionin välillä neuvoteltua sopimusta.¹³¹ Tuomio koskee ETY–Turkki-assosiaationeuvoston päätöksen määräyksen tulkintaa. Lisäksi on tuotava esille asiassa C-687/15, **komissio v. neuvosto** (CMR-15), annettu tuomio, joka koskee SEUT 218 artiklan 9 kohdassa tarkoitettujen toimien oikeudellista muotoa.¹³²

Unionin tuomioistuin antoi 14.2.2017 suuren jaoston kokoonpanossa **lausunnon 3/15** (EU:C:2017:114) teosten saatavuuden helpottamisesta sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi tehdystä Marrakeshin sopimuksesta,¹³³ joka tehtiin vuonna 2013 Maailman henkisen omaisuuden järjestössä käytyjen neuvottelujen seurauksena. Sopimuksessa sopimusvaltiot veloitetaan säätämään kansallisessa lainsäädännössään, että tietyt yhteisöt, eli valtion laitokset ja voittoa tavoittelemattomat järjestöt, jotka tarjoavat palveluja koulutuksen, opettajakoulutuksen, yksilöllisesti mukautetun lukemisen tai tiedonsaannin alalla, voivat ilman tekijänoikeuden haltijan lupaa valmistaa tai levittää sokeille, heikkonäköisille tai muulla tavoin lukemisesteisille esteettömässä muodossa julkaistujen teosten jäljennöksiä. Unionin tuomioistuimen oli ratkaistava, oliko unionilla toimivalta tehdä tällainen sopimus.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että Marrakeshin sopimuksen tekeminen ei kuulu SEUT 207 artiklassa määritellyn kauppapolitiikan alaan. Sopimuksen tavoitteena ei ole edistää, helpottaa tai säännellä esteettömässä muodossa olevien jäljennösten kansainvälistä kauppaa vaan parantaa edunsaajien tilannetta helpottamalla julkaistujen teosten saatavuutta edunsaajien hyväksi eri tavoin. Marrakeshin sopimuksessa tarkoitettua esteettömässä muodossa olevien jäljennösten vaihdantaa yli kansallisten rajojen ei voida rinnastaa tavanomaisten toimijoiden kaupallisiin tarkoituksiin toteuttamaan kansainväliseen vaihdantaan, koska vaihdanta tapahtuu vain valtion laitosten tai voittoa tavoittelemattomien järjestöjen välillä sopimuksessa täsmennetyin edellytyksin ja koska vienti ja tuonti on tarkoitettu vain edunsaajille.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että kaikki Marrakeshin sopimuksessa säädetyt velvoitteet kuuluvat alaan, jonka unionin yhteiset säännöt jo suurelta osin kattavat, ja että tämän sopimuksen tekeminen voi vaikuttaa näihin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta SEUT 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Näin ollen Marrakeshin sopimuksen tekeminen kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Unionin tuomioistuin totesi, että direktiivissä 2001/29¹³⁴ annetaan jäsenvaltioille oikeus halutessaan säätää vammaisten henkilöiden hyväksi poikkeuksesta tai rajoituksesta kappaleenvalmistamisoikeuteen ja yleisölle välittämistä koskevaan oikeuteen. Tästä seuraa, että Marrakeshin sopimuksella määrätty poikkeus tai rajoitus on pantava täytäntöön kyseisellä direktiivillä yhdenmukaistetulla alalla. Sama koskee tällä sopimuksella määrättyjä vienti- ja tuontijärjestelmiä siltä osin kuin niiden tarkoituksena on sallia oikeudenhaltijan lupaa hankkimatta sopimusvaltion alueella esteettömässä muodossa olevien jäljennösten, jotka on julkaistu toisen sopimusvaltion alueella, yleisölle välittäminen tai levitys. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin korosti, että vaikka jäsenvaltioilla on direktiivin 2001/29 nojalla oikeus säätää tällaisesta poikkeuksesta tai rajoituksesta,

131/ Tämä tuomio on esitelty luvussa I ”Perusoikeudet”.

132/ Tämä tuomio on esitelty luvussa III.2 ”Unionin oikeudelliset toimet”.

133/ Neuvosto hyväksyi tämän sopimuksen allekirjoittamisen unionin puolesta 14.4.2014 annetulla neuvoston päätöksellä 2014/221/EU (EUVL 2014, L 115, s. 1).

134/ Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL 2001, L 167, s. 10).

kyseessä on unionin lainsäätäjän myöntämä oikeus, jota rajaavat voimakkaasti unionin oikeudesta johtuvat vaatimukset.

Lausunnossa 1/15 (EU:C:2017:592)¹³⁵ unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti 26.7.2017 kantaa muun muassa *matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käsittelyä koskevan Kanadan ja Euroopan unionin välillä neuvotellun sopimuksen tekemistä koskevan neuvoston päätöksen asianmukaiseen oikeusperustaan*. Koska unionin toimen – kansainvälisen sopimuksen tekemiseksi annettava toimi mukaan lukien – aineellisen oikeusperustan valinnan on perustuttava sellaisiin objektiivisiin seikkoihin, jotka voivat olla tuomioistuimen suorittaman valvonnan kohteena ja joihin kuuluvat toimen tarkoitus ja sisältö, unionin tuomioistuin totesi aluksi, että suunnitellussa sopimuksessa on kaksi tekijää, joista toinen koskee yleisen turvallisuuden varmistamisen tarvetta ja toinen matkustajarekisteritietojen suojaa. Koska näitä tekijöitä on molempia pidettävä luonteeltaan olennaisina, unionin tuomioistuin totesi, että matkustajien henkilötietojen suojaamiseksi suunnitellut toimenpiteet liittyvät SEUT 16 artiklan 2 kohdan mukaiseen oikeusperustaan, kun taas näiden tietojen siirtämisestä rikosasioissa toimivaltaisille viranomaisille ja näiden tietojen käsittelyä näissä samoissa viranomaisissa koskevat toimenpiteet kuuluvat SEUT 87 artiklan 2 kohdan a alakohdassa vahvistettuun oikeusperustaan. Todettuaan lisäksi, että näiden kummankin eri oikeusperustan samanaikainen käyttö ei johda toisistaan poikkeaviin hyväksymismenettelyihin, unionin tuomioistuin vahvisti, että suunnitellun sopimuksen tekemistä koskevan neuvoston päätöksen oli perustuttava sekä SEUT 16 artiklan 2 kohtaan että SEUT 87 artiklan 2 kohdan a alakohtaan.

Suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin hylkäsi 5.12.2017 antamassaan tuomiossa **Saksa v. neuvosto** (C-600/14, [EU:C:2017:935](#)) osittaisen kumoamiskanteen neuvoston päätöksestä 2014/699,¹³⁶ jolla on tarkoitus vahvistaa Euroopan unionin puolesta esitettävä kanta tiettyihin kansainvälisiin rautatiekuljetuksia koskevaan yleissopimukseen (COTIF) tehtäviin muutoksiin. Kanteensa tueksi Saksan liittotasavalta vetosi muun muassa siihen, että tietyt kohdat, joihin riidanalaisessa päätöksessä on vahvistettu unionin puolesta esitettävät kannat, eivät kuulu unionin ulkoiseen toimivaltaan, koska viimeksi mainittu ei ole ennalta antanut yhteisiä sääntöjä, joihin nämä muutokset voivat vaikuttaa.

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan, että unionin toimivalta tehdä kansainvälisiä sopimuksia saattaa paitsi perustua perussopimuksilla nimenomaisesti annettuun toimivaltaan myös olla johdettavissa implisiittisesti muista perussopimusten määräyksistä ja unionin toimielinten näiden määräysten perusteella antamista toimista. Kun näille toimielimille on unionin oikeudessa vahvistettu toimivalta unionin sisäisissä asioissa jonkin tietyn tavoitteen toteuttamiseksi, unioni on tällöin aina toimivaltainen tekemään tarvittavat kansainväliset sitoumukset kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi, vaikka tästä ei olisi annettu nimenomaista säännöstä tai määräystä. Siten unionin ulkoinen toimivalta voi olla olemassa myös muissa kuin niissä tapauksissa, joissa unionilla on yksinomainen toimivalta SEUT 3 artiklan 2 kohdan nojalla. Unionin tuomioistuin toi esille, että COTIFin määräyksillä, joita riidanalaiset muutokset koskevat, pyritään ottamaan käyttöön yhdenmukaistetut normit kansainvälisellä tasolla, mukaan lukien kansainväliselle liikenteelle jäsenvaltion alueelle tai sen alueelta taikka yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta, unionin ulkopuolella tapahtuvalle matkalle ja lähtökohtaisesti myös unionin alueella tapahtuvalle matkalle. Näin ollen sen, että unioni esittää kannan näistä muutoksista, on katsottava myötävaikuttavan yhteisen liikennepolitiikan tavoitteiden toteuttamiseen unionille SEUT 91 artiklan 1 kohdassa annetun toimivallan puitteissa; tähän toimivaltaan sisältyy myös ulkoinen näkökohta.

135/ Tämä lausunto on esitelty myös luvussa I ”Perusoikeudet”.

136/ OTIFin uudelleentarkastelukomitean 25. kokouksessa Euroopan unionin puolesta esitettävästä kannasta tiettyihin kansainvälisiin rautatiekuljetuksia koskevaan yleissopimukseen (COTIF) ja sen lisäksi tehtäviin muutoksiin 24.6.2014 annettu neuvoston päätös 2014/699/EU (EUVL 2014, L 293, s. 26).

Unionin tuomioistuin totesi niin ikään, että unionin ulkoiseen toimivaltaan toisessa SEUT 216 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa, jossa ”sopimuksen tekeminen on välttämätöntä jonkin unionin politiikalle perussopimuksissa vahvistetun tavoitteen saavuttamiseksi”, ei liity edellytystä siitä, että aiemmin on annettu unionin sääntöjä, joihin riidanalaisilla muutoksilla voidaan vaikuttaa. Näin ollen ei voida väittää, että liikenteen alalla, joka kuuluu unionin ja sen jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan, unioni ei voisi toimia ulkoisella tasolla ennen kuin se on toiminut sisäisellä tasolla antamalla yhteisiä sääntöjä aloilla, joilla on tehty kansainvälisiä sitoumuksia.

Unionin tuomioistuimen oli 29.3.2017 antamassaan tuomiossa **Tekdemir** (C-652/15, [EU:C:2017:239](#)) tulkittava ETY-Turkki-assosiaationeuvoston päätöksen N:o 1/80¹³⁷ 13 artiklassa olevaa standstill-lauseketta, jossa kielletään jäsenvaltioita ja Turkin tasavaltaa ottamasta käyttöön uusia rajoituksia, jotka liittyvät työhön pääsyn edellytyksiin, niiden työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä osalta, jotka oleskelevat ja työskentelevät laillisesti jäsenvaltioiden tai Turkin alueella. Tässä asiassa Saksassa vuonna 2014 syntynyt Turkin kansalainen, laillisina edustajinaan hänen vanhempansa, oli tehnyt saman vuoden heinäkuussa hakemuksen oleskeluluvan myöntämisestä Saksan lainsäädännön perusteella. Lapsen äiti, joka on myös Turkin kansalainen, oli saavuttuaan Saksaan vuonna 2013 Schengenin turistiviisumilla hakenut siellä turvapaikkaa. Lapsen syntyessä hänellä oli turvapaikanhakijana oleskelulupa. Lapsen isällä, joka on niin ikään Turkin kansalainen, oli puolestaan vuoteen 2016 asti voimassa oleva oleskelulupa.

Toimivaltainen saksalainen viranomainen oli päätöksen N:o 1/80 voimaantulon Saksan tasavallassa jälkeen annetun kansallisen säännöksen perusteella hylännyt lapsen oleskelulupahakemuksen katsoen yhtäältä, ettei ollut sietämätöntä vaatia, että tämä toimii jälkikäteen viisumimenettelyn kautta, vaikka se päätysisikin väistämättä siihen, että hän ja hänen äitinsä erotettaisiin ainakin tilapäisesti isästä ja puolisoista, ja toisaalta, ettei myöskään ollut kohtuutonta odottaa lapsen isän jatkavan Turkissa perhe- ja avioelämänsä poikansa ja puolisonsa kanssa.

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossa **Demir**¹³⁸ annettuun tulkintaan viitaten, että muuttovirtojen tehokkaan hallinnan tavoite voi olla yleisen edun mukainen pakottava syy, jolla voidaan oikeuttaa kansallinen toimenpide, joka on otettu käyttöön päätöksen N:o 1/80 voimaantulon jälkeen kyseisessä jäsenvaltiossa ja jolla asetetaan alle 16-vuotiaille kolmansien maiden kansalaisille oleskelulupavaatimus kyseiseen jäsenvaltioon tuloa ja siellä oleskelua varten. Tällainen toimenpide ei kuitenkaan ole oikeasuhteinen sen tavoitteeseen nähden, koska sen soveltamissäännöt ylittävät kyseisessä jäsenvaltiossa syntyneiden kolmannen maan kansalaisuuden omaavien lasten, joiden vanhemmista jompikumpi on kyseisessä jäsenvaltiossa laillisesti oleskeleva turkkilainen työntekijä, osalta sen, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi, erityisesti siltä osin kuin tällaisen toimenpiteen soveltaminen johtaa siihen, että kyseisen työntekijän täytyy valita, jatkaako hän palkkatyötään kyseisessä jäsenvaltiossa – jolloin hänen perhe-elämänsä häiriintyy vakavasti – vai luopuuko hän mainitusta työskentelystä ilman takuuta ammatillisesta integroitumisesta hänen mahdollisesti palatessaan Turkkiin.

XX YHTEINEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikka

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla toteutettujen rajoittavien toimenpiteiden osalta on mainittava viisi tuomiota. Niistä kolme koskee henkilöiden tai ryhmien, joilla katsotaan olevan yhteyksiä terroritekoihin, varojen jäädyttämistä. Neljäs koskee unionin tuomioistuimen toimivaltaa ratkaista tiettyihin venäläisiin yrityksiin kohdistuvista

137/ Assosiaation kehittämisestä 19.9.1980 tehty assosiaationeuvoston päätös N:o 1/80, joka on liitetty Euroopan talousyhteisön ja Turkin väliseen assosiaatiosopimukseen, jonka yhtäältä Turkin tasavalta sekä toisaalta ETY:n jäsenvaltiot ja yhteisö allekirjoittivat 12.9.1963 Ankarassa ja joka tehtiin, hyväksyttiin ja vahvistettiin yhteisön puolesta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY (EYVL 1964, 217, s. 3685).

138/ Unionin tuomioistuimen tuomio 7.11.2013, **Demir** (C-225/12, [EU:C:2013:725](#)).

rajoittavista toimenpiteistä Venäjän federaation Ukrainassa toteuttamien toimien johdosta annettujen päätösten laillisuus. Lisäksi on tuotava esille tuomio *Safa Nicu Sepahan v. neuvosto* (C-45/15 P), joka koskee varojen jäädyttämispäätöksestä aiheutuneen vahingon korvaamista.¹³⁹

Tuomiossa *A ym.* (C-158/14, [EU:C:2017:202](#)), joka annettiin 14.3.2017, unionin tuomioistuin otti suuren jaoston kokoonpanossa kantaa *neuvoston täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 610/2010*,¹⁴⁰ jolla pysytetään *Tamil Eelamin vapautuksen tiikerit (LTTE) -niminen yhteisö terroritekoihin osallistuneiden ja rajoittavien toimenpiteiden kohteena olevien ryhmien luettelossa, pätevyys*. Pääasian oikeusriita koski useiden LTTE:lle varoja keränneiden henkilöiden taloudellisten resurssien jäädyttämistä koskevia kansallisia toimenpiteitä. Koska näissä kansallisissa päätöksissä otettiin huomioon täytäntöönpanoasetus N:o 610/2010, pääasian kantajat olivat kyseenalaistaneet kyseisen täytäntöönpanoasetuksen pätevyyden sillä perusteella, että LTTE:n toimet eivät olleet terroritekoja vaan pikemminkin kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa tarkoitettua asevoimien toimintaa, koska ne toteutettiin aseellisessa selkkauksessa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti täytäntöönpanoasetuksen N:o 610/2010 pätevyyden tutkinnan osalta kysymyksen siitä, voivatko kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa määritellyt asevoimien toimet aseellisen selkkauksen aikana olla terrorismin torjumista koskevassa unionin oikeudessa tarkoitettuja terroritekoja.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että vaikka pääasian kantajat eivät olleet nostaneet täytäntöönpanoasetuksesta N:o 610/2010 ja sitä aikaisemmista toimista kumoamiskannetta, heillä oli kuitenkin oikeus riitauttaa kyseisten toimien pätevyys ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa. Unionin tuomioistuin muistutti, että unionin toimen pätevyyttä koskevaan ennakkoratkaisupyyntöön voidaan jättää vastaamatta tilanteessa, jossa tästä toimesta nostettu kumoamiskanne olisi selvästi voitu ottaa tutkittavaksi mutta luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka olisi voinut nostaa tällaisen kanteen, on jättänyt sen tekemättä annetussa määräajassa ja vetoaa tämän toimen lainvastaisuuteen kansallisessa menettelyssä vaatiakseen kansallista tuomioistuinta esittämään unionin tuomioistuimelle kyseisen toimen pätevyyttä koskevan ennakkoratkaisupyynnön kiertäen siten mainitun toimen lopullisen luonteen tähän nähden kanteen nostamisen määräajan päätyttyä. Tässä tapauksessa pääasian kantajien nostama kanne ei olisi ollut sellainen, että se otetaan tutkittavaksi ilman mitään epäilyä. Unionin tuomioistuin painotti ensinnäkin, että näitä kantajia itseään ei ollut merkitty varojen jäädyttämislueteloon. LTTE:n merkitseminen varojen jäädyttämislueteloon on muihin henkilöihin kuin tähän yhteisöön nähden soveltamisalaltaan yleinen, koska sillä velvoitetaan määrittelemätön määrä henkilöitä noudattamaan mainittuun yhteisöön kohdistettuja erityisiä rajoittavia toimenpiteitä. Näin ollen ei ollut selvää, että kyseiset toimet koskivat kantajia erikseen. Heidän tilanteeseensa eivät suoraan vaikuttaneet tätä luetteloon merkitsemistä koskevat unionin toimet vaan yksinomaan Alankomaiden oikeuteen perustuvien seuraamusten määrääminen, jonka yhteydessä oli otettu muiden seikkojen ohessa huomioon mainittu luetteloon merkitseminen. Näin ollen unionin tuomioistuimen mukaan ei ollut näytetty, että kantajien nostamat kumoamiskanteet LTTE:n merkitsemistä varojen jäädyttämislueteloon ja siinä pysyttämistä koskevasta unionin toimista olisi selvästi ollut otettava tutkittaviksi.

Muistutettuaan toiseksi, että asetusta, jossa säädetään rajoittavista toimenpiteistä, ei ole tulkittava pelkästään SEUT 215 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna päätöksen valossa vaan myös sen historiallisen asiayhteyden valossa, johon tämä asetus kuuluu, unionin tuomioistuin korosti, että täytäntöönpanoasetuksen N:o 610/2010 pätevyyttä arvioitaessa

^{139/} Tämä tuomio on esitelty luvussa III.4 "Sopimussuhteen ulkopuolinen unionin vastuu".

^{140/} Tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi annetun asetuksen (EY) N:o 2580/2001 2 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanosta sekä täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1285/2009 kumoamisesta 12.7.2010 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 610/2010 (EUVL 2010, L 178, s. 1).

merkityksellisiä ovat asetus N:o 2580/2001¹⁴¹ ja yhteinen kanta 2001/931,¹⁴² jotka kuuluvat olennaisin osin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan ja joiden tavoitteena on Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1373 (2001) täytäntöönpano. Todettuaan, että terroriteot on kielletty kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa, unionin tuomioistuin toi esille, että kansainvälisellä humanitaarisella oikeudella on eri tavoitteet kuin yhteisellä kannalla 2001/931 ja asetuksella N:o 2580/2001, mutta siinä ei kuitenkaan kielletä esillä olevan kaltaisten rajoittavien toimenpiteiden toteuttamista. Näin ollen näiden toimien soveltaminen ei riipu humanitaarisesta oikeudesta johtuvista luokitteluista, ja asevoimien toimet aseellisen selkkauksen aikana voivat olla unionin toimissa tarkoitettuja terroritekoja. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen täytäntöönpanoasetuksen N:o 610/2010 ja sitä edeltäneet, LTTE:n merkitsemistä varojen jäädyttämislueeteloon koskevat unionin toimet päteviksi.

Kahdessa 26.7.2017 antamassaan tuomiossa, tuomiossa **neuvosto v. LTTE** (C-599/14 P, [EU:C:2017:583](#)) ja tuomiossa **neuvosto v. Hamas** (C-79/15 P, [EU:C:2017:584](#)), suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin käsitteli kahta unionin yleisen tuomioistuimen tuomiota,¹⁴³ joilla oli kumottu neuvoston Hamasiin ja Tamil Eelamin vapautuksen tiikereihin (LTTE) kohdistamien varojen jäädyttämistoimenpiteiden uusimisesta vuosina 2010–2014 antamat toimet yhteisen kannan 2001/931¹⁴⁴ ja asetuksen N:o 2580/2001¹⁴⁵ perusteella. Unionin tuomioistuin vahvisti näissä tuomioissa, että *neuvosto voi pysyttää yhteisön yhteyksistä terroritekoihin epäiltyjen yhteisöjen luettelossa, jos se päättää, että on edelleen olemassa riski siitä, että tämä osallistuu terroritoimintaan, jolla on perusteltu sen alkuperäistä merkitsemistä kyseiseen luetteloon*. Unionin tuomioistuin täsmensi, että vaikka alkuperäisen merkitsemisen tähän luetteloon täytyy perustua toimivaltaisten kansallisten viranomaisten päätöksiin, tämä vaatimus ei koske merkinnän myöhempää pysyttämistä.

Tässä tapauksessa neuvosto oli merkinnyt 27.12.2001¹⁴⁶ Hamasin ja 29.5.2006¹⁴⁷ LTTE:n asetuksen N:o 2580/2001 2 artiklan 3 kohdassa säädettyyn luetteloon. Nämä merkinnät, joita neuvosto tarkisti säännöllisin väliajoin, perustuivat LTTE:stä tehtyihin Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten päätöksiin ja Intian viranomaisen päätökseen sekä Hamasista tehtyihin Yhdysvaltojen viranomaisten kahteen päätökseen ja yhteen Yhdistyneen kuningaskunnan päätökseen. Hamas ja LTTE eivät olleet riitauttaneet niiden alkuperäisestä merkitsemisestä luetteloon tehtyjä neuvoston päätöksiä mutta olivat nostaneet kanteet niiden myöhemmästä pysyttämisestä tässä luettelossa. Unionin yleinen tuomioistuin oli kumonnut nämä toimet sillä perusteella, että kyseiset toimenpiteet eivät olleet perustuneet toimivaltaisten viranomaisten päätöksissä tutkittuihin ja vahvistettuihin tosiseikkoihin (kuten unionin yleisen tuomioistuimen mukaan yhteinen kanta 931/2001 edellytti) vaan neuvoston lehdistöstä ja internetistä saamiin tietoihin.

141/ Tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi 27.12.2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2580/2001 (EYVL 2001, L 344, s. 70 ja oikaisu EUVL 2010, L 52, s. 58).

142/ Erityistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjumiseksi 27.12.2001 annettu neuvoston yhteinen kanta 2001/931/YUTP (EYVL 2001, L 344, s. 93).

143/ Tuomio 16.10.2014, **LTTE v. neuvosto** (T-208/11 ja T-508/11, [EU:T:2014:885](#)) ja tuomio 17.12.2014, **Hamas v. neuvosto** (T-400/10, [EU:T:2014:1095](#)).

144/ Mainittu edellä alaviitteessä 142.

145/ Tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi 27.12.2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2580/2001 (EYVL 2001, L 344, s. 70).

146/ Tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2580/2001 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen listan laatimisesta 27.12.2001 tehty neuvoston päätös 2001/927/EY (EYVL 2001, L 344, s. 83).

147/ Tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi annetun asetuksen (EY) N:o 2580/2001 2 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanosta ja päätöksen 2005/930/EY kumoamisesta 29.5.2006 tehty neuvoston päätös 2006/379/EY (EYVL 2006, L 144, s. 21).

Ottaessaan kantaa edellytyksiin, joita neuvoston on noudatettava tarkistaessaan säännöllisin väliajoin voimassa olevia rajoittavia toimenpiteitä, unionin tuomioistuin vahvisti tuomion *Al-Aqsa*¹⁴⁸ mukaisen oikeuskäytäntönsä, jonka mukaan neuvosto voi pysyttää henkilön tai yhteisön luettelossa, jos se päättelee, että on edelleen olemassa riski siitä, että tämä osallistuu terroritoimintaan. Unionin tuomioistuin täsmensi, että osoittaakseen tässä tapauksessa, että tämä riski oli edelleen olemassa LTTE:n ja Hamasin osalta, neuvoston oli tukeuduttava uudempiin seikkoihin kuin kansallisiin päätöksiin, jotka olivat oikeuttaneet niiden alkuperäisen merkitsemisen luetteloon. Unionin tuomioistuimen mukaan yhteisen kannan 2001/931 1 artiklan 4 kohdan nojalla ainoastaan alkuperäisen merkitsemisen luetteloon täytyy perustua toimivaltaisen viranomaisen kansalliseen päätökseen. Tällaista edellytystä ei ole asetettu yhteisen kannan 1 artiklan 6 kohdassa näiden yhteisöjen myöhemmälle luettelossa pysyttämiseksi, joka voi perustua muihin lähteisiin. Unionin tuomioistuin muistutti tältä osin, että kyseisiä yhteisöjä suojeltiin joka tapauksessa mahdollisuudella riitauttaa unionin tuomioistuimissa kaikki seikat, joihin neuvosto tukeutui säännöllisin väliajoin suorittamissaan tarkistuksissa.

Vaikka unionin tuomioistuin kumosi näin ollen unionin yleisen tuomioistuimen antaman Hamasia koskevan tuomion ja palautti asian sen ratkaistavaksi, se sen sijaan pysytti unionin yleisen tuomioistuimen tuomion, jolla oli kumottu neuvoston LTTE:hen kohdistamat varojen jäädyttämistoimenpiteet, tässä tuomiossa tehdystä oikeudellisesta virheestä huolimatta. Kun otetaan huomioon, että LTTE oli vuonna 2009 kärsinyt sotilaallisia tappioita Sri Lankassa ja että tämä aiheutti merkittävän olosuhteiden muutoksen, joka voi kyseenalaistaa riskin siitä, että tämä ryhmä osallistuu yhä terroritoimintaan, unionin tuomioistuimen mukaan neuvoston olisi pitänyt mainita riidanalaisten toimien perusteluissa seikat, joihin se perusti arviointinsa, mitä se ei ollut tehnyt. Unionin tuomioistuin totesi, että neuvosto voi perustaa henkilön tai yhteisön alkuperäisen merkitsemisen luetteloon kolmannen valtion viranomaisen tekemään päätökseen vasta tutkittuaan huolellisesti, että tämän kolmannen valtion lainsäädännössä turvataan puolustautumisoikeuksien suoja ja oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan vastaavalla tavalla kuin unionin tasolla on taattu, ja että tämä arviointi on perusteltava toimien perusteluissa.

Unionin tuomioistuin vahvisti vielä 28.3.2017 suuren jaoston kokoonpanossa antamassaan tuomiossa **Rosneft** (C-72/15, [EU:C:2017:236](#)) *tietyihin Venäjän valtioon sidoksissa oleviin venäläisiin yrityksiin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä Venäjän federaation Ukrainassa toteuttamien toimien johdosta annettujen neuvoston päätöksen 2014/512*¹⁴⁹ *ja asetuksen N:o 833/2014*¹⁵⁰ *pätevyyden*. Yksi asianomaisista yrityksistä oli riitauttanut ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa neuvoston siihen kohdistamien rajoittavien toimenpiteiden sekä kansallisten täytäntöönpanotoimenpiteiden pätevyys.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin olevansa toimivaltainen antamaan ennakkoratkaisun yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevien määräysten perusteella annetun toimen pätevydestä siltä osin kuin ennakkoratkaisupyynnö koskee joko sen valvomista, onko kyseisessä päätöksessä noudatettu niitä menettelyjä ja toimielinten toimivaltuuksia, joista perussopimuksissa määrätään unionin toimivallan käyttämiseksi, tai sen tutkimista, ovatko luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin kohdistetut rajoittavat toimenpiteet laillisia. SEU 24 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan viimeisessä virkkeessä ja SEUT 275 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätystä unionin tuomioistuimen toimivallan sulkemisesta pois yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla sekä tässä samassa EU-sopimuksen määräyksessä ja EUT-sopimuksen 275 artiklan toisessa kohdassa määrätystä poikkeuksesta tältä osin

148/ Unionin tuomioistuimen tuomio 15.11.2012, *Al-Aqsa v. neuvosto ja Alankomaat v. Al-Aqsa* (C-539/10 P ja C-550/10 P, [EU:C:2012:711](#)).

149/ Rajoittavista toimenpiteistä Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta 31.7.2014 annettu neuvoston päätös 2014/512/YUTP (EUVL 2014, L 229, s. 13), sellaisena kuin se on muutettuna 4.12.2014 annetulla neuvoston päätöksellä 2014/872/YUTP (EUVL 2014, L 349, s. 58, ja oikaisu EUVL 2014, L 350, s. 15).

150/ Rajoittavista toimenpiteistä Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta 31.7.2014 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 833/2014 (EUVL 2014, L 229, s. 1, ja oikaisu EUVL 2014, L 246, s. 59), sellaisena kuin se on muutettuna 4.12.2014 annetulla neuvoston asetuksella (EU) N:o 1290/2014 (EUVL 2014, L 349, s. 20, ja oikaisu EUVL 2014, L 369, s. 79).

unionin tuomioistuin korosti, että vaikka perusoikeuskirjan 47 artiklalla ei voida tosin antaa toimivaltaa unionin tuomioistuimelle silloin, kun sitä ei sillä perussopimusten mukaan ole, tehokkaan oikeussuojan periaate edellyttää kuitenkin, että unionin tuomioistuimen toimivallan sulkemista pois yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla tulkitaan suppeasti. Koska menettelyllä, jonka nojalla unionin tuomioistuin voi antaa ennakkoratkaisun, pyritään huolehtimaan siitä, että perussopimusten tulkinnassa ja soveltamisessa noudatetaan lakia, unionin tuomioistuimelle SEUT 275 artiklan toisessa kohdassa, johon SEU 24 artiklan 1 kohdassa viitataan, myönnetyn toimivallan tulkitseminen suppeasti olisi ristiriidassa tämän määräyksen ja tehokkaan oikeussuojan periaatteen tavoitteiden kanssa.

Siltä osin kuin unionin tuomioistuimella on SEU 24 artiklan 1 kohdan ja SEUT 275 artiklan toisen kohdan nojalla asiallinen toimivalta ottaa kantaa unionin toimien pätevyteen muun muassa silloin, kun on kyse luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin kohdistetuista rajoittavista toimenpiteistä, olisi perussopimuksilla käyttöön otetun oikeussuojajärjestelmän rakenteen vastaista tulkita viimeksi mainittua määräystä siten, että sen mukaan jäsenvaltioiden tuomioistuimilla ei ole mahdollisuutta esittää unionin tuomioistuimelle kysymyksiä sellaisten neuvoston päätösten pätevydestä, joissa säädetään tällaisten toimenpiteiden käyttöön ottamisesta.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi riidanalaisten toimien pätevydestä, että kun otetaan huomioon neuvoston SEU 29 artiklan nojalla antamien toimien ja SEUT 215 artiklan nojalla annettujen toimien eri tehtävät, sillä, että neuvoston SEU 29 artiklan nojalla antamassa päätöksessä 2014/512 täsmennetään rajoittavien toimenpiteiden kohde, ei lähtökohtaisesti voida katsoa puuttuttavan SEUT 215 artiklassa määrättyyn menettelyyn mainitun päätöksen täytäntöön panemiseksi. Tällä seikalla ei siten ole tämän päätöksen täytäntöönpanoa koskevan asetuksen N:o 833/2014 antamisen yhteydessä puututtu SEUT 215 artiklassa unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle ja komissiolle annetun toimivallan käyttöön. Unionin tuomioistuin totesi vielä, että riidanalaisilla toimilla tavoiteltujen päämäärien tärkeys voi oikeuttaa kielteiset seuraukset tietyille toimijoille ja että viimeksi mainittujen elinkeinovapautteen ja omaisuudensuojaan puuttuminen ei ollut suhteetonta. Oikeusvarmuuden periaate ja nolla poena sine lege certa -periaate eivät ole unionin tuomioistuimen mukaan esteenä sille, että jäsenvaltio määrää rikosoikeudellisia seuraamuksia, joita on sovellettava kyseisen asetuksen säännöksiä rikottaessa, vaikka unionin tuomioistuin voi myöhemmin selvittää asteittain näitä säännöksiä.

C/ UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA VUONNA 2017

Apulaiskirjaaja Marc-André GAUDISSERT

Kuten unionin tuomioistuimen kirjaamon järjestämistä ja toimintaa sääntelevistä tärkeimmistä säädösteksteistä ilmenee, kirjaamo hoitaa kolmea keskeistä tehtävää.

Työjärjestyksen mukaan kirjaamon on huolehdittava kaikkien asiakirjojen vastaanottamisesta, lähettämisestä ja säilyttämisestä, ja se valvoo ennen kaikkea, että asioiden käsittely sujuu moitteettomasti ja että unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi saatettuihin asioihin liittyvästä asiakirja-aineistoista huolehditaan siitä alkaen, kun lainkäyttöasian vireillepanoasiakirja tai ennakkoratkaisupyynnö merkittään kirjaamossa rekisteriin, aina siihen saakka, kunnes asian käsittelyn unionin tuomioistuimessa päättävä päätös annetaan tiedoksi asianosaisille ja oikeudenkäyntiasiakirjat arkistoidaan.

Tätä ensimmäistä tehtävää suorittaessaan – ja sen jatkeena – kirjaamo hoitaa yhteydenpitoa Euroopan unionin kaikilla virallisilla kielillä asianosaisten asiamiehiin ja edustajiin sekä kolmansiin tai jäsenvaltioiden tuomioistuimiin, jotka saattavat sen käsiteltäväksi ennakkoratkaisupyynnöt unionin oikeuden tulkinnasta tai pätevydestä.

Kirjaamo palvelee myös tuomioistuimen jäseniä, joita se avustaa kaikissa heidän virkatehtävissään. Avustaminen ilmenee muun muassa lukuisten asian käsittelyn eri vaiheissa esiin tulevien prosessuaalisten kysymysten käsittelemisenä ja kirjaamon hallintovirkamiesten aktiivisena osallistumisena tuomioistuimen istuntoihin ja sen jaostojen hallinnollisiin kokouksiin, mutta myös siten, että kirjaamon vastuhenkilöt ovat mukana eri komiteoiden ja erityisesti sen komitean työskentelyssä, jonka tehtävänä on tarkastella unionin tuomioistuimen perussääntöön ja työjärjestykseen tehtäviä muutoksia.

Viimeksi mainittu komitea on työskennellyt ahkerasti kuluneen vuoden aikana. Se on tässä yhteydessä paitsi valmistellut Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle 14.12.2017 toimitetun kertomuksen mahdollisuudesta siirtää unionin yleiselle tuomioistuimelle tietyt ennakkoratkaisukysymykset,¹ myös pohtinut syvällisesti niitä seurauksia, jotka Euroopan unionin tuomioistuinrakenteen uudistuksella on unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen väliselle toimivaltaajolle suorien kanteiden osalta, sekä niitä vaikutuksia, joita henkilötietojen suojelua koskevien unionin ja kansallisten sääntöjen ja käytäntöjen kehittymisellä on mahdollisesti oikeuskäytännön julkaisemiseen. Näitä pohdintoja käytiin kuitenkin edelleen vielä tätä tekstiä kirjoitettaessa.

Seuraavassa esityksessä keskitytäänkin siten varsinaiseen tuomioistuintoimintaan ja tilastoista ilmeneviin pääsuuntauksiin, jotka osoittavat, että vuodelle 2017 on ollut ominaista sekä vireille saatettujen asioiden että päätökseen saatettujen asioiden tasainen tahti.

Vireille saatetut asiat

Vuonna 2017 unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin 739 asiaa. Lukuun ottamatta vuotta 1979 – joka oli poikkeuksellinen, koska silloin pantiin vireille 1 324 uutta asiaa, joihin kuului tuhatkunta samankaltaista virkamiehiä koskevaa kannetta – kyse on kaikkein suurimmasta luvusta unionin tuomioistuimen perustamisen jälkeen, kun edellinen ennätys tehtiin vuonna 2015, jolloin vireille saatettiin 713 uutta asiaa. Tämä kasvu johtuu

^{1/} Kertomuksen teksti on saatavissa kaikilla Euroopan unionin virallisilla kielillä toimielimen internetsivustolla (<https://curia.europa.eu>, kohdassa Unionin tuomioistuin – Menettely).

olennaisilta osin unionin tuomioistuimelle esitettyjen ennakkoratkaisupyynnöiden lukumäärän kasvusta: vuonna 2017 ennakkoratkaisupyynnöitä esitettiin 533, mikä merkitsee noin 13 prosentin kasvua verrattuna edellisvuoteen, jonka aikana unionin tuomioistuimelle esitettiin 470 ennakkoratkaisupyynnöitä.

Tämä uusi ennätys selittyy tosin osittain sillä, että Saksassa on pantu vireille noin nelisenkymmentä samankaltaista asiaa, joissa on kyse lentomatkestajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta koskevan asetuksen (EY) N:o 261/2004² tulkinnasta, mutta se on samalla osoitus jäsenvaltioiden tuomioistuinten unionin tuomioistuinta kohtaan tuntemasta luottamuksesta. Vuonna 2017 rekisteriin merkityt ennakkoratkaisupyynnöt ovat näet peräisin lähes kaikilta jäsenvaltioilta ja näiden jäsenvaltioiden kaikilta eri tuomioistuimilta, myös perustuslakituumioistuimilta, ja ne koskivat unionin oikeuden niinkin erilaisia aloja kuin liikennettä ja verotusta, kuluttajansuojaa, sosiaalipolitiikkaa ja ympäristöä, unohtamatta tietenkään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen V osastoon kuuluvia kysymyksiä, jotka liittyvät maahanmuuttokriisiin ja kansallisten viranomaisten tässä yhteydessä toteuttamiin toimenpiteisiin.

Unionin tuomioistuin on etenkin juuri näillä aloilla saanut enemmän ennakkoratkaisupyynnöitä Saksasta, Itävallasta ja Alankomaista mutta myös unioniin myöhemmin liittyneistä maista, kuten Unkarista, Liettuasta tai Virossa (ne ovat vuonna 2017 esittäneet 22, 10 ja 7 ennakkoratkaisupyynnöitä).

Sen jälkeen kun unionin tuomioistuin ratkaisi vuonna 2015 ja 2016 useita kiinnitysluottosopimusten arkaluonteiseen alaan liittyviä merkittäviä kysymyksiä, tämän ongelman kimpussa välittömästi painivien espanjalaisten tuomioistuinten esittämien ennakkoratkaisupyynnöiden lukumäärä on vähentynyt vuonna 2017 puoleen. Sama toteamus voidaan esittää Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevista pyynnöistä (joiden lukumäärä on laskenut vuonna 2016 esitetystä 23 pyynnöstä 11:een vuonna 2017 esitettyyn pyyntöön), kun taas irlantilaisilta tuomioistuimilta tulevien pyynnöiden lukumäärä on puolestaan kehittynyt päinvastaiseen suuntaan, koska se on noussut vuonna 2016 esitetystä 6 pyynnöstä 12:een vuonna 2017 esitettyyn pyyntöön, ja sama koskee Suomesta peräisin olevia pyynnöitä, joiden lukumäärä on kasvanut 7:stä 13:een samalla ajanjaksolla.

Lukija saa jäljempänä esitetystä taulukoista yksityiskohtaisen katsauksen kuluneena vuonna esitetystä ennakkoratkaisupyynnöistä jäsenvaltiota ja tuomioistuinta kohden.

Sen lisäksi, että ennakkoratkaisupyynnöiden osuus on suurin – niitä oli lähes kolme neljäsosaa vuonna 2017 vireille pannuista asioista –, on myös havaittavissa, että jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevia kanteita on yhä enemmän (31 vuonna 2016, kun niitä oli 41 vuonna 2017) ja valituksia puolestaan vähemmän, sillä valitusten lukumäärä on kaikki eri alojen asiat mukaan luettuna vähentynyt samalla ajanjaksolla 175:stä 147:ään. Tässä vaiheessa on kuitenkin ennen aikaista tehdä tästä kehityksestä lopullisia johtopäätöksiä, koska jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevia kanteita nostettiin vuonna 2016 historiallisen vähän, kun taas unionin tuomioistuimeen tehtyjen valitusten lukumäärä riippuu useista parametreista, jotka liittyvät muun muassa unionin yleisen tuomioistuimen antamien ratkaisujen lukumäärään mutta myös siihen, miten asianosaiset arvioivat mahdollisuutensa siihen, että heidän valituksensa menestyvät. Vuonna 2016 ja 2017 havaittu valitusten lukumäärän väheneminen voi olla osoitus edellä mainitun tuomioistuinrakenteen uudistuksesta saaduista hyödyistä yhdistettynä niiden toimenpiteiden vaikutukseen, jotka unionin tuomioistuin on toteuttanut, jotta se voi nopeasti jättää

^{2/} Matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 261/2004 (EUVL 2004, L 46, s. 1).

tutkimatta valitukset, joiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset eivät selvästi täyty, tai hylätä valitukset, jotka ovat selvästi perusteettomia, mutta on tietenkin odotettava vielä muutama vuosi ennen kuin voidaan sanoa, onko tämä kehityssuunta pysyvä.

Lopuksi on huomattava, että Belgian kuningaskunta on pyytänyt vuonna 2017 unionin tuomioistuimelta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 218 artiklan 11 kohdan nojalla lausuntoa siitä, onko Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välinen laaja-alainen talous- ja kauppasopimus, joka on allekirjoitettu Brysselissä 30.10.2016 (CETA), sopusoinnussa perussopimusten kanssa. Unionin tuomioistuinta on pyydetty ottamaan kantaa erityisesti kyseisessä sopimuksessa määrättyyn sijoituksia koskevaan riitojenratkaisumenettelyyn.

Päätökseen saatetut asiat

Vaikka vuonna 2017 vireille pantujen asioiden lukumäärä oli nousussa, päätökseen saatettuja asioita oli puolestaan lähes saman verran kuin vuonna 2016. Unionin tuomioistuin on näet kuluneen vuoden aikana saattanut päätökseen 699 asiaa, kun taas vuonna 2016 se saattoi päätöksen 704 asiaa. Jos huomioon ei oteta niitä nelisenkymmentä edellä mainittua saksalaista asiaa – jotka koskevat samaa kysymystä ja muodostavat todellisuudessa yhden ja saman asian, minkä johdosta ne on yhdistetty – nämä luvut osoittavat siis, että kuluneen vuoden aikana vireille pantujen asioiden ja päätökseen saatettujen asioiden lukumäärä on tasapainossa.

Kuten vuonna 2016, pääosa unionin tuomioistuimen päätökseen saattamista asioista muodostui ennakkoratkaisupyynnöistä ja valituksista, jotka merkitsivät yhdessä yli 90:tä prosenttia unionin tuomioistuimen vuonna 2017 ratkaisemista asioista. Tämä prosenttiosuus selittyy täysin johdonmukaisesti sillä, että vireille pannuissa asioissa näiden kahden oikeussuojakeinojen ryhmän prosenttiosuus on melko lailla yhtä suuri.

Lukija voi sen sijaan havaita, että tuomiolla ratkaistuja asioita on ollut enemmän. Kun vuonna 2016 unionin tuomioistuin antoi 412 tuomiota, se antoi vuonna 2017 niitä 466, mikä merkitsee 13 prosentin kasvua. Tämä kasvu selittyy osittain suhdannetekijöillä, sillä unionin tuomioistuinta on pyydetty ottamaan kuluneen vuoden aikana kantaa useisiin periaatteellisiin kysymyksiin (ks. tältä osin tämän kertomuksen toisessa osassa oleva yksityiskohtainen esitys oikeuskäytännöstä), mutta myös sillä, että unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetut asiat ovat yhä monitahoisempia ja teknisempiä, minkä johdosta tuomioistuimelle esitettyjä kysymyksiä on tutkittava yksityiskohtaisesti ja julkiasiamieheltä on pyydetävä usein ratkaisuehdotusta, ja näin on ollut myös eräissä kolmen tuomarin jaostolle jaetuissa asioissa. Vuonna 2017 ratkaisuehdotuksen jälkeen tuomiolla ratkaistujen asioiden osuus oli siis yli 67 prosenttia kaikista kuluneen vuoden aikana tuomiolla ratkaistuista asioista.

Tuomiolla ratkaistujen asioiden lukumäärän kasvun johdonmukaisena seurauksena määräyksellä ratkaistut asiat ovat vähentyneet ja oikeudenkäynnin keskimääräinen kesto on vastaavasti pidentynyt. Kesto on pidentynyt kuitenkin unionin tuomioistuimen työn olennaisen osan muodostavien ennakkoratkaisuasioiden osalta hyvin niukasti. Kun ennakkoratkaisuasioita käsiteltiin vuonna 2016 keskimäärin 15 kuukautta – historiallisen lyhyt aika –, vuonna 2017 niiden käsittelyyn kului keskimäärin 15,7 kuukautta. Valituksissa kesto on pidentynyt selvemmin, sillä niiden käsittelyyn kului vuonna 2017 keskimäärin 17,1 kuukautta (vuonna 2016 puolestaan 12,9 kuukautta), mutta tämä selittyy suurilta osin sillä, että kilpailun ja valtiontukien alalla on saatettu päätökseen useita monitahoisia asiaryhmiä, joihin kuului muun muassa kartellia kylpyhuonekalusteiden markkinoilla Belgiassa, Saksassa, Ranskassa, Italiassa, Alankomaissa ja Itävallassa koskeva laaja asiakokonaisuus.

Toisen kuluvaan vuoteen leimaavan ominaispiirteen muodostaa asian käsittelemistä nopeutetussa menettelyssä tai kiireellisessä menettelyssä koskevien pyyntöjen melko suuri lukumäärä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella. Kun vuonna 2016 näitä pyyntöjä tehtiin 21 ja 12, vuonna 2017 niitä tehtiin 31 ja 15, mikä osoittaa, että asianosaiset ja kansalliset tuomioistuimet antavat suurta merkitystä riita-asioidensa nopealle ratkaisemiselle. Viimeksi mainittujen esittämällä perusteluilla tai niiden tällaisten pyyntöjen tueksi vetoamalla olosuhteilla näyttää kuitenkin olleen vähemmän vaikutusta kuin vuonna 2016, sillä unionin tuomioistuin on käsitellyt vuonna 2017

ainoastaan 2 asiaa nopeutetussa menettelyssä ja 4 asiaa kiireellisessä menettelyssä (vuonna 2016 puolestaan 3 ja 8 asiaa). Asian käsittelemistä nopeutetussa menettelyssä tai kiireellisessä menettelyssä koskevien pyyntöjen hylkääminen on kuitenkin hyvitetty nopeuttamalla useiden näiden asioiden käsittelyä siten, että niille on annettu etusija.

Lopuksi on mainittava erityisesti kolme unionin tuomioistuimen vuonna 2017 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 218 artiklan 11 kohdan nojalla antamaa lausuntoa. Näillä lausunnoilla unionin tuomioistuin on voinut tarkentaa entisestään Euroopan unionin toimivallan ulottuvuutta ulkosuhteissa sekä useiden Euroopan unionin tekemien merkittävien sopimusten soveltamisalaa muun muassa unionin tuomioistuimen Euroopan unionin ja Singaporen tasavallan välisestä vapaakauppasopimuksesta 16.5.2017 täysistunnossa antamalla lausunnolla 2/15.

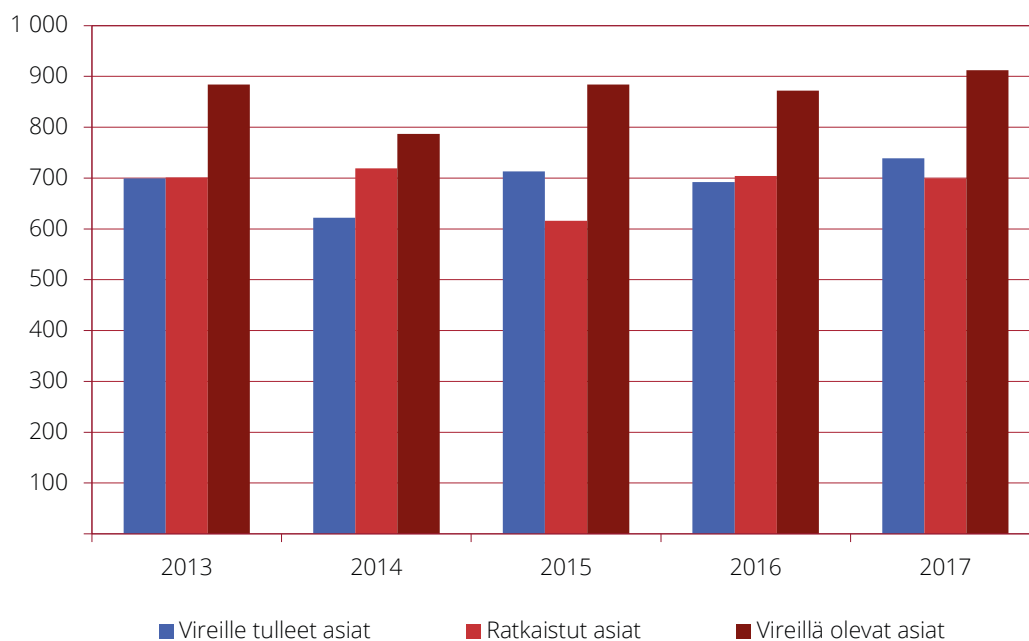
Vireillä olevat asiat

Unionin tuomioistuimessa oli 31.12.2017 vireillä 912 asiaa (825 asiaa yhdistämisen jälkeen) eli niitä oli vireillä hieman enemmän kuin vuoden 2016 lopussa (872 asiaa).

D/ UNIONIN TUOMIOISTUIMEN OIKEUDENKÄYNTITILASTOT

I Unionin tuomioistuimen toiminta Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2013–2017)	99
II Vireille tulleet asiat – Eri oikeudenkäynnit (2013–2017)	100
III Vireille tulleet asiat – Kanteen kohde (2017)	101
IV Vireille tulleet asiat – Jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet (2013–2017)	102
V Ratkaistut asiat – Eri oikeudenkäynnit (2013–2017)	103
VI Ratkaistut asiat – Tuomiot, määräykset ja lausunnot (2017)	104
VII Ratkaistut asiat – Ratkaisukokoonpano (2013–2017)	105
VIII Asiat, jotka on ratkaistu tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä (2013–2017)	106
IX Asiat, jotka on ratkaistu tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä – Kanteen kohde (2013–2017)	107
X Tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2017)	109
XI Ratkaistut asiat – Jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevat tuomiot: ratkaisun sisältö (2013–2017)	111
XII Ratkaistut asiat – Käsittelyn kesto (2013–2017) Kuukausina ja kuukausien kymmenesosina	112
XIII Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Eri oikeudenkäynnit (2013–2017)	113
XIV Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Ratkaisukokoonpano (2013–2017)	114
XV Muut – Nopeutetut menettelyt (2013–2017)	115
XVI Muut – Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt (2013–2017)	115
XVII Muut – Annetut välitoimimääräykset (2017)	116
XVIII Työmäärän kehittyminen (1952–2017) – Vireille tulleet asiat ja tuomiot	117
XIX Työmäärän kehittyminen (1952–2017) – Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt jakautuminen jäsenvaltioittain ja vuosittain	119
XX Työmäärän kehittyminen (1952–2017) – Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt jakautuminen jäsenvaltioittain ja tuomioistuimittain	121
XXI Työmäärän kehittyminen (1952–2017) – Jäsenvaltioita vastaan nostetut jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet	124
XXII Unionin tuomioistuimen kirjaamon toiminta (2015–2017)	125

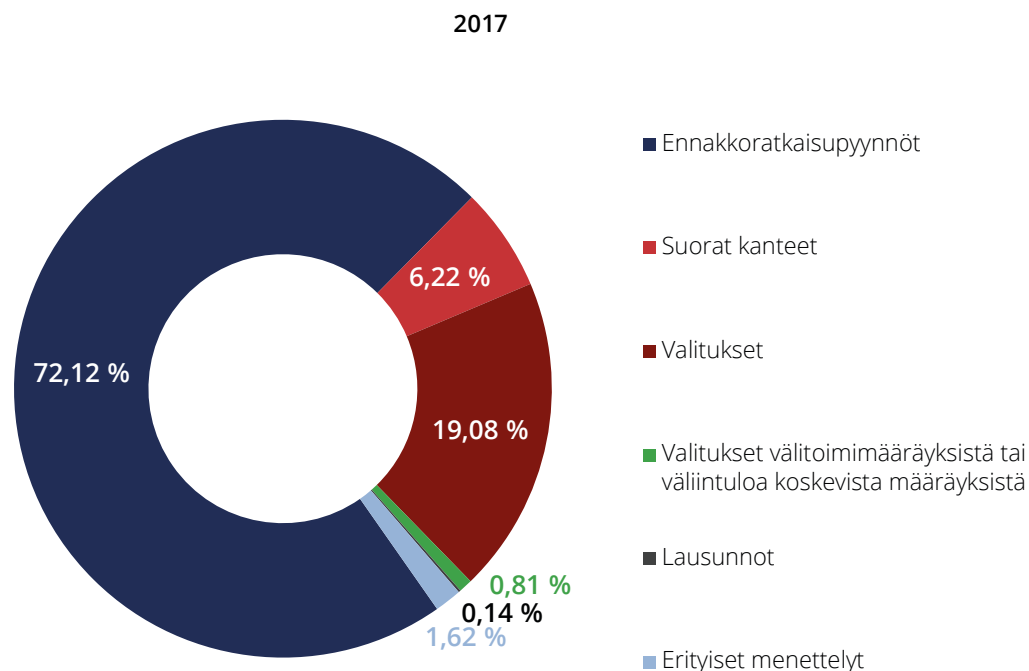
I UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA VIREILLE TULLEET ASIAT, RATKAISTUT ASIAT, VIREILLÄ OLEVAT ASIAT (2013–2017) ¹

	2013	2014	2015	2016	2017
Vireille tulleet asiat	699	622	713	692	739
Ratkaistut asiat	701	719	616	704	699
Vireillä olevat asiat	884	787	884	872	912

1/ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

II VIREILLE TULLEET ASIAT – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2013–2017) ¹

	2013	2014	2015	2016	2017
Ennakkoratkaisupyynnöt	450	428	436	470	533
Suorat kanteet	72	74	48	35	46
Valitukset	161	111	206	168	141
Valitukset väliitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	5		9	7	6
Lausunnot	2	1	3		1
Erityiset menettelyt ²	9	8	11	12	12
Yhteensä	699	622	713	692	739
Väliitoimihakemukset	1	3	2	3	3

1/ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

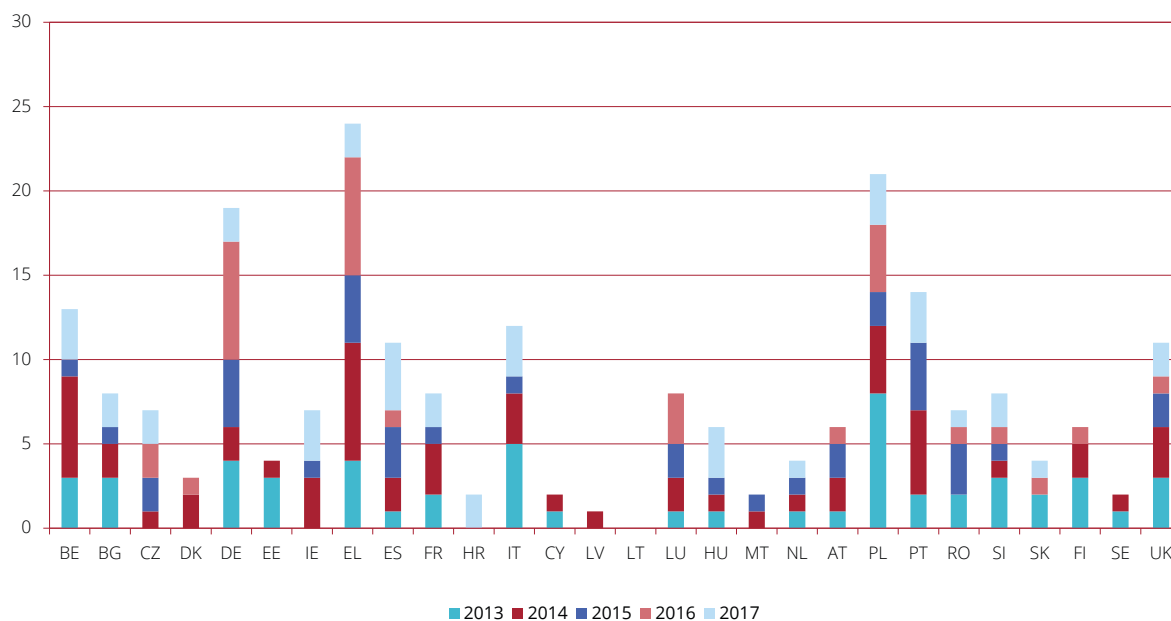
2/ Erityisinä menettelyinä pidetään seuraavia: maksuton oikeudenkäynti, oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen, tuomion tai määräyksen korjaaminen, takaisinsaanti yksipuolista tuomiota vastaan, kolmannen osapuolen kantelu, tuomion tai määräyksen tulkinta, tuomion tai määräyksen purkaminen, ensimmäisen julkisasiamiehen unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun uudelleenarviointia koskevan ehdotuksen tutkiminen, takavarikkomenettely ja koskemattomuutta koskevat asiat.

III VIREILLE TULLEET ASIAT – KANTEEN KOHDE (2017) ¹

	Suorat kanteet	Ennakkoratkaisupyynnöt	Valitukset	Valitukset väli-toimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	Lausunnot	Yhteensä	Erityiset menettelyt
Energia		2				2	
Euroopan unioniin liittyminen		1				1	
Euroopan unionin ulkoinen toiminta		2	1			3	
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	3	13				16	
Immateriaalioikeus		19	54			73	
Julkiset hankinnat	1	21		1		23	
Kansanterveys		1				1	
Kauppapolitiikka		2	6			8	
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)			1	1		2	
Kilpailu		2	5			7	
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu							2
Kuluttajansuoja	1	34				35	
Lainsäädäntöjen lähentäminen	2	39	1			42	
Liikenne	5	78				83	
Maatalous		8	6			14	
Oikeus tutustua asiakirjoihin			1			1	
Pääomien vapaa liikkuvuus	2	10				12	
Palvelujen tarjoamisen vapaus	2	16				18	
Siirtotyöläisten sosiaaliturva		7				7	
Sijoittautumisvapaus	1	7				8	
Sosiaalipolitiikka		43				43	
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus		1	1			2	
Talous- ja rahapolitiikka		2	5			7	
Tavaroiden vapaa liikkuvuus		6				6	
Teollisuuspolitiikka	2	5				7	
Toimielimiä koskeva oikeus	2		20	2	1	25	1
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi		12	2			14	
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala			3			3	
Unionin kansalaisuus	1	7				8	
Unionin oikeuden periaatteet		10	2			12	
Välityslausekkeen nojalla nostetut kanteet			5			5	
Valtiontuki	2	10	8	1		21	
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	5	90	3			98	
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	3	2	1			6	
Verotus	2	53				55	
Yhteinen kalastuspolitiikka	1					1	
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka		1	5			6	
Yhtiöoikeus		1				1	
Ympäristö	11	28	1			40	
EY:n perustamissopimus / SEUT	46	533	131	5	1	716	3
Henkilöstösäännöt			7	1		8	
Menettely			3			3	9
Muut			10	1		11	9
YHTEENSÄ	46	533	141	6	1	727	12

1/ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

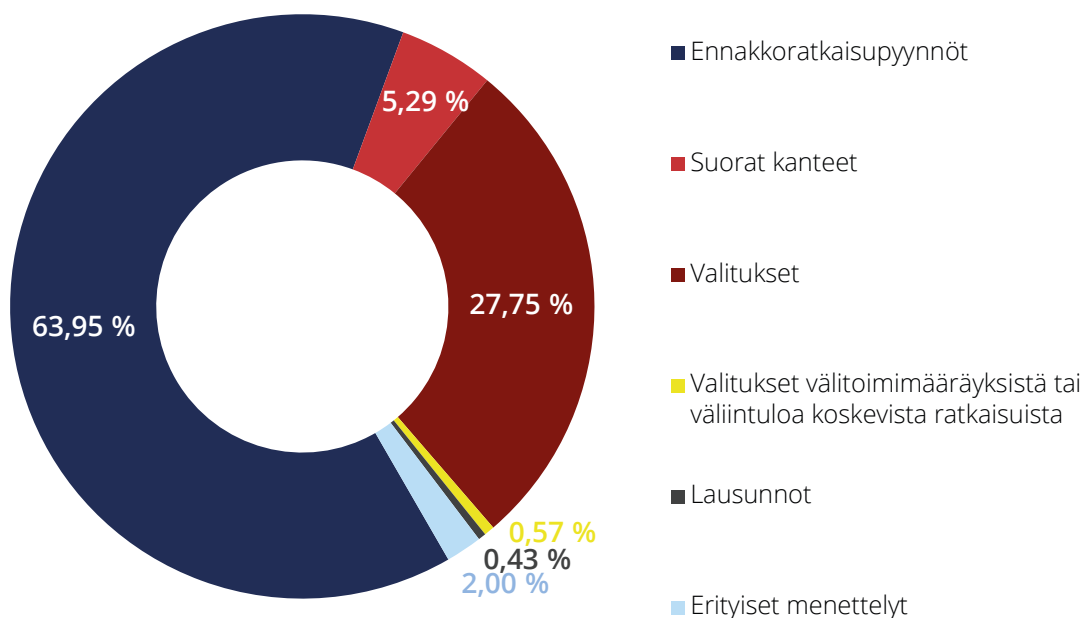
IV VIREILLE TULLEET ASIAT – JÄSENYYSVELVOITTEIDEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMISTÄ KOSKEVAT KANTEET (2013–2017) ¹

	2013	2014	2015	2016	2017
Belgia	3	6	1		3
Bulgaria	3	2	1		2
Tšekki		1	2	2	2
Tanska		2		1	
Saksa	4	2	4	7	2
Viro	3	1			
Irlanti		3	1		3
Kreikka	4	7	4	7	2
Espanja	1	2	3	1	4
Ranska	2	3	1		2
Kroatia					2
Italia	5	3	1		3
Kypros	1	1			
Latvia		1			
Liettua					
Luxemburg	1	2	2	3	
Unkari	1	1	1		3
Malta		1	1		
Alankomaat	1	1	1		1
Itävalta	1	2	2	1	
Puola	8	4	2	4	3
Portugali	2	5	4		3
Romania	2		3	1	1
Slovenia	3	1	1	1	2
Slovakia	2			1	1
Suomi	3	2		1	
Ruotsi	1	1			
Yhdistynyt kuningaskunta	3	3	2	1	2
Yhteensä	54	57	37	31	41

1/ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

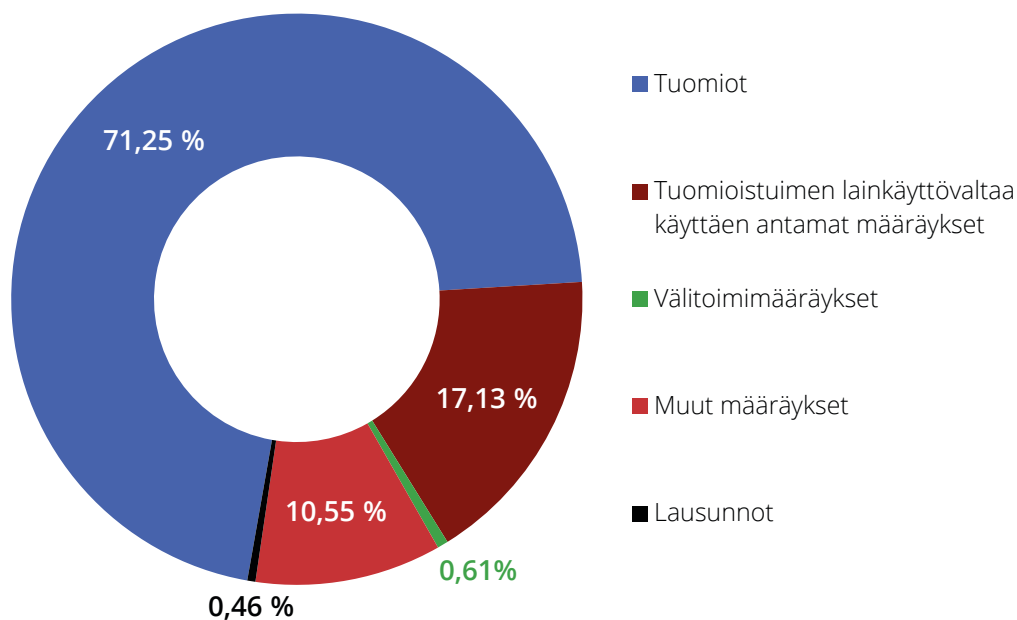
V RATKAISTUT ASIAT – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2013–2017) ¹

	2013	2014	2015	2016	2017
Ennakkoratkaisupyynnöt	413	476	404	453	447
Suorat kanteet	110	76	70	49	37
Valitukset	155	157	127	182	194
Valitukset väliitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuista	5	1	7	7	4
Lausunnot	1	2	1	0	3
Erytiset menettelyt	17	7	7	13	14
Yhteensä	701	719	616	704	699

^{1/} Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

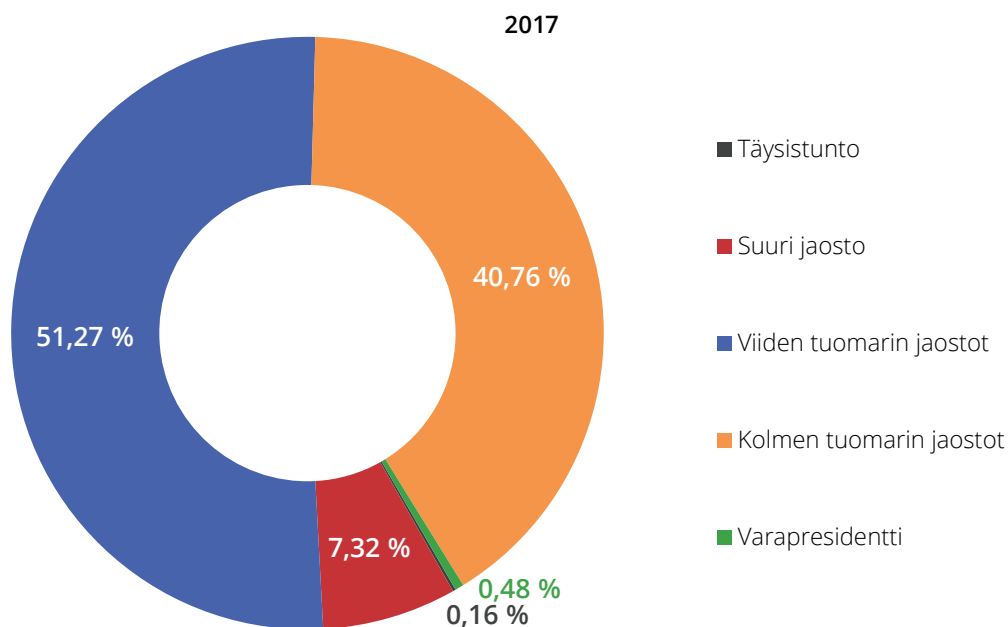
VI RATKAISTUT ASIAT – TUOMIOT, MÄÄRÄYKSET JA LAUSUNNOT (2017) ¹

	Tuomiot	Tuomioistuimen lainkäyttövaltaa käyttäen antamat määräykset ²	Välitoimimääräykset ³	Muut määräykset ⁴	Lausunnot	Yhteensä
Ennakkoratkaisupyyntöt	325	42		58		425
Suorat kanteet	27		1	9		37
Valitukset	114	57				171
Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuista			3	1		4
Lausunnot					3	3
Erityiset menettelyt		13		1		14
Yhteensä	466	112	4	69	3	654

- 1/ Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).
- 2/ Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.
- 3/ SEUT 278 ja SEUT 279 artiklaan (entinen EY 242 ja EY 243 artikla), SEUT 280 artiklaan (entinen EY 244 artikla) tai EHTY:n perustamissopimuksen vastaaviin määräyksiin perustuvan hakemuksen taikka välitoimimääräyksestä tai väliintuloa koskevasta määräyksestä tehdyn valituksen seurauksena annetut määräykset.
- 4/ Määräykset, joilla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai siirtämällä asia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.

VII RATKAISTUT ASIAT – RATKAISUKOKOONPANO (2013–2017) ¹

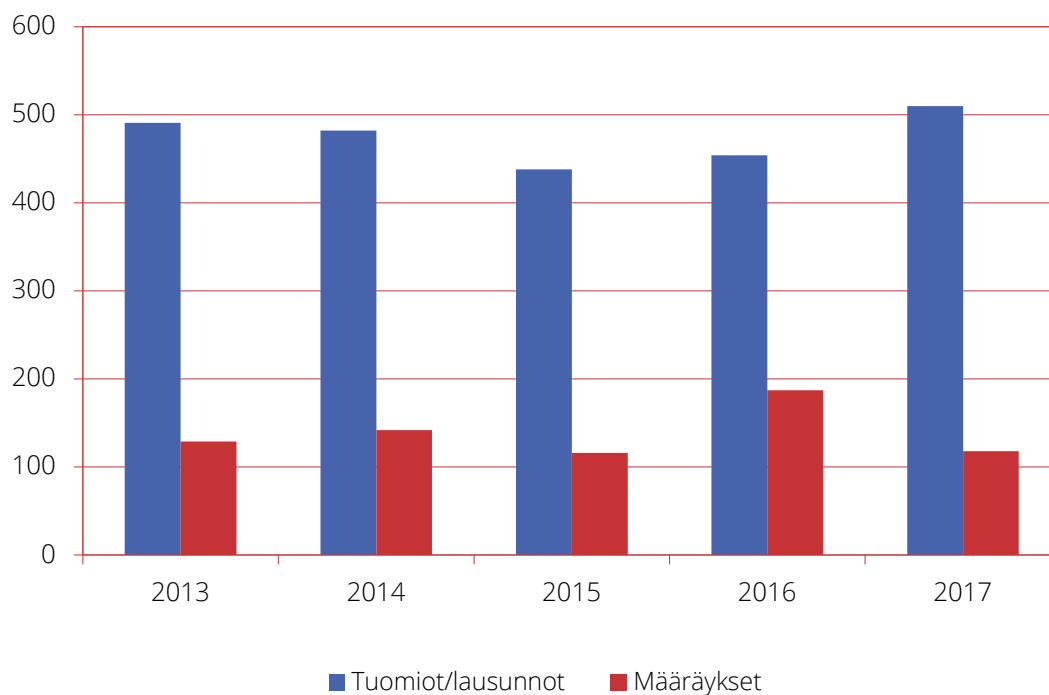

	2013			2014			2015			2016			2017		
	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä
Täysistunto				1		1							1		1
Suuri jaosto	52		52	51	3	54	47		47	54		54	46		46
Viiden tuomarin jaostot	348	18	366	320	20	340	298	20	318	280	20	300	312	10	322
Kolmen tuomarin jaostot	91	106	197	110	118	228	93	89	182	120	162	282	151	105	256
Varapresidentti		5	5		1	1		7	7		5	5		3	3
Yhteensä	491	129	620	482	142	624	438	116	554	454	187	641	510	118	628

1/ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2/ Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

VIII ASIAT, JOTKA ON RATKAISTU TUOMIOLLA, LAUSUNNOLLA TAI LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETULLA MÄÄRÄYKSELLÄ (2013–2017) ^{1 2}

	2013	2014	2015	2016	2017
Tuomiot/lausunnot	491	482	438	454	510
Määräykset	129	142	116	187	118
Yhteensä	620	624	554	641	628

- 1/ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).
- 2/ Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

IX ASIAT, JOTKA ON RATKAISTU TUOMIOILLA, LAUSUNNOLLA TAI LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETULLA MÄÄRÄYKSELLÄ – KANTEEN KOHDE (2013–2017) ¹

	2013	2014	2015	2016	2017
Energia	1	3	2		2
Euroopan laajuiset verkot				1	
Euroopan unioniin liittyminen				1	
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	4	6	1	5	1
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	15	20	13	12	17
Immateriaalioikeus	43	69	51	80	60
Julkiset hankinnat	12	13	14	31	15
Kansanterveys	2	3	5	4	5
Kauppapolitiikka	6	7	4	14	14
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)		5	1	1	7
Kilpailu	42	28	23	30	53
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu		1	1		2
Kuluttajansuoja	19	20	29	33	20
Lainsäädäntöjen lähentäminen	24	25	24	16	29
Liikenne	17	18	9	20	17
Maatalous	33	29	20	13	22
Oikeudellinen yhteistyö siviilioikeuden alalla				1	
Oikeus tutustua asiakirjoihin	6	4	3	4	9
Pääomien vapaa liikkuvuus	8	6	8	7	1
Palvelujen tarjoamisen vapaus	16	11	17	14	13
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	12	6	14	5	6
Sijoittautumisvapaus	13	9	17	27	10
Sosiaalipolitiikka	27	51	30	23	26
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	6	8	4	2	
Talous- ja rahapolitiikka		1	3	10	2
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	1	10	9	5	2
Teollisuuspolitiikka	15	3	9	10	8
Toimielimiä koskeva oikeus	31	18	27	20	27
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	11	21	20	27	19
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1		1	3	2
Työllisyys			1		
Unionin kansalaisuus	12	9	4	8	5
Unionin oikeuden periaatteet	17	23	12	13	14

>>>

1/ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

Valtiontuki	34	41	26	26	33
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	46	51	49	51	61
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	2	5	1	2	7
Verotus	74	52	55	41	62
Yhteinen kalastuspolitiikka		5	3	1	2
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	12	3	6	11	10
Yhtiöoikeus	4	3	1	1	4
Ympäristö	35	30	27	53	27
EY:n perustamissopimus / SEUT	601	617	544	626	614
EA			1		
Erioikeudet ja vapaudet			2	1	
Henkilöstösäännöt	5	1	3		1
Menettely	14	6	4	14	13
Muut	19	7	9	15	14
YHTEENSÄ	620	624	554	641	628

1/ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

X TUOMIOILLA, LAUSUNNOLLA TAI LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETULLA MÄÄRÄYKSELLÄ RATKAISTUT ASIAT – KANTEEN KOHDE (2017) ¹

	Tuomiot/ lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä
Energia	2		2
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1		1
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	14	3	17
Immateriaalioikeus	38	22	60
Julkiset hankinnat	12	3	15
Kansanterveys	5		5
Kauppapolitiikka	14		14
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	5	2	7
Kilpailu	52	1	53
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu		2	2
Kuluttajansuoja	16	4	20
Lainsäädäntöjen lähentäminen	23	6	29
Liikenne	16	1	17
Maatalous	20	2	22
Oikeus tutustua asiakirjoihin	5	4	9
Pääomien vapaa liikkuvuus	1		1
Palvelujen tarjoamisen vapaus	12	1	13
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	5	1	6
Sijoittautumisvapaus	7	3	10
Sosiaalipolitiikka	23	3	26
Talous- ja rahapolitiikka	1	1	2
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	2		2
Teollisuuspolitiikka	8		8
Toimielimiä koskeva oikeus	12	15	27
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	18	1	19
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala		2	2
Unionin kansalaisuus	4	1	5
Unionin oikeuden periaatteet	9	5	14
Valtiontuki	24	9	33

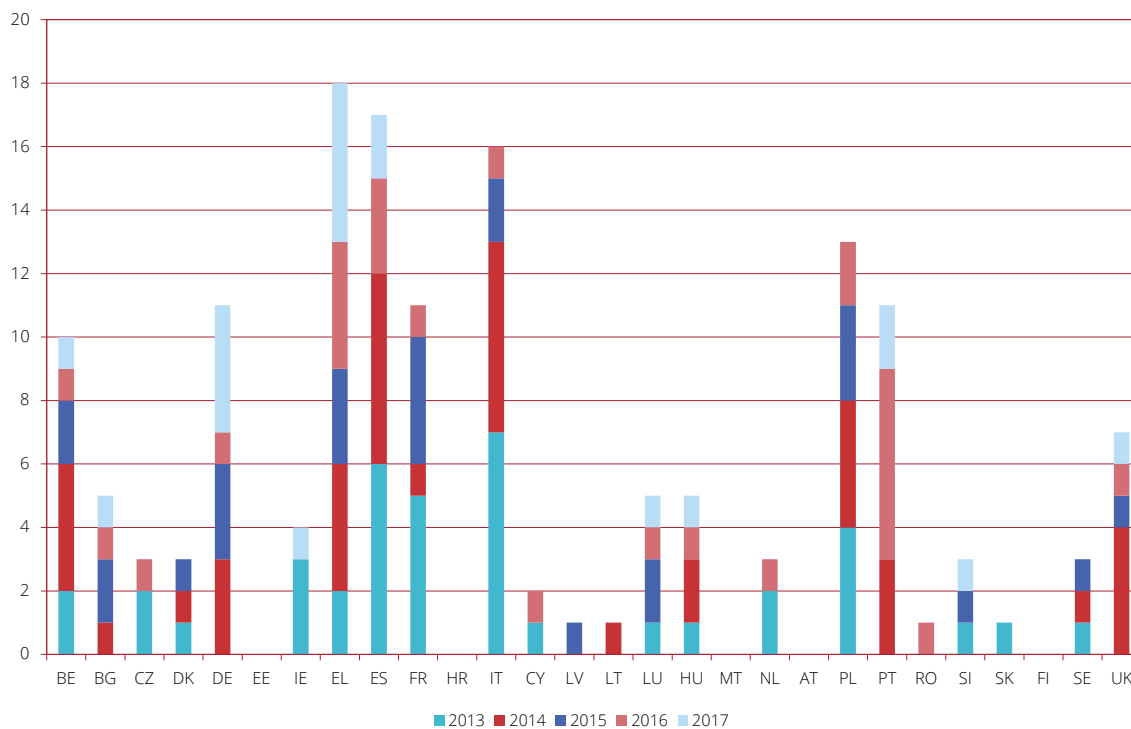
>>>

- 1/ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).
- 2/ Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	59	2	61
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	5	2	7
Verotus	57	5	62
Yhteinen kalastuspolitiikka	2		2
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	8	2	10
Yhtiöoikeus	4		4
Ympäristö	26	1	27
EY:n perustamissopimus / SEUT	510	104	614
Henkilöstösäännöt		1	1
Menettely		13	13
Muut		14	14
YHTEENSÄ	510	118	628

- 1/ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).
- 2/ Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

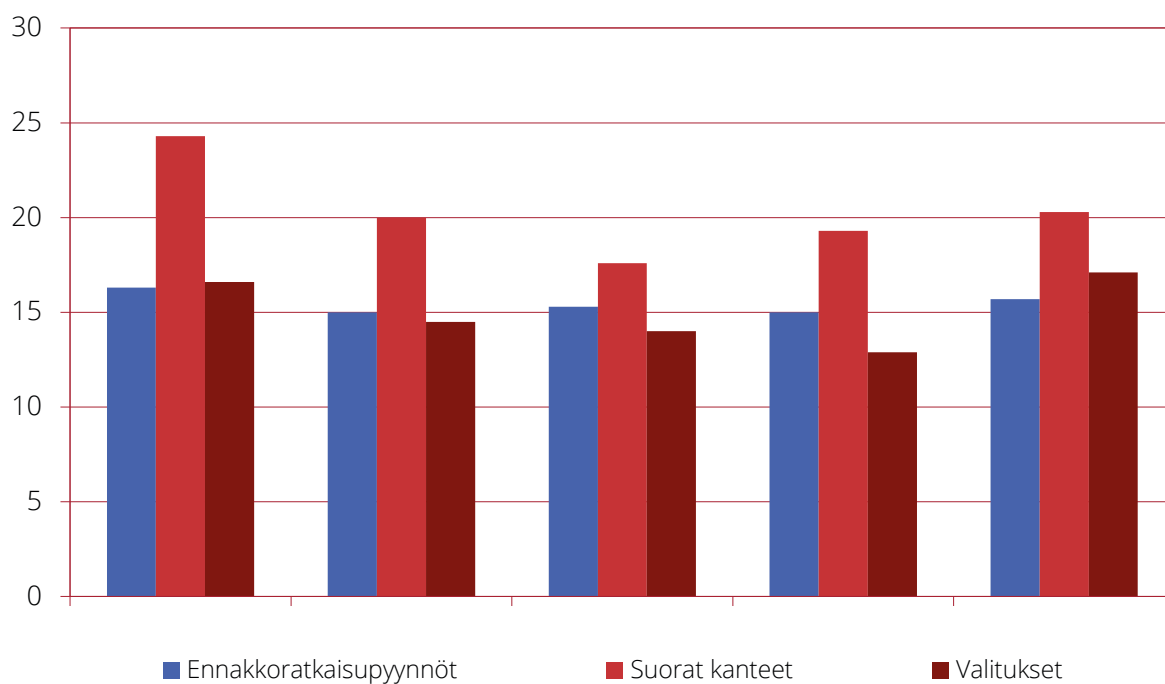
XI RATKAISTUT ASIAT – JÄSENYYSVELVOITTEIDEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMISTÄ KOSKEVAT TUOMIOT: RATKAISUN SISÄLTÖ (2013–2017) ¹

	2013		2014		2015		2016		2017	
	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen
Belgia	2	1	4		2		1		1	
Bulgaria			1	1	2		1		1	
Tšekki	2	2					1			
Tanska	1	1	1		1					
Saksa		2	3	1	3		1		4	
Viro										
Irlanti	3	1				1			1	
Kreikka	2	1	4		3		4		5	
Espanja	6		6				3		2	
Ranska	5	3	1		4		1			
Kroatia										
Italia	7	1	6		2		1			
Kypros	1						1			
Latvia					1					
Liettua			1							
Luxemburg	1	1			2		1		1	
Unkari	1		2				1		1	
Malta								1		
Alankomaat	2	2		1			1	1		
Itävalta		1						1		
Puola	4	2	4		3	1	2			
Portugali		1	3				6		2	
Romania							1			
Slovenia	1				1				1	
Slovakia	1					2				
Suomi		2								
Ruotsi	1	1	1		1					
Yhdistynyt kuningaskunta		1	4		1	1	1	1	1	
Yhteensä	40	23	41	3	26	5	27	4	20	

1/ Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

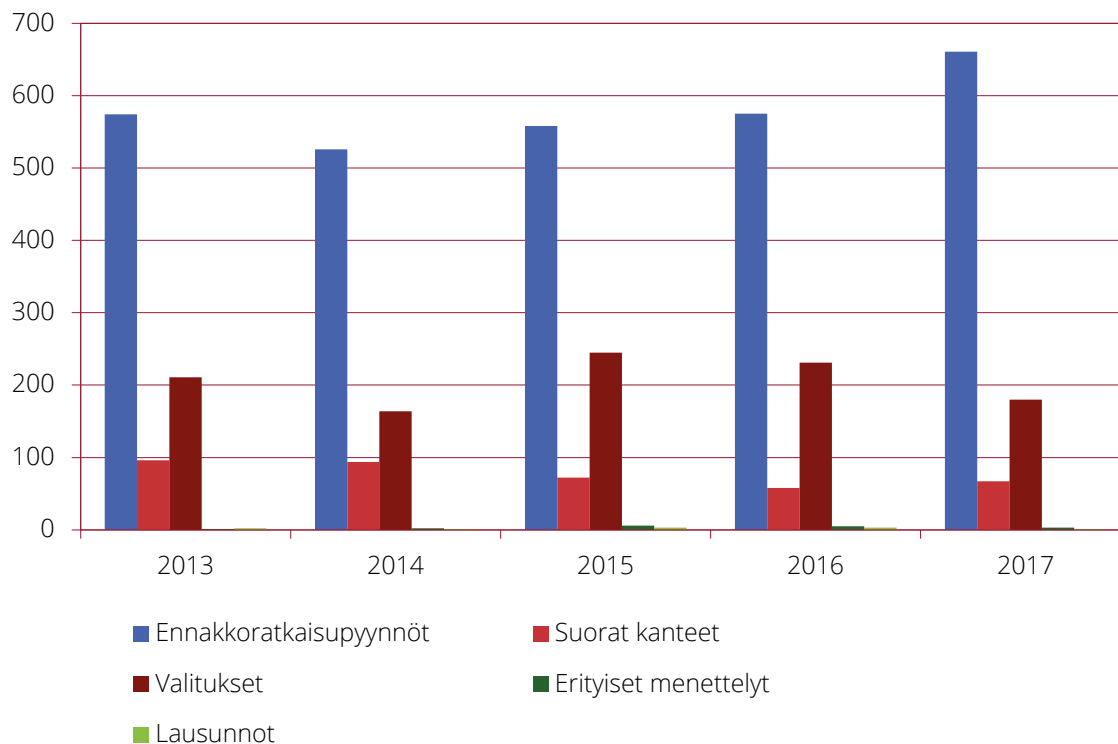
**XII RATKAISTUT ASIAT –
KÄSITTELYN KESTO (2013–2017) KUUKAUSINA
JA KUUKAUSIEN KYMMENESOSINA ¹
(TUOMIOT JA LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETUT MÄÄRÄYKSET)**

	2013	2014	2015	2016	2017
Ennakkoratkaisupyynnöt	16,3	15	15,3	15	15,7
Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt	2,2	2,2	1,9	2,7	2,9
Suorat kanteet	24,3	20	17,6	19,3	20,3
Valitukset	16,6	14,5	14	12,9	17,1

1/ Oikeudenkäyntien kestoissa ei ole otettu huomioon asioita, joissa on annettu välituomio tai joissa on päätetty ryhtyä asian selvittämistoimiin; lausuntoja; erityisiä menettelyjä (maksuton oikeudenkäynti, oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen, tuomion tai määräyksen korjaaminen, takaisinsaanti yksipuolista tuomiota vastaan, kolmannen osapuolen kantelu, tuomion tai määräyksen tulkinta, tuomion tai määräyksen purkaminen, ensimmäisen julkisasiamiehen unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun uudelleenarviointia koskevan ehdotuksen tutkiminen, takavarikkomenettely ja koskemattomuutta koskevat asiat); asioita, joissa on annettu määräys, jolla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai palauttamalla tai siirtämällä asia unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi; väliitoimimenettelyjä eikä väliitoimia ja väliintuloa koskevista ratkaisuista tehtyjä valituksia.

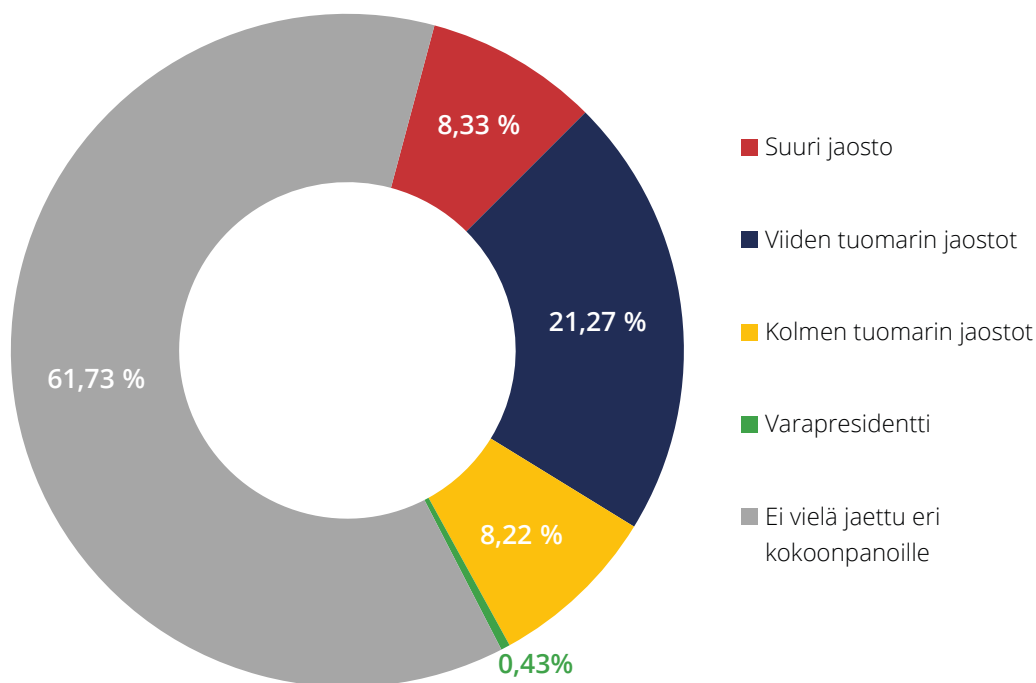
XIII VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2013–2017) ¹

	2013	2014	2015	2016	2017
Ennakkoratkaisupyynnöt	574	526	558	575	661
Suorat kanteet	96	94	72	58	67
Valitukset	211	164	245	231	180
Erityiset menettelyt	1	2	6	5	3
Lausunnot	2	1	3	3	1
Yhteensä	884	787	884	872	912

1/ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

XIV VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – RATKAISUKOKOONPANO (2013–2017) ¹

	2013	2014	2015	2016	2017
Täysistunto				1	
Suuri jaosto	37	33	38	40	76
Viiden tuomarin jaostot	190	176	203	215	194
Kolmen tuomarin jaostot	51	44	54	75	75
Varapresidentti	1		2	2	4
Ei vielä jaettu eri kokoonpanoille	605	534	587	539	563
Yhteensä	884	787	884	872	912

^{1/} Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

XV MUUT – NOPEUTETUT MENETTELYT (2013–2017) ¹

	2013		2014		2015		2016		2017	
	Hyväksytyinen	Hylkääminen	Hyväksytyinen	Hylkääminen	Hyväksytyinen	Hylkääminen	Hyväksytyinen	Hylkääminen	Hyväksytyinen	Hylkääminen
Suorat kanteet				1					1	
Ennakkoratkaisupyynnöt		13	2	13	1	20	3	16	3	30
Valitukset						3	1			
Yhteensä		13	2	14	1	23	4	16	4	30

1/ Asiat joissa kyseisen vuoden aikana on annettu ratkaisu tai määräys hyväksyä tai hylätä nopeutettua menettelyä koskeva pyyntö.

XVI MUUT – KIIREELLISET ENNAKKORATKAISUMENETTELYT (2013–2017) ¹

	2013		2014		2015		2016		2017	
	Hyväksytyinen	Hylkääminen	Hyväksytyinen	Hylkääminen	Hyväksytyinen	Hylkääminen	Hyväksytyinen	Hylkääminen	Hyväksytyinen	Hylkääminen
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	2	3	4	1	5	5	9	4	4	11
Lainsäädäntöjen lähentäminen				1						
Yhteensä	2	3	4	2	5	5	9	4	4	11

1/ Asiat, joissa kyseisen vuoden aikana on tehty päätös hyväksyä tai hylätä kiireellistä käsittelyä koskeva pyyntö.

XVII MUUT – ANNETUT VÄLITOIMIMÄÄRÄYKSET (2017) ¹

	Väitohakemukset	Valitukset väitöimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuista	Ratkaisun sisältö		
			Hylkääminen	Hyväksyminen	Asian poistaminen rekisteristä tai lausunnon antamisen raukeaminen
Henkilöstösäännöt		1			
Julkiset hankinnat	1	1			
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)		1			
Oikeus tutustua asiakirjoihin			2		
Teollisuuspolitiikka	1				
Toimielimiä koskeva oikeus		2	1		
Valtiontuki		1			1
Ympäristö	1			1	
YHTEENSÄ	3	6	3	1	1

1/ Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

XVIII TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1952–2017) – VIREILLE TULLEET ASIAT JA TUOMIOT

Vuosi	Vireille tulleet asiat ¹							Tuomiot/lausunnot ²
	Ennakkoratkaisupyyntö	Suorat kanteet	Valitukset	Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	Lausuntopyynnöt	Yhteensä	Välitoimihakemukset	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1 218				1 324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174

>>>

1/ Bruttoluvut, joissa ei ole mukana erityisiä menettelyjä.

2/ Nettoluvut.

Vuosi	Vireille tulleet asiat ¹							Tuomiot/lausunnot ²
	Ennakkoratkaisupyyinnöt	Suorat kanteet	Valitukset	Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	Lausuntopyyinnöt	Yhteensä	Välitoimihakemukset	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
2016	470	35	168	7		680	3	412
2017	533	46	141	6	1	727	3	466
Yhteensä	10 149	9 030	2 204	128	27	21 538	367	11 490

1/ Bruttoluvut, joissa ei ole mukana erityisiä menettelyjä.

2/ Nettoluvut.

**XIX TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1952–2017) –
ESITETYT ENNAKKORATKAISUPYYNNÖT
JAKAUTUMINEN JÄSENVALTIOITTAIN JA VUOSITTAIN**

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muut ¹	Yhteensä	
1961																			1										1		
1962																				5										5	
1963																1				5										6	
1964										2									4											6	
1965					4				2										1											7	
1966																			1											1	
1967	5				11				3							1			3											23	
1968	1				4				1			1							2											9	
1969	4				11				1							1														17	
1970	4				21				2			2							3											32	
1971	1				18				6			5				1			6											37	
1972	5				20				1			4							10											40	
1973	8				37				4			5				1			6											61	
1974	5				15				6			5							7								1			39	
1975	7			1	26				15			14				1			4								1			69	
1976	11				28				8			12							14								1			75	
1977	16			1	30				14			7							9								5			84	
1978	7			3	46				12			11							38								5			123	
1979	13			1	33				18			19				1			11								8			106	
1980	14			2	24				14			19							17								6			99	
1981	12			1	41				17			11				4			17								5			108	
1982	10			1	36				39			18							21							4				129	
1983	9			4	36				15			7							19							6				98	
1984	13			2	38				34			10							22							9				129	
1985	13				40				45			11				6			14							8				139	
1986	13			4	18			2	1	19		5				1			16							8				91	
																															>>>

1/ Asia C-265/00, *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechthof).
Asia C-196/09, *Miles ym.* (Eurooppa-koulujen valituslautakunta).
Asia C-169/15, *Montis Design* (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechthof)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muut ¹	Yhteensä
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38		28				2			26				1					16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20	251	
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21	256	
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18	239	
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24	264	
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22	255	
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	224	
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21	237	
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14	216	
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22	210	
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22	249	
2005	21			1	4	51	2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12	221	
2006	17			3	3	77	1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10	251	
2007	22	1		2	5	59	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16	265	
2008	24			1	6	71	2	1	9	17		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14	288	
2009	35	8		5	3	59	2		11	11	28	29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	302	
2010	37	9		3	10	71		4	6	22	33	49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29	385	
2011	34	22		5	6	83	1	7	9	27	31	44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26	423	
2012	28	15		7	8	68	5	6	1	16	15	65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16	404	
2013	26	10		7	6	97	3	4	5	26	24	62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14	450	
2014	23	13		6	10	87		5	4	41	20	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12	428	
2015	32	5		8	7	79	2	8	2	36	25	47		9	8	7	14		40	23	15	8	18	5	5	4	7	16	436	
2016	26	18		5	12	84	1	6	6	47	23	62		9	8	1	15	1	26	20	19	21	14	3	6	7	5	23	470	
2017	21	16		4	8	149	7	12	4	23	25	57		5	10	1	22		38	31	19	21	16	3	6	13	8	11	533	
Yhteensä	841	117	57	192	2 449	25	103	182	460	979	11	1 445	7	60	55	92	158	3	1 013	521	127	174	139	20	44	115	134	623	3	10 149

1/ Asia C-265/00, *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechthof).Asia C-196/09, *Miles ym.* (Eurooppa-koulujen valituslautakunta).Asia C-169/15, *Montis Design* (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechthof)

**XX TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1952–2017) –
ESITETYT ENNAKKORATKAISUPYYNNÖT
JAKAUTUMINEN JÄSENVALTIOITTAIN JA TUOMIOISTUIMITTAIN**

			Yhteensä
Belgia	Cour constitutionnelle	34	
	Cour de cassation	94	
	Conseil d'État	82	
	Muut tuomioistuimet	631	841
Bulgaria	Върховен касационен съд	5	
	Върховен административен съд	19	
	Muut tuomioistuimet	93	117
Tšekki	Ústavní soud		
	Nejvyššího soudu	9	
	Nejvyšší správní soud	28	
	Muut tuomioistuimet	20	57
Tanska	Højesteret	36	
	Muut tuomioistuimet	156	192
Saksa	Bundesverfassungsgericht	2	
	Bundesgerichtshof	229	
	Bundesverwaltungsgericht	131	
	Bundesfinanzhof	319	
	Bundesarbeitsgericht	38	
	Bundessozialgericht	76	
	Muut tuomioistuimet	1 654	2 449
Viro	Riigikohus	10	
	Muut tuomioistuimet	15	25
Irlanti	Supreme Court	35	
	High Court	33	
	Muut tuomioistuimet	35	103
Kreikka	Άρειος Πάγος	12	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	59	
	Muut tuomioistuimet	111	182
Espanja	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	78	
	Muut tuomioistuimet	381	460
Ranska	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	127	
	Conseil d'État	125	
	Muut tuomioistuimet	726	979

>>>

Kroatia	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		
	Muut tuomioistuimet	11	11
Italia	Corte Costituzionale	3	
	Corte suprema di Cassazione	150	
	Consiglio di Stato	151	
	Muut tuomioistuimet	1 141	1 445
Kypros	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Muut tuomioistuimet	3	7
Latvia	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa	1	
	Muut tuomioistuimet	38	60
Liettua	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	18	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	21	
	Muut tuomioistuimet	15	55
Luxemburg	Cour constitutionnelle	1	
	Cour de cassation	28	
	Cour administrative	28	
	Muut tuomioistuimet	35	92
Unkari	Kúria	27	
	Fővárosi Ítéltábla	7	
	Szegedi Ítéltábla	2	
	Muut tuomioistuimet	122	158
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Muut tuomioistuimet	3	3
Alankomaat	Hoge Raad der Nederlanden	285	
	Raad van State	122	
	Centrale Raad van Beroep	65	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	156	
	Tariefcommissie	35	
	Muut tuomioistuimet	350	1 013
Itävalta	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	124	
	Verwaltungsgerichtshof	107	
	Muut tuomioistuimet	285	521
Puola	Trybunał Konstytucyjny	1	
	Sąd Najwyższy	18	
	Naczelny Sąd Administracyjny	44	
	Muut tuomioistuimet	64	127

>>>

Portugali	Supremo Tribunal de Justiça	15	
	Supremo Tribunal Administrativo	63	
	Muut tuomioistuimet	96	174
Romania	Înalta Curte de Casație și Justiție	12	
	Curtea de Apel	75	
	Muut tuomioistuimet	52	139
Slovenia	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	14	
	Muut tuomioistuimet	5	20
Slovakia	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	16	
	Muut tuomioistuimet	28	44
Suomi	Korkein oikeus	23	
	Korkein hallinto-oikeus	56	
	Työtuomioistuim	5	
	Muut tuomioistuimet	31	115
Ruotsi	Högsta Domstolen	22	
	Högsta förvaltningsdomstolen	12	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	4	
	Muut tuomioistuimet	91	134
Yhdistynyt kuningaskunta	House of Lords	40	
	Supreme Court	14	
	Court of Appeal	84	
	Muut tuomioistuimet	485	623
Muut	Cour de justice Benelux/Benelux-Gerechtshof ¹	2	
	Eurooppa-koulujen valituslautakunta ²	1	3
Yhteensä			10 149

1/ Asia C-265/00, *Campina Melkunie*.
Asia C-169/15, *Montis Design*

2/ Asia C-196/09, *Miles ym.*

XXI TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1952-2017) – JÄSENVALTIOITA VASTAAN NOSTETUT JÄSENYYSVELVOITTEIDEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMISTÄ KOSKEVAT KANTEET

XXII UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA (2015–2017)

Eri toimenpiteet	2015	2016	2017
Kirjaamon rekisteriin merkittyjen asiakirjojen määrä	89 328	93 215	99 266
e-Curian kautta toimitettujen oikeudenkäyntiasiakirjojen prosentuaalinen osuus	69 %	75 %	73 %
Koolle kutsuttujen ja pidettyjen asianosaisten kuulemiseksi pidettävien istuntojen määrä	256	270	263
Koolle kutsuttujen ja pidettyjen ratkaisuehdotusten antamista varten pidettävien istuntojen määrä	239	319	301
Osapuolille tiedoksi annettujen lopullisten tuomioiden, lausuntojen ja määräysten määrä	570	645	654
Istuntopöytäkirjojen (kuuleminen, ratkaisuehdotukset ja tuomiot)	894	1 001	1 033
Vireillepantuja asioita koskevien virallisen lehden tiedonantojen määrä	639	660	679
Ratkaistuja asioita koskevien virallisen lehden tiedonantojen määrä	546	522	637

E/ UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO

(Protokollajärjestys 31.12.2017)

Ensimmäinen rivi, vasemmalta oikealle:

Ensimmäinen julkisasiamies M. Wathelet; jaostojen puheenjohtajat T. von Danwitz ja M. Ilešič; unionin tuomioistuimen varapresidentti A. Tizzano; unionin tuomioistuimen presidentti K. Lenaerts; jaoston puheenjohtajat R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen, J. L. da Cruz Vilaça ja A. Rosas.

Toinen rivi, vasemmalta oikealle:

Julkisasiamies E. Sharpston; tuomari E. Juhász; jaoston puheenjohtajat C. Vajda, E. Levits, J. Malenovský ja C. G. Fernlund, julkisasiamies J. Kokott ja tuomari A. Borg Barthet.

Kolmas rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit M. Berger, M. Safjan et A. Arabadjiev; julkisasiamiehet Y. Bot ja P. Mengozzi; tuomarit J.-C. Bonichot, C. Toader ja D. Šváby.

Neljäs rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit C. Lycourgos, K. Jürimäe, S. Rodin, E. Jarašiūnas, A. Prechal; julkisasiamies N. Wahl; tuomari F. Biltgen ja julkisasiamies M. Szpunar.

Viides rivi, vasemmalta oikealle:

Julkisasiamiehet E. Tanchev ja H. Saugmandsgaard Øe; tuomari M. Vilaras; julkisasiamies M. Campos Sánchez-Bordona; tuomari E. Regan; julkisasiamies M. Bobek ja kirjaaja A. Calot Escobar.

1. UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANON MUUTOKSET VUONNA 2017

Unionin tuomioistuimen kokoonpanossa ei ole tapahtunut muutoksia vuonna 2017.

2. PROTOKOLLAJÄRJESTYS

1.1.2017–6.10.2017

Unionin tuomioistuimen presidentti K. LENAERTS
Unionin tuomioistuimen varapresidentti A. TIZZANO
Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja R. SILVA de LAPUERTA
Toisen jaoston puheenjohtaja M. ILEŠIČ
Kolmannen jaoston puheenjohtaja L. BAY LARSEN
Neljännen jaoston puheenjohtaja T. von DANWITZ
Viidennen jaoston puheenjohtaja J. L. da CRUZ VILAÇA
Ensimmäinen julkisasiamies M. WATHELET
Yhdeksännen jaoston puheenjohtaja E. JUHÁSZ
Kymmenennen jaoston puheenjohtaja M. BERGER
Seitsemännen jaoston puheenjohtaja A. PRECHAL
Kahdeksannen jaoston puheenjohtaja M. VILARAS
Kuudennen jaoston puheenjohtaja E. REGAN
Tuomari A. ROSAS
Julkisasiamies J. KOKOTT
Tuomari A. BORG BARTHET
Tuomari J. MALENOVSKÝ
Tuomari E. LEVITS
Julkisasiamies E. SHARPSTON
Julkisasiamies P. MENGOZZI
Julkisasiamies Y. BOT
Tuomari J.-C. BONICHOT
Tuomari A. ARABADJIEV
Tuomari C. TOADER
Tuomari M. SAFJAN
Tuomari D. ŠVÁBY
Tuomari E. JARAŠIŪNAS
Tuomari C.G. FERNLUND
Tuomari C. VAJDA
Julkisasiamies N. WAHL
Tuomari S. RODIN
Tuomari F. BILTGEN
Tuomari K. JÜRIMÄE
Julkisasiamies M. SZPUNAR
Tuomari C. LYCOURGOS
Julkisasiamies M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
Julkisasiamies H. Saugmandsgaard ØE
Julkisasiamies M. BOBEK
Julkisasiamies E. TANCHEV

Kirjaaja A. CALOT ESCOBAR

7.10.2017–31.12.2017

Unionin tuomioistuimen presidentti K. LENAERTS
Unionin tuomioistuimen varapresidentti A. TIZZANO
Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja R. SILVA de LAPUERTA
Toisen jaoston puheenjohtaja M. ILEŠIČ
Kolmannen jaoston puheenjohtaja L. BAY LARSEN
Neljännen jaoston puheenjohtaja T. von DANWITZ
Viidennen jaoston puheenjohtaja J. L. da CRUZ VILAÇA
Ensimmäinen julkisasiamies M. WATHELET
Seitsemännen jaoston puheenjohtaja A. ROSAS
Kahdeksannen jaoston puheenjohtaja J. MALENOVSKÝ
Kymmenennen jaoston puheenjohtaja E. LEVITS
Kuudennen jaoston puheenjohtaja C.G. FERNLUND
Yhdeksännen jaoston puheenjohtaja C. VAJDA
Julkisasiamies J. KOKOTT
Tuomari E. JUHÁSZ
Tuomari M. A. BORG BARTHET
Julkisasiamies E. SHARPSTON
Julkisasiamies P. MENGOZZI
Julkisasiamies Y. BOT
Tuomari J.-C. BONICHOT
Tuomari A. ARABADJIEV
Tuomari C. TOADER
Tuomari M. SAFJAN
Tuomari D. ŠVÁBY
Tuomari M. BERGER
Tuomari A. PRECHAL
Tuomari E. JARAŠIŪNAS
Julkisasiamies N. WAHL
Tuomari S. RODIN
Tuomari F. BILTGEN
Tuomari K. JÜRIMÄE
Julkisasiamies M. SZPUNAR
Tuomari C. LYCOURGOS
Julkisasiamies M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
Tuomari M. VILARAS
Tuomari E. REGAN
Julkisasiamies H. Saugmandsgaard ØE
Julkisasiamies M. BOBEK
Julkisasiamies E. TANCHEV

Kirjaaja A. CALOT ESCOBAR

3. UNIONIN TUOMIOISTUIMEN ENTISET JÄSENET

(tehtäviin saapumisjärjestyksessä)

TUOMARIT

Massimo PILOTTI, tuomari (1952–1958), presidentti 1952–1958 (†)
 Petrus SERRARENS, tuomari (1952–1958) (†)
 Otto RIESE, tuomari (1952–1963) (†)
 Louis DELVAUX, tuomari (1952–1967) (†)
 Jacques RUEFF, tuomari (1952–1959 ja 1960–1962) (†)
 Charles Léon HAMMES, tuomari (1952–1967), presidentti 1964–1967 (†)
 Adrianus VAN KLEFFENS, tuomari (1952–1958) (†)
 Maurice LAGRANGE, julkisasiamies (1952–1964) (†)
 Karl ROEMER, julkisasiamies (1953–1973) (†)
 Rino ROSSI, tuomari (1958–1964) (†)
 Nicola CATALANO, tuomari (1958–1962) (†)
 Andreas Matthias DONNER, tuomari (1958–1979), presidentti 1958–1964 (†)
 Alberto TRABUCCHI, tuomari (1962–1972), julkisasiamies (1973–1976) (†)
 Robert LECOURT, tuomari (1962–1976), presidentti 1967–1976 (†)
 Walter STRAUSS, tuomari (1963–1970) (†)
 Riccardo MONACO, tuomari (1964–1976) (†)
 Joseph GAND, julkisasiamies (1964–1970) (†)
 Josse J. MERTENS de WILMARS, tuomari (1967–1984), presidentti 1980–1984 (†)
 Pierre PESCATORE, tuomari (1967–1985) (†)
 Hans KUTSCHER, tuomari (1970–1980), presidentti 1976–1980 (†)
 Alain Louis DUTHEILLET DE LAMOTHE, julkisasiamies (1970–1972) (†)
 Henri MAYRAS, julkisasiamies (1972–1981) (†)
 Cearbhall O'DALAIGH, tuomari (1973–1974) (†)
 Max SØRENSEN, tuomari (1973–1979) (†)
 Jean-Pierre WARNER, julkisasiamies (1973–1981) (†)
 Alexander J. MACKENZIE STUART, tuomari (1973–1988), presidentti 1984–1988 (†)
 Gerhard REISCHL, julkisasiamies (1973–1981) (†)
 Aindrias O'KEEFFE, tuomari (1974–1985) (†)
 Francesco CAPOTORTI, tuomari (1976), julkisasiamies (1976–1982) (†)
 Giacinto BOSCO, tuomari (1976–1988) (†)
 Adolphe TOUFFAIT, tuomari (1976–1982) (†)
 Thijmen KOOPMANS, tuomari (1979–1990) (†)
 Ole DUE, tuomari (1979–1994), presidentti 1988–1994 (†)
 Ulrich EVERLING, tuomari (1980–1988)
 Alexandros CHLOROS, tuomari (1981–1982) (†)
 Sir Gordon SLYNN, julkisasiamies (1981–1988), tuomari (1988–1992) (†)
 Pieter VERLOREN van THEMAAT, julkisasiamies (1981–1986) (†)
 Simone ROZÈS, julkisasiamies (1981–1984)
 Fernand GRÉVISSE, tuomari (1981–1982 ja 1988–1994) (†)
 Kai BAHLMANN, tuomari (1982–1988) (†)

G. Federico MANCINI, julkisasiamies (1982–1988), tuomari (1988–1999) (†)
 Yves GALMOT, tuomari (1982–1988) (†)
 Constantinos KAKOURIS, tuomari (1983–1997) (†)
 Carl Otto LENZ, julkisasiamies (1984–1997)
 Marco DARMON, julkisasiamies (1984–1994) (†)
 René JOLIET, tuomari (1984–1995) (†)
 Thomas Francis O’HIGGINS, tuomari (1985–1991) (†)
 Fernand SCHOCKWEILER, tuomari (1985–1996) (†)
 Jean MISCHO, julkisasiamies (1986–1991 ja 1997–2003) (†)
 José Carlos de CARVALHO MOITINHO de ALMEIDA, tuomari (1986–2000)
 José Luís da CRUZ VILAÇA, julkisasiamies (1986–1988)
 Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSÍAS, tuomari (1986–2003), presidentti 1994–2003
 Manuel DIEZ de VELASCO, tuomari (1988–1994) (†)
 Manfred ZULEEG, tuomari (1988–1994) (†)
 Walter VAN GERVEN, julkisasiamies (1988–1994) (†)
 Francis Geoffrey JACOBS, julkisasiamies (1988–2006)
 Giuseppe TESAURO, julkisasiamies (1988–1998)
 Paul Joan George KAPTEYN, tuomari (1990–2000)
 Claus Christian GULMANN, julkisasiamies (1991–1994), tuomari (1994–2006)
 John L. MURRAY, tuomari (1991–1999)
 David Alexander Ogilvy EDWARD, tuomari (1992–2004)
 Antonio Mario LA PERGOLA, tuomari (1994 ja 1999–2006), julkisasiamies (1995–1999) (†)
 Georges COSMAS, julkisasiamies (1994–2000)
 Jean-Pierre PUISSOCHET, tuomari (1994–2006)
 Philippe LÉGER, julkisasiamies (1994–2006)
 Günter HIRSCH, tuomari (1994–2000)
 Michael Bendik ELMER, julkisasiamies (1994–1997)
 Peter JANN, tuomari (1995–2009)
 Hans RAGNEMALM, tuomari (1995–2000) (†)
 Leif SEVÓN, tuomari (1995–2002)
 Nial FENNELLY, julkisasiamies (1995–2000)
 Melchior WATHELET, tuomari (1995–2003)
 Dámaso RUIZ-JARABO COLOMER, julkisasiamies (1995–2009) (†)
 Romain SCHINTGEN, tuomari (1996–2008)
 Krateros IOANNOU, tuomari (1997–1999) (†)
 Siegbert ALBER, julkisasiamies (1997–2003)
 Antonio SAGGIO, julkisasiamies (1998–2000) (†)
 Vassilios SKOURIS, tuomari (1999–2015), presidentti 2003–2015
 Fidelma O’KELLY MACKEN, tuomari (1999–2004)
 Ninon COLNERIC, tuomari (2000–2006)
 Stig von BAHR, tuomari (2000–2006)
 José Narciso da CUNHA RODRIGUES, tuomari (2000–2012)
 Christiaan Willem Anton TIMMERMANS, tuomari (2000–2010)
 Leendert A. GEELHOED, julkisasiamies (2000–2006) (†)
 Christine STIX-HACKL, julkisasiamies (2000–2006)
 Luís Miguel POIARES PESSOA MADURO, julkisasiamies (2003–2009)
 Konrad Hermann Theodor SCHIEMANN, tuomari (2004–2012)
 Jerzy MAKARCZYK, tuomari (2004–2009)

Pranas KŪRIS, tuomari (2004–2010)
Georges ARESTIS, tuomari (2004–2014)
Ján KLUČKA, tuomari (2004–2009)
Uno LÖHMUS, tuomari (2004–2013)
Aindrias Ó CAOIMH, tuomari (2004–2015)
Pernilla LINDH, tuomari (2006–2011)
Ján MAZÁK, julkisasiamies (2006–2012)
Verica TRSTENJAK, julkisasiamies (2006–2012)
Jean-Jacques KASEL, tuomari (2008–2013)
Niilo JÄÄSKINEN, julkisasiamies (2009–2015)
Pedro CRUZ VILLALÓN, julkisasiamies (2009–2015)

PRESIDENTIT

Massimo PILOTTI (1952–1958) (†)
Andreas Matthias DONNER (1958–1964) (†)
Charles Léon HAMMES (1964–1967) (†)
Robert LECOURT (1967–1976) (†)
Hans KUTSCHER (1976–1980) (†)
Josse J. MERTENS de WILMARS (1980–1984) (†)
Alexander John MACKENZIE STUART (1984–1988) (†)
Ole DUE (1988–1994) (†)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSÍAS (1994–2003)
Vassilios SKOURIS (2003–2015)

KIRJAAJAT

Albert VAN HOUTTE (1953–1982) (†)
Paul HEIM (1982–1988)
Jean-Guy GIRAUD (1988–1994)
Roger GRASS (1994–2010)

LUKU II

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN

A/ UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA VUONNA 2017

Presidentti Marc JAEGER

Euroopan unionin tuomioistuinrakenteen uudistuksen toteuttamisen kahdessa ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2016 tehtyjen lukuisten syvällisten muutosten jälkeen vuosi 2017 on ollut suhteellisen vakaa vuosi.

Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpano on kuitenkin muuttunut kahdesti, kun uudistuksen (jonka mukaan virkamiestuomioistuinta lakkautettaessa ja siirrettäessä toimivalta ratkaista Euroopan unionin ja sen henkilöstön väliset riidat ensimmäisenä oikeusasteena unionin yleiseen tuomioistuimeen nimitetään seitsemän uutta tuomaria¹) toisessa vaiheessa nimitetty kuudes tuomari C. Mac Eochaidh astui virkaansa 8.6.2017 ja seitsemäs tuomari G. De Baere astui virkaansa 4.10.2017. Uudistuksen toinen vaihe saatettiin siis paradoksaalisesti päätökseen ennen sen ensimmäistä vaihetta (jossa oli tarkoitus nimittää kaksitoista uutta tuomaria 25.12.2015 alkaen), jonka yhteydessä on vielä nimitettävä kahdestoista tuomari.

Unionin yleinen tuomioistuin muodostui siis 31.12.2017 presidentistä, varapresidentistä ja 44 muusta tuomarista, jotka on sijoitettu joko johonkin niistä kahdeksasta jaostosta, joihin kuuluu viisi tuomaria, tai yhteen neljästä tuomarista koostuvaan jaostoon (kaikki nämä jaostot käsittelevät asiaa tavallisesti kolmen tuomarin ratkaisukokoonpanossa) odotettaessa viimeisen tuomarin nimittämistä ja jaostoon sijoittamista uudistuksen viimeisessä vaiheessa. Näiden yhdeksän jaoston ohella toimintaansa on jatkanut muutoksenhakujaosto, jolla on toimivalta ratkaista virkamiestuomioistuimen siihen mennessä antamista ratkaisuksista tehdyt valitukset, kun tämä lakkautettiin 31.8.2016. Sen on kaikella todennäköisyydellä tarkoitus lopettaa toimintansa vuoden 2018 kuluessa, kun se on ratkaissut viimeiset siinä vielä vireillä olevat muutoksenhakuasiat.

Vuotta 2017 voidaan pitää lisäksi ensimmäisenä täytenä vuotena, jonka aikana tuomioistuin on pannut koetukselle uuden organisaationsa, jonka avulla sen on tarkoitus kyetä hoitamaan asianmukaisesti tehtävänsä ja toteuttaa samalla useita kunnianhimoisia tavoitteita, joita ovat nopeus, laatu, johdonmukaisuus ja loppujen lopuksi sen oikeuskäytännön arvovalta.

Kun otetaan huomioon haaste, jota lukuisten uusien tuomarien integroiminen on merkinnyt, uudistuksen käytännön toteuttamisen ensimmäisen vuoden tilannearviota voidaan pitää hyvin tyydyttävänä.

Vireille pantujen asioiden lukumäärä ja ratkaistujen asioiden lukumäärä on lähestulkoon tasapainossa (917 vireille pantua asiaa ja 895 ratkaistua asiaa²), ja näin on siitä huolimatta, että pankki- ja rahoituslalla on pantu vireille asiakokonaisuus, joka muodostuu poikkeuksellisen suuresta määrästä toisiinsa liittyviä asioita (satakunta asiaa). Etenkin tuomioistuimen tuottavuus on kasvanut merkittävästi (vuonna 2017 ratkaistiin 140 asiaa enemmän kuin vuonna 2016, mikä merkitsee 18,5 prosentin kasvua) sen jälkeen, kun se oli väistämättäkin laskenut kolmen vuoden välein tapahtuvan tuomioistuimen tuomarien osittaisen vaihtumisen ja tuomioistuimessa uudistukseen liittyen toteutetun sisäisen uudelleenjärjestelyn yhteydessä. Tuottavuus jatkaa nousuaan vielä vuonna 2018, jolloin tuomioistuimen on tarkoitus päästä uuteen, säännölliseen työrytmiinsä.

^{1/} Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston (EU, Euratom) asetus 2015/2422 (EUVL 2015, L 341, s. 14) ja Euroopan unionin ja sen henkilöstön välisten riitojen ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirtämisestä unionin yleiselle tuomioistuimelle 6.7.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2016/1192 (EUVL 2016, L 200, s. 137).

^{2/} Näissä kokonaisluvuissa ei oteta huomioon 47:ää välitoimista päättävän tuomarin käsiteltäväksi saatettua ja 53:a sen ratkaisemaa asiaa.

Ennen kaikkea oikeudenkäyntimenettelyjen kesto – joka on suorituskyvyn tärkein indikaattori – on lyhentynyt jälleen varsin huomattavasti siten, että se on nyt keskimäärin 16,3 kuukautta tuomiolla tai määräyksellä ratkaistuilla asioilla (eli 13 prosenttia lyhyempi kuin vuonna 2016). Viiden vuoden ajan nähtävissä ollut suuntaus (kesto on lyhentynyt vuoden 2013 jälkeen 40 prosentilla) on siis vahvistunut merkille pantavasti, ja se pätee kaikkiin oikeudenkäyntiasioihin.

Lopuksi on korostettava, että viiden tuomarin laajennettuun kokoonpanoon siirrettyjen asioiden lukumäärä on kasvanut hyvin selvästi (84 siirrettyä asiaa, kun taas vuonna 2016 siirrettiin 29 asiaa), mikä ilmaisee omalta osaltaan sitä organisaatiota ja sitä toimintatapaa, jonka tuomioistuin on valinnut pyrkiessään laadun säilyttämistavoitteeseen, jonka se on asettanut itselleen uudistusta toteuttaessa. Kun otetaan huomioon vireille pantujen asioiden lukumäärä, laajennettuun kokoonpanoon siirrettyjen asioiden osuus vuonna 2017 on ollut lähes 10 prosenttia, mikä eroaa jyrkästi niiden unionin tuomioistuinrakenteen uudistusta edeltäneen ajanjakson aikana (2010–2015) siirrettyjen asioiden lukumäärästä, joiden osuus oli keskimäärin 1 prosentti.

Näiden yksittäisten tilastotietojen nojalla olisi ennenaikaista tehdä lopullisia johtopäätöksiä vaikutuksista, jotka ilmenevät, kun uudistus, jonka viimeinen vaihe käynnistyy 1.9.2019, on lopulta saatu toteutettua. Ne ilmaisevat kuitenkin unionin yleisen tuomioistuimen halua ottaa uudistuksesta mahdollisimman nopeasti irti kaikki hyöty siten, että oikeusalamainen saa hyväkseen uudistuksen tarjoamat mahdollisuudet päästä tehokkaan, huolellisen ja laadukkaan unionin oikeudenhoidon piiriin.

B/ UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN OIKEUSKÄYTÄNTÖ VUONNA 2017

SUUNTAUKSET UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN OIKEUSKÄYTÄNNÖSSÄ VUONNA 2017

Varapresidentti Marc van DER WOUDE

Yksi unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön vuonna 2017 vaikuttaneista merkittävistä tapahtumista oli, että unionin henkilöstöä koskevien oikeudenkäyntiasioiden käsitteleminen ensimmäisenä oikeusasteena palautettiin unionin yleiselle tuomioistuimelle. Tämä toimivallan palautuminen johti siihen, että unionin yleinen tuomioistuin antoi suuremman määrän ratkaisuja, jotka koskevat luonnollisia henkilöitä, jotka näissä asioissa ovat unionin toimielinten palveluksessa olevia henkilöitä, muun muassa siltä osin kuin on kyse sellaisten palkkauksen laskentamenetelmien noudattamisesta, joita hallinto on sitoutunut noudattamaan (tuomio 14.9.2017, **Bodson ym. v. EIP**, T-504/16 ja T-505/16, [EU:T:2017:603](#)), tai jotka koskevat hallinnolle kuuluvia velvollisuuksia silloin, kun sen käsiteltäväksi on saatettu työpaikkakiusaamista koskeva avustamispyyntö (tuomio 24.4.2017, **HF v. parlamentti**, T-584/16, [EU:T:2017:282](#)).

Henkilöstöasiat eivät kuitenkaan ole ainoita oikeudenkäyntiasioiden, joiden yhteydessä unionin yleisen tuomioistuimen tehtäväksi on annettu luonnollisten henkilöiden etujen oikeussuojan varmistaminen. Tämä suoja on taattava myös muilla aloilla, kuten unionin toteuttamien rajoittavia toimenpiteitä koskevissa asioissa. Unionin yleinen tuomioistuin jatkoi täten unionin toteuttamien toimenpiteiden valvomista, muun muassa kun on kyse toimenpiteistä, jotka on toteutettu Tunisian tai Ukrainan kaltaisissa kolmansissa valtioissa julkisten varojen väärinkäytöstä syytettyjä luonnollisia henkilöitä vastaan vireille pantujen rikosoikeudellisten menettelyiden perusteella (tuomio 7.7.2017, **Azarov v. neuvosto**, T-215/15, muutoksenhaku vireillä,¹ [EU:T:2017:479](#)). Luonnollisten henkilöiden oikeussuojaa koskevia kysymyksiä on noussut esille myös asioissa, jotka voivat kiinnostaa kaikkia unionin kansalaisia, kuten asioissa, jotka koskevat asetukseen N:o 1049/2001² perustuvaa oikeutta saada tutustua asiakirjoihin tai asioissa, jotka koskevat ehdotettua eurooppalaista kansalaisaloitetta. Näiden viimeksi mainittujen osalta unionin yleinen tuomioistuin yhtäältä täsmensi, että ne saattoivat ulottua kansainvälisten sopimusten neuvotteluihin liittyviin toimenpiteisiin (tuomio 10.5.2017, **Efler ym. v. komissio**, T-754/14, [EU:T:2017:323](#)), ja toisaalta korosti, että on tarpeellista, että komissio perustelee asianmukaisesti niiden hylkäämistä koskevat päätöksensä (tuomio 3.2.2017, **Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe v. komissio**, T-646/13, [EU:T:2017:59](#)).

Seuraavaksi voidaan todeta, että unionin yleinen tuomioistuin käsittelee talousoikeuden alalla yhä monipuolisempia oikeudenkäyntiasioiden. Nämä oikeudenkäyntiasioiden eivät koske vain kilpailuoikeutta, vaan niiden sisältö kehittyi muun muassa niiden toimivaltuuksien mukaan, joita on myönnetty unionin eri toimielimille ja virastoille, joiden tehtävänä on sisämarkkinoiden ja rahapolitiikan syventäminen. Tässä asiayhteydessä unionin yleinen tuomioistuin saattoi jatkaa esimerkiksi pankkialaa koskevan oikeuskäytäntönsä kehittämistä täsmentämällä Euroopan keskuspankin (EKP) harjoittaman vakavaraisuusvalvonnan rajoja ottaen huomioon kyseessä olevan sen säännöksen tavoitteet, jolla pyritään muun muassa tarjoamaan EKP:lle katsaus kaikkiin luottolaitokseen mahdollisesti kohdistuviin riskeihin ja välttämään vakavaraisuusvalvonnan pirstaloituminen EKP:n ja kansallisten viranomaisten

1/ Asia C-530/17 P, **Azarov v. neuvosto**.

2/ Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 (EYVL 2001, L 145, s. 43).

välille (tuomio 16.5.2017, **Landeskreditbank Baden-Württemberg v. EKP**, T-122/15, valitus vireillä,³ [EU:T:2017:337](#), ja tuomio 13.12.2017, **Crédit mutuel Arkéa v. EKP**, T-52/16, [EU:T:2017:902](#)). Voidaan todeta myös, että yrityskeskittymien valvontaa koskevat oikeudenkäyntiasiat ovat lisääntyneet ja että useita tämällyyppistä toimintaa, jolla on taipumusta seurata talouden syklejä, koskevia ratkaisuja on tehty (tuomio 7.3.2017, **United Parcel Service v. komissio**, T-194/13, valitus vireillä,⁴ [EU:T:2017:144](#); tuomio 26.10.2017, **Marine Harvest v. komissio**, T-704/14, valitus vireillä,⁵ [EU:T:2017:753](#) ja tuomio 26.10.2017, **KPN v. komissio**, T-394/15, ei julkaistu, [EU:T:2017:756](#)). Lisäksi luonteeltaan taloudellisia arviointeja edellyttävien asioiden kasvanut monitahoisuus vaikuttaa johtavan puolustautumisoikeuksien noudattamisen valvonnan vahvistumiseen. On muun muassa katsottu, että näiden oikeuksien kunnioittaminen edellyttää, että yrityskeskittymän osapuolet ovat voineet esittää kantansa komission päätöstään varten käyttämästä ekonometrisestä mallista (tuomio 7.3.2017, **United Parcel Service v. komissio**, T-194/13, valitus vireillä,⁶ [EU:T:2017:144](#)).

Lopuksi tärkeä monialainen kysymys, jolla on ollut vuonna 2017 erityistä merkitystä monentyyppisissä unionin yleisen tuomioistuimen käsittelemissä asioissa, liittyy kohtuullisessa ajassa toimimiseen hallinnollisissa menettelyissä ja tuomioistuinmenettelyissä.

Kohtuullisessa ajassa toimimista koskevan periaatteen noudattamisesta hyvän hallinnon periaatteena unionin yleinen tuomioistuin muistutti oikeuskäytännöstä, jonka mukaan työpaikkakiusaamista koskeva avustamispyyntö on käsiteltävä nopeasti (tuomio 24.4.2017, **HF v. parlamentti**, T-584/16, [EU:T:2017:282](#)). On myös täsmennetty, että virkamiehen ylentämättä jättämistä koskeva päätös on perusteltava viimeistään virkamiehen valituksen hylkäämisen yhteydessä ja että tämän perusteluvollisuuden noudattamatta jättäminen voi johtaa epävarmuuteen ja turhautumiseen, joiden perusteella voidaan myöntää korvausta (tuomio 26.10.2017, **Paraskevaïdis v. Cedefop**, T-601/16, [EU:T:2017:757](#)). Unionin yleinen tuomioistuin on myös katsonut, että komissio ei ollut noudattanut kohtuullisessa ajassa toimimisen periaatetta, kun se käytti yli yhdeksän kuukautta – aikaisemmissa sovellettavissa säännöksissä vahvistettu kesto – tuontitullien palauttamista koskevan vaatimuksen uudelleentarkastelemiseen sen jälkeen, kun unionin yleinen tuomioistuin oli kumonnut tämän vaatimuksen aikaisemman hylkäämispäätöksen (tuomio 11.12.2017, **Léon Van Parys v. komissio**, T-125/16, [EU:T:2017:884](#)). Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että se, että Tunisian viranomaiset loukkasivat kohtuullisessa ajassa toimimisen periaatetta oikeudenkäyntimenettelyssä, jolle perustui neuvoston päätös pysyttää kantajan nimi sellaisten henkilöiden luettelossa, joihin sovelletaan rajoittavia toimenpiteitä, ei välttämättä vaikuttanut tämän päätöksen lainmukaisuuteen, täsmäntäen kuitenkin, että tällainen loukkaaminen voi mahdollisesti velvoittaa neuvoston suorittamaan tarpeellisia tarkastuksia (tuomio 5.10.2017, **Mabrouk v. neuvosto**, T-175/15, [EU:T:2017:694](#)).

Siltä osin kuin on kyse kohtuullisessa ajassa toimimisen periaatteen noudattamisesta unionin tuomioistuimissa unionin yleinen tuomioistuin selvensi viiden tuomion sarjassa (tuomiot 10.1.2017, **Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne v. Euroopan unioni**, T-577/14, valitukset vireillä,⁷ [EU:T:2017:1](#); tuomio 1.2.2017, **Aalberts Industries v. Euroopan unioni**, T-725/14, [EU:T:2017:47](#); tuomio 1.2.2017, **Kendrion v. Euroopan unioni**, T-479/14, valitus vireillä,⁸

3/ Asia C-450/17 P, **Landeskreditbank Baden-Württemberg**.

4/ Asia C-265/17 P, **komissio v. United Parcel Service**.

5/ Asia C-10/18 P, **Marine Harvest v. komissio**.

6/ Asia C-265/17 P, **komissio v. United Parcel Service**.

7/ Asia C-138/17 P, **Euroopan unioni v. Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne** ja asia C-146/17 P, **Euroopan unioni v. Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne**.

8/ Asia C-150/17 P, **Euroopan unioni v. Kendrion**.

[EU:T:2017:48](#); tuomio 17.2.2017, *ASPLA ja Armando Álvarez v. Euroopan unioni*, T-40/15, valitus vireillä,⁹ [EU:T:2017:105](#) ja tuomio 7.6.2017, *Guardian Europe v. Euroopan unioni*, T-673/15, valitus vireillä,¹⁰ [EU:T:2017:377](#)) oikeudenkäynnin kohtuuttoman keston käsitettä kartellioikeudessa ja täsmensi, missä olosuhteissa tämän periaatteen loukkaaminen voi johtaa unionin taloudellisen vastuun syntymiseen. Se katsoi muun muassa, että tällainen loukkaaminen voi johtaa aineelliseen vahinkoon, joka vastaa pankkitakauksen antamisesta aiheutuvia kuluja sellaisen jakson osalta, jonka kesto ylittää kohtuullisena pidettävän keston, sekä henkiseen kärsimykseen, joka on aiheutunut epätavallisen pitkästä epävarmasta tilanteesta.

I OIKEUDENKÄYNTIMENETTELY

Unionin yleinen tuomioistuin sai vuonna 2017 tilaisuuden lausua muun muassa Euroopan unionin tuomioistuinten toimivallan laajuudesta ja vahvistavan päätöksen käsitteestä. Se täsmensi myös edellytyksiä, jotka koskevat asianajajan toimimista osapuolen edustajana.

1. UNIONIN TUOMIOISTUINTEN TOIMIVALTA

Asioissa, joissa annettiin 28.2.2017 määräys *NF v. Eurooppa-neuvosto* (T-192/16, valitus vireillä,¹¹ [EU:T:2017:128](#)), 28.2.2017 määräys *NG v. Eurooppa-neuvosto* (T-193/16, valitus vireillä,¹² [EU:T:2017:129](#)) ja 28.2.2017 määräys *NM v. Eurooppa-neuvosto* (T-257/16, valitus vireillä,¹³ [EU:T:2017:130](#)), unionin yleistä tuomioistuinta pyydettiin lausumaan kolmen turvapaikanhakijan kanteista, jotka koskivat Eurooppa-neuvoston ja Turkin tasavallan 18.3.2016 väitetyksi tekemää sopimusta Syyrian tilanteen aiheuttamaan muuttoliikekriisiin vastaamiseksi. Kantajien mukaan tämä sopimus, joka tehtiin samana päivänä tehdyn EU:n ja Turkin sellaisen julkilausuman¹⁴ muodossa, josta Eurooppa-neuvosto julkaisi lehdistötiedotteen, tehtiin EUT-sopimuksen niiden sääntöjen vastaisesti, jotka koskevat unionin tekemiä kansainvälisiä sopimuksia.

Unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavana oli toimivallan puuttumista koskeva oikeudenkäyntiväite, jonka Eurooppa-neuvosto oli esittänyt pääasiallisesti unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 130 artiklan nojalla, ja se muistutti, että mainittu toimivallan puuttumista koskeva oikeudenkäyntiväite oli tarkasteltava ennen vastaajan toissijaisesti esittämää tutkittavaksi ottamista koskevaa oikeudenkäyntiväitettä ja katsoi, että muodollisesti kantajat vaativat kansainvälisen sopimuksen kumoamista. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin täsmensi, että sopimukseen perustuvan kansainvälisen oikeuden alaan kuuluvien toimien laillisuusvalvonta voi ulottua ainoastaan toimeen, jolla toimielin on tarkoittanut solmia kyseisen väitetyksi kansainvälisen sopimuksen, eikä tähän kansainväliseen sopimukseen itsessään. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin tulkitse kantajien vaatimuksia

9/ Asia C-174/17 P, *ASPLA ja Armando Álvarez v. Euroopan unioni* ja asia C-222/17 P, *ASPLA ja Armando Álvarez v. Euroopan unioni*.

10/ Asia C-447/17 P, *Guardian Europe v. Euroopan unioni* ja asia C-479/17 P, *Guardian Europe v. Euroopan unioni*.

11/ Asia C-208/17 P, *NF v. Eurooppa-neuvosto*.

12/ Asia C-209/17 P, *NG v. Eurooppa-neuvosto*.

13/ Asia C-210/17 P, *NM v. Eurooppa-neuvosto*.

14/ Julkilausuma "marraskuun 2015 jälkeen pidetyn kolmannen kokouksen, jonka pääaiheena oli Turkin ja EU:n suhteiden syventäminen ja muuttoliikekriisin ratkaiseminen" ja joka järjestettiin "Eurooppa-neuvoston jäsenten" ja niiden "turkkilaisen virkaveljen" välillä, tulosten raportoimiseksi.

siten, että kantajat vaativat pääsiallisesti sen toimen kumoamista, jolla Eurooppa-neuvoston tarkoituksena oli kantajan mukaan tehdä 18.3.2016 unionin nimissä sopimus Turkin tasavallan kanssa.

Tutkittuaan ”EU:n ja Turkin julkilausuman” sisällön ja kaikki olosuhteet, joissa tämä julkilausuma tehtiin, unionin yleinen tuomioistuin katsoo, ettei sitä voida pitää Eurooppa-neuvoston – eikä minkään muunkaan unionin toimielimen – antamana toimena, jolla Eurooppa-neuvosto oli tarkoittanut solmia sopimuksen Turkin tasavallan kanssa. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin korosti, että huolimatta ”EU:n ja Turkin julkilausuman”, sellaisena kuin se oli saatettu yleisön tietoon riidanalaisella lehdistötiedotteella, valitettavan epäselvästä sanamuodosta, kyseisten jäsenvaltioiden edustajat tapasivat Turkin pääministerin 18.3.2016 Eurooppa-neuvoston ja neuvoston yhteisissä tiloissa näiden jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiesten ominaisuudessa. Näin ollen on hyväksyttävä Eurooppa-neuvoston esittämä toimivallan puuttumista koskeva oikeudenkäyntiväite.

2. KANNEKELPOISTEN TOIMIEN KÄSITE

Asiassa, jossa annettiin määräys 11.10.2017, *Guardian Glass España, Central Vidriera v. komissio* (T-170/16, [EU:T:2017:722](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kumoamiskanteen päätöksestä, joka kantajan mukaan oli sisällynyt Euroopan komission Espanjan viranomaisille osoittamaan asiakirjaan. Asiakirja koski arviota, jonka komissio oli tehnyt niistä väitteistä, jotka kantaja oli esittänyt kyseisille viranomaisille ja jotka olivat koskeneet kantajan komission sääntöjenvastaiseksi katsoman tukijärjestelmän perusteella veronhyvityksenä saaman valtiontuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille. Asiassa oli kyse siitä, että Espanjan viranomaiset olivat perineet komission sääntöjenvastaiseksi katsoman tukijärjestelmän perusteella veronhyvityksenä maksetut valtiontuet takaisin. Komissio oli kyseisen sääntöjenvastaisuuden toteavassa päätöksessään täsmentänyt, että sen arvio koski tukijärjestelmää eikä se vaikuttanut mahdollisuuteen pitää sisämarkkinoille soveltuvana kyseisessä järjestelmässä tarkoitettuja yksittäisiä tukia, jotka tietyt yritykset olivat saaneet omien ominaispiirteidensä perusteella myöhemmällä päätöksellä tai poikkeusasetuksen nojalla. Espanjan viranomaiset olivat osoittaneet kantajalle takaisinperintämääräyksen komission annettua kyseisen päätöksen.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei riidanalaisesta toimesta aiheutunut sellaisia sitovia oikeusvaikutuksia, jotka olisivat vaikuttaneet kantajan etuihin muuttaen tämän oikeusasemaa selvästi, eikä siitä näin voitu nostaa kumoamiskannetta.

Tähän päätelmään päätyessään unionin yleinen tuomioistuin muistutti aluksi, että kun komissio käsittelee valtiontukijärjestelmää, se voi – kuten se oli tuossa tapauksessa tehnyt – lausua kyseisen järjestelmän yleispiirteistä sen jokaista yksittäistä soveltamistapausta tutkimatta. Asianomaisen jäsenvaltion tehtäviin kuuluu komission päätöstä täytäntöönpannessaan tarkistaa kunkin takaisinperintätoimenpiteen kohteena olevan yrityksen yksilöllinen tilanne. Jos jäsenvaltiolla on yllättäviä ja ennalta arvaamattomia vaikeuksia valtiontukipäätöksen täytäntöönpanossa, sen on vilpittömän yhteistyön veloitteen nojalla käännäyttävä komission puoleen. Komission tällaisen kirjeenvaihdon yhteydessä kansallisille viranomaisille osoittamat kirjeet eivät olleet millään tavoin sitovia, sillä niissä ilmaistiin pelkästään sen mielipide siitä, olivatko asianomaisen jäsenvaltion ehdottamat täytäntöönpanotoimet unionin oikeuden perusteella hyväksyttävissä, kun huomioon otettiin kyseiselle jäsenvaltiolle aiheutuneet vaikeudet.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että Espanjan viranomaisten ja komission välinen kirjeenvaihto – sellaisena kuin tämä ilmeni riidanalaisesta toimesta – koski tuen sääntöjenvastaiseksi toteavan päätöksen täytäntöönpanoa. Espanjan viranomaiset olivat nimittäin tuen takaisinperintävaiheessa tutkineet, täytyikö kyseisten tukien kannustavaan vaikutukseen liittyvä edellytys kantajalle maksetun tuen osalta, ja ne olivat tässä yhteydessä tiedustelleet komissiolta, miten tätä kyseisestä päätöksestä ilmenevää edellytystä oli tulkittava. Juuri vastauksena tähän kysymykseen riidanalaisen toimen antaja laati kyseisen toimen, neuvoi Espanjan viranomaisia kannustavaa vaikutusta koskevan vaatimuksen tulkinnaissa ja toimitti sen kyseisille viranomaisille.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi lisäksi kantajan perustelun, jonka mukaan komissiolla oli ollut velvollisuus lausua kyseisen tuen yhteensoveltuvuudesta tekemällä päätöksen, koska Espanjan kuningaskunta oli ilmoittanut kyseisen tuen. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tästä, että Espanjan viranomaisten ja komission välisestä kirjeenvaihdosta ilmeni, että kyseiset viranomaiset halusivat saada komissiolta tietoja voidakseen Espanjan tuomioistuimissa esitettävissä vaatimuksissaan vastata tiettyjä sellaisia tuensaaajia koskeviin kysymyksiin, jotka olivat riitauttaneet takaisinperintämääräykset, vaikkei niiden menettelyn voitu katsoa sisältävän ilmoitusta kantajalle maksetuista tuista, mikä olisi velvoittanut komission tekemään päätöksen asetuksen N:o 659/1999 nojalla.¹⁵ Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että käsitystä, joka Espanjan viranomaisilla oli voinut olla riidanalaisen toimen oikeusvaikutuksista, ei näin ollen voitaisi käyttää riidanalaisesta toimesta nostetun kanteen tutkittavaksi ottamisen arvioimiseksi, mikäli tällainen käsitys näytettäisiin toteen.

3. SELLAISEN ASIANAJAJAN SUORITTAMA EDUSTUS, JOKA EI OLE KOLMAS OSAPUOLI

Asiassa, jossa annettiin määräys 20.11.2017, *BikeWorld v. komissio* (T-702/15, [EU:T:2017:834](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kanteen, jossa sitä vaadittiin kumoamaan osittain komission päätös, jossa tämä oli todennut, että Saksan liittotasavallan Nürburgring-nimiselle kilpa-ajoradalle myöntämä tuki oli sääntöjenvastainen ja sisämarkkinoille soveltumaton. Komissio ei esittänyt muodollista oikeudenkäyntiväitettä, mutta se väitti prosessinedellytysten puuttuvan siitä syystä, ettei kanteen vastannut Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 19 ja 21 artiklassa asetettuja vaatimuksia, koska kantajaa edustava asianajaja oli toinen sen kahdesta osakkaasta ja koska tämä siis ei ollut siitä riippumaton. Kantaja väitti tältä osin, että sen edustaja oli kanteen nostamishetkellä osallisena sen toiminnassa vain siltä osin, että tämä omisti 10 prosenttia kantajan pääomasta muttei osallistunut millään tavoin kantajan hallintoihin eikä varainhoitoon ja edusti tätä vain asianajajan eikä osakkaan ominaisuudessa.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti tästä, että nostaakseen kanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa muut asianosaiset kuin jäsenvaltiot, Euroopan unionin toimielimet, Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA)¹⁶ muut sopimuspuolet kuin jäsenvaltiot ja mainitussa sopimuksessa tarkoitettu EFTAn valvontaviranomainen eivät saa itse ajaa asiaansa vaan näiden on käytettävä sellaisen kolmannen osapuolen palveluita, jolla on oikeus esiintyä jonkin jäsenvaltion tai jonkin ETA-sopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tuomioistuimessa. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kolmannen osapuolen suorittamaa edustusta koskevan vaatimuksen ydin on yhtäältä estää se, että yksityiset asianosaiset ajavat itse asiaansa tuomioistuimessa turvautumatta edustajaan, ja toisaalta varmistaa, että oikeushenkilöitä puolustaa edustaja, joka on riittävän erillinen edustamastaan oikeushenkilöstä.

Näiden perusteiden valossa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että ne henkilökohtaiset yhteydet, jotka kantajan asianajajalla siten oli kanteen nostamishetkellä kantajaan ja nyt esillä olevaan asiaan, ja erityisesti se seikka, että hän oli hankkinut 10 prosenttia kantajan pääomasta ja oli tästä lähtien ollut toinen viimeksi mainitun kahdesta osakkaasta, olivat luonteeltaan sellaiset, että niiden vuoksi vaarantui hänen kykynsä suorittaa keskeinen tehtävänsä avustajana oikeudenhoidossa asianmukaisimmalla tavalla. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan kantaja ja sen asianajaja eivät olleet esittäneet komission esille tuomaan prosessinedellytyksen puuttumiseen tai unionin yleisen tuomioistuimen prosessinjohtotoimeen vastauksena mitään seikkaa, jonka perusteella tällaisen riskin olemassaolo käsiteltävässä asiassa olisi voitu sulkea pois.

^{15/} [SEUT 108] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL 1999, L 83, s. 1).

^{16/} Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehty sopimus (EYVL 1994, L 1, s. 3).

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kantajan asianajajalla oli kanteen nostamishetkellä ollut henkilökohtaisia yhteyksiä kantajaan ja käsiteltävään asiaan, mikä merkitsi, ettei hän ollut riittävän erillään kantajasta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla voidakseen edustaa tätä täysin riippumattomasti, ja se jätti kanteen tutkimatta.

II TOIMIELIMIÄ KOSKEVA OIKEUS

Asiassa, jossa annettiin tuomio 3.2.2017, *Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe v. komissio* (T-646/13, [EU:T:2017:59](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kumoamiskanteen komission päätöksestä, jolla oli hylätty hakemus sellaisen eurooppalaisen kansalaisaloitteen rekisteröimiseksi, jonka tarkoituksena oli parantaa kansallisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden suojelua ja vahvistaa kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta unionissa. Aloitteen liitteessä mainittiin yksitoista alaa, joilla unionin toimielinten olisi pitänyt valmistella toimenpideoitteita, ja siinä esitettiin tässä tarkoituksessa tarkkoja tietoja toteutettavista toimenpidetyypeistä, niiden sisällöstä ja vastaavista EUT-sopimuksen mukaisista oikeudellisista perustoista. Komissio oli päätöksessään katsonut, että tietyt vaadituista toimenpiteistä voisivat erikseen tarkasteltuina kuulua siihen toimivaltaan, jonka perusteella se voi ehdottaa unionin oikeustoimen toteuttamista, mutta tämän jälkeen se päätteli, että rekisteröintihakemus oli kokonaisuudessaan hylättävä siitä syystä, ettei asetuksessa (EU) N:o 211/2011¹⁷ säädetty eurooppalaisen kansalaisaloitteen osittaisesta rekisteröinnistä.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti tältä osin, että kansalaisen, joka on tehnyt ehdotuksen eurooppalaiseksi kansalaisaloitteeksi, on kyettävä ymmärtämään perusteet, joiden vuoksi komissio ei ole rekisteröinyt aloitetta. Komission, jolle ehdotus kansalaisaloitteeksi on jätetty, tehtävänä on siten arvioida ehdotus mutta myös täsmentää hylkäävän päätöksen eri perustelut ja ottaa huomioon se, miten päätös vaikuttaa kansalaisten oikeuteen tehdä tehokkaasti eurooppalaista kansalaisaloitetta koskeva ehdotus. Komissio ei ollut riidanalaisessa päätöksessä kuitenkaan millään tavoin yksilöinyt, mitkä niistä eurooppalaisen kansalaisaloitteen liitteessä tarkoitetuista 11 säädösehdotuksesta sen mukaan eivät selvästi kuuluneet sen toimivaltaan tehdä ehdotus unionin säädökseksi, eikä esittänyt mitään perusteluja arviointinsa tueksi, vaikka järjestäjät olivat esittäneet yksityiskohtaiset tiedot ehdotettujen säädösten tyypeistä, oikeudellisista perustoista ja sisällöstä. Järjestäjät eivät joka tapauksessa pystyneet yksilöimään niitä ehdotetun eurooppalaisen kansalaisaloitteen liitteessä esitettyjä ehdotuksia, jotka komission mukaan eivät kuuluneet sen toimivaltaan asetuksen N:o 211/2011 4 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetulla tavalla, eivätkä tämän päätelmän taustalla olleet syyt selvinneet heille, joten he eivät voineet riitauttaa arvioinnin asianmukaisuutta, minkä lisäksi myöskään unionin yleinen tuomioistuin ei voi tutkia komission arvioinnin laillisuutta. Näin ollen komissio ei ollut toiminut siten, että järjestäjät olisivat joka tapauksessa pystyneet yksilöimään ne ehdotetun eurooppalaisen kansalaisaloitteen liitteessä esitetyt ehdotukset, jotka komission mukaan eivät kuuluneet sen toimivaltaan, eivätkä tämän päätelmän taustalla olleet syyt selvinneet heille. Järjestäjät eivät tästä syystä voineet riitauttaa arvioinnin asianmukaisuutta, minkä lisäksi myöskään unionin yleinen tuomioistuin ei voinut tutkia komission arvioinnin laillisuutta.

Unionin yleinen tuomioistuin päätteli tästä, että riidanalaisen päätöksen perustelut olivat ilmeisen riittämättömät ja että se oli tästä syystä kumottava, eikä asiassa ollut tarpeen päättää, olisiko komission lisäksi pitänyt esittää syyt sen tulkintansa tueksi, jonka mukaan eurooppalaista kansalaisaloitetta koskevaa ehdotusta ei voida rekisteröidä, jos osa ehdotetuista toimista ei kuulu sen toimivaltaan.

¹⁷ Eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta 16.2.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 211/2011 (EUVL 2011, L 65, s. 1).

Asiassa, jossa annettiin tuomio 10.5.2017, *Efler ym. v. komissio* (T-754/14, [EU:T:2017:323](#)), unionin yleistä tuomioistuinta pyydettiin tutkimaan komission sellaisen päätöksen sääntöjenmukaisuus, jolla oli hylätty hakemus ehdotetun ”Stop TTIP” -nimisen eurooppalaisen kansalaisaloitteen, jossa komissiota kehoitettiin suosittelemaan neuvostolle, että tämän komissiolle antama valtuutus neuvotella transatlanttisesta kauppaa- ja investointikumppanuudesta¹⁸ peruutettaisiin ja että laaja-alainen talous- ja kauppasopimuksen¹⁹ tekemisestä luovuttaisiin. Tässä asiassa tuli esille ennen käsittelemätön kysymys siitä, voiko ehdotus eurooppalaiseksi kansalaisaloitteeksi koskea tointa, jolla neuvosto päättää peruuttaa komissiolta valtuutuksen, joka on annettu kansainvälisen sopimuksen tekemiseksi kolmannen maan kanssa, ja tointa, jolla neuvosto päättää olla antamatta lupaa tällaisen sopimuksen allekirjoittamiseen tai sen tekemiseen. Komissio oli päätöksessään väittänyt, ettei eurooppalainen kansalaisaloite voinut koskea tällaisia toimia. Se vetosi yhtäältä siihen, että toimella, jolla neuvottelut kansainvälisen sopimuksen tekemiseksi aloitetaan, on valmisteleva ja että sillä on oikeusvaikutuksia yksinomaan asianomaisten toimielinten välillä, ja toisaalta siihen, etteivät annettavaksi ehdotetut säädökset olleet tarpeen ”perussopimusten soveltamiseksi”.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi komission esittämät perustelut toteamalla aluksi, ettei SEU 11 artiklan 4 kohdassa, asetuksen N:o 211/2011 2 artiklan 1 kohdassa ja saman asetuksen 4 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun säädöksen käsitteen ei – jos toisin ei ole mainittu – voida ymmärtää koskevan pelkästään lopullisia unionin säädöksiä, joilla on oikeusvaikutuksia kolmansiin nähden. Kyseessä olevien säännösten ja määräysten sanamuoto ja niillä tavoitellut päämäärät eivät nimittäin unionin yleisen tuomioistuimen mukaan oikeuta etenkään sitä, että SEUT 207 artiklan 3 ja 4 kohdan ja SEUT 218 artiklan perusteella tehty päätös, jolla annetaan lupa aloittaa neuvottelut kansainvälisen sopimuksen tekemiseksi ja joka on selvästi SEUT 288 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettu päätös, jätetään säädöksen käsitteen ulkopuolelle eurooppalaisen kansalaisaloitteen osalta. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että demokratian periaate, joka kuuluu unionin perustana oleviin perustavanlaatuisiin arvioihin, sekä tavoite, johon eurooppalaista kansalaisaloitetta koskevalla järjestelyllä erityisesti pyritään ja joka on edistää unionin demokraattista toimintaa määräämällä, että kaikilla kansalaisilla on yleinen oikeus osallistua demokratian toteuttamiseen, edellyttävät sitä vastoin sellaisen tulkinnan omaksumista säädöksen käsitteestä, jonka piiriin kuuluvat neuvottelujen aloittamisesta sellaisen kansainvälisen sopimuksen tekemisestä, jolla pyritään kiistatta muuttamaan unionin oikeusjärjestystä, annetun päätöksen kaltaiset säädökset. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan näkemys, jonka mukaan neuvostolla ja komissiolla on riittävä välillinen demokraattinen legitimitetti antaa säädöksiä, joilla ei ole oikeusvaikutuksia kolmansiin nähden, johtaisi näet siihen, että turvautumista eurooppalaista kansalaisaloitetta koskevaan järjestelyyn unionin kansalaisten keinona osallistua unionin lainsäädäntötoimintaan kansainvälisten sopimusten tekemisen kautta rajoitetaan huomattavasti. Lisäksi unionin yleisen tuomioistuimen mukaan päätöstä peruuttaa lupa neuvottelujen aloittamiselle kansainvälisen sopimuksen tekemiseksi ei voida – siltä osin kuin sillä päätetään kyseiset neuvottelut – luonnehtia valmistelevaksi toimeksi vaan se on sinällään lopullinen.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei eurooppalaista kansalaisaloitetta koskevassa säännöstössä ole mitään mainintaa siitä, ettei kansalaisten osallistuminen olisi mahdollista säädöksen antamisen estämiseksi. SEU 11 artiklan 4 kohdan ja asetuksen N:o 211/2011 2 artiklan 1 kohdan mukaan suunnitellulla säädöksellä on myötävaikutettava perussopimusten soveltamiseen, ja näin on todellakin sellaisten toimien osalta, joilla pyritään estämään sellaisten kansainvälisten sopimusten, joilla on tarkoitus muuttaa unionin oikeusjärjestystä, tekeminen.

18/ Neuvosto antoi 14.6.2013 tekemällään päätöksellä komissiolle luvan aloittaa neuvottelut Amerikan Yhdysvaltojen kanssa sellaisen vapaakauppasopimuksen tekemiseksi, josta käytettiin nimitystä ”Transatlanttinen kauppaa- ja investointikumppanuus” [Transatlantic Trade and Investment Partnership, (TTIP)].

19/ Neuvosto antoi 27.4.2009 tekemällään päätöksellä komissiolle luvan aloittaa neuvottelut Kanadan kanssa sellaisen vapaakauppasopimuksen tekemiseksi, josta käytettiin nimitystä ”Laaja-alainen talous- ja kauppasopimus” [Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA)].

Unionin yleinen tuomioistuin totesi tästä, että eurooppalaista kansalaisaloitetta koskevalla järjestelyllä tavoiteltu unionin demokraattiseen elämään osallistumista koskeva päämäärä pitää selvästi sisällään mahdollisuuden pyytää kokonaan tai osittain muuttamaan voimassa olevia säädöksiä tai peruuttamaan ne. Mikään ei näin ollen oikeuta myöskään jättämään demokraattisen keskustelun ulkopuolelle säädöksiä, joilla pyritään peruuttamaan päätös, jolla annetaan lupa aloittaa neuvottelut kansainvälisen sopimuksen tekemiseksi, ja toimia, joiden tarkoituksena on estää tällaisen sopimuksen allekirjoittaminen ja tekeminen. Komission omaksumasta näkemyksestä poiketen näillä toimilla on kiistatta itsenäisiä oikeusvaikutuksia, koska ne estävät mahdollisesti unionin oikeuden ilmoitetun muuttamisen. Mikään ei kuitenkaan oikeuta velvoittamaan eurooppalaista kansalaisaloitetta koskevan ehdotuksen tekijöitä odottamaan sopimuksen tekemistä voidakseen tämän jälkeen riitauttaa ainoastaan sen tarkoituksenmukaisuuden.

Tämän perusteella ehdotettu eurooppalainen kansalaisaloite, joka ei todellakaan merkitse puuttumista vireillä olevan lainsäädäntömenettelyn kulkuun, ilmaisee unionin yleisen tuomioistuimen mukaan unionin kansalaisten todellista osallistumista unionin demokraattiseen elämään, eikä sillä kyseenalaisteta perussopimuksilla haluttua toimielinten välistä tasapainoa.

Asiassa, jossa annettiin tuomio 20.11.2017, **Voigt v. parlamentti** (T-618/15, [EU:T:2017:821](#)), unionin yleinen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin kanne, joka koski kahta sellaista päätöstä, joilla Euroopan parlamentti oli hylännyt yhtäältä kantajan pyynnön saada käyttöönsä sali lehdistötilaisuutta varten, ja toisaalta evännyt Venäjän kansalaisilta pääsyn parlamentin tiloihin. Kantaja, joka oli valittu parlamenttiin saksalaisen puolueen listalta, oli osallistunut Pietarissa (Venäjä) poliittiseen foorumiin. Tämän foorumin jatkotoimena kantaja halusi järjestää parlamentin tiloissa lehdistötilaisuuden ja työkokouksen, jossa läsnä olisi ollut venäläisen Rodina-puolueen jäseniä ja yksi sen kannattajista. Parlamentti antoi tällä välin julkilausuman 2015/2001(INI)²⁰.

Unionin yleinen tuomioistuin, joka tutki ensin, voitiinko Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artiklan rikkomista koskeva kanneperuste, jonka mukaan venäläisten vieraiden pääsyn epääminen parlamenttiin merkitsi näiden etniseen alkuperään tai kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää, ottaa tutkittavaksi, muistutti, ettei kantaja voinut toimia yleisen lainmukaisuuden tai toimielinten edun nimissä ja että hän voi vedota kumoamiskanteensa tueksi ainoastaan sellaisiin seikkoihin, jotka olivat hänelle henkilökohtaisesti vastaisia. Tämän vaatimuksen ei kuitenkaan voida tulkita tarkoittavan, että unionin tuomioistuimet voivat ottaa väitteen tutkittavaksi vain, jos se liittyy ainoastaan kantajan henkilökohtaiseen tilanteeseen. Todellisuudessa kantajan väitteet voidaan ottaa tutkittavaksi vain, jos niillä voidaan perustella kumoaminen, josta on kantajalle hyötyä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että käsiteltävässä asiassa oli kuitenkin niin, että venäläisten vieraiden väitetty syrjintä heidän kansalaisuutensa tai etnisen alkuperänsä vuoksi saattoi lähtökohtaisesti olla myös kantajalle vahingollinen, koska hän oli kutsun esittäjä ja koska hän ei voinut osallistua heidän kanssaan parlamentissa työkokoukseen, jonka hän oli järjestänyt.

Tutkiessaan tämän jälkeen kyseisen perusteen perusteltavuutta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että jos kansalaisuus on oikeudellinen ja poliittinen side yksilön ja suvereenin valtion välillä, etnisen alkuperän käsite perustuu ajatukseen siitä, että väestöryhmillä on yhteinen tunne siitä, että he ovat yhtä kansaa tai että heillä on yhteinen uskonto, kieli, kulttuurinen ja perinteellinen tausta ja elinympäristö. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän kiellosta kantaja oli vain korostanut, että hänen vieraansa olivat Venäjän kansalaisia, eikä hän ollut osoittanut, että päätös, jolla hänen venäläisiltä vierailtaan evättiin pääsy parlamenttiin, oli tehty johonkin tiettyyn etniseen ryhmään kuulumisen vuoksi. Kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellosta unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että sitä tulkittaessa on SEU 6 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ja perusoikeuskirjan 52 artiklan 7 kohdan mukaisesti otettava huomioon Euroopan

20/ Euroopan unionin ja Venäjän suhteiden tilaa koskeva päätöslauselma (2015/2001 (INI)) (EUVL 2016, C 407, s. 35).

unionin perusoikeuskirjan selitykset²¹. Kyseisten selitysten mukaan perusoikeuskirjan 21 artiklan 2 kohta "vastaa [SEUT] 18 artiklan ensimmäistä kohtaa, ja sitä on sovellettava kyseisen artiklan mukaisesti".

Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi SEUT 18 artiklan ensimmäisen kohdan ja sitä koskevan oikeuskäytännön perusteella, ettei perusoikeuskirjan 21 artiklan 2 kohta koske pelkästään unionin oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita, joissa jäsenvaltion kansalaista kohdellaan syrjivästi verrattuna toisen jäsenvaltion kansalaisiin pelkästään hänen kansalaisuutensa perusteella, joten kyseistä artiklaa ei ole tarkoitus soveltaa tapauksessa, jossa jäsenvaltioiden kansalaisia ja kolmansien valtioiden kansalaisia mahdollisesti kohdellaan eri tavalla. Kantaja ei siis voinut väittää, että hänen venäläisten vieraidensa osalta rikottiin perusoikeuskirjan 21 artiklan 2 kohtaa.

Tutkiessaan lopuksi harkintavallan väärinkäyttöön perustuvaa kanneperustetta unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei parlamentti ole velvollinen suosimaan tiloissaan kolmannen maan puolueen poliittista toimintaa eikä sillä näin ollen ole velvollisuutta vastaanottaa tällaisen puolueen jäseniä tai kannattajia, jotta nämä voivat tuoda sen tiloissa esille näkemyksiään. Perussopimusten ja niiden täytäntöönpanoa varten annettujen asiakirjojen yleisestä rakenteesta sekä tarpeesta taata parlamentille myönnettyjen toimivaltuuksien vapaa käyttäminen nimittäin seuraa, ettei parlamentti ole paikka, jossa kaikella yleisöllä on täysi oikeus ilmaista itseään.

III YRITYKSIIN SOVELLETTAVAT KILPAILUSÄÄNNÖT

1. SEUT 101 JA SEUT 102 ARTIKLAN ALAAN KUULUVAT ASIAT

Asiassa, jossa annettiin tuomio 10.11.2017, *Icap ym. v. komissio* (T-180/15, [EU:T:2017:795](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kumoamiskanteen komission päätöksestä, jossa oli katsottu, että kantajat olivat osallistuneet kuuteen SEUT 101 artiklan rikkomiseen, jotka koskivat pankkienvälisten viitekorkojen London Interbank Offered Rate (Libor, Lontoossa tarjottu pankkienvälinen korko) ja Tokyo Interbank Offered Rate (Tibor, Tokiossa tarjottu pankkienvälinen korko) manipuloimista jenimääräisten korkojohdannaistuotteiden markkinoilla ja jotka oli alustavasti todettu eräässä vuonna 2013 annetussa päätöksessä²². Kantajia moitittiin seuraavan kuuden kilpailusääntöjen rikkomisen "edesauttamisesta": "UBS:n/RBS:n rikkominen vuodelta 2007", "UBS:n/RBS:n rikkominen vuodelta 2008", "UBS:n/DB:n rikkominen", "Citin/RBS:n rikkominen", "Citin/DB:n rikkominen" ja "Citin/UBS:n rikkominen". Citigroup Inc., Citigroup Global Markets Japan Inc. Deutsche Bank Aktiengesellschaft, UBS AG, UBS Securities Japan ja The Royal Bank of Scotland (RBS) olivat myöntäneet osallistuneensa kyseisiin rikkomisiin vuoden 2013 päätöksessä, joka oli annettu asetuksen (EY) N:o 773/2004²³, sellaisena kuin tämä on muutettuna asetuksella (EY) N:o 622/2008²⁴, 10 a artiklassa tarkoitetussa sovintomenettelyssä. Kantajat olivat päättäneet olla osallistumatta sovintomenettelyyn. Niihin sovellettiin näin ollen tavallista menettelyä, ja niille määrättiin 4 960 000 euron suuruinen sakko.

^{21/} Euroopan unionin perusoikeuskirjan selitykset (EUVL 2007, C 303, s. 17).

^{22/} SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia AT.39861 – Jenimääräiset korkojohdannaiset) 4.12.2013 annetussa komission päätöksessä C(2013) 8602 final.

^{23/} [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 773/2004 (EUVL 2004, L 123, s. 18).

^{24/} Asetuksen (EY) N:o 773/2004 muuttamisesta kartelliasioissa toteutettavien sovintomenettelyjen osalta 30.6.2008 annettu komission asetus (EY) N:o 622/2008 (EUVL 2008, L 171, s. 3).

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kantajien vastuun toteaminen perustui siihen, että ne olivat osallistuneet komission toteamiin ja "edesauttamiseksi" luonnehtimiin kilpailunvastaisiin menettelyihin, ja se tutki aivan aluksi, olivatko kyseiset yritykset aikoneet omalla toiminnallaan myötävaikuttaa kaikkien osallistujien yhteisten päämäärien tavoittelemiseen ja tiesivätkö ne muiden samaan päämäärään pyrkivien yritysten suunnittelemasta tai toteuttamasta konkreettisesta käyttäytymisestä tai saattoivatko ne kohtuudella ennakoida nämä, ja olivatko ne valmiita hyväksymään siihen sisältyvän riskin. Kantajat katsoivat, ettei komissio ollut osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla sitä, että kantajat tiesivät kyseessä olevien pankkien välisestä salaisesta sopimuksesta UBS:n/RBS:n rikkomisessa vuodelta 2007, UBS:n/RBS:n rikkomisessa vuodelta 2008, Citin/DB:n rikkomisessa ja Citin/UBS:n rikkomisessa. Unionin yleinen tuomioistuin vahvisti tämän näkemyksen mutta yksinomaan yhden kyseessä olevan rikkomisen osalta (eli UBS/RBS rikkomisen vuodelta 2008). Se katsoi, ettei komissio ollut esittänyt todisteita, jotka olisivat osoittaneet, että kantajat olivat tienneet tai olivat voineet kohtuudella ennakoida RBS:n roolin rikkomisessa, kumoten riidanalaisen päätöksen niiltä osin kuin se koski kantajien osallisuutta kyseiseen rikkomiseen.

Komission tehtävinä olevista rikkomisten ja niiden keston todistamisesta unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että tilanteessa, jossa sopimuksen tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen noudattaminen edellyttää erityisiä positiivisia toimenpiteitä, komissio ei voi olettaa kartellin jatkuneen, ellei kyseisten toimenpiteiden toteuttamisesta ole todisteita. Tästä seuraa, että sen, että kantajat osallistuivat yhtenä kokonaisuutena pidettäviin jatkettuihin rikkomisiin, ja näin ollen sen, että ne olivat vastuussa kaikista rikkomisajanjaksoista, osoittaminen edellytti komissiolta sen näyttämistä, että kantajat toteuttivat positiivisia toimenpiteitä, ellei päivittäin, ainakin riittävän lyhyin väliajoin. Päinvastaisessa tapauksessa komission oli todettava yhtenä kokonaisuutena pidettävien uusittujen rikkomisten olemassaolo ja jätettävä ajanjaksojen, jolloin kantajien katsottiin osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen, ulkopuolelle ajanjaksot, joilta sillä ei ollut todisteita niiden osallistumisesta. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tästä, ettei komission esittämien todisteiden nojalla ollut mahdollista perustella UBS/RBS rikkomisen vuodelta 2007, Citi/RBS rikkomisen, Citi/DB rikkomisen ja Citi/UBS rikkomisen osalta vahvistettua rikkomisajanjaksoa kokonaisuudessaan.

Unionin yleistä tuomioistuinta pyydettiin lisäksi lausumaan kantajien väitteestä, jonka mukaan vuonna 2015 tehty riidanalainen päätös oli kumottava, koska sillä loukattiin syyttömyysolettamaa koskevaa periaatetta vuoden 2013 päätöksestä lähtien esitettyjen, kantajien toimintaa koskevien viittausten vuoksi. Kyseinen tuomioistuin korosti tältä osin, että vaikka syyttömyysolettaman periaate on kirjattu perusoikeuskirjan 48 artiklaan, jolla on SEU 6 artiklan mukaisesti sama arvo kuin perussopimuksilla, sovintomenettely perustuu yksinomaan komission asetuksen N:o 1/2003²⁵ 33 artiklan nojalla antamaan asetukseen eli asetukseen N:o 622/2008 ja on sekä komission että kyseessä olevien yritysten osalta vapaaehtoinen. Näin ollen syyttömyysolettaman periaatteen kunnioittamiseen liittyviä vaatimuksia ei voida muuttaa toteamuksilla, jotka liittyvät sovintomenettelyn nopeuttamista ja tehostamista koskevien tavoitteiden toteuttamiseen, niin perusteltuja kuin ne ovatkin. Komission asiana on päinvastoin soveltaa sovintomenettelyään perusoikeuskirjan 48 artiklan vaatimusten mukaisella tavalla. Tällainen "kaksitasoinen" sovintomenettely on kuitenkin toteutettava kunnioittaen yrityksen, joka ei ole tehnyt myönnytyksiä, syyttömyysolettamaa. Näin ollen olosuhteissa, joissa komissio katsoo, ettei se voi lausua sovintomenettelyyn osallistuvien yritysten vastuusta lausumatta myös yrityksen, joka ei ole tehnyt myönnytyksiä, osallistumisesta rikkomiseen, sen on toteutettava kyseisen syyttömyysolettaman säilyttämiseksi tarvittavat toimenpiteet, mahdollisesti tekemällä samana päivänä päätöksiä, jotka koskevat kaikkia kartelliin liittyviä yrityksiä. Unionin yleinen tuomioistuin päätteli tästä, että komissio oli loukannut kantajien syyttömyyttä koskevaa oletttamaa tehdessään vuoden 2013 päätöstä. Se täsmensi kuitenkin, ettei kyseinen loukkaaminen voinut vaikuttaa suoraan riidanalaisen päätöksen laillisuuteen, kun otetaan huomioon näiden päätösten tekemiseen johtaneiden menettelyiden erillisuus ja itsenäisyys.

25/ [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1).

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei komissio ollut riidanalaisessa päätöksessä selvittänyt, minkälaista menetelmää se oli soveltanut määrittäessään sakkojen määrää. Unionin yleinen tuomioistuin siis kumosi perustelujen puuttumisen vuoksi riidanalaisen päätöksen sakkojen vahvistamiseen liittyvän osan.

Asiassa, jossa annettiin tuomio 16.5.2017, **Agria Polska ym. v. komissio** (T-480/15, muutoksenhaku vireillä²⁶, [EU:T:2017:339](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kumoamiskanteen päätöksestä, jolla komissio oli hylännyt kantajien, jotka olivat kasvinsuojeluaineiden rinnakkaistuonnin alalla toimivia yhtiöitä, kantelun siitä, että kolmesta tällaisten aineiden tuottaja- ja jakeluyritystä olisivat rikkoneet SEUT 101 ja/tai SEUT 102 artiklaa neljän ammatillisen järjestön ja yhden asianajotoimiston avulla tai välityksellä. Kantajat olivat komission edessä väittäneet, että kantelussa mainitut yritykset olivat soveltaneet niihin unionin kilpailuoikeuden vastaisia menettelyjä. Tällaisia menettelyjä olivat olleet pääasiallisesti yritysten väliset sopimukset ja/tai yhdenmukaistetut menettelytavat, ja niihin olivat kuuluneet niin Itävallan kuin Puolankin hallinto- ja poliisiviranomaisille tehdyt järjestelmälliset vilpilliset ilmiannot.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi tältä osin, että SEUT 101 artiklassa kielletään tosin ankarasti kaikki sellaiset taloudellisten toimijoiden suorat ja epäsuorat kontaktit, joiden tarkoituksena tai seurauksena on joko vaikuttaa jonkin tosiasiallisen tai mahdollisen kilpailijan markkinakäyttäytymiseen tai paljastaa tällaiselle kilpailijalle se, kuinka yritys itse on päättänyt tai kuinka se aikoo itse käyttäytyä markkinoilla. Taloudelliset toimijat säilyttävät kuitenkin oikeuden sopeutua älykkäästi kilpailijoidensa todettuun tai niiltä odotettuun käyttäytymiseen. Yritykset voivat puolustaa perusteltuja intressejään, jos niiden kilpailijat eivät noudata sellaisia sovellettavia säännöksiä kuten – tässä tapauksessa – kasvinsuojeluaineiden kauppaa koskevaa lainsäädäntöä. Komissio ei siis ollut tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan riidanalaisessa päätöksessä, että kantelussa tarkoitetuilla yrityksillä oli oikeus ilmoittaa kansallisille viranomaisille siitä, että kantajat olivat niiden väittämin tavoin jättäneet sovellettavat säännökset noudattamatta, ja tarvittaessa olla yhteistyössä kyseisten viranomaisten kanssa näiden suorittaessa valvontatoimenpiteitä.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi tässä yhteydessä, että päätökset ryhtyä tarkastamaan asiakirjoja tai toimittaa tarkastuksia paikan päällä ja aloittaa kantajiin kohdistuvia hallinto- ja rikosoikeudellisia menettelyjä olivat kyseisten kansallisten viranomaisten, jotka toimivat yleisen edun mukaisesti ja joiden päätökset kuuluvat tällä perusteella niiden harkintavaltaan, tekemiä. Se katsoi, etteivät jäsenvaltioiden viranomaisten menettelyt ja päätökset, erityisesti niiden välinen yhteydenpito niiden suorittaessa niille kuuluvaa tehtävää valvoa, että kasvinsuojeluaineita markkinoille saattavat toimijat noudattaisivat sovellettavaa lainsäädäntöä, kuulu SEUT 101 eivätkä SEUT 102 artiklan soveltamisalaan, koska näillä artikloilla pyritään sääntelemään pelkästään yritysten menettelyä. Lisäksi se piti mahdottomana, että kantajien kilpailijoiden tekemät kantelut voisivat kuulua tuomiossa **ITT Promedia v. komissio**²⁷ ja tuomiossa **AstraZeneca v. komissio**²⁸ tarkoitettujen käsitteiden ”haitantekotarkoituksessa nostettu kanne” tai ”lakiin perustuvien menettelyjen väärinkäyttö” alaan varsinkaan siitä syystä, että kansallisilla viranomaisilla on harkintavaltaa, kun ne päättävät, aloittavatko ne tarkastuksia ja/tai määräävätkö ne seuraamuksia tällaisten ilmoitusten johdosta.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kantajien sen näkemyksen hyväksyminen, jonka mukaan komission pitäisi systemaattisesti aloittaa tutkinta, jos kansallinen kilpailuviranomainen on vanhentumisen takia jo aikaisemmin – mahdollisesti virheellisesti – hylännyt komissiolle tehdyn kantelun kanssa samanlaisen kantelun, ei myöskään soveltuisi yhteen asetuksen N:o 1/2003 13 artiklan 2 kohdan tavoitteen kanssa, joka oli tehokkuuden takaamiseksi ottaa käyttöön voimavarojen mahdollisimman hyvä jakautuminen eurooppalaisessa kilpailuverkostossa. Unionin

26/ Asia C-373/17 P, **Agria Polska ym. v. komissio**.

27/ Tuomio 17.7.1998, T-111/96, [EU:T:1998:183](#).

28/ Tuomio 1.7.2010, T-321/05, [EU:T:2010:266](#).

yleinen tuomioistuin muistutti vielä, että asetuksen N:o 1/2003 7 artiklassa säädettyssä menettelyssä ei voida esittää toteamuksia jäsenvaltioiden viranomaisten eikä tuomioistuinten mahdollisista jäsenyyssveloitteiden noudattamatta jättämisistä, sillä tämä kuuluu SEUT 258 artiklassa määrätyn jäsenyyssveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn yhteyteen.

2. YRITYSKESKITTYYMIEN ALAA KOSKEVAT ASIAT

Asiassa, jossa annettiin tuomio 7.3.2017, **United Parcel Service v. komissio** (T-194/13, muutoksenhaku vireillä²⁹, [EU:T:2017:144](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kanteen päätöksestä, jolla komissio oli asetuksen (EY) N:o 139/2004³⁰ 8 artiklan 3 kohdan nojalla todennut United Parcel Service, Inc:n (UPS) ja TNT Express NV:n (TNT), jotka olivat pienpakettien kansainvälisten pikatoimituspalvelujen markkinoilla toimivia yhtiöitä, välisen yrityskeskittymän sisämarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltumattomaksi. Kyseinen päätös oli perustunut siihen toteamukseen, että UPS:n ostettua TNT:n päädyttäisiin tilanteeseen, jolla rajoitettaisiin kilpailua ETA:n viidessätoista jäsenvaltiossa pienpakettien muihin Euroopan maihin suuntautuvien kansainvälisten pikatoimituspalvelujen markkinoilla. Mainituissa valtioissa kyseinen osto olisi vähentänyt kyseisillä markkinoilla toimivien merkittävien toimijoiden lukumäärän kolmeen, jopa pelkästään kahteen, ja se olisi joskus jättänyt DHL-yhtiön ainoaksi vaihtoehdoksi UPS:lle. Komission mukaan keskittymästä olisi siis aiheutunut haittaa asiakkaille siitä aiheutuvien todennäköisten hinnankorotusten vuoksi.

Vastatessaan UPS:n kantajana esittämään, puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen liittyvään perusteeseen unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että kontradiktorinen periaate, joka kuuluu puolustautumisoikeuksiin, edellyttää sitä, että asianomainen yritys saa hallinnollisen menettelyn kuluessa ilmaista asianmukaisesti näkemyksensä esiin tuotujen tosiseikkojen ja olosuhteiden paikkansapitävyydestä ja merkityksestä sekä niistä asiakirjoista, joita komissio on käyttänyt väitteidensä tukena. Se totesi tästä, että komission riidanalaisessa päätöksessä esittämä ekonometrinen analyysi poikkesi malleista, joista oli keskusteltu kantajan kanssa hallinnollisessa menettelyssä. Komissio oli nimittäin tehnyt kantajan kanssa edeltä käsin tehtyihin analyyseihin muutoksia, jotka eivät olleet vähäisiä. Näiden muutosten vuoksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissiolla olisi ollut velvollisuus ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä antaa kantajalle tiedoksi lopullinen ekonometrinen malli. Jättäessään sen tiedoksiantamatta komissio oli loukannut kantajan puolustautumisoikeuksia. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että ilman tätä menettelyvirhettä kantajalla olisi voinut olla – edes vähäinen – mahdollisuus puolustautua paremmin, jos sillä olisi ollut ennen riidanalaisen päätöksen antamista käytettävissään komission valitseman ekonometrisen analyysin lopullinen versio, joten se kumosi riidanalaisen päätöksen kokonaisuudessaan tutkimatta kantajan esittämiä muita kanneperusteita.

Asiassa, jossa annettiin tuomio 26.10.2017, **KPN v. komissio** (T-394/15, ei julkaistu, [EU:T:2017:756](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai ratkaistavakseen kumoamiskanteen päätöksestä, jolla komissio oli todennut, että toimenpide, jolla kansainvälistä kaapeliviestintätoimintaa harjoittava Liberty Global plc oli hankkinut yksinomaisen määräysvallan Ziggo NV -nimisessä yrityksessä, soveltui sisämarkkinoille. Kantaja vetosi kanteensa tueksi muun muassa perusteluvollisuuden noudattamatta jättämiseen, koska komissio ei ollut perustellut sitä, miksi se ei ollut arvioinut keskittymästä Premium Pay TV -urheilukanaville mahdollisesti aiheutuvia vertikaalisia kilpailunvastaaisia vaikutuksia.

29/ Asia C-265/17 P, **komissio v. United Parcel Service**.

30/ Yrityskeskittymien valvonnasta ("EY:n sulautuma-asetus") 20.1.2004 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 139/2004 (EUVL 2004, L 24, s. 1), sellaisena kuin se on pantu täytäntöön 7.4.2004 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 802/2004 (EUVL 2004, L 133, s. 1).

Unionin yleinen tuomioistuin totesi tältä osin, ettei komissio ollut riidanalaisessa päätöksessä arvioinut niitä vaikutuksia, joita liiketoimesta aiheutui Premium Pay TV -urheilukanavien mahdollisille tukkutoimitus- ja tukkuhankintamarkkinoille, joilla toimi vain kaksi kanavaa eli Liberty Globalin omistama Sport1 ja ulkopuolisen omistama Fox Sports. Vaikka Sport1 ja Fox Sports mainitaan riidanalaisessa päätöksessä useaan otteeseen, siinä ei kuitenkaan millään tavoin tarkastella niitä vertikaalisia vaikutuksia, joita aiotulla keskittymäliiketoimella olisi oletettaessa, että kyseisen tuotteen markkinat määriteltäisiin Premium Pay TV -urheilukanavien tukkutoimitus- ja tukkuhankintamarkkinoille. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että komissio oli tässä suhteessa myöntänyt, että Premium Pay TV -urheilukanavien tukkutoimitus- ja tukkuhankintamarkkinat voitiin jakaa useampiin osiin aina sen mukaan, oliko kyse elokuva- vai urheilukanavista. Lisäksi se oli todennut riidanalaisessa päätöksessä, että tämä kysymys sai ”jäädä käsittelemättä, koska aiotun liiketoimen arviointi pysyisi samana”. Tästä seurasi, että komissio jätti käsittelemättä kyseisen tuotteen markkinoiden täsmällistä määrittelemistä koskevan kysymyksen, sillä keskittymä voitiin lisäjaottelutapauksessakin katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi sen vuoksi, ettei kilpailuongelmia ollut.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tällainen lähestymistapa, jossa jätettiin käsittelemättä kyseisten markkinoiden täsmällistä määrittämistä koskeva kysymys, olisi edellyttänyt, että komissio – vaikka vain suppeastikin – olisi selittänyt, miksi aiotusta liiketoimesta ei aiheutunut kilpailuongelmia, mukaan lukien Premium Pay TV -urheilukanavien mahdollisille tukkutoimitus- ja tukkuhankintamarkkinoihin kohdistuvia vertikaalisia vaikutuksia, jotta ne, joita asia koski, olisivat saaneet tietoonsa kyseisen kannan perustelut ja jotta unionin tuomioistuimet olisivat voineet harjoittaa komission arviointiin kohdistuvaa valvontaansa. Koska riidanalaisessa päätöksessä ei tässä suhteessa esitetty nimenomaisia perusteluja, unionin yleinen tuomioistuin päätti, ettei se ollut SEUT 296 artiklassa määrättyä perusteluvollisuutta koskevien vaatimusten mukainen.

Asiassa, jossa annettiin tuomio 26.10.2017, **Marine Harvest v. komissio** (T-704/14, muutoksenhaku vireillä³¹, [EU:T:2017:753](#)), unionin yleistä tuomioistuinta pyydettiin tutkimaan sellaisen päätöksen sääntöjenmukaisuus, jolla komissio oli määrännyt kantajalle sakon, koska tämä oli toteuttanut yrityskeskittymän asetuksen N:o 139/2004 4 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan vastaisesti.

Kyseessä oli 18.12.2012 toteutettu toimenpide, jolla kantaja oli hankkinut määräysvallan Morpol ASA:ssa. Kantaja oli 21.12.2012 lähettänyt komissiolle pyynnön siitä, että yksinomaisen määräysvallan hankkimista koskeva asia osoitettaisiin käsiteltäjätiimille, ja se oli ilmoittanut komissiolle, ettei se käyttäisi äänivaltaansa ennen komission päätöksen antamista. Kantaja teki 15.1.2013 julkisen ostotarjouksen Morpolin jäljellä olevista osakkeista. Sen jälkeen, kun kyseisestä liiketoimesta oli 9.8.2013 ilmoitettu komissiolle, tämä antoi 30.9.2013 ehdollisen luvan liiketoimelle. Komissio antoi 23.7.2014 riidanalaisen päätöksen, jossa se totesi, että kantaja oli edellä mainittujen säännösten vastaisesti toteuttanut yhteisönlaajuisen keskittymän 18.12.2012 ja 30.9.2013 välisenä ajanjaksona ennen siitä ilmoittamista ja sen toteuttamista sisämarkkinoille soveltuvaksi. Tässä asiassa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus esittää täsmennyksiä asetuksen N:o 139/2004 7 artiklaan perustuvasta keskittymän lykkäämisestä, yhden keskittymän käsitteestä, ne bis in idem -periaatteesta ja kilpailusääntöjen rikkomisen konkurrenssia koskevista säännöistä.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti aluksi asetuksen N:o 139/2004 7 artiklan tulkinnasta, että koska kantaja oli saanut määräysvallan Morpolissa joulukuun 2012 osakekaupan johdosta, sen olisi lähtökohtaisesti pitänyt asetuksen N:o 139/2004 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan ja 7 artiklan 1 kohdan nojalla ilmoittaa tästä yrityskeskittymästä komissiolle ennen sen toteuttamista ja olla toteuttamatta sitä ennen kuin komissio toteaa sen soveltuvan sisämarkkinoille. Vaikka kantaja oli väittänyt asetuksen N:o 139/2004 7 artiklan 2 kohdassa säädettyä poikkeusta voitavan soveltaa, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei näin ole. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti tältä osin, että vaikka asetuksen N:o 139/2004 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettussa

31/ Asia C-10/18 P, **Marine Harvest v. komissio**.

ensimmäisessä tilanteessa voidaan tietyin edellytyksin toteuttaa julkinen tarjous ennen ilmoitusta ja hyväksymistä, vaikka kyse olisi yhteisönlaajuisesta keskittymästä, säännöksen sanamuodon perusteella siinä ei kuitenkaan sallita yksityisen hankinnan toteuttamista. Komissio ei ollut kyseisessä asiassa todennut kantajan rikkoneen asetuksen N:o 139/2004 7 artiklan 1 kohtaa julkisen ostotarjouksen tehdessään. Se oli todennut, että kantaja oli rikkonut asetuksen N:o 139/2004 7 artiklan 1 kohtaa ja 4 artiklan 1 kohtaa tätä edeltäneellä, joulukuussa 2012 tehdyllä hankinnalla. Näin ollen asetuksen N:o 139/2004 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ensimmäistä tilannetta ei sen sanamuodon perusteella voitu soveltaa esillä olleessa asiassa. Saman asetuksen 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu toisesta tilanteesta eli tilanteesta, jossa on kyseessä arvopapereita koskevien liiketoimien sarjasta, joilla määräysvalta saadaan useilta myyjiltä, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kantaja oli saanut määräysvallan Morpolissa yhdeltä myyjältä yhdellä arvopapereita koskevalla liiketoimella, eli joulukuun 2012 osakekaupalla. Määräysvaltaa ei siis ollut saatu useilta myyjiltä eikä liiketoimien sarjan avulla. Tästä seurasi, ettei asetuksen N:o 139/2004 7 artiklan 2 kohdassa säädettyä tilannetta sen sanamuodon vuoksi voitu sitäkään soveltaa.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin totesi yhden keskittymän käsitteestä, ettei se ollut tarkoitettu sovellettavaksi tilanteessa, jossa tosiasiallinen yksinomainen määräysvalta ainoassa kohdeyhtiössä hankitaan yhdeltä ainoalta myyjältä pelkällä ensimmäisellä yksityisellä liiketoimella, vaikka sitä seuraa pakollinen julkinen ostotarjous. Jos määräysvallan hankkiminen yhdellä ainoalla yksityisellä toimella, jota seuraa pakollinen julkinen tarjous, muodostaisi yhden keskittymän, tämän seurauksena olisi se, että asetuksen N:o 139/2004 7 artiklan 2 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamisala olisi liian laaja. Unionin yleinen tuomioistuin korosti myös sitä, että pelkästään se, että komissio voi määrätä ankaria seuraamuksia kilpailuoikeuteen kuuluvan säännöksen rikkomisesta, ei näin ollen kyseenalaista sitä, että poikkeussäännöksiä on tulkittava suppeasti. Vaikka oletettaisiinkin, että asetuksen N:o 139/2004 14 artiklan 2 kohdassa säädetty seuraamus olisivat rikosoikeudellisia, käsiteltävässä asiassa ei voitu katsoa, että komissio oli soveltanut rikoslakia laajentavasti syytetyn vahingoksi. Komissio oli ainoastaan kieltäytynyt laajentamasta asetuksen N:o 139/2004 7 artiklan 2 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamisalaa sen sanamuodon ulkopuolelle.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi *ne bis in idem* -periaatteesta ja kilpailusääntöjen rikkomisen konkurrenssista, että jos yritys laiminlyö asetuksen N:o 139/2004 4 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvoitteen ilmoittaa keskittymästä ennen sen toteuttamista, tämän seurauksena se rikkoo saman asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa asetettua kieltoa toteuttaa keskittymä ennen siitä ilmoittamista ja sen hyväksyntää. *Ne bis in idem* -periaatetta ei kuitenkaan sovellettu esillä olleessa asiassa, sillä sama viranomaislainen on määrännyt seuraamukset yhdessä ja samassa päätöksessä. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi tässä yhteydessä, että silloin, kun samalla toiminnalla rikotaan useita säännöksiä, joiden rikkomisesta voidaan määrätä sakkoja, kysymys siitä, voidaanko yhdessä ja samassa päätöksessä määrätä useita sakkoja, ei kuulu *ne bis in idem* -periaatteen soveltamisalaan vaan kilpailusääntöjen rikkomisten konkurrenssia koskevien periaatteiden soveltamisalaan. Unionin yleinen tuomioistuin totesi tässä suhteessa, että vaikka kantaja oli väittänyt, että kun teko näyttää kuuluvan kahden lainsäännöksen soveltamisalaan, ensisijaisesti sovellettava säännös estää kaikkien muiden säännösten soveltamisen, lainsäätäjät eivät ole määrittäneet yhtä rikkomista toista vakavammasi, vaan molempiin sovelletaan samaa ylärajaa asetuksen N:o 139/2004 14 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdan mukaisesti. Näin ollen toista näistä säännöksistä ei ole pidettävä ”ensisijaisesti sovellettavana”. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen, että komissio oli perustellusti määrännyt kantajalle seuraamuksen molempien säännösten rikkomisesta.

IV VALTIONTUKI

1. TUTKITTAVAKSI OTTAMINEN

Asioissa, joissa annettiin tuomiot 6.4.2017, *Regione autonoma della Sardegna v. komissio* (T-219/14, [EU:T:2017:266](#)), ja *Saremar v. komissio* (T-220/14, [EU:T:2017:267](#)), unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi saatettiin kaksi kannetta, joissa vaadittiin kumoamaan päätös, jolla komissio oli todennut Sardinian autonomisen alueen erään julkisen palvelun kabotaasimerikuljetuksia harjoittavan yhtiön hyväksi toteuttamat tukitoimenpiteet sisämarkkinoille soveltumattomiksi ja määrännyt ne perittäviksi takaisin. Komissio väitti, ettei kyseisellä yhtiöllä eikä Sardinian autonomisella alueella ollut oikeudenkäynnin aikana enää oikeussuojan tarvetta siitä syystä, että kyseinen yhtiö oli asetettu selvitystilaan.

Asianomaisen yhtiön vireille panemassa asiassa, jossa annettiin tuomio 6.4.2017, *Saremar v. komissio* (T-220/14, [EU:T:2017:267](#)), unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että koska kantajan asianosaiskelpoisuuden mahdollinen menettäminen tekisi kantajan oikeussuojan tarvetta koskevan kysymyksen merkityksettömäksi, aluksi oli selvitettävä, oliko kantaja säilyttänyt kyseisen kelpoisuuden oikeudenkäynnin aikana. Se totesi tästä, että koska kantaja kansallisen oikeuden mukaan säilytti oikeuden ajaa kanteita omissa nimissään ja olla oikeusriidoissa asianosaisena varojensa suojaamiseksi, se ei ollut selvitystilaan asettamisesta huolimatta oikeudenkäynnin aikana menettänyt asianosaiskelpoisuuttaan. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että riidanalainen päätös oli kantajalle vastainen toimi siltä osin kuin kantajan saamat tuet oli siinä todettu sisämarkkinoille soveltumattomiksi ja sääntöjenvastaisiksi ja määrätty perittäviksi takaisin. Sen mukaan riidanalainen päätös ei ollut lakannut aiheuttamasta vaikutuksia kantajalle siitä syystä, että tämä oli asetettu selvitystilaan. Ensinnäkin Sardinian autonomisen alueen oli edelleen mahdotonta maksaa kantajalle sitä osaa riidanalaisesta tuesta, jota ei vielä ollut pantu täytäntöön. Toiseksi kantajan selvitystila ei jo maksetun tuen osalta kyseenalaistanut lähtökohtaa, jonka mukaan tuki peritään takaisin tarvittaessa siten, että yrityksen velkoihin kirjataan kyseisten tukien palauttamista koskeva velvoite. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin, ettei kantajan oikeussuojan tarve ollut hävinnyt oikeudenkäynnin kuluessa.

Sardinian autonomisen alueen vireille panemassa asiassa, jossa annettiin tuomio 6.4.2017, *Regione autonoma della Sardegna v. komissio* (T-219/14, [EU:T:2017:266](#)), unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tällä oli asiavaltuus, koska yhtäältä riidanalainen päätös oli omiaan vaikuttamaan suoraan sen oikeuksiin ja velvollisuuksiin riidanalaisen tuen osalta, ja koska toisaalta tuki oli myönnetty sen aloitteesta ja sen omien toimivaltuuksien puitteissa. Sardinian autonomisen alueen oikeussuojan tarpeesta unionin yleinen tuomioistuin, todettuaan ensin, ettei sen tehtävänä ollut lausua kansallisen oikeuden sääntöjen mukaisesta toimivallanjaosta eri kansallisten yksiköiden välillä ja niille kullekin kuuluvista velvollisuuksista, katsoi, että kantaja oli kanteen nostamisajankohtana saattanut saada riidanalaisen päätöksen kumoamisesta hyötyä ja että kumoaminen olisi väistämättä muuttanut sen oikeudellista asemaa. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tätä toteamusta ei voitu kyseenalaistaa sillä, että asianomainen yhtiö oli oikeudenkäynnin aikana asetettu selvitystilaan, eikä kantajan oikeussuojan tarve ollut näin ollen hävinnyt.

2. HALLINNOLLINEN MENETTELY

Asiassa, jossa annettiin tuomio 17.11.2017, *Gmina Miasto Gdynia ja Port Lotniczy Gdynia Kosakowo v. komissio* (T-263/15, [EU:T:2017:820](#)), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin kanne, jossa sitä vaadittiin kumoamaan komission antaman päätöksen erinäisiä säännöksiä, joilla Puolan tasavallan Gdynian (Puola) ja Kosakowon (Puola) kuntien myöntämänä julkisena rahoituksena käyttöön ottama valtiontuki Gdynia-Kosakowon

lentokentälle oli katsottu sisämarkkinoille soveltumattomaksi. Investointihanke rahoitettiin Gdynian ja Kosakowon kuntien pääomasijoituksilla, joiden oli tarkoitus kattaa sekä investointikustannukset (investointituki) että lentoaseman toimintakustannukset sen toiminnan alkuvaiheessa (toimintatuki). Riidanalaisella päätöksellä korvattiin aikaisempi päätös, jossa komissio oli jo päätenyt samaan toteamukseen, koska unionin yleisessä tuomioistuimessa tällä välin vireille pannussa väli-toimimenettelyssä oli käynyt ilmi, että aloittamis-päätöksellä sisämarkkinoille soveltumattomaksi todettu valtiontuki sisälsi tiettyjä investointeja, jotka eivät menettelyn aloittamista koskevan päätöksen mukaan olleet valtiontukia, koska ne liittyivät yleisen edun mukaisiin toimiin. Komissio oli katsonut, ettei uuden tutkintamenettelyn aloittaminen ollut tarpeen, koska asiakirja-aineisto sisälsi kaikki kyseessä olevan toimenpiteen arviointia varten tarvittavat tiedot.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti tältä osin aluksi, että SEUT 108 artiklan 2 kohdasta ja asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan h alakohdasta ilmeni, että tutkintavaiheessa komission on annettava niille, joita asia koskee – mukaan luettuna kyseessä oleva yritys tai kyseessä olevat yritykset ja tuen myöntänyt alueyhteisö – mahdollisuus esittää huomautuksensa. Tämä sääntö on luonteeltaan olennainen menettelymääräys. Lisäksi asianomaisten osapuolten on muodollisen tutkintamenettelyn aloittamis-päätöksen perusteella kyettävä osallistumaan tehokkaasti muodolliseen tutkintamenettelyyn, jonka aikana niillä on mahdollisuus esittää perustelunsa. Komission on erityisesti määritettävä riittävästi tutkintansa puitteet, jotta niiden, joita asia koskee, oikeutta esittää huomautuksiaan ei tehtäisi tyhjäksi. Komissio oli käsiteltävässä asiassa arvioinut sekä aloittamis-päätöksessä että alun perin tehdyssä päätöksessä arvioinut sitä, oliko toimintatuki alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen³² mukainen SEUT 107 artiklan 3 kohdan a alakohdan puitteissa.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että komissio oli riidanalaisessa päätöksessä muuttanut oikeudellista järjestelmää toimintatuen sisämarkkinoille soveltuvuutta koskevan analyysin osalta. Komissio oli niin ikään muuttanut suhtautumistaan poikkeukseen, jota analysoitiin SEUT 107 artiklan 3 kohta huomioiden komissio enää tukeutunut – toisin kuin se oli tehnyt menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä ja alun perin tekemässään päätöksessä – alueellista valtiontukea koskeviin suuntaviivoihin sen analysoimiseksi, soveltuiko toimintatuki sisämarkkinoille, vaan se tukeutui lentokentille ja lentoyhtiöille myönnettävää valtiontukea koskevissa suuntaviivoissa vahvistettuihin periaatteisiin.³³ Komissio oli niin ikään muuttanut suhtautumistaan poikkeukseen, jota analysoitiin SEUT 107 artiklan 3 kohta huomioiden, lähtemällä riidanalaisessa päätöksessä liikkeelle SEUT 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan määräyksestä, vaikka se oli aluksi lähtenyt liikkeelle SEUT 107 artiklan 3 kohdan a alakohdan määräyksestä. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin päätti, että komission riidanalaisessa päätöksessään soveltama uusi oikeudellinen järjestelmä sisälsi huomattavia muutoksia aikaisemmin voimassa olleeseen ja aloittamis-päätöksessä sekä alun perin tehdyssä päätöksessä huomioon otettuun järjestelmään nähden.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka olisikin oletettu, että alun perin tehdyn päätöksen peruuttaminen johtaisi siihen, että muodollinen tutkintamenettely jäi avoimeksi, niillä, joita asia koskee, ei ollut ollut mahdollisuutta esittää huomautuksiaan. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan se, että ne, joita asia koskee, kykenevät esittämään huomautuksensa, on olennainen menettelymääräys, jonka rikkominen, joka käsiteltävässä asiassa oli todettu, johtaa toimen, jota virhe rasittaa, kumoamiseen ilman, että olisi tarpeen osoittaa, että sillä on vaikutus tällaiseen rikkomiseen vetoavaan osapuoleen, tai että hallinnollinen menettely olisi voinut johtaa erilaiseen tulokseen. Se täsmensi tässä yhteydessä, että niiden huomautusten laajuudesta, jotka ne, joita asia koskee, olisivat voineet esittää, ei voitu muodostaa ennakkokäsitystä. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että vaikka kyseessä oleva tuki itse asiassa muodostuu kahdentyyppisestä rahoituksesta eli investointituesta ja toimintatuesta, komissio oli analysoinut näitä eri rahoituksia kokonaisuutena muun muassa katsoakseen, että kyseessä oli valtiontuki. Tässä tilanteessa riidanalaisen päätöksen päätösosaa ei voitu tulkita

32/ Alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat vuosille 2007–2013 (EUVL 2006, C 54, s. 13).

33/ Suuntaviivat valtiontuesta lentoasemille ja lentoyhtiöille (EUVL 2014, C 99, s. 3).

sillä tavalla, että se olisi koskenut investointitukea ja toimintatukea siten, että nämä olisivat olleet toisistaan erotettavissa toisistaan.

3. YLEISIIN TALOUDELLISIIN TARKOITUKSIIN LIITTYVÄT PALVELUT

Asiassa, jossa annettiin tuomio 1.3.2017, *SNCM v. komissio* (T-454/13, [EU:T:2017:134](#)), unionin yleinen tuomioistuin lausui sellaisen komission päätöksen laillisuudesta, jolla komissio oli katsonut valtiontueksi Ranskan tasavallan kahdelle ranskalaiselle varustamolle maksamat taloudelliset korvaukset, jotka näille oli maksettu Marseillen (Ranska) ja Korsikan (Ranska) välillä vuosina 2007–2013 tarjotuista merikuljetuspalveluista yleisiä palveluja koskevan sopimuksen perusteella, ja jolla se katsoi sisämarkkinoille soveltumattomiksi näistä yhdelle yhtiölle maksetut korvaukset palveluista, joita tämä oli tarjonnut liikenteen huippukausina.

Aivan aluksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että jotta tällaista korvausta ei kuitenkaan tiettyssä konkreettisessa tapauksessa luokiteltaisi valtiontueksi, neljän edellytyksen on tuomion *Altmark Trans et Regierungspräsidium Magdeburg*³⁴ mukaisesti täyttyttävä kumulatiivisesti, ja näistä erityisesti sen edellytyksen, että edunsaajayrityksen tehtäväksi on tosiasiallisesti annettava julkisen palvelun velvoitteiden täyttäminen. Tästä perusteesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen määrittämisessä ja että näin ollen komissio voi kyseenalaistaa jäsenvaltion tekemän määrittelyn vain silloin, kun kyse on ilmeisestä virheestä. Se täsmensi tältä osin, että jäsenvaltion valta määrittellä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut ei ole kuitenkaan rajaton eikä sitä voida käyttää mielivaltaisesti vain siinä tarkoituksessa, että jokin erityinen ala välttyisi kilpailusääntöjen soveltamiselta. Erityisesti silloin, jos unionin oikeudessa on annettu erityissääntöjä, jotka koskevat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun sisällön ja laajuuden määrittämistä, ne rajoittavat jäsenvaltioiden harkintavaltaa. Käsiteltävänä olleessa asiassa oli olemassa juuri tällaisia sääntöjä eli asetuksen (ETY) N:o 3577/92 säännökset³⁵. Näin unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komission vaatimus, jonka mukaan kyseisen asetuksen säännökset rajoittivat Ranskan viranomaisten harkintavaltaa, oli hyväksyttävä.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan unionin tuomioistuimen asiassa *Analir ym.*³⁶ kehittämät perustelut, joissa tukeuduttiin asetuksen N:o 3577/92 tulkintaan sen perustavanlaatuisen tavoitteen mukaisesti, joka on meriliikenteen kabotaasipalvelujen tarjoamisen vapauden turvaaminen ja siten tämän vapauden rajoitusten hyväksyminen ainoastaan hyvin tiukkojen edellytysten täytyessä, soveltuivat kuitenkin sellaisinaan käsiteltävänä olleessa tapauksessa. Tästä seurasi, että esillä olleen kaltaisessa tapauksessa kansallisia viranomaisia ei voitu vapauttaa velvollisuudesta osoittaa yksityisen toiminnan puuttuminen, sillä kyseisestä tuomiosta ilmeni selvästi, että julkisen palvelun todellinen tarve määräytyy yksityisen toiminnan puuttumista koskevan toteamuksen perusteella.

34/ Tuomio 24.7.2003, C-280/00, [EU:C:2003:415](#).

35/ Palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamisesta meriliikenteeseen jäsenvaltioissa (meriliikenteen kabotaasi) 7.12.1992 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3577/92 (EYVL 1992, L 364, s. 7).

36/ Tuomio 20.2.2001, C-205/99, [EU:C:2001:107](#).

V TEOLLISOIKEUDET

1. VALITUSLAUTAKUNTIEN KOKOONPANO ASIAN PALAUTTAMISEN JÄLKEEN

Asiassa, jossa annettiin tuomio 16.2.2017, *Antrax It v. EUIPO – Vasco Group (luonnollisen kierron vedenlämmittimet, joita käytetään lämpöpattereissa)* (T-828/14 ja T-829/14, [EU:T:2017:87](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai tutkittavakseen asetuksen (EY) N:o 216/96³⁷ 1 d artiklan yhteensoveltuvuuden perusoikeuskirjan 41 artiklassa tarkoitetun viranomaisten puolueettomuusvelvollisuuden kanssa, koska kyseisessä säännöksessä ei säädetä velvollisuudesta muuttaa valituslautakunnan kokoonpanoa, kun valitus lähetetään päätöksen kumoamisen jälkeen asiassa aikaisemmin päätöksen tehneeseen valituslautakuntaan.³⁸

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että asetuksen (EY) N:o 216/96 1 d artiklassa säädetään, että jos unionin tuomioistuinten tuomion täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet, jotka kumoavat kokonaan tai osittain valituslautakunnan tai suuren jaoston päätöksen, merkitsevät, että asia, jota päätös koskee, on otettava valituslautakunnissa uudestaan käsittelyyn, puheenjohtajisto päättää asian lähettämisestä kyseisen päätöksen tehneeseen valituslautakuntaan, johonkin toiseen valituslautakuntaan tai suureen jaostoon. Jos asia lähetetään toiseen valituslautakuntaan, tämän on oltava kokoonpanoltaan sellainen, että mukana ei ole yhtään riidanalaisen päätöksen tekoon osallistunutta jäsentä. Tätä säännöstä ei sovelleta, jos asia lähetetään suureen jaostoon.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tästä sanamuodosta ei ilmene, että puheenjohtajistolla on silloin, kun asia lähetetään kumotun päätöksen aikaisemmin tehneeseen valituslautakuntaan, velvollisuus muodostaa valituslautakunta sillä tavoin, että mukana ei ole yhtään aikaisemman päätöksen tekoon osallistunutta jäsentä. Tässä suhteessa menettely Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) valituslautakunnissa ei ole tuomioistuinmenettely vaan hallinnollinen menettely. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti aiemmin jo katsotun, ettei mikään oikeussääntö tai periaate estä sitä, että hallintoelin antaa päätöksen kumonneen tuomion täytäntöönpanon johdosta asian samojen virkamiesten uudelleen tutkittavaksi, ja ettei voida katsoa puolueettomuusvelvollisuudesta johtuvaksi yleiseksi periaatteeksi, että hallinnollisella tai oikeudellisella yksiköllä on velvollisuus lähettää asia toiselle viranomaiselle tai kyseisen viranomaisen eri kokoonpanossa toimivalle elimelle.

Näin ollen on todettava, ettei perusoikeuskirjan 41 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua hallinnon puolueettomuusvelvollisuutta loukata, kun puheenjohtajisto lähettää asetuksen N:o 216/96 1 d artiklan mukaisesti asian sen kumoamisen johdosta aikaisemman päätöksen tehneelle valituslautakunnalle, eikä puheenjohtajistolla ole velvollisuutta muodostaa tätä valituslautakuntaa eri tavalla.

^{37/} Sisämarkkinoilla toimivan yhdenmukaistamisviraston (tavaramerkit ja mallit) valituslautakuntien menettelysäännöistä 5.2.1996 annettu komission asetus (EY) N:o 216/96 (EYVL 1996, L 28, s. 11).

^{38/} Ks. myös jäljempänä tätä tuomiota koskien 3. kohta "Mallit".

2. EU-TAVARAMERKKI

a. Valituslautakuntien harjoittaman valvonnan laajuus ja luonne

Asiassa, jossa annettiin tuomio 6.4.2017, *Nanu-Nana Joachim Hoepf v. EUIPO – Fink (NANA FINK)* (T-39/16, [EU:T:2017:263](#)), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin kanne, joka koski EUIPO:n ensimmäisen valituslautakunnan tekemän sellaisen päätöksen laillisuutta, jolla kyseinen valituslautakunta oli hyväksynyt vain osittain kantajan valituslautakunnan päätöksestä tekemässä valituksessa oli hyväksytty vain osittain kantajan väite. Kantaja väitti kanteensa tueksi, ettei valituslautakunta ollut lausunut tietyistä tavaroista, joiden osalta väite oli hylätty. Tämän seikan piti sen mukaan johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen. Tässä asiassa unionin yleisellä tuomioistuimella oli erityisesti mahdollisuus tarkastella, minkälaisia seurauksia aiheutuu siitä, että valituslautakunta ei lausunut sen käsiteltäväksi saatetusta valituksesta kokonaisuudessaan.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että kantajan valituslautakuntaan tekemä valitus oli koskenut väiteosaston päätöstä kokonaisuudessaan siltä osin kuin väite oli hylätty, ja katsoi, että koska valituslautakunta ei ollut lausunut sille tehdystä valituksesta siltä osin kuin se koski väitteen hylkäämistä kyseisen kansainvälisen rekisteröinnin kattamien luokkaan 14 kuuluvien ”jalometallien ja niiden seosten” osalta, se oli rikkonut asetuksen N:o 207/2009³⁹ [korvattu asetuksella (EU) 2017/1001⁴⁰] 64 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä virkkeestä [josta on tullut asetuksen 2017/1001 71 artiklan 1 kohdan ensimmäinen virke] johtuvaa velvollisuuttaan lausua sille tehdystä valituksesta. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että tämä velvollisuus on ymmärrettävä siten, että valituslautakunnan on ratkaistava jokainen sille esitetty vaatimusten osa kokonaisuudessaan joko hyväksymällä se, jättämällä se tutkimatta tai hylkäämällä se perusteettomana. Koska tämän velvoitteen laiminlyönti voi vaikuttaa valituslautakunnan päätöksen sisältöön, kysymyksessä on näin ollen olennainen menettelymääräys, jonka rikkomisen unionin yleinen tuomioistuin voi tutkia viran puolesta.

Asiassa, jossa annettiin tuomio 21.6.2017, *GP Joule PV/EUIPO – Green Power Technologies (GPTech)* (T-235/16, [EU:T:2017:413](#)), unionin yleinen tuomioistuin palautti mieliin sen arviointivallan laajuuden, joka EUIPO:n valituslautakunnilla on, kun nämä ottavat huomioon sellaisen väitteen tueksi esitettyjä todisteita, joita ei ole esitetty tätä varten asetetun määräajan kuluessa. Kantaja moitti valituslautakuntaa siitä, ettei tämä ollut ottanut huomioon siinä ensimmäistä kertaa esitettyä todistetta siitä, että kantajalla oli yksinomainen käyttöluva kahteen aikaisempaan tavaramerkkiin, joihin väite oli perustunut, ja että se oli näin vahvistanut väiteosaston päätöksen hylätä väite perusteettomana asetuksen (EY) 2868/95⁴¹ 20 säännön 1 kohdan [josta on tullut valtuutusasetuksen (EU) 2017/1430⁴² 8 artiklan 1 kohta ja 7 artikla] perusteella siitä syystä, ettei kantaja ollut ajoissa todistanut, että oli oikeus kyseisen väitteen tekemiseen.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että asetuksessa N:o 207/2009 säädettiin nimenomaisesti, että valituslautakunnalla on väiteosaston päätöksestä tehtyä valitusta käsitellessään asetuksen N:o 2868/95 50 säännön 1 kohdan kolmannesta alakohdasta ja asetuksen N:o 207/2009 76 artiklan 2 kohdasta [josta on tullut asetuksen 2017/1001 95 artiklan 2 kohta] johtuva harkintavalta sen päättämiseksi, onko uudet tai täydentävät tosiseikat ja todisteet,

^{39/} Euroopan unionin tavaramerkistä 26.2.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 207/2009 (EUVL 2009, L 78, s. 1).

^{40/} Euroopan unionin tavaramerkistä 14.7.2017 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/1001 (EUVL 2017, L 154, s. 1).

^{41/} Yhteisön tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 40/94 täytäntöönpanosta 13.12.1995 annettu komission asetus (EY) N:o 2868/95 (EYVL 1995, L 303, s. 1).

^{42/} Euroopan unionin tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 207/2009 täydentämisestä ja komission asetusten (EY) N:o 2868/95 ja (EY) N:o 216/96 kumoamisesta 18.5.2017 annettu komission delegoitu asetus (EU) 2017/1430 (EUVL 2017, L 205, s. 1).

joita ei ole esitetty väiteosaston asettamassa määräajassa, otettava huomioon vai ei. Asetuksen N:o 2868/95 50 sääntöä ei kuitenkaan voida tulkita siten, että siinä laajennetaan valituslautakuntien harkintavaltaa uusien todisteiden osalta, vaan ainoastaan määräajassa toimitettujen merkityksellisten todisteiden ”täydennykseksi” tai ”lisäksi” toimitettujen todisteiden osalta.

Koska käsiteltävänä olleessa asiassa ei ollut EUIPO:n asettamassa määräajassa esitetty minkäänlaista näyttöä siitä, että kantajalla oli oikeus kyseisen väitteen tekemiseen, tällaista näyttöä, joka esitettiin ensimmäistä kertaa valituslautakunnassa, ei voitu pitää täydentävänä tai lisäävänä asetuksen N:o 2868/95 50 säännön 1 kohdan kolmannesta alakohdasta ja asetuksen N:o 207/2009 76 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin tavoin. Vaikka oletettaisiin, että kantajan ensimmäistä kertaa valituslautakunnassa esittämää näyttöä olisi voitu pitää lisätodisteena tai täydentävänä todisteena, valituslautakunta oli tästä huolimatta käyttänyt asianmukaisesti asetuksen harkintavaltaansa asianmukaisesti N:o 207/2009 76 artiklan 2 kohdan perusteella. Näin se saattoi perustellusti kieltäytyä ottamasta huomioon tällaista näyttöä, joka oli esitetty väiteosaston tätä varten asettamien määräaikaisten päätyttyä, siitä syystä, että ne olosuhteet, joiden vuoksi näytön esittäminen oli viivästynyt, eivät tätä oikeuttaneet, eikä valituslautakunta näin tutkinut kyseisen näytön merkityksellisyyttä ja riittävyttä.

Asiassa, jossa annettiin tuomio 12.10.2017, *Moravia Consulting v. EUIPO – Citizen Systems Europe (SDC-554S)* (T-316/16, [EU:T:2017:717](#)), oli myös kysymys valituslautakunnan harkintavallasta tilanteessa, jossa se päättää, ottaako se huomioon sellaiset väitettä tukevat todisteet, joita ei ollut esitetty asetuksessa määräajassa. Tässä asiassa kantaja, joka oli esittänyt väitteen erään tavaramerkin rekisteröintihakemusta vastaan sillä perusteella, että sillä oli jäsenvaltiossa rekisteröimättömään sanamerkkiin perustuva aikaisempi oikeus, ei ollut esittänyt minkäänlaista näyttöä sovellettavasta kansallisesta lainsäädännöstä, mistä syystä väiteosasto oli hylännyt sen väitteen. Kantaja oli tämän jälkeen valituslautakunnassa käydyssä menettelyssä esittänyt tietoja tavaramerkkejä koskevasta kansallisesta merkityksellisestä lainsäädännöstä.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi tästä, että vaikka asetuksen N:o 2868/95 50 säännön 1 kohdan kolmannen alakohdan mukaan on niin, että kun valitus kohdistuu väiteosaston tekemään päätökseen, valituslautakunta rajaa valituksen tutkimisen niihin tosiseikkoihin ja todisteisiin, jotka on esitetty väiteosaston asettamassa määräajassa, ellei valituslautakunta katso, että olisi otettava huomioon ”uusia” tai ”täydentäviä” tosiseikkoja ja todisteita asetuksen N:o 207/2009 76 artiklan 2 kohdan mukaisesti, mainittua sääntöä ei voida tulkita siten, että sillä laajennettaisiin valituslautakuntien harkintavaltaa koskemaan uusia todisteita.

Käsiteltävänä olleessa asiassa kantaja ei kuitenkaan ollut esittänyt vähäisintäkään todistetta kyseessä olevan kansallisen oikeuden sisällöstä asetuksessa määräajassa eikä se ollut myöskään esittänyt sen kannan perusteeksi legitimiä syytä. Siitä ainoastaan seikasta, jonka kantaja on esittänyt osoittaakseen aikaisemman rekisteröimättömän tavaramerkin olemassaolosta, pätevydestä ja suojan laajuudesta, ei saatu minkäänlaisia tietoja aikaisemman tavaramerkin väitetystä käytöstä, eikä siihen sisällynyt myöskään tietoja kansallisen lainsäädännön edellyttämistä vaatimuksista. Tässä tilanteessa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että ne viittaukset kansallisen lainsäädännön säännöksiin, jotka kantaja esitti ensimmäisen kerran valituslautakunnassa, eivät olleet väiteosastossa jo esitettyihin todisteisiin nähden ”uusia” tai ”täydentäviä”. Näin ollen valituslautakunta oli voinut virhettä tekemättä katsoa, ettei sillä ollut harkintavaltaa hyväksyä ensimmäisen kerran sille esitetyt todisteet, koska ne oli esitetty myöhässä.

b. Sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu

Asiassa, jossa annettiin tuomio 17.2.2017, *Novar v. EUIPO* (T-726/14, [EU:T:2017:99](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai ratkaistavakseen kanteen, jossa vaadittiin korvaamaan kantajan aineellinen vahinko, jonka sille väitettiin syntyneen asianajokuluista sen valittaessa EUIPO:n väiteosaston päätöksestä, jonka se väitti olleen muun muassa asetuksen (EY) N:o 2868/95 19 säännön 2 kohdan a alakohdan [josta on tullut valtuutusasetuksen 2017/1430 7 artiklan 2 kohdan a alakohta] vastainen.

Muistutettuaan ensin, että unionin sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntyminen toimielintensä tai elintensä lainvastaisesta toiminnasta edellyttää seuraavien kolmen edellytyksen yhtäaikaista täyttymistä: moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on tosiasiaassa syntynyt ja väitetyn toiminnan ja vahingon välillä on syy-yhteys, unionin yleinen tuomioistuin tutki ensin, oliko EUIPO:n väitetysti lainvastaisen toiminnan ja asiassa vedotun vahingon välillä syy-yhteys.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenevän, että silloin kun asianajajan tai neuvonantajan käyttäminen edustajana ei ole oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä pakollista, väitetyn vahingon eli edustajan käyttämisestä aiheutuneiden kulujen ja toimielimen tai elimen mahdollisesti moitittavan toiminnan välillä ei ole syy-yhteyttä. Vaikka asianomaisia ei voidakaan kieltää turvautumasta asianajajaan jo tässä vaiheessa, kyse on heidän omasta valinnastaan, jota ei näin ollen voida lukea kyseessä olevan toimielimen tai elimen syyksi. Unionin yleinen tuomioistuin totesi käsiteltävänä olleessa asiassa, että asetuksen N:o 207/2009 92 artiklasta (josta on tullut asetuksen 2017/1001 119 artikla) ilmenee, ettei kantajan kaltaisen osapuolen, jolla on kotipaikka tai todellinen ja toiminnassa oleva teollinen tai kaupallinen liike unionissa, ole pakko käyttää asianajajaa EUIPO:n elimissä. Tästä seuraa, että kantajan asianajokulut johtuivat sen omasta valinnasta eikä niitä voitu lukea suoraan EUIPO:n syyksi. EUIPO:n väitetysti lainvastaisen toiminnan ja kantajalle asianajajan käyttämisestä aiheutuneiden kulujen välillä ei siis ollut syy-yhteyttä.

c. Ehdottomat kieltäytymisperusteet

Asiassa, jossa annettiin tuomio 21.6.2017, *M/S. Indeutsch International v. EUIPO – Crafts Americana Group (kuviomerkki, joka esittää kahden samansuuntaisen viivan välissä olevia sukkuloita)* (T-20/16, [EU:T:2017:410](#)), oli kyse sellaisen tavaramerkin mitättömäksi toteamista koskevasta vaatimuksesta, joka koostui toistuvasta geometrisesta kuviosta, jota oli haettu rekisteröitäväksi ”neulepuikoille” ja ”virkkukoukuille”. Valituslautakunta oli hyväksynyt kyseisen pyynnön hylkäävästä mitättömyysoaston päätöksestä tehdyn valituksen. Valituslautakunnan mukaan riidanalaiselta tavaramerkiltä puuttui asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa (josta on tullut asetuksen 2017/1001 7 artiklan 1 kohdan b alakohta) tarkoitettu erottamiskyky. Asiassa keskeisenä kysymyksenä oli se, oliko valituslautakunta voinut tavaramerkin erottamiskykyä arvioidessaan pätevästi tukeutua riidanalaisen tavaramerkin, sellaisena kuin se on rekisteröity, sijasta muotoihin, joissa valituslautakunta katsoi tätä tavaramerkkiä tosiasiallisesti käytettävän.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti tästä, että ottaen huomioon oikeusvarmuuden vaatimukset, jotka turvataan Euroopan unionin tavaramerkkirekisterin avulla, tavaramerkin erottamiskykyä on tutkittava ottamalla huomioon tavaramerkki sellaisena kuin se on rekisteröity tai sellaisena kuin se esiintyy rekisteröintihakemuksessa, riippumatta sen käyttötavoista. Se korosti, että asetuksen N:o 207/2009 7 ja 8 artiklan (8 artiklasta on tullut asetuksen 2017/1001 8 artikla) soveltaminen siten, ettei oteta huomioon unionin tavaramerkkejä sellaisina kuin niitä on haettu tai ne on rekisteröity, vaan sellaisina kuin niitä käytetään, tekisi tyhjäksi mainitun rekisterin tehtävän taata varmuus sillä suojattavien oikeuksien täsmällisestä luonteesta. Kun nämä päätelmät otetaan huomioon ja kun haettu tai rekisteröity tavaramerkki muodostuu sen kattaman tavaran kaksi- tai kolmiulotteisesta kuvauksesta, sen erottamiskyky riippuu siitä, poikkeako se merkittävästi alan yleisestä käytännöstä tai tavasta, ja täyttääkö se tämän vuoksi olennaisen tehtävänsä osoittaa tavaran alkuperä. Tässä yhteydessä toimivaltainen viranomainen voi tavaramerkkien, jotka muodostuvat niiden kattaman tavaran eivätkä abstraktista muodosta, osalta tunnistaa olennaiset ominaisuudet itse tavaraa tutkimalla. Riidanalaisessa tavaramerkissä, sellaisena kuin se oli rekisteröity, oli abstrakti geometrinen muoto, joka muodostui toistuvasta kuviosta, joka koostui kahdesta samansuuntaisesta viivasta, joiden sisällä oli selvästi rajattuja sukkuloita, ja tämä merkki oli täysin mustavalkoinen. Unionin yleinen tuomioistuin päätteli tästä, että se, että käsiteltävän asian tilanteessa, kun arvioidaan kyseisten tavaroiden asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua erottamiskykyä, tukeudutaan siihen seikkaan, että kantajan tavaroiden pinnalla oli kuvioita moniväristen sukkuloiden muodossa, sen sijaan että tutkinta perustuisi riidanalaiseen tavaramerkkiin sellaisena kuin se oli rekisteröity, ei kuulunut tavaramerkin

olennaisten ominaisuuksien tunnistamiseen vaan tarkoitti mainittujen ominaisuuksien huomattavaa muuntelua. Näin ollen se päätti, että asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan b alakohtaa oli rikottu.

Asiassa, jossa annettiin tuomio 14.12.2017, **bet365 Group v. EUIPO – Hansen (BET365)** (T-304/16, [EU:T:2017:912](#)), unionin yleinen tuomioistuin tutki EUIPO:n viidennen valituslautakunnan sellaisen päätöksen laillisuuden, jolla tämä oli kieltänyt sen, että kantajan rekisteröitäväksi hakema sanamerkki ET365 olisi tullut erottamiskykyiseksi käytön perusteella olennaisessa osassa sitä aluetta, jossa se ei ole ominaispiirteidensä vuoksi erottamiskykyinen.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 2 ja 3 kohdan (joista on tullut asetuksen 2017/1001 7 artiklan 2 ja 3 kohta) perusteella ei voitu sulkea pois käytön perusteella tietyissä jäsenvaltioissa syntyneen erottamiskyvyn ekstrapolointia muihin jäsenvaltioihin, jos objektiivisten ja uskottavien seikkojen perusteella voitiin todeta, että kyseiset markkinat olivat rinnastettavissa toisiinsa siltä osin, kuinka kohdeyleisö käsitti riidanalaisen tavaramerkin, ja se totesi aluksi, ettei valituslautakunta ollut tehnyt virhettä katsoessaan, että riidanalaisen tavaramerkin erottamiskykyiseksi tuleminen käytön perusteella tutkiminen piti rajoittaa pelkästään niihin unionin jäsenvaltioihin, joissa suurin osa kuluttajista käyttää tai ymmärtää englantia ja voi siis ymmärtää ilmaisun ”bet365” merkityksen. Se katsoi kuitenkin, että valituslautakunta oli virheellisesti jättänyt Kyproksen ja Maltan merkityksellisen alueen ulkopuolelle, koska englantia käytetään tai ymmärretään laajalti näissä kahdessa maassa ja ne olivat jo Euroopan unionin jäseniä sinä ajankohtana, jona hakemus riidanalaisen tavaramerkin rekisteröimiseksi tehtiin.

Unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa seuraavaksi, ettei tavaramerkin erottamiskykyiseksi tuleminen käytön perusteella välttämättä edellytä sitä, että tavaramerkki on ollut itsenäisen käytön kohteena, vaan se voi seurata tavaramerkin käytöstä toisen rekisteröidyn tavaramerkin osana tai sen käytöstä yhdessä toisen rekisteröidyn tavaramerkin kanssa, kunhan näissä kahdessa tapauksessa tämän käytön seurauksena kohderyhmässä mielletään pelkästään tarkastelun kohteena olevalla tavaramerkillä varustettujen tavaroiden tai palvelujen olevan peräisin tietystä yrityksestä, joka käyttää sitä toisen tavaramerkin osana tai yhdessä toisen tavaramerkin kanssa. Osan ”bet365” eri käyttötapoja ei näin ollen ole syytä katsoa luonteeltaan sopimattomiksi osoittamaan osaltaan riidanalaisen tavaramerkin erottamiskykyiseksi tulemistä käytön perusteella – ja näin on sitäkin suuremmalla syyllä, koska viimeksi mainittu on sanamerkki, jonka kaikkia esityksiä ja käyttötapoja ei voida tietää ennalta –, kunhan ne kuuluvat riidanalaisen merkin käyttöön tavaramerkkinä.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoo myös, että valituslautakunta teki oikeudellisen virheen, kun se totesi yleisesti, että riidanalaisen tavaramerkin käyttö internetsivuston nimenä ei voi olla tavaramerkin käyttöä tavaramerkkinä. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan on aiheellista katsoa, että lukuun ottamatta tiettyjä uusia pelaajia tai vedonlyöjiä, jotka tekevät ensimmäisiä kokeilujaan, kantajan internetsivustolle ”www.bet365.com” yhteyden muodostava asiakas ei tee näin sattumalta, ja hän käyttää riidanalaisista tavaramerkkiä tai siitä johdettuja tavaramerkkejä erottaakseen kantajan tarjoamat palvelut palveluista, joita kantajan kilpailijat tarjoavat, samalla tavalla kuin asiakas, joka saapuu sellaisella nimikivellä varustettuun kauppaan, joka vastaa hänen etsimiensä ja siellä myytävien tavaroiden tai palvelujen tavaramerkkiä. Sellaiset tiedot kuin kantajan internetsivustolla käyntien määrä, sivuston luokittelu käyntitiheyden mukaan eri maissa tai niiden kertojen määrä, joina riidanalaisista tavaramerkkiä tai siitä johdettuja tavaramerkkejä on haettu internetin hakukoneilla, ovat tietoja, jotka voivat osaltaan osoittaa, että riidanalainen tavaramerkki on tullut erottamiskykyiseksi käytön perusteella. Näin voi olla myös kantajan internetsivuston tai muiden, erikielisten internetsivustojen sivujen, joilla riidanalainen tavaramerkki tai siitä johdetut tavaramerkit esiintyvät, otteiden osalta, jos toimitettujen todisteiden laajuus voi kuvata riidanalaisen tavaramerkin merkittävää käyttöä tavaramerkkinä. Unionin yleinen tuomioistuin korostaa lisäksi, että osan ”bet365” ilmaantuminen urheilualan lehtiin tai rahapeleihin ja vedonlyöntiin erikoistuneisiin lehtiin yhdistettynä esimerkiksi vedonlyöntikertoimiin, eri toimittajien tarjoamien palvelujen vertailuun tai vedonlyöntikohteena olevien urheilutapahtumien sponsorointiin, kuvaa selvästi sen käyttöä tavaramerkkinä, jolla osoitetaan tarjottujen tai mainittujen palvelujen alkuperä, erotetaan ne kantajan kilpailijoiden palveluista ja tapauksen mukaan edistetään niiden myyntiä. Tästä seuraa, että valituslautakunta teki virheen sille esitettyjen tosiseikkojen oikeudellisessa

luonnehdinnassa, kun se sulki pois sen, että ainakin osa kantajan toimittamista lehtileikkeistä voi kuvata riidanalaisen tavaramerkin käyttöä tavaramerkkinä.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa lopuksi, että kun otetaan huomioon, että riidanalainen tavaramerkki ja siitä johdetut tavaramerkit ovat ainoita, joita kantaja käyttää tavaramerkkeinä, joilla voidaan yleisellä tavalla yksilöidä sen rahapelit ja vedonlyönnit, on niin, että jos kantajan esittämät määrät eli liikevaihto, pelipanosten määrä tai varojen käyttö mainontaan voidaan järkevästi ja olennaisesti yhdistää rahapeleihin ja vedonlyöntiin, ne on otettava kyseisten palvelujen osalta huomioon. Valituslautakunta teki siis virheen myös tosiseikkojen oikeudellisessa luonnehdinnassa jättämällä nämä tiedot arvioimiensa todisteiden ulkopuolelle. Kun näin ollen otetaan huomioon tavaramerkin erottamiskyvyn syntymistä käytön perusteella koskevat arviointiperusteet ja yhtäältä erilaiset oikeudelliset virheet tai todettujen tosiseikkojen oikeudellisessa luonnehdinnassa tehdyt virheet ja toisaalta useat kantajan valituslautakunnassa esittämät todisteet, jotka voivat osaltaan hyödyllisesti osoittaa, että riidanalaisen tavaramerkki on tullut erottamiskykyiseksi käytön perusteella merkityksellisellä alueella, mutta joita valituslautakunta ei ottanut huomioon tässä yhteydessä, unionin yleinen tuomioistuin katsoo, ettei riidanalaisista päätöistä ole riittäväällä tavalla tuettu pätevillä perusteilla, joiden nojalla voidaan perustella sen päätöslauselma rahapeli- ja vedonlyöntipalvelujen osalta.

d. Suhteelliset hylkäysperusteet

Tapauksessa, joka johti 7.12.2017 annettuun tuomioon *Coca-Cola v. EUIPO – Mitico (Master)* (T-61/16, [EU:T:2017:877](#)), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu kanne, joka oli nostettu EUIPO:n neljännen valituslautakunnan ratkaisusta hylätä valitus, joka oli tehty väiteosaston päätöksestä hylätä väite, joka oli tehty kuviomerkin Master tavaramerkiksi rekisteröintiä vastaan. Kyseinen ratkaisu annettiin tuomion *Coca-Cola v. SMHV – Mitico (Master)*⁴³ jälkeen, ja viimeksi mainitulla tuomiolla unionin yleinen tuomioistuin oli kumonnut valituslautakunnan ensimmäisen ratkaisun, jolla tämä oli hylännyt valituksen, joka oli tehty väiteosaston päätöksestä hylätä väite. Unionin yleisellä tuomioistuimella oli muun muassa tilaisuus lausua ”vapaamatkustusvaaran” arvioinnissaan yhtäältä tavaramerkin Euroopan unionin ulkopuolella tapahtuvan käytön huomioimisesta alueperiaatteen näkökulmasta ja toisaalta mahdollisuudesta esittää todisteita tällaisesta vaarasta loogisten johtopäätösten nojalla.

Unionin yleinen tuomioistuin palautti ensinnäkin mieleen hakemuksen kohteena olevan tavaramerkin unionin ulkopuolella tapahtuvan käytön huomioimisesta, että alueperiaate merkitsee tavaramerkkioikeudessa sitä, että tavaramerkkisuojan edellytykset määräytyvät sen valtion – tai valtioiden unionin – oikeuden mukaan, jossa tavaramerkkisuoja haetaan. Koska väliintulija oli tehnyt EU-tavaramerkin rekisteröintihakemuksen alueperiaatteen nojalla, kyseisen suojan edellytykset määräytyvät unionin oikeuden ja erityisesti asetuksen N:o 207/2009 mukaan. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan alueperiaate ei tavaramerkkioikeudessa estä mitenkään ottamasta huomioon rekisteröitäväksi haetun tavaramerkin käyttöä merkitseviä toimia unionin ulkopuolella sellaisen loogisen johtopäätöksen perustaksi, joka koskee rekisteröitäväksi haetun tavaramerkin todennäköistä kaupallista käyttöä unionissa, sen osoittamiseksi, että on olemassa vaara siitä, että aikaisemman EU-tavaramerkin mainetta käytetään epäoikeutetusti hyväksi unionissa asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 5 kohdassa (josta on tullut asetuksen 2017/1001 8 artiklan 5 kohta) tarkoitetulla tavalla. Tästä seuraa, että alueperiaate ei nyt käsiteltävässä tapauksessa estä ottamasta huomioon pääasiallisesti arabiaksi laaditun internetsivuston [www.mastercola.com](#) otteiden kaltaisia todisteita, jotka koskevat rekisteröitäväksi haetun tavaramerkin Master (yhdessä sanan ”cola” kanssa) tosiasiallista kaupallista käyttöä Syyriassa ja Lähi-idässä, sen osoittamiseksi, että on olemassa vaara siitä, että mainitun tavaramerkin käyttö unionissa merkitsee neljän aikaisemman EU-tavaramerkin Coca-Cola maineen epäoikeudenmukaista hyväksi käyttämistä unionissa.

43/ Tuomio 11.12.2014, T-80/12, [EU:T:2014:1062](#).

Unionin yleinen tuomioistuin katsoo toiseksi arvioinnista, joka koskee loogista johtopäätöstä vapaamatkustusvaarasta unionissa, että EU-tavaramerkkiä koskevasta rekisteröintihakemuksesta voidaan päätellä johdonmukaisesti, että sen haltijalla on aikomus myydä tavaroitaan tai palvelujaan Euroopan unionissa. Se korostaa, että käsiteltävässä tapauksessa on siis johdonmukaisesti ennakoitavissa, että jos väliintulijan hakema tavaramerkki rekisteröidään, tämä muuttaa internetsivustonsa vastaamaan sen tällaista aikomusta myydä tavaroitaan kyseisellä tavaramerkillä unionissa. Internetsivustoa www.mastercola.com ei nimittäin ole laadittu lopulliseen muotoon ja sitä voitaisiin muuttaa siten, että se kohdistuu unionin kuluttajiin, muun muassa lisäämällä sisältöä yhdellä tai useammalla unionin virallisella kielellä. Koska väliintulijan kaupallisista aikeista unionissa ei ole esitetty mitään erityistä, unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että kantajan esittämällä internetsivuston www.mastercola.com otteilla, jotka koskevat väliintulijan hakeman tavaramerkin tosiasiallista käyttöä unionin ulkopuolella, voidaan ensi näkemältä päätellä, että tuleva ja muu kuin hypoteettinen vaara epäoikeutetusta hyväksi käyttämisestä unionissa on olemassa. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa myös, että sillä ei ole merkitystä, ettei väliintulija ole esittänyt mitään erityistä siitä, että mahdolliset kaupalliset aiheet unionissa poikkeavat tällaisista aikeista kolmansissa maissa. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo näin ollen, että väliintulijan hakeman tavaramerkin tosiasiallinen käyttö tietyssä ulkoasussa, joka on valittu tarkoituksellisesti unionin ulkopuolella, voi johtaa loogiseen johtopäätökseen, jonka mukaan on olemassa vakava vaara siitä, että haettua tavaramerkkiä käytetään samalla tavalla unionissa kuin kolmansissa maissa varsinkin, kun väliintulija on nimenomaisesti hakenut rekisteröitäväksi haetun tavaramerkin rekisteröimistä unionissa tapahtuvaa käyttöä varten.

Tapauksessa, joka johti 11.12.2017 annettuun tuomioon *JT v. EUIPO – Carrasco Pirard (QUILAPAYÚN)* (T-249/15, [EU:T:2017:885](#)), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu kumoamiskanne, joka oli nostettu EUIPO:n valituslautakunnan ratkaisusta, jolla oli kumottu väiteosaston päätös ja hylätty väite sillä perusteella, että kantaja ei ollut näyttänyt toteen, että se oli aikaisemman tavaramerkin, johon väite perustui, ”todellinen” haltija. Kyseisen tapauksen taustalla oli väitemenettely, joka perustui aikaisempaan rekisteröimättömään kuviomerkkiin (QUILAPAYÚN) ja jossa väite oli tehty aikaisemman rekisteröimättömän kuviomerkin kanssa samanlaisen tavaramerkin rekisteröintihakemusta vastaan. Kyseisessä tapauksessa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus tarkastella uutta kysymystä siitä, riittääkö tavaramerkin yhteisomistajuus väitteen tekemiseen.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdasta ja 2 kohdan c alakohdasta (joista on tullut asetuksen 2017/1001 8 artiklan 1 kohdan a ja b alakohta ja 2 kohdan c alakohta), asetuksen N:o 207/2009 41 artiklan 1 kohdan a alakohdasta (josta on tullut asetuksen 2017/1001 46 artiklan 1 kohdan a alakohta) sekä asetuksen N:o 2868/95 19 säännön 2 kohdasta ja 20 säännön 1 kohdasta ilmenee, että jotta väitteen tekijä voi tehdä asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun väitteen kyseisen asetuksen 8 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetun yleisesti tunnetun tavaramerkin perusteella, väitteen tekijän on osoitettava, että kyseinen tavaramerkki on yleisesti tunnettu jäsenvaltiossa teollisoikeuden suojelemisesta tehdyn Pariisin yleissopimuksen⁴⁴ 6 bis artiklassa tarkoitetulla tavalla ja että väitteen tekijä on asianomaisen tavaramerkin haltija. Unionin yleinen tuomioistuin palauttaa tästä mieleen, että rekisteröimättömän tavaramerkin haltijuutta koskevien todisteiden on täytettävä tietyt erityisedellytykset. Kantaja ei esimerkiksi voi esittää todistusta sen tavaramerkin rekisteröintihakemuksen jättämisestä tai rekisteröimisestä, johon väite perustuu, osoittaakseen olevansa kyseisen tavaramerkin haltija. Kantajan on esitettävä todisteet siitä, että käyttämällä aikaisempaa rekisteröimätöntä tavaramerkkiä hän on saanut sitä koskevat oikeudet.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan on lisäksi niin, että mistään edellä mainitusta säännöksestä ei ilmene, että väitteen tekijän henkilön on asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla näyttävä toteen olevansa aikaisemman rekisteröimättömän yleisesti tunnetun tavaramerkin, johon kyseinen henkilö väitteensä perustaa, ”ainoa” haltija. Se päättelee asetuksen N:o 207/2009 41 artiklan sekä asetuksen N:o 2868/95 19 säännön 2 kohdan ja 20 säännön 1 kohdan säännöksistä, että väitteen tekijän on näyttävä toteen, että hän

^{44/} Teollisoikeuden suojelemisesta 20.3.1883 tehty Pariisin yleissopimus, sellaisena kuin se on tarkistettuna ja muutettuna.

on saanut riittävät oikeudet asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettuun aikaisempaan rekisteröimättömään yleisesti tunnettuun tavaramerkkiin, jotta hänen voidaan katsoa olevan kyseisen tavaramerkin haltija, mikä ei merkitse sitä, että hänen on osoitettava olevansa sen ainoa haltija. Asetuksen N:o 2868/95 15 säännön 1 kohdassa (josta on tullut delegoidun asetuksen 2017/1430 2 artiklan 1 kohta) säädetään lisäksi, että ”jos aikaisemmalla tavaramerkillä ja/tai aikaisemmalla oikeudella on useampi kuin yksi haltija (yhteisomistus), väitteen voi tehdä heistä joku, jotkut tai kaikki”, mikä mahdollistaa sen, että kukin aikaisemman tavaramerkin yhteisomistajista voi vastustaa hakemuksen kohteena olevan tavaramerkin rekisteröintiä.

Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että jos vaatimuksena olisi se, että väitteen tekijä on aikaisemman tavaramerkin ainoa haltija, kantaja ja tavaramerkin hakijat voisivat vastustaa sitä, että kolmas rekisteröi kyseessä olevan merkin, vain vastustamalla kaikki yhdessä kyseistä rekisteröintiä, koska he kaikki vaativat kyseisen merkin haltijuutta. Se, että kantaja olisi saanut oikeudet aikaisempaan rekisteröimättömään tavaramerkkiin, mahdollistaisi sen, että hän voisi vastustaa hakemuksen kohteena olevan tavaramerkin rekisteröintiä siitä riippumatta, ovatko muut – hakijat mukaan lukien – saaneet niin ikään oikeuksia kyseiseen tavaramerkkiin sen mahdollisen käyttönsä vuoksi. Tässä tilanteessa unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että valituslautakunta teki oikeudellisen virheen, kun se vaati kantajaa osoittamaan, että hän oli aikaisemman tavaramerkin ainoa haltija, tutkimatta sitä, riittikö se, että hän oli kyseisen tavaramerkin yhteisomistaja.

3. MALLIT

Tapauksessa, joka johti 16.2.2017 annettuun tuomioon, *Thermosiphons pour radiateurs* (T-828/14 ja T-829/14, [EU:T:2017:87](#)),⁴⁵ unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus esittää täsmennyksiä ajankohdasta, jona mallin yksilöllistä luonnetta on tarkasteltava ja asetuksen (EY) N:o 6/2002⁴⁶ 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu alan muotoilumahdollisuuksien mahdollinen loppuun käyminen on osoitettava. Kantaja väitti, että valituslautakunta oli tehnyt virheen alan muotoilumahdollisuuksien loppuun käymisen arvioinnin ajankohdan osalta ottamalla huomioon riidanalaisen päätöksen tekopäivän, vaikka tätä loppuun käymistä oli arvioitava riidanalaisen mallien rekisteröinnin hakemishetken nähden.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa tästä, että riidanalaisen mallin rekisteröintihakemuksen tekemispäivä on ajankohta, johon nähden on asetuksen N:o 6/2002 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti tutkittava riidanalaisen mallin yksilöllistä luonnetta ja todettava alan muotoilumahdollisuuksien mahdollinen loppuun käyminen. Se toteaa näin ollen, että valituslautakunta teki virheen alan muotoilumahdollisuuksien mahdollisen loppuun käymisen arvioinnin ajankohdan osalta.

Tapauksessa, joka johti 13.6.2017 annettuun tuomioon *Ball Beverage Packaging Europe v. EUIPO – Crown Hellas Can (tölkit)* (T-9/15, [EU:T:2017:386](#)), unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus esittää hyödyllisiä täsmennyksiä yhteisömallin rekisteröintimenettelyn luonteesta, asetuksen N:o 6/2002 3 artiklan a alakohdassa tarkoitettun ”tuotteen” käsitteestä ja rekisteröintihakemukseen sisältyvän riidanalaisen mallin kuvauksen ulottuvuudesta kyseisen asetuksen 36 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa ensiksi, että koska riidanalaisen mallin kohteen määrittely on osa mainitun mallin rekisteröinnin aineellista tutkintaa, mahdollinen EUIPO:n kanta tähän kysymykseen rekisteröintimenettelyssä

^{45/} Ks. myös edellä kohta ”V. Teollisoikeudet – 1. Valituslautakuntien kokoonpano, kun asia on palautettu niiden käsiteltäväksi”, jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

^{46/} Yhteisömallista 12.12.2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 6/2002 (EYVL 2002, L 3, s. 1).

ei voi sitoa valituslautakuntaa, kun otetaan huomioon EUIPO:n valvonnan olennaisilta osin muodollinen ja nopea luonne tässä rekisteröintimenettelyssä.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkää seuraavaksi väitteen, jonka mukaan valituslautakunta olisi katsonut virheellisesti, että riidanalainen malli eli kolmen erikokoisen tölkin esitys ei ollut asetuksen N:o 6/2002 3 artiklan a alakohdassa tarkoitettu tuote. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa tästä, että mallin kohteena voi olla vain yhtenäinen tuote, koska kyseisessä artiklassa mainitaan nimenomaisesti ”tuotteen” ulkoasu. Se täsmentää lisäksi, että esineiden kokonaisuus voi olla mainitussa säännöksessä tarkoitettu ”tuote”, jos nämä esineet ovat esteettisesti toisiinsa sointuvia, niillä on toiminnallinen suhde ja niitä myydään tavanomaisesti yhtenäisenä tuotteena. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo näin ollen käsiteltävässä asiassa, että on ilmeistä, että riidanalaisessa mallissa esitetyt kolme tölkkiä eivät täytä yhteistä tehtävää, sillä ne eivät täytä sellaista tehtävää, jota kukin niistä yksin ei voi täyttää, kuten on esimerkiksi ruokailuvälineiden tai sakkilaudan ja sakkinaappuloiden tapauksissa.

Unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa lopuksi, ettei rekisteröintihakemukseen sisältyvä mahdollinen selitys voi vaikuttaa kyseisen mallin uutuutta tai yksilöllistä luonnetta koskeviin aineellisiin arviointeihin. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tämä selitys ei voi myöskään vaikuttaa kyseisen mallin suojan kohdetta koskevaan kysymykseen, joka on kiistattomasti yhteydessä uutuutta tai yksilöllistä luonnetta koskeviin arviointeihin.

4. KASVINJALOSTAJANOIKEUDET

Tapauksessa, joka johti 23.11.2017 annettuun tuomioon *Aurora v. CPVO – SESVanderhave (M 02205)* (T-140/15, [EU:T:2017:830](#)), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu kanne, jossa vaadittiin kumottavaksi yhteisön kasvilajikeviraston (CPVO) valituslautakunnan ratkaisu, jolla oli hylätty hakemus lajikkeelle M 02205 eli sokerijuurikkaan lajikkeelle myönnetyn yhteisön kasvilajikeoikeuden mitättömäksi julistamisesta. Kyseinen mitättömäksi julistamista koskenut hakemus perustui siihen, että lajike M 02205 ei täyttänyt asetuksen (EY) N:o 2100/94⁴⁷ 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ”erottavuuden” edellytystä.

Unionin yleinen tuomioistuin palauttaa ensiksi mieleen, että CPVO:lla on laaja harkintavalta siltä osin kuin on kyse kasvinjalostajanoikeuksien mitättömäksi julistamisesta. Ainoastaan vakavat epäilyt siitä, täytyivätkö asian kannalta merkitykselliset edellytykset asetuksen N:o 2100/94 säädetyn tutkimuksen tekohetkellä, voivat siis oikeuttaa suojatun lajikkeen tutkimisen uudelleen mitättömyysmenettelyssä kyseisen asetuksen 20 artiklan perusteella. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan asian kannalta merkityksellisistä säännöksistä seuraa, että luokittelupisteiden, jotka esiintyvät erotettavuutta koskevassa vertailevassa selvityksessä ja joiden perusteella vahvistetaan ehdokaslajikkeen erotettavuus, on vastattava pisteitä, jotka on saatu vertailevista viljelykokeista, jotka on suoritettu kahden vuotuisen kasvujakson aikana ehdokaslajikkeelle myönnettävää yhteisön kasvinjalostajanoikeutta koskevan hakemuksen jättämisestä. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa tässä yhteydessä, että käsiteltävässä asiassa kantaja saattoi perustellusti vedota lukuisiin erottavuutta koskevassa vertailevassa selvityksessä, jota oli oikaistua useasti, tehtyihin virheisiin. Se katsoo näin ollen, että kantaja oli esittänyt valituslautakunnalle keskeiset tosiseikat, jotka olivat riittäviä herättämään vakavia epäilyjä siitä, olivatko yhtä kahdesta vertailulajikkeesta koskevat tiedot otettu kyseisen lajikkeen virallisesta kuvauksesta.

Unionin yleinen tuomioistuin palauttaa toiseksi mieleen, että tosiseikkojen viran puolesta tutkimisen periaatetta sovelletaan valituslautakunnassa käytävässä menettelyssä ja että viimeksi mainittua sitoo hyvän hallinnon periaate, jonka nojalla sen on tutkittava huolellisesti ja puolueettomasti kaikki sen käsiteltävänä olevan asian merkitykselliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa tästä, että valituslautakunnan tehtävänä oli varmistaa, että sillä oli riidanalaisen päätöksen tekohetkellä tiedossaan kaikki merkitykselliset seikat – eli tarkemmin

^{47/} Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27.7.1994 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2100/94 (EYVL 1994, L 227, s. 1).

sanoen suoritettujen vertailevien viljelykokeiden tulokset –, jotta se voi arvioida, oliko lajikkeen M 02205 erotettavuuden arviointi suoritettu sovellettavien teknisten sääntöjen mukaisesti. CPVO kuitenkin myönsi, että valituslautakunnalla ei ollut käytössään tällaisia tuloksia silloin, kun se antoi riidanalaisen päätöksen. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo näin ollen, että koska valituslautakunta ei suorittanut riittävää tutkintaa voidakseen varmistua siitä, että lajikkeen M 02205 erotettavuus oli todettu suoritetuista vertailevista viljelykokeista saatujen tietojen perusteella, se ei täyttänyt velvollisuuksiaan asianmukaisesti.

VI YHTEINEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikka – RAJOITTAVAT TOIMENPITEET

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) alalla määrättäviä rajoittavia toimenpiteitä koskeva oikeuskäytäntö laajeni edellisten vuosien tapaan uusilla ratkaisuilla vuonna 2017. Useisiin ratkaisuihin on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

1. UKRAINA

Tapauksessa, joka johti 15.6.2015 annettuun tuomioon *Kiselev v. neuvosto* (T-262/15, [EU:T:2017:392](#)), unionin yleistä tuomioistuinta pyydettiin lausumaan presidentin asetuksella nimetyn Venäjän liittovaltion kansallisen uutistoimiston päällikön merkitsemisestä niiden henkilöiden luetteloon, johon sovelletaan rajoittavia toimenpiteitä, Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentävien tai uhkaavien toimien johdosta, koska hän oli Venäjän joukkojen lähettämistä Ukrainaan tukevan hallituksen propagandan keskeinen levittäjä.

Todettuaan, että kyseessä olevat rajoittavat toimenpiteet olivat Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Venäjän federaation kesken tehdyn kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen⁴⁸ 99 artiklan 1 kappaleen d kohdassa määrättyjen turvallisuutta koskevien poikkeuksien mukaiset, unionin yleinen tuomioistuin käsitteli erityisesti kysymystä siitä, merkitsikö unionin oikeuden sovellettavissa säännöksissä⁴⁹ mainitun nimeämisperusteen eli perusteen, joka koskee henkilöitä, jotka tukevat aktiivisesti toimia tai politiikkoja, jotka heikentävät tai uhkaavat Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä tai kyseisen valtion vakautta tai turvallisuutta, soveltaminen kantajan tilanteeseen tämän sananvapauden rajoittamista.

Unionin yleinen tuomioistuin korostaa ensiksi, että sananvapauden rajoituksista on säädetävä lailla, ja toteaa, että kyseessä olevat rajoittavat toimenpiteet on ilmaistu toimissa, jotka ovat yleisesti sovellettavia, ja niillä on

^{48/} Kumppanuus- ja yhteistyösopimus kumppanuuden perustamisesta Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Venäjän federaation kesken (EYVL 1997, L 327, s. 3). On huomattava, että edellä mainitussa määräyksessä määrätään poikkeuksesta, johon sopimuspuoli voi yksipuolisesti vedota toteuttaakseen toimenpiteet, joita se pitää tarpeellisina keskeisten turvallisuussetujen suojelemiseksi "sodassa tai sodan uhkaa merkitsevässä vakavassa kansainvälisessä jännitystilassa taikka täyttääkseen veloitteet, joihin se on sitoutunut rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden ylläpitämiseksi".

^{49/} Rajoittavista toimenpiteistä Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentävien tai uhkaavien toimien johdosta 17.3.2014 annetun neuvoston päätöksen 2014/145/YUTP (EUVL 2014, L 78, s. 16), sellaisena kuin se on muutettuna, 1 artiklan 1 kohdan a alakohta ja 2 artiklan 1 kohdan a alakohta ja Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentävien tai uhkaavien toimien johdosta määrättävistä rajoittavista toimenpiteistä 17.3.2014 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 269/2014 (EUVL 2014, L 78, s. 6), sellaisena kuin se on muutettuna, 3 artiklan 1 kohdan a alakohta.

ensinnäkin selvä oikeudellinen perusta unionin oikeudessa eli SEU 29 ja SEUT 215 artikla, ja toiseksi ne ovat riittävästi perusteltuja sekä ulottuvuutensa osalta että niiden syiden osalta, joiden perusteella niitä sovelletaan kantajaan. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan on nimittäin niin, että kun otetaan huomioon erityisesti audiovisuaalisten tiedotusvälineiden roolin merkitys tämänhetkisessä yhteiskunnassa, oli ennalta arvattavissa, että tiedotusvälineiden laajamittainen sellainen tuki Venäjän hallituksen Ukrainaa horjuttaville toimille ja politiikoille, jonka esittää erityisesti hyvin suosituissa lähetyksissä henkilö, joka presidentin asetuksella on nimitetty Venäjän liittovaltion uutistoimiston päälliköksi, voi kuulua ”aktiivisen tukemisen” käsitteeseen perustuvan perusteen soveltamisalaan sikäli kuin tähän perustuvat sananvapauden rajoitukset ovat niiden muiden edellytysten mukaisia, joiden täyttymistä vaaditaan, jotta kyseistä vapautta voidaan oikeutetusti rajoittaa.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa toiseksi kysymyksestä, joka koskee sitä, tavoitellaanko toteutetuilla toimenpiteillä yleisen edun mukaista päämäärää, jonka unioni sellaisenaan tunnustaa, että neuvoston tarkoituksena on erityisesti aktiivista tukemista koskevan perusteen mukaisesti toteutetuilla toimenpiteillä painostaa Venäjän viranomaisia, jotta nämä lopettaisivat Ukrainaa horjuttavat toimensa ja politiikkansa, mikä on YUTP:n tavoitteiden mukaista.

Rajoittavien toimenpiteiden tarpeellisuudesta ja oikeasuhteisuudesta unionin yleinen tuomioistuin palauttaa kolmanneksi ja viimeiseksi mieleen oman oikeuskäytäntönsä ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, joka koskee suhteellisuusperiaatetta ja sananvapauden rajoittamista, ja erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä tämän osalta yksilöidyt periaatteet. Se toteaa tässä yhteydessä, että toimittajan tehtäviä, joita ei voida erottaa Venäjän uutistoimiston päällikön tehtävästä, hoitaessaan kantaja lausui useaan kertaan tilanteesta, jonka Venäjän hallitus oli luonut Ukrainassa. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan on yleisesti tiedossa, että Venäjän hallituksen Ukrainaa horjuttavat toimet ja politiikat ovat Venäjällä hyvin laajasti esillä tiedotusvälineissä ja ne esitellään hyvin usein propagandan välityksellä Venäjän kansalle täysin oikeutettuina. Tässä tilanteessa – ja kun otetaan huomioon neuvoston hallussa olevat todisteet kantajan puheista – sitä, että neuvosto on toteuttanut kantajaan kohdistuvia rajoittavia toimenpiteitä tämän Ukrainaa heikentävien Venäjän hallituksen toimien ja politiikan hyväksi levittämän propagandan vuoksi, ei voida pitää tämän sananvapauden suhteettomana rajoituksena. Unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa myös, että kantaja on unionin ulkopuolisen kolmannen maan, Venäjän federaation, kansalainen ja asuu Venäjällä, jossa hän harjoittaa ammattiaan, ja katsoo, että kyseessä olevilla rajoittavilla toimenpiteillä, joilla säädetään rajoituksista kantajan jäsenvaltioiden alueelle pääsyyn ja siellä kulkuun sekä hänen unioniin sijoitettujen varojensa jäädyttämisestä, ei loukata kantajan sananvapauden ydintä erityisesti hänen ammattitoiminnassaan viestintäalalla maassa, jossa hän asuu ja työskentelee.

Tapauksessa, joka johti 7.7.2017 annettuun tuomioon **Azarov v. neuvosto** (T-215/15, muutoksenhaku vireillä,⁵⁰ [EU:T:2017:479](#)), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu kanne, jonka Ukrainan entinen pääministeri oli nostanut toimista, joilla neuvosto oli päättänyt pysyttää hänen nimensä rajoittavien toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden, joiden oli katsottu olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä, luettelossa.⁵¹ Kantaja väitti muun muassa, että neuvosto oli tehnyt ilmeisen arviointivirheen, kun se oli päättänyt jatkaa kyseessä olevien rajoittavien toimenpiteiden voimassaoloa, koska riidanalaiset toimet sisältävät hänen mukaansa vain hyvin epämääräiset ja suppeat perustelut. Neuvoston olisi siis kantajan mukaan pitänyt esittää konkreettisia lisätietoja.

Unionin yleinen tuomioistuin palauttaa tästä mieleen, että neuvosto ei ole velvollinen tekemään viran puolesta ja systemaattisesti omia tutkimuksiaan tai suorittamaan tarkastuksia saadakseen lisätietoja silloin, kun sillä on jo hallussaan kolmannen maan viranomaisten toimittamia todisteita, kohdistuakseen rajoittavia toimenpiteitä

50/ Asia C-530/17 P, **Azarov v. neuvosto**.

51/ Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun neuvoston päätöksen 2014/119/YUTP muuttamisesta 5.3.2015 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2015/364 (EUVL 2015, L 62, s. 25) ja Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 208/2014 täytäntöönpanosta 5.3.2015 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/357 (EUVL 2015, L 62, s. 1).

henkilöihin, jotka ovat kyseisen maan kansalaisia ja jotka ovat siellä tuomioistuinmenettelyjen kohteena. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, että käsiteltävässä asiassa neuvoston on selvítettävä yhtäältä, missä määrin asiakirjoilla, joihin se aikoo tukeutua, voidaan osoittaa, että – kuten ilmenee perusteista, jotka koskevat kantajan nimen merkitsemistä kyseessä olevaan luetteloon – kantajaan kohdistuu rikosoikeudellisia menettelyjä, joita Ukrainan viranomaiset ovat käynnistäneet valtion varojen väärinkäyttöön mahdollisesti liittyvistä syistä, ja toisaalta, että näiden menettelyjen nojalla kantajan toimintaa voidaan arvioida edellä mainitun merkityksellisen perusteen mukaisesti. Ainoastaan siinä tapauksessa, että kyseiset selvitykset eivät onnistu, neuvoston on tehtävä lisäselvityksiä. On kuitenkin neuvoston asia arvioida käsiteltävän asian olosuhteiden perusteella, onko lisäselvitysten tekeminen tarpeen, ja erityisesti pyytää Ukrainan viranomaisia toimittamaan lisätodisteita, jos jo toimitetut todisteet osoittautuvat riittämättömiksi tai epä johdonmukaisiksi. Lisäksi sen mahdollisuuden nojalla, joka kyseessä oleville henkilöille on annettava esittää huomautuksia perusteista, joihin neuvosto aikoo vedota heidän nimensä säilyttämiseksi kyseessä olevassa luettelossa, nämä henkilöt voivat esittää tällaisia – jopa syyttömyyttä tukevia – seikkoja, jotka edellyttävät, että neuvosto tekee lisäselvityksiä.

Argumentista, joka perustuu tuomioon *LTTE v. neuvosto*⁵² ja jonka mukaan neuvoston on ennen kolmannen valtion viranomaisen tekemään päätökseen tukeutumista tutkittava huolellisesti, että tämän valtion asian kannalta merkityksellisessä lainsäädännössä turvataan puolustautumisoikeuksien suoja ja oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan vastaavalla tavalla kuin unionin tasolla on taattu, unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa, että kyseiseen tuomioon johtaneessa tapauksessa rajoittavat toimenpiteet oli toteutettu terrorismin torjumiseksi annetun yhteisen kannan 2001/931/YUTP⁵³ nojalla, ja kyseisellä kannalla otettiin käyttöön menettely, jonka avulla neuvosto voi lisätä henkilön varojen jäädyttämistä koskevaan luetteloon tarvittaessa kolmannen maan kansallisen viranomaisen tekemän päätöksen perusteella.

Käsiteltävässä asiassa Ukrainan viranomaisten ennalta tekemä päätös ei ollut edellytys kyseessä olevien rajoittavien toimenpiteiden toteuttamiselle, koska mainittujen viranomaisten aloittamat tuomioistuinmenettelyt muodostivat vain tosiasia-perustan näille toimenpiteille.

Unionin yleinen tuomioistuin korostaa toiseksi, että terrorismin torjuntaa koskevat rajoittavat toimenpiteet ja toimenpiteet, jotka liittyvät yhtäältä unionin ja toisaalta kolmannen valtion – tässä tapauksessa Ukrainan – uusien viranomaisten väliseen yhteistyöhön, ovat huomattavan erilaisia. Terrorismin torjunta, johon neuvosto osallistuu toteuttamalla tiettyihin henkilöihin tai yhteisöihin kohdistettuja rajoittavia toimenpiteitä, ei välttämättä liity yhteistyöhön, jota tehdään sellaisen kolmannen valtion viranomaisten kanssa, jonka hallinto on vaihtunut ja jota neuvosto on päättänyt tukea, mistä oli kyse käsiteltävässä asiassa.

Jos neuvoston selvästi poliittisen päätöksen, joka koskee yhteistyön tekemistä Ukrainan uusien viranomaisten kanssa, jotta nämä voivat muun muassa saada takaisin mahdollisesti väärin käytettyjä julkisia varoja, ”jotta voidaan lujittaa ja tukea oikeusvaltiota” Ukrainassa, edellytyksenä olisi, että Ukrainan valtio takaa heti hallinnon vaihtumisen jälkeen samantasoisien perusoikeuksien suojan kuin unioni ja sen jäsenvaltiot tarjoavat, tällöin puututtaisiin lähinnä neuvoston laajaan harkintavaltaan siltä osin kuin se koskee niiden yleisten perusteiden määrittelyä, joilla rajataan niiden henkilöiden ryhmää, jotka voivat olla sellaisten rajoittavien toimenpiteiden kohteena, joiden tarkoituksena on tukea näitä uusia viranomaisia.

Käyttäessään tätä laajaa harkintavaltaa neuvoston on siis voitava vapaasti katsoa, että hallinnon vaihtumisen jälkeen Ukrainan viranomaisia voidaan tukea, koska ne parantavat demokraattista toimintaa ja oikeusvaltion kunnioittamista Ukrainassa siellä aiemmin vallinneeseen tilanteeseen nähden, ja että yksi mahdollisuus lujittaa

52/ Tuomio 16.10.2014, T-208/11 ja T-508/11, [EU:T:2014:885](#).

53/ Eriyistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjumiseksi 27.12.2001 hyväksytty neuvoston yhteinen kanta 2001/931/YUTP (EYVL 2001, L 344, s. 93).

ja tukea oikeusvaltiota on jäädyttää niiden henkilöiden varat, joiden on todettu olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä. Näin ollen vain siinä tapauksessa, että neuvoston poliittinen päätös tukea Ukrainan uutta hallitusta, mukaan lukien kyseessä olevien rajoittavien toimenpiteiden tuloksena tehtävä yhteistyö, osoittautuisi selvästi virheelliseksi erityisesti siksi, että perusoikeuksia loukataan kyseisessä maassa järjestelmällisesti hallinnon vaihtumisen jälkeen, voisi se, ettei perusoikeuksien suoja Ukrainassa vastaa unionissa vallitsevan suojan tasoa, vaikuttaa näiden kantajaa koskevien toimenpiteiden voimassa pitämisen laillisuuteen.

2. TUNISIAN TASAVALTA

Tapauksessa, joka johti 5.10.2007 annettuun tuomioon **Mabrouk v. neuvosto** (T-175/15, [EU:T:2017:694](#)), unionin yleistä tuomioistuinta pyydettiin lausumaan sellaisten päätösten kumoamisvaatimuksesta, joilla neuvosto oli päättänyt pysyttää kantajan nimen niiden henkilöiden luettelossa, joita Tunisian tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvat rajoittavat toimenpiteet koskevat.⁵⁴ Kanteensa tueksi kantaja vetosi muun muassa siihen, että Tunisian viranomaiset eivät olleet kunnioittaneet kantajan oikeutta oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa tuomioistuinmenettelyssä, johon neuvoston päätös pysyttää hänen nimensä kyseisessä luettelossa perustui, sekä siihen, että neuvosto itse oli loukannut hänen oikeuttaan saada asia ratkaistuksi kohtuullisessa ajassa.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa tästä yhtäältä, että on tunisialaisten tuomioistuinten tehtävänä ratkaista, onko oikeudenkäynnin kohtuullisen keston periaatetta mahdollisesti loukattu kantajaa koskevassa oikeudenkäynnissä. Se huomauttaa kuitenkin, että oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksia sekä ihmisarvon kunnioittamista koskevien periaatteiden noudattaminen koskee unionin kaikkea toimintaa myös YUTP:n alalla. Oikeudenkäynnin kohtuullisen keston periaate on osa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa oikeutta, jota suojataan useilla oikeudellisesti sitovilla kansainvälisen oikeuden instrumenteilla. Riidanalaiset päätökset muodostavat myös osan politiikkaa, jolla tuetaan Tunisiaa ja joka perustuu ihmisoikeuksien edistämiseen ja oikeusvaltion tavoitteisiin. Unionin yleinen tuomioistuin päätelee tästä, että ei voida sulkea pois sitä, että jos käsillä on objektiivisia, luotettavia, täsmällisiä ja yhtäpitäviä seikkoja, jotka voivat herättää oikeutettuja kysymyksiä siitä, ovatko Tunisian viranomaiset kunnioittaneet kantajan oikeutta oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa, neuvosto suorittaa tarvittavat tarkistukset. Se katsoo kuitenkin, että tämä edellytys ei täyty nyt käsiteltävässä asiassa.

Unionin yleinen tuomioistuin toisaalta hylkää kantajan perustelut, joiden mukaan neuvosto rikkoi perusoikeuskirjan 47 artiklaa sillä perusteella, että viimeksi mainittu loukkasi kantajan oikeutta oikeudenkäynnin kohtuulliseen keston, koska se ei toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että kantajan oikeudenkäynti Tunisiassa ei ylitä kohtuullista aikaa. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan perusoikeuskirjan 47 artiklaa sovelletaan yksinomaan riidanalaisien varojen jäädytystä koskevaan unionin tuomioistuinten tuomioistuinvalvontaan. Sitä ei puolestaan sovelleta Tunisiassa tapahtuvaan oikeudenkäyntiin, joka ei kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan, eikä riidanalaiseen päätökseen, joka ei ole peräisin tuomioistuimesta ja joka ei ole luonteeltaan lainkäyttöä. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, että vaikka voitaisiin tulkita, että nämä perustelut perustuvat hyvän hallinnon periaatteen loukkaamiseen, kantaja ei missään tapauksessa osoittanut, että oikeudenkäynti Tunisiassa oli ylittänyt kohtuullisen ajan, joten kantaja ei voinut osoittaa, että hänen varojensa jäädyttämisen kesto unionissa olisi ollut liiallinen.

Kantajan argumentista, jonka mukaan neuvosto teki ilmeisiä arviointivirheitä siltä osin kuin on kyse Tunisian demokratiaprosessissa tapahtuneesta kehityksestä ja Tunisian valtion varojen väärinkäytöstä vastuussa oleviin

^{54/} Tunisian tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä 31.1.2011 annettu neuvoston päätös 2011/72/YUTP (EUVL 2011, L 28, s. 62), päätöksen 2011/72 muuttamisesta 30.1.2015 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2015/157 (EUVL 2015, L 26, s. 29) ja päätöksen 2011/72 muuttamisesta 28.1.2016 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2016/119 (EUVL 2016, L 23, s. 65).

Tunisian kansalaisiin kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden tarpeellisuudesta, unionin yleinen tuomioistuin palauttaa mieleen, että neuvostolla on kyseisellä alalla laaja harkintavalta, joten tällaisella alalla toteutettu toimenpide voidaan katsoa lainvastaiseksi ainoastaan, jos kyseinen toimenpide on ilmeisen soveltumaton toimivaltaisen toimielimen tavoittelemien päämäärien saavuttamiseen. Kantajan mainitsema tuomioistuinlaitokseen, perustuslakiin ja vaaleihin liittyvä kehitys ei osoita, että neuvosto olisi tehnyt ilmeisen virheen arvioidessaan prosessia, joka koskee demokratiaan siirtymistä Tunisiassa. Vaikka tämä kehitys on osoitus edistyksestä, siitä ei kuitenkaan voida tehdä selvää päätelmää prosessin loppuunsaattamisesta, koska prosessi on riippuvainen muun muassa oikeusvaltion ja Tunisian uuden perustuslain demokraattisten saavutusten vakauttamisesta. Unionin yleinen tuomioistuin korostaa joka tapauksessa, että rajoittavien toimenpiteiden mahdollinen kumoaminen voi riippua ainoastaan niiden perustana olevien oikeudellisten menettelyjen lopputuloksesta eikä Tunisian demokratiaprosessin loppuunsaattamisesta, koska kyseisen prosessin tukeminen on vain sen politiikan lopullinen tavoite, jonka piiriin mainittu varojen jäädyttäminen kuuluu, eikä varojen jäädyttämisen voimassa pitämisen lisäedellytys.

VII TALOUDELLINEN, SOSIAALINEN JA ALUEELLINEN YHTEENKUULUVUUS

Tapauksessa, joka johti 4.5.2017 annettuun tuomioon **Green Source Poland v. komissio** (T-512/14, [EU:T:2017:299](#)), unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus tarkastella uutta kysymystä siitä, voitiinko suurhankkeen toteuttamisesta vastuussa olevan yrityksen nostama kanne komission päätöksestä kieltäytyä myöntämästä jäsenvaltiolle rahoitusosuutta kyseiseen suurhankkeeseen Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ottaa tutkittavaksi.

Ensinnäkin ensimmäisestä sitä koskevasta edellytyksestä, että päätös voi koskea kantajaa suoraan, eli siitä, että riidanalaisella unionin toimenpiteellä on välittömiä vaikutuksia yksityisen oikeusasemaan, unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että asetuksen (EY) N:o 1083/2006⁵⁵ asian kannalta merkityksellisistä säännöksistä ilmenee, että toimet, joilla pyritään siihen, että komissio arvioi EAKR:n rahoitusosuuden suurhankkeeseen ja vahvistaa sen jäsenvaltiolle tai jättää sen vahvistamatta, tapahtuvat yksinomaan komission ja jäsenvaltion välisissä suhteissa. Tämä saa vahvistuksen siitä, että oikeuskäytännön mukaan EAKR:n tuki ymmärretään komission ja jäsenvaltion välisenä järjestelmänä. Kyseisistä säännöksistä ilmenee myös, että juuri jäsenvaltiot ovat vastuussa toimien ja myös suurhankkeiden valitsemisesta. Komissio ei valitse millään tavalla suurhankkeita, joita hakijat ehdottavat kansallisille viranomaisille, vaan se vain arvioi – yksinomaan jäsenvaltioihin nähden – muun muassa suurhankkeiden, jotka kansalliset viranomaiset ovat jo valinneet ja toimittaneet komissiolle sen vahvistamiseksi, myönnetäänkö niille rahoitusta EAKR:sta vai ei, yhdenmukaisuuden ja rahoitusosuuden. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää tästä, että tuomioissa **Consorzio gruppo di azione locale "Murgia Messapica" v. komissio**⁵⁶ esitettyjä perusteluja ei voida soveltaa käsiteltävässä asiassa, koska komissio ei valitse hankkeita vaan tämä kuuluu yksinomaan kansallisille viranomaisille.

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on lisäksi niin, että se, että jokin yksikkö on nimetty EAKR:sta maksettavan unionin taloudellisen tuen myöntämisestä tehdyssä päätöksessä hankkeen toteuttamisesta vastuussa olevaksi viranomaiseksi, ei tarkoita sitä, että tämä yksikkö itse olisi mainittua tukea koskevan oikeuden haltija. Juuri

^{55/} Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1260/1999 kumoamisesta 11.7.2006 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1083/2006 (EUVL 2006, L 210, s. 25).

^{56/} Tuomio 19.5.1994, T-465/93, [EU:T:1994:56](#).

jäsenvaltiota on EAKR:sta maksettavan taloudellisen tuen myöntämisestä tehdyn päätöksen adressaattina pidettävä mainitun tuen oikeudenhaltijana. Näin on sitäkin suuremmalla syyllä, kun EAKR:n tukea ei ole vielä myönnetty jäsenvaltiolle ja kun siis yksikön, joka on nimetty hankkeen toteuttamisesta vastaavaksi, hakemuksesta vastaavaksi tai tuensaajaksi, ja EAKR:n tuen välinen yhteys on sitäkin epäsuorempi.

Kun on kyse hankkeen täytäntöönpanoon tarvittavien varojen menettämisestä, kyvyttömyydestä jatkaa hanketta ja velvollisuudesta vastata jo sitoudutuista menoista johtuvista tappioista, joihin kantaja vetoaa, unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että – jos nämä on näytetty toteen – ne eivät aiheudu riidanalaisesta päätöksestä itsestään eivätkä unionin oikeuden säännöksistä, joilla säännellään sen vaikutuksia, vaan seurauksista, jotka kansalliset viranomaiset ja kantaja ovat liittäneet mainittuun päätökseen hankkeen täytäntöönpanemiseksi myönnettyä tukea koskevan sopimuksen yhteydessä. Kyseisestä sopimuksesta aiheutuvat seuraukset ja velvoitteet ovat näin ollen kantajan oikeusaseman ja riidanalaisen päätöksen välissä. Kantaja olisi siis voinut sovellettavaa kansallista oikeutta noudattaen muun muassa riitauttaa toimivaltaisessa kansallisessa tuomioistuimessa sopimuksen purkamisen tai kansallisten viranomaisten mainitun sopimuksen nojalla vaatiman takaisinmaksun vetoamalla riidanalaisen päätöksen pätemättömyyteen.

Toisesta sitä koskevasta edellytyksestä, että päätös voi koskea kantajaa suoraan, eli siitä, että riidanalainen unionin toimenpide ei jätä niille, joille se on osoitettu ja joiden tehtävänä on sen toimeenpano, ollenkaan harkintavaltaa, unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että se, että asianomainen jäsenvaltio panee riidanalaisen päätöksen täytäntöön, ei aiheuta riidanalaisen päätöksen itsensä tai niiden unionin oikeuden säännösten nojalla, joilla säännellään sen vaikutuksia, mitään seurausta kantajalle, koska sen vaikutukset on rajattu pelkästään unionin ja etenkin EAKR:n sekä kyseisen jäsenvaltion välisiin suhteisiin. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo tässä tilanteessa, että riidanalainen päätös ei koske kantajaa suoraan, koska sillä on yksinomaan vaikutuksia komission ja asianomaisen jäsenvaltion välisissä oikeussuhteissa.

VIII TERVEYDEN SUOJELU

Tapauksessa, joka johti 26.1.2017 annettuun tuomioon **GGP Italy v. komissio** (T-474/15, [EU:T:2017:36](#)), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu kanne, jolla vaadittiin kumottavaksi komission päätös, jossa katsottiin perustelluksi Latvian viranomaisten direktiivin 2006/42/EY⁵⁷ mukaisesti toteuttama toimenpide, joka koski kantajan valmistaman ruohonleikkurin markkinoille saattamista. Kyseinen tapaus kuuluu niin kutsuttujen uuden lähestymistavan direktiivien, joilla pyritään helpottamaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta yhdenmukaistamalla terveyttä ja työntekijöiden turvallisuutta koskevia olennaisia vaatimuksia, asiayhteyteen ja se antoi unionin yleiselle tuomioistuimelle mahdollisuuden täsmentää muun muassa komission valvonnan laajuutta direktiivin 2006/42 11 artiklassa säädetyn suojalausekemenettelyn soveltamisen yhteydessä sekä tämän perusteella mahdollisesti toteutettavien toimenpiteiden luonnetta. Latvian viranomaiset olivat katsoneet, että kyseessä ollut ruohonleikkuri ei täyttänyt direktiivissä 2006/42 vahvistettuja olennaisia vaatimuksia, koska se ei ollut sovellettavan yhdenmukaistetun standardin 2010-version mukainen. Kantaja väitti puolestaan, että ruohonleikkuri oli kyseisen standardin 2006-version mukainen, ja kyseiseen versioon voitiin sen mukaan vedota 31.8.2013 saakka, minkä vuoksi kyseiseen päivään saakka myytyyn malliin sovellettiin olettaa siitä, että se on direktiivissä 2006/42 säädettyjen olennaisten vaatimusten mukainen.

^{57/} Koneista ja direktiivin 95/16/EY muuttamisesta (uudelleenlaadittu) 17.5.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/42/EY (EUVL 2006, L 157, s. 24).

Unionin yleinen tuomioistuin palautti ensinnäkin mieleen komission valvonnan laajuudesta, että komission asiana ei ole direktiivin 2006/42 11 artiklan 3 kohdan perusteella tehdyn päätöksen tekemisen yhteydessä valvoa kaikkien näkökohtien osalta niiden kansallisten toimenpiteiden laillisuutta, jotka johtavat mainitussa artiklassa säädetyn suojalausekemenettelyn soveltamiseen. Tältä osin direktiivin 2006/42 20 artiklassa on nimenomainen maininta ”kyseisen jäsenvaltion voimassa olevan lainsäädännön mukaisista muutoksenhakeineista”, mikä ilmaisee yhtäältä, että se koskee direktiivin perusteella toteutettuja kansallisia toimenpiteitä, ja toisaalta, että niiden valvonta kuuluu kansallisille tuomioistuimille. Tällä artiklalla ei siis perusteta velvollisuuksia komissiolle. Direktiivin 2006/42 11 artiklan 3 kohdan soveltamisen yhteydessä komission tehtävä on ensi sijassa tarkistaa, ovatko jäsenvaltion sille ilmoittamat tarvittavat toimenpiteet oikeudellisesta ja tosiseikkoja koskevasta näkökulmasta perusteltuja, sen välttämiseksi, että kone voisi saattaa vaaraan – kuten saman artiklan 1 kohdassa todetaan – ihmisten tai joissakin tapauksissa kotieläinten terveyden tai turvallisuuden tai omaisuuden tai ympäristön. Unionin yleinen tuomioistuin korostaa lisäksi, että mikään ei estä sitä, että ”tarvittavat toimenpiteet”, jotka jäsenvaltion on toteutettava ja ilmoitettava komissiolle direktiivin 2006/42 11 artiklassa säädetyn suojalausekkeen mukaisesti, ovat muodoltaan toimenpiteitä, jotka eivät ole yksipuolisia tai välittömästi sitovia. Siten siitä ilmoittaminen – kuten käsiteltävässä asiassa –, että jakelija on kansallisten viranomaisten toimenpiteen johdosta toteuttanut markkinoilta poistamista tai markkinoille saattamista jättämistä koskevia vapaaehtoisia toimenpiteitä, on ilmoitus tarvittavasta toimenpiteestä, joka voi antaa aiheen direktiivin 2006/42 11 artiklan 3 kohdan perusteella tehtyyn komission päätökseen.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa toiseksi asian kannalta merkityksellisen yhdenmukaistetun standardin 2006-version oikeudellisesta merkityksestä, että direktiivin 2006/42 7 artiklan nojalla nimenomaan komission suorittama yhdenmukaistetun standardin viitteen julkaiseminen *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* antaa sille oikeudellisen merkityksen, jolloin koneiden valmistajien tai niiden valtuutettujen edustajien oletetaan täyttävän samassa direktiivissä säädetty ja kyseisen julkaistun yhdenmukaistetun standardin kattamat asiaa koskevat olennaiset vaatimukset. Tällaisia julkaisuja koskeva järjestelmä on unionin toimielinten yleisesti sovellettavien säädösten järjestelmä. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan direktiivin 2006/42 7 artikla koskee rajoitusta yhdenmukaistettuja standardeja, joiden viite tai viitetiedot on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, eikä siinä rajoiteta sen ulottuvuutta ja sisältöä yhdenmukaistettuihin standardeihin, joiden viitetiedot on julkaistu kyseisen direktiivin nojalla. Kyseinen säännös estää siten katsomasta, että direktiivin 98/37/EY⁵⁸ nojalla suoritettujen yhdenmukaistettujen standardien viitetietojen julkaisut on implisiittisesti kumottu samanaikaisesti kuin kyseinen direktiivi. Tästä seuraa, että yhdenmukaistetut standardit, joiden viitetiedot on julkaistu direktiivin 98/37 nojalla, kuuluvat direktiivin 2006/42 7 artiklan soveltamisalaan edellyttäen, että päätöstä, joka antaa niille oikeudellisen merkityksen, jonka seurauksena syntyy oletama konetta markkinoille saatettaessa tai käyttöön otettaessa sovelletussa direktiivissä säädettyjen olennaisten terveys- ja turvallisuusvaatimusten mukaisuudesta – eli niiden viitetiedon julkaisua *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* –, ei ole nimenomaisesti kumottu. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo näin ollen, että kantaja väitti perustellusti, että kyseessä olevaan ruohonleikkuriin sovellettiin direktiivissä 2006/42 säädettyjen olennaisten terveys- ja turvallisuusvaatimusten mukaisuutta koskevaa oletamaa.

IX TULLILIITTO

Tapauksessa, joka johti 11.12.2017 annettuun tuomioon **Léon Van Parys v. komissio** (T-125/16, [EU:T:2017:884](#)), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu kanne, joka oli nostettu komission päätöksestä hylätä

^{58/} Koneita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 22.6.1998 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/37/EY (EYVL 1998, L 207, s. 1).

tuontitullien peruuttamishakemus, jonka Ecuadorista peräisin olevia banaaneja tuova yhtiö oli tehnyt. Kyseinen ratkaisu annettiin sen jälkeen, kun tuomiossa *Firma Van Parys v. komissio*⁵⁹ oli kumottu osittain komission aikaisempi päätös, jolla viimeksi mainittu oli katsonut, että tuontitullien peruuttaminen asetuksen (ETY) N:o 2913/92⁶⁰ 239 artiklan nojalla ei ollut perusteltua kantajan osalta. Unionin yleinen tuomioistuin oli nimittäin katsonut, että komissio ei ollut osoittanut, ettei kantaja ollut menetellyt huolellisesti. Kyseisen tuomion jälkeen komissio katsoi tarpeelliseksi saada lisätietoja kansallisilta viranomaisilta ja se ilmoitti kantajalle, että asetuksen (ETY) N:o 2454/93⁶¹ 907 artiklassa säädettyä yhdeksän kuukauden määräaikaa tullien peruuttamishakemuksen käsittelyä varten oli näin ollen pidennetty kyseisten tietojen vastaanottamiseen kuluneella ajalla. Komissio antoi tämän jälkeen riidanalaisen päätöksen, jolla hylättiin kantajan tekemä tullien peruuttamishakemus. Kanteessaan kantaja riitautti tavan, jolla komissio oli pannut täytäntöön tuomion *Firma Van Parys v. komissio*.⁶² Se väitti erityisesti, että vaikka komissiolla oli käytettävissään kohtuullinen aika panna kyseinen tuomio täytäntöön, tämä aika ei voinut missään tapauksessa ylittää asetuksen N:o 2454/93 907 artiklassa säädettyä uutta yhdeksän kuukauden preklusiivista määräaikaa.

Hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista koskevasta kanneperusteesta unionin yleinen tuomioistuin toteaa aluksi, että tuomion *Firma Van Parys v. komissio*⁶³ antamisen jälkeen asetuksen N:o 2454/93 907 artikla ei enää soveltunut ensimmäisen päätöksen korvanneen riidanalaisen päätöksen antamiseksi aloitettuun menettelyyn, koska oikeuskäytännön mukaan voitiin soveltaa ainoastaan kohtuullista aikaa. Kun otetaan huomioon toteutettavien toimenpiteiden luonne sekä käsiteltävän asian satunnaiset olosuhteet, komissio ei ollut toteuttanut riidanalaisen päätöksen antamista edeltänyttä menettelyä kohtuullisessa ajassa. Tästä on riittävää todeta, että vaikka komission kansallisille tulliviranomaisille osoittamat tiedonsaantipyynnöt olisivat aiheuttaneet yhdeksän kuukauden määräajan lykkäämisen, mitä ei voinut tapahtua, koska asetuksen N:o 2454/93 907 artiklassa säädettyä mekanismia ei voitu soveltaa uudelleen, näiden viranomaisten vastauksen ja riidanalaisen päätöksen antamisen välillä kului yli kymmenen kuukautta. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan mikään komission tehtävänä oleva tai sen toteuttama toimenpide ei voi oikeuttaa tällaisen ajan kulumista. Vaikka on toki totta, että tuomiossa *Firma Van Parys v. komissio*⁶⁴ veloitettiin komissio tutkimaan uudelleen asiakirja-aineisto, unionin yleinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että mistään ei ilmennyt, että komissio olisi tämän tuomion johdosta koonnut uuden asiakirja-aineiston saati sitten esittänyt tai saanut selville uusia tosiseikkoja.

Siitä, voiko kohtuullisen ajan ylittäminen johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen, unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa, että asetuksessa N:o 2454/93 muun muassa täsmennetään tietyt sääntöjä paremman oikeusvarmuuden saavuttamiseksi niitä sovellettaessa, kuten sen johdanto-osan perustelukappaleista ilmenee, ja että siinä on säädetty täsmällisistä määräajoista, joita sekä hakijan että komission on tuontitullien peruuttamishakemusta käsitellessään noudatettava. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa tässä yhteydessä yhtäältä, että asetuksen N:o 2454/93 907 artiklasta ilmenee, että vaikka komissiolla olevaa yhdeksän kuukauden määräaikaa tehdä päätös voidaan tietyin edellytyksin lykätä, päätös tullien peruuttamishakemuksesta on annettava asetuksen N:o 2354/93 907 artiklan toisessa kohdassa säädettyssä määräajassa, ja on täsmennettävä, että vastauksen puuttuminen tässä määräajassa tarkoittaa saman asetuksen 909 artiklan nojalla välttämättä sitä, että toimivaltainen tulliviranomainen hyväksyy hakemuksen. Se korostaa toisaalta, että jos komissio olisi toiminut

59/ Tuomio 19.3.2013, T-324/10, [EU:T:2013:136](#).

60/ Yhteisön tullikoodeksista 12.10.1992 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2913/92 (EYVL 1992, L 302, s. 1).

61/ Tietyistä asetuksen N:o 2913/92 (EYVL 1993, L 253, s. 1) soveltamista koskevista säännöksistä 2.7.1993 annettu komission asetus (ETY) N:o 2454/93 (EYVL 1993, L 253, s. 1).

62/ Tuomio 19.3.2013, T-324/10, [EU:T:2013:136](#).

63/ Tuomio 19.3.2013, T-324/10, [EU:T:2013:136](#).

64/ Tuomio 19.3.2013, T-324/10, [EU:T:2013:136](#).

käsiteltävässä asiassa asetuksen N:o 2454/93 puitteissa, sen tämän asetuksen 907 artiklassa säädetyn yhdeksän kuukauden – lykkäykset mukaan lukien – preklusiivisen määräajan jälkeen antama päätös olisi tarkoittanut sitä, että tulliviranomainen hyväksyy kantajan hakemuksen. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että on totta, että komission ei enää tarvinnut noudattaa toteutettua järjestelmää ja erityisesti asetuksen N:o 2454/93 907 artiklassa säädettyä yhdeksän kuukauden määräaika SEUT 266 artiklan nojalla aloitetussa menettelyssä. Se toteaa kuitenkin, että kun komissio antoi riidanalaisen päätöksen kohtuullista aikaa noudattamatta, se irtautui asetuksessa N:o 2454/93 säädetystä takeista ja eväsi kantajalta kyseisen asetuksen tehokkaan vaikutuksen, mahdollisuuden saada päätös säädettyissä määräajoissa sekä takuun saada myönteinen päätös, jos vastausta ei anneta näissä määräajoissa. Komissio loukkasi näin ollen käsittelyaikojen kohtuullisuuden periaatetta, mikä on käsiteltävän asian tilanteessa riidanalaisen päätöksen kumoamisperuste.

X POLKUMYYNTI

Tapauksessa, joka johti 1.6.2017 annettuun tuomioon *Changmao Biochemical Engineering v. neuvosto* (T-442/12, [EU:T:2017:372](#)), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 626/2012⁶⁵ kumoamisvaatimus siltä osin kuin kyseistä asetusta sovellettiin kantajaan, joka on Kiinaan sijoittautunut viinihapon tuottaja ja viejä. Unionin toimielimet olivat alun perin myöntäneet kantajalle markkinatalouskohtelun alkuperäisen tutkimuksen aikana, mutta ne olivat evänneet siltä kyseisen kohtelun riidanalaisen asetuksen mukaisessa välivaiheen tarkastelussa. Kantaja väitti, että riidanalaisella asetuksella rikottiin perusasetuksen⁶⁶ 11 artiklan 3 kohtaa, koska olosuhteet eivät olleet muuttuneet huomattavasti ja pysyvästi alkuperäisen tutkimuksen ja välivaiheen tarkastelun välillä. Tässä yhteydessä unionin yleistä tuomioistuinta pyydettiin lausumaan muun muassa siitä, onko toimielinten todettava välivaiheen tarkastelussa tosiseikkoja koskevien olosuhteiden objektiivinen muuttuminen vai voivatko ne suorittaa erilaisen arvioinnin jo olemassa olevien olosuhteiden perusteella asianosaisten esittämät uudet argumentit ja todisteet huomioden.

Unionin yleinen tuomioistuin palauttaa mieleen, että perusasetuksen 11 artiklan 3 kohdan mukaan välivaiheen tarkastelun yhteydessä suoritetuissa tutkimuksissa komissio voi muun muassa tutkia, ovatko polkumyyntiä ja vahinkoa koskevat olosuhteet huomattavasti muuttuneet tai ovatko olemassa olevat toimenpiteet poistaneet aiemmin kyseisen asetuksen 3 artiklan nojalla vahvistetun vahingon. Tässä tarkoituksessa lopullisessa määräyksessä otetaan huomioon kaikki olennaiset ja asianmukaisesti asiakirjoilla oikeiksi osoitetut todisteet.

Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että neuvosto näyttää muuttaneen arviointiaan ilman, että muutoksen taustalla olleet olosuhteet olisivat välttämättä muuttuneet, ja katsoo, että perusasetuksen 2 artiklan 7 kohdan c alakohdassa vahvistetut edellytykset markkinatalouskohtelun myöntämiseksi eivät täyttyneet. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää tästä, että toimielimet voivat muuttaa olosuhteista tekemäänsä arviointia sen menneisyyttä koskevan arvioinnin ja tulevaisuutta koskevan arvioinnin yhteydessä, joka niiden on tehtävä tarkastelua varten. Olisi nimittäin epäloogista, että toimielimet olisivat velvollisia soveltamaan perusasetuksen 2 artiklan 7 kohdan c alakohtaa tavalla, joka osoittautuu virheelliseksi välivaiheen tarkastelussa esitettyjen todisteiden valossa, ainoastaan siitä syystä, että sitä oli sovellettu tällä tavalla alkuperäisen tutkimuksen aikana. Koska käsiteltävässä asiassa riidanalaisessa asetuksessa tehty arviointi perustuu luonteeltaan pysyviin eikä

^{65/} Lopullisen polkumyyntitullin käyttöön ottamisesta Kiinan kansantasavallasta peräisin olevan viinihapon tuonnissa annetun täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 349/2012 muuttamisesta 26.6.2012 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 626/2012 (EUVL 2012, L 182, s. 1).

^{66/} Polkumyyntillä muista kuin Euroopan yhteisön jäsenvaltioista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta 30.11.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1225/2009 (EUVL 2009, L 343, s. 51).

väliaikaisiin tosiseikkoja koskeviin olosuhteisiin – erityisesti bentseenin hinnan vääristymiseen ja bentseenin viennin yhteydessä kannetun 17 prosentin arvonlisäveron palauttamatta jättämiseen –, unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että riidanalainen asetus ei ole perusasetuksen 11 artiklan 3 kohdan vastainen.

Tapauksessa, joka johti 10.10.2017 annettuun tuomioon *Kolachi Raj Industrial v. komissio* (T-435/15, muutoksenhaku vireillä,⁶⁷ [EU:T:2017:712](#)), unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää polkumyynnin torjunnan alan oikeuskäytäntöään, kun on kyse perusasetuksen 13 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytyksistä; kyseisessä säännöksessä vahvistetaan edellytykset, joiden täyttyessä kokoonpanotoimintaa pidetään voimassa olevien toimenpiteiden kiertämisenä. Kantaja oli ilmoittanut ostaneensa polkupyörän osia Sri Lankasta ja Kiinasta kootakseen polkupyörät Pakistanissa. Komissio oli hylännyt näyttöarvoltaan riittämättöminä Sri Lankan viranomaisten toimittamat A-alkuperätodistukset, jotka kantaja esitti, ja soveltanut analogisesti perusasetuksen 13 artiklan 2 kohdan b alakohdan perusteita selvittääkseen kyseisten osien alkuperän niiden valmistuskustannusten perusteella.

Täsmentääkseen käsitteiden ”tulevat” ja ”alkuperä” roolia perusasetuksen 13 artiklan 2 kohdan tulkinnassa unionin yleinen tuomioistuin tukeutuu tuomioon *Starway v. neuvosto*,⁶⁸ josta se päätelee, että vaikka yleensä pelkkä viittaus lopullisen tuotteen kokoonpanossa käytettyjen osien tulemiseen jostain maasta riittää kyseisen asetuksen 13 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamiseksi, epäselvissä tapauksissa voi olla tarpeen varmistua, ovatko kolmannesta valtiosta ”tulevat” osat itse asiassa peräisin muusta maasta. Unionin yleinen tuomioistuin tukeutuu lisäksi perusasetuksen eri kieliversioihin ja täsmentää, että perusasetuksen 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa oleva ilmaus ”tulevat maasta” on ymmärrettävä siten, että se viittaa kyseessä oleviin tuonteihin ja täten vientimaihien.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa toiseksi, että vaikka A-alkuperätodistuksilla on näyttöarvoa niissä mainittujen tavaroiden alkuperän suhteen, tämä näyttöarvo ei ole ehdoton. Tällainen kolmannen maan laatima todistus ei nimittäin voi sitoa unionin viranomaisten arviointia tavaroiden alkuperästä estämällä niitä tarkistamasta tätä alkuperää muilla keinoin, jos objektiivisten, vakavasti otettavien ja yhtäpitävien seikkojen johdosta syntyy epäily todistuksissa mainittujen tavaroiden todellisesta alkuperästä. Oikeuskäytännöstä ilmenee tästä asiasta, että jälkitodentaminen olisi suurelta osin hyödytöntä, jos pelkkä tällaisten todistusten käyttö oikeuttaisi tullien maksuvelvollisuuden peruuttamisen. Se korostaa lisäksi, että perusasetuksen 6 artiklan 8 kohdasta ilmenee, että paitsi tilanteessa, jossa ei tehdä yhteistyötä, asianomaisten osapuolten toimittamien tietojen, joiden perusteella komissio aikoo tehdä päätelmänsä, paikkansapitävyys on tutkittava niin hyvin kuin mahdollista. Myös kyseisellä säännöksellä näin ollen oikeutetaan paitsi mahdollisuus myös velvollisuus, joka komissiolla on varmistua sille esitettyjen asiakirjojen oikeellisuudesta. Tämä velvoite on luonnollisesti täytettävä polkumyynnin torjunnan alalla siten, ettei vaikuteta erityisiin menettelyihin, joita tulliviranomaisten suhteen tältä osin on säädetty.

Kolmanneksi ja viimeiseksi on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että soveltaessaan ”analogisesti” perusasetuksen 13 artiklan 2 kohdan b alakohtaa komissio on itse asiassa selvittänyt, kierrettiinkö polkupyöränosien valmistuksella Sri Lankassa polkumyynnin vastaisia toimenpiteitä, joita sovellettiin Kiinasta peräisin oleviin polkupyöriin, mutta tämä seikka ei kuitenkaan ollut tutkimuksen kohteena. Perusasetuksen 13 artiklan 2 kohdan b alakohdan sanamuodosta nimittäin ilmenee, että sitä sovelletaan ”kokoonpanoon”, ja säännöksessä mainittua 60 prosentin sääntöä sovelletaan täten ”kokoonpantavan tuotteen” osien kokonaisarvoon. Käsiteltävässä asiassa on kiistatonta, ettei tutkimuksen kohteena ollut polkupyöräiden ”kokoonpano” Sri Lankassa eikä se kohdistunut millään tavoin mainitussa maassa ”kokoonpantuihin” polkupyöriin. Koska perusasetuksen 13 artiklan 2 kohdan b alakohta ei myöskään ole alkuperäsääntö, sitä ei voida soveltaa ”analogisesti” tavaran alkuperän määrittämiseksi erityisesti, koska kyseisessä säännöksessä säädetty arviointiperusteet ovat merkittävältä osin erilaiset kuin

67/ Asia C-709/17 P, *komissio v. Kolachi Raj Industrial*.

68/ Tuomio 26.9.2000, T-80/97, [EU:T:2000:216](#).

alkuperäsääntöön liittyvät arviointiperusteet. Tästä seuraa, että käsiteltävässä asiassa oli kyse oikeudellisesta virheestä, kun komissio sovelsi analogisesti perusasetuksen 13 artiklan 2 kohtaa.

XI RAHOITUSALAN VALVONTA

Unionin yleinen tuomioistuin vahvisti 16.5.2017 antamassaan tuomiossa *Landeskreditbank Baden-Württemberg v. EKP* (T-122/15, muutoksenhaku vireillä,⁶⁹ [EU:T:2017:337](#)) sen päätöksen laillisuuden, jolla Euroopan keskuspankki (EKP) oli – perusasetuksen⁷⁰ 6 artiklan 4 kohdan säännösten nojalla – luokitellut kantajan, joka on Baden-Württembergin osavaltion (Saksa) investointi- ja kehityspankki, ”merkittäväksi yhteisöksi”. Kyseisen luokittelun seurauksena mainittu pankki tuli EKP:n suoraan valvontaan pikemminkin kuin yhteisen valvontamekanismin (YVM) mukaiseen jaettuun valvontaan, minkä kantaja riitautti.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa ensiksi, että perusasetuksen systematiikasta ilmenee, että neuvosto antoi EKP:lle yksinomaisen toimivallan kyseisen asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tehtävien osalta. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan perusasetuksen 6 artiklan ainoana tavoitteena on mahdollistaa se, että kansalliset viranomaiset voivat käyttää yhteisen valvontamekanismin puitteissa hajautetusti tätä toimivaltaa – EKP:n valvonnassa – vähemmän merkittävien yhteisöjen osalta perusasetuksen 4 artiklan 1 kohdan b ja d–i alakohdassa tarkoitettujen tehtävien osalta.

Unionin yleinen tuomioistuin korostaa toiseksi, että perusasetuksen 6 artiklan 4 kohdan toisesta alakohdasta ilmenee, että luottolaitoksen luokittelusta ”merkittäväksi” voidaan poiketa ”erityisten olosuhteiden” nojalla, ja kyseistä käsitettä on YVM-kehysasetuksen⁷¹ 70 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaan tulkittava suppeasti. Tämän osalta on todettava, että siltä osin kuin kyseisen asetuksen 70 artiklan 1 kohdassa on viittaus, joka koskee ”spesifisiä ja tosiasiallisia olosuhteita, joiden vuoksi valvottavan yhteisön luokittelu merkittäväksi on epäasianmukaista, kun otetaan huomioon [perus]asetuksen tavoitteet ja periaatteet”, siitä johtuu välttämättä, että siinä tarkoitetaan vain olettamusta siitä, että EKP:n harjoittamalla suoralla vakavaraisuusvalvonnalla, jota yhteisön luokittelu ”merkittäväksi” tarkoittaa, saavutettaisiin perusasetuksen tavoitteet huomommin kuin kansallisten viranomaisten suorittamalla tämän yhteisön suoralla vakavaraisuusvalvonnalla. Sitä vastoin YVM-kehysasetuksen 70 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaisesta tulkinnasta ei ilmene olettamaa ”merkittävän yhteisön” uudelleen luokittelusta ”vähemmän merkittäväksi” sillä perusteella, että kansallisten viranomaisten suorittamalla suoralla valvonnalla yhteisen valvontamekanismin puitteissa saavutettaisiin perusasetuksen tavoitteet yhtä hyvin kuin pelkästään EKP:n suorittamalla valvonnalla.

Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää kolmanneksi ja viimeiseksi, että YVM-kehysasetuksen 70 artiklan 1 kohdan tulkinta toissijaisuusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen vaatimukset huomioiden ei voi myöskään johtaa tällaiseen olettamiseen. Koska kansalliset viranomaiset toimivat yhteisen valvontamekanismin nojalla unionin yksinomaisen toimivallan hajautettua täytäntöönpanoa varten, ainoa toimivalta, johon voi vaikuttaa EKP:n harjoittama suora vakavaraisuusvalvonta, on SEUT 291 artiklan 1 kohdassa korostettu jäsenvaltioiden periaatteellinen toimivalta niiden pannaessa täytäntöön unionin oikeutta niiden oikeusjärjestyksessä. Tämän toimivallan säilyttäminen

69/ Asia C-450/17 P, *Landeskreditbank Baden-Württemberg*.

70/ Luottolaitosten vakavaraisuusvalvontaan liittyvää politiikkaa koskevien erityistehtävien antamisesta Euroopan keskuspankille 15.10.2013 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 1024/2013 (EUVL 2013, L 287, s. 63).

71/ Kehyksen perustamisesta YVM:n puitteissa tehtävälle yhteistyölle EKP:n ja kansallisten toimivaltaisten viranomaisten välillä sekä kansallisten nimettyjen viranomaisten kanssa (YVM-kehysasetus) 16.4.2014 annettu EKP:n asetus (EU) N:o 468/2014 (EUVL 2014, L 141, s. 1).

ei kuitenkaan voi merkitä YVM-kehysasetuksen 70 artiklan 1 kohdan tulkintaa siten, että siinä veloitetaan varmistamaan tapauskohtaisesti perusasetuksen 6 artiklan 4 kohdassa esitettyjen kriteerien perusteella merkittäväksi luokitellun laitoksen osalta, voidaanko tämän säännöksen tavoitteet saavuttaa yhtä hyvin kansallisten viranomaisten suorittaman suoran valvonnan avulla. Tällainen tutkinta olisi nimittäin välittömässä ristiriidassa kahden sellaisen tekijän kanssa, joilla on perustavanlaatuinen rooli perusasetuksen 6 artiklan 4 kohdan logiikassa, eli yhtäältä sen periaatteen kanssa, jonka mukaan merkittävät laitokset kuuluvat yksinomaan EKP:n valvontaan, ja toisaalta sen kanssa, että on olemassa täsmällisiä vaihtoehtoisia kriteereitä, joiden avulla rahalaitoksen merkittävyys voidaan luokitella. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo näin ollen, että EKP luokitteli perustellusti kantajan ”merkittäväksi yhteisöksi”, ja hylkää kanteen.

Tapauksissa, jotka johtivat 13.12.2017 annettuun tuomioon *Crédit mutuel Arkéa v. EKP* (T-712/15, [EU:T:2017:900](#)) ja 13.12.2017 annettuun tuomioon *Crédit mutuel Arkéa v. EKP* (T-52/16, [EU:T:2017:902](#)), unionin yleistä tuomioistuinta pyydettiin lausumaan kanteista, joista ensimmäinen oli nostettu EKP:n 5.10.2015 tekemästä päätöksestä, jolla vahvistettiin Crédit Mutuel -konserniin sovellettavat vakavaraisuusvaatimukset, ja toinen EKP:n 4.12.2015 tekemästä päätöksestä, jossa vahvistettiin uudet kyseiseen konserniin ja sen muodostamiin yksiköihin sovellettavat vakavaraisuusvaatimukset. Kantaja riitautti turvautumisen Crédit mutuel -konsernin konsolidoituun vakavaraisuusvalvontaan, jonka EKP oli ottanut käyttöön Confédération nationale du Crédit Mutuelin (Crédit Mutuelin pankkien yhdistys, jäljempänä CNCM) välityksellä, sillä perusteella, että sen mukaan CNCM ei ole luottolaitos, että Crédit mutuel -konsernia ei ole olemassa ja että EKP ei voinut asettaa sille lisäpääomavaatimuksia.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoo 5.10.2015 tehdystä päätöksestä nostetusta kanteesta, että kantajalla on oikeussuojan tarve kyseiseen päätökseen nähden, jottei sen kumoamiseksi tehdyn päätöksen mahdollinen kumoaminen johtaisi siihen, että se alkaisi tuottaa uudelleen oikeusvaikutuksia. Jos 4.12.2015 tehty päätös kumottaisiin, asianosaisten tilanne palautuisi sellaiseksi kuin se oli ennen kyseisen päätöksen voimaantuloa, jolloin siihen sovellettaisiin jälleen riidanalaista päätöstä.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa 5.10.2015 tehdystä päätöksestä ja 4.12.2015 tehdystä päätöksestä nostetusta kahdesta kanteesta, että perusasetuksen tavoitteiden noudattamiseksi on YVM-kehysasetuksen 2 artiklan 21 kohdan c alakohtaa ja asetuksen (EU) N:o 575/2013⁷² 10 artiklan 1 kohdassa säädettyjä edellytyksiä, joihin siinä viitataan, tulkittaessa otettava huomioon, että lainsäätäjän tarkoituksena oli auttaa EKP:tä saamaan kokonaiskäsitys kaikista mahdollisista luottolaitokseen kohdistuvista riskeistä ja välttää vakavaraisuusvalvonnan jakaminen EKP:n ja kansallisten viranomaisten kesken. Kun on kyse asetuksen N:o 575/2013 10 artiklan 1 kohdan tarkoituksesta, unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa, että kyseinen asetus koskee luottolaitoksiin sovellettavia vakavaraisuusvaatimuksia. Tässä yhteydessä asetuksen N:o 575/2013 10 artiklan 1 kohdan tavoite ilmenee selvästi kyseisen säännöksen sanamuodosta. Sillä pyritään antamaan toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuus vapauttaa kokonaan tai osittain yksi tai useampi luottolaitos, joka sijaitsee samassa jäsenvaltiossa ja joka on pysyvästi liittynyt niitä valvoaan ja samaan jäsenvaltioon sijoittautuneeseen keskuslaitokseen, tietyistä asetuksessa säädettyistä vaatimuksista. Asetuksen N:o 575/2013 10 artiklan 2 kohdan nojalla myös keskuslaitos voidaan vapauttaa yksilöllisesti näiden samojen vakavaraisuusvaatimusten soveltamisesta. Käsiteltävässä asiassa asetuksen N:o 575/2013 10 artiklan 1 kohdassa olevia edellytyksiä ei kuitenkaan sovelleta siksi, että voitaisiin kyseisen asetuksen mukaisesti arvioida, onko yksittäinen laitos mahdollista vapauttaa vaatimusten noudattamisesta, vaan niitä sovelletaan, koska YVM-kehysasetuksen 2 artiklan 21 kohdan c alakohdassa tehty viittaus velvoittaa tarkistamaan, onko kyseessä valvottava ryhmittymä. Edellä esitetystä seuraa, että käsiteltävässä asiassa ainoastaan YVM-kehysasetuksen 2 artiklan 21 kohdan c alakohtaan tavoitteet ovat sen tulkinnassa merkityksellisiä, vaikka siihen sisältyykin viittaus asetuksen N:o 575/2013 10 artiklan 1 kohtaan.

^{72/} Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta 26.6.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 575/2013 (EUVL 2013, L 176, p. 1, oikaisut EUVL 2013, L 208, s. 68 ja EUVL 2013, L 321, s. 6).

Siitä, että CNCM:llä ei ole luottolaitoksen asemaa, unionin yleinen tuomioistuin katsoo ensinnäkin, että vakavaraisuusvalvontaa koskevasta unionin säännöstöstä ei ilmene, että keskuslaitoksen käsitettä on tulkittava siten, että sillä on oltava luottolaitoksen asema. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo seuraavaksi, että *Crédit mutuel* täyttää CNCM:n kautta kaikki vakavaraisuusvalvontaa koskevassa unionin säännöstössä säädetty edellytykset, jotta se voidaan luokitella kyseisessä säännöstössä tarkoitetuksi ryhmittymäksi. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo lopuksi, että EKP ei tehnyt virhettä, kun se tukeutui kantajan mahdolliseen *Crédit mutuel* -konsernista irtautumiseen asettaakseen tälle lisäpääomavaatimuksen.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi näin ollen kantajan argumentit, jotka koskivat sitä, että CNCM:llä ei ole luottolaitoksen asemaa, YVM-kehysasetuksen 2 artiklan 21 kohdan c alakohdassa ja asetuksen N:o 575/2013 10 artiklassa tarkoitetun valvottavan ryhmittymän puuttumista ja sitä, että lisäpääomavaatimuksia ei voinut asettaa, ja se hylkäsi molemmat kanteet kokonaisuudessaan.

XII UNIONIN TOIMIELINTEN JULKISET HANKINNAT

Tapauksessa, joka johti 4.7.2017 annettuun tuomioon *European Dynamics Luxembourg ym v. Euroopan unionin rautatievirasto* (T-392/15, [EU:T:2017:462](#)), unionin yleistä tuomioistuinta pyydettiin täsmentämään yhtäältä vapaan todistelun periaatteen ja vapaan todistusharkinnan periaatteen ulottuvuutta unionin oikeudessa ja toisaalta hankintaviranomaisen perusteluvollisuuden laajuutta, kun tämä katsoo, että hyväksytyt tarjoajan tarjous ei vaikuta poikkeuksellisen alhaiselta.

Unionin yleinen tuomioistuin palauttaa ensiksi mieleen, että todistelun alalla unionin oikeudessa vallitsee vapaan todistusharkinnan periaate ja että sitä täydentää vapaan todistelun periaate, joka antaa asianosaisille mahdollisuuden esittää unionin tuomioistuimissa kaikki säännönmukaisesti saadut todisteet, joilla ne katsovat olevan merkitystä kantojensa tukemiseksi. Vapaan todistusharkinnan periaate ja vapaan todistelun periaate on kuitenkin sovitettava yhteen unionin oikeuden perusperiaatteiden kanssa; näitä ovat muun muassa oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja asianosaisten prosessuaalinen yhdenvertaisuus. Vapaa todistusharkinta on siis sovitettava yhteen sen kanssa, että kullakin asianosaisella on oikeus puolustaa intressejään ilman, että ulkopuoliset – muun muassa yleisö – puuttuvat asiaan, ja tulla suojatuksi oikeudenkäyntiasiakirjojensa epäasianmukaiselta käytöltä. Unionin yleinen tuomioistuin päättää tästä, että vapaan todistelun periaatteesta seuraa, että asianosainen voi unionin yleisessä tuomioistuimessa lähtökohtaisesti vedota todisteina asiakirjoihin, jotka on esitetty toisessa tuomioistuinmenettelyssä, jossa kyseinen asianosainen oli itse asianosaisena. Sen asianosaisen suostumus, jolta oikeudenkäyntiasiakirja on peräisin, ei myöskään voi olla ennakoedellytys sille, että toisesta asiasta peräisin oleva asiakirja otetaan tutkittavaksi unionin yleisessä tuomioistuimessa. Vaikka asianosaisen, jolta asiakirja on peräisin, suostumus voi olla merkityksellinen tekijä sen käytön asianmukaisuuden arvioimiseksi, velvoittaminen siihen, että tämä suostumus on saatu ennen kuin kyseinen asiakirja esitetään unionin yleisessä tuomioistuimessa, sillä uhalla, että se jätetään tutkimatta, antaisi nimittäin asianosaiselle, jolta se on peräisin, mahdollisuuden estää sen käyttö, jolloin unionin yleinen tuomioistuin ei voisi lausua sen käytön asianmukaisuudesta ja näin ollen noudattaa velvollisuuttaan tarjota kullekin asianosaiselle kohtuullinen mahdollisuus esittää asiansa – myös todisteensa – sellaisten edellytysten vallitessa, jotka eivät saata tätä vastapuoltaan selvästi epäedullisempaan asemaan, mikä on asianosaisten prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaatteen taustalla. Unionin yleisen tuomioistuimen on siis kussakin tapauksessa punnittava keskenään yhtäältä vapaata todistelua ja toisaalta tuomioistuinmenettelyjen asianosaisten oikeudenkäyntiasiakirjojen asiatonta käyttöä koskevaa suojaa.

Käsiteltävässä asiassa vastaaja vastusti sitä, että kantajat toimittivat jäljennöksen Euroopan lääkeviraston (EMA) arviointikomitean kertomuksesta, mutta unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että kyseinen kertomus oli kantajien hallussa siksi, että ne olivat tehneet tarjouksen EMA:n järjestämää julkista hankintaa koskeneen tarjouspyynnön

johdosta ja hylättynä tarjoajana ne olivat pyytäneet perusteluja tarjouksensa hylkäämiselle. Kantajat olivat näin ollen saaneet kyseisen kertomuksen säännömukaisesti. Se, että kyseinen kertomus oli sittemmin ollut oikeudenkäyntiasiakirja tapauksessa, joka johti unionin yleisen tuomioistuimen antamaan tuomioon, ja että kantajat eivät olleet saaneet EMA:n suostumusta käyttää sitä käsiteltävässä asiassa, ei mahdollistanut sen käytön luokittelua epäasianmukaiseksi. Kun otetaan huomioon kyseisen asiakirjan sisältö ja kantajien vapaa todistelu, EMA ei myöskään voinut pätevästi estää sitä, että se toimitettiin vastaajalle. Kyseisen asiakirjan tutkimatta jättäminen olisi näin ollen ollut hyvän oikeudenkäytön vastaista, koska tällaisella tutkimatta jättämisellä olisi rajoitettu ilman perusteltua syytä kantajien vapaata todistelua.

Unionin yleinen tuomioistuin korostaa toiseksi, että hankintaviranomaisen arviointi siitä, ovatko tarjoukset poikkeuksellisen alhaisia, on kaksivaiheinen. Hankintaviranomaisen on ensinnäkin arvioitava, ”vaikuttavatko” esitetyt tarjoukset poikkeuksellisen alhaisilta eli sisältyykö niihin seikkoja, jotka voivat herättää epäilyä siitä, että ne voivat olla poikkeuksellisen alhaisia. Tilanne on tämä muun muassa, kun esitetyssä tarjouksessa ehdotettu hinta on huomattavasti alhaisempi kuin muissa esitetyissä tarjouksissa ehdotettu hinta tai tavanomainen markkinahinta. Jos esitettyihin tarjouksiin ei sisälly tällaisia seikkoja eivätkä ne siis vaikuta poikkeuksellisen alhaisilta, hankintaviranomainen voi jatkaa arvioimista ja hankintasopimuksen sopimuspuolen valintamenettelyä. Jos tällainen epäily puolestaan on olemassa, hankintaviranomaisen on seuraavaksi tarkasteltava tarjouksen eri osia varmistuakseen siitä, ettei tarjous ole poikkeuksellisen alhainen. Koska perusteluvollisuutta on muun muassa arvioitava ottaen huomioon sovellettavat oikeussäännöt, tämän kaksivaiheisen tutkimisen olemassaolo vaikuttaa hankintaviranomaisen perusteluvollisuuden ulottuvuuteen. Näin ollen silloin, kun hankintaviranomainen hyväksyy tarjouksen, sen velvollisuutena ei ole mainita nimenomaisesti syitä, joiden vuoksi sen hyväksymä tarjous ei sen mielestä vaikuttanut poikkeuksellisen alhaiselta, vastauksena sille varainhoitoasetuksen⁷³ 113 artiklan 2 kohdan mukaisesti esitettyihin perustelupyyntöihin. Jos hankintaviranomainen hyväksyy kyseisen tarjouksen, se on implisiittisesti mutta väistämättä katsonut, ettei ollut olemassa viitteitä siitä, että kyseinen tarjous oli poikkeuksellisen alhainen. Tällaiset perustelut on sen sijaan annettava tiedoksi hylätylle tarjoajalle, joka niitä nimenomaisesti pyytää.

XIII VÄLITYSLAUSEKE

Unionin yleisen tuomioistuimen tutkittavaksi saatettiin 4.7.2017 annettuun tuomioon **Systema Teknolotzis v. komissio** (T-234/15, [EU:T:2017:461](#)) johtaneessa asiassa kanne, jonka erään unionin rahoitusta saaneen hankkeen toteuttaja oli nostanut sellaisesta komission täytäntöönpanokelpoisesta päätöksestä, jolla määrättiin aiheettomasti maksettujen määrien palauttamisesta. Komissio väitti, ettei kantajan nostamaa kannetta voida ottaa tutkittavaksi siitä syystä, että riidanalainen päätös oli vahvistava päätös suhteessa sen aikaisempiin kieltäytymisiin myöntää kantajalle maksuhelpotuksia.

Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa, että kun kyse on kantajan ja jonkin toimielimen välisestä sopimuksesta, unionin tuomioistuimissa voidaan nostaa kanne SEUT 263 artiklan nojalla vain, jos riidanalaisella toimella on tarkoitus saada aikaan sitovia oikeusvaikutuksia, jotka jäävät asianosaisten välisen sopimussuhteen ulkopuolelle ja edellyttävät sopimuspuolena olevalle toimielimelle hallintoviranomaisena myönnettyjen julkisen vallan valtaoikeuksien käyttämistä. Jos unionin tuomioistuimet katsoisivat olevansa toimivaltaisia lausumaan sellaisten toimien kumoamisesta, jotka kuuluvat sopimusta koskevaan asiayhteyteen, olisi vaarana sen lisäksi, että SEUT 272 artikla, jossa sallitaan toimivallan myöntäminen unionin tuomioistuimille välityslausekkeessa, menettä

^{73/} Unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 kumoamisesta 25.10.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU, Euratom) N:o 966/2012 (EUVL 2012, L 298, s. 1).

merkityksensä, myös se, että tilanteissa, joissa sopimus ei sisällä välityslauseketta, unionin tuomioistuinten tuomiovaltaa laajennetaan SEUT 274 artiklassa, jossa annetaan jäsenvaltioiden tuomioistuimille yleinen toimivalta ratkaista sellaiset riidat, joissa unioni on asianosaisena, määritettyjen rajojen ulkopuolelle.

Kyseisessä asiassa kyseessä olevan kaltainen SEUT 299 artiklassa tarkoitettu täytäntöönpanokelpoinen päätös on SEUT 263 artiklassa tarkoitettu kannekelpoinen toimi, joten tällaisen päätöksen paikkansapitävyys voidaan riitauttaa vain kumoamiskanteen tutkivassa tuomioistuimessa. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että tämä pätee erityisesti, jos täytäntöönpanokelpoinen päätös on tehty toimielimen tekemään sopimukseen perustuvan saatavan perimiseksi. Täytäntöönpanokelpoisen päätöksen tekeminen on nimittäin osoitus siitä, että komissio käyttää sille julkisen vallan käyttäjänä myönnettyjä valtaoikeuksia, ja päätöksellä vahvistetaan lopullisesti komission tahto jatkaa saataviensa perimistä.

Unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa aluksi, että riidanalaisen päätöksen luokittelu pelkästään vahvistavaksi edellyttää muun muassa, että komission aikaisemmat toimet voidaan luokitella päätöksiksi, joista voidaan nostaa kumoamiskanne. Asiassa annetuilla aikaisemmillä toimilla eli komission kieltäytymisillä myöntämästä maksuhelputuksia ei kuitenkaan tuoteta sitovia oikeusvaikutuksia, jotka jäisivät komission ja kantajan välisten sopimussuhteiden ulkopuolelle. Kieltäytymiset eivät myöskään merkinneet komissiolle julkisen vallan käyttäjänä annettujen valtaoikeuksien käyttämistä. Niinpä kieltäytymisiä ei voida pitää pelkästään vahvistavana pidettävää toimea koskevassa oikeuskäytännössä tarkoitettuina aikaisempina päätöksinä. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa vielä, ettei kyse voi olla kumoamiskanteen nostamisen määräajan kiertämisestä, sillä kieltäytymiset liittyivät komission ja kantajan väliin sopimussuhteisiin, eikä sopimussuhteeseen perustuvien oikeuksien ja velvollisuuksien riitauttamiseen unionin tuomioistuimissa SEUT 272 artiklan nojalla sovelleta samoja kanteen nostamisen määräaikoja. Niinpä komissio väitti virheellisesti, ettei kantajan kannetta voida ottaa tutkittavaksi.

XIV OIKEUS TUTUSTUA TOIMIELINTEN ASIAKIRJOIHIN

Unionin yleinen tuomioistuin antoi vuonna 2017 useita merkittäviä tuomioita oikeudesta tutustua toimielinten asiakirjoihin. Se otti kantaa muun muassa määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevan menettelyn hallinnolliseen asiakirja-aineistoon sisältyviin asiakirjoihin ja jäsenvaltion jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn yhteydessä laatimiin asiakirjoihin tutustumisen edellytyksiin. Unionin yleinen tuomioistuin antoi myös selvennyksiä pyyntöihin saada tutustua Euroopan kemikaaliviraston (ECHA) hallussa oleviin kemikaalin käyttölupahakemukseen liittyvän menettelyn asiakirjoihin ja kaikkiin erään julkista hankintaa koskevan menettelyn osiin liittyviin tarjouspyyntöasiakirjoihin.

1. MÄÄRÄÄVÄN MARKKINA-ASEMAN VÄÄRINKÄYTTÖÄ KOSKEVAN MENETTELYN HALLINNOLLISEEN ASIAKIRJA-AINEISTOON SISÄLTYVÄT ASIAKIRJAT

Unionin yleinen tuomioistuin tutki 28.3.2017 annettuun tuomioon *Deutsche Telekom v. komissio* (T-210/15, [EU:T:2017:224](#)) johtaneessa asiassa sellaisen päätöksen laillisuuden, jolla komissio oli hylännyt kantajan pyynnön saada tutustua kaikkiin sitä vastaan aloitetun määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevan menettelyn asiakirja-aineistoon sisältyviin asiakirjoihin. Komissio oli hylännyt hakemuksen vedoten yleiseen oletamaan,

jonka mukaan tällaisten asiakirjojen ilmaiseminen lähtökohtaisesti vahingoittaa kyseessä olevien yritysten taloudellisten etujen ja tutkintatoimien suojaa.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että kartellimenettelyn yhteydessä koottuun asiakirja-aineistoon sisältyviin asiakirjoihin tutustumisen osalta tunnustettua yleistä olettamaa koskevaa oikeuskäytäntöä on sovellettava analogisesti ja samoista syistä määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevan menettelyn yhteydessä koottuun asiakirja-aineistoon sisältyviin asiakirjoihin tutustumiseen. Kyseisen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on ilman konkreettista asiakirjakohtaista tutkimista oikeus olettaa, että asiakirjojen ilmaiseminen lähtökohtaisesti vahingoittaa sekä tarkastus- ja tutkintatoimien suojaa että menettelyyn osallistuvien yritysten taloudellisten etujen suojaa riippumatta siitä, onko kyse asiakirjoista, jotka komissio on vaihtanut menettelyn osapuolten tai kolmansien osapuolten kanssa, vai sisäisistä asiakirjoista, jotka komissio on laatinut kyseiseen menettelyyn liittyvän tutkinnan tarpeisiin.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tällainen yleinen oletama voi SEUT 102 artiklan soveltamista koskevien menettelyjen osalta perustua asetusten N:o 1/2003 ja N:o 773/2004 niihin säännöksiin, jotka koskevat nimenomaisesti oikeutta tutustua asiakirjoihin, jotka sisältyvät tällaisiin menettelyihin liittyviin komission asiakirja-aineistoihin. Yleinen oikeus tutustua asetuksen N:o 1049/2001⁷⁴ perusteella asiakirjoihin, joita on vaihdettu SEUT 102 artiklan soveltamisen yhteydessä komission ja menettelyn asianosaisten tai kolmansien välillä, olisi näet omiaan vaarantamaan tasapainon, jonka unionin lainsäätäjä on halunnut taata asetuksissa N:o 1/2003 ja N:o 773/2004 yhtäältä mahdollisesti arkaluonteisten kaupallisten tietojen toimittamista komissiolle koskevan kyseisten yritysten velvollisuuden ja toisaalta näin komissiolle toimitettuihin tietoihin salassapitovelvollisuuden ja liikesalaisuuksien suojan nojalla liittyvää vahvistettua suojaa koskevan takeen välillä. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että kun otetaan lisäksi huomioon suojattujen intressien luonne, yleisen oletaman on välttämättä katsottava olevan olemassa riippumatta siitä, kohdistuuko tutustumispyyntö jo päätettyyn vai vielä vireillä olevaan tutkintamenettelyyn, ja hylkäsi kyseessä olevassa asiassa nostetun kanteen.

2. JÄSENVALTION JÄSENYYSVELVOITTEIDEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMISTÄ KOSKEVAN MENETTELYN YHTEYDESSÄ LAATIMAT ASIAKIRJAT

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli 28.4.2017 annettuun tuomioon **Gameart v. komissio** (T-264/15, [EU:T:2017:290](#)) johtaneessa asiassa tilaisuus tarkastella ensimmäistä kertaa sitä, voidaanko jäsenvaltion jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn yhteydessä laatimia asiakirjoja pitää asetuksen N:o 1049/2001 5 artiklassa tarkoitettuina toimitelmiltä peräisin olevina asiakirjoina, jolloin toimitelmellä olisi toimivalta ratkaista pyyntö saada tutustua näihin asiakirjoihin, jotka jäsenvaltio on toimittanut sille mainitun säännöksen toisen alakohdan nojalla. Asian taustalla oli kantajan Puolan ulkoasianministeriölle esittämä pyyntö saada tutustua Puolan onnenpelilainsäädännön unionin oikeuden vastaisuutta koskeviin komission menettelyihin liittyviin asiakirjoihin. Pyyntö koski erityisesti mainitun ministeriön hallussa olleita jäljennöksiä Puolan tasavallan komissiolle osoittamista, kyseisiä menettelyjä koskevista kirjeistä. Ministeriö siirsi pyynnön komissiolle, minkä jälkeen komissio eväsi oikeuden tutustua kyseisiin asiakirjoihin muun muassa asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetyn tarkastus-, tutkinta- ja tilintarkastustoimien tarkoitusten suojaa koskevan poikkeuksen nojalla. Kantaja riitautti oikeuden epäämisen ja väitti, ettei komissio ollut toimivaltainen ratkaisemaan pyyntöä saada tutustua riidanalaisiin asiakirjoihin, sillä asiakirjat eivät kuulu asetuksen N:o 1049/2001 soveltamisalaan.

^{74/} Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1049/2001 (EYVL 2001, L 145, s. 43).

Sen mukaan kyseisen asetuksen 5 artiklan toista alakohtaa ei voida soveltaa tällaisiin asiakirjoihin, koska mainittu säännös koskee ainoastaan unionin toimitelmistä peräisin olevia asiakirjoja.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa tässä yhteydessä, että lukuun ottamatta asetuksen N:o 1049/2001 5 artiklassa tarkoitettuja erityistapauksia ja tilanteita, joissa SEU 4 artiklan 3 kohtaan perustuvaan vilpittömän yhteistyön veloitteeseen liittyvät vaatimukset tätä edellyttävät, kansallisten viranomaisten hallussa oleviin asiakirjoihin tutustumista koskeviin pyyntöihin sovelletaan silloinkin, kun tällaiset asiakirjat ovat peräisin unionin toimitelmiltä, mainittuihin viranomaisiin sovellettavia kansallisia säännöksiä, eikä niitä voida korvata asetuksen N:o 1049/2001 säännöksillä. Unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa, että asetuksen N:o 1049/2001 5 artiklassa ei säädetä mahdollisuudesta, että pyyntö saada tutustua jäsenvaltiosta peräisin oleviin asiakirjoihin toimitettaisiin edelleen komissiolle. Kyseisen säännöksen sanamuodosta näet ilmenee nimenomaisesti, että sen aineellinen soveltamisala rajoittuu asiakirjoihin, jotka "ovat peräisin" unionin toimitelmiltä. Niinpä komissio ei ollut toimivaltainen lausumaan pyynnöstä saada tutustua riidanalaisiin asiakirjoihin.

Toteamusta ei voida kyseenalaistaa komission ja väliintulijoiden väitteellä, jonka mukaan komissio oli toimivaltainen tutkimaan pyynnön saada tutustua Puolan tasavallalta peräisin olleisiin asiakirjoihin sillä perusteella, että mainitut asiakirjat olivat komission hallussa asetuksen N:o 1049/2001 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Jotta komissio olisi toimivaltainen antamaan päätöksen, jolla myönnetään tai evätään oikeus saada tutustua sen hallussa olevaan asiakirjaan, sen on vielä vastaanotettava sellainen pyyntö saada tutustua mainittuun asiakirjaan, joka on esitetty pätevästi asetuksen N:o 1049/2001 2 artiklan 4 kohdan ja 6 artiklan mukaisesti ja jonka mainitun asetuksen 2 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on tehnyt tai jonka jäsenvaltio on pätevästi toimittanut edelleen mainitun asetuksen 5 artiklan mukaisesti. On kuitenkin todettava, ettei komissio ollut käsiteltävässä asiassa vastaanottanut pätevää pyyntöä kantajalta tai Puolan tasavallalta.

3. ECHAN HALLUSSA KEMIKAALIN KÄYTTÖLUPAHAKEMUKSEEN LIITTYVÄN MENETTELYN YHTEYDESSÄ OLEVAT ASIAKIRJAT

Unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin 13.1.2017 annettuun tuomioon *Deza v. ECHA* (T-189/14, [EU:T:2017:4](#)) johtaneessa asiassa kanne, jolla vaadittiin kumoamaan päätökset, joilla ECHA oli myöntänyt kolmansille oikeuden saada tietyt tiedot, jotka sisältyivät kantajan asetuksen (EY) N:o 1907/2006⁷⁵ mukaisessa kemikaalin käyttölupahakemukseen liittyvässä menettelyssä esittämään aineistoon. Kantaja vetosi kanteensa tueksi muun muassa mainitun säädöksen mukaisessa lupamenettelyssä esitettyjä tietoja koskevaan yleiseen luottamuksellisuusolettamaan.

Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa, että erotuksena tilanteisiin, joissa unionin tuomioistuin ja unionin yleinen tuomioistuin ovat hyväksyneet sellaisten yleisten olettamien soveltamisen, joiden perusteella asiakirjoihin tutustumista koskeva oikeus voidaan evätä, asetuksessa N:o 1907/2006 säännellään nimenomaisesti asetuksen N:o 1907/2006 ja asetuksen N:o 1049/2001 välistä suhdetta. Asetuksen N:o 1907/2006 118 artiklassa nimittäin säädetään, että asetusta N:o 1049/2001 sovelletaan ECHAN hallussa oleviin asiakirjoihin. Siinä ei säännellä rajoittavasti kemikaalin käyttölupamenettelyyn liittyvään aineistoon sisältyvien asiakirjojen käyttämistä. Niinpä yleinen oletama, jonka nojalla oikeus tutustua kyseessä oleviin asiakirjoihin voidaan evätä, ei perustu asetuksen N:o 1907/2006 säännöksiin. Näin ollen ei voida katsoa, että luvan hakijoiden taloudellisten etujen suojelua koskeva poikkeus selvästi kattaa asetuksessa N:o 1907/2006 säädetyn lupamenettelyn yhteydessä ECHAlle toimitetut

^{75/} Kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta 18.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006 (EUVL 2006, L 396, s. 1).

asiakirjat kokonaisuudessaan. Vaikka tätä poikkeusta voidaan mahdollisesti soveltaa tiettyihin ECHAlle toimitettuihin asiakirjoihin, tämä ei välttämättä päde kaikkiin asiakirjoihin tai asiakirjojen koko sisältöön. ECHAN on ainakin varmistuttava siitä kunkin asiakirjan konkreettisella ja todellisella tutkimisella, kuten asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa edellytetään.

Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa lisäksi, että vaikka yleisön mahdollisimman laajaa oikeutta tutustua ECHAN hallussa oleviin asiakirjoihin koskevaa periaatetta on lähtökohtaisesti kunnioitettava, kyseiseen periaatteeseen on kuitenkin tiettyjä yleiseen tai yksityiseen etuun liittyviin syihin perustuvia rajoituksia. Se katsoo kuitenkin, että kyseisessä yksittäistapauksessa pelkästään näiden yleisön saatavilla olevien kuvailevien tietojen koosteen ilmaiseminen ei riittäisi aiheuttamaan vahinkoa kantajan taloudellisten etujen suojalle. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tietoihin olisi liittynyt asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdassa suojattuja taloudellisia etuja ainoastaan, jos kantajan tällaisen tietojen kokoamisen yhteydessä esittämistä arvioinneista olisi voitu saada lisäarvoa – eli jos ne olisivat esimerkiksi johtaneet uusiin tieteellisiin päätelmiin tai sellaista innovatiivista strategiaa koskeviin huomioihin, jolla yritys voi saada kaupallista hyötyä suhteessa kilpailijoihinsa.

4. TARJOUSKILPAILUN KAIKKIIN ERIIN LIITTYVIÄ TARJOUSPYYNTÖJÄ KOSKEVAT ASIAKIRJAT

Unionin yleinen tuomioistuin tutki 14.12.2017 annettuun tuomioon *Evropaiki Dynamiki v. parlamentti* (T-136/15, [EU:T:2017:915](#)) johtaneessa asiassa sellaisen päätöksen laillisuuden, jolla parlamentti hylkäsi kantajan pyynnön saada tutustua parlamentin aloittaman tarjouskilpailun kaikkiin eriin liittyviä tarjouspyyntöjä koskeviin kyseisen toimielimen asiakirjoihin. Parlamentti oli hylännyt mainitun pyynnön ja vedonnut erityisesti taloudellisten etujen suojaan liittyvään poikkeukseen perusteena asiakirjoihin tutustumista koskevan oikeuden epäämiselle.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa kyseisestä poikkeuksesta ensimmäiseksi, että vaikka pitää paikkansa, että unionin tuomioistuin on todennut sellaisten yleisten olettamien olemassaolon, joita sovelletaan eräisiin asiakirjojen luokkiin niiden luonteen perusteella useissa tapauksissa, mukaan lukien tarjoajien tarjoukset julkisten hankintojen toteuttamisen yhteydessä,⁷⁶ tarjouspyyntöjen osalta yleistä olettaa taloudellisten etujen vahingoittamisesta ei kuitenkaan voida perustaa tarjoajien tarjouksiin tutustumista koskevaan oikeuskäytäntöön eikä yleisemmin samanlaiseen päättelyyn, jota noudatettiin valtiontukien valvontamenettelyyn liittyvässä tuomiossa *komissio v. Technische Glaswerke Ilmenau*⁷⁷ ja yrityskeskittymän toimintaan liittyvässä tuomiossa *komissio v. Éditions Odile Jacob*.⁷⁸ Näihin kahteen tuomioon johtaneilla asioilla oli nimittäin yksi yhteinen piirre eli se, että oikeus tutustua pyynnön kohteena olleeseen asiakirja-aineistoon tai asiakirjoihin rajattiin täsmällisesti asetuksesta N:o 1049/2001 erillisen erityissäännösten säännöksillä sekä henkilöiden että itse tietojen osalta. Toisin kuin hankintailmoituksen ja hankintasopimuksen tekemistä koskevan päätöksen osalta, hankintaviranomaisen puitesopimuksen täytäntöönpanemiseksi esittämästä tarjouspyynnöstä ei ole varainhoitoasetuksessa tai delegoidussa asetuksessa (EU) N:o 1268/2012⁷⁹ nimenomaista säännöstä, jossa määritettäisiin tai rajattaisiin ne siihen sisältyvät tiedot, jotka hankintaviranomaisen on ilmoitettava tai jotka se voi ilmoittaa tarjoajille tai muille ehdokkaille. Niinpä ei

^{76/} Ks. vastaavasti tuomio 29.1.2013, *Cosepuri v. EFSA*, T-339/10 ja T-532/10, [EU:T:2013:38](#), 101 kohta ja tuomio 21.9.2016, *Secolux v. komissio*, T-363/14, [EU:T:2016:521](#), 59 kohta.

^{77/} Tuomio 29.6.2010, C-51/07 P, [EU:C:2010:376](#).

^{78/} Tuomio 28.6.2012, C-51/10 P, [EU:C:2012:393](#).

^{79/} Unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä 29.10.2012 annettu komission delegoitu asetukset (EU) N:o 1268/2012 (EUVL 2012, L 362, s. 1).

voida katsoa, että varainhoitoasetukseen tai delegoituun asetukseen sisältyisi täsmällisiä säännöksiä hankintaviranomaisen puitesopimuksen täytäntöönpanemiseksi laatimiin tarjouspyyntöihin sisältyvistä tiedoista.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin korostaa, että kun otetaan huomioon hankintaviranomaisen puitesopimuksen täytäntöönpanemiseksi laatiman tarjouspyynnön luonne ja tarkoitus, ei voida olettaa, että tällainen asiakirja sisältää sopimuskumppania koskevia taloudellisia ja teknisiä tietoja tai että siinä yksilöidään tämän erityisosaaminen. Sen sijaan tarjouspyyntö, joka on peräisin hankintaviranomaiselta eikä sen sopimuskumppaneilta, sisältää yleisesti kuvauksen tehtävistä, jotka hankintaviranomainen tahtoo suorittaa sopimuskumppanin kanssa tekemänsä puitesopimuksen perusteella. Sopimuskumppani ilmoittaa lähtökohtaisesti vasta vastauksena tarjouspyyntöön yksityiskohtaiset tiedot suorituksista, jotka se katsoo voivansa tarjota hankintaviranomaiselle, niiden asiantuntijoiden profiilin, jotka se voi asettaa käytettäväksi, ja palveluidensa hinnan. Lisäksi parlamentti ei voi väittää, että tarjouspyyntöjen esittäminen vahingoittaisi sen omia etuja siten, että parlamentin ”hankkijaprofiili” markkinoilla voisi paljastua. Niinpä parlamentti ei voinut vedota asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tutustumisoikeudesta säädettyyn poikkeukseen, joka perustuu taloudellisten etujen suojaan, perusteluna sille, ettei se tutkinut pyynnön kohteena olleita asiakirjoja konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin tutki siltä osin, voitiinko poikkeus velvollisuudesta tutkia kyseessä olevat asiakirjat konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti hyväksyä kohtuuttoman työmäärän perusteella, täyttyvätkö kyseessä olevassa asiassa oikeuskäytännössä asetetut kolme kumulatiivista edellytystä eli ensimmäiseksi se, että pyydettyjen asiakirjojen konkreettisen ja asiakirjakohtaisen tutkimisen merkitsemä työtaakka on kohtuuton, toiseksi se, että parlamentti on yrittänyt neuvotella pyynnön esittäjän kanssa, ja kolmanneksi se, että parlamentti on konkreettisesti tarkastellut vaihtoehtoisia ratkaisuja pyydettyjen asiakirjojen konkreettiselle ja asiakirjakohtaiselle tutkimiselle. Se katsoo, että kyseisen asian erityisissä olosuhteissa – kun otetaan huomioon vaadittu työmäärä, parlamentin esittämä ehdotus ja kantajan asenne – parlamentti saattoi vedota kohtuuttomaan työtaakkaan kieltäytyäkseen tutkimasta konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti kaikkia pyydettyjä asiakirjoja ilman, että sillä oli velvollisuutta muiden kuviteltavissa olevien vaihtoehtojen puuttuessa ilmoittaa päätöksessään seikkaperäisesti syitä, joiden vuoksi sille aiheutuisi myös näistä vaihtoehtoista kohtuuttoman suuri työmäärä. Parlamentti saattoi näin ollen evätä kokonaan oikeuden tutustua kyseisiin asiakirjoihin ilman, että on tarpeen pyytää sitä esittämään jäljennöstä niistä asiakirjoista, jotka se on todella tutkinut.

XV JULKISHALLINTO

Julkishallinnon alan oikeuskäytäntö oli vuonna 2017 runsasta.

Unionin yleisen tuomioistuimen oli 24.4.2017 annettuun tuomioon **HF v. parlamentti** (T-584/16, [EU:T:2017:282](#)) johtaneessa asiassa lausuttava kanteesta, jolla vaadittiin kumoamaan komission päätös olla uusimatta kantajan sopimussuhteisen toimihenkilön sopimusta.

Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että jotta Euroopan parlamentin työsopimuksista vastaavan viranomaisen päätöksen työsopimuksen uusimisesta voitaisiin katsoa syntyneen, edellytetään, että se on seurausta työsopimuksista vastaavan viranomaisen suorittamasta uudelleen tarkastelusta yksikön edun ja asianomaisen edun kannalta ja että työsopimuksista vastaava viranomainen on tehnyt uuden arvioinnin suhteessa alkuperäisen sopimuksen ehtoihin, joissa jo määrättiin sopimuksen päättymispäivä. Niinpä hallinnon voidaan katsoa tehneen tällaisen päätöksen vain, jos se on tehty joko tässä tarkoituksessa säädetyn erityisen menettelyn päätteeksi tai vastauksena asianomaisen henkilön Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen (jäljempänä henkilöstösäännöt) 90 artiklan 1 kohdan nojalla henkilöstösäännöissä tarkoitettuna henkilönä esittämään vaatimukseen.

Unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa lisäksi, että tilanteessa, jossa työsopimuksista vastaava viranomaisen päättää – siltä osin kuin tällaisesta mahdollisuudesta säädetään Euroopan unionin muuhun henkilöstöön sovellettavissa palvelussuhteen ehtoissa (jäljempänä palvelussuhteen ehdot) – olla käyttämättä sille kyseisten sääntöjen perusteella kuuluvaa mahdollisuutta jatkaa toimihenkilön työsopimusta, tällainen työsopimuksen uusimatta jättämistä koskeva päätös voidaan tehdä vasta sen jälkeen kun asianomaiselle henkilölle on annettu mahdollisuus esittää asianmukaisesti kantansa, tarvittaessa siten, että työsopimuksista vastaava viranomaisen pelkästään ilmoittaa kirjallisen tai suullisen yhteydenpidon, joka voi olla lyhytaikainenkin, kuluessa aikomuksestaan ja syistä olla käyttämättä kyseistä mahdollisuutta. Työsopimuksista vastaavan viranomaisen on aloitettava tällainen yhteydenpito, ja sillä on tätä koskeva todistustaakka. Kyseisessä asiassa unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että työsopimuksista vastaava viranomaisen oli loukannut kantajan oikeutta tulla kuulluksi. Se katsoo kuitenkin, että vaikka kantajaa olisi muodollisesti kuultu ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä, kantajan oikeudenkäynnin kuluessa esittämien seikkojen perusteella on katsottava, että tämä ei olisi johtanut eri lopputulokseen hänen työsopimuksensa uusimisen osalta.

Unionin tuomioistuimen tutkittavaksi saatettiin 24.4.2017 annettuun tuomioon **HF v. parlamentti** (T-570/16, [EU:T:2017:283](#)) johtaneessa asiassa kanne hallinnon (kyseisessä asiassa jälleen parlamentin työsopimuksista vastaavan viranomaisen) väitetystä implisiittisestä päätöksestä, joka koski henkilöstösääntöjen 24 artiklan mukaisen, työpaikkakiusaamiseen liittyvän avustamispyynnön hylkäämistä. Kyseisessä asiassa unionin yleinen tuomioistuin saattoi täsmentää hallinnon tekemän sellaisen päätöksen ulottuvuutta, jolla aloitetaan hallinnollinen tutkinta vastauksena henkilöstösääntöjen 90 artiklan 1 kohdan, jossa hallinnolle asetetaan neljän kuukauden määräaika vastauksen antamista varten, nojalla esitettyyn pyyntöön.

Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa ensin oikeuskäytännöstä, jonka mukaan hallinnon on silloin, kun työpaikkakiusaamisesta on alustavaa näyttöä, toimittava nopeasti väitettyjen tapahtumien selvittämiseksi,⁸⁰ ja mainitsee sitten, että jos työsopimuksista vastaava viranomaisen ei anna vastausta avustamispyyntöön henkilöstösääntöjen 90 artiklan 1 kohdassa säädetyn neljän kuukauden määräajan kuluessa, voidaan katsoa, että kyseinen viranomaisen on tehnyt implisiittisen päätöksen avustamispyynnön hylkäämisestä. Tällaisessa tilanteessa oletetaan, että kyseinen viranomaisen ei ole pitänyt avustamispyynnön tueksi esitettyjä seikkoja riittävinä alustavina todisteina sellaisten väitettyjen tosiseikkojen todenperäisyydestä, jotka synnyttävät avustamisvelvollisuuden ja jotka kyseisessä asiassa koskivat väitettyä henkilöstösääntöjen 12 a artiklan rikkomista.

Unionin yleinen tuomioistuin esittää kuitenkin, että tällainen tilanne eroaa tässä asiassa kyseessä olevasta tilanteesta, jossa työsopimuksista vastaava viranomaisen katsoi vastauksena avustamispyyntöön, että sillä oli riittävät alustavat todisteet, joiden vuoksi hallinnollisen tutkinnan aloittaminen oli perusteltua sen selvittämiseksi, oliko väitetyissä tosiseikoissa todella kyse henkilöstösääntöjen 12 a artiklassa tarkoitetusta työpaikkakiusaamisesta tai sukupuolisesta häirinnästä. Tällaisessa tilanteessa on välttämätöntä, että kyseinen tutkinta suoritetaan loppuun, jotta hallinto voi tutkintakertomuksen päätelmien perusteella ottaa lopullisen kannan tältä osin ja näin ollen joko todeta, ettei avustamispyyntö anna aiheutta toimenpiteisiin, tai silloin, kun väitetyt tosiseikat on näytetty toteen ja ne kuuluvat henkilöstösääntöjen 12 a artiklan soveltamisalaan, muun muassa aloittaa kurinpitomenettelyn tarvittavien kurinpitoseuraamusten määräämiseksi oletetulle tekijälle. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan hallinnollisen tutkinnan tarkoituksena on vahvistaa tai kumota henkilöstösääntöjen 12 a artiklassa tarkoitetun työpaikkakiusaamisen olemassaolo. Työsopimuksista vastaava viranomaisen ei näin ollen voi ennakoita tutkinnan lopputulosta eikä sen pidä ottaa edes implisiittisesti kantaa väitetyn työpaikkakiusaamisen todenperäisyyteen ennen hallinnollisen tutkinnan tulosten saamista. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää tässä yhteydessä, että hallinto on velvollinen viemään hallinnollisen tutkinnan loppuun riippumatta siitä, onko työpaikkakiusaaminen tällä välin lakannut, tai jopa siitä, onko avustamispyynnön esittäjä tai oletettu tekijä jättänyt toimielimen. Koska

^{80/} Tuomio 26.1.1989, **Koutchoumoff v. komissio**, 224/87, [EU:C:1989:38](#), 15 ja 16 kohta; tuomio 25.10.2007, **Lo Giudice v. komissio**, T-154/05, [EU:T:2007:322](#), 136 kohta ja tuomio 6.10.2015, **CH v. parlamentti**, F-132/14, [EU:F:2015:115](#), 87 kohta.

henkilöstösäännöissä ei kurinpitoasioista poiketen ole erityissäännöstä määräajasta, jossa hallinnon on suoritettava hallinnollinen tutkinta, hallinnon ei muun muassa työpaikkakiusaamisasioissa voida sillä perusteella, että vastauksena avustamispyyntöön neljän kuukauden määräajassa kyseisen pyynnön esittämisestä aloitettu hallinnollinen tutkinta on edelleen meneillään mainitun määräajan päättymisen jälkeen, katsoa tehneen implisiittistä päätöstä, jolla työsopimuksista vastaava viranomaislainen olisi todennut, etteivät avustamispyynnössä väitetyt tosiseikat pidä paikkansa tai merkitse henkilöstösääntöjen 12 a artiklassa tarkoitettua työpaikkakiusaamista.

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli 14.9.2017 annettuun tuomioon *Bodson ym. v. EIP* (T-504/16 ja T-505/16, [EU:T:2017:603](#)) johtaneessa asiassa mahdollisuus tutkia kantajien, jotka olivat Euroopan investointipankin (EIP) toimihenkilöitä, nostama kanne, jolla vaadittiin kumoamaan helmikuun 2013 ja sitä seuraavien kuukausien palkkalaskelmiin sisältyvät päätökset, joilla kantajiin sovellettiin EIP:n hallintoneuvoston 18.12.2012 ja EIP:n johtokunnan 29.1.2013 tekemiä päätöksiä. Tarkemmin sanottuna kantajat väittivät, että mainitut päätökset, joita sovellettiin riidanalaisilla palkkalaskelmilla, olivat lainvastaisia. Heidän lainvastaisuusväitteensä perustui siihen, etteivät päätökset mahdollistaneet sellaisen EIP:n hallintoneuvoston 22.9.2009 tekemään päätökseen perustuvan menetelmän soveltamista, jota oli määrä soveltaa seitsemän vuoden ajan ja jonka mukaan peruspalkka-asteikon vuotuinen mukautus perustui Luxemburgin inflaatioasteeseen pohjautuvaan laskelmaan.

Unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa tässä yhteydessä aluksi, että vaikka EIP ei kiistänyt sitä, että vuoden 2009 menetelmän soveltaminen olisi johtanut kantajien todellisuudessa saamaa suurempaan peruspalkka-asteikon korottamiseen, se esitti muun muassa, ettei kyseinen menetelmä ollut sitova ja että sitä oli joka tapauksessa muutettu päätöksillä, joita väitettiin lainvastaisiksi.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkää kuitenkin nämä kaksi väitettä. Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa ensimmäiseksi vuoden 2009 menetelmän sitovuuden osalta, että EIP:llä on harkintavalta määrittää ja muuttaa yksipuolisesti henkilöstönsä palkkauksen osatekijöitä ja näin ollen päättää henkilöstön peruspalkka-asteikosta ja tarkistaa sitä. Se korostaa kuitenkin, että EIP voi harkintavaltansa rajoissa päättää määrittää etukäteen ensin tietyksi ajaksi arviointiperusteet, joiden puitteissa sen henkilöstön peruspalkka-asteikko saatetaan myöhemmin säännöllisesti ajan tasalle, ja siten sitoutua noudattamaan kyseisiä arviointiperusteita kyseisenä ajanjaksona tehtävien palkka-asteikkojen vuosittaisen mukauttamisten yhteydessä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo kyseisten perusteiden valossa, että EIP sitoutui 22.9.2009 tekemällään itsenäisellä päätöksellä noudattamaan päätöksen koko seitsenvuotisen voimassaolon ajan vuoden 2009 menetelmää, kun se käyttää harkintavaltansa. Niinpä se ei voinut henkilöstönsä peruspalkka-asteikkojensa vuosittaisen mukauttamisen yhteydessä vedota kyseisessä menetelmässä vahvistettuja perusteita pitemmälle menevään harkintavaltaan.

Unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa toiseksi sen osalta, että vuoden 2009 menetelmää oli muutettu lainvastaisiksi väitetyillä päätöksillä, että sen lisäksi, ettei 18.12.2012 tehdyssä päätöksessä ole kohtia, joilla vuoden 2009 menetelmän käyttöönotosta tehty päätös olisi kumottu tai muutettu taikka sen täytäntöönpanoa olisi lykätty, siinä ei myöskään viitata kyseiseen päätökseen. Lisäksi se korostaa, että vaikka kumpikin päätös on saman elimen samassa menettelyssä tekemä, ne ovat luonteeltaan erilaisia ja niillä on eri kohde. Vaikka 22.9.2009 päivätty päätös tehtiin vuoden 2010 talousarvion laatimisen yhteydessä, se on luonteeltaan lakisääteinen ja monivuotinen, koska siinä vahvistetaan useiden vuosien ajaksi menetelmä henkilöstölle maksettavien korvausten yhden osatekijän, nimittäin peruspalkka-asteikkojen, vuosittaisen mukauttamisen toteuttamiseksi. Sitä vastoin 18.12.2012 tehty päätös on luonteeltaan ensisijaisesti talousarviota koskeva toimenpide, jolla hyväksytään EIP:n toimintasuunnitelma 2013–2015. Toimintasuunnitelmassa vahvistetaan virassa olevan henkilöstön talousarviosta rahoitettavien henkilöstömenojen korotuksen määrä tietyssä vuonna, tässä tapauksessa vuonna 2013, eikä sen voida katsoa sisältävän EIP:n henkilöstön palkkausta koskevia määräyksiä. Tässä tilanteessa unionin yleinen tuomioistuin toteaa, ettei 18.12.2012 tehdyllä päätöksellä voida katsoa muutetun vuoden 2009 menetelmää. Sama pätee samoilla perusteilla – ja vielä suuremmalla syyllä, koska sen teki johtokunta eikä hallintoneuvosto – 29.1.2013 tehtyyn päätökseen.

Niinpä unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että 18.12.2012 ja 29.1.2013 tehdyillä päätöksillä rikottiin 22.9.2009 tehtyä päätöstä ja että ne olivat näin ollen lainvastaisia. Sama pätee myös kantajien helmikuun 2013 ja sitä myöhempien kuukausien palkkalaskelmiin sisältyviin päätöksiin, jotka tehtiin mainittujen päätösten nojalla.

Unionin yleinen tuomioistuin lausui 26.10.2017 annetussa tuomiossa *Paraskevaidis v. Cedefop* (T-601/16, [EU:T:2017:757](#)) kanteesta, jolla vaadittiin yhtäältä kumoamaan Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus (Cedefop) johtajan 4.11.2015 tekemä päätös olla ylentämättä kantajaa palkkaluokkaan AD 12 vuoden 2015 ylennyskierröksellä ja toisaalta korvaamaan vahinko, joka kantajalle väitetyksi aiheutui tästä päätöksestä. Kantaja väitti muun muassa, että riidanalaisen päätöksen perustelut olivat puutteelliset. Hän esitti tässä yhteydessä yhtäältä, että mainittu päätös oli pelkkä ylennettyjen virkamiesten nimien luettelo, ja toisaalta, että hänen valituksensa hylkäämisestä tehty päätös oli implisiittinen, sillä siinä ei ollut vähäisiäkään perusteluja.

Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa, että vaikka nimittävä viranomainen ei ole velvollinen perustelemaan ylennyspäätöstä sille, jolle päätös on osoitettu, tai ylentämättä jääneelle ehdokkaalle, sillä on velvollisuus perustella ylentämättä jääneen ehdokkaan henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdan mukaisesti tekemän valituksen hylkäämistä koskeva päätös, koska hylkäämispäätöksen perusteluiden on katsottava vastaavan sen päätöksen perusteluita, jota valitus koskee. Täten perustelut on esitettävä viimeistään valituksen hylkäämisen yhteydessä. Unionin yleinen tuomioistuin mainitsee lisäksi, että päätöstä on pidettävä riittävästi perusteltuna, jos se on tehty asiayhteydessä, jonka kyseessä oleva virkamies tuntee ja jonka perusteella hän pystyy ymmärtämään itseään koskevan päätöksen sisällön. Kun otetaan kuitenkin huomioon perusteluvelvollisuuden tärkeys puolustautumisoikeuksien kannalta, asiayhteys, jossa valituksen johdosta implisiittisesti pysytetty päätös ylentämättä jättämisestä on tehty, voi vain poikkeuksellisesti olla päätöksen perustelujen alku. Niinpä perustelujen alkua ei voi olla olemassa, jos nimittävä viranomainen ei ole todennut mitään valittajan nimenomaisesta tilanteesta ja siitä, miten hänen ansioitaan on vertailtu muiden ylennyskelpoisten virkamiesten ansioiden kanssa henkilöstösääntöjen 45 artiklassa säädettyjen arviointiperusteiden mukaisesti.

Kyseisessä asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoo, ettei kantaja pystynyt pelkästään sen perusteella, että hänestä laadituissa arviointikertomuksissa ja eräissä, osin hyvin vanhoissa sähköposteissa ja kirjeissä oli häntä arvostelevia toteamuksia, ymmärtämään sitä, miten henkilöstösääntöjen 45 artiklan mukaisia arviointiperusteita oli sovellettu hänen tilanteeseensa niin, että ylennyskierröksellä 2015 suoritettujen ylennyskelpoisten virkamiesten ansioiden vertailun jälkeen olisi ollut perusteltua päättää, ettei kantajaa ylennetä. Sen sijaan kantaja saattoi vasta nostettuaan kanteen ja luettuaan Cedefopin vastineeseen sisältyneet selitykset ymmärtää, millä tavalla häneen kohdistunut arvostelu oli otettu huomioon, kun hänen tapaukseensa sovellettiin henkilöstösääntöjen 45 artiklan mukaisia perusteita, jotka koskevat ansioiden arviointia ylennysten yhteydessä. Tästä seuraa, että asiayhteyttä, jossa riidanalainen päätös tehdään, ei voida pitää päätöksen – riittämättömänäkään – perusteluna. Niinpä unionin yleinen tuomioistuin kumoaa riidanalaisen päätöksen perustelujen täydellisen puuttumisen vuoksi, sillä tällaista lainvastaisuutta ei voida korjata enää oikeudenkäyntivaiheessa.

Unionin yleinen tuomioistuin arvioi vahinkoja, jotka kantaja väitti kärsineensä riidanalaisen päätöksen seurauksena, koskevan korvausvaatimuksen osalta, että koska riidanalaisen päätöksen perustelut olivat puutteelliset ja se oli tämän vuoksi kumottava, unionin yleinen tuomioistuin ei pysty arvioimaan päätöksen asianmukaisuutta mainitun päätöksen aineellista lainvastaisuutta koskevien kanneperusteiden tutkimisen perusteella eikä todeta, aiheutuiko kantajan ylentämättä jättämisestä vahinkoa. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuudesta aiheutuneen henkisen kärsimyksen osan osalta, että kantaja joutui ylentämättä jättämisensä syitä koskevan epätietoisuuden tilaan, joka kesti huomattavasti yli sen määräjän, jossa valitukseen oli vastattava, minkä vuoksi hän joutui panemaan vireille oikeudenkäynnin saadakseen tätä koskevia selvityksiä. Kantajan kokeman epäoikeudenmukaisuuden ja hämmennyksen ja jopa turhautumisen tunteiden on katsottava aiheuttaneen kantajalle erityistä henkistä kärsimystä, jota ei voida korvata asianmukaisesti pelkällä riidanalaisen päätöksen kumoamisella. Unionin yleinen tuomioistuin, joka arvioi vahingon kohtuuden mukaan, katsoo tässä

tilanteessa, että 2 000 euroa on asianmukainen korvaus siitä henkisen kärsimyksen osasta, jonka kantaja väittää aiheutuneen riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuudesta.

Unionin yleisen tuomioistuimen oli 5.12.2017 annettuun tuomioon **Tuerck v. komissio** (T-728/16, [EU:T:2017:865](#)) johtaneessa asiassa lausuttava kanteesta, jolla vaadittiin kumoamaan komission päätös, jossa vahvistetaan kantajan ennen unionin palveluksessa aloittamista hankkimien eläkeoikeuksien siirto Euroopan unionin eläkejärjestelmään. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää kyseisessä asiassa sen pääoman, joka otetaan huomioon, kun virkamiehen aikaisemmin kansallisessa järjestelmässä hankkimat eläkeoikeudet siirretään unionin eläkejärjestelmään, laskemista koskevia sääntöjä.

Kantaja esitti olennaisilta osin, että komission henkilökohtaisten etuuksien hallinto- ja maksutoimisto (PMO) ei olisi voinut vähentää Deutsche Rentenversicherung Bundin (Saksan liittovaltion eläkevakuutuslaitos) siirtämistä pääomasta 3,1 prosentin yksinkertaista vuosikorkoa, joka lasketaan siirtopyynnön esittämispäivän ja varsinaisen siirtopäivän väliseltä ajalta. Kantaja väitti tässä yhteydessä, että henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 11 ja 12 artiklan yleisten täytäntöönpanosäännösten⁸¹ 7 artiklan 1 kohdan mukaan siirtopyynnön esittämispäivän ja varsinaisen siirtopäivän välistä pääoman uudelleenarvostusta vastaavan määrän vähentäminen voidaan tehdä ”kiinteämääräisenä” vain, jos laitos, jossa aiemmat eläkeoikeudet on hankittu, ei kykene ilmoittamaan, mikä on kyseisten eläkeoikeuksien arvo siirtopyynnön kirjaamispäivänä. Kantajan mukaan kansallinen laitos oli kuitenkin ilmoittanut PMO:lle hänen eläkeoikeuksiensa arvon siirtopyynnön kirjaamispäivänä.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että sovellettavien säännösten eli henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 11 artiklan 2 kohdan ja henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevien 11 ja 12 artiklan yleisten täytäntöönpanosäännösten 7 artiklan 1 kohdan selkeästä ja tarkasta sanamuodosta käy ilmi, että palvelusvuosien hyvittämistä koskevat päätökset perustuvat siirtopyynnön kirjaamispäivänä siirrettävissä olevaan pääoman määrään, sellaisena kuin toimivaltaiset kansalliset tai kansainväliset viranomaiset ovat sen nimittävälle viranomaiselle ilmoittaneet, ja josta vähennetään tarvittaessa määrä, joka edustaa pyynnön kirjaamispäivän ja varsinaisen siirtopäivän välistä pääoman uudelleenarvostusta. Mainituista säännöksistä käy lisäksi ilmi, että tosiasiallisesti siirrettyyn, nykyarvoistettuun pääomaan tehdään 3,1 prosentin yksinkertaisella korolla laskettu vähennys vain, jos toimivaltainen kansallinen tai kansainvälinen laitos ei kykene ilmoittamaan, mikä on eläkeoikeuksien arvo pyynnön kirjaamispäivänä. Niinpä unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että jos toimivaltaiset kansalliset tai kansainväliset viranomaiset ovat ilmoittaneet nimittävälle viranomaiselle siirtopyynnön kirjaamispäivän mukaisen eläkeoikeuksien arvon, tämä ei voi tehdä määrään mitään vähennyksiä, ja henkilöstösääntöjen mukaiseen eläkkeeseen oikeuttavat palvelusvuodet on siis laskettava koko mainitun määrän perusteella. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan henkilöstösäännöissä säädetään ainoastaan sen määrän vähentämisestä, joka edustaa kyseisenä päivänä nykyarvoistetun pääoman uudelleenarvostusta siirtopyynnön esittämispäivän ja varsinaisen siirtopäivän väliseltä ajalta. Komission asiana ei joka tapauksessa ole määrittää tai ”nykyarvoistaa” sen pääoman määrää, joka vastaa tosiasiallisesti kyseisen virkamiehen aikaisemmalla työskentelyllään hankkimia eläkeoikeuksia siirtopyynnön kirjaamispäivänä. Niinpä komissio teki oikeudellisen virheen, kun se vähensi tosiasiallisesti siirretystä nykyarvoistetusta pääomasta 3,1 prosentin yksinkertaisen vuosikoron, joka lasketaan siirtopyynnön esittämispäivän ja varsinaisen siirtopäivän väliseltä ajalta, vaikka kansalliselle vakuutuslaitokselle ei ollut käsiteltävän asian erityisissä olosuhteissa mahdotonta ilmoittaa komissiolle, mikä oli kantajalle siirtopyynnön kirjaamispäivään mennessä karttuneiden eläkeoikeuksien arvo.

Unionin yleinen tuomioistuin tutki 13.12.2017 annettuun tuomioon **Arango Jaramillo ym. v. EIP** (T-482/16 RENV, [EU:T:2017:901](#)) johtaneessa asiassa kanteen, jolla vaadittiin muun muassa kumoamaan kantajien helmikuun 2010 palkkalaskelmiin sisältyneet EIP:n päätökset heidän eläkevakuutusmaksujensa korottamisesta. Kyseinen asia

^{81/} Henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevien 11 ja 12 artiklan yleiset täytäntöönpanosäännöt, jotka komissio antoi 3.3.2011 tekemällään päätöksellä C(2011) 1278, joka julkaistiin 28.3.2011 hallinnollisissa tiedotteissa nro 17-2011.

koski EIP:n ja sen toimihenkilöiden välisiin oikeusriitoihin sovellettavan, kanteen nostamiselle varatun ”kohtuullisen ajan” käsitettä ja oli jatkoa *tuomion Arango Jaramillo ym. v. EIP uudelleenkäsitteilylle*⁸², jonka yhteydessä unionin tuomioistuin kumosi tuomion *Arango Jaramillo ym. v. EIP*.⁸³ Unionin tuomioistuimen mukaan kyseinen tuomio vahingoitti unionin oikeuden yhtenäisyyttä, koska siinä tulkittiin kohtuullisen ajan käsite kolmen kuukauden määräajaksi, jonka ylittämisestä seurasi automaattisesti kanteen myöhästyminen ja näin ollen sen tutkimatta jättäminen ilman, että unionin tuomioistuinten on otettava huomioon yksittäistapauksen olosuhteita.

Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa tässä yhteydessä aluksi, että vaikka mihinkään unionin oikeuden säännökseen tai määräykseen ei sisälly mainintoja EIP:n ja sen toimihenkilöiden välisiin oikeusriitoihin sovellettavasta kanteen nostamisen määräajasta, yhtäältä tehokkaan oikeussuojan ja toisaalta oikeusvarmuuden vaatimuksen yhteensovittaminen edellyttää, että tällaiset oikeusriidat saatetaan unionin tuomioistuihin kohtuullisessa ajassa. Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin tutkii, voitiinko kannetta pitää kohtuullisessa ajassa nostettuna, ja katsoo, että kun otetaan huomioon yhtäältä kyseisen asian erityisolosuhteet ja toisaalta oikeuskäytäntö, jossa on vahvistettu kantajien hyväksi voimakas oletama ohjeellisen kolmen kuukauden määräajan, johon lisätään pitkien etäisyyksien vuoksi 10 päivän määräaika, kohtuullisuudesta, kantajien kolmen kuukauden ja 11 päivän ajassa nostamaa kannetta on pidettävä kohtuullisessa ajassa nostettuna. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää lisäksi, että oikeuskäytännöstä ilmenevää kolmen kuukauden määräaika, johon lisätään pitkien etäisyyksien vuoksi 10 päivän määräaika, ei voida soveltaa käsiteltävässä asiassa preklusiivisena määräaikana vaan ainoastaan merkityksellisenä vertailukohtana. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa tässä yhteydessä, ettei EIP ollut esittänyt mitään väitteitä, joilla olisi osoitettu, että mainitun määräajan ylittäminen päivällä (saati muutamilla sekunneilla 25. ja 26.5.2010 välisenä yönä) riittäisi poistamaan kyseessä olevan ajan ”kohtuullisuuden” siten, että tällainen ero voisi todella vaarantaa oikeusvarmuuden vaatimuksen, joka edellyttää, että unionin elinten toimista tulee tietyn ajan kuluttua lopullisia.

XVI VAHINGONKORVAUSASIAT

Unionin yleinen tuomioistuin otti 10.1.2017 annettuun tuomioon *Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne v. Euroopan unioni* (T-577/14, muutoksenhaku vireillä⁸⁴, [EU:T:2017:1](#)), 1.2.2017 annettuun tuomioon *Aalberts Industries v. Euroopan unioni* (T-725/14, [EU:T:2017:47](#)), 1.2.2017 annettuun tuomioon *Kendrion v. Euroopan unioni* (T-479/14, muutoksenhaku vireillä⁸⁵, [EU:T:2017:48](#)) ja 17.2.2017 annettuun tuomioon *ASPLA ja Armando Álvarez v. Euroopan unioni* (T-40/15, muutoksenhaku vireillä⁸⁶, [EU:T:2017:105](#)) johtaneissa asiassa kantaa SEUT 268 artiklaan perustuviin kanteisiin, joilla vaadittiin korvaamaan vahinko, jonka kantajat olivat väitetysti kärsineet unionin yleisessä tuomioistuimessa SEUT 101 artiklan soveltamiseen liittyvissä eri asioissa käytyjen oikeudenkäyntien liiallisen keston vuoksi.

82/ Tuomio 28.2.2013, C-334/12 RX-II, [EU:C:2013:134](#).

83/ Tuomio 19.6.2012, T-234/11 P, [EU:C:2012:311](#).

84/ Asia C-138/17 P, *Euroopan unioni v. Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne*, ja asia C-146/17 P, *Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne v. Euroopan unioni*.

85/ Asia C-150/17 P, *Euroopan unioni v. Kendrion*.

86/ Asia C-174/17 P, *Euroopan unioni v. ASPLA ja Armando Álvarez*, ja asia C-222/17 P, *ASPLA ja Armando Álvarez v. Euroopan unioni*.

Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa aluksi, että unionin sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen voidaan vedota, kun kolme kumulatiivista edellytystä eli kyseessä olevan toimielimen moititun menettelyn lainvastaisuus, vahingon tosiasiallisuus sekä syy-yhteys moititun menettelyn ja väitetyn vahingon välillä täyttyvät.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoo ensimmäisen edellytyksen osalta 10.1.2017 antamassaan tuomiossa **Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne v. Euroopan unioni** (T-577/14, muutoksenhaku vireillä⁸⁷, [EU:T:2017:1](#)), että oikeutta saada asia ratkaistuksi kohtuullisessa ajassa loukattiin tuomioihin **Groupe Gascogne v. komissio** ja **Sachsa Verpackung v. komissio**⁸⁸ johtaneiden asioiden oikeudenkäyntien liiallisen keston vuoksi. Kyseisissä asioissa oikeudenkäynnin kesto oli näet lähes viisi vuotta ja yhdeksän kuukautta, eikä sitä voida oikeuttaa mainittujen asioiden erityisillä olosuhteilla. Unionin yleinen tuomioistuin esittää erityisesti, että kilpailuasioissa, jotka ovat muuntyyppisiä asioita monitahoisempia, 15 kuukauden aika yhtäältä kirjallisen vaiheen päättymisen ja toisaalta suullisen vaiheen aloittamisen välillä merkitsee lähtökohtaisesti asianmukaista kestoja. Kyseessä olevissa asioissa näiden kahden vaiheen välillä ehti kuitenkin kulua noin kolme vuotta ja kymmenen kuukautta. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että liitännäisten asioiden samanaikaisella käsittelyllä voidaan oikeuttaa se, että asian käsittelyaika pitenee yhdellä kuukaudella kutakin liitännäistä asiaa kohti. Niinpä käsittelyajan piteneminen kyseisessä asiassa 11 kuukaudella oli perusteltua, koska käsiteltävänä oli 12 muutakin samaan komission päätökseen liittyvää asiaa. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa tästä, että oikeudenkäynnin kirjallisen vaiheen päättymisen ja suullisen vaiheen alkamisen välinen 26 kuukauden (15 kuukautta + 11 kuukautta) kesto olisi asianmukainen kyseisten asioiden käsittelemiseksi, eikä pidempää aikaa voida perustella kyseisten asioiden tosiseikkojen, oikeudellisten seikkojen ja menettelyjen monimutkaisuudella. Tästä seuraa unionin yleisen tuomioistuimen mukaan, että käsittelyn kirjallisen vaiheen päättymisen ja suullisen vaiheen alkamisen välillä kulunut 46 kuukauden aika osoittaa, että kummankin kyseessä olevan asian käsittelyyn sisältyi 20 kuukauden perusteeton toimettomuusjakso. Niinpä tuomioihin **Groupe Gascogne v. komissio** ja **Sachsa Verpackung v. komissio**⁸⁹ johtaneissa asioissa käyty oikeudenkäynti oli perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan vastainen, koska oikeudenkäynnin kohtuullinen kesto ylittyi 20 kuukaudella, mikä merkitsee riittävän ilmeistä sellaisen unionin oikeussäännön rikkomista, jolla on tarkoitus antaa oikeuksia yksityisille.

Unionin yleinen tuomioistuin päättyy samankaltaisen arvioinnin, joka koski muun muassa oikeudenkäynnin kirjallisen vaiheen päättymisen ja suullisen vaiheen aloittamisen välistä aikaa, jälkeen 1.2.2017 antamassaan tuomiossa **Kendrion v. Euroopan unioni** (T-479/14, muutoksenhaku vireillä⁹⁰, [EU:T:2017:48](#)) ja 17.2.2017 antamassaan tuomiossa **ASPLA ja Armando Álvarez v. Euroopan unioni** (T-40/15, muutoksenhaku vireillä⁹¹, [EU:T:2017:105](#)) samaan päätelmään yhtäältä tuomion **Kendrion v. komissio**⁹² ja toisaalta tuomioiden **ASPLA v. komissio ja Álvarez v. komissio**⁹³ osalta.

Unionin yleinen tuomioistuin sen sijaan hylkää 1.2.2017 antamassaan tuomiossa **Aalberts Industries v. Euroopan unioni** (T-725/14, [EU:T:2017:47](#)) väitteen oikeudenkäynnin kohtuullisen keston ylittämisestä tuomioon

87/ Asia C-138/17 P, **Euroopan unioni v. Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne**, ja asia C-146/17 P, **Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne v. Euroopan unioni**.

88/ Tuomio 16.11.2011, T-72/06, ei julkaistu, [EU:T:2011:671](#), ja tuomio 16.11.2011, T-79/06, ei julkaistu, [EU:T:2011:674](#).

89/ Tuomio 16.11.2011, T-72/06, ei julkaistu, [EU:T:2011:671](#), ja tuomio 16.11.2011, T-79/06, ei julkaistu, [EU:T:2011:674](#).

90/ Asia C-150/17 P, **Euroopan unioni v. Kendrion**.

91/ Asia C-174/17 P, **Euroopan unioni v. ASPLA ja Armando Álvarez**, ja asia C-222/17 P, **ASPLA ja Armando Álvarez v. Euroopan unioni**.

92/ Tuomio 16.11.2011, T-54/06, ei julkaistu, [EU:T:2011:667](#).

93/ Tuomio 16.11.2011, T-76/06, ei julkaistu, [EU:T:2011:672](#), ja tuomio 16.11.2011, T-78/06, ei julkaistu, [EU:T:2011:673](#).

Aalberts Industries ym. v. komissio⁹⁴ johtaneessa asiassa. Unionin yleinen tuomioistuin tunnustaa aluksi, että kyseisen asian oikeudenkäynnin neljän vuoden ja kolmen kuukauden kesto on ensi näkemältä erittäin pitkä, mutta korostaa kuitenkin, että käsittelyajan pituuden kohtuullisuutta on arvioitava jokaiselle asialle ominaisten olosuhteiden perusteella niin, että huomioon otetaan erityisesti oikeudenkäyntiasian merkitys asianosaiselle, asian monitahoisuus, oikeudenkäynnin aikana ilmenevät seikat sekä se, miten kantaja ja toimivaltaiset viranomaiset ovat toimineet. Se katsoo, että kyseiseen asiaan liittyneen menettelyn kokonaiskesto on perusteltu, kun huomioon otetaan mainitulle asialle ominaiset olosuhteet ja erityisesti siihen liittyneiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen monitahoisuus, asianosaisten menettely ja se, ettei missään kyseisen asian käsittelyvaiheessa ollut tapahtunut selittämätöntä keskeytystä.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa unionin vastuulle asetetun toisen edellytyksen osalta 10.1.2017 antamassaan tuomiossa **Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne v. Euroopan unioni** (T-577/14, muutoksenhaku vireillä⁹⁵, [EU:T:2017:1](#)) ja 1.2.2017 antamassaan tuomiossa **Kendrion v. Euroopan unioni** (T-479/14, muutoksenhaku vireillä⁹⁶, [EU:T:2017:48](#)), että kantajat olivat osoittaneet, että niille oli aiheutunut todellinen ja varma vahinko, joka muodostui pankkitakauskulujen maksamisesta oikeudenkäynnin kohtuullisen keston ylittävältä ajalta. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että kantajille oli aiheutunut aineetonta vahinkoa.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa kolmannen edellytyksen osalta, että myös se täyttyi, sillä oikeudenkäynnin kohtuullisen keston ylittymisen ja sen, että kantajat joutuivat maksamaan pankkitakauksesta aiheutuvia kuluja mainitun ylityksen ajalta, välillä oli riittävän suora syy-yhteys. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää lisäksi, että se, ettei asioita ratkaistu kohtuullisessa ajassa, oli omiaan aiheuttamaan kantajille enemmän epävarmuutta kuin oikeudenkäyntimenettelyistä tavanomaisesti aiheutuu. Tällainen pitkittynyt epävarmuus vaikutti väistämättä kyseisten yritysten päätöksenteon suunnitteluun ja liikkeenjohtoon ja aiheutti siten osaltaan aineetonta vahinkoa, joka myös on korvattava. Niinpä unionin yleinen tuomioistuin myönsi kantajille näiden maksamien pankkitakauskulujen määrää vastaavan korvauksen ja korvauksen pitkittyneen epävarmuuden aiheuttamista aineettomista vahingoista.

Oikeudenkäynnin liiallisen keston vuoksi kärsityn vahingon korvaaminen oli aiheena myös 7.6.2017 annetussa tuomiossa **Guardian Europe v. Euroopan unioni** (T-673/15, muutoksenhaku vireillä⁹⁷, [EU:T:2017:377](#)). Kyse oli unionin yleisessä tuomioistuimessa käydystä SEUT 101 artiklan soveltamiseen liittyneestä menettelystä, joka johti unionin yleisen tuomioistuimen tuomioon **Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio**⁹⁸.

Unionin yleinen tuomioistuin arvioi asiaa samankaltaisesti kuin 10.1.2017 antamassaan tuomiossa **Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne v. Euroopan unioni** (T-577/14, muutoksenhaku vireillä⁹⁹, [EU:T:2017:1](#)) ja toteaa, että asian Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio oikeudenkäynti oli perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan vastainen, koska sen kesto ylitti oikeudenkäynnin kohtuullisen keston 26 kuukaudella, mikä merkitsee riittävän ilmeistä sellaisen unionin oikeussäännön rikkomista, jolla annetaan oikeuksia yksityisille. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan oikeudenkäynnin kohtuullisen keston ylittymisen ja vahingon, joka kantajalle aiheutui siitä, että se joutui ennen tuomion antamista maksamaan pankkitakauksesta aiheutuvia kuluja kohtuullisen

94/ Tuomio 24.3.2011, T-385/06, [EU:C:2011:114](#).

95/ Asia C-138/17 P, **Euroopan unioni v. Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne**, ja asia C-146/17 P, **Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne v. Euroopan unioni**.

96/ Asia C-150/17 P, **Euroopan unioni v. Kendrion**.

97/ Asia C-447/17 P, **Euroopan unioni v. Guardian Europe**, ja asia C-479/17 P, **Guardian Europe v. Euroopan unioni**.

98/ Tuomio 27.9.2012 **Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio**, T-82/08, [EU:T:2012:494](#).

99/ Asia C-138/17 P, **Euroopan unioni v. Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne**, ja asia C-146/17 P, **Gascogne Sack Deutschland ja Gascogne v. Euroopan unioni**.

keston ylittävältä ajalta, välillä oli riittävän välitön syy-yhteys. Niinpä kantajalle myönnettiin 654 523,43 euron vahingonkorvaus korvauksena sille oikeudenkäynnin kohtuullisen keston ylittymisestä mainitussa asiassa aiheutuneesta aineellisesta vahingosta.

Unionin yleinen tuomioistuin lausui 7.6.2017 annettuun tuomioon ***Guardian Europe v. Euroopan unioni*** (T-673/15, muutoksenhaku vireillä¹⁰⁰, [EU:T:2017:377](#)) johtaneessa asiassa lisäksi kantajan vaatimuksesta, jolla vaadittiin korvausta sillä perusteella, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta oli väitetyksi loukattu komission päätöksellä, jolla kantajalle määrättiin sakko kilpailusääntöjen rikkomisen¹⁰¹ perusteella, sekä tuomiolla ***Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio***¹⁰².

Unionin yleinen tuomioistuin katsoo ensinnäkin sen osalta, oliko yhdenvertainen kohtelu periaatteen loukkaaminen päätöksellä, jolla komissio määräsi kantajalle sakon kilpailusääntöjen rikkomisen perusteella, riittävän ilmeinen, että kantaja ei voi pätevästi väittää, että sen maksamat pankkitakauskulut olivat välitön seuraus kyseisen päätöksen lainvastaisuudesta. Itse asiassa kantajan mainitsema vahinko on välitön ja ratkaiseva seuraus sen päätöksen antamisen jälkeen tekemästä omasta valinnasta olla täyttämättä velvollisuuttaan maksaa sakko kokonaisuudessaan. Niinpä väite kyseisellä päätöksellä toteutetuksi väitetyn yhdenvertaisen kohtelun periaatteen riittävän ilmeisen loukkaamisen ja pankkitakauskulujen maksamisen välisen riittävän välittömän syy-yhteyden olemassaolosta on hylättävä. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää lisäksi kantajan esittämistä asiakirjoista ilmenevän, ettei tämä joutunut henkilökohtaisesti kantamaan kyseessä olevalla päätöksellä määrätystä sakosta seurannutta rasitusta. Kantaja ei näin ollen selvästikään voinut väittää, että sille olisi aiheutunut todellinen ja varma vahinko, joka koostui yhtäältä komission sille osalle sakosta, jonka unionin tuomioistuin totesi myöhemmin aiheettomaksi tuomiossa ***Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio***¹⁰³, maksamien korkojen ja toisaalta tulojen, jotka kantaja olisi voinut hankkia, jos se olisi kyseisen summan komissiolle maksamisen sijasta sijoittanut sen liiketoimintaansa, välisestä erotuksesta. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa väitetyn aineettoman vahingon osalta, että vaikka voitaisiin todeta, että yhdenvertaisen kohtelun periaatteen riittävän ilmeinen loukkaaminen komission päätöksellä oli aiheuttanut haittaa kantajan maineelle — mitä ei ollut näytetty toteen —, on syytä todeta, että kun otetaan huomioon loukkauksen luonne ja vakavuus, kantajalle aiheutunut aineeton vahinko olisi tullut riittävästi korvatuksi sillä, että mainittu päätös kumottiin ja sakkoa alennettiin unionin tuomioistuimen tuomiossa ***Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio***¹⁰⁴.

Unionin yleinen tuomioistuin mainitsee toiseksi sen osalta, että yhdenvertainen kohtelun periaatetta väitetään loukatun 27.9.2012 annetulla tuomiolla ***Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio*** (T-82/08, [EU:T:2012:494](#)), että unionille ei voi syntyä vastuuta sellaisen tuomioistuinratkaisun sisällöstä, jota jokin unionin tuomioistuimista ei ole antanut asiaa ylimpänä oikeusasteena käsitellessään ja josta voitaisiin siten valittaa. Se korostaa lisäksi, että kyseisessä asiassa unionin tuomioistuin korjasi unionin yleisen tuomioistuimen tuomiossa tehdyn virheen kantajan muutoksenhaun seurauksena. Se täsmentää kuitenkin, että tällaisella arvioinnilla ei rajoiteta kantajan mahdollisuutta poikkeustapauksissa saattaa unioni vastuuseen vakavien, erityisesti menettelyllisten tai hallinnollisten, tuomioistuimessa tapahtuneiden toimintahäiriöiden johdosta silloin, kun ne vaikuttavat unionin tuomioistuinten toimintaan. Kantaja ei ollut kuitenkaan esittänyt väitteitä tällaisista toimintahäiriöistä kyseisessä asiassa, joka

100/ Asia C-447/17 P, ***Euroopan unioni v. Guardian Europe***, ja asia C-479/17 P, ***Guardian Europe v. Euroopan unioni***.

101/ [SEUT 101] artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 28.11.2007 annettu komission päätös K(2007) 5791 lopullinen (asia COMP/39165 – Tasolasi).

102/ Tuomio 27.9.2012, T-82/08, [EU:C:2012:494](#).

103/ Tuomio 12.11.2014, C-580/12 P, [EU:C:2014:2363](#).

104/ Tuomio 12.11.2014, C-580/12 P, [EU:C:2014:2363](#).

koski tuomioistuimen ratkaisun sisältöä. Niinpä vaatimus väitetyistä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ilmeisestä loukkaamisesta aiheutuneiden väitettyjen vahinkojen korvaamisesta hylättiin.

XVII MUUTOKSENHAKUASIAT

Unionin yleisen tuomioistuimen muutoksenhakujaoston vuonna 2017 antamista ratkaisuista kaksi ansaitsee tarkemmin maininnan.

Ensinnäkin unionin yleinen tuomioistuin totesi 27.6.2017 antamassaan tuomiossa **Ruiz Molina v. EUIPO** (T-233/16 P, [EU:T:2017:435](#)), että mikään ei estä, että lainvastainen tai laillinen hallintopäätös, joka on vastaanottajansa kannalta ensisijaisesti tälle vastainen päätös, jolla toissijaisesti luodaan vastaanottajalle oikeuksia, voidaan peruuttaa, jos vastaanottajan perusteltua luottamusta ja oikeusvarmuuden periaatetta ei ole loukattu. Unionin yleinen tuomioistuin mainitsee kyseisessä asiassa ensin, että kantajan väliaikaisen toimihenkilön työsopimuksen irtisanomisesta tehty päätös on ensisijaisesti toimihenkilölle vastainen hallintopäätös ja että toissijaisesti sillä luodaan hänelle oikeuksia, ja toteaa sitten, että toimihenkilö antoi tehtäviin palauttamistaan koskevan pöytäkirjan allekirjoittamalla suostumuksensa hänen irtisanomisestaan tehdyn päätöksen peruuttamiseen. Niinpä peruuttaminen oli mainitun toimihenkilön perusteltua luottamusta koskevan periaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen mukainen. Virkamiestuomioistuin katsoi näin ollen perustellusti, että irtisanomispäätös oli peruutettu. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin toteaa mainitun peruuttamisen oikeudellisista seurauksista, että koska irtisanomispäätöstä ei voida katsoa olleen koskaan olemassa, virkamiestuomioistuin totesi perustellusti, että toimihenkilön tehtäviinsä palauttamisesta seurasi, että tämä asetettiin jälkikäteen asemaan, joka hänellä oli ollut silloin, kun hänen väliaikaisen toimihenkilön työsopimuksensa oli irtisanottu, eikä se merkinnyt kyseisen sopimuksen toista uusimista.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin toteaa 7.12.2017 antamassaan tuomiossa **Missir Mamachi di Lusignano ym. v. komissio** (T-401/11 P-RENV-RX, [EU:T:2017:874](#)) ensinnäkin, että jos toimielin on vastuussa suojeluvelvoitteen laiminlyönnistä, joka on myötävaikuttanut sellaisen vahingon syntymiseen, joka mainitulla velvoitteella pyrittiin ehkäisemään, on katsottava, että kyseinen laiminlyönti on voinut vaikuttaa riittävän välittömästi vahingon toteutumiseen, vaikka sitä ei voitaisi pitää vahingon ainoana syynä. Tuomioistuin voi näin ollen pitää kolmanteen liittyvää — ennakoitavaa tai ennakoimatonta — seikkaa sellaisena, josta ei seuraa syy-yhteyden katkeamista ja joka ei voi vapauttaa toimielintä kokonaan vastuustaan, vaan nämä kaksi syytä eli toimielimen virheeksi luettava laiminlyönti ja kolmanteen liittyvä seikka myötävaikuttavat saman vahingon toteutumiseen. Näiden seikkojen perusteella unionin yleinen tuomioistuin toteaa muutoksenhakutuomioistuimen ominaisuudessa, että kyseisessä asiassa yhtäältä virkamiestuomioistuin oli oikeudellista virhettä tekemättä olennaisilta osin soveltanut yhtäläisten olosuhteiden teoriaa ja että toisaalta komissio ei ollut kyseenalaistanut virkamiestuomioistuimen ensimmäisessä oikeusasteessa toteamaa syy-yhteyttä komission virheellisen menettelyn ja aiheutuneen vahingon välillä. Niinpä unionin yleinen tuomioistuin katsoo, ettei virkamiestuomioistuin tehnyt oikeudellista virhettä, kun se totesi, että jos kyse on suojeluvelvoitteen laiminlyönnistä johtuvasta virheestä, joka myötävaikutti sellaisen erityisen vahingon toteutumiseen, joka mainitulla velvoitteella pyrittiin ehkäisemään, toimielintä on pidettävä yhtenä vahingon aiheuttajista, vaikka sitä ei voitaisi todeta vahingon pääasialliseksi aiheuttajaksi. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että jäsenvaltioiden oikeudesta voidaan johtaa yleinen periaate, jonka mukaan kyseisen asian kaltaisissa olosuhteissa kansallinen tuomioistuin tunnustaa samasta vahingosta vastuussa olevien yhteisvastuun ja jonka mukaan on oikeudenmukaista, että vahingonkärsijän ei yhtäältä tarvitse määrittää osuuksia, joista kukin aiheuttajista on vastuussa, ja toisaalta kantaa riskiä sen vastuullisen, jota vahingonkärsijä vaatii vastuuseen, maksukyvyttömyydestä. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa näiden seikkojen perusteella, että virkamiestuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se rajoitti komission osuuden suojeluvelvoitteen laiminlyönnin vuoksi kuolleen virkamiehen neljän lapsen kärsimän aineellisen vahingon perusteella maksettavasta korvauksesta 40 prosenttiin. Niinpä unionin yleinen tuomioistuin tuomitsee komission maksamaan yhteisvastuullisesti kolmen miljoonan euron määrän

vähennettynä kyseiseen määrään kuuluvaksi katsottavilla kuolleen virkamiehen neljälle lapselle maksetuilla tai maksettavilla henkilöstösääntöjen mukaisilla etuuksilla. Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin toteaa, ettei jäsenvaltioiden oikeudesta voida johtaa yleistä periaatetta, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin olisi pääasian kaltaisissa olosuhteissa määrännyt kuolleen virkamiehen kärsimäksi väitetyn aineettoman vahingon korvaamisesta. Neljänneksi unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että jäsenvaltioiden oikeudesta voidaan johtaa yleinen periaate, jonka mukaan pääasian kaltaisissa olosuhteissa järjestelmä, jolla taataan etuuksien automaattinen maksaminen kuolleen virkamiehen oikeudenomistajille (jälkeläiset), ei estä sitä, että mainitut oikeudenomistajat saavat — jos he katsovat, että heidät vahinkonsa on jäänyt kokonaan tai osittain korvaamatta mainitussa järjestelmässä — saada myös korvauksen aineettomasta vahingosta kansallisessa tuomioistuimessa nostettavalla kanteella. Tässä yhteydessä mainitaan, että jäsenvaltioiden oikeudesta voidaan johtaa myös yleinen periaate, jonka mukaan aiheutuneesta aineettomasta vahingosta ei voi saada kaksinkertaista korvausta. Niinpä tuomioistuimen on ennen mainitun vahingon perusteella maksettavan korvauksen määrän määrittämistä arvioitava, missä määrin oikeudenomistajien kärsimä aineeton vahinko voidaan kattaa järjestelmällä, jolla taataan etuuksien automaattinen maksaminen. Jäsenvaltioiden oikeudesta voidaan johtaa vielä, että pääasian kaltaisissa olosuhteissa sovellettavaa yhteisvastuun periaatetta sovelletaan myös aineettomaan vahinkoon. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että kyseinen arviointi pätee myös kuolleen virkamiehen sukulaisiin ylenevässä polvessa.

XVIII VÄLITOIMIHAKEMUKSET

Unionin yleisen tuomioistuimen tutkittavaksi saatettiin vuonna 2017 yhteensä 47 välitoimihakemusta, mikä merkitsee huomattavaa kasvua vuoden 2016 määrään (34 hakemusta) nähden. Myös annettujen määräysten ja ratkaistujen asioiden määrä kasvoi huomattavasti. Vuonna 2017 annettiin 56 määräystä,¹⁰⁵ kun niiden määrä vuonna 2016 oli 25, kun taas ratkaisujen asioiden määrä oli 53 vuonna 2017 ja 20 vuonna 2016. Unionin yleinen tuomioistuin antoi kahdeksassa asiassa työjärjestyksen 157 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun lykkäystä koskevan määräyksen.

Määräyksiä annettiin useilla aloilla, joista keskeisimpiä olivat kilpailuoikeus ja valtiontuet (4 asiaa), rajoittavat toimenpiteet (8 asiaa), julkiset hankinnat (6 asiaa) ja toimielimiä koskeva oikeus (11 asiaa). Toimielimiä koskevien oikeusriitojen osalta on mainittava, että melko suuri määrä asioita koski Euroopan parlamentin jäseniin sovellettavia sääntöjä¹⁰⁶ ja eurooppalaisten säätiöiden ja puolueiden rahoitusta.¹⁰⁷

105/ Määrässä ovat mukana kaikki välitoimista päättävän tuomarin antamat määräykset, minkä vuoksi lausunnon antamisen raukeamista ja asian poistamista rekisteristä koskevat määräykset eivät ole siinä mukana toisin kuin työjärjestyksen 157 artiklan 2 kohdan nojalla annetut määräykset sekä unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentin työjärjestyksen 157 artiklan 4 kohdan ja 11 artiklan nojalla presidentin sijasta antamat määräykset eli 10.4.2017 annettu määräys *Exaa Abwicklungsstelle für Energieprodukte v. ACER* (T-123/17 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:277](#)), 21.4.2017 annettu määräys *Post Telecom v. EIP* (T-158/17 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:281](#)) ja 26.9.2017 annettu määräys *Wall Street Systems UK v. EKP* (T-579/17 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:668](#)) – muutoksenhaku vireillä, asia C-576/17 P(R), *Wall Street Systems UK v. EKP*.

106/ Määräys 16.2.2017, *Troszczynski v. parlamentti*, T-626/16 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:92](#); määräys 16.2.2017, *Le Pen v. parlamentti*, T-140/16 R II, ei julkaistu, [EU:T:2017:93](#); määräys 16.2.2017, *Gollnisch v. parlamentti*, T-624/16 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:94](#); määräys 6.4.2017, *Le Pen v. parlamentti*, T-86/17 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:270](#); määräys 26.6.2017, *Jalkh v. parlamentti*, T-27/17 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:431](#) ja määräys 26.6.2017, *Jalkh v. parlamentti* T-26/17 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:432](#).

107/ Määräys 14.3.2017, *ADDE v. parlamentti*, T-48/17 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:170](#) ja määräys 4.7.2017, *Institute for Direct Democracy in Europe v. parlamentti*, T-118/17 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:465](#).

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti hyväksyi sekä 18.5.2017 antamallaan määräyksellä *RW v. komissio* (T-170/17 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:351](#))¹⁰⁸ että 25.8.2017 antamallaan määräyksellä, *Malta v. komissio* (T-653/16 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:583](#)) yhden täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan hakemuksen.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti määräsi 18.5.2017 antamallaan määräyksellä *RW v. komissio* (T-170/17 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:351](#))¹⁰⁹ sellaisen komission päätöksen täytäntöönpanon lykkäämisestä, jolla lykkäämistä hakenut 63-vuotias virkamies oli asetettu henkilöstösääntöjen 42 c artiklan mukaisesti yksikön edun vuoksi myönnetylle virkavapaalle ja siirretty samanaikaisesti pakolliselle eläkkeelle.

Henkilöstösääntöihin lisättiin 42 c artikla, kun niitä uudistettiin viimeksi asetuksella (EU, Euratom) N:o 1023/2013.¹¹⁰ Fumus boni juris -edellytyksen tutkimisen jälkeen unionin yleisen tuomioistuimen presidentti toteaa, että hakija oli näyttänyt toteen huomattavan oikeudellisen riitakysymyksen, johon ei voida antaa välitöntä vastausta vaan joka ansaitsee perusteellisen tutkimisen pääasian oikeudenkäynnissä. Sekä henkilöstösääntöjen 42 c artiklan sanamuoto että eläkkeelle siirtämistä ja tehtävien päättymistä koskevien säännösten systematiikka nimittäin puhuvat sellaisen henkilöstösääntöjen 42 c artiklan tulkinnan puolesta, jonka mukaan henkilöstösääntöjen liitteessä XIII olevan 23 artiklan mukaisesti vähimmäiseläkeiän saavuttanutta virkamiestä ei voida asettaa yksikön edun vuoksi myönnetylle virkavapaalle ja siirtää samanaikaisesti pakolliselle eläkkeelle.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti määräsi 25.8.2017 antamallaan määräyksellä *Malta v. komissio* (T-653/16 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:583](#)) sellaisen komission päätöksen täytäntöönpanon lykkäämisestä, jolla komissio oli myöntänyt asetuksen N:o 1049/2001 nojalla ja Greenpeacen uudistetusta pyynnöstä oikeuden tutustua Maltan tasavallalta peräisin oleviin tonnikalan kalastusta koskeviin asiakirjoihin.

Fumus boni juris -edellytyksen tutkimisen jälkeen unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi, että Maltan tasavalta oli näyttänyt toteen huomattavan oikeudellisen ja tosiseikkoja koskevan riitakysymyksen, johon ei voida antaa välitöntä vastausta vaan joka ansaitsee perusteellisen tutkimisen pääasian oikeudenkäynnissä.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti hylkää arviointinsa aluksi komission väitteen, jonka mukaan Maltan tasavallan väitteitä ei voida ottaa tutkittavaksi, koska ne eivät liity asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 1–3 kohdassa säädettyihin asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta aineellisten syiden vuoksi tehtäviin poikkeuksiin. Unionin tuomioistuimen presidentti muistuttaa tässä yhteydessä, että komission näkemyksestä seuraisi se, että sen päätökset asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta jäisivät suurelta osin tuomioistuinvalvonnan ulkopuolelle, mikä sopii ensi katsomalta huonosti yhteen sen unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön kanssa, jonka mukaan unioni on oikeusunioni, jossa kaikki sen toimielinten toimet ovat sellaisen valvonnan alaisia, jonka kohteena on niiden yhteensoveltuvuus etenkin perussopimusten, yleisten oikeusperiaatteiden ja perusoikeuksien kanssa.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti toteaa sen väitteen osalta, että asetuksen N:o 1224/2009¹¹¹ 113 artiklaa rikottiin tiettyjen riidanalaisen päätöksen kohteena olleiden asiakirjojen kohdalla, että asetuksen N:o 1224/2009 113 artiklaan ei sisälly viittausta asetukseen N:o 1049/2001 vaan sen 2 ja 3 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden

108/ Valitus hylättiin 10.1.2018 annetulla määräyksellä *komissio v. RW*, C-442/17 P(R), ei julkaistu, [EU:C:2018:6](#).

109/ Ibidem.

110/ Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja unionin muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen muuttamisesta 22.10.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) N:o 1023/2013 (EUVL 2013, L 287, s. 15).

111/ Yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, asetusten (EY) N:o 847/96, (EY) N:o 2371/2002, (EY) N:o 811/2004, (EY) N:o 768/2005, (EY) N:o 2115/2005, (EY) N:o 2166/2005, (EY) N:o 388/2006, (EY) N:o 509/2007, (EY) N:o 676/2007, (EY) N:o 1098/2007, (EY) N:o 1300/2008 ja (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta sekä asetusten (ETY) N:o 2847/93, (EY) N:o 1627/94 ja (EY) N:o 1966/2006 kumoamisesta 20.11.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1224/2009 (EUVL 2009, L 343, s. 1).

ja komission keskenään vaihtamia tietoja ei saa välittää muille kuin sellaisille henkilöille, joiden työtehtävät jäsenvaltioissa tai unionin toimielimissä edellyttävät tiedonsaantioikeutta, eikä niitä saa käyttää muihin kuin kyseisessä asetuksessa säädettyihin tarkoituksiin. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti päätelee tästä, ettei asetuksen N:o 1224/2009 ja asetuksen N:o 1049/2001 yhteensovittamisen oikea toteuttamistapa ole ilmeinen varsinkaan, koska asetuksen N:o 1224/2009 113 artikla on alakohtainen säännös, joka annettiin useita vuosia asetuksen N:o 1049/2001 voimaantulon jälkeen.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti toteaa sen väitteen osalta, ettei komissio tutkinut asiakirjoihin tutustumista koskevan pyynnön sisältöä vaadittavalla huolellisuudella ja totesi uudistetun pyynnön tutkimisen yhteydessä, että pyyntö koski 121 asiakirjaa, ettei voida sulkea pois sitä, että kaikkien Maltan tasavallalta peräisin olevien tonnikalalan kalastusta koskevien asiakirjojen lähettäminen ylittää asiakirjoihin tutustumista koskevan pyynnön kohteen ja paljastaa näin ollen huomattavan tosiseikkoja koskevan riitakysymyksen, johon ei voida antaa välitöntä ratkaisua ja joka ansaitsee perusteellisen tutkinnan, jota välitoimista päättävä tuomari ei voi tehdä vaan joka edellyttää pääasian oikeudenkäyntiä.

Asioista, joissa välitoimihakemus hylättiin, on syytä mainita muun muassa parlamentin jäsenten avustajien palkkaamista koskevat asiat ja OPAL-kaasuputken välityskapasiteetin huutokauppaa koskevat asiat.

Eräät parlamentin jäsenet vaativat 16.2.2017 annettuun määräykseen *Troszczyński v. parlamentti* (T-626/16 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:92](#)), 16.2.2017 annettuun määräykseen *Le Pen v. parlamentti* (T-140/16 R II, ei julkaistu, [EU:T:2017:93](#)), 16.2.2017 annettuun määräykseen *Gollnisch v. parlamentti*, (T-624/16 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:94](#))¹¹² ja 6.4.2017 annettuun määräykseen *Le Pen v. parlamentti* (T-86/17 R, ei julkaistu, [EU:T:2017:270](#)) johtaneissa asioissa sellaisten parlamentin pääsihteerin päätösten täytäntöönpanon lykkäämistä, joilla tämä oli määrännyt parlamentin avustajakorvauksena aiheettomasti maksettujen määrien takaisinperinnästä kuittaamalla siten, että kuukausittaisesta edustajanpalkkiosta vähennetään 50 prosenttia, kuukausittaisesta yleisestä kulukorvauksesta 100 prosenttia ja päivärahaa 50 prosenttia.

Hakijat väittivät kiireellisyysedellytyksen täyttymisen osoittamiseksi muun muassa, että saatavien periminen kuittaamalla ei mahdollista heidän edustajantoimiensa hoitamista tehokkaasti ja riippumattomasti.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti hylkäsi nämä neljä välitoimihakemusta ja totesi, etteivät hakijat olleet osoittaneet, että takaisinperintä olisi haitannut parlamentin jäsenen toimen tehokasta hoitamista kiireellisyysedellytyksen edellyttämällä tavalla. Hän mainitsi tässä yhteydessä, että sekä parlamentin jäseniin sovellettavista säännöistä että parlamentin käytännöstä ilmenee, että takaisinperintä kuittaamalla on toteutettava siten, että yhtäältä toimielimen velvollisuus periä aiheettomasti maksetut määrät takaisin ja toisaalta velvollisuus turvata kyseisen parlamentin jäsenen mahdollisuus hoitaa toimeaan tehokkaasti saatetaan tasapainoon keskenään. Tässä tilanteessa sitä, että parlamentti perii saatavat takaisin kuittaamalla, ei voida itsessään pitää toimenpiteenä, joka voisi haitata sitä, että hakijat hoitavat edustajantoimeaan tehokkaasti ja riippumattomasti.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti mainitsee tämän jälkeen, että hakijat eivät kuukausittaisesta edustajanpalkkiosta tehtävän 50 prosentin vähennyksen osalta selittäneet, millä tavalla kyseinen vähennys olisi estänyt heitä hoitamasta edustajantoimeaan täysimääräisesti. Kuukausittaisesta kulukorvauksesta tehtävän 100 prosentin kuittaamisen osalta unionin yleisen tuomioistuimen presidentti toteaa, että kyseiset edustajat (Jean-Marie Le Pen, Bruno Gollnisch ja Marine Le Pen) eivät olleet väittäneet, että kiinteämääräinen summa olisi todellisuudessa osittain peiteltyä edustajanpalkkiota. Koska edustajat voivat vaatia todellisten kustannusten korvaamista, mikä takaa sen, ettei heidän toimensa tehokas hoitaminen vaikeudu, ei voida päätellä, että kuukausittaisesta kulukorvauksesta tehtävä 100 prosentin vähennys haittaisi edustajantoimen tehokasta hoitamista. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti toteaa myös, että koska edustajat voivat vaatia todellisten

^{112/} Valitus hylättiin 6.7.2017 annetulla määräyksellä *Gollnisch v. komissio*, C-189/17 P(R), ei julkaistu, [EU:C:2017:52](#).

kustannusten korvaamista, päivärahaista tehtävä 50 prosentin vähennys ei myöskään vaikeuta Euroopan parlamentin jäsenen toimen tehokasta hoitamista.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti tutki 21.7.2017 annettuun määräykseen ***Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo v. komissio*** (T-130/17 R, [EU:T:2017:541](#)), 21.7.2017 annettuun määräykseen ***Puola v. komissio*** (T-883/16 R, EU:T: 2017:542) ja 21.7.2017 annettuun määräykseen ***PGNiG Supply & Trading v. komissio*** (T-849/16 R, [EU:T:2017:544](#)) johtaneissa asioissa sellaisen komission päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevat hakemukset, jolla avattiin kilpailulle 50 prosenttia OPAL-kaasuputken, joka on idässä Nord Stream 1 -kaasuputken maanpäällinen osa, jossa kuljetetaan maakaasua Venäjältä Itämeren kautta Länsi-Eurooppaan, käyttämättömästä kapasiteetista.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti huomauttaa aluksi, että Gazpromin tekemää sopimusta maakaasun kuljettamisesta Jamal-Eurooppa-kaasuputken Puolassa sijaitsevalla osuudella maakaasun toimittamiseksi Länsi-Euroopan (mukaan lukien Puola) markkinoille sovelletaan vuoteen 2020 saakka ja sen PGNiG Supply & Trading GmbH:n kanssa maakaasuntoimituksista tekemää sopimusta vuoteen 2022 saakka, ja toteaa sitten, että Jamal-Eurooppa-kaasuputken Puolassa sijaitsevan osuuden kuljetuskapasiteetin käyttö ja Gazpromin toimitukset Puolan markkinoille oli ensi näkemältä varmistettu kyseisiin vuosiin saakka. Vaikka väitettyjen vahinkojen, joihin Puolan tasavalta ja kaksi hakijoina ollutta yhtiötä vetoavat, todenperäisyys olisikin näytetty riittävästi toteen, vahingot voivat näin ollen aiheutua aikaisintaan vasta edellä mainittujen sopimusten päättymisen jälkeen. Kun otetaan huomioon oikeudenkäyntien keskimääräinen kesto unionin yleisessä tuomioistuimessa, kyseisten asioiden pääasialliset ratkaisut annettaneen vuoden 2019 aikana.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti mainitsi sen väitteen osalta, jonka mukaan riidanalainen päätös mahdollistaa sellaisten yksityisoikeudellisten sopimusten tekemisen, joita ei voida enää mitätöidä, vaikka päätös myöhemmin kumottaisiin, että tällaisessa tilanteessa muutoksenhaku voi kohdistua kyseisten toimien mahdolliseen täytäntöönpanoon.

Niinpä unionin yleisen tuomioistuimen presidentti hylkäsi täytäntöönpanon lykkäämistä koskevat hakemukset sillä perusteella, että hakijat eivät olleet esittäneet todellista näyttöä siitä, etteivät ne voineet odottaa pääasioissa nostettuja kanteita koskevien oikeudenkäyntien päättymistä kärsimättä vakavaa ja korjaamatonta vahinkoa.

C/ UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA VUONNA 2017

Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaaja Emmanuel COULON

Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo on oikeudenhoidon keskiössä ollut tänä vuonna jälleen kerran muuttuvan tuomioistuimen palveluksessa. Unionin yleinen tuomioistuin laajenee ja muuttuu sitä mukaa kuin Euroopan unionin tuomioistuimen tuomioistuinrakennetta uudistetaan. Uudistuksella on tarkoitus kaksinkertaistaa kolmessa peräkkäisessä vaiheessa tuomioistuimen tuomarien lukumäärä vuoteen 2019 mennessä.¹ Unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetut riita-asiat ovat monipuolistuneet, ja niistä on tullut tietyiltä osin myös vaikeaselkoisempia. Kirjaamo on tätä taustaa vasten tehnyt muutoksia, jotka helpottavat sitä täyttämään jatkossakin sille annetut tehtävät ja suoriutumaan hyvin uudistuksen kahdesta ensimmäisestä vaiheesta.

Vuoden 2017 tilanearvio on tuomioistuimen kannalta positiivinen. Uudistuksen kahdesta ensimmäisestä vaiheesta muodostuviin haasteisiin on kyetty vastaamaan. Vaikka vireille pantuja asioita (917) on ollut edelleen hieman enemmän kuin ratkaistuja asioita (895) – mikä selittää sen, että vireillä olevien asioiden lukumäärä on noussut hienoisesti (1 508) –, oikeudenkäynnin kesto on lyhentynyt edelleen ja ratkaisujen laatu on säilynyt ennallaan, mistä on osoituksena niiden ratkaisujen prosentuaalinen lukumäärä, jotka unionin tuomioistuin on kumonnut kokonaan tai osittain.

Kirjaamo on yhtenä tuomioistuimen toimijana, joka pyrkii käyttämään parhaalla mahdollisella tavalla sille 1.1.2016 alkaen osoitetut 72 budjettikohtaa, vaikuttanut omalta osaltaan tähän menestykseen, ja se on tyytyväisyydellä todennut vuoden 2017 päättyessä, että sille säädösteksteissä annetut tehtävät ja tuomioistuimen sille antamat tehtävät on hoidettu kokonaisuudessaan oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia vaatimuksia noudattaen.

Kirjaamo on näet jälleen kerran antanut unionin yleiselle tuomioistuimelle ratkaisevaa tuomioistuimen toimintaan liittyvää tukea ja hallinnollista tukea

- varmistamalla, että oikeudenkäynnit sujuvat moitteettomasti ja että asiakirjoja käsitellään asianmukaisesti
- varmistamalla, että asianosaisten asiamiesten ja edustajien sekä tuomarien välinen yhteydenpito toimii
- auttamalla aktiivisesti tuomareita ja heidän palveluksessaan olevia henkilöitä sekä
- hallinnoimalla unionin yleistä tuomioistuinta unionin yleisen tuomioistuimen presidentin valvonnassa käyttäen apunaan Euroopan unionin tuomioistuimen hallintoyksikköjä.

Tämä tulos perustuu kiistatta kirjaamossa työskentelevien naisten ja miesten sitoutumiseen, mille on annettava tunnustusta. Kirjaamon työntekijät ovat jokapäiväisessä työssään käyttäneet päättäväisesti kaiken energiansa työskennelläkseen hyödyllisesti kaikkien eri toimijoiden kanssa.

Kirjaamo on hoitanut tehtäviään vakavasti yleisen edun vaatimalla tavalla pyrkimällä tarjoamaan esimerkillistä oikeudenhoitoa ja huolehtimalla jatkuvasti tuomioistuimen ajankäytön optimoinnista. Kirjaamo on muun muassa pyrkinyt aina käsittelemään oikeudenkäyntiasiakirjat asianmukaisessa määräajassa ja kehittänyt edelleen

^{1/} Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2015/2422 (EUVL 2015, L 341, s. 14) ja Euroopan unionin ja sen henkilöstön välisten riitojen ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirtämisestä unionin yleiselle tuomioistuimelle 6.7.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2016/1192 (EUVL 2016, L 200, s. 137).

järjestelmää, jonka avulla voidaan tunnistaa liian pitkät oikeudenkäyntimenettelyt ja varoittaa asianomaisia henkilöitä, jotta nämä voivat puuttua asiaan.

I ORGANISAATIOON KOHDISTUVAT VAIKUTUKSET, JOTKA LIITTYVÄT KAHDEN UUDEN TUOMARIN VIRKAAN ASTUMISEEN

Vuonna 2017 unionin yleiseen tuomioistuimeen nimitettiin uudistuksen toisessa vaiheessa kaksi uutta tuomaria, jotka astuivat tämän jälkeen virkaansa. Toinen vaihe, jossa unionin yleiseen tuomioistuimeen nimitetään seitsemän uutta tuomaria ja unionin yleiselle tuomioistuimelle siirretään toimivalta ratkaista ensimmäisenä oikeusasteena Euroopan unionin ja sen henkilöstön väliset riidat, on siis saatettu päätökseen. Tuomarista, joka on vielä nimitettävä, jotta kollegio muodostuisi 47 tuomarista, kuten Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä annetun pöytäkirjan 48 artiklassa määrätään, on todettava, että kyseinen tuomari nimitetään oikean hetken koittaessa ensimmäisessä vaiheessa.²

Irlannin ja Belgian tuomarit nimitettiin 29.3. ja 6.9.2017, ja he vannoivat virkavalansa 8.6. ja 4.10.2017. Näiden nimitysten jälkeen unionin yleisen tuomioistuimen tuomarien lukumäärä nousi 44 tuomarista 46 tuomariin.

Vaikka näiden kahden uuden tuomarin saapuminen ei edellyttänyt samanlaisia toimenpiteitä kuin 22 uuden tuomarin saapuminen vuoden 2016 kuluessa, heidän ja heidän palveluksessaan olevien henkilöiden onnistunut integroiminen edellytti kuitenkin tiettyjen toimenpiteiden toteuttamista.

Kun kaikki uudet tuomarit olivat aloittaneet tehtävänsä, unionin yleinen tuomioistuin sijoitti heidät jaostoon, loi uudet asiakokonaisuudet ja jakoi asiat uudelleen tuomarien kesken. Kirjaamo ilmoitti asiasta unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen mukaisesti kyseessä olevien asioiden asianosaisille ja julkaisi *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* tuomioistuimen tekemät päätökset tuomarien sijoittamisesta jaostoihin.³ Kirjaamo päivitti tämän johdosta kaikki sisäiset tietokannat kutakin asiaa uudelleen jaettaessa.

Myös uusien tuomarien ja heidän kabinetteihinsa kuuluvien henkilöiden palvelukseen astuminen ja muutto tätä varten kunnostettuihin toimitiloihin on edellyttänyt kirjaamon hallinnollista tukea. Tähän tukeen on kuulunut samanaikaisesti valmisteleva työ Euroopan unionin tuomioistuimen hallintoyksikköjen kanssa, asianomaisten henkilöiden asianmukainen vastaanottaminen ja opastaminen sekä henkilöstölle osoitettujen tehtävien tiukka seuranta.

2/ Yksi tuomari niistä 12 tuomarista, jotka oli määrä nimittää uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa, oli vielä nimittämättä 31.12.2017.

3/ Unionin yleisen tuomioistuimen 8.6.2017 tekemä päätös (EUVL 2017, C 213, s. 2) ja 4.10.2017 tekemä päätös (EUVL 2017, C 382, s. 2), jotka koskevat tuomarien sijoittamista jaostoihin.

II TUOMIOISTUIMEN AVUSTAMISEEN LIITTYVÄ TEHTÄVÄ

Taustaa

Tuomioistuimen avustamiseen liittyvää tehtävää vuonna 2017 hoitaessaan kirjaamo käsitteli 917 kannekirjelmää. Pankki- ja rahoitusalaan koskevat oikeudenkäynnit, joita on ollut 98 asiaa, joista suurin osa kuuluu asiakokonaisuuteen, jossa on riitautettu espanjalaisen pankin Banco Popular Español, SA:n toteuttamaa kriisinratkaisutoimenpidettä koskevien päätösten laillisuus, ovat muodostaneet tänä vuonna toisen kaikkein merkittävimmistä oikeudenkäynnin kohteista immateriaalioikeuksia koskevien oikeudenkäyntien (298 asiaa) jälkeen. Uusia henkilöstöön liittyviä asioita on ollut 86, mikä merkitsee laskua edellisvuosiin nähden (167 uutta asiaa vuonna 2015 ja 117 uutta asiaa vuonna 2016).⁴ Kuhunkin näistä kolmesta oikeudenkäyntien aihealueesta (niistä 45 aihealueesta, joita tällä hetkellä vireillä olevat asiat koskevat) liittyy ominaispiirteitä, jotka ovat edellyttäneet kirjaamolta erityiskäsittelyä kuluneen vuoden aikana.

Kirjaamo merkitsi lisäksi rekisteriin 55 070 oikeudenkäyntiasiakirjaa 22 oikeudenkäyntikielillä (työjärjestyksessä määrätystä 24 oikeudenkäyntikielystä), käsitteli 4 449 vireillä olevissa asioissa jätettyä kirjelmää (muut kuin kannekirjelmät), pani täytäntöön ratkaisukokoonpanojen prosessinjohtotoimien tai asian selvittämistoimien muodossa tekemät päätökset ja laati 1 485 tiedonantoa *Euroopan unionin viralliseen lehteen*.

Vaikka on selvää, ettei tässä yhteydessä voida tehdä selkoa kaikista niistä tiedoista, joiden avulla voidaan arvioida unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamon tekemää työtä, eräiden tietojen ja etenkin tilastoihin liittyvien tietojen mainitseminen riittää kuitenkin kuvaamaan kirjaamon työtaakan merkittävyyttä:

- kirjaamoon on toimitettu 9 756 oikeudenkäyntiasiakirjaa, joihin kuuluu 565 väliintulohakemusta (joiden lukumäärä on ennenkuulumaton tuomioistuimen historiassa) ja 212 hakemusta käsittelyn luottamuksellisuudesta asianosaisiin tai yleisöön nähden
- selvitettävänä olevien asioiden arkistoissa on 652 metriä asiakirjamappeja
- unionin yleiseen tuomioistuimeen on toimitettu useita ryhmäkanteita, joissa on ollut välillä jopa 1 000 kantajaa tai enemmänkin, mikä edellyttää kirjaamolta merkittävää tarkastustyötä
- asiaryhmiin tai -sarjoihin kuuluvien oikeudenkäyntimenettelyjen kulku on edellyttänyt yhteensovittamista sekä kirjaamossa, kun otetaan huomioon oikeudenkäyntikielien moninaisuus, että ratkaisukokoonpanojen kanssa määräaikojen pidentämistä, asioiden yhdistämistä, väliintuloa ja mahdollisesti luottamuksellista käsittelyä koskevien pyyntöjen käsittelemiseksi näissä kaikissa asioissa
- kirjaamo on tarjonnut palvelujaan asianosaisten kuulemiseksi pidetyissä istunnoissa 390 asian yhteydessä, ja eräät näistä istunnoista ovat kestäneet koko päivän tai useamman päivän ajan
- kirjaamo on tarjonnut palvelujaan 405:ssä jaoston kokouksessa
- sadoista prosessinjohtotoimista ja kymmenistä selvittämistoimista on päätetty tai määrätty etenkin sellaisten asiakirjojen toimittamista varten, joiden osalta on vedottu luottamuksellisuuteen.

^{4/} Vuonna 2015 henkilöstökanteet nostettiin virkamiestuomioistuimessa. Vuonna 2016 nämä kanteet on nostettu virkamiestuomioistuimessa virkamiestuomioistuimen toiminnan lakkauttamiseen saakka ja 1.9.2016 alkaen unionin yleisessä tuomioistuimessa.

Kirjaamon monimuotoisen logistisen avun (yhteensovittamistuki, dokumentointi, tiedottaminen menettelyä koskevasta oikeuskäytännöstä, tietojärjestelmien hallinnointi ja tilastojen laatiminen) ansiosta tuomioistuin on tänä vuonna jälleen kerran voinut työskennellä parhain mahdollisin edellytyksin muun muassa parantamalla unionin yleisen tuomioistuimen presidentin ja ratkaisukokoonpanojen tekemien päätösten laatua tai auttamalla varapresidenttiä hoitamaan tuomioistuimen hänelle vuoden 2016 syyskuussa antamaa oikeuskäytännön yhdenmukaistamistehtävää.

Paperista luopuminen oikeudenkäyntimenettelyn eri vaiheissa

Kirjaamo on voinut tuomioistuimen avustamiseen liittyvää tehtävää hoitaessaan hyötyä kuluneen vuoden aikana edelleen siitä, että lähes kaikissa oikeudenkäyntimenettelyn vaiheissa on luovuttu paperista. Tämä koskee tuomioistuimen sisällä tuomarien kabinettien kanssa käytyä viestinvaihtoa ja tuomioistuimen ulkopuolella asianosaisten edustajien ja asiamiesten kanssa käytyä viestinvaihtoa. Vuonna 2017 paperista luovuttiin myös Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) toimittaessa valituslautakunnassa kertynyttä asiakirja-aineistoa. Niin ikään tietojen käyttöön antamista on parannettu kuluneen vuoden aikana ottamalla käyttöön uudenaikaistettu versio tietoteknisestä sovelluksesta asiaan liittyvä ”Sähköinen asiakirja-aineisto”.

Paperittomuuden ansiosta kirjaamo on epäilemättä voitu kaikkien intressien mukaisesti vapauttaa toistuvista tehtävistä, ja se on kyennyt paitsi antamaan henkilökohtaisemman sävyn kyseiseltä yksiköltä odotettuihin vastauksiin myös keskittämään resurssinsa kysymyksiin, jotka niitä erityisesti vaativat.

Kirjaamon ja unionin yleisen tuomioistuimen tuomarien kabinettien välisessä yhteydenpidossa on jälleen kerran korostettava sähköisten lähelomakkeiden⁵ saavuttamaa menestystä niiden kolmen kokonaisen vuoden jälkeen, joina niitä on käytetty. Kirjaamon ja tuomarien kabinettien välittömällä yhteydenpidolla on voitu yksinkertaistaa sisäisiä menettelyjä, järjesteä työmenetelmiä, säästää resursseja ja voittaa aikaa. Digitalisoinnilla voidaan lisäksi varmistaa yhteydenpidon täydellinen seuranta ja määritellä toiminnan määrä. Kirjaamo on vuonna 2017 osoittanut kabinetille vireillä olevien asioiden yhteydessä 12 930 lomaketta. Tämä luku osoittaa jo yksin, että kirjaamon ja kabinettien välinen yhteydenpito on huomattavasti vilkkaampaa, ja kasvua on ollut vuoteen 2016 verrattuna noin 19 prosenttia.

Yhteydenpito asianosaisten asiamiehiin ja edustajiin hoidetaan nykyään pääasiassa e-Curia-sovelluksella,⁶ joka on kummallekin toimielimen muodostavalle tuomioistuimelle yhteinen sovellus. Kyseisellä sovelluksella jätettyjen asiakirjojen prosenttiosuus on kasvanut jatkuvasti sen jälkeen, kun se otettiin käyttöön vuoden 2011 marraskuussa, ja myös käyttäjätilin omaavia asianajajia ja asiamiehiä on yhä enemmän. Vuonna 2017 unionin yleiseen tuomioistuimeen sähköisesti jätettyjen asiakirjojen osuus oli 83 prosenttia (kun se vuonna 2016 oli 76 prosenttia), mikä vastaa 805 768:aa sivua.⁷

Kaikilla jäsenvaltioilla ja 3 707 asianajajalla ja asiamiehellä on nykyään e-Curia-tili.

Vaikka e-Curia-sovelluksen saavuttamaa menestystä ei voida kieltää, 17 prosenttia niistä oikeudenkäyntiasiakirjoista, jotka jätetään edelleen paperimuodossa, on esteenä sille, että kaikki kyseisen sovelluksen käytännön edut voitaisiin saada irti etenkin välttämällä paperiformaatin ja sähköisen formaatin rinnakkainen hallinnointi. On huomattava, että vuoden 2017 aikana kriisiratkaisuneuvosto on kirjaamon pedagogisen toimen seurauksena

^{5/} Kirjaamon ja unionin yleisen tuomioistuimen tuomarien kabinetit käyttävät yhteydenpidossaan lähelomakkeita, joilla on tarkoitus antaa tietoa tai hankkia toimivaltaisen viranomaisen päätös menettelyyn liittyvästä kysymyksestä. Nämä lomakkeet ovat olleet sähköisessä muodossa vuoden 2014 marraskuusta alkaen.

^{6/} Oikeudenkäyntiasiakirjojen jättämisestä ja vastaanottamisesta e-Curia-sovelluksella 14.9.2011 annettu unionin yleisen tuomioistuimen päätös (EUVL 2011, C 289, s. 9).

^{7/} Ekstrapoloituna unionin yleiseen tuomioistuimeen toimitettuja oikeudenkäyntiasiakirjojen sivuja oli vuonna 2017 lähes miljoona.

päättänyt pyytää e-Curia-tilin avaamista ja mahdollistanut siten useiden satojen oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksi antamisen sähköisesti.

e-Curia-sovelluksen kehitys jatkuu, mutta sen eteneminen on hidasta. Unionin yleinen tuomioistuin ryhtyy myös vuonna 2018 päättäväisesti toimiin saavuttaakseen tavoitteen, jonka mukaan kaikki oikeudenkäyntiasiakirjat jätetään kyseisellä sovelluksella.

Vuonna 2015 käyttöön otetun menettelyä koskevan välineistön käyttäminen

Vuosi 2017 oli toinen kokonainen vuosi, jonka aikana sovellettiin 1.7.2015 voimaan tulleita menettelysääntöjä.

Objektiivisesti tarkasteltuna voidaan katsoa, että yksinkertaistamis- ja järjeistämistavoitteet on saavutettu. Tuomioistuimen vuonna 2015 itselleen antamia menettelyllisiä keinoja on käytetty täysimääräisesti, ja ne ovat täyttäneet täysin tehtävänsä, kun otetaan huomioon unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettujen oikeudenkäyntiasioiden erityispiirteet.

Seuraavat seikat ovat mainitsemisen arvoisia:

- kirjaamon valmisteleminen määräysten lukumäärä on vähentynyt edelleen merkittävästi (317:een, kun niitä oli 521 vuonna 2015),⁸ vaikka tutkittavana olevia asioita on paljon
- suorat kanteet on ratkaistu enenevässä määrin tuomiolla pitämättä istuntoa asianosaisten kuulemiseksi;⁹ kyseistä mahdollisuutta on käytetty 54 kertaa (ja 152 kertaa immateriaalioikeuksia koskeissa asioissa)
- uuden immateriaalioikeuksia koskeviin asioihin sovellettavan kielijärjestelyn ansiosta on säästyty jälleen huomattavalta määrältä kirjaamon toimia ja jaoston puheenjohtajien päätöksiä, ja se on johtanut oikeudenkäyntikielellä jätettyjen huomautusten lähes täydelliseen katoamiseen (22, kun niitä oli 279 vuonna 2015)
- se, ettei immateriaalioikeuksia koskeissa asioissa ole toista kirjeenvaihtoa, ei ole johtanut asianosaisten kuulemiseksi pidettävää istuntoa koskevien pyyntöjen kasvamiseen, ja sillä on osaltaan lyhennetty tuomiolla ratkaistuihin immateriaalioikeuksia koskeviin asioihin liittyvien oikeudenkäyntien keskimääräistä kestoa.

Sääntö, jonka mukaan väliintulohakemusta ei ratkaista niin kauan kuin unionin yleinen tuomioistuin ei ole ottanut kantaa vastaajan tekemään oikeudenkäyntiväitteeseen kanteen tutkimisen edellytysten tai tuomioistuimen toimivallan puuttumisesta, on lisäksi johtanut siihen, ettei tuomioistuimen ole tarvinnut ottaa kantaa suureen määrään tämänluonteisia hakemuksia silloin, kun oikeudenkäyntiväite on hyväksytty. Unionin yleinen tuomioistuin on vihdoin kaikilla muilla aloilla, kuten esimerkiksi henkilöstöasioissa, tehnyt useissa asioissa aloitteen riidan ratkaisemiseksi sovinnolla, ja muutamat näistä ovatkin onnistuneet.

On sitä vastoin huomattava, että kannekirjelmia, joita on jouduttu korjaamaan sen vuoksi, etteivät ne täytä muotovaatimuksia, on ollut kaikissa asiaryhmissä jälleen enemmän, vaikka niiden lukumäärä olikin vuonna 2016 lähtenyt ilahduttavasti laskuun.

^{8/} Eräät päätökset, jotka on aikaisemmin annettu määräyksinä (lykkääminen ja asian käsittelyn jatkaminen, asioiden yhdistäminen, jäsenvaltion tai toimielimen muu kuin luottamuksellinen väliintulo), on annettu 1.7.2015 alkaen yksinkertaisina päätöksinä, jotka sisällytetään asian asiakirja-aineistoon.

^{9/} Mahdollisuudesta ratkaista asia tuomiolla pitämättä istuntoa asianosaisten kuulemiseksi oli määrätty ennen 1.7.2015 vain immateriaalioikeuksiin liittyvissä asioissa ja virkamiestuomioistuimen ratkaisusta tehtyjen valitusten osalta.

Jatkuva tuki, jonka määrää on mahdoton määrittää

Kirjaamo auttaa kaikkia ratkaisukokoonpanoja sekä niihin kuuluvien tuomarien kabinettien henkilöstöä heidän päivittäisessä työssään. Viimeksi mainitut ovat siis voineet jälleen tänä vuonna luottaa siihen, että kirjaamon työntekijät ovat aina heidän käytettävissään, ja turvautua näiden asiantuntemukseen menettelyyn liittyvissä teknisissä kysymyksissä. Tuomarien ja heidän palveluksessaan olevien henkilöiden lukumäärän kasvu uudistuksen toteuttamisen seurauksena on johtanut siihen, että kirjaamolle esitettyjä tuomioistuimen sisäisiä pyyntöjä on ollut merkittävästi enemmän. Kirjaamo on samanaikaisesti osoittanut joustavuutta ja pyrkinyt saamaan synergiahyötyjä ja lisäämään tehokkuutta mukautumalla edelleen olosuhteisiin ja täydentämällä työmenetelmiään.

Kirjaamo tarjoaa työntekijöidensä välityksellä myös tukeaan unionin yleisen tuomioistuimen komitealle, joka käsittelee menettelyyn liittyviä kysymyksiä, ja muille komiteoille ja ryhmille tarpeen ja työn luonteen mukaan.

III HALLINNOLLISEEN APUUN LIITTYVÄ TEHTÄVÄ

Kirjaamo on hallinnollisena yksikkönä vastannut tänäkin vuonna erilaisiin sille toimielimen ulkopuolelta esitettyihin vetoomuksiin. Se on myös ryhtynyt keskitetysti toimenpiteisiin toimielimen hallinnon muiden eri toimijoiden kanssa

- noudattaakseen uusia lainsäädännön asettamia vaatimuksia ympäristön suojelemiseksi (EMAS-järjestelmä – Eco-Management and Audit Scheme) erilaisilla yleisen mielipiteen tiedostamiseen tähtäävillä toimilla ja joukolla hyvin konkreettisia toimenpiteitä, joita ovat muun muassa luopuminen kirjaamon laatimien asiakirjojen (eri tilastot ja oikeudenkäyntikalenteri) jakelusta paperimuodossa ja sen hoitaminen vastedes sähköisesti
- soveltaakseen täydellä tehokkuudella järjestelyä, joka on otettu käyttöön unionin yleisessä tuomioistuimessa vireille pantujen asioiden yhteydessä toimitettujen erittäin arkaluonteisten tietojen suojelun varmistamiseksi (tiedot, joiden ilmaiseminen vahingoittaisi unionin tai sen yhden tai useamman jäsenvaltion turvallisuutta tai kansainvälisten suhteiden hoitamista) ja
- huolehtiakseen siitä, että henkilötietojen suojelua koskevaa säännöstöä noudatetaan.

Euroopan tilintarkastustuomioistuin on lisäksi kiinnittänyt huomiota kirjaamon toimintaan ja sen varmistamaan asioiden seurantaan Euroopan unionin tuomioistuimen asianhallintajärjestelmää koskevan yleisluonteisen tuloksellisuuden tarkastuksen yhteydessä. Tilintarkastajat ovat erityisesti tarkastaneet, onko sovellettujen menettelyjen avulla voitu käsitellä asioita tehokkaasti ja voitaisiinko asioiden ratkaisemiselle asetettuja määräaikoja vielä lyhentää. Tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus annettiin vuoden 2017 syyskuussa, minkä jälkeen se esitettiin Euroopan parlamentille ja Euroopan unionin neuvostolle, missä siitä keskusteltiin.

Tilintarkastustuomioistuin esitti yhtenä ajateltavissa olevana parannuskeinona mahdollisuuden ottaa käyttöön integroitu tietotekninen järjestelmä asianhallinnan tueksi. Kuten Euroopan unionin tuomioistuin on tältä osin huomautuksissaan todennut, tähän kehoitukseen tutkia integroitua tietoteknistä järjestelmää tai jopa ottaa sellainen käyttöön on suhtauduttu myönteisesti, kun otetaan huomioon tuomioistuintyön erityispiirteet ja kummankin tuomioistuimen ominaispiirteet. Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo on omasta puolestaan tukipalveluyksikkö, joka haluaa saattaa päätökseen tuomioistuinmenettelyn digitalisoinnin, jotta siitä saadaan irti kaikki odotetut hyödyt. Se pyrkii siis edelleen vuonna 2018 tekemään tätä kautta yhteistyötä Euroopan unionin tuomioistuimen yksiköiden kanssa ja jatkaa ponnistelujaan asianhallinnan integroimiseksi ja asianosaisten kanssa käydyn yhteydenpidon uudistamiseksi.

Kirjaamo on lisäksi tehnyt yhteistyötä eri toimin vuoropuhelun ja kuuntelun hengessä. Vuoden 2017 lokakuussa järjestettiin siten EUIPO:n valituslautakuntien kirjaamon kanssa vuoden 2014 kesäkuussa aloitetun yhteydenpidon jatkamiseksi tapaaminen näiden kummankin kirjaamon edustajien välillä sekä uudesta teknologiasta vastuussa olevien yksiköiden edustajien välillä. Tämän tapaamisen johdosta asianomaiset yksiköt ovat paitsi voineet käydä viikasta ja hyödyllistä keskustelua myös viimeistellä aikaisempien tapaamisten kuluessa sovitut hankkeet ja löytää uusia pohdinnanaiheita tulevaisuutta varten.

Samassa hengessä myös muiden tuomioistuimien toimijat ovat olleet kirjaamon innoituksen lähteinä. Tältä osin unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamon valtuuskunnan vierailu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kirjaamoon on auttanut ymmärtämään paremmin viimeksi mainitun toimintaa varsinkin sen käytössä olevien tietoteknisten välineiden kannalta.

Kirjaamo on lopultakin luonnollisesti asianosaisten edustajia, asianajajia sekä jäsenvaltioiden ja toimielinten asiamiehiä kuunteleva yksikkö, joiden kanssa se käy suoraa ja päivittäistä vuoropuhelua.

Tuomarien lukumäärän nostamisesta vuosina 2016 ja 2017 seurannut kirjaamon työtaakan lisääntyminen ja oikeudenkäyntien ja tutkittavana olevien asioiden lukumäärän kehittyminen voidaan ennakoida, jollei unionin tuomioistuimen toimivallan siirtämisestä unionin yleiselle tuomioistuimelle aiheutuvista vaikutuksista muuta johdu, mitä myöskään Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle 14.12.2017 toimitetussa kertomuksessa¹⁰ ei näytetä unohdettavan. Kirjaamo pyrkii siis edelleen järjestäytymään ja mukautumaan selviytyäkseen tulevista haasteista rauhallisesti.

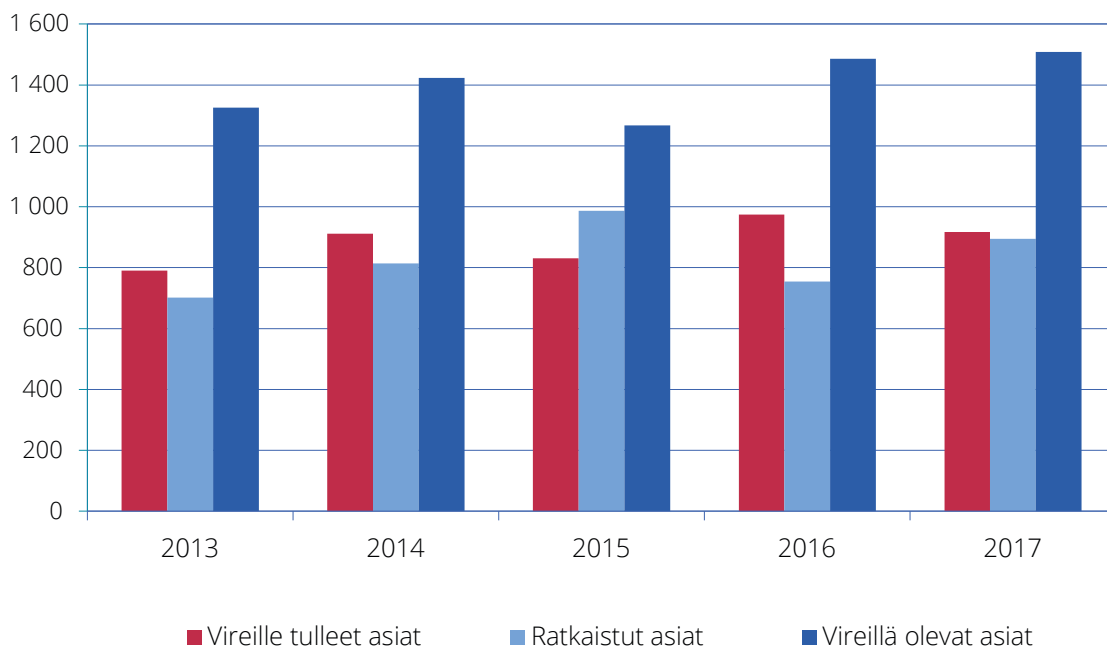
^{10/} Asetuksen (EU, Euratom) 2015/2422 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti laadittu kertomus mahdollisista muutoksista sen suhteen, miten jaetaan toimivalta antaa ennakkoratkaisuja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan nojalla.

D/ UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN OIKEUDENKÄYNTITILASTOT

I Unionin yleisen tuomioistuimen toiminta – Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2013–2017)	205
II Vireille tulleet asiat – Eri oikeudenkäynnit (2013–2017)	206
III Vireille tulleet asiat – Kannetyypit (2013–2017)	207
IV Vireille tulleet asiat – Kanteen kohde (2013–2017)	208
V Ratkaistut asiat – Eri oikeudenkäynnit (2013–2017)	209
VI Ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2017)	210
VII Ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2013–2017)	211
VIII Ratkaistut asiat – Ratkaisukokoonpano (2013–2017)	212
IX Ratkaistut asiat – Käsittelyn kesto kuukausina (2013–2017)	213
X Oikeudenkäyntien kesto kuukausina (2013–2017)	214
XI Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Eri oikeudenkäynnit (2013–2017)	215
XII Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Kanteen kohde (2013–2017)	216
XIII Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Ratkaisukokoonpano (2013–2017)	217
XIV Muuta – Annetut välitoimimääräykset (2013–2017)	218
XV Muuta – Nopeutetut menettelyt (2013–2017)	219
XVI Muuta – Unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu (1990–2017)	220
XVII Muuta – Valitusten jakautuminen unionin tuomioistuimessa aihealueittain (2013–2017)	221
XVIII Muuta – Valituksiin unionin tuomioistuimessa annetut ratkaisut (2017)	222
XIX Muuta – Valituksiin unionin tuomioistuimessa annetut ratkaisut (2013–2017)	223
XX Muuta – Työmäärän kehittyminen (1989–2017)	224
XXI Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamon toiminta (2015–2017)	225
XXII Unionin yleiseen tuomioistuimeen toimitettujen oikeudenkäyntiasiakirjojen toimitustavat	226
XXIII e-Curian kautta toimitettujen sivujen määrä (2013–2017)	227
XXIV Euroopan unionin virallisen lehden tiedonannot (2013–2017)	228
XXV Käsiteltyjen asioiden lukumäärä (2013–2017)	229

I UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA – VIREILLE TULLEET ASIAT, RATKAISTUT ASIAT, VIREILLÄ OLEVAT ASIAT (2013–2017)^{1 2}

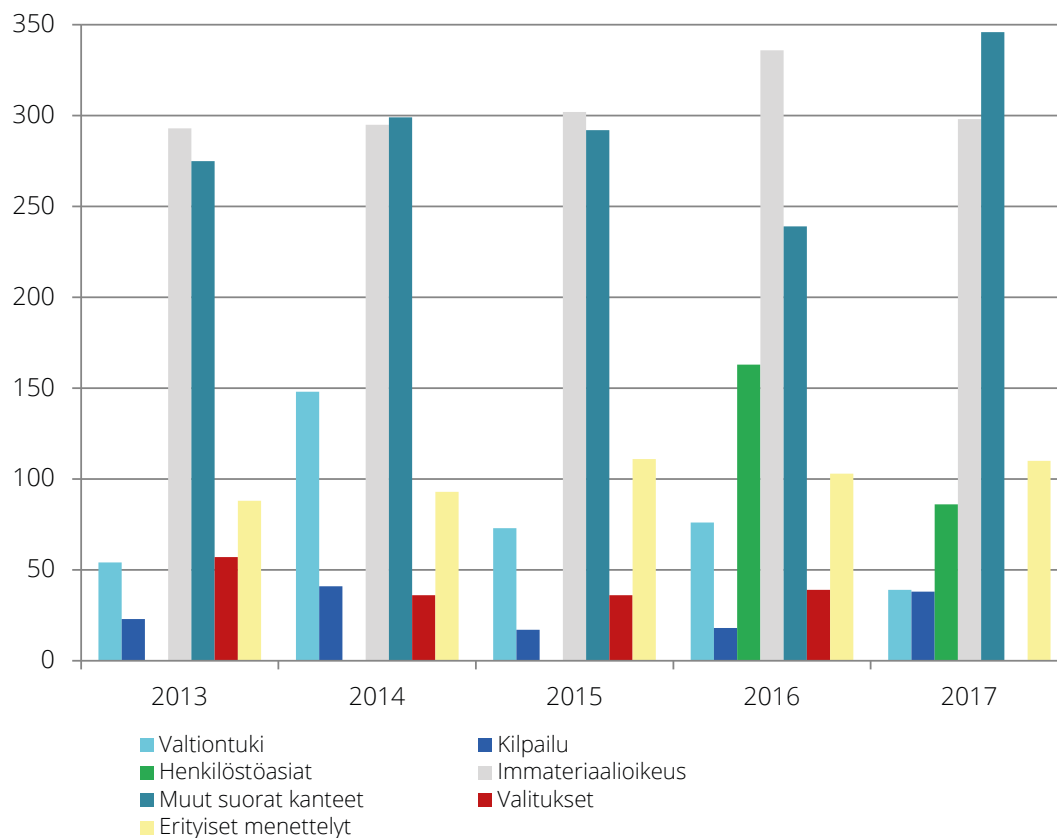
	2013	2014	2015	2016	2017
Vireille tulleet asiat	790	912	831	974	917
Ratkaistut asiat	702	814	987	755	895
Vireillä olevat asiat	1 325	1 423	1 267	1 486	1 508

1/ Jollei toisin mainita, tässä taulukossa ja seuraavilla sivuilla olevissa taulukoissa otetaan huomioon erityiset menettelyt. Erityisillä menettelyillä tarkoitetaan seuraavia:

Takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon (Euroopan unionin tuomioistuimen perussääntö; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 166 artikla); kolmannen osapuolen kantelu (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 42 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 167 artikla); tulkinta (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 43 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 43 artikla); tuomion tai määräyksen purkaminen (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 44 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 169 artikla); oikeusapu (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 148 artikla); virheen korjaaminen (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 164 artikla); ratkaisun täydentäminen (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 165 artikla) ja oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva riita (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 170 artikla).

2/ Tässä sekä seuraavilla sivuilla olevat taulukot eivät – ellei toisin mainita – sisällä välitoimimenettelyjä.

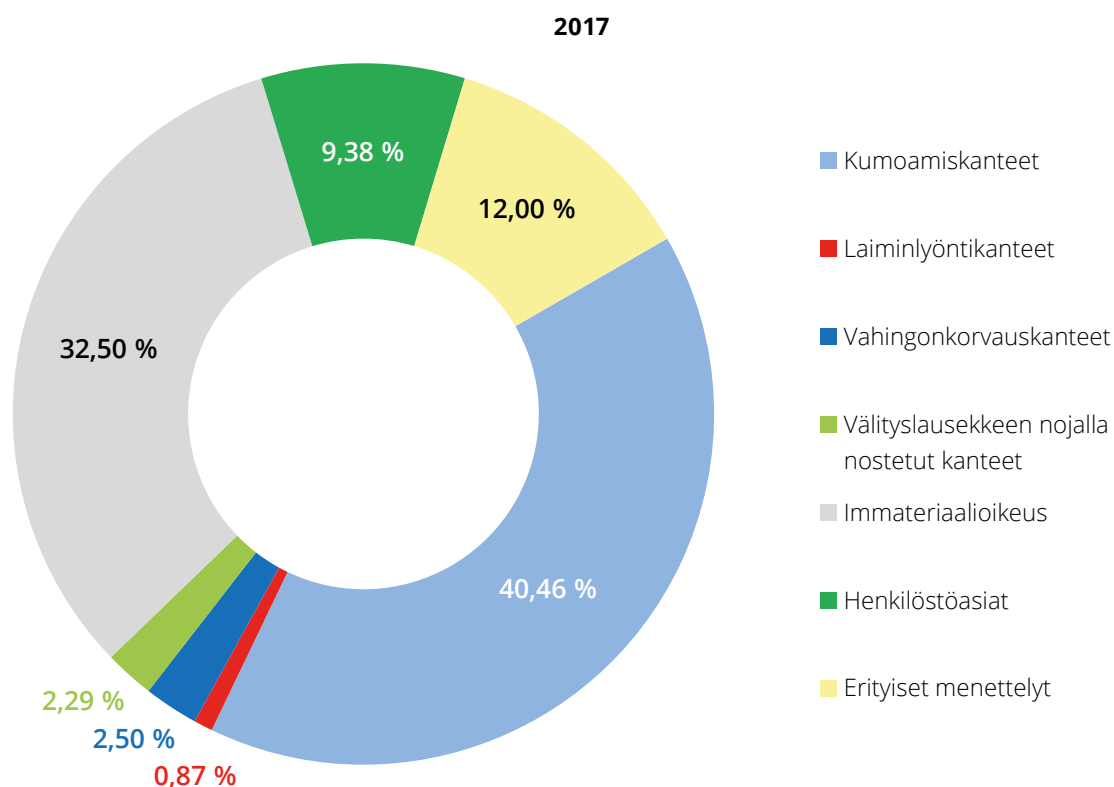
II VIREILLE TULLEET ASIAT – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2013–2017)

	2013	2014	2015	2016 ¹	2017
Erityiset menettelyt	88	93	111	103	110
Henkilöstöasiat				163	86
Immateriaalioikeus	293	295	302	336	298
Kilpailu	23	41	17	18	38
Muut suorat kanteet	275	299	292	239	346
Valitukset	57	36	36	39	
Valtiontuki	54	148	73	76	39
Yhteensä	790	912	831	974	917

1/ 1.9.2016 siirrettiin 123 virkamiestuomioistuimen asiaa ja 16 erityistä menettelyä unionin yleiselle tuomioistuimelle.

III VIREILLE TULLEET ASIAT – KANNETYYPIT (2013–2017)

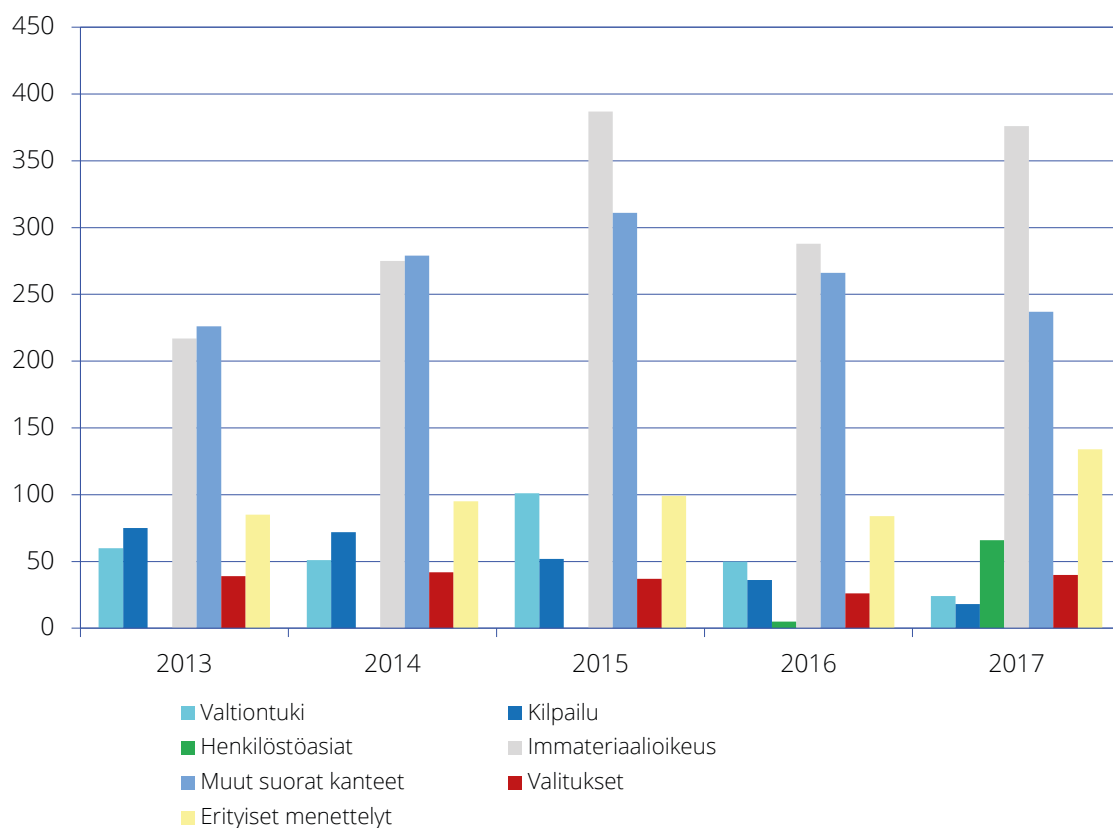

	2013	2014	2015	2016	2017
Kumoamiskanteet	319	423	332	297	371
Laiminlyöntikanteet	12	12	5	7	8
Vahingonkorvauskanteet	15	39	30	19	23
Välityslausekkeen nojalla nostetut kanteet	6	14	15	10	21
Immateriaalioikeus	293	295	302	336	298
Henkilöstöasiat				163	86
Valitukset	57	36	36	39	
Erityiset menettelyt	88	93	111	103	110
Yhteensä	790	912	831	974	917

IV VIREILLE TULLEET ASIAT – KANTEEN KOHDE (2013–2017) ¹

	2013	2014	2015	2016	2017
Energia	1	3	3	4	8
Euroopan unioniin liittyminen	1				
Euroopan unionin ulkoinen toiminta		2	1	2	2
Henkilöiden vapaa liikkuvuus			1	1	1
Immateriaalioikeus	294	295	303	336	298
Julkiset hankinnat	15	16	23	9	19
Kalastuspolitiikka	3	3		1	2
Kansanterveys	5	11	2	6	5
Kauppapolitiikka	23	31	6	17	14
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	12	3	5	6	10
Kilpailu	23	41	17	18	38
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	2		3	1	
Kulttuuri	1			1	
Kuluttajansuoja	1	1	2	1	
Lainsäädäntöjen lähentäminen	13		1	1	5
Liikenne	5	1			
Maatalous	27	15	37	20	22
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio	1				
Oikeus tutustua asiakirjoihin	20	17	48	19	25
Pääomien vapaa liikkuvuus			2	1	
Palvelujen tarjoamisen vapaus		1		1	
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	41	69	55	28	27
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	1				
Sijoittautumisvapaus		1			
Sosiaalipolitiikka		1		1	
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	3	3	5	2	3
Talous- ja rahapolitiikka	15	4	3	23	98
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	1		2	1	
Teollisuuspolitiikka		2			
Toimi	2				
Toimielimiä koskeva oikeus	44	67	53	52	65
Transeurooppalaiset verkot	3				2
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	1	8		3	1
Turismi	2				
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	5	2	10	8	2
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	2			1	
Unionin kansalaisuus		1			
Välityslauseke	6	14	15	10	21
Valtiontuki	54	148	73	76	39
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	6	1		7	
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)		4	7	4	5
Verotus	1	1	1	2	1
Yhtiöoikeus		1	1		
Ympäristö	11	10	5	6	8
EY/SEUT yhteensä	645	777	684	669	721
Erityiset menettelyt	88	93	111	103	110
Henkilöstösäännöt	57	42	36	202	86
YHTEENSÄ	790	912	831	974	917

V RATKAISTUT ASIAT – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2013–2017)

	2013	2014	2015	2016	2017
Erityiset menettelyt	85	95	99	84	134
Henkilöstöasiat				5	66
Immateriaalioikeus	217	275	387	288	376
Kilpailu	75	72	52	36	18
Muut suorat kanteet	226	279	311	266	237
Valitukset	39	42	37	26	40
Valtiontuki	60	51	101	50	24
Yhteensä	702	814	987	755	895

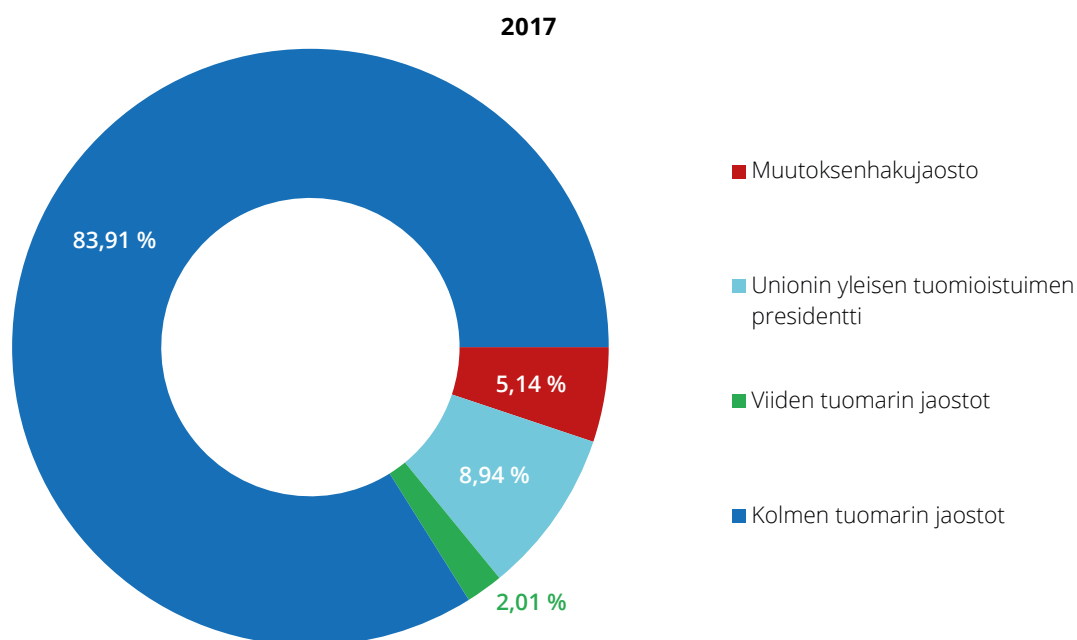
VI RATKAISTUT ASIAT – KANTEEN KOHDE (2017)

	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä
Energia	1	2	3
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1	3	4
Henkilöiden vapaa liikkuvuus		2	2
Immateriaalioikeus	272	104	376
Julkiset hankinnat	12	4	16
Kalastuspolitiikka		2	2
Kansanterveys		3	3
Kauppapolitiikka	13	2	15
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	3	1	4
Kilpailu	11	7	18
Kulttuuri		1	1
Kuluttajansuoja	1		1
Lainsäädäntöjen lähentäminen		2	2
Maatalous	14	7	21
Oikeus tutustua asiakirjoihin	7	7	14
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	22	4	26
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	2	10	12
Talous- ja rahapolitiikka	3	3	6
Toimielimiä koskeva oikeus	25	29	54
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	3	2	5
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	5	7	12
Välityslauseke	11	6	17
Valtiontuki	13	11	24
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue		5	5
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	2	3	5
Verotus		3	3
Ympäristö		3	3
EY/SEUT yhteensä	421	233	654
Erityiset menettelyt	1	133	134
Henkilöstösäännöt	70	37	107
YHTEENSÄ	492	403	895

**VII RATKAISTUT ASIAT –
KANTEEN KOHDE (2013–2017) ¹
(TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)**

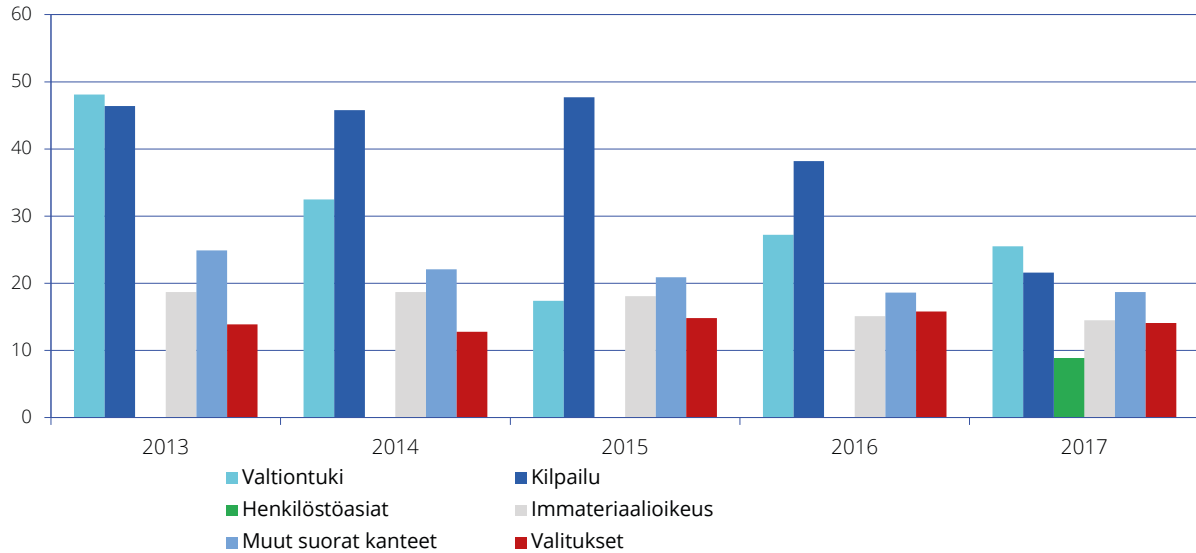
	2013	2014	2015	2016	2017
Energia	1	3	1	3	3
Euroopan unioniin liittyminen			1		
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	2		2		4
Henkilöiden vapaa liikkuvuus			1		2
Immateriaalioikeus	218	275	388	288	376
Julkiset hankinnat	21	18	22	20	16
Kalastuspolitiikka	2	15	3	2	2
Kansanterveys	4	10	15	3	3
Kauppapolitiikka	19	18	24	21	15
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	6	3	9	8	4
Kilpailu	75	72	52	36	18
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	1	2		1	
Kulttuuri				1	1
Kuluttajansuoja			2	1	1
Lainsäädäntöjen lähentäminen		13		1	2
Liikenne		3	3		
Maatalous	16	15	32	34	21
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio		1			
Oikeus tutustua asiakirjoihin	19	23	21	13	14
Pääomien vapaa liikkuvuus			2	1	
Palvelujen tarjoamisen vapaus		1		1	
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	40	68	60	70	26
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	1				
Sijoittautumisvapaus			1		
Sosiaalipolitiikka	4			1	
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	14	1	6	1	12
Talous- ja rahapolitiikka	1	13	9	2	6
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	1		2	1	
Teollisuuspolitiikka			2		
Toimi	2				
Toimielimiä koskeva oikeus	35	33	58	46	54
Transeurooppalaiset verkot		1		2	
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	9	6	4	3	5
Turismi	1	1			
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	4	1	2	6	12
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka		2	1		
Unionin kansalaisuus		1			
Välityslauseke	8	10	2	17	17
Valtiontuki	59	51	101	50	24
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	7	1			5
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)			5	1	5
Verotus		2	1		3
Yhtiöoikeus			1		
Ympäristö	6	10	18	4	3
EY/SEUT yhteensä	576	673	851	638	654
HT yhteensä	1				
Erityiset menettelyt	85	95	99	84	134
Henkilöstösäännöt	40	46	37	33	107
YHTEENSÄ	702	814	987	755	895

VIII RATKAISTUT ASIAT – RATKAISUKOKKOONPANO (2013–2017)

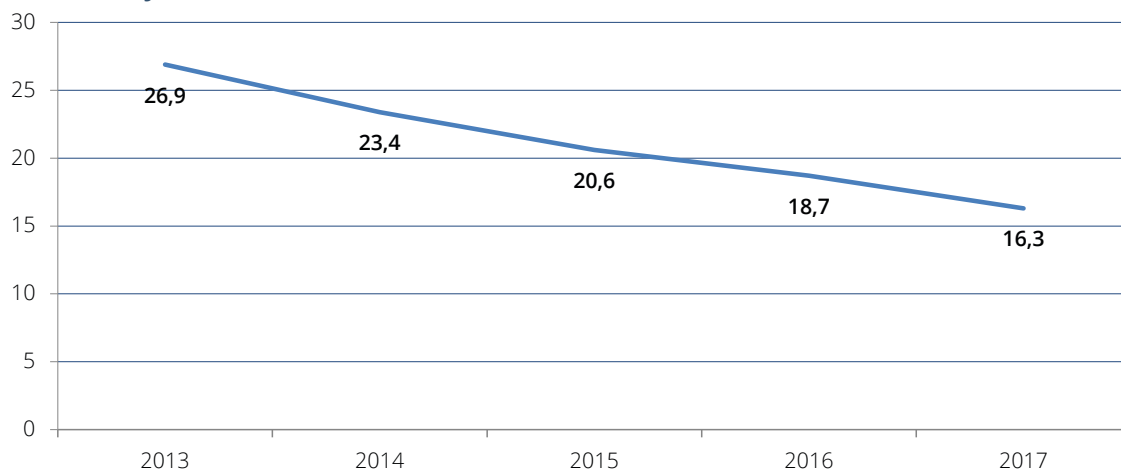
	2013			2014			2015			2016			2017		
	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä
Muutoksenhakujaosto	13	47	60	21	32	53	23	14	37	25	13	38	29	17	46
Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti		38	38		46	46		44	44		46	46		80	80
Viiden tuomarin jaostot	7	1	8	9	7	16	8	3	11	10	2	12	13	5	18
Kolmen tuomarin jaostot	378	218	596	398	301	699	538	348	886	408	246	654	450	301	751
Yhden tuomarin kokoonpano							1	8	9	5		5			
Yhteensä	398	304	702	428	386	814	570	417	987	448	307	755	492	403	895

IX RATKAISTUT ASIAT – KÄSITTELYN KESTO KUUKAUSINA (2013–2017) ¹ (TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)

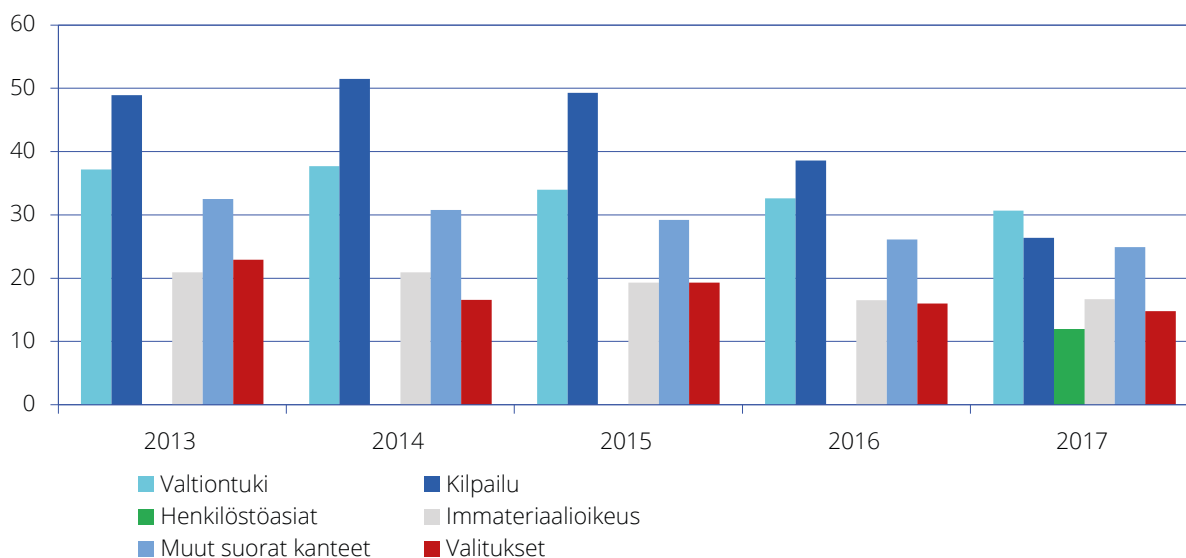
	2013	2014	2015	2016	2017
Henkilöstöasiat					8,9
Immateriaalioikeus	18,7	18,7	18,1	15,1	14,5
Kilpailu	46,4	45,8	47,7	38,2	21,6
Muut suorat kanteet	24,9	22,1	20,9	18,6	18,7
Valitukset	13,9	12,8	14,8	15,8	14,1
Valtiontuki	48,1	32,5	17,4	27,2	25,5
Kaikki asiat	26,9	23,4	20,6	18,7	16,3

OIKEUDENKÄYNTIEN KESTO (KUUKAUSINA) KAIKKI ASIAT, JOISSA ON ANNETTU TUOMIO TAI MÄÄRÄYS

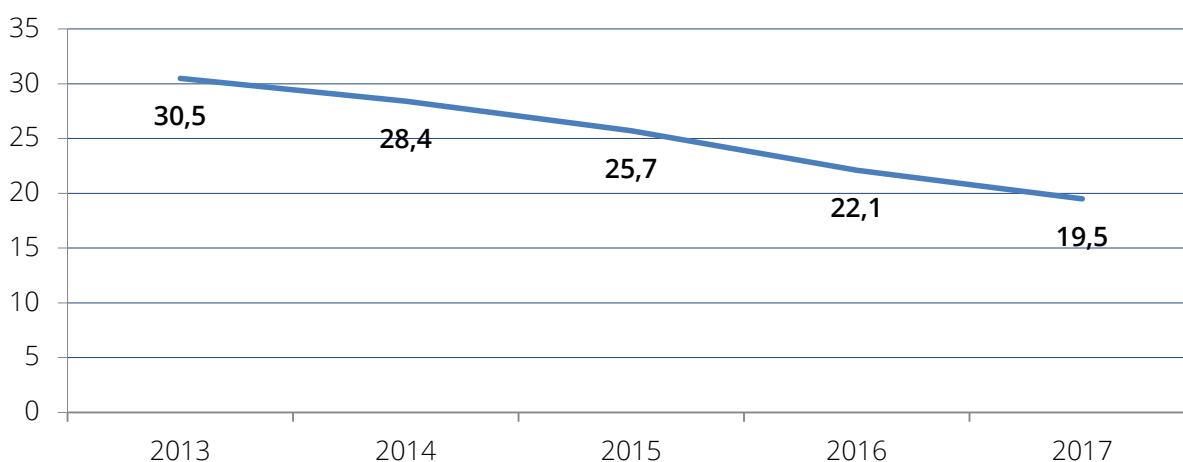
1/ Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina. Oikeudenkäyntien keskimääräistä kestoa laskettaessa ei oteta huomioon asioita, joissa on annettu välituomio; erityisiä menettelyjä; valituksia väli-toimimenettelyistä; virkamiestuomioistuimelta unionin yleiseen tuomioistuimeen 1.9.2016 siirrettyjä henkilöstöasioita. Virkamiestuomioistuimelta unionin yleiseen tuomioistuimeen 1.9.2016 siirrettyjen henkilöstöasioiden, joissa unionin yleinen tuomioistuin on antanut tuomion tai määräyksen, oikeudenkäynnin keskimääräinen kesto on 19,7 kuukautta (huomioon on otettu sekä aika virkamiestuomioistuimessa että aika unionin yleisessä tuomioistuimessa).

X OIKEUDENKÄYNTIEN KESTO KUUKAUSINA (2013-2017) ¹ (TUOMIOT)

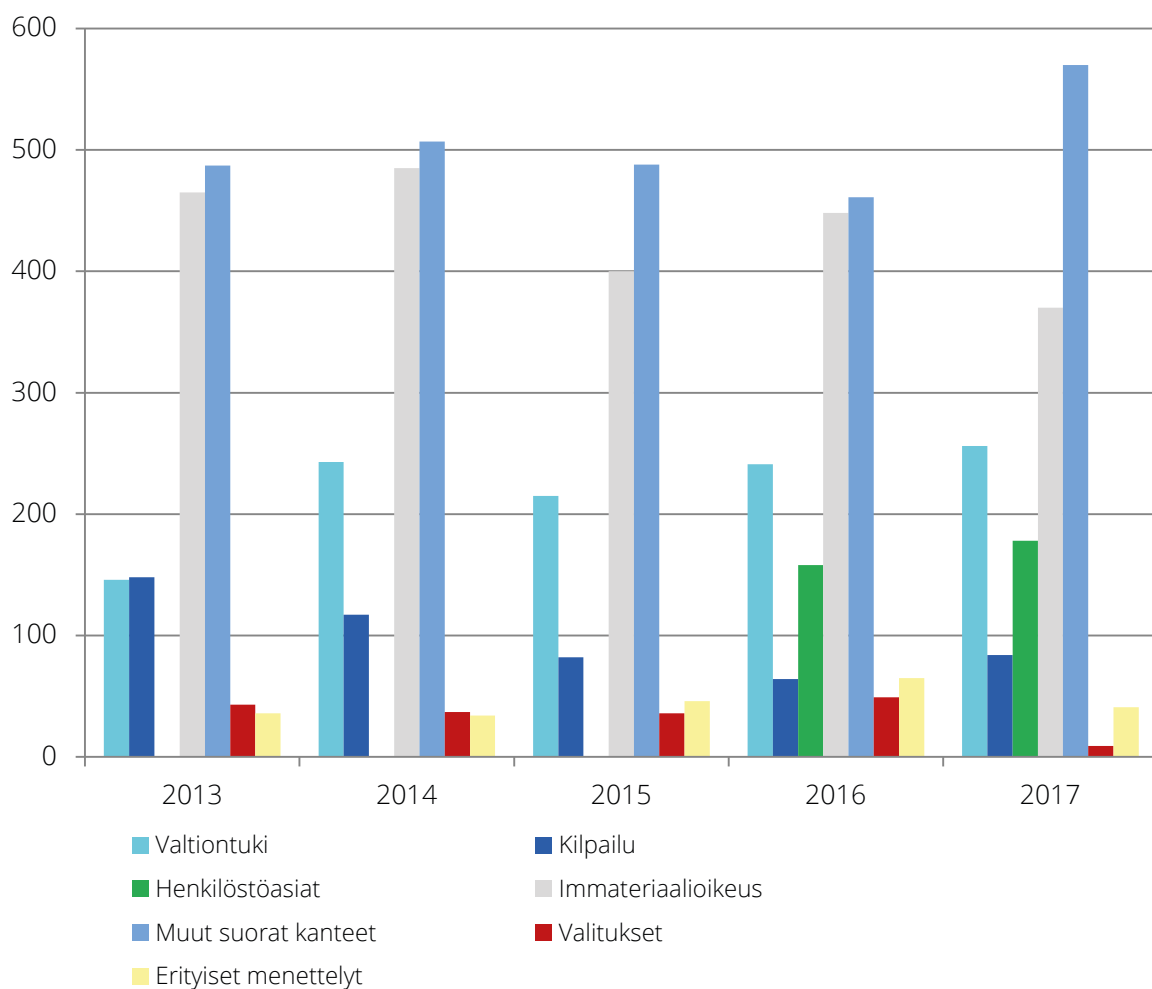
	2013	2014	2015	2016	2017
Henkilöstöasiat					11,9
Immateriaalioikeus	20,9	20,9	19,3	16,5	16,7
Kilpailu	48,9	51,5	49,3	38,6	26,4
Muut suorat kanteet	32,5	30,8	29,2	26,1	24,9
Valitukset	22,9	16,6	19,3	16	14,8
Valtiontuki	37,2	37,7	34	32,6	30,7
Kaikki asiat	30,5	28,4	25,7	22,1	19,5

OIKEUDENKÄYNTIEN KESTO (KUUKAUSINA) KAIKKI ASIAT, JOISSA ON ANNETTU TUOMIO

1/ Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina. Oikeudenkäyntien keskimääräistä kestoa laskettaessa ei oteta huomioon asioita, joissa on annettu välituomio; erityisiä menettelyjä; valituksia väli-toimenettelyistä; virkamiestuomioistuimelta 1.9.2016 unionin yleiseen tuomioistuimeen siirrettyjä henkilöstöasioita. Virkamiestuomioistuimelta unionin yleiseen tuomioistuimen 1.9.2016 siirrettyjen henkilöstöasioiden, joissa unionin yleinen tuomioistuin on antanut tuomion, oikeudenkäynnin keskimääräinen kesto on 21 kuukautta (huomioon on otettu sekä aika virkamiestuomioistuimessa että aika unionin yleisessä tuomioistuimessa).

XI VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2013–2017)

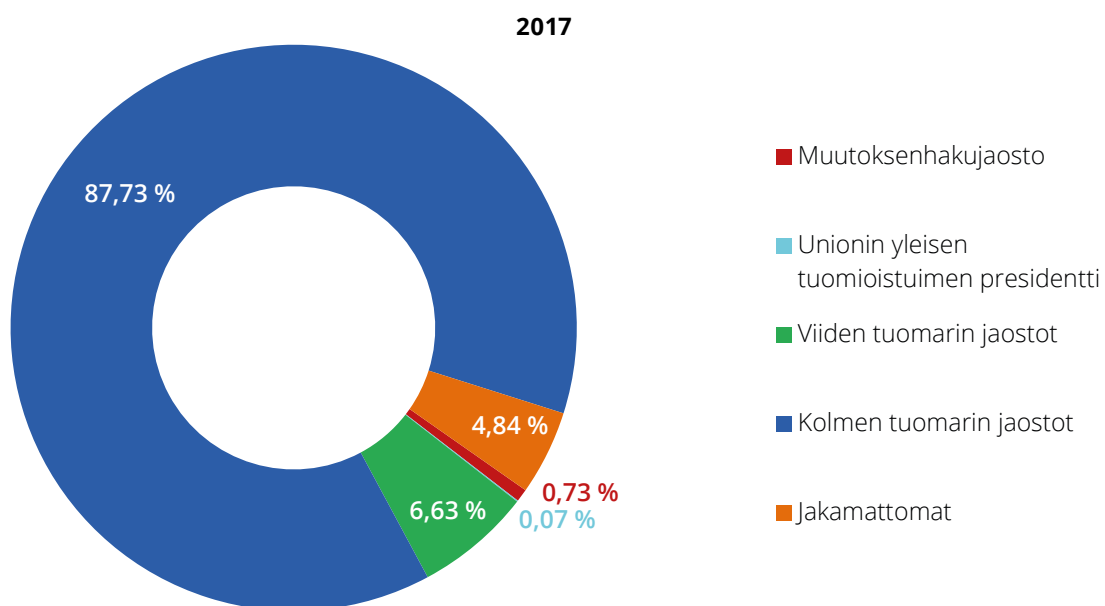

	2013	2014	2015	2016	2017
Erityiset menettelyt	36	34	46	65	41
Henkilöstöasiat				158	178
Immateriaalioikeus	465	485	400	448	370
Kilpailu	148	117	82	64	84
Muut suorat kanteet	487	507	488	461	570
Valitukset	43	37	36	49	9
Valtiontuki	146	243	215	241	256
Yhteensä	1 325	1 423	1 267	1 486	1 508

XII VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – KANTEEN KOHDE (2013–2017)

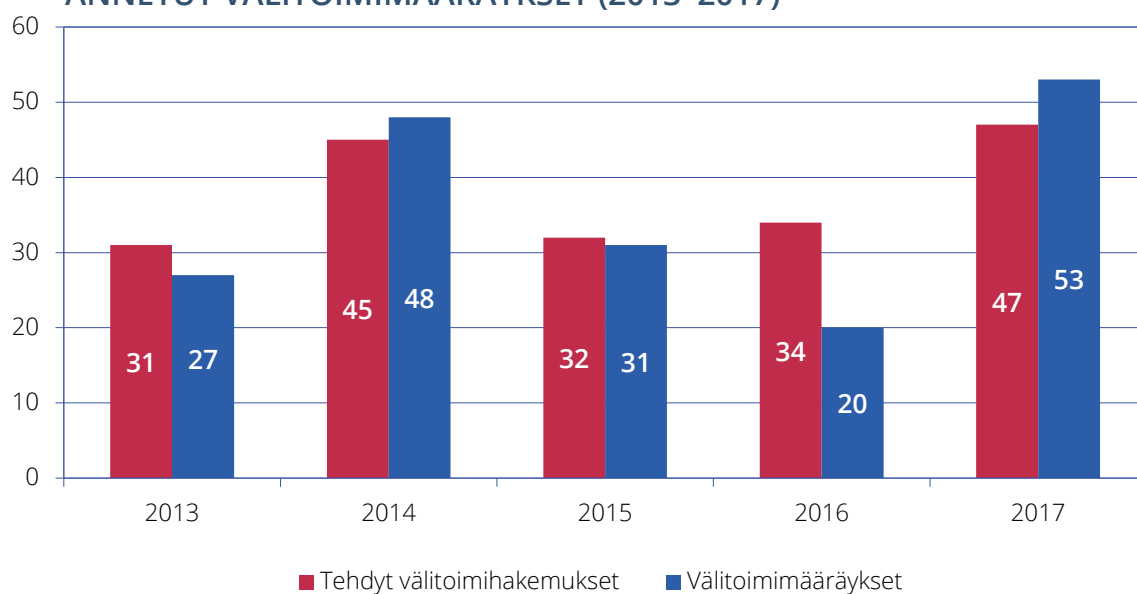
	2013	2014	2015	2016	2017
Energia	1	1	3	4	9
Euroopan unioniin liittyminen	1	1			
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1	3	2	4	2
Henkilöiden vapaa liikkuvuus				1	
Immateriaalioikeus	465	485	400	448	370
Julkiset hankinnat	36	34	35	24	27
Kalastuspolitiikka	17	5	2	1	1
Kansanterveys	16	17	4	7	9
Kauppapolitiikka	45	58	40	36	35
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	14	14	10	8	14
Kilpailu	148	117	82	64	84
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	2		3	3	3
Kulttuuri	1	1	1	1	
Kuluttajansuoja	1	2	2	2	1
Lainsäädäntöjen lähentäminen	13		1	1	4
Liikenne	5	3			
Maatalous	51	51	56	42	43
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio	1				
Oikeus tutustua asiakirjoihin	38	32	59	65	76
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	107	108	103	61	62
Sijoittautumisvapaus		1			
Sosiaalipolitiikka		1	1	1	1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	13	15	14	15	6
Talous- ja rahapolitiikka	18	9	3	24	116
Teollisuuspolitiikka		2			
Toimielimiä koskeva oikeus	50	84	79	85	96
Transeurooppalaiset verkot	3	2	2		2
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	7	9	5	5	1
Turismi	1				
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	8	9	17	19	9
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	3	1		1	1
Välityslauseke	13	17	30	23	27
Valtiontuki	146	243	215	241	256
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue				7	2
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	1	5	7	10	10
Verotus	1			2	
Yhtiöoikeus		1	1	1	1
Ympäristö	18	18	5	7	12
EY/SEUT yhteensä	1 245	1 349	1 182	1 213	1 280
Erityiset menettelyt	36	34	46	65	41
Henkilöstösäännöt	44	40	39	208	187
YHTEENSÄ	1 325	1 423	1 267	1 486	1 508

XIII VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – RATKAISUKOKOONPANO (2013–2017)

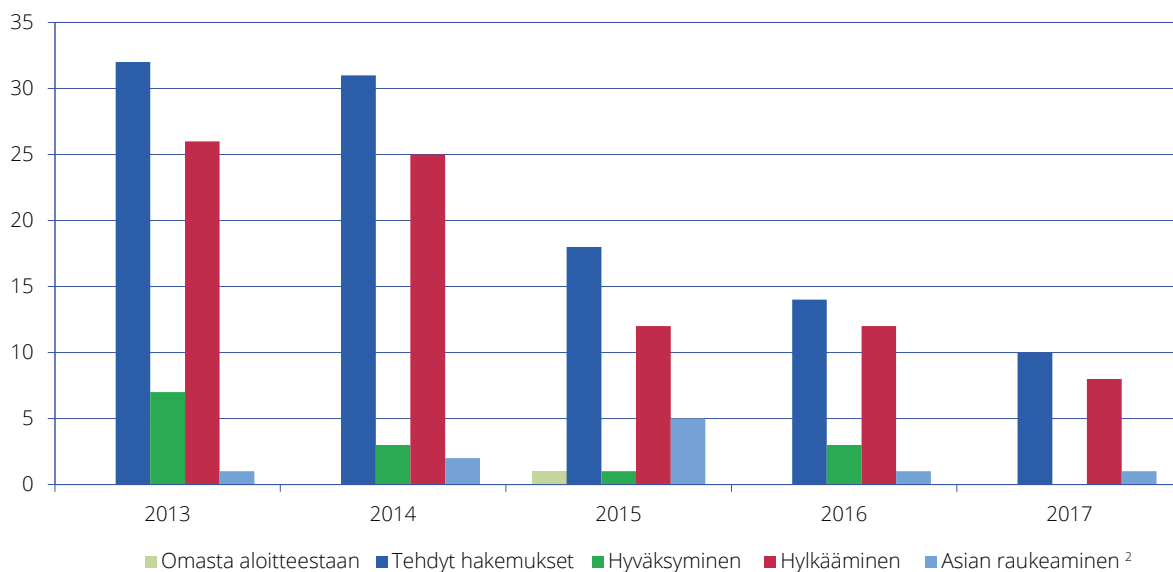
	2013	2014	2015	2016	2017
Muutoksenhakujaosto	51	37	48	51	11
Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti	1	1	12	12	1
Viiden tuomarin jaostot	12	15	6	23	100
Kolmen tuomarin jaostot	1 146	1 272	1 099	1 253	1 323
Yhden tuomarin kokoonpano			1		
Jakamattomat	115	98	101	147	73
Yhteensä	1 325	1 423	1 267	1 486	1 508

XIV MUUTA – ANNETUT VÄLITOIMIMÄÄRÄYKSET (2013–2017)

	Tehdyt välitoimihakemukset	Välitoimimääräykset	Ratkaisujen sisältö		
			Hyväksytty	Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	Hylkääminen
Energia	2	4			4
Henkilöstösäännöt	2	3	1		2
Julkiset hankinnat	6	6			6
Kalastuspolitiikka	3	3			3
Kansanterveys	2	1		1	
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	1	3			3
Kilpailu	2	3		1	2
Maatalous	3				
Oikeus tutustua asiakirjoihin	2	2	1	1	
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	8	8			8
Talous- ja rahapolitiikka		1			1
Toimielimiä koskeva oikeus	8	11			11
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala		1		1	
Välityslauseke	1	3			3
Valtiontuki	4	2			2
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	1				
Verotus	1	1		1	
Ympäristö	1	1			1
Yhteensä	47	53	2	5	46

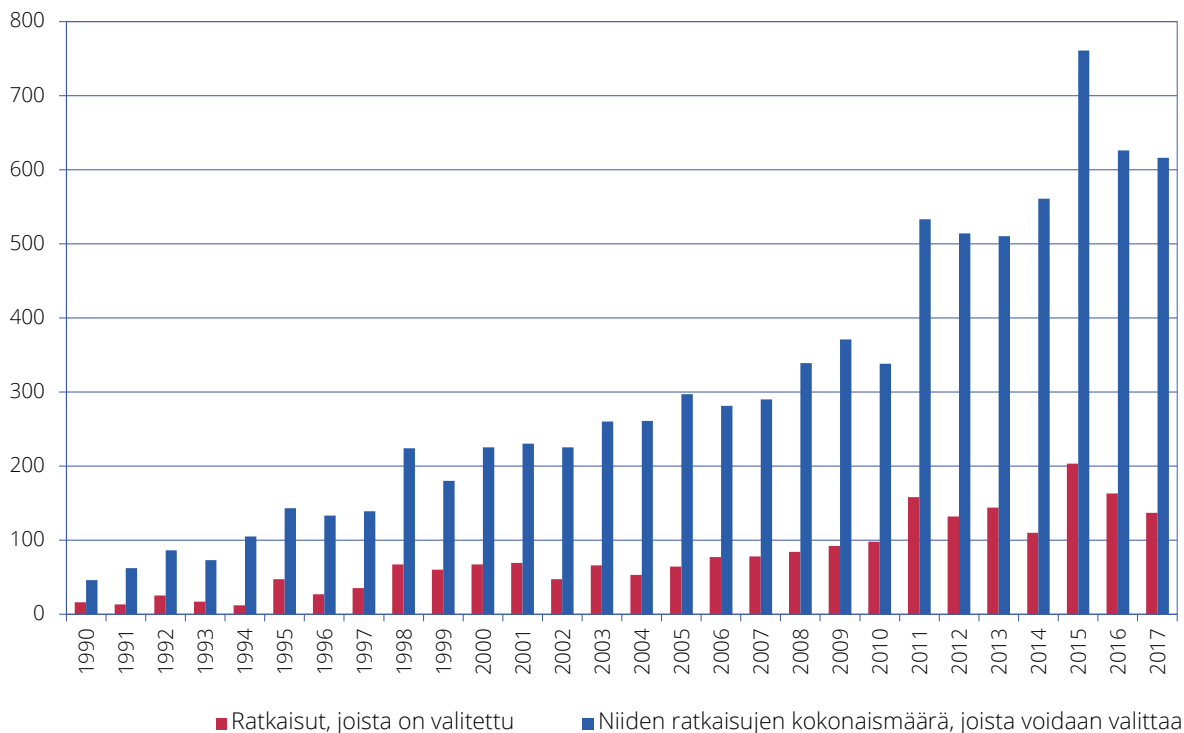
XV MUUTA – NOPEUTETUT MENETTELYT (2013–2017) ¹

	2013			2014			2015			2016			2017							
	Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö		Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö		Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö		Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö					
			Hyväksyminen	Hylkääminen			Asian raukeaminen ²	Hyväksyminen			Hylkääminen	Asian raukeaminen ²			Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen ²			
Energia		1																		
Euroopan unionin ulkoinen toiminta								1	1											
Henkilöstösäännöt								1	1		1	1		1	1					
Julkiset hankinnat	2		1		1	2		1	1		1	1		1	1					
Kansanterveys	1		2		3	1	1	1			1	1								
Kauppapolitiikka	15	2	14	1							1	1								
Kilpailu	2		2		1		1				1	1			1	1				
Maatalous	1		1					1	1											
Oikeus tutustua asiakirjoihin	1		1		2		2	2	2		2	2		2		1				
Pääomien vapaa liikkuvuus								2		2										
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	4		4		9		9	4	4		1	1								
Talous- ja rahapolitiikka								1	1											
Tavaroiden vapaa liikkuvuus											1		1							
Toimielimiä koskeva oikeus					1		1	2		2	2	2		5	4	1				
Valtiontuki					13	2	10	3	2			2								
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue											3	3								
Ympäristö	5	5			1				1											
Yhteensä	32	7	26	1	31	3	25	2	1	18	1	12	5	14	3	12	1	10	8	1

- 1/ Unionin yleinen tuomioistuin voi varsinaisen asianosaisen pyynnöstä käsitellä asian nopeutetussa menettelyssä ja 1.7.2015 lähtien omasta aloitteestaan.
- 2/ Hakemuksen käsittelyn raukeamista koskevaan ryhmään kuuluvat hakemuksen peruuttaminen, kanteesta luopuminen ja tapaukset, joissa kanne ratkaistaan määräyksellä ennen kuin nopeutettua menettelyä koskeva hakemus on käsitelty.

XVI MUUTA – UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN RATKAISUT, JOISTA ON VALITETTU (1990–2017)

	Ratkaisut, joista on valitettu	Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa ¹	Niiden ratkaisujen prosentuaalinen osuus, joista on valitettu
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	225	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	78	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	338	29 %
2011	158	533	30 %
2012	132	514	26 %
2013	144	510	28 %
2014	110	561	20 %
2015	203	761	27 %
2016	163	626	26 %
2017	137	616	22 %

1/ Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa – tuomiot, tutkimatta jättämiset, väliitoimimääräykset, määräykset, joissa todetaan lausunnon antamisen rauenneen paitsi ne, joilla asia on poistettu rekisteristä tai siirretty, ja määräykset, joissa hylätään väliintulohakemus – ja joiden osalta valitusaika on päättynyt tai joista on valitettu.

**XVII MUUTA –
VALITUSTEN JAKAUTUMINEN UNIONIN TUOMIOISTUIMESSA
AIHEALUEITTAIN (2013–2017)**

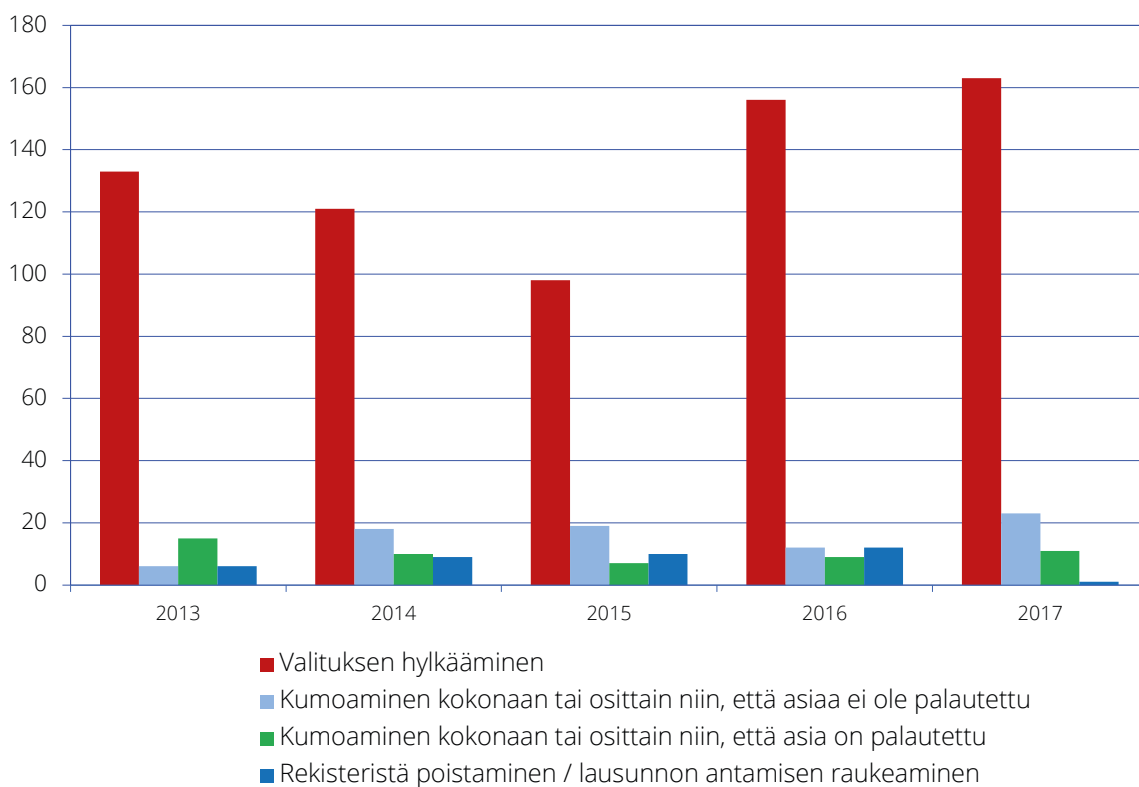
	2013			2014			2015			2016			2017		
	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus
Erityiset menettelyt													3	3	100 %
Henkilöstöasiat													8	37	22 %
Immateriaalioikeus	38	183	21 %	33	209	16 %	64	333	19 %	48	276	17 %	52	298	17 %
Kilpailu	28	73	38 %	15	44	34 %	32	61	52 %	17	41	41 %	5	17	29 %
Muut suorat kanteet	62	202	31 %	47	231	20 %	85	290	29 %	75	253	30 %	61	236	26 %
Valitukset							2								
Valtiontuki	16	52	31 %	15	77	19 %	22	75	29 %	23	56	41 %	8	25	32 %
Yhteensä	144	510	28 %	110	561	20 %	203	761	27 %	163	626	26 %	137	616	22 %

XVIII MUUTA – VALITUKSIIN UNIONIN TUOMIOISTUIMESSA ANNETUT RATKAISUT (2017)

(TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)

	Valituksen hylkääminen	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu	Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	Yhteensä
Energia			1		1
Henkilöstösäännöt	1				1
Immateriaalioikeus	39	2	1		42
Julkiset hankinnat		1			1
Kalastuspolitiikka	1				1
Kansanterveys	3	1			4
Kauppapolitiikka	8	4			12
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	6				6
Kilpailu	36	6	3		45
Kuluttajansuoja	1				1
Lainsäädäntöjen lähentäminen	1				1
Liikenne	1				1
Maatalous	8	1	2		11
Oikeudenkäyntimenettely	3				3
Oikeus tutustua asiakirjoihin	8	1			9
Talous- ja rahapolitiikka	1				1
Toimielimiä koskeva oikeus	17	2			19
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	2				2
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	7		1		8
Unionin oikeuden periaatteet	1				1
Valtiontuki	15	5	3	1	24
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	3				3
Ympäristö	1				1
Yhteensä	163	23	11	1	198

**XIX MUUTA –
VALITUKSIIN UNIONIN TUOMIOISTUIMESSA
ANNETUT RATKAISUT (2013–2017)
(TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)**

	2013	2014	2015	2016	2017
Valituksen hylkääminen	133	121	98	156	163
Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu	6	18	19	12	23
Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu	15	10	7	9	11
Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	6	9	10	12	1
Yhteensä	160	158	134	189	198

**XX MUUTA –
TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1989–2017)**
VIREILLE TULLEET ASIAT, RATKAISTUT ASIAT JA VIREILLÄ OLEVAT ASIAT

	Vireille tulleet asiat ¹	Ratkaistut asiat ²	Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1 191
2010	636	527	1 300
2011	722	714	1 308
2012	617	688	1 237
2013	790	702	1 325
2014	912	814	1 423
2015	831	987	1 267
2016	974	755	1 486
2017	917	895	1 508
Yhteensä	14 374	12 866	

- 1/ 1989: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 153 asiaa juuri perustetulle ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.
1993: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 451 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ensimmäisen toimivallanlaajennuksen seurauksena.
1994: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 14 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toisen toimivallanlaajennuksen seurauksena.
2004–2005: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 25 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen toimivallanlaajennuksen seurauksena.
2016: 1.9.2016 139 virkamiestuomioistuimen asiaa siirrettiin unionin yleiselle tuomioistuimelle.

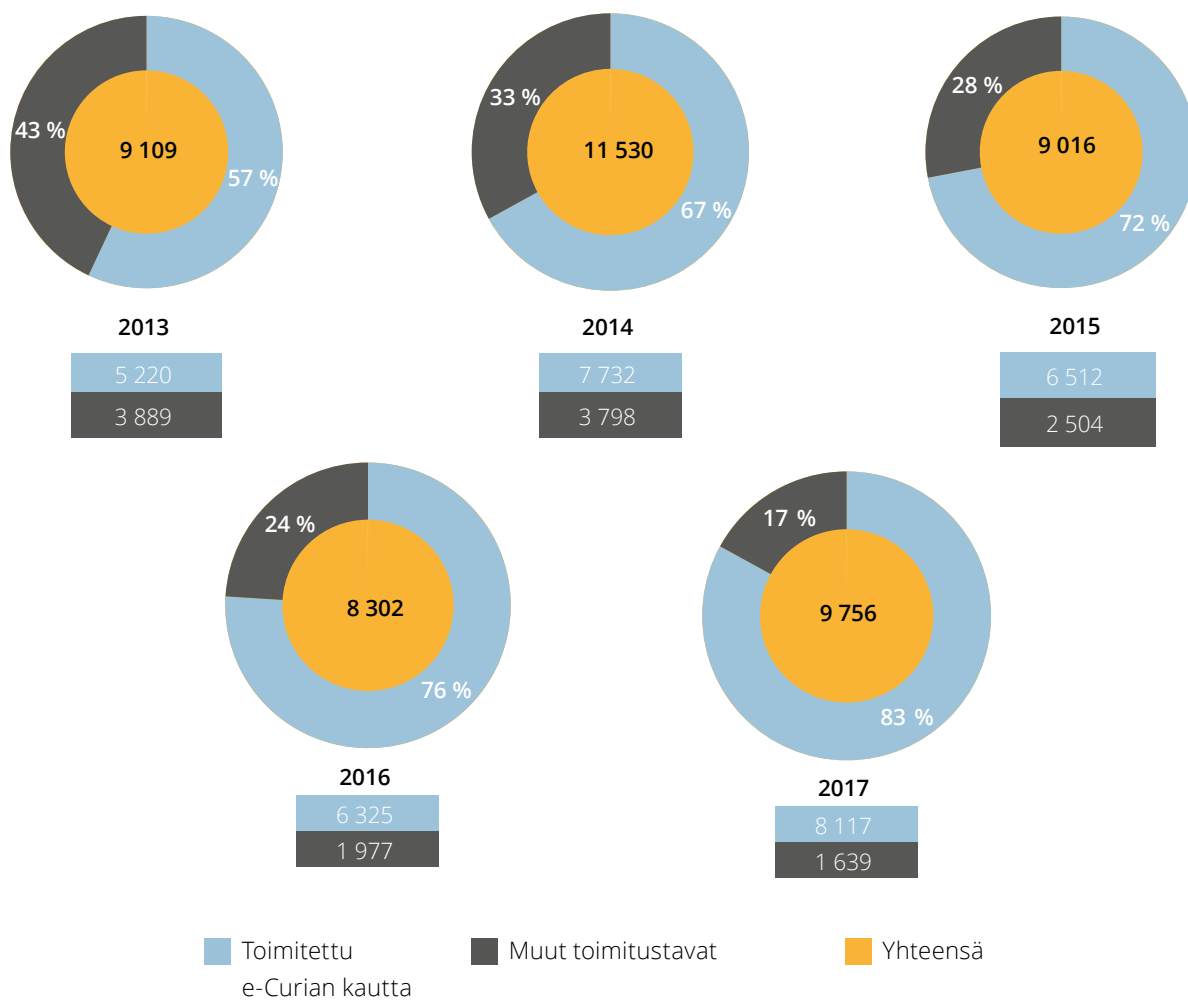
- 2/ 2005–2006: ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siirsi 118 asiaa juuri perustetulle virkamiestuomioistuimelle.

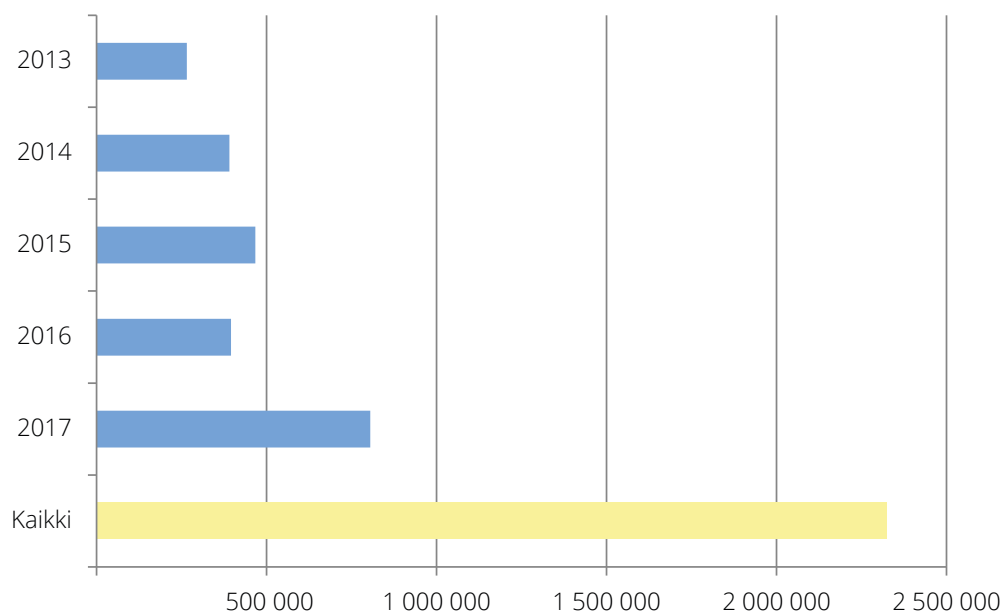
XXI UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA (2015–2017)

Eri toimenpiteet	2015	2016	2017
Kirjaamon rekisteriin merkittyjen oikeudenkäyntiasiakirjojen määrä ¹	46 432	49 771	55 070
Kannekirjelmien määrä ²	831	835	917
Unionin yleiseen tuomioistuimeen siirrettyjen virkamiestuomioistuimen asioiden määrä ³	-	139	-
Korjattujen kannekirjelmien osuus ⁴	42,50 %	38,20 %	41,20 %
Kirjelmien määrä (muut kuin kannekirjelmät)	4 484	3 879	4 449
Väliintulohakemusten määrä	194	160	565
Luottamuksellista käsittelyä (oikeudenkäyntiasiakirjoihin sisältyvien tietojen osalta) koskevien pyyntöjen määrä ⁵	144	163	212
Kirjaamon laatimat määräysluonnokset ⁶ (tutkittavaksi ottamisen edellytysten selvä puuttuminen ennen tiedoksiantoa, käsittelyn lykkääminen / käsittelyn jatkaminen, asioiden yhdistäminen, oikeudenkäyntivaihteen lykkääminen ratkaistavaksi pääasian kanssa, riitauttamaton väliintulo, asian poistaminen rekisteristä, lausunnon antamisen raukeaminen teollisoikeuksia koskevissa asioissa, suullisen vaiheen aloittaminen uudelleen ja virheen korjaaminen)	521	241	317
Jaoston kokousten määrä (kokoukset kirjaamon yksikön kanssa)	303	321	405
Istuntopöytäkirjojen ja tuomion julistamista koskevien ilmoitusten määrä	873	637	812

- 1/ Tämä määrä osoittaa yksikön työmäärää, koska kaikki vastaanotetut ja lähetetyt asiakirjat merkitään rekisteriin. Rekisteriin merkittyjen oikeudenkäyntiasiakirjojen määrää arvioitaessa on otettava huomioon tuomioistuimen menettelyjen luonne. Koska oikeusriidan osapuolten määrä on kanneasioissa rajoitettu (kantaja, vastaaja ja mahdollinen väliintulija/väliintulijat), tiedoksiannot toimitetaan ainoastaan näille osapuolille.
- 2/ Kaikki toimitetut kirjelmät (mukaan lukien kannekirjelmät) on kirjattava rekisteriin, liitettävä asiakirja-aineistoon, tarvittaessa korjattava, ilmoitettava tuomareiden kabineteille saatekirjeen, joka on joskus yksityiskohtainen, kera, ja tämän jälkeen mahdollisesti käännettävä sekä annettava tiedoksi osapuolille.
- 3/ 1.9.2016
- 4/ Jos kannekirjelmä (sama koskee myös muita kirjelmiä) ei noudata tiettyjä määräyksiä, kirjaamo korjaa sen menettelysäännöissä määrätyn mukaisesti.
- 5/ Luottamuksellista käsittelyä koskevien pyyntöjen määrällä ei ole vaikutusta yhteen tai useampaan kirjelmään, jossa luottamuksellista käsittelyä pyydetään, sisältyvien tietojen määrään.
- 6/ Unionin yleisen tuomioistuimen uuden työjärjestyksen voimaantulopäivästä 1.7.2015 alkaen tietyt ratkaisut, jotka ennen annettiin määräyksen muodossa (lykkääminen/käsittelyn jatkaminen, asioiden yhdistäminen, jäsenvaltion tai toimielimen väliintulo ilman luottamuksellisuutta) tehdään pelkän asian asiakirja-aineistoon liitettävän päätöksen muodossa.

XXII UNIONIN YLEISEEN TUOMIOISTUIMEEN TOIMITETTujen OIKEUDENKÄYNTIASIAKIRJOJEN TOIMITUSTAVAT

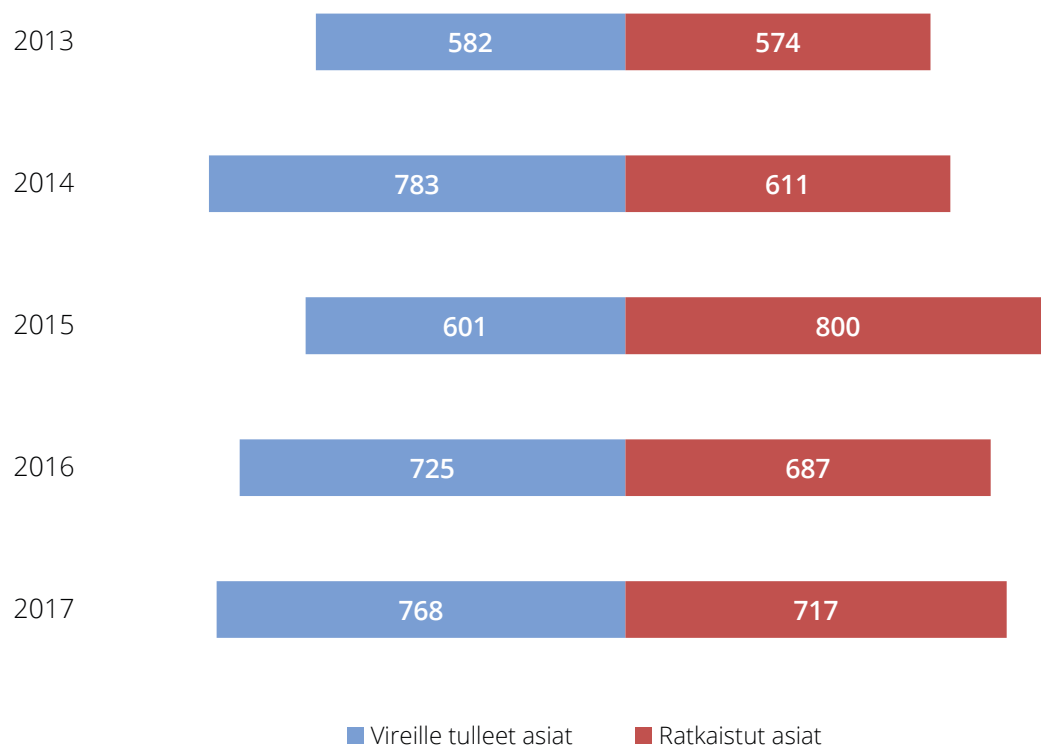

XXIII E-CURIAN KAUTTA TOIMITETTUJEN SIVUJEN MÄÄRÄ (2013–2017)¹

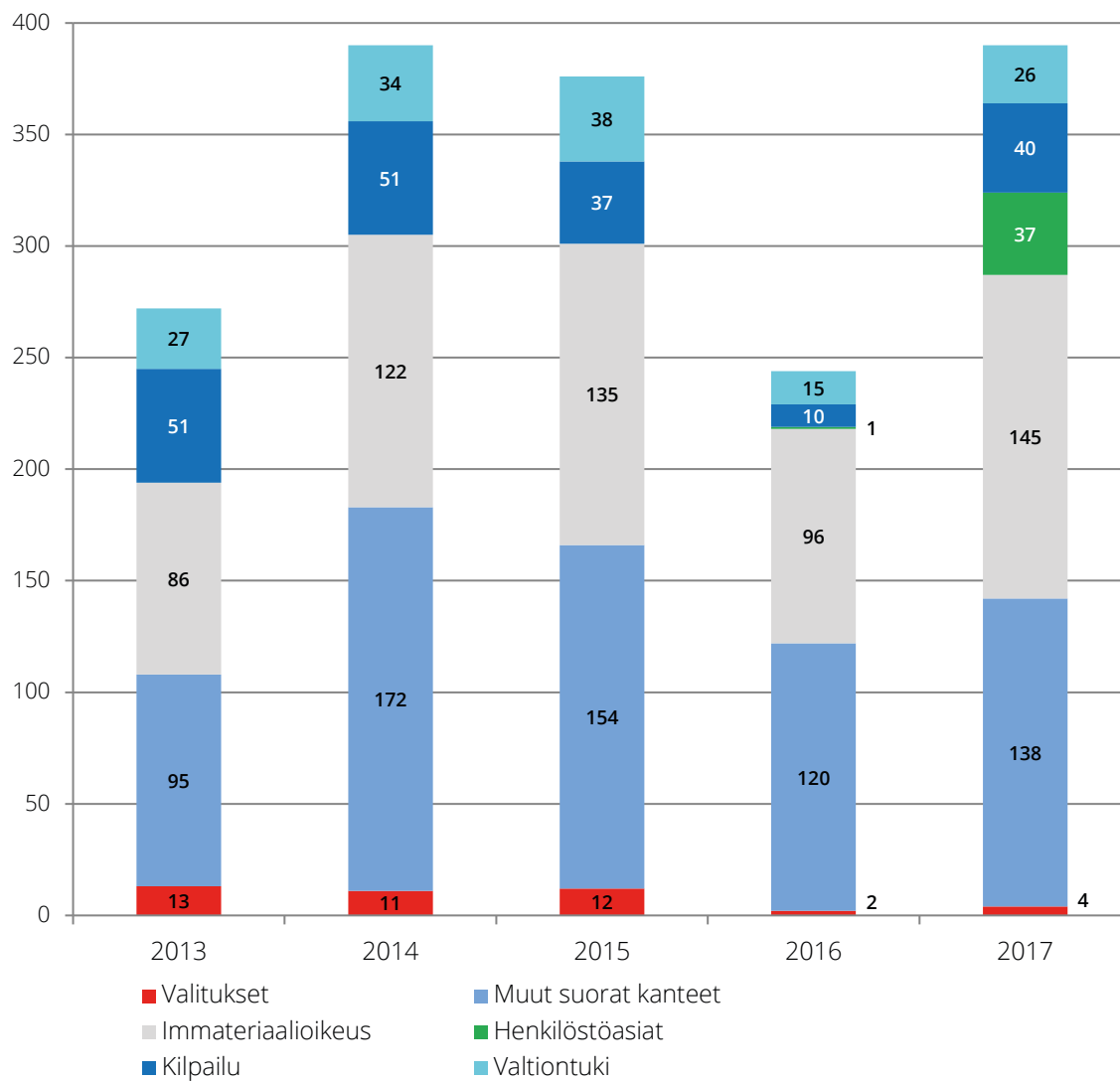
	2013	2014	2015	2016	2017	Kaikki
e-Curian kautta toimitettujen sivujen lukumäärä	266 048	390 892	466 875	396 072	805 768	2 325 655

1/ Tiedot vuosilta 2013–2016 eivät sisällä oikeudenkäynnin vireille saattavien asiakirjojen sivumääriä.

XXIV EUROOPAN UNIONIN VIRALLISEN LEHDEN TIEDONANNOT (2013–2017)

XXV KÄSITELTYJEN ASIOIDEN LUKUMÄÄRÄ (2013–2017)

	2013	2014	2015	2016	2017
Yhteensä	272	390	376	244	390

E/ UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO

(Protokollajärjestys 31.12.2017)

Ensimmäinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomari I. Labucka, jaostojen puheenjohtajat A. M. Collins, G. Berardis, H. Kanninen ja M. Prek, unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti M. van der Woude, unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. Jaeger, jaostojen puheenjohtajat I. Pelikánová, S. Frimodt Nielsen, D. Gratsias, V. Tomljenović, S. Gervasoni ja tuomari S. Pappasavvas.

Toinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit C. Iliopoulos, L. Madise, V. Kreuschitz, E. Buttigieg, J. Schwarcz A. Dittrich, M. Kancheva, E. Bieliūnas, I. Ulloa Rubio, I. S. Forrester ja L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín.

Kolmas rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit P. Nihoul, R. Barents, I. Reine, P. G. Xuereb, N. Póltorak, V. Valančius, D. Spielmann, Z. Csehi, A. Marcoulli, F. Schalin, E. Perillo ja R. da Silva Passos

Neljäs rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit G. De Baere, A. Kornezov, J. Passer, O. Spineanu-Matei, J. Svenningsen, B. Berke, U. Öberg, M. J. Costeira, K. Kowalik-Bańczyk, C. Mac Eochaidh ja kirjaaja E. Coulon.

1. UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANON MUUTOKSET VUONNA 2017

Emmanuel Coulon, joka on toiminut unionin yleisen tuomioistuimen kirjaajana 6.10.2005 alkaen ja jonka toimikausi päättyi 5.10.2017, valittiin 16.11.2016 uudelleen toimikaudeksi 6.10.2017–5.10.2023.

JUHLALLINEN ISTUNTO 8.6.2017

Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimittivät 29.3.2017 tekemällään päätöksellä Colm Mac Eochaidhin unionin yleisen tuomioistuimen tuomariksi toimikaudeksi 2.4.2017–31.8.2019.

Unionin tuomioistuimessa järjestettiin 8.6.2017 juhlallinen istunto, jolloin uusi unionin yleisen tuomioistuimen tuomari vannoi virkavalansa ja aloitti tehtävissään.

JUHLALLINEN ISTUNTO 4.10.2017

Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimittivät 6.9.2017 tekemällään päätöksellä Geert De Baeren unionin yleisen tuomioistuimen tuomariksi toimikaudeksi 15.9.2017–31.8.2022.

Unionin tuomioistuimessa järjestettiin 4.10.2017 juhlallinen istunto, jolloin uusi unionin yleisen tuomioistuimen tuomari vannoi virkavalansa ja aloitti tehtävissään.

2. PROTOKOLLAJÄRJESTYS

1.1.2017–8.6.2017

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. JAEGER
Unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti M. van der WOUDE
Jaoston puheenjohtaja I. PELIKÁNOVÁ
Jaoston puheenjohtaja M. PREK
Jaoston puheenjohtaja S. FRIMODT NIELSEN
Jaoston puheenjohtaja H. KANNINEN
Jaoston puheenjohtaja D. GRATSIAS
Jaoston puheenjohtaja G. BERARDIS
Jaoston puheenjohtaja V. TOMLJENOVIC
Jaoston puheenjohtaja A. M. COLLINS
Jaoston puheenjohtaja S. GERVASONI
Tuomari I. LABUCKA
Tuomari S. PAPASAVVAS
Tuomari A. DITTRICH
Tuomari J. SCHWARCZ
Tuomari M. KANCHEVA
Tuomari E. BUTTIGIEG
Tuomari E. BIELIŪNAS
Tuomari V. KREUSCHITZ
Tuomari I. ULLOA RUBIO
Tuomari L. MADISE
Tuomari I. S. FORRESTER
Tuomari C. ILIOPOULOS
Tuomari L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN
Tuomari D. SPIELMANN
Tuomari V. VALANČIUS
Tuomari Z. CSEHI
Tuomari N. PÓŁTORAK
Tuomari A. MARCOULLI
Tuomari P. G. XUEREB
Tuomari F. SCHALIN
Tuomari I. REINE
Tuomari E. PERILLO
Tuomari R. BARENTS
Tuomari R. da SILVA PASSOS
Tuomari P. NIHOUL
Tuomari B. BERKE
Tuomari J. SVENNINGSSEN
Tuomari U. ÖBERG
Tuomari O. SPINEANU-MATEI
Tuomari M. J. COSTEIRA
Tuomari J. PASSER
Tuomari K. KOWALIK-BAŃCZYK
Tuomari A. KORNEZOV

Kirjaaja E. COULON

8.6.2017–4.10.2017

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. JAEGER
Unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti M. van der WOUDE
Jaoston puheenjohtaja I. PELIKÁNOVÁ
Jaoston puheenjohtaja M. PREK
Jaoston puheenjohtaja S. FRIMODT NIELSEN
Jaoston puheenjohtaja H. KANNINEN
Jaoston puheenjohtaja D. GRATSIAS
Jaoston puheenjohtaja G. BERARDIS
Jaoston puheenjohtaja V. TOMLJENOVIC
Jaoston puheenjohtaja A. M. COLLINS
Jaoston puheenjohtaja S. GERVASONI
Tuomari I. LABUCKA
Tuomari S. PAPASAVVAS
Tuomari A. DITTRICH
Tuomari J. SCHWARCZ
Tuomari M. KANCHEVA
Tuomari E. BUTTIGIEG
Tuomari E. BIELIŪNAS
Tuomari V. KREUSCHITZ
Tuomari I. ULLOA RUBIO
Tuomari L. MADISE
Tuomari I. S. FORRESTER
Tuomari C. ILIOPOULOS
Tuomari L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN
Tuomari D. SPIELMANN
Tuomari V. VALANČIUS
Tuomari Z. CSEHI
Tuomari N. PÓŁTORAK
Tuomari A. MARCOULLI
Tuomari P. G. XUEREB
Tuomari F. SCHALIN
Tuomari I. REINE
Tuomari E. PERILLO
Tuomari R. BARENTS
Tuomari R. da SILVA PASSOS
Tuomari P. NIHOUL
Tuomari B. BERKE
Tuomari J. SVENNINGSSEN
Tuomari U. ÖBERG
Tuomari O. SPINEANU-MATEI
Tuomari M. J. COSTEIRA
Tuomari J. PASSER
Tuomari K. KOWALIK-BAŃCZYK
Tuomari A. KORNEZOV
Tuomari C. MAC EOCHAIDH

Kirjaaja E. COULON

4.10.2017–31.12.2017

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. JAEGER
Unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti M. van der WOUDE
Jaoston puheenjohtaja I. PELIKÁNOVÁ
Jaoston puheenjohtaja M. PREK
Jaoston puheenjohtaja S. FRIMODT NIELSEN
Jaoston puheenjohtaja H. KANNINEN
Jaoston puheenjohtaja D. GRATSIAS
Jaoston puheenjohtaja G. BERARDIS
Jaoston puheenjohtaja V. TOMLJENOVIC
Jaoston puheenjohtaja A. M. COLLINS
Jaoston puheenjohtaja S. GERVASONI
Tuomari I. LABUCKA
Tuomari S. PAPASAVVAS
Tuomari A. DITTRICH
Tuomari J. SCHWARCZ
Tuomari M. KANCHEVA
Tuomari E. BUTTIGIEG
Tuomari E. BIELIŪNAS
Tuomari V. KREUSCHITZ
Tuomari I. ULLOA RUBIO
Tuomari L. MADISE
Tuomari I. S. FORRESTER
Tuomari C. ILIOPOULOS
Tuomari L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN
Tuomari D. SPIELMANN
Tuomari V. VALANČIUS
Tuomari Z. CSEHI
Tuomari N. PÓŁTORAK
Tuomari A. MARCOULLI
Tuomari P. G. XUEREB
Tuomari F. SCHALIN
Tuomari I. REINE
Tuomari E. PERILLO
Tuomari R. BARENTS
Tuomari R. da SILVA PASSOS
Tuomari P. NIHOUL
Tuomari B. BERKE
Tuomari J. SVENNINGSSEN
Tuomari U. ÖBERG
Tuomari O. SPINEANU-MATEI
Tuomari M. J. COSTEIRA
Tuomari J. PASSER
Tuomari K. KOWALIK-BAŃCZYK
Tuomari A. KORNEZOV
Tuomari C. MAC EOCHAIDH
Tuomari G. DE BAERE

Kirjaaja E. COULON

3. UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN ENTISET JÄSENET

(tehtäviin saapumisjärjestyksessä)

TUOMARIT

Donal Patrick Michael BARRINGTON (1989–1996) (†)
Antonio SAGGIO (1989–1998), presidentti (1995–1998) (†)
David Alexander Ogilvy EDWARD (1989–1992)
Heinrich KIRSCHNER (1989–1997) (†)
Christos YERARIS (1989–1992)
Romain Alphonse SCHINTGEN (1989–1996)
Cornelis Paulus BRIËT (1989–1998)
José Luis da CRUZ VILAÇA (1989–1995), presidentti (1989–1995)
Bo VESTERDORF (1989–2007), presidentti (1998–2007)
Rafael GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ (1989–2007)
Jacques BIANCARELLI (1989–1995)
Koen LENAERTS (1989–2003)
Christopher William BELLAMY (1992–1999)
Andreas KALOGEROPOULOS (1992–1998)
Virpi TIILI (1995–2009)
Pernilla LINDH (1995–2006)
Josef AZIZI (1995–2013)
André POTOCKI (1995–2001)
Rui Manuel GENS de MOURA RAMOS (1995–2003)
John D. COOKE (1996–2008)
Jörg PIRRUNG (1997–2007)
Paolo MENGOZZI (1998–2006)
Arjen W. H. MEIJ (1998–2010)
Mihalis VILARAS (1998–2010)
Nicholas James FORWOOD (1999–2015)
Hubert LEGAL (2001–2007)
Maria Eugénia MARTINS de NAZARÉ RIBEIRO (2003–2016)
Franklin DEHOUSSE (2003–2016)
Ena CREMONA (2004–2012)
Ottó CZÚCZ (2004–2016)
Irena WISZNIEWSKA-BIAŁECKA (2004–2016)
Daniel ŠVÁBY (2004–2009)
Vilénas VADAPALAS (2004–2013)
Küllike JÜRIMÄE (2004–2013)
Verica TRSTENJAK (2004–2006)
Enzo MOAVERO MILANESI (2006–2011)
Nils WAHL (2006–2012)
Teodor TCHIPEV (2007–2010)
Valeriu M. CIUCĂ (2007–2010)
Santiago SOLDEVILA FRAGOSO (2007–2013)
Laurent TRUCHOT (2007–2013)
Kevin O’HIGGINS (2008–2013)

Andrei POPESCU (2010–2016)
Carl WETTER (2013–2016)

PRESIDENTIT

José Luis da CRUZ VILAÇA (1989–1995)
Antonio SAGGIO (1995–1998) (†)
Bo VESTERDORF (1998–2007)

KIRJAAJA

Hans JUNG (1989–2005) (†)

EUROOPAN UNIONIN
TUOMIOISTUIN